II. 617. Strohoffer István, 22 éves, született Pesthen, Magyarországon, mostohaatyja Diescher János építőmester, építészet, 1848 *máj. 15., 1850 júl. 3.* megkapja a matrikelt bizonyítványnyal.

Lom 179. l.

Strohoffer Jozsa

Művészet 1912 179

Farék V. 17.

Strohoffer István, épitész; szül. 1826-ban Pesten. Diescher János (l. o.) épitőmester mostoha fia. 1848 máj. 15-ei iratkozott be a münchemi képzőművészeti akadémia épitészeti osztályára, hol 1850 júl. 3-án megkapta a matrikelt.

Somogyi Miklós: Magyarok a münchemi képzőművészeti akadémián. Művészet. 1912. 179. l.

Strohhofer István

acom.

Be 1858

Szm. Pest

Tp. n.o

Schneider

222. l.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium rés

A r o v a t o k m												
K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	
20000	-	elszámolva				11561/913						
30000	-	elszámolva				11561/913		30000 elszámolva				
17668	21	elszámolva		13291	8/911			(1911 évi tőrö				

felelő több typusú középiskoláink rendszere majd akként sorakozhatik, hogy egyik a másikát természetes kifejlődésében ne akadályozza.

*

Változások a tanári testületben

Az 1860—1861. évi átmeneti korszakot kivéve nem volt iskolánk történetében idő, melyben annyi, s az iskola belső életére oly mélyreható változások érték volna a tanári testületet, mint azon aránylag rövid korszakban, melyről éppen szólunk. Szomorodott szívvel látjuk távozni az edzett kipróbált erőket, kik böcsületes munka után jól megérdemelt nyugalomba vonulnak és fájdalomtól megilletődve szótlanul tekintünk egymásra, midőn azok ravatalánál állunk, kik idő előtt tértek pihenni, s kiknek ajka mindenkorra elnémult. Sokan vannak már ők, kik elhagytak s aggodalom fog el néha bennünket: vajjon azt, a mit ők reánk hagytak — az iskola jó hirnevét s az egészséges tradicziókat — megőrizve csorbeítatlanul fogjuk-átszállíthatni azokra, kik majdan minket váltanak föl?

Strommayer M. halála

1890. május 21-én rövid betegség után hunyt el Strommayer Máté, ki 1860 óta volt iskolánk tanártestületének tagja.

Strommayer Máté született Budapesten 1825-ben egyszerű iparos szülőktől. Mint kártyafestő-tanonczban ébredt föl benne a művészi hajlam s addig járt-kelt a jó emberek pártfogása után, mig nagy nehezen bejutott a Marastoni-féle fesztészeti iskolába. Néhány év után Bécsbe ment a Rahl iskolájába. Innen némi segélylyel Németországot, majd Olaszországot járta be és huzamosan időzött Rómában, a halhatatlan mesterek műveinek tanulmányozásában. Iskolánkhoz mint a szabadkézi rajz segédtanára került. Mint ilyen ritka lelkiismeretességgel, fáradhatatlan szorgalommal járt el tisztében.

Strommayer az ember

»Tanítványainak nemcsak buzgó tanára, de szives tanácsadója — valódi atyja lőn. A mellett páratlanul szerény, alkalmazkodó, szolgálatkész ember, hű barát s ideális gondolkozású tanár volt.«*

* Ily rokonszenvesen ir róla Tolnay Lajos iskolánk 1889—1890. évi értesítőjében. Ezen szép kis nekrolog adatait használtam föl Strommayerről való megemlékezésemben.

megvan ugyan a magyar társadalomban, de nem azon a fokon, a melyet majd megkövetel a jövő század, mely eltöröl Európában kérlelhetetlenül mindent, a mi a civilisatió magas mértékét meg nem üti.« . . . .

Világos gondolatokban, frappans hasonlatokban gazdag s itt-ott a finom gúny éles fegyverét fölhasználó, styljében klassikus tanulmányát Riedl e sorokkal végzi:

»Hatalmas ma az idők sodra; a mi korunkban egy-egy évtized foglalatja fölér egy régi század tartalmával. Hogy is állhatnánk meg ebben a nőttön-növekedő áradatban a meder mélyébe eresztett művelődési alapok nélkül?«

A köznevelés a magyar nemzet sorsa

»Ime, itt ismét azokra az alap-építésekre akadunk, melyekből kiindultunk; azokhoz az alapokhoz, melyek rakását minden művelt nép legfontosabb föladatai közé sorolja: a köznevelészhez; ennek jövője a magyar nemzet sorsa. Ha pedig iskoláinkon végignézek, sok okot látok arra, hogy javítsunk, de egyet sem, hogy szervezetüket teljesen megváltoztassuk. Különben is nem a tanterv, nem a törvény: a tanár virágoztatja föl az iskolát«.

Az a mi két éven át folytonos félelemben tartott bennünket, be nem következett: az egységes középiskola életbe nem lépett, a reáliskola lenni meg nem szünt.

Csáky gr. dűlőre nem vihette az egységes közép iskola sorsát

Hogy Csáky gróf az egységes középiskola sorsát az általa óhajtott irányban dűlőre nem vihette, annak oka az egyházpolitikai kérdéseknek napirendre kerülése, majd pedig azon politikai fordulat volt, mely Csáky grófot arra birta, hogy a generálisok közül a közlegények sorába lépjen.

A mozgalomnak, melyet Csáky indított, még az az eredménye sem volt, hogy az egységes középiskola a puszta jelszó stadiumából kilépve fogalom szerint alakult volna ki. Wlassics Gyula, ki később örökébe lépett, a nagy felelősség tudatában, melylyel ezen nehéz kérdés végleges megoldása jár, időt engedett a természetes fejlődésnek s úgy látszik az egyenlő jogosítású középiskola eszméjében keresi azon jegeczedési középpontot, mely köré a többirányú művelődési irányoknak meg-

Strommayer Máté

Vas-ujs. 1890. 362. l.

STROMMAYER MÁTÉ, a IV. ker. főreáliskola rajz-tanára, életének 65-ik, tanárkodásának 29-dik évében:

† Budapesten

Situation am 14. Sep

Strommeyer ell

nem arom.

Strohmeyer C. vd
(Klauzún rabok)
Fő: abstrahálható
gyenge kvalitás
a kiaknázási alapé-
nia növendékeimek
rajza: Ezek a kör-
fogású kivágás
Vissafelé fordulás
és fej fej, kvalitás
nio.

E végből az I. osztályban nemcsak a franczia nyelv s a tornázás is rendes tárgyul vétetett föl, hanem a többi tárgy óraszáma s a magyar nyelv tananyaga is változást szenvedett. Ennél is fontosabb változás volt az, hogy a reáliskolán eddig tanított szaktárgyak és pedig a III. osztályban az építészet, valamint a váltóisme és könyvvitel, a VI. osztályban a géptan tanítása ugyanazon évben megszűnt. A III. osztályban az elmaradt tárgyakat a számtan váltá föl, mig a VI. osztályban a géptan helyébe az árnytan és távlattan — ábrázoló mértan — lépett.

A minister által az országgyülés elé terjesztett törvényjavaslat azonban az 1874. év folyamán sem vált törvénynyé, miért is ez év 19585. sz. alatt kiadott ministeri intézvény újabb átmeneti intézkedéseket rendelt el. Ezen folytatólagos átmeneti intézkedések által a franczia nyelv a II. osztálynak is rendes tárgyává lett, a tornatanítás a III. osztályra is kötelezőleg kiterjesztetett.

Ezen intézkedések által a reáliskola megszűnt szakszerű iskola lenni s az 1875—1876. tanévvel fejlődésének új stádiumába lép.

*

A magyar főreáliskola tanártestületének tagjai

Midőn 1860. novemberben főreáliskolánk mint magyar iskola kezdette meg működését, Ney Ferencz igazgatósága alatt a tanári testület tagjai voltak mint rendes tanárok: Eiber Ferencz, Hamar Leo, dr. Kondor Gusztáv, dr. Kudelka István, Preysz Mór, dr. Szabóky Adolf, Szemlér Mihály és dr. Tóth Sándor.

A rendkivüli tanítók közül megemlítem Fenyvessy Adolfot és Turcsányi Jánost. Előbbi a gyorsirást, utóbbi a szépirást tanította.

Segédtanítók voltak: Aujeczky Lipót, Strommayer Mátyás és Weisz Albert. Aujeszky a magyar nyelvet és számtant; Strommayer a szabadkézi rajzot tanította. Weisz Albert iskolánkon a mértani rajzot két éven át tanította. Ekkor mint rendes tanár a pécsi reáliskolához került; 1874-ben ennek igazgatója lett és 1882-ig maradt annak élén.

Sűrű változások a tanári testületben

Iskolánk harmadik korszakában a tanári testületben folytonos és sűrű változások mennek végbe. Különösen az alkotmány visszaállítása után oly hullámzást tapasztaltunk a személyzetben, hogy több éven át az igazgató egyik legsúlyosabb gondját képezte az: miként lehetne paralizálni azon hátrányokat, melyek a folytonos személyi változásokból a tanításra, de a fegyelemre is háramoltak.

Az 1867 utáni sűrű változást főleg két körülmény okozhatta. Egyik általánosabb ok az, hogy az alkotmány visszaállítása után a nemzet szellemi téren rohamos haladásnak iramodott s a mindenfelé keletkező iskolákon még a nem képesített tanárok is könnyen nyertek a rendes tanári állásokban alkalmazást. A másik, inkább helyi ok, hogy a tanulók számának roppant emelkedése mellett iskolánkon új és új parallel osztályok állíttattak s ezekben a tanítás többnyire rendkivüli vagy segédtanítókra, vagy éppen óradíjasokra bizatott. A következményeiben fontosabb személyi változásokat emlitem csak meg.

Tóth Sándor halála

Az 1862—1863. tanév elején dr. Tóth Sándort, a természetrajz tanárát társai köréből a halál ragadta ki. Benne, az akkori szakférfiak véleménye szerint, a magyar tudományosság szép reményekre feljogositó egyik munkás tagját veszíté el.

A megüresedett tanszéket helyettesi minőségben Mihálka Antal foglalja el, ki a következő évben rendes tanár lett. Ugyanezen évben Felsmann József mint a német nyelv tanára lép a testületbe.

Báthory Nándor a tanári testületbe lép

Jelentékeny változások mentek végbe a tanári testület személyzetében az 1866—1867. tanévben. Hamar Leó helyébe Aujeszky Lipót lépett mint a természettan rendes tanára. A személyi változások legfontosabbika azonban ez évben az, hogy Báthory Nándor, iskolánk későbbi igazgatója, Aujeszky helyébe mint a német nyelv és számtan segédtanitója lép a tanári testületbe.

Hamar Leónak intézetünkből való távozásánál kissé meg kell állapodnunk.

A magyar királyi helytartótanács 1862. évi deczember 26-án 89226. sz. alatt kelt rendeletével meghagyá a városi tanácsnak, hogy Hamar Leó, Kudelka István,

Strommer János

magyarországi építőmester

l.

Szentesen, Nova

18.1 -

Stroltzberg

Festö

Lamberguè mål

Lamberg Anna grefvinnas

arfvode

1860

Osäkerheten kvarstår

gr. Mariän Filip

Amlajd.

Jul.

606.

I
285.

606. Carlo Francesco Nuvolone követője.

A mester sz. Milánóban 1608-ban. † ugyanott 1661-ben.

Allegoria.

A jóságot és gonoszságot feltüntető képen két nő tetemét látjuk. Az egyik fejjel jobbra fekszik és reá kék kendővel játszó kis gyermek dől; a másik pedig jobb kezében lángoló szivet tart. Mögöttük két ifjú áll. Az egyik balra néz, hol egy szőke hölgy ül kivágott ruhában és baljában álarczczal; a másik kezeiben kendővel közeledik. Balról egy szolga jön tálczával, mig jobbról két egymást tartó kéz tünik szemünkbe. Hátul a romok előtt öttagú társaság van, melyből az oszlopon helyet foglalt nő oldalt hajolva beszél, három állva hallgat és egy a földre telepedve figyel. A háttér hegyes vidék és az égbolt felhős.

Vászon, méretei 155 : 263 cm. — Mündler: XIII. 46.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

Herzog

Strudl Dönne

Strudl Domenico Ingenieur, erhält 1703 – 1709
in Abschlag deren zu Verbesserung accordirten
80,000 fl. – 20,000 fl. der Wasserkünste
in den Königl. hung. Bergstädten

Arch. Österr. Gesch. Quellen. V. 761 (Schlgn)

Strudel Döme báró.
festőművész.

Egyike volt azoknak a polgá-
roknak, a kik Buda vissza-
foglalása után elsőknek tele-
pedtek le a mi fővárosunkban.
Lipót parancsára akkoriban
különösen kérnivesek tódul-
tak Budára és 1688-ban körük
volt „Dominic Strudel Mahler"-is
(„Uj" Magyar Museum, 1855. I. köt. F V. folyam
573.l.) Munkásságáról semmi biztos
emlék vagy tőle eredő kép nem maradt
ránk.

Művészet. 1902. I. 78. l. Galó.
Ad. műv. történ.

Az 1688-ban letelepedett három
közül egy festő is: Str. D.

Str. nem csak arról érdemli figyel-
münket, mivel mint a festészet
pecsétje első tűnik fel városunk fő-
városában, hanem mivel ő jeles
művészcsalád ivadéka volt. Ez a
család Tirolból származott, utóbb
Ausztriában telepedett meg. Ott született
Dömének fivére Pál, kinek mesterét
igen ügyes képfaragó. A két testvér
biztos érdemei miatt 1707-ben
bárói ágra emeltetett. E családhoz tartozott Péter is, ki 1648-ban
született és Bécsben élt, hol mint
festő szép nevet szerzett magának.
Már hat évvel előbb, mint a test-
vérpár (1701-ben) Strudendorf
praedicatummal emeltetett
bárói ágra. Mint a képművészet
akadémiájának igazgatója
és cs. asztalnok 1714-ben halt meg.
budai
S. D. működésére vonatkozólag biztos
adatok nincsenek, de bárói ágra
történt kinevezése után itt élve va-
lószínűleg állami szolgálatban
működött, talán mint mesté-
ki és építészeti rajzoló és festő.

F Nemethy Lajos: Adatok a festés történetéhez Buda-vesten a XVII.-és XVIII. században.

Fitrcheologiai Értesítő, 1881. I Köt. Ujf. II rész. 257. l.

Kiállitások, 1900-1919.

Könyves Kalmán szalonja:

Struck berlini grafikus kiállitása, 1914.

MŰVÉSZET
XIII.évf.1914.
90.

Kiállitások, 1900-1919.

Struck berlini grafikus kiallitása a Könyves Kálmán szalonjában, 1914.

MŰVESZET
XIII. évf. 1914.
90.
"Könyves Kálmán.."

Paul, Peter und Dominik Strudel zählen zu den vielseitigsten und zugleich wenig bekannten Barockkünstlern, die die künstlerische Rolle der neuen Großmacht Österreich nach der Wiener Türkenabwehr von 1683 entscheidend geformt haben. In gegenseitigem Wetteifer haben die drei aus Südtirol stammenden Brüder sich nach Lehrjahren in Venedig ganz in den Dienst des glanzvollen Wiederaufbaues der Kaiserresidenz gestellt und hier den Bildkünsten des Hochbarock italienischer Prägung zum Durchbruch verholfen. Ihre Architekturentwürfe, Statuenserien für Trient und Wien, Gemälde für die Schlösser des Hofes und des Hochadels, Festausstattungen in Wien und Venedig, Aufträge für Düsseldorf, London, München, Franken und Böhmen illustrieren zugleich die europäische Kunstpolitik der Habsburger und des Hofadels zur Zeit des Spanischen Erbfolgekrieges. Technische Erfindungen und wirtschaftliche Unternehmungen der Brüder reichen von Südtirol bis Ungarn.

Als weitreichendste Tat dieser Hofkünstler kann die Initiative zur Gründung und Führung der Kunstakademie in Wien, der zweiten im deutschen Sprachraum, vor nunmehr 300 Jahren gelten. Ihre Entwicklung und Wirkung erhellt das Schaffen einer bisher wenig bekannten Künstlergeneration am Beginn des 18. Jahrhunderts. Die Darstellung fußt auf der erstmaligen Zusammenfassung des umfangreichen Archivmaterials und kann auch die Ergebnisse jahrelanger Restaurierungen des Bundesdenkmalamtes einbeziehen, wodurch zahlreichen Werken erst ihre Bedeutung wiedergewonnen werden konnte.

Der Autor

Dr. Manfred Koller, geboren 1941, ist im wissenschaftlichen Dienst des österreichischen Bundesdenkmalamtes tätig. Neben neuerer Kunstgeschichte an der Universität Wien studierte er Konservierung und Technologie an der Akademie der bildenden Künste ebenfalls in Wien. 1982 erfolgte die Habilitation für Konservierung an der Kunstakademie. Dr. Koller ist Autor zahlreicher wissenschaftlicher Publikationen zu Malerei, Wandmalerei, Stuck, Skulpturen- und Architekturpolychromie des Barock. Durch seine Tätigkeit beim Bundesdenkmalamt befaßt er sich laufend mit der Restaurierung barocker Bau- und Kunstwerke. In dieser Funktion hat er auch Ausstellungen zu dieser Thematik betreut.

Manfred Koller
Die Brüder Strudel

Hofkünstler und Gründer der Wiener Kunstakademie
Kunstmonographie. 566 Seiten, davon 28 Farbbild- und 192 SW-Bildseiten, 23 x 31 cm, Leinen mit Schutzumschlag, öS 1280,–; DM 188,–
ISBN 3-7022-1830-0

Inhalt

Einleitung
Leben und Umwelt
Peter Strudel als Maler
Architektur und Dekoration
Die Skulpturen der Brüder Strudel
Die wirtschaftlichen Unternehmen der Brüder Strudel
Peter Strudels Akademie der Malerei, Skulptur und Architektur in Wien von 1688 bis 1714
Werkkatalog
Schriftliche Quellen
Literaturverzeichnis
Register
Bildteil

MANFRED KOLLER

DIE BRÜDER STRUDEL

HOFKÜNSTLER UND GRÜNDER DER WIENER KUNSTAKADEMIE

TYROLIA

de-mu családhoz jöttem, ahol azok ők, ha tudni nem is tudnak róla, mert hiszen az asszony termelőszövetkezeti tagként mezőgazdasági, férje meg, a Nagykunsági Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság üzemének munkásaként, ipari kereső. A megyében *ez a jellemző családtípus*, ma már nagyon ritka az a család, ahol a keresők kizárólag *egyetlen* népgazdasági területen tevékenykednek. Katonáék tősgyökeres kocsériak, mindketten itt születtek, nevelkedtek fel, két nap híján egyidősek, márciusban töltötték be az ötvenet. A kérdés rossz, mert annyira átfogó, hogy nem tudnak mit kezdeni azzal, csak hümmgetnek rá. Azt tudakoltam ugyanis, mekkora szerepet játszott a pénz az életükben? Behúzódna a magánügy sáncai közé mindaz, amit messzire gyűrűző hullámokként a pénz keltett, kavart az életükben? Nem hiszem, mert szívesen beleegyeztek a beszélgetésbe, s lelkükre kötöttem, amire nem akarnak, nem felelnek, úgy vesszük, mintha a kérdés el sem hangzott volna. Igenám, de rá

sajnáltuk, nyújtóztunk egyet, meg-eleget töltöttünk az időből kucorogva. E kucorgás vet némi fényt visszafelé, azokra az esztendőkre, amikor a kötelesség mindig több volt, mint a lehetőség, hiszen a három gyermeket iskoláztatták, a két fiú ma már diplomás. Vajon a kucorgás közben nem gondolhattak magukra? Valószínű. Csakhogy akkor *ezt tartották természetesnek*, az áldozathozatal nem volt számukra áldozat, mert nem tudták miről mondanak le, illetve korábbi önmagukhoz képest mégiscsak följebb, emberibb világban, környezetben éltek. Ha a sokból jönnek a kevésbe, akkor kínokkal, sebekkel telnek, ám ők a semmiből indultak fölfelé, s így egy lépcső is — magasság.

Örök alak?

Nagy pálya a valamikori kauricsiga, üveggyöngy, ezüsttallér utódaié. Testes könyveket írtak a pénzről, tudós tanulmányokat éppúgy, mint hatásos regényeket. A

Strupka Margit

Pest. Megyei Hírlap, 1948. dec. 16.

STRUPKA MARGIT: ÓCSAI UTCARÉSZLET

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ.

Az ezredévi ünnepélyek alkalmával Strelisky műterme által készített kép után.

elé juttatja. Az egyházak, főiskolák, biróságok, állami intézmények és közhasznú egyesületek rendkivüli gyülésekben tárgyalják a gyászeseményt s minden fölszólítás nélkül megindúlt az adakozás Erzsébet királyné szobrára. A gyász elhatolt minden rétegbe és a kunyhókba. Magyarországon mindenki tudja, hogy Erzsébet királyné mije volt a magyar nemzetnek.

A miniszterelnök, mikor e hó 13-ikán a kormány fájdalmas részvétét tolmácsolta a király előtt, Ő Felsége igy szólt: «Magyarország igazi anyját vesztette el a megboldogúltban».

Az országgyülés gyásza. Szeptember 11-én az országgyülés két háza rendkivüli ülésre jött össze. Gyászban jelent meg mindenki. A komor ülés elhatározta, hogy a boldogult királyné emléke és a nemzet hálája törvénybe foglaltassék. Üléseket csak a temetés után tart, tagjai 30 napig gyászt viselnek.

A képviselőházban *Szilágyi* Dezső elnök a következő beszédben emlékezett meg a királyné haláláról:

Tisztelt Ház! Ama rettenetes tett hire, melyet a Háznak bejelentek, ott ül már minden arczon a gyászban, ott reszket fájdalmában minden szivnek, mely Szent István birodalmában dobog. Erzsébet királynét, a tegnapi napon, elragadta a gyilkos merénylet a trónról, melyről csak vigaszt, csak áldást árasztott mindenfelé; elragadta felséges férje oldala mellől, ki a legsulyosabb napokban, mely embert és atyát érhet, hálát adott a Mindenhatónak, hogy ily élettársat rendelt oldala mellé. A tőrrel átszúrt fejedelmi szív előtt mély fájdalomban megtörve állunk, lelkünkben fölmerűlnek a multak boldog és bús emlékei, annak a királynénak képe, kinek fejedelmi erényei és nemes szive annyit tettek a trón és nemzet elválaszthatatlan összeforrasztására és a kinek lelkében visszhangot keltett minden nemes és nagy törekvés, mely az egész nemzetből a trón felé szállott és áldó, ápoló kezét terjesztette ki azokra; és látjuk őt nehéz idők folyamán a legsulyosabb emberi szenvedések alatt, roskadozó egészséggel, megadással türni és szenvedni mindazt, a mit a Mindenható keze reá mért; és tengerében az emésztő fájdalomnak, maradt őrangyala felséges férjének és népének. Nehéz, nehéz ezt elviselni! Aldott és szent legyen emléke, mint igaz és el nem múló a hódoló ragaszkodás és szeretet, melylyel a nemzet környezte. Elhelyezzük azt hiven a föntartó nemzeti érzések kincstárába és emléktáblájára ráírjuk egy nemzet hálaját. És odanyújtjuk ezt fölséges urunknak és királyunknak is. Leljen nagy és kötelességérzettel megtelt szive némi vigasztalást abban a tudatban, hogy a fenséges házát ért csapás fölötti fájdalmában a nemzet vele osztatlanul együtt érez és soha el nem enyészhetik az a jó, a mely a trónról jön!

September 15-ikén ismét ülést tartott a két Ház.

A képviselőházban Szilágyi Dezső elnök tette meg az inditványt, mely szerint a képviselőház koszorút helyez a királyné koporsójára. A koszorút küldöttség viszi Bécsbe s ez maga helyezi a ravatalra. A küldöttséget nem választják, hanem a jelentkezőkből alakitja meg az elnök. Tagja lehet e küldöttségnek minden képviselő, a ki estig a háznagyi hivatalban jelentkezik. A temetés e hó 17-én délután négy órakor lesz a kapuczinusok templomában, melyben azonban csak a két Ház elnöksége lesz jelen, mig a törvényhozás tagjai a törvényhatóságok számára fentartott helyen fognak állani. E hó 16-ikán külön vonat viszi a képviselőket Bécsbe és külön vonat hozza őket vissza. A Ház tagjai tudomásul vették az elnök közlését s az ülés ezzel véget ért.

A főrendiház ülésén gróf *Károlyi* Tibor elnök bejelentette, hogy a főrendiház küldöttségileg díszes koszorút helyez a ravatalra, melynek szalagján e fölirás lesz: «*Magyarország főrendiháza. — Erzsébet királynénak*».

Magyar minisztertanács. E hó 14-ikén délután báró *Bánffy* Dezső elnöklése mellett a kormány tagjai minisztertanácsra gyülekeztek össze, melyen a királyné temetésén való részvétel módozatait beszélték meg. A minisztertanács a királyné emlékének törvénybeiktatásáról szóló törvényjavaslat tartalmának megállapításával is foglalkozott.

Bánffy bejelentette, hogy tekintettel arra a példátlan ragaszkodásra, melylyel Magyarország az elhunyt királyné iránt viseltetett: *a magyar országgyülés két házának koszorúja az udvari előirás ellenére közvetlenül a ravatalra fog helyeztetni.* E két koszorút a küldöttség péntek délután helyezi a királyné koporsójára. A szabadelvü pártban az volt a törekvés, hogy ez a küldöttség minél nagyobb legyen, a mely ohajtásnak annál inkább meg fognak felelni, mert szombaton, a temetés napján a templomban csakis az országgyülés elnöksége lehet jelen, mig a képviselők az utczán foglalnak helyet. Az országgyülés küldöttsége *teljes gyászban* megy Bécsbe: fekete posztóból készült magyar ruha, fekete-flórral bevont kardok, fekete gombok ékszerek nélkül.

Az átalános gyász. Lehetetlen számot adni a gyász minden nyilvánulásáról, mert átalános az és kiterjed a szerényebb testületekre is. A falvakban is hangzik a bús harangszó, s a toronyból fekete zászló int a puszták, mezők, hegyek felé. *Az iskolákban* a temetés napján szünetet tartanak, a tanulók fátyolt viselnek a bal karjukon. A közoktatásügyi miniszter elrendelte, hogy a királyné emlékezetét külön is megüljék s a tanárok hazafias beszédet tartsanak. *Erzsébet napja* nov. 19-ikén ezentúl az emlékezet ünnepe legyen. *A püspökök* pásztorleveleket intéztek a papokhoz s elrendelték az egyházi gyászszertartásokat. Minden hatóság, testület, intézet, kör alkalmat keresett, hogy hozzájáruljon az országos gyászhoz. *A temetés idején* Budapesten és az országban mindenfelé az üzleteket bezárják, a harangok megszólalnak, a templomokban gyász-istenitiszteletet rendeznek. A főváros még azzal is mutatja akkor a gyászt, hogy az utczákon a gázlámpák égni fognak, de fátyollal borítják le.

Az udvari gyász. Európa minden fejedelmi udvara gyászt rendelt el. Nálunk a gyász félesztendeig tart, szeptember 17-ikétől kezdve. Az első két hónapon a legmélyebb, a következő két hónapon a mély s az utolsó két hónapon a kisebb gyász. Márczius 15-ikén ér véget a hivatalos gyász. A hadseregnél a zenekarok már a királyné halála óta elnémultak. A *lőcsei* hadgyakorlatokat sem tartották meg.

A császári jubileumi ünnepek elmaradása. Ő Felsége határozott óhajtására az uralkodásának ötven éves jubileumára Bécsben tervezett ünnepélyek elmaradnak, még a deczember 2-ikára tervezett isteni tisztelet is. Idegen uralkodók sem érkeznek Bécsbe. A király a munkában, az állami ügyek intézésében keres vigasztalást.

Budapest főváros. A székesfőváros hatósága szeptember 12-ikére összehivott köz-

Schrotzberg festménye után. Eredetije a bécsi cs. kir. hitbizományi könyvtárban.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ.

A BEAU-RIVAGE SZÁLLODA, HOL A KIRÁLYNÉ LAKOTT.

A szálloda jobboldali sarkán van az a szoba, hova a haldokló királynét vitték.

gyülésén *Márkus* József főpolgármester indítványára elhatározta, hogy a királyhoz hódolatteljes feliratot intéz, a temetésen küldöttségileg vesz részt s hogy a gyász kifejezésére a polgársággal együtt jár el.

A főváros küldöttségét *Márkus* főpolgármester vezeti a temetésre. A koszoru nemzeti szinű szalagja ezt a feliratot viseli: «*Királynénknak. Védőasszonyunknak*».

A Magyar Tud. Akadémia félbeszakította nyári szünetét és szeptember 12-ére rendkívüli ülésre hívta össze az elnök. Nagy számmal jelentek meg a tagok.

Báró *Eötvös* Loránd elnök a következő beszédben tett indítványt:

«Tisztelt Akadémia! Erzsébet királynénk halálát siratjuk, annak a királyasszonynak, ki trónjának magaslatán oly közel állott a magyar nemzet szivéhez, ki itt, e palota csarnokában tette le koszorúját a mi *Deák* Ferenczünk, a mi *Andrássy* Gyulánk ravatalára. Azért gyűltünk ma össze, hogy e mérhetlen veszteség feletti fájdalmunkat kifejezzük. Kérem a t. Akadémiát, fogadja [illegible] következő indítványomat:

«A M. Tud. Akadémia áthatva a mély fájdalomtól, melyet a nemzet minden fia hőn és hiven szeretett királynéjának halálán érez, szívből fakadó hálával és kegyelettel emlékezik meg a fenkölt lelkü fejedelemasszonyról, ki ez akadémia munkásságának főtárgyát: a magyar nyelvet és irodalmat őszintén szerette és gyermekeivel is megszerettette. E fájdalmát és háláját az akadémia nemcsak e rendkivüli ülésének jegyzőkönyvében, hanem *e palota csarnokában felállítandó emlékművel is meg fogja örökíteni.*

«Kérem a t. Akadémiát, hatalmazzon fel arra, hogy e határozatáról szóló *feliratát* kellő alakban és alkalmas időben a trón zsámolyához juttassam és akadémiánknak a nemzet közös gyászában való részvételére vonatkozó intézkedéseket megtehessem».

Az indítványt egyhangulag elfogadták.

A mi azt az emlékművet illeti, melyről az elnöki indítvány szól, az egy *karrarai márványból készült dombormű lesz, mely azt a jelenetet fogja ábrázolni, a mikor Erzsébet királyné koszorút tesz Deák Ferencz ravatalára.* Ez az emlékezetes jelenet az Akadémia előcsarnokában történt meg, és ennek a falába fogják beilleszteni az emlékművet is.

AZ ALPES-TÉR GENFBEN,

melynek baloldali sarkán a Beau-rivage szálloda látható, jobboldalt pedig az a hely, hol a gyilkost elfogták.

A GENFI KIKÖTŐ A BRUNSWICK-EMLÉKKEL.

A tó jobboldali sarkán van a gőzhajó kikötője, melyben a királyné hajóra szállt, s innen balra a Brunswick-szobor felé a merénylet szinhelye.

A Kisfaludy-Társaság. Szeptember 14-ikén a Kisfaludy-Társaság hangoztatta a bánat szavait, melyeket *Gyulai* Pál elnök ékesen tolmácsolt, s többi közt így szólt:

Bennünket, a költészet művelőit, a rokonszenvnek és hálának egy különösebb érzése is csatolt felséges személyéhez. Erzsébet királyné szerette a költészetet, örömest társalgott a nagy költők szellemével s megtanulva nyelvünket, olvasta a magyar költőket is. Épen úgy gyönyörködött a természet szépségében, mint a művészet remekeiben. Költői lélek volt, mondhatni költő, mert nemcsak az a költő, a ki verseket ir, hanem az is s még inkább, a ki eszményileg fogja föl az életet s minden tette

LUCCHENI.

Fénykép után.

MÁRIA TERÉZIA FŐHERCZEGNŐ, KÁROLY LAJOS FŐHERCZEG ÖZVEGYE, LEÁNYAIVAL, MÁRIA ANNUNCIATA ÉS ERZSÉBET FŐHERCZEGNŐKKEL.

narkhiában, s így hazánkban is, a mióta egy részről a trónöröklés kérdése napirendre került, s a mióta a főherczegi család is gyakrabban megfordult hazánkban. *Ferencz Ferdinánd* főherczeg egy ideig Sopronban tartózkodott mint a gr. Nádasdy Ferencz nevét viselő 9-ik huszárezred parancsnoka; de nem sokára eltávozott ez állomásáról és földkörüli nagy útjára indult, melyről haza térve, a múlt évben aggodalmasan megbetegedett, s most is olyan állapotban van, hogy gondos ápolásra van szüksége, a minek gondját, mint a lapok irják, most özvegyen maradt mostoha anyja, Mária Terézia főherczegnő vállalta magára.

Ottó főherczeg erős, daliás ifjú férfi. Pár év óta, mint a Nádasdy huszárezred ezredese, ő is Sopronban tartózkodik családostúl. Azokban a magyar körökben, a melyekkel közelebbi ismeretségbe lépni eddig alkalmat vehetett, nagy kedveltségnek örvend bájos nejével együtt, ki egészen családjának, különösen pedig gyermekeinek él s azok nevelésével ő maga foglalkozik. A főherczegi pár a magyar nyelvben is gyakorolja magát s általában sok érdeklődést tanúsít a magyarországi dolgok és állapotok iránt.

Ferdinánd, Károly Lajos főherczeg legifjabb fia, eddig még legkevésbbé ismeretes Magyarországon. Katonai nevelést kapott ő is és mint katona szintén tényleges szolgálatban van. Ezredévi országos kiállításunk megnyitó ünnepein valamint Ottó főherczeg és neje, úgy Ferdinánd főherczeg is jelen voltak a Károly Lajos főherczeg családjából.

Az egész családnak egyik legvonzóbb jellemvonása az egymás iránti kölcsönös gyöngédség, az az igazi családiasság, melynek bensőségét oly szép egyetértésben tudták maguk és gyermekeik közt ápolni Károly Lajos főherczeg és Mária Terézia főherczegnő.

Fénykép után.

MÁRIA ANNUNCIATA SZICZILIAI HERCZEGNŐ, KÁROLY LAJOS FŐHERCZEG MÁSODIK NEJE.

Schrotzberg festménye után.

MARGIT SZÁSZ HERCZEGNŐ, KÁROLY LAJOS FŐHERCZEG ELSŐ NEJE.

KIRÁNDULÁS A MI ŐSHAZÁNK FELÉ.

Irta Abonyi Lajos.

II.

Sajátságos, hogy ezen második kirándulásomat is a mi őshazánk felé, ismét egy katona, és ismét egy pap társaságában kell megtennem. Még pedig most egy tűzvérű huszárőrnagy s egy szerény ferenczrendi szerzetes a társaságom.

Lóvásárlás ügye adott alkalmat arra, hogy a kellemes huszártörzstisztet házamnál vendégemül láthattam.

A lóvétel ügye köztünk mindkettőnk megelégedésével rövid negyed óra alatt befejeződött, aztán mellékes dologgá vált.

Áldomást nem ittunk, hanem áldomást beszélgettünk, hazafias érzéseinkkel, lelkesülésünkkel, mely benyúlt a késő esti órákba s mind gazdagabbá, érdekesebbé vált, s mindkettőnknek nagy élvezetet nyújtott. Nemzetünknek, hazánknak hajdani fényes múltja hevített föl bennünket.

Pedig az a deli huszárőrnagy származására nézve nem is volt magyar, hanem horvát, de az

22. SZÁM. 1896. BUDAPEST, MÁJUS 31. 43. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre **12** frt, félévre — **6** « | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **8** frt, félévre — **4** « | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre **5.—**, félévre — **2.50** | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

KÁROLY LAJOS FŐHERCZEG CSALÁDJA.

Az uralkodó-ház életében történő események általában mindig közelről érdeklik úgy a magyar királyi korona, mint az osztrák császári korona alatt álló országokat és népeket. Egy-egy születés, házasságkötés vagy haláleset nagy változások okozója lehet már csupán megtörténtével. Igen természetes azért, ha most Károly Lajos főherczeg gyászos elhunyta miatt fokozott mértékben fordúl a közfigyelem egész családja, különösen pedig fiai felé, kik ez idő szerint az örökösödési alaptörvény *(pragmatica sanctio)* értelmében legközelebb állnak Magyarország és Ausztria trónjaihoz.

A közérdeklődés némi kielégítésére bemutatjuk lapunk jelen számában a boldogult Károly Lajos főherczeg családjának élő tagjait s elhunyt első két feleségét is.

Károly Lajos főherczeg, mint már többször elmondtuk, háromszor lépett házas életre. Első ízben 1856-ban nősült, elvevén *Margit* szász herczegnőt, a ki azonban rövid két év múlva gyermektelenül hunyt el 1858 szept. 15-én. Másod ízben 1862-ben kötött házasságot a két Sziczilia királyának, Ferdinándnak, leányával, *Mária Annunciata* herczegnővel, ki kilencz év múlva, 1871 május 4-én szintén elhunyt. Ebből a házasságból négy gyermek származott, kik ma is élnek, névszerint: 1. *Ferencz Ferdinánd* (született 1863-ban), 2. *Ottó Ferencz József* (szül. 1865-ben), 3. *Ferdinánd Károly Lajos* (szül. 1868-ban) és 4. *Margit Zsófia* (szül. 1870-ben). Ezek közül Ottó főherczeg már 1886 óta nős, feleségül vevén *Mária Józefa* szász herczegnőt, ki eddig két fiúgyermekkel ajándékozta meg, s ezek a kilencz éves *Károly Ferencz József* és az egy éves *Miksa Jenő Lajos*. *Margit Zsófia* főherczegnő, ki egy ideig a prágai nemes hölgy-alapítványi intézet apátnője volt, 1895 óta szintén házas életet él, mint Albert württembergi herczeg neje.

Károly Lajos főherczeg harmadik neje *Mária Terézia* főherczegnő, kivel 1873-ban kelt egybe, s kitől két leánygyermeke származott, u. m. a most 20 éves *Mária Annunciata*, a prágai nemes hölgy-alapítványi intézet jelenlegi apátnője, és a 18 éves *Erzsébet*, ki édes anyja mellett van.

Az elhunyt főherczeg családjára azóta fordult nagyobb mértékben a közfigyelem az egész mo-

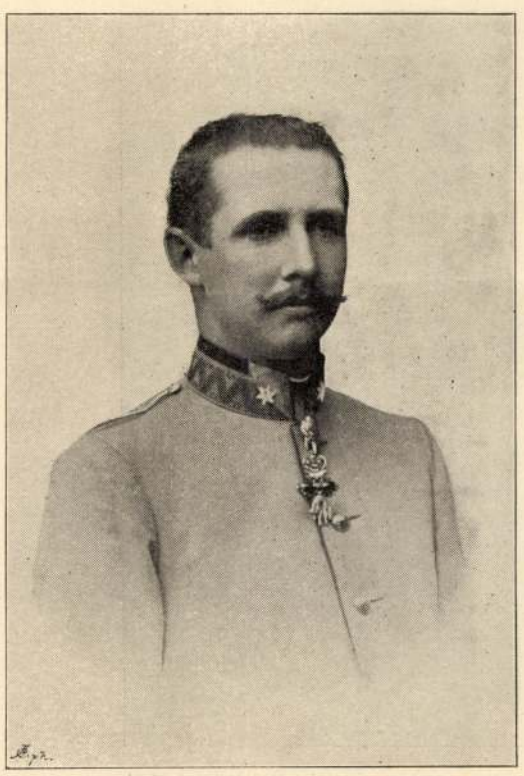

Pietzner fényképei.

FERENCZ FERDINÁND FŐHERCZEG.

OTTÓ FŐHERCZEG.

Pietzner fényképe.

FERDINÁND KÁROLY FŐHERCZEG.

Adèle fényképe.

MARGIT ZSÓFIA FŐHERCZEGNŐ.

VASA

Nagys.

Sze

a Szép

I. Lena

Strudel Paul

Wobrais

l

Hekler maz barokk

6-1.

Strudel, Paul

Porträt

l. Crat-Frey ÖSt. Kunstt

XXIV. 4

XXVII. 46. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
409

Götzinger, E. Reallexicon der Deutschen Altertümer.
Leipzig, 1885.

2 kötet. 1 db.

Járásbíróság
BERHIDA (Veszprém vm.)

NYOMTATVÁNY

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Strudel Péter Domokos

t.

Szépművészet
1944. 232.1

STRUDEL, *Peter von Strudendorf* osztrák festő és szobrász, * Cles (Tirol) 1660, † Bécs 1714. Atyjánál (*Jakob S.*), majd Velencében Karl Lothnál tanult, 1680-ban visszatért Bécsbe, ahol József császár udvari festője lett s Bécs néhány temploma számára oltárképeket festett (St. Rókus, Gardekirche, Theresianumkapelle, währingi plébániatemplom); a császárról és az uralkodóház tagjairól készült képmásai különböző osztrák magángyűjteményekben találhatók. Festőmintaképe Rubens. Mint szobrász, résztvett a bécsi Szentháromság-oszlop alakjainak megmintázásában, 6 márványszobrát a bécsi kapucinusok sírboltjában találjuk. Első igazgatója volt az 1692-ben általa alapított és 1705-ben József császár által felavatott bécsi Műv. Akadémiának. Fivére, S. *Dömé*, festő, 1688. telepedett le Budán, hol mint mérnök, alighanem állami szolgálatban állott.

K

K-Gy II. 7480

Studla Ödön

Studla Ödön ékszerkészítő, VII.
Akácfa-u. 18. 226-949

Bptávb 1940 szept.

Struhár Alojz

slovák festő

szül.: 1892 ápr. 29

Zohorec-ban

Budapesten végezte

tanulmányait. A

varsói művészeti

iskola tanára.

A Tátrocentrumban

Slovák művészek

egy alapt.

Sprievodca

31. l.

BUDAPEST
1968

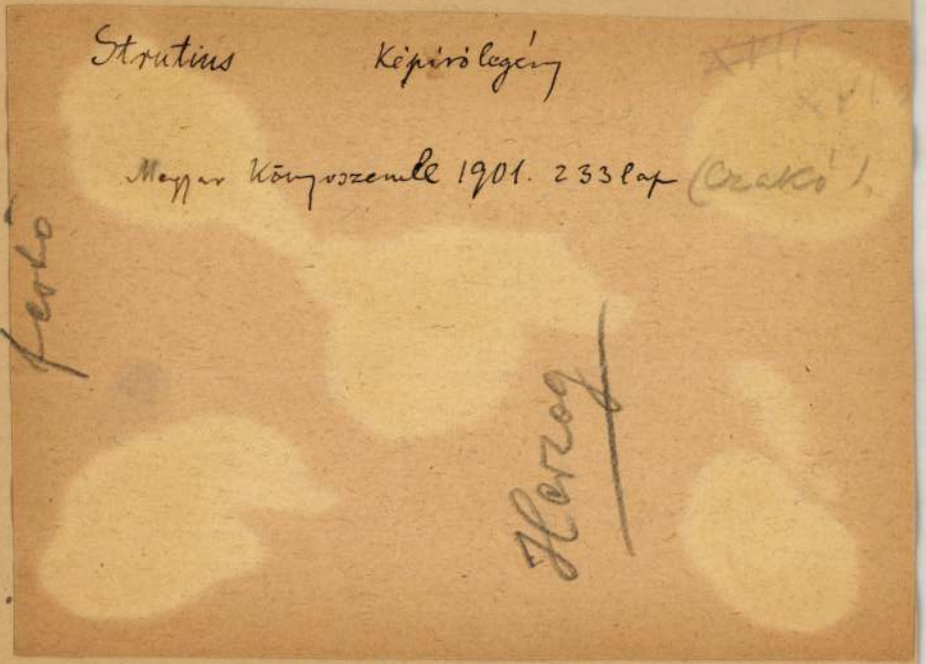
Stuhlmiller Mátyás

Stuhlmiller Mátyás, festő, Selmecbányáról, 28 éves korában, 1801 nov. 13-án iratkozott be.

Fleischer Beck.

88. l.

Garnich	28.000.000
Steinfort	10.440.000
	12.000.000

Strutius
Képíró legény
Magyar Könyvszemle 1901. 233 lap (Cracó).
Herzog

Strüff, Fr

Teplicz. T. 6503.

A hegyes vidék előterében látjuk a várost, melyen innen az úton paraszt legény és leány állnak egymást átkarolva, kiktől jobbra botjára támaszkodó utas ül. Felirata:

Bad Töplitz
ohnweit Warasdin.

alól balra: Fr. v: Strüff del.
fölül jobbra: 3.

Aquarell, mér. a vk. 14: 19.7 cm.

140-95

Zágráb. T. 5177.

A középtérben van a város, melynek épületei közül a templomok válnak ki, a háttért hegyek képezik, az előtérben pedig fiatal asszony vezeti fiát, ki után egy férfi jön vállán karókkal. Felirata:

Agram
Hauptstadt von Croatien

fölül jobbra: l.
alól balra: Fr.v. Strüff del:

Aquarell, mér. a vk. 14 : 19.7 cm.

Szn. 602-98
112-98-2071.

STUBICS *Pál*, hadi mérnök és tüzéralezredes. II. Rákóczi Ferenc szolgálatában állott s Ungvár várának és városának erődítésein s a várpalota átalakításán dolgozott 1708—10. Meghalt Ungvárt 1710.

Ea. 3 II. 481. l

Stuck Franz

magyar?

vrd

Herzig Jenő. Stuck

Franz mester. Magyar

Család 1905. 337

..... *műhely.*

yfőnökség!

v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

an

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Stuckhart Ferenc

1781 – 1857

l.

Föv. Képt. Érem Kiáll. 1949

9. l.

1596. IV. FERENC MANTUAI HERCEG ÉRME, bronz. Jelezve: DVPRÉ. Francia. 150.—

1597. ARANYOZOTT BRONZPLAKETT, a „lábmosás" jelenetével. Délnémet, 1700 körül. 50.—

1598. BRONZPLAKETT, szatir és kecske puttókkal. Német, XVIII. század. 50.—

1599. KOSCIUSZKO-PLAKETT, a lengyel szabadsághős mellképével. Lengyel. 70.—

Stuckhardt

František

Sourek

35. l.

Gusztáv Károly

lyi püspök Urnak

Gyulafehérvár.

Stuckhart Ferenc

Szül. 1778 Lajos Nagyrombas-
ban.

II. JÓZSEF CSÁSZÁR ÉRME. STUCKHART FERENC MŰVE

lékérmét láttuk, amik 1800 elején készültek, az empire korának kellős közepén. A kor megismerszik stílusukon, amely megmerevítette és sematizálta rajtok a formákat. Egyébiránt kielégítő képet ez a három érem nem ád Stuckhartról. Meg kell várnunk, amíg buzgó gyűjtők egyéb s talán jellemzőbb munkáit is fölkutatják.

Elek Artur: A magyar éremmetszet története és újabb. Művészet 1908. 169-170. l.

Magyarremete h. n. VIII-235.

Stuckhart Ferenc

ösmvész

ről

Lyka Károly: Az ősmű-
vészet története. Művészet 1910
289. l.

STUCKHART *Ferenc*, éremvésző, * Nagyszombat 1781, † Bécs 1857 dec. 5. Bécsben tanult, azután Prágában, Körmöcbányán, Bécsben és Szomolnokon működött. 1816. a varsói pénzverdében vállalt állást. Igen sok emlékérmet is készített, melyek közül említésre méltók: József császár szobrának leleplezési emlékérme 1806, Mozart érem, Ferenc császár és Mária Lujza esküvői érme 1808, Napoleon és Mária Lujza házassági érme 1810, Haydn születésének századik évfordulójára vert érem 1832, stb., továbbá számos keresztelői, névnapi, házassági és iskolai érem.

K-Gy. II. 481 l

Stuckhardt Ferenc

Stuckhardt Ferenc, szobrász és éremvésző, Nagyszombatból, 17 éves korában, 1796 nov.-ben iratkozott be. 1798-ban a Gundel-díjat nyerte.

Fleischer Béla

88-l.

Stuckhárdt Ferenc

Lább I. 68, * 1778 k

IV. 28, 152

Stuckhart Ferenc

medailleur

Sz. Tyrnau in Ungarn

1778.

Lásd életrajzát

Wurzbach 40K. 155l.

Stucz Tóbiás ⊗

ötvös.

1715 ben Selmecbányán élt.

~~1730 ben Selmecbányán ötvös volt.~~

v. Illésy János: Magyarországi ötvösök 1732-ben. Arch. Ért 1904 évf. 395. l.

⊗ Ilyen nevü ötvös nem volt. Illésy téves olvasása Klocz helyett.

Laird Kapossy: Magyarországi ötvösök a XVIII-XIX. Század-ban 8. l.

Peter Reichenbaum

ségi nyomda Budapest

A kiállításban szerepłő művészek:

Bauer István festőművész

Bogdándy Szultán Zoltán festőművész

Czétényi János festőművész

Darázs József festőművész

Kovács Péter Balázs grafikusművész

Lovas Tibor grafikusművész

Merényi Valéria grafikusművész

Nagy Gábor Mihály szobrászművész

Tardos Zoltán festőművész

Vörös András festőművész

A Magyar Köztársaság Művészeti Alapja
és a Fiatal Képzőművészek Stúdiója

szeretettel és tisztelettel meghívja Önt

„Kiöregedő" stúdiósok kiállításának

megnyitójára
1991. március 7-én 17 órára
a Duna Galériába
(Budapest, XIII. Pannónia u. 95.).

A kiállítást megnyitja:
L. Menyhért László művészettörténész

Megtekinthető: 1991. március 7-től március 31-ig,
hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig.

STUDIÓ

Meghívó

DUNA GALÉRIA

Akiért a harag szól

Ez az iskola olyan, mint egy csodapalota. Csoda, hogy működik, hogy friss falait nem feszítették szét még a benne és a körülötte örvénylő indulatok.

Nyíregyháza-Örökösföldön a „23-ast" eredetileg gimnáziumnak építették. A hirtelen átalakítás miatt tavaly augusztusban még állványerdő borította. Az illetékesek szeptember közeledtével azt akarták, hogy vegyék át az épületet állványostul. Az ez alkalomból összehívott rendkívüli tantestületi értekezlet részvevői úgy döntöttek, hogy nem vállalhatnak ekkora felelősséget, hiszen a munkálatok miatt az épületben valóságos veszélyzónák léteznek. Az iskolát hivatalosan csak tavaly októberben adták át. A másik örökösföldi iskolából, a 21-esből átirányított ötszáz, továbbá a korábban a városban szanaszét ingázó száz gyereket viszont valahol tanítani kell. Itt tanítják őket.

Úgy lett belőle

Konkrét sajátosság, hogy amíg Szabolcs-Szatmár-Bereg megye sok iskolájában igazgatóbuktatásra törekednek mostatanában, addig az itteniek éppen ellenkezőleg: meg akarják menteni az igaztójukat!

Őt egyébként *Hajdú Sándornak* hívják, és a szó valódi értelmében iskolát teremtett. A legutóbbi nyara azzal telt, hogy szaladgált, dolgozott, hogy az ősztől itt tanítani lehessen. A 21-es iskola igazgatóhelyetteseként tervezte az új intézmény építését, beruházókkal, kivitelezőkkel tárgyalt és veszekedett. A pedagógusok felét is a 21-esből hozta, és most — miként az átadott „gyerekanyag" mintegy 40 százaléka — ők is veszélyeztetett helyzetűek lettek.

Ennek ellenére Hajdú Sándort bizonyos külső erők szeretnék az iskolán kívül tudni. A belső erők viszont nem eresztik. Az érintett szemlátomást nem örül neki, hogy úgy lett belőle, és bizottságok koptatják miatta a kilincset. A küzdelembe be se szállt. Mégis érte szól a harag — a tantestület haragja az igazgatójuk körül kavart vihar miatt.

A vonal végén *Dankóné Tamási Izabella* tanárnő:

— Jöjjön, amilyen gyorsan csak tud. Az igazgatónkat azok után, hogy tető alá küszködte és beindította ezt az iskolát, azonnali hatállyal el akarják távolítani!

Személyes találkozásunkkor a fiatal tanárnő és kollégái határozottan állítják, hogy nem elfogulatlanok az ügyben.

— Olyannyira nem, hogy aláírásokat gyűjtöttünk Sándorért — mondják. — Az ívet a gyesen és a gyeden lévőkön kívül minden pedagógus és technikai alkalmazott aláírta, miként tették azt a szülői munkaközösség vezetői is.

Az aláírásgyűjtés kiváltó oka az volt, hogy Nyíregyháza önkormányzatának oktatási bizottsága látogatást tett az iskolában. A bizottság tagjai tapasztalataikat úgy összegezték, hogy a kollektíva megosztott, és Hajdú Sándor igazgatói poszton tartását a tantestületnek csak a fele támogatja. Az aláírásgyűjtő akció így már e megállapítás cáfolására történt.

— A minap az első fenyegetés is elhangzott — mondja Dankóné Tamási Izabella —. A helyhatóság oktatási bizottságának vezetője kijelentette, hogy amennyiben valami nem tetszik, munkakönyv is van a világon. A félreértések elkerüléséért hozzátette még, hogy Nyíregyházán immár 200 pedagógus állástalan, 50 pedig a falvakba bumlizik...

Mitől lett úgy az igazgatói megbízás? Az iskola első számú posztjára kiírt pályázat alapján Hajdú Sándor tavaly szeptember 13-án adta be jelentkezését. Rövidesen azonban módosították a jogszabályt, amely főállásban eltöltött, minimum ötéves gyakorlathoz kötötte az iskolaigazgatói kinevezést. Ennek a feltételnek Hajdú Sándor nem felelt meg, bár korábban hosszú éveken át oktatott, ám ezt nem státusban. Mégis volt kiút: az időközben helyben is lezajlott választások után *Mádi Zoltán* — aki a Fidesz színeiben lett Nyíregyháza polgármestere — Hajdú Sándort három esztendőre megbízta az új iskola igazgatói teendőinek ellátásával. Ez a döntés a tantestület egyetértésével és megnyugvásával is találkozott.

Megnyugvás után villám

— Aztán a derült égből lecsapott a villám — folytatják a történetet az igazgatójukhoz hasonlóképpen fiatal tanárnők. — Az önkormányzat jogi bizottsága ugyanis a polgármesteri határozatot jogszabályellenesnek találta. Mi erre felmentünk — volna — a miniszterhez, ám kiderült, hogy neki két hónapon belül nem lenne ideje fogadni bennünket. Az ügy viszont ennél jóval sürgetőbb volt, mivel egyesek már az igazgatónk azonnali eltávolítását sürgették. A minisztériumban megsúgták, hogy van megoldás; az önkormányzatnak kinevezés helyett megbízással is lehet joga az igazgatói posztra emelni a jelentkező szakembert.

A hároméves megbízás azonban Hajdú Sándor esetében csak egy tanévre szól. Ugyanis új polgármesteri döntés született, amelynek értelmében Hajdú Sándor csak 1991. augusztus 1-ig megbízott igazgató, és a posztra addig új pályázatot kell kiírni.

— Meggyőződésünk, hogy a polgármester urat a saját pártja szorította sarokba — hangoztatja Dankóné Tamási Izabella, társainak sűrű helyeslése közepette. — Az új döntés előtt tartott helyhatósági ülés számunkra felért egy lidércnyomással. Hat órán át vártattak bennünket, mire sorra kerültünk. Aztán a Fidesz és az SZDSZ képviselői teljesen beleszerelmesedtek a merev jogszabályi vonalba, miközben az MDF, az MSZP és a KDNP nem ellenezte kérésünket a hároméves megbízásról szóló eredeti döntés megerősítésére. Külön fájt, hogy némely képviselők végignevetgélték érvelésemet, amikor a gyerekek érdekére merészeltem hivatkozni.

Hunyadi szellemében

Az igazgató az MSZP tagja. Ezért óhatatlanul felmerül: vajon politikai ügy-e a Hajdú-ügy?

— Szerintem nem — állítja mély meggyőződéssel Mádi Zoltán polgármester. — Az eredeti döntésemet azért változtattam meg, mert annak pillanatában másként tájékoztattak a jogszabályról, mint utóbb Az átmenet folytán jó néhány hasonló konfliktus van és lesz is még. A demokrácia olykor érdekes képződmény, és bár a jogállamnak édestestvére, néha attól különböző pályán halad. Ez ügyben például azért alakult ki patthelyzet, mert a pályázati jogszabály és a tantestület demokratikus joga az igazgató kinevezésének elfogadására vagy visszautasítására szembekerült egymással. Ám augusztusig nyugvópontra juthat az ügy.

Hallgassuk meg Hajdú Sándor véleményét:

— Amikor pályáztam, a kudarc lehetőségével is számoltam. Kényelmesebb volna most félreállni, ám nem hagyhatom cserben azt a közösséget, amely kiállt és kiáltott értem. Csak remélhető, hogy akár egy, akár három esztendő alatt nálunk is és a városházán is csak-csak kialakulnak a demokratizmusnak azok a mechanizmusai, amelyek fényében világossá válik: az önkormányzat, a tantestület és az igazgató közös érdeke, hogy nyugodt légkör övezze a munkát. Ebben az új iskolában rövidesen falakat kell áttörni, mert két és fél száz gyerekkel növekszik majd a tanulók létszáma. Szerintem ez az ügy, nem pedig az, hogy éppen ki az erősebb itt vagy ott...

Mielőtt elfelejteném: az említett önkormányzati ülésen az egyik napirend a 23-as iskola névváltoztatási kérelme volt. A döntés értelmében 23-as helyett immár Hunyadi Mátyás Általános Iskolának hívják őket.

Érdemes lenne megidézni a névadó szellemét. Hiszen Hunyadi Mátyásnak az igazságtételben közismerten nagy gyakorlata volt.

Rác T. János

A hangulat mesterei

Általában nem miattuk mennek be az étterembe. A leggyakrabban a nevüket sem tudják, sőt oda sem figyelnek nagyon rájuk. A zenekar sokszor nem több, mint bármely kellék: az abrosz, a hamutartó. Sajnos egyre nélkülözhetőbbnek tűnő kellék. Fogyatkozik ugyanis a vendéglátóiparban dolgozó zenekarok száma. Legendák keringenek arról, hogy valamikor a (talán nem is olyan szép) békeidőkben szinte minden utcasarki szórakozóhelyen játszott egy jóféle zenekar. Egykori parádés filmvígjátékokból ismerjük a mulatókban dolgozó, nagy létszámú bigbandeket, elegáns dzsesszegyütteseket, szalonzenekarokat. Feszült, csillogott a szmokingjuk vagy frakkjuk; mosolyogtak, profizmusuk a kellemes jólét szolgálatában állt.

Mostanában inkább művészfilmekben tűnnek fel a vendéglátásban dolgozó zenészek. Frakkjuk nincs már, csillogásuk elhalványult. A filmen kívül inkább füstös, zajos helyeken lépnek fel, magányosan, a zongorájuknál. A helyiség is a legtöbbször jobb napokat látott; a székeken még tapintható a megfakult bársony, a falakon az egykor finom, mára elaggott drapéria. A zenészek többsége kicigarettázott hangú, megfáradtan elnyűtt, némi rezignációval búgja bele a hajdan örökzöld dalait a mikrofonba. Furcsán itt maradt kövületnek hatnak a gépesített egyenzene az egy kaptafára húzott tömegszórakoztatás korában. Persze azért a legtöbbjük behódol ennek is, hogy megőrizhesse az állását, a slágerlistás számokat is nyűvi a hangszerén. Boldog azonban, ha egy vendég netán mást kér, és ezt nemcsak egy kupicával, hanem egy emberi pillantással is meghálálja. Abból az időből származik, amikor még sok volt a törzsvendég, és a zenészek ismerték is őket. Ha a nevüket nem tudták is, azt igen, hogy ez az az úr, aki mindig whiskyt iszik szódával, és hogy az „Éjjel az omnibusz tetején" a nótája.

Ritka kivétel a *Miniatűr*, ahol ezt még most is tudják. Csupa finomság ez a helyiség, afféle delikát. Vöröses selyemkárpit, diszkrét félhomály, halkan csevegve összebúvó párok, úri közönség és egy zongorista.

Hosszú évekig a legendás *Torma Rudi* játszott itt, zongorája olyan ügyesen volt elhelyezve a belső teremben, hogy tükröződött rajta a belépő vendég képe. Rudi azonnal játszani kezdte a kedvenc nótáját, ha háttal ült is neki. A titok persze sokak számára megfejthetetlen maradt, ez is hozzátartozott a hely varázsához. Rudi mindig megérezte, hogy kiknek játszik. Beszélik, hogy szakítófélben levő pároknak olyan intim, lágy, érzelmes dallamokat csalt elő a zongorájából, hogy meggátolta a kenyértörést. A Miniatűr a hosszas, hajnalokba nyúló beszélgetések, a diszkréten kezelt flörtök helye. Az itt dolgozók tudják, hogy ha a vendég úr délután a szeretőjével erre járt, és itt felejtette a kalapját, nem este kell neki visszaadni, amikor a feleségével tér ide be. Nem véletlen, hogy mottóként függ a pult fölött a következő versike: „Akivel most itt ülsz, az nem a feleséged / De nem árulunk el, bármily nagy a vétked. Diszkréciónk teljes, ne fájjon a fejed, / Neked sem mondjuk meg, kivel volt itt nejed."

Minden helynek más a mikroklímája. A *Tavasz* igencsak eltérő jellegű szórakoztatóintézmény. Az utcára is kihallatszik az erősítőkkel alaposan megtámogatott populáris könnyűzene. A közönség hangos, és kissé bódult az alkoholtól, néhányan kidülledt szemű révülettel bámulják a rideg kőpadlón lenge öltözékben táncot lejtő lányokat. A tarkabarka ingben levő, összeszokott duónak, *Gáti Pálnak* és *Turczel Györgynek* itt bármihez kell tudnia alkalmazkodni. Túl kell harsogniuk a publikumot, olcsó tinglitanglit éppúgy kell tudniuk játszani, mint komolyabb dzsesszt. Ahhoz is hozzá kell edződniük, hogy esetleg egy balhéból bedobott könnygázbomba miatt menekülniük kell a teremből. Kocsmazene ez, kicsit sramlielemekkel; nem a diszkrétséget, hanem a dajdajozást, sőt olykor a duhajkodást szolgálja.

Fóthy Jánosék zenekara a *Flamencóban* és *Ungárék* a *Berlinben* valaha nagy hírű együttes volt. Csak éppen eltűnt körülük a szalon, eltűnt a minden este társadalmi életet élő, bálozó, nagyestélyis életforma. A Flamencóban a nyugati turistacsoportok, a Berlinben a gyakran csak lézengő vendégek már más világról árulkodnak. A zenekarok megpróbálnak alkalmazkodni hozzájuk. Minden nációnak tudnak ismerős dallamokkal a kedvében járni. Már a japán, sőt a vietnami zene sem okoz különösebb nehézséget nekik. Ha kell, klaszszikus muzsikát éppúgy játszanak, mint dzsesszt vagy aktuális slágert. Örülnek, hogy fix helyük van, mert ez nagy dolog manapság. Bár Ungáréknak megint csökkenteniük kell a zenekar létszámát eggyel. A zongoristát szintetizátor pótolja majd, mint annyi helyen.

A *Thermál Szálló* éttermében viszont egy, a vendéglátásban nem megszokott hangszer, a hárfa küzd a hangját gyakran elnyomó tányércsörömpöléssel. A szép, nőies hangszer furcsán hat az étkek között. Belépéskor odavonzza a tekintetet, a gyerekek általában oda is szaladnak hozzá, körbemustrálják, ki akarják próbálni, hogyan működik. *Horváth Márta*, aki több társával együtt felváltva játszik itt, ezt gyakran meg is engedi nekik. A hárfa hangja csöndes békét, pihentető nyugalmat próbál belopni az étterembe, jól harmonizál az ízlésesen gazdag szervírozással, elősegíti a komótos étkezést, a sok fogásból álló finomságok élvezetét.

Ezt a célt szolgálja a nagy öregek közül a *Két medvében Orosz János* is, mutatósan patinás zongorája mellett. A csokornyakkendős, kicsattanó kedvű, világot járt virtuóz egy régen letűnt, gáláns kor utolsó hírnökei közül való.

Nálunk a leginkább megszokott a vendéglátásban a cigányzene. Sokan nem szeretik, sziruposan nyúlósnak, túlzottan művinek, giccsesnek tartják. A zenekarok műsorának egy része valóban ilyen. A valódi cigányzene azonban mélyről jövő, tradíciókon alapuló, apáról fiúra szálló örömzenélés. Igen ismert cigányzenekar *Déki Lakatos Sándoréké* a *Mátyás pincében*. Politikusoknak, üzletembereknek ugyanúgy illik megmutatni ezt az intézményt, mint a Mátyás-templomot. Sándor édesapja — akitől gyerekkorában tanulta a mesterséget — idős korára most itt játszik velük, osztoznak a prímási teendőkön. Több hírességet mulattattak már, kormányfogadások sokaságán vettek részt. Emlékeznek rá, hogy Gromikónak (mint valaha állítólag Sztálinnak) a Szulikó volt a kedvenc nótája. A papa zenekara Hruscsovot és Kádárt is szórakoztatta egy moszkvai fogadáson. Sándor kiskamaszként, ahogy akkori helyükön, az Astoriában begyakorolták, odament a Pacsirta játszása közben az asztalukhoz. Hruscsovnak saját pincére volt, csak ő mehetett a közelébe. A biztonsági emberek lemerevedtek, a papa pedig elfehéredett. A jelenet bekerült az újságokba és a tv-híradóba is.

TEKNŐS MIKLÓS FELVÉTELEI

Több neves nem cigány zenész is beállt Dékiékhez játszani. Ruggiero Ricci, a virtuóz hegedűvilágsztár még a prímási ruhát is magára öltötte. A vendégek is gyakran kölcsönkérik a hegedűt, ilyenkor a zenekar biztos érzékkel alkalmazkodik az amatőrökhöz, az általuk megszokottnál gyakran jóval lomhább tempóhoz.

Jóféle cigányzenekarból alig akad már. Dübörögnek a zenegépek, hódít a diszkó, különböző erősítők, szintetizátorok, elektromos csodamasinák uralják a terepet. Senkire nem igazán passzoló konfekcióáruvá válik a szórakozás is. Könnyen kielégíthető tömegigényeket szolgál, akárcsak a farmernadrág vagy a hamburger. Tán ez is közrejátszik abban, hogy egyre kevésbé érezzük a saját bőrünkre szabottnak azt a közeget, amiben élünk.

Bóta Gábor

Szilánkok

Megtisztítani a forrásokat — jelképes értékű cselekedet. *Vándor László* nem érzi annak. Ő a természet szeretete miatt járja a Mecseket, no és az egészsége miatt. A vájárt még 1963-ban nyilvánították rokkanttá szilikózissal a pécsi szénbányáknál. Abból a tizenhét tagú csapatból már csak ketten vannak életben.

— Biztosítás és légcsatorna nélkül, állandó porban, omlás- és gázkitörésveszélyben hajtottak minket, mint az állatokat — emlékezik a 66 éves férfi. — Volt olyan hónap, hogy tizenketten maradtak lenn a föld alatt. Hét végén kommunista műszak volt Koreáért, a szakszervezeti székházért, a szénért az iskoláknak, és még mit tudom én, miért.

Laci bácsi nem panaszképpen mondja mindezt, inkább virtus van a hangjában. Nem siratja egészségét, és nem átkozza az ávósokat sem. Pedig hónapokig gyötörték. A vájár ugyanis, megunva a bányabeli megpróbáltatásokat, ahol csak tudta, szidta a rendszert. Sokáig kötél lógott a feje felett, de csodával határos módon megúszta két évvel. Laci bácsi nem panaszkodik a csökkenő értékű nyugdíjára sem, és nem sajnáltatja magát elszegényedő életéért.

Valamit azonban képtelen könnyek nélkül felidézni. Egy gyerekkori történetet. Már háromévesen elvesztette édesapját. A jómódú iparoscsalád máról holnapra tönkrement. Ő és kétéves húga nevelőszülőkhöz került. Egy vályogvetőhöz, aki azonmód munkára fogta a csöppségeket.

— Lócitromot gyűjtöttünk a vályoghoz egész nap — mondja az öreg elérzékenyülve. — Annyit nélkülöztünk, hogy egy esztendő után nem bírtam tovább, a húgommal felkapaszkodtunk egy vonatra, és megszöktünk. Persze visszavittek bennünket a vályogvetőhöz. De anyámat értesítették a sorsunkról, és ő eljött. Ebéd volt éppen. A vályogvető és családja ült az asztalnál. Anyám azt kérdezte: „Hol vannak a gyermekeim?"

Laci bácsi hangja elcsuklik, szemét keze mögé rejti, aztán így folytatja:

— Szóval, anyám kérdése után a vályogvető felemelte az abroszt. Ott kuporogtunk az asztal alatt, és ami maradékot leadtak nekünk, azt ettük.

Laci bácsi kissé ziháló tüdővel járja a Mecseket, és tisztítja a forrásokat. Az ő életének forrásait nincs ki megtisztítsa.

*

Összefonódva állnak a sarkon. Emberek, autók, tekintetek suhannak el mellettük a didergő utcán. A szájukból forrón feltörő pára ködöt von köréjük.

— Gyere el velem!

— Haza kell mennem. Még a bioszt meg kell tanulnom.

— Majd én elmagyarázom neked.

— Délután már elmagyaráztad háromszor.

— Most elmondom negyedszer.

— Tegnap is elmagyaráztad háromszor. Meg tegnapelőtt is. Azelőtt is. Mindennap.

— Akkor most visszakérdezem. A biológia a legfontosabb dolog.

— Haza kell mennem.

— Mi van ma veled?

— Kár volt moziba mennünk. Elfecsérelt idő.

— Holnap majd nem megyünk. Egész délután veled leszek.

— Jó, de gyere el velem most is.

— Nem lehet.

— Gyere el velem.

— Nem szabad.

— Gyere el velem. Elmagyarázom neked a biológiát!

Ungár Tamás

STUDIÓ

5. sz. XLIX

OLVASÁS KÖZBEN

A határokon kívülről

Talán egy hónapja, hogy Párizsban, a francia PEN Klub hagyományos vacsoráján a díszvendég a félig-meddig orosz származású, ám franciául is író horvát szerző, korábban Miroslav Krleža krónikása, *Pregrad Matvejević* volt. Szövege fölöttébb pesszimistán hangzott, mert arról beszélt, hogy a kelet-európai népek — ellentétben a Nyugaton és Keleten elterjedt illúziókkal — az új politikai helyzetre nem tudtak felkészülni, s ezért a mind nyomorultabbá váló gazdasági és politikai helyzetből a primitív nacionalizmus iránytűjével, az ősi dicsőség keresésével keresik a kiutat. Nem annyira önmaguk individuumát keresik, hiszen az egyéniség mindig kész a szövetségre, hanem önnön egyediségüket próbálják igazolni, ami viszont széthúzáshoz vezet.

Mintha az utóbbi hetek romániai magyar sajtója is ezt a sok-sok igazságot tartalmazó tételt igazolná.

Románok és magyarok

A kolozsvári *Helikon* fordításban közli a román demokratikus ellenzék hetilapjából, az *Epocából* átvett cikket, amelyet *Ilie Păunescu* jegyez szerzőként. Ennek a cikknek persze vannak vitatható részletei is: nem nagyon érthető ugyanis, hogy amíg Păunescu a német imperializmus veszélyét egyszer s mindenkorra leszámítolja, addig orosz oldalról „veleszületett imperializmust" tételez fel. Ne legyenek illúzióink: az orosz nacionalizmus bizonyosan virulensebb manapság, mint a német, de azért — sajnos — a nacionalizmus újjászületése sehol sem kizárható.

Viszont maradéktalanul egyet lehet érteni Păunescu végső következtetésével: „Mindkét részen, a románok között is, a magyarok között is, egyre több az olyan ember, aki megérti, hogy a hazafiság és a demokrácia iránti elkötelezettség a másikkal való megbékélés óhajának erősségével lesz mérhető. Csak így, kibékülve szolgálható mindkét fél legfőbb érdeke. A demokrácia. Mert így nevezhető az a legfőbb érdek. Nem szeretjük egymást, sajnos, ám a józanság azon fokára kell eljutnunk, amely arra kényszerít, hogy minden idegszálunkkal megfeleljünk bizonyos követelményeknek. Akkor majd az, ami ma oly kétségbeejtően elválaszt, valós méretűnek fog mutatkozni: a jelentéktelennel határosnak. A mai ellenséges érzület helyét az a kölcsönös megbecsülés fogja elfoglalni, amivel egymásnak tartozunk."

A bukaresti *A Hét* főszerkesztője, *Gálfalvi Zsolt* konkrétabb, s nem annyira az óhajokról, mint a realitásokról írt. „Az ország válságos helyzetéből — írja — a kiutat a hatalom egyes képviselői a nemzetközi és a nemzeti, etnikai feszültségek szítására vélik felfedezni, olyan receptet követve, amelynek mérgező hatását és ugyanakkor — távlatilag — kudarcra ítéltségét a közelmúlt, az 1989-es esztendő is szemlélteti. Megdöbbentő újra olvasni és hallani azokat az érveket, amelyekkel a bukott zsarnok és kiszolgálói alig egy évvel ezelőtt próbálták hatalmukat meghosszabbítani. Az elkoptatott rágalmakat újra felhasználni nemcsak politikai felelőtlenségre, gátlástalanságra, hanem korlátoltságra és rövidlátásra is vall. A totalitarizmus ideológiai hamis pénzeinek forgalmazásával aligha lehet a társadalmi és hatalmi válságot megoldani."

Idetartozik, hogy a marosvásárhelyi *Látó* a Bukarestben működő *A Társadalmi Párbeszéd Csoportja* elnevezésű szervezetről, illetve annak *22* című lapjáról, illetve e lap írásaiból közöl összeállítást. *Szász János* bevezető szavaiból a román ellenállás történeti gyökereiről is értesülhetünk. Ez a csoport nem tavaly kezdett el dolgozni, hanem a diktatúra „utolsó évtizedében az odafigyelő szellemnek érzékelnie kellett, hogy valamelyes szervezettség, nyilván jól álcázott ellenállás van kibontakozóban. Hasonlóan, de valamelyest gyakorlatibb módon nőtt az ellenállás az írószövetség akkori választmányában is. Keretében szövetség alakult román és magyar írók között a nemzeti kisebbség eltörléséről, a magyarok kollektív bűnösségéről, a Duna–Tisza közi magyar lakosság deportálásáról, a Gulág-szigetvilág magyar áldozatairól, a magyar nyelvű oktatás felszámolásáról, a magyar nyelvű sajtó megszüntetéséről, a magyar nyelvű könyvkiadás lehetetlenné tételéről, a magyar nyelvű színjátszás korlátozásáról, a magyar nyelvű rádió- és televízióadások megszüntetéséről, a magyar nyelvű istentiszteletek betiltásáról, a magyar nyelvű temetések korlátozásáról, a magyar nyelvű feliratok eltávolításáról, a magyar nyelvű személynevek megváltoztatásáról, a magyar nyelvű helységnevek megszüntetéséről, a magyar nyelvű utcanevek megszüntetéséről, a magyar nyelvű tulajdonnevek megszüntetéséről, a magyar nyelvű sírfeliratok megszüntetéséről, a magyar nyelvű nyomtatványok megszüntetéséről, a magyar nyelvű címtáblák megszüntetéséről, a magyar nyelvű hirdetések megszüntetéséről, a magyar nyelvű plakátok megszüntetéséről, a magyar nyelvű röpcédulák megszüntetéséről, a magyar nyelvű röpirat

Jelenczki István vezetésével az ügyvivő vezetőség kidolgozta a Stúdió új egyesületi alapszabályát, melyet az alakuló közgyülés elé tárt. (Jogi tanácsadó és az alakuló ülés levezetője: Dr. Rácz László). Az alapszabály megvitatása után, azt elfogadva a közgyűlés kimondta a Stúdió egyesületté válását. A választott új vezetőség: Jelenczki István elnök, Kopasz Tamás alelnök, Més-záros István, Július Gyula, Erkel László, Somogyi Tamás és Beöthy Balázs.

1990. május 7. Vezetőségi ülésen Jelenczki István elnök bejelenti, hogy az új Stúdió egyesület számára a Magyar Külkereskedelmi Bank 700.000,– Ft szponzortámogatást szavazott meg. A támogatás „ellenértékeként" a cég nevét a Stúdió minden kiadványában szerepelteti.

1990 május 15. A Művészeti Alap, Nemzeti Sportcsarnokbeli közgyűlésén elhangzik a Stúdió állásfoglalása a Művészeti Alap jövőjével és aktuális kérdésekkel kapcsolatban.

1990. május 17 A Stúdió vezetőség kidolgozza az egyesület belső működési szabályzatát, mely a Stúdió belső működését témák szerint pontokra lebontva szabályozza.

1990 május 23. A Művészeti Alap vezetőségével előzetes megállapodás születik a további együttműködésről. (Támogatási, munkaügyi, pénzügyi, leltár stb. kérdések)

1990. június–július A Stúdió a bécsi Galeria Cult, a kölni Galeria 68 ELF részvételével hármas cserekiállítást szervez, Bécs, Köln Budapest helyszínnel.
A bécsi megnyitón több Stúdiós is jelen van.
Egész nyáron és koraősszel folyik a Stúdió átalakulásának jogi előkészítése.

1990. június 31. Hivatalosan bejegyzik a Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesületet.
A Stúdió második félévi szakmai ösztöndíját Bogdándy Szultán Zoltán, Érmezei Zoltán, Katona Zoltán, Kovács István, Orbán Attila és Papp Sándor Balázs kapták.
A berlini East Side Gallery meghívására a berlini fal festésére Gerhes Gábor, Gábor Imre, Rácmolnár Sándor, Erkel László Kentaur, Győrffy Sándor, és a Hejettes Szomjazók utaztak. Az utazást és a kinntartózkodást önköltséges alapon vállalták. Az elkészült több négyzetméteres munkákat a világ több országában mutatják be.

1990. szept. 14. A Stúdió vezetősége együttműködési megállapodást köt a Művészeti Alappal. Ezzel pont kerül az évek óta tartó önállósági törekvések végére.

L. MENYHÉRT LÁSZLÓ
művészettörténész

1989. május 17.	A Fiatal Művészek Szövetsége ART-TÉR cím-mel nagyszabású bevételes rendezvényt tart az Almássy téri Szabadidő Központban, kiállításokkal, performance-ekkel, divatbemutatóval valamint alternatív zenekarok fellépésével.
1989. június	A zsűrikeret döntése alapján az éves kiállításról nem történik műtárgyvásárlás, hanem a tagok által beadott grafikákból gyarapítja a Stúdió grafikai gyűjteményét.
1989. szept. 6.	Az 1990 évi egyéni kiállítások lehetőségét az alábbiak kapták: Stúdió Galéria: Gaál József, Bangócs Gábor, Varkoly László, Gerhes Gábor, Turi Éva, Ősz Gábor, Somogyi Tamás, Czakó Mária, Wéber Imre, Márkus Péter, Gaál Tamás, Orbán Attila és Kisléghy Nagy Ádám. Kierkegaard emlékére a Magyar Filozófiai Társaság és a Stúdió „Vagy-Vagy" címmel grafikai mappát jelentetett meg. (Szerkesztő: Julius Gyula)
1989. december 1.	Rendkívűli közgyűlés a FÉSZEK-ben. A Stúdió éves kiállítása elmarad 1989-ben. Az okok között van külső és belső is. E tény és egyéb súlyos problémák miatt kellett összehívni a rendkívűli közgyűlést. Hosszas vita után a tagság ideiglenes ügyvezető vezetőséget választott: Jelenczki István, Győri István társelnökök, Gerber Pál, Bogdándy Szultán Zoltán, Július Gyula, Gábor Imre, Més-záros István, Pacsika Rudolf.
1990. január 4.	A Stúdió közzéteszi a Magyar Nemzet-ben állásfoglalását a Művészet folyóirat sorsával kapcsolatban.
1990 február	Az ügyvivő vezetőség a decemberi Közgyűlés alapján megfogalmazott egyesületi alapszabálytervezetet nyújtott be a Művészeti Alaphoz. A tárgyalások folyamatosan tartanak az átalakulásról. Az Állami Biztosító 25.000,– Ft-tal támogatja a Stúdió Köln–Bécs–Budapest kiállítását.
1990. április	Többszöri határidőmódosítás után a Stúdió Alapszabálya szerint tagrevízió történt. Az inaktív tagok közül majd százan nem kívánnak továbbra a Stúdió tagjai lenni.
1990. április 25.	A Stúdió kerekasztalbeszélgetést szervez a FÉSZEK klubban. A beszélgetésen részt vesznek a hazai képzőművészeti élet prominens szervezetei és személyiségei. A beszélgetés a kultúra, a képzőművészet helyzetére kívánja felhívni a társadalom figyelmét.
1990. május 2.	Éves rendes Közgyűlés a FÉSZEK-ben. Egyben egyesületi alakuló-közgyűlés.

bályt, ennek megfelelően zsűrikeretet választott a tagságból akik a továbbiakban átveszik az ösztöndíjak és a kiállítások elbírálásának feladatát. Az új vezetőség: Hantos Károly elnök, Szirtes János alelnök, Bogdándy Szultán Zoltán, Fehér László, Gerber Pál, Győri István, Kopasz Tamás, Olajos György, Paraszkay György, Sugár János és Gerendy Jenő.

1988. június 10–11. Segélyfesztivál az Erdélyből áttelepültek megsegítésére a Fiatal Művészek Klubjában. Eladásos kiállítás mellett a két estén alternatív és képzőművész zenekarok léptek fel.

1988. június 17. Gravitáció címmel közös kiállítás és performance est Szentendrén a Vajda Lajos Stúdióban.
Hantos Károly Szirtes János és L. Menyhért László a FIS, a BBS és a Fiatal Fotóművészek Stúdiója vezetőivel Moszkvában jártak egy együttműködési megállapodás kidolgozása ügyében.
A Stúdió második féléves szakmai ösztöndíját: Bogdándy Szultán Zoltán, Jelenczki István, Pálos Miklós, Kungl György, Boros Géza, Boros István, Révész László és Reisz Péter kapta.

1988. december 1. Vígh Tamás a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége elnöke nyitotta meg a Stúdió éves – első ízben zsűrimentes – kiállítását, az Ernst Múzeumban. A tárlaton minden Stúdiós részt vehetett egy művel, vagy kollektív installációval.
„A Fiatal Képzőművészek Stúdiója, a Fiatal Iparművészek Stúdiójával együtt a Szövetség legfontosabb partnerei" (Idézet Vigh Tamás megnyitójából)

1989 január 14. „Sztyúdió"-bál a Fiatal Művészek Klubjában. A hagyományteremtő rendezvényen képzőművész zenekarok léptek fel.
A Stúdió első féléves szakmai ösztöndíját: Csurgai Ferenc, Mészáros Katalin, Roskó Gábor, Turi Éva, Szilágyi Szilárd és Orbán Sándor kapták.

1989. február 8. Megalakul a Fiatal Művészek Szövetsége.
Alakító tagszervezetek: FKS, FIS, BBS, Fiatal Fotóművészek Stúdiója, JAK, és még számos kisebb művészcsoport.

1989. március 29. Éves közgyűlés a FÉSZEK-Klubban.
Folytatódik a Stúdió működésének reformja, illetve a működés racionalizálódása a gyorsan változó politikai és gazdasági életnek megfelelően.

1989. március 31. Bálványos Huba nyitja meg a Stúdió III. Nagykőrösi Grafikai Tárlatát.

A Fiatal Képzőművészek Stúdiója több mint harminc esztendős fennállása alatt igyekezett összefogni a mindenkori fiatal hazai képzőművésznemzedéket. Lehetőségei szerint biztosította az alapvető szociális gondok enyhítését különböző ösztöndíjakkal, első bemutatkozási lehetőségeket teremtett és éves kollektív tárlatokat rendezett.

A napi kultúrpolitikai előírásokat és a három „T" mindenkori betartását – betartatását figyelembevéve ez a tevékenység mindig harccal járt.

A Stúdióban friss irányzatok jelentkeztek s mind a főiskolát végzettek, mind pedig az autodidakta művészlét felől érkezők egy valódi (vagy vélt) közösség erejének tudatával léphettek föl a hivatalosan támogatott művészettel, a megmerevedett művészetpolitikai struktúrával szemben. A Stúdió létét egy örökös (részben szervezeti, részben művészeti) szembenállás jellemezte a különböző főhatóságok és intézmények felé. Másrészt visszatekintve úgy tűnik, hogy ez valamilyen módon belefért a „puha diktatúra" „hidegmegengedő" kultúrairányító rendszerébe és az egy szervezetbe tömörült fiatal alkotók figyelemmel kísérése-ellenőrzése is könnyebb volt.

A nyolcvanas évtized negyedik negyedében jónéhány intézmény magatartása megváltozott a Stúdió szempontjából is. A legszembetűnőbb változás, a vezetőség változása miatt a Művészeti Alapnál volt. Így elmondható, hogy ekkortól, a Művészeti Alap – mint fennhatóság részéről már nem történt beleszólás a Stúdió művészeti és belügyeibe és egy jó – bár nem felhőtlen – viszony alakult ki a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségével, valamint a Művelődési Minisztériummal is. A gazdasági gondok azonban továbbra is megmaradtak (szoros gazdasági elszámolási rendszer, önálló vállalkozás képtelensége stb.). Így a már régebben is fölmerülő változási tervek és igények az évtized végére mind konkrétabbá válhattak. Másrészt a Stúdió helyzete a politikai változásokban, „szeplőtelen" múltjából is fakadóan felértékelődött. Ezt mutatta számos megnyilatkozás a különböző tanácskozásokon, fórumokon, kiállításokon is.

Így 1990 május 2-án a Stúdió rendkívüli közgyűlésén, egy hosszas, nehéz és intenzív előkészületi munka után a tagság kimondotta önálló egyesületté válását.

Az alábbiakban naplószerű formában igyekszünk vázlatosan bemutatni ezt a folyamatot, részben a dokumentálás igényével, részben pedig azért, mert tervünk, hogy az éves katalógusokban mintegy összefoglalását adjuk a két kiállítás közötti időszak történéseinek.

1988. február

A Stúdió vezetősége Bukta Imre és Hantos Károly vezetésével dolgozik az új alapszabálytervezeten, mely a meglévő központi (Művészeti Alap) támogatáson túl egyéb bevételekre is lehetőséget biztosítana. Az új alapszabály ésszerűbbé tenné a Stúdió működését.

A Stúdió első féléves szakmai ösztöndíját Gerhes Gábor, Gerber Pál, Varkoly László, Kisléghy Nagy Ádám, Ősz Gábor és Fehér László kapta.

1988. április 15.

Éves közgyűlés a FÉSZEK-ben.
A tagság megszavazta a módosított alapsza-

A katalógust szerkesztették: *Safit Marina*
L. Menyhért László
Grafikai terv: *Jelenczki István*
Angol fordítás: *Mendel Vera*

A katalógus a Stúdió tagjai által beadott anyagok és fotók alapján készült.

A katalógus
a
Magyar Külkereskedelmi Bank
a Magyar Köztársaság Művészeti Alapja
és a Műcsarnok támogatásával készült

90383 KOPINT-DATORG Nyomda, Budapest – Felelős vezető: *Balázs Péter*

*

Editors of the Catalogue: *Marina Safit*
László L. Menyhért
Graphic Design: *István Jelenczki*
English Translation: *Vera Mendel*

The catalogue was prepared based on the materials
and photos submitted by the Studio members.

The catalogue was printed at the KOPINT-DATORG Press.

STÚDIÓ, '90
ERNST MÚZEUM

STUDIÓ

Az **N&n** galéria tisztelettel meghívja
Önt és barátait
2003. február 19-én, szerdán 18 órára az

•Alkalmazott Művészeti Intézet•

Stúdiumok

című kiállítására.

A kiállítást megnyitja:

Mátrai Péter
építész

galéria N&n

A kiállítás megtekinthető:
2003. március 9-ig

03. 12: NEXTUEGEND, a Velencei [illegible] német pavilonja. Megnyitja: Csáky [illegible] 04. 02: ZHU Z. Hármógy Judit kiállítása. Megnyitja: Erick van [illegible] építész. 04. 23: Schaár Erzsébet. Megnyitja: Kovács Péter [illegible] művészettörténész. 05. 14: Térerősítő. Andok-[illegible] Stalin, Ilyés Zsuzsanna, Karádi Gábor, Kiss József, Tornai Sándor, Turek Péter. Megnyitja: Finta József [illegible] 06. 04: In [illegible] am Breuer Marcel. Megnyitja: I. M. Pei [illegible] 06. 20: Az [illegible] gyűjteményének kiállítása. Megnyitja: Kovalovszky Márta művészettörténész. 09. 17: Vidéki házak. U. Nagy Gábor kiállítása. Megnyitja: Sulyok Miklós művészettörténész. 10. 08: Ipari tá. Hajdú József kiállítása. Megnyitja: Janáky István építész. 10. 29.. Morphologi. A Velencei Építészeti Biennálé Olasz Pavilonjának kísérő kiállítása. Torinói építész hallgatók munkái. Megnyitja: Beke László művészettörténész. 11. 19. A szalagházi a kávéházig * Zalotay Elemér * megnyitja: Lugosi Lugó László fotóművész. 2003. december 10. 2004. január 4. * Nyisd ki a szemed! * Sütő András Balázs és Bertalan Csaba projectjei, összeállítás a NAOS építészcsoportjának munkáiból* megnyitja: Bojár Iván András [illegible] történész

TAXE PERÇUE
03.02.14.06
BP 6 BP

Pataki Gábor
MTA Művészettört. Int.
Pf. 27.
BUDAPEST
1250

OCTOGON
ARCHITECTURE&DESIGN
ÉPÍTÉSZFÓRUM
BESZÉLŐ
HTSART
elender

2003 02 19 / 2003 03 09

Stúdiumok

• Alkalmazott Művészeti Intézet, Sopron •

1065 Budapest, Hajós utca 39. tel., fax.: /+ 36 1/ 332 18 83, 302 45 96 http://www.nagybalint.hu

beszélések végeláthatatlan látványa. A filmbeli előre kiszámítható bonyodalmaknál sokkal tanulságosabb azokat a részleteket megfigyelni, melyekben a rendező bátortalan kísérletet tesz a hangsúlyok megváltoztatására, a politika átpoetizálására.

A néző szempontjából mindenképpen több eredménnyel kecsegtet, ha játékfilm helyett dokumentumértékű helyzetképként nézzük és elemezzük a látottakat.

Gáti Péter

SÓKIRÁLYFI MENYASSZONYA
Szines csehszlovák film

Mesefilm unatkozó gyerekeknek, esős szünidei napokra. Martyn Holly, a nálunk is ismert csehszlovák rendező (a Monarchia végnapjairól szóló *A nagy kitüntetés* című alkotását mozijaink vetítették) ezúttal egy népmesét dolgozott fel. Méghozzá az egyik legismertebb, sokat idézett és többször is feldolgozott mesemotívumot: az öreg király lemond trónjáról, átadná a jogart és a koronát, de nem tud választani lányai között. Nemes versengésre buzdítja őket, amelyikük a legderekabb vőlegényt választja, s legjobban szereti atyját, azé lesz a hatalom. A legkisebbik lány vét a hercegnői erények ellen, atyját csupán annyira szereti, mint a sót. A folytatás és a boldog vég már ismerős: a gőgös király saját kárán tanulja meg, milyen értékes a só, s a korona végül is a bölcs leányé lesz.

Ebből a népmeséből akármi születhet: a *Lear-király* és a *Sókirályfi menyasszonya* a két végpont.

Martyn Holly túlságosan is komolyan vette a mesét, csak hogy a csoda és a Sókirály föld alatti birodalma pórias, illúzióromboló an reális. Az űrmesék korában mosolyogni valóan naiv az ügyetlenül álcázott cseppkőbarlang, a feneketlen kút és a sóbálvánnyá változott királyfi. Még akkor is, ha a Sókirályfit a mese és a romantika ifjúságiregény-hősök avatott tolmácsolója, Nagy Gábor játssza.

Koltai Agnes

ANDROIDOK LÁZADÁSA
Színes amerikai film

A legtöbb embernek rengeteg a gondja-baja 1985-ben, és éppen ezért vagy nagyon érdekli, mi fog történni 2028-ban, mert legalább ez elvonja a figyelmét mai kudarcairól. Vagy — kétesélyes lévén a dolog — egyáltalán nem kíváncsi rá, mert elég energiáját köti le, hogy a ma követelményeinek megfeleljen. Meg aztán okozója lehet az érdektelenségnek a hitetlenség is: ugyan ki tudná hitelesen láttatni a jövő század húszas éveit? Honnan tudhatná éppen az adott rendező és forgatókönyvíró, amit senki nem tudhat? Meg aztán az is elkedvetlenítő, hogy — ellenőrizni sem lehet az információkat, mert hát hol leszünk már addigra!

A sci-fi azonban olyan műfaj, amely a jövő században játszódik, így kell elfogadni. Alapfeltételként el is fogadom: csak szeretném, hogy legyen benne fantázia, érdekesség, izgalom. Meg valami mondandó a társadalomról, a világról, legalább azokról a személyekről, akiket szerepeltet. Az *Androidok lázadásából* viszont mindez hiányzik, úgyszólván semmi nem történik benne, ami mégis, az lapos, érdektelen és naivul nevetséges. Az emberek és robotemberek ebben a filmben olyanok, mintha 1985-beliek lennének egy olyan mai témájú filmben, amelyben óvakodnak embernek ember általi ábrázolásától. Mit szépítsem: roppant gyenge film az *Androidok lázadása*. A *Színházi Élet* egy jó fél évszázaddal ezelőtti körkérdését — nagy divat volt az akkoriban — juttatja eszembe: Ön milyen korban szeretett volna élni? S benne Heltai Jenő válaszát. Azt mondta: ebben a mostani korban, ha hagynának. Csak ismételni tudom Heltait, némiképp módosítva: én is ebben a mi mostani korunkban szeretnék élni, nem abban, amit az Androidok „ábrázolt".

Valahol olvastam: a filmszakmában végzett más munkái után Aaron Lipstadtnak ez az első önálló rendezése. Hát... úgy tűnik, várhatott volna még egy keveset.

Barabás Tamás

HANGLEMEZ

DONIZETTI SZOPRÁN ÁRIÁI
Kalmár Magda lemeze

Elragadó portré: híven tükrözi az énekesnő szeretetreméltó egyéniségét, énekes-színészi sokoldalúságát, hangjának és szerepformáló készségének karakteres jegyeit. Idestova húsz esztendeje tagja Kalmár Magda a Magyar Állami Operaháznak, ahol tehetségével és vitalitásával igen gyorsan a társulat élvonalbeli művészei közé emelkedett. Bámulatra méltó természetességgel, sziporkázó humorral és játékos fantáziával kelti életre az irodalom lírai szoprántól koloratúr szubrettig terjedő szólamtartományának parádés feladatait, s a klasszikus stílusban épp oly otthonos, mint a 20. század zenéjében. Egyszerűen nincs „skatulyája", ugyanakkor joggal nevezhetjük Mozart-specialistának, Bach-énekesnek és így tovább, mert akár az operaszínpadon, akár a hangversenydobogón találkozunk vele, előadásának perfekciója az adott műfaj s az éppen megszólaltatott alkotás korának reprezentánsává avatja. Most új lemezének tükrében a Donizetti-interpretátorral szembesülünk: a zeneköltő hét színpadi művének hősnői mutatkoznak be Kalmár Magda hangján, a Pál Tamás vezényelte Operazenekar kíséretével. Élvezetes és érdemes program, mert Norina és Rita kivételével csupa olyan szerepet sorakoztat fel, amelyben a művésznőt először halljuk (Lucia, Lucrezia, Maria di Rohan, Linda, Az ezred lánya). Könnyedség, elegancia, báj és elbűvölő zeneiség — igen, ez Kalmár Magda, aki a maga üde elevenségével, őszinte közvetlenségével nemcsak művészi élményt, de életörömöt is kelt a hallgatóban. *(Hungaroton)*

Kerényi Mária

KIÁLLÍTÁS

MONUMENTUMOK AZ I. VILÁGHÁBORÚBÓL
Fényes Adolf Terem

Kezdetben spontán módon születtek. Természetes dolog, hogy a család, a faluközösség emlékezni, emlékeztetni akar azokra, akik a távolban estek el és sokszor tömegsírba kerültek. Később hivatalos programmá vált az emlékműállítás — persze, nem is olyan későn, hiszen a

HEMOB, a Hősök Emlékét Megörökítő Országos Bizottság már 1915-ben megalakult, az emlékművek funkciója azonban később módosult: „A mű felfogásában nem a gyászt, hanem a hősi lendületet kell érezteti, vagyis a műnek lelkesítőnek kell lenni. Ez politikai célja." Ilyen vagy olyan céllal, tartalommal, a harmincas évek végéig több mint ezer világháborús emlékművet állítottak fel Magyarországon. Vagy inkább monumentumot, ahogyan a Műcsarnok és a Népművelési Intézet közös kiállításának szervezői, rendezői fogalmaznak, hiszen Egerben például facsemeték elültetésével emlékeztek a hősökre; a fákat úgy ültették el, hogy kivehető legyen az ismert jelszó: Nem, nem, soha! A kiállítás abba a folyamatba illeszthető, amelynek elindítója néhány évvel ezelőtt a hatvani múzeum volt. Ez arra irányult, hogy bizonyos, addig mind a néprajz, mind a művészettörténet által figyelmen kívül hagyott tárgyak — madárijesztők, falvédők, olajnyomatok stb. — összegyűjtésével, elsősorban szociológiai szempontú vizsgálatával tegye teljesebbé a vizuális kultúra változásairól alkotott képünket. Országos eseménnyé váltak a hatvani múzeum kiállításai — a mostani is az, hiszen eddig igen kevés szó esett az első világháborús emlékművekről, azokról az igencsak összetett szellemi, érzelmi tartalmakról, amelyek a legegyszerűbb emlékben is megnyilvánulnak. Az egyik oldalon valóban őszinte gyászról van szó, a másikon pedig azokról a történelmi illúziókról, melyekre a következőképpen utal Nagy László egysorosa: „ITT NYUGSZIK A HARMINCKETTES GYALOGEZRED". *(Képünkön a szarvasi emlékmű, harcoló honvéddal és turulmadárral)*

P. Szabó Ernő

KISS GYÖRGY ÉRMÉI
Helikon Galéria

Kiss Györgyöt korábban festőművészként ismerték: a Képzőművészeti Főiskolán Kádár György növendékeként festészetet tanult. Feszes, kemény, a nonfigurációhoz közelítő, de tárgyi indíttatású képeket készített. Pályakezdő kora óta foglalkoztatta ugyan a plasztika, de akkoriban inkább csak önnön mulatságára. A meghatározó élményt egy fertőrákosi kiránduláson kapta, amelyet nem volt képes pusztán festői eszközökkel földolgozni. A hatalmas tektonikus erők háromdimenziós kifejezést követeltek. Így készültek Kiss György első, valóban szobrászi teljesítményt mutató kis domborművei. Paradox dolog volt: az érem általában intim műfaj, a fertőrákosi kőfejtő kis méretű bronz emlékképei azonban monumentális erővel prezentálták a hatalmas sziklák és üregek formai rendszerét. Kiss György későbbi érmein a Kaukázus hegyláncait vagy a középkori katedrálisokat is ilyen erővel mintázta meg, a látvány hatását túlemelve a kis bronzlapok valóságos méretén. Az éremművészet leghagyományosabb témáját, a portrét is rendhagyó módon fogja föl. Az ábrázolt személyt nem a fiziológiai hasonlósággal ragadja meg, hanem a személyiség legjellemzőbb vonásait fejti ki plasztikai eszközeivel, olykor finom vagy harsány humorral fűszerezve. Technikailag is *élvezetesek* ezek az érmek; megmintázásuk, cizellálásuk nemcsak a szemnek, hanem a kéznek, a tapintásnak is kellemes. *(Képünkön az Önarckép című érem.)*

Pogány Gábor

SZŰR-SZABÓ JÓZSEF ÚJ KÉPSOROZATA
Győr, Bemutatóterem

Rilke hangoztatta, hogy „a hírnév nem más, mint egy ember köré kialakított félreértések összessége". A felejthetetlen Kabos Gyula nevettetését fogadta el a közvélemény, könnyeiről nem tudott. A festő könnyebb helyzetben van, hiszen ő a rendező, színész, író, kellékes egy személyben. Szűr-Szabó József is önmagának osztja szerepeit, melyet képeiben módja van eljátszani. Rajzolóként hetente találkozik százezres létszámú közönséggel a *Lúdas Matyi* hasábjain; festészete nem humort tartalmaz, hanem színes derűt. Elegánsan, szellemesen, ahogy egykor mestere erre a tájra irányította; a felejthetetlen stílusművész, Vaszary János. Szűr-Szabó elmerül az élményekben, melyek képként térnek vissza, egy festő magánügye közkincsként. Ebben a közegben nem tűri a groteszk mozzanatokat, a fájdalmakat, nosztalgiát sem, csak a színek örömteli özönlését. Győri erkélyeken éppúgy, mint a római Trevi-kútnál, Badacsony környékén, Kőszegen. A boldogság, a világ ezen egységes rokonsága az, amit Szűr-Szabó József művészete kifejez. Re-

STUIBER ZSUZSA

Uj Tükör, XXII.
1985 38.sz.

HETI AJÁNLAT

zignációja is örömmel telített. Virággal, múltidéző fotókkal, különös tárgyakkal szerkesztett *Csendélet*én csak egy dolgot engedélyez: a színek gazdag harmóniáját hulló sziromlevelekben és a körte gömbölyded alakjában is. *(Képünkön a Csendélet.)*

Losonci Miklós

STUIBER ZSUZSA GRAFIKUSMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA

Vác, Könyvtár Galéria

Az írás az emberi kommunikáció egyik ősi eszköze. Rokon törekvés a gondolatok, érzések, vágyak *képek*ben való megjelenítése, rögzítése. Stuiber Zsuzsa alkotásain az írás a

mű motívumává vált — képpé, mely érzésekről, gondolatokról, vágyakról vall.

A grafikák egy része szinte idézi azokat az írásos megnyilatkozásokat, melyek életünkben önálló „műfajjá" váltak. Ilyenek a falvédők háziáldásai, a parkok padjainak feliratai vagy a mézeskalács szövege.

A kiállított munkák nagyobb része az írást a valóság rendjének tükrözőjeként tekinti. Stuiber két alkotása az *Írásjel* címet viseli: héber szavakat alakított át képzőművészeti alkotássá. Egy adott héber szó egymást követő írásjelei egymásba rajzolva négyzethálós felületre bontják a megelőző írásjel terét. Ez a törvényszerűség az írásképnek a jelentéshordozáson túlmutató többlettartalmát jelzi. Így az írás már nemcsak dekorativitásával hat. S ha a művészetet a valóság értelmezésének egyik módjaként foghatjuk fel, akkor érthető, hogy az írás miért lehet a képzőművészeti alkotás motívuma, sőt témája: a két emberi megnyilatkozás rokon törekvést mutat.

Stuiber valamennyi műve egy-egy üzenet arról, hogy az írás az emberi törekvések finom árnyalatairól adhat képet. *(Képünkön az Írásjel című grafika.)*

Bakonyvári M. Ágnes

FOLYÓIRAT

BUDAPEST

Valóban *ugyanarról* — mármint a budapesti városképről és építészetről — beszélnek mind az öten? — kérdezhetjük Major Máté, Finta József, Mester Árpád, Makovecz Imre és Kerényi József nyilatkozatát olvasva. Igen is, nem is.

Major a legkonkrétabb: a Roosevelt tér a *rossz*, a Hilton és környezete a *jó* példája a városkép-alakításnak. Finta régi vesszőparipáján, a pesti korzó ésszerű, a Dunát valóban fölhasználó kiépítése eszméjén nyargal, miközben joggal, bár kissé túlzón ostorozza a „mindent benyálazó kritikátlan nosztalgiát". Mester praktikus tanácsai: tanítsák a városban jórészt gyökértelen gyerekeket némi környezetszeretetre; hagyják abba a lakótelepeken a középmagas — jelenleg főként tízemeletes — házak monoton építését; az utca, a város rekvizitumait pedig, ha tönkrementek, ne mindjárt cseréljék, hanem javítsák ki! Kerényi szerint Budapest az ország leggazdátlanabb városa, amelynek helyzetét aligha fogja javítani a tervezett 20-22 új építészmérnöki hivatali státus. Végezetül, Makovecz hitet tesz a Batthyány tér finom és különös eleganciája, a budai Duna-part eme ékessége mellett.

Még ez utóbbi, szubjektív vallomás is tanulságos, nem szólva a többiek nagyon is kézzelfogható álláspontjáról és javaslatairól. Íme, a tekintélyes szakemberek, Budapest értői, úgy tetszik, tudják, mit *kellene* és mit *nem kellene* tenni. A kérdés csupán az, vajon a főváros tényleges irányítói mennyire olvassák saját lapjukat.

Balog János

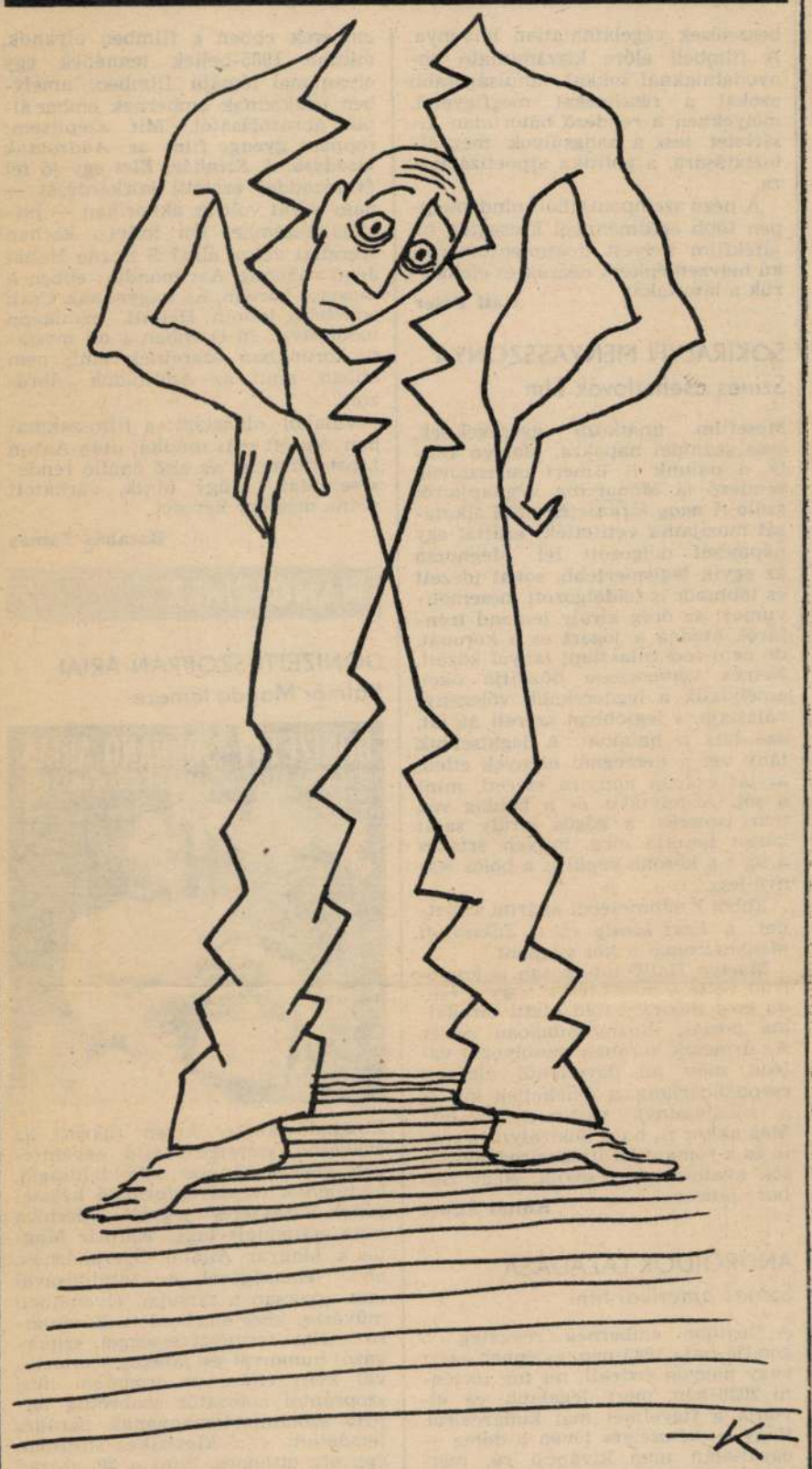
KULTÚRA ÉS KÖZÖSSÉG

A „maga-ura parasztfalvakat" nem tudták összeroppantani és elnépteleníteni a településfejlesztés égisze alatt — alkalmanként átgondolatlanul — elrendelt téesz- és községösszevonások. Eme reményt keltő megállapítást Mátyus Aliz AZ APRÓFALVAK ELŐTÖRTÉNETE ÉS MAI TÁRSADALMI SZEREPÜK című cikkében találhatjuk. Ezek, a kisgazdavidékeken a két világháború között megerősödő közösségek azonos érdekeiket összefogással, termelési társulásokkal és az úr—szolga viszony kizárásával védték meg. A harmincas évekbeli Magyarországon, ahol az „úri vezetés és a népi alázat" kiegészítették egymást, különleges helyzetük volt a maga-ura parasztfalvaknak. Önállóságuk egyenesebb gerincet, összefogásuk közösségi bizalmat, demokratizmusuk politikai tapasztalatot biztosított számukra. Méltóságot, ahogy a szerző írja. Ennek köszönhető, hogy sorsuk alakításába akkor is bele tudtak, de legalábbis bele próbáltak szólni, amikor központi akarat döntött helyettük a településfejlesztés során. És volt erejük, hogy bár az önkizsákmányolás maximumával, de megteremtsék azokat a civilizációs feltételeket, amelyek másutt esetleg központi támogatással valósultak meg. Reményt keltő tudni ebből a példából is, hogy az önállóságukat okosan megélő közösségeket kevésbé zilálja szét a kívülről jött vihar. Bízzunk benne, így van ez a nagyobb embercsoportoknál is: egy maga-ura ország biztosan áll a lábán, ha netán új *világfejlesztési* koncepció jegyében döntenek felette.

Nógrádi Gábor

KAJÁN

MÉLYPONTON

ÚJ TUKÖR / Képes kulturális hetilap

Szerkesztőség: Budapest VII., Lenin körút 9–11. 1073
Telefon: 221-285, 429-350, 222-408
Főszerkesztő: **BENJÁMIN LÁSZLÓ**
Főszerkesztő-helyettes: **FEKETE SÁNDOR**

Kiadja: **LAPKIADÓ VÁLLALAT**
Budapest VII., Lenin krt. 9–11.
Felelős kiadó: **SIKLÓSI NORBERT**, a Lapkiadó Vállalat vezérigazgatója
HU ISSN 0133–1361

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) Budapest V., József nádor tér 1. — 1900 —, közvetlenül, vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215–96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetési díj: negyedévre 120,– Ft, ½ évre 240,– Ft, 1 évre 480,– Ft.

85.1785 Athenaeum Nyomda, Budapest, rotációs mélynyomás. Felelős vezető: Szlávik András vezérigazgató. INDEX: 25 817. Meg nem rendelt fényképekért és kéziratokért a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

69. Stuiber Zsuzsa: Alvó, szines cer, p. 3o,5x 44 c

7o. " Hinta, rézkarc, 19x19,5 cm

A SZEGÉNYEKET TÁMOGATÓ ALAPÍTVÁNY

meghívja Önt és családját
1990. december 5-én 14 órára
a Magyar Nemzeti Galéria III. emeletén rendezendő
kiállítására

A kiállítást megnyitja *MÉSZÖLY MIKLÓS*
(aki a 10 évvel ezelőtti kiállítást is megnyitotta)

A KIÁLLÍTÁS KÉPEIT

1990. december 8-án 11 órakor

AUKCIÓRA BOCSÁTJUK,

melynek bevétele a SZETA számlájára folyik be.

```
m  9.000.
   6.500.
```

Studla Edőn

aranyműves

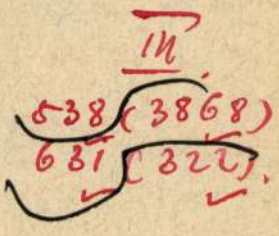
Bp. VII. Akácfa u. 18.

Nemzeti 1941

1941.

lem Maris.
4 február 18-án.

partján elterülő üde réten
ámuk három, a jobbról lévő
ben csolnak kötött ki a víz
t. Ez utóbbiban előrehajolt
nyek egyikébe. Középütt a
A háttér sík vidék felhőzött
»*Willem Maris*«.
7 cm. — Lelt. sz. 3868. — Véte-
0 (114–909) és az 1909 január
gedély értelmében az E. J. van
K-án. — Kifizettetett az 1909
–909), az 1910 márczius 5-iki
911 január 1-jei 146423–910
)6268–911 (11–912) sz. leiratok
május 16-án (850–909), 1910
prilis 6-án (774–910), 1911 feb-
uár 8-án (666–912). — Az elszá-
us 11-iki 11526–910 (912–911)
(538–911) stb. szvsz. határozat.
adatok a Szépművészeti Múzeum-
ris: Tehenek a legelőn.

538

Stuhlhoff Sebestyén

tanárbair

szül. 1723 † 1779. jul. 14.

Pokorny Frigyes A kí-

lianyi templom mű-

faragója. Dsz. 1890.

(Elhelyezés)

1926/27. Vizj. négyszeres kettőskereszt, — 14

5 fill.
piros

1928/31. Vizj. szabadonálló kettőskereszt, négy állásban,

2 fill.
piros

8 fill.
piros

10 fill.
piros

5 K
barna

Vizjel fekvő kereszt, ~~ 14.

15 K
szürke

30 K
borvörös

40 K
zöld

Stulhoff Sebestyén

fazobrász

1723 – 1779.

A tihanyi apátsági templomban lévő ónos fafaragványai részletesen leírva.

Lásd ott.

Mihályi Ernő dr –

Vigyázó Ferenc dr

Tihany részletes leírása.

Bp. 1926. 27 – 33. l.

képekkel

Stuhlhoff Sebestyén asztalosszobrász

Magyar Életrajzi Lexikon

Stuhlhoff Sebestyén (1723 k. — Tihany, 1779. jul. 14.): asztalosszobrász. Bencés rendi laikus barátként készitette 1753—62 között a tihanyi apátsági templom rokokó fő- és mellékoltárait, szószékét, a kórus szobrait és asztalosmunkáit. Stilusát élénk szinezésü diszitőelemek használata és friss szemlélettel, népies izzel formált szoboralakok jellemzik. — Irod. Kampis Antal: Tihany műemlékei (Bp., 1957).

- Merem remélni, hogy az időjárás, a szél nem befolyásolja most az együttest abban, amit hallani fogunk

- Mit hallunk?

- Ebben a műsorban nagyon sok szó van a XIX. és a XVIII. századi művészetekről úgy, hogy mi zenében is hozzájárulunk ehhez, és XVIII. század végi magyar táncokat fogunk játszani.

éppen itt, 1971-ben volt Tihanyban, ebben a kis muzeumkertrben a hangszerkiállitás megnyitója és Gábri György hangszertörténésznk a javaslatára alakultunk meg és megnyitottuk ezt a hangszerkiállitást - nem szöveggel, hanem zenével és Csetényi Gyulával és Turcsányi Tiborral azóta is ezt a szenét müveljük.és Sas Szikivia volt az, aki akkor még közremüködött.

- Akkoriban ő még, ha jól tudom főiskolás énekes volt. Hát azóta ő is szépen befutott

Na most, talán furcának tünik a kérdés, de mégis merészelem fel tenni, hogy van ez a hangszerkiállitás, vagy pedig a táj, a környezet, a környezetnek a hangulata befolyásolta-e az együttest, hogy ezt a muzsikátválasztotta egyrészt, másrészt pedig a müvészi munkájuk során mennyire befolyásolja, hogy pont itt alakultak?

- Hát ez döntő befolyásu volt müködésünk során, tudniillik olyan légkör volt itt esen a koncenten is, és azóta is a koncertek során és a koncertek során már a későbbiekben már mi is határoztuk meg azt a légkört, arról van szó, hogy nem kifejezetten koncertszerü produkciót adunk, hanem egy ilyen házi-muzsikálás és ez a könyék is ugy megszabja a koncertnek a lehetőségét, hogy házimuzsikálásról van szó, együtt játszásról és azóta is ezt a formát csináljuk és hát ha nem is ennyire szeles időben, de általénban ilyen kis kastélyok diszteremeiben, vagy hát belső tereken szoktunk játszani.

Na jó, hát mondjuk ugy, hogy a helyszinen megvédeni

- Mindenképpen

- Igen egyelőre konzerválni kellene őket és később pedig igenis összgyüjteni, ha másképpen nem a helyi templomban, vagy ahol akarják

- Bocsánatot kérek, de konzerválni már egyébként is sokmindent kellee.

Most eszembe jutott az, hogy a népi ihletésről beszélünk, a magyar népi tájról, de változatlanul mindent azért csak áthat ez a sokat áthat ez a sokat emlegetett pannon-szellem, ahogy Kereszturi Dezső irja a Dunántuli Hexameterek bevezetőjében, remélem, jól idézem, hogy délről jött ez a próbálkozó dallam.

Kedves Klárika a Dunántuli hexameterekből valamit.

A Pannon - táj tehát a költőket is dalra fakasztotta, és gondolom, hogy a zenészeket ugyanigy befolyásolja, ugyanigy megihleti.

A Bachfart Konsort együttesnek a vezetője Benkő Dániel, akik élethivatásuknak választották, hogy a régi muzsikát felujitják és egészen sajátos összetételben elő is adják.

Mikor alakultak?

- Ez éppen aktuális kérdés, mert kb. 4 évvel ezelőtt, lehet hogy hétre, vagy napra pontosan négy évvel ezelőtt alakultunk, és

- Hát a látogatókat azt hiszem leginkább a Balaton-környéki középművészeti emlékek ragadják meg. Féltő gonddal őrizzük, de hát azért itt is sok minden ..-

- Hát vesszenőbe mont már sok minden itt is.

Engedd meg most hirtelen, azokat a szivalaku sirkövet látom, amelyek azt hiszem, Balatonudvariban vannak. Valami csodálatos és helyi hangulatu dolog. Amikor először elmentem mellettük - olyanok, mintha ez a furcsa lemeses termés be lenne szurkálva a földbe egymás mellé.

- Balaton melletti Ihuvót-szigetek.

- Mennyi legenda és milyen érdekes történetek fűződnak hozzá. Azt hiszem, hogy nem is nagyon lehet ezt nyomonkövetni, hogy szerelmesek históriáját. ..

- Nemcsak itt volt, volt ez Veszprém környékén is

Ugy látszik, hogy arra volt egy jó kőfaragó, aki tudott ilyen szivalaku sirköveket faragni és azok népszerüek lettek, én legalább 6-8-10 községben láttam ilyeneket - vörös márványból. Nem ebből a mészkő, vagy homokkőből.

Most még van mit begyüjteni. Nagyon fontos volna, mert ezek a tetők egyházi hatósághoz tartoznak, pl. ezeket a csodálatosan szép sirköveket, legalább össze kellene hozni.

Most hogy ezt mondta Varga Imre - jó lenne most megvédeni a gyüjtést hátha meghallják olyanok, akik, otthon esetleg őriznek egy sirkövet.

objektum fenntartásának ez az előfeltétele - megfelelő gazdasát találni.

Vendéglőnek például a Gombás-kuriát kitünően lehetnek használni. Ezek az ives, árkádos pitvarok, teraszok, tornácok, jellemzi az egész magyar népi építészetnek és a Balaton Felvidéken és a Balaton környékén sok ilyen van énégó

- És én azt hiszem, hogy itt érdemes lenne jól meggondolni azt is, hogy amikor a Balaton betelepitését végezzük, uj épületekkel - a jövő felé nézve valamiképpen ezt a léptéket kellene megtartani,rögziteni és a Balaton jelenlegi hangulatát ide tendáltatni - tehát nem az óriás épületekkel betelepiteni

Ami viszont már most van a képernyőn - az egy prés.

Vidám szerszám, a szüretnek a vége felé került használatba, amikor a megtört szőlőt kipréselik, hogy az utolsó levét is odaadja

Szép tölgyfagerenda, faragott fa csavarmenettel, nyomja a lécek közé rakott törkölyt, amiből azután majd a törköly-pálinka lesz

Egyébkén ezt nálunk - én idevalósi vagyok, a Balaton tulsó oldalára, nekünk, a nagyapámnak a prése megvan még, amelyiken azt hiszem az van, hogy Isetem segits - gondolom préselni.

- Hát kell is ahhoz a segitség, mert sokszor olyan nehéz behuzni azt a prést

- Ketten is huztuk néhe

- Vasrudat huz át az ember és azzal

- Nehéz dolog, kipréselni az utolsó cseppig

- Ez igy van.

fál, az a foto-objektum.
Énnekem a két világháboru közötti korszaknak az egyik legkellemetlenebb emléke. Nem szeretem

- Pedig most függetlenül ételétől, mégis népi hangulatot idéz.

- Azaz az álnépi hangulat, aminek semmi köze nincs.
Van ott még egy halász ott mellette, az egyik a halat viszi, a másik meg olyan halászfelszereléssel/, á ahogy ugy elképzelték Nemz volt nekem ehhez semmi közöm.

- Akkor vizsgáljuk meg, legalábbis próbáljuk megközeliteni a Balatont, mint népmüvészeti....
- Azaz, van itt a Balaton mellett olyan népmüvészet is, amit érdemes megnézni.
- Hát, itt mellettünk, alattunk, Tihany tövében, az Apátság tövében néhány ház.
- Nemcsak házak, végsősoron a népmüvészet határozza meg alapvetően az egész Balaton-környék hangulatát. Az ősi kulturát valamiféleképpen áttette önmagába.
- Félreértés van egyébként, erről érdemes majd
- áttette valamiféleképpen saját szájaizére formálta a táj jellegét, alapvetően, meghatározó módon, de azt hiszem, hogy ennek
- Gombás kuriát látjuk a képen. Ezt a késő-barokk épületet, amelyiket a népi épitészet is a motivumait átvette, felhasználásával vannak nehézségek sajnos. Mint ahogy a legtöbb ilyen népi ex

Jókai népszerűvé tette, főképpen két okból.
Egyrészt azért, mert villát épitett, nagyon szép, a kor épitészeti emlékei között a legszebbek közé tartozik, arányosságánál, tágasságánál - nagyon szép villa. Most muzeumnak van berendezve.
Másrészt azért, mert itt irta az Aranyembert, az egyik leghiresebb regényét, abban a téli Balatont is leirta, azóta is, ha a téli Balatonról irnak, pontosan innen indulnak ki.
Azonkivül a jelenlegi Mezőgazdasági Főiskola az első árvagyerek otthon volt - Széchenyi Ferencnek az etykori nyaralója.
Egy időben - a reformkor idején - a magyar urak, reformpárti magyar urak - azok idejártak - azért épitették meg a szinházat is Dunántul első kőszinháza itt volt.
- Csak magyarul játszottak?
- Ahol csak magyarul játszottak, de játszottak német operát is.
- Ugy látszik, hogy minden irodalomtörténeti adlat később javitársa szorul.
- Igen, egy kicsit ki kell egészíteni.
Nagyon érdekes különben, na ez hosszu történet, nem mesélem el. Az oszlopai annak a szinháznak megmaradtak, elásták őket, kiásták őket - most fel vannak állitva a füredi kiserdőben - nagyon szép, kedves emlék.
Jókai azután mondom eszerint, ettől lett igazán népszerű. Hozzájárul ehhez az, hogy Füred hogy is mondjam - a jó társaságnak a találkozóhelye lett, egy kicsit a maga képére formálta és az utolsó kép, amit láttak, az a hires halász, amit mindenki lefotogra-

Ime egy késor, inkbb egy hangulat-sor Füredről és környékéről.

- Füredről és környékéről már a rómaiak irtak, miután ők csinálták itt először fürdőhelyet.
Azután századokon át aztán eléggé elhanyagolt volt, a magyar reformkorban azonban az ország legkeresettebb, legdivytosabb, leg fontosabb fürdőhelyévé lett, olyan mértékig, hogy a neve: Füred amelynek voltaképpen semmi köze nincs a fürdőhöz, a fürjekhez van köze, mert a fürjekről nevezték el - az azóta minden fürdőhelynek üdülőhelynek, amelyik adott magára - füred nevét vette fel.

- Füred rangját azért mégis Jókai adta /meg.
- Jókai is. Jókai főképpen népszerűségét adta meg. Bár ő később került csak Füredre
- Akkor már negyedszázada állt a kőszinház, azt hiszem, mikor ő idejött.
- Na nem egésszen, de körülbelül. Hát azelőtt is volt. Azért mondom, hogy a reformkor idején Fürednek igen nagy szerepe volt
- már Jókai előtt is.
Jókai az Uj földesurban irja le ezt a kort, a reformkori időt, azonkivül Eötvös Károly
Vörösmarty is szivesen járt ide, arról is nagyon szép,kedes történetet örökitett meg, nem egy iró

Pálóczy Horváth Ádám óta, néhány verssora óta Magyar Tengernek nevezzük

"Tengerhez nem szokott.....

Csokonai Tihany riadó leányát hivogatta, Batsányi üdvözölte Festetich hajóját - a Phönix-et, Kisfaludy emléket font köréje Jókai pedig szinte egy külön balatoni korszak. A kor szokása szerint irt ő is egy olyan verset, amely latinos, klasszikus, görögös hangulatu: a Magyar tempevölgyről.

Görögország egyik része, Tessalia az ahol a nagyon költői hangulatu muzsák által bejárt Tempevölgy huzódik és ebben a későbben is ez a klasszikus afinitás magától értetődő volt

- Hadd korrigáljamak egy kicsit. A Balaton költői között nem említetted a legnagyobbat: Berzsenyi Dánielt; aki a reformkor legnagyobb magyar költője volt, a Balaton költője.

Akinek a versei arról nevezetesek, hogy azokban vált igazzá magyarrá a klasszikus versmérték

- Köszönöm szépen

- Őrajta, az ő versein nevelődve irtam én is egy ilyet, hogy hexameterében szól hozzám e gyönyörü táj.....

Egész maig eljön ez a klasszikus hangulat. Mihután a mediterráneum északi partján vagyunk.

- Köszönöm szépen

Hallgassuk meg, most Tolnay Kláritól Jókai első jelentését a magyar tempevölgyről.

amikor egy művészeti alkotás egyszerre születik meg, és művész alkotja ezt meg.

- Van ilyenre mód és lehetőség, esetleg példa?

- Az elkövetkezendő időben Vácon keletkezik majd egy ilyen hangszer, a Drezdai Emlich cég építi, Dr. Lukács Ferenc váci tanácselnök jóvoltából épül ez a hangszer és én kívánom Tihanynak is hogy legyen ilyen pártfogója az orgonának és akkor feltételezhetően itt is lesz egy ilyen európai szinvonalu hangszer, ami a következő évben Vácon meg fog épülni.

- Én azért, vettem részt itt hangversenyen, én ugy érzem, hogy ez a jelenlegi hangszer is ad nekünk olyan művészi élményt, amely ide vonzza az embereket, a külföldieket.

- Ez természetesen, én magam is szivesen játszom, csak amikor ilyen környezetről van szó, ilyen világhirről van szó, akkror a hangszert is emeljük olyan világhirüvé és próbáljunk ezen egy kicsit emelni

- Köszönöm szépen.

Amig a templomi beszélgetést nézzük kedves nézőink, azért egy kicit lopva körül is nézünk, Siófok felől vihart jelentettek, reméljük, hogy az adás menetét és az adás idejét nem fogja megnehezeni.

Hát ami az orgonát illeti, az tényleg a mai Tihany művészi élményeihez nagyon hozzátartozik, éppugy, mint a régi századokban a költői vallomás a Balatonról.

Igy például, hogy ha bekapcsolom a fuvola regisztert, akkor fuvola jellegü hangokat tudok kihozni belőle.

De bekapcsolhatok más regisztereket is, és hogy ha például bekapcsol az oktáv 4-et, micturát, ezek egyáltalán nem zenakari hangszerek, ezek jellegzetesen orgona-sipok.

De szólót is játszhatom, különböző más hangszinekkel.

Lehetene és szivesen hallgatnánk is.
Mégis, amikor Ön idejön hangversenyezni. A müemléki környezet, ennek a templomnak a varázsa, az egész tájnak a hangulata, hogyan befolyásolja Önt a játékban?

- Természetesen a művészeti alkotások, igy a templomban levő művészeti alkotások is, és maga a környezet nagy hatással van az emberre.
Természetesen ehhez olyan hangszer is kellene, ami szintén ihletet adó és ha mindez együtt volna akkor volna az igazi. Igy azonban a környeet valóban csodálatos, én is igyekszem mindent kkihozni a hangszerből, de az volna a legjobb, hogy ha itt Esztergomban, ezen az exponált helen egy európai szinvonalu, komoly hangszer állna.

,- Miért? ez nem az?
- Már az előbb emlitettem, hogy különböző rétegekből áll, ill különböző hozzáépitésekből, toldásokból áll, és az ideális az,

Ezek az hangversenyek most már nemcsak az országban, hanem azt hiszem, nyugodtan mondhatom, hogy a világon hiresek - hiszen a miemlék környezetnek az összekapcsolása - ezzel a csodálatos muzsikával - ez ma már különleges élmény
10 esztendővel ezelőtt - az első hangversenyen is ön vett részt.

- Igen, én szerepeltem az első tihanyi hangversenyen is. Sziklai Erikai énekművésznővel.
Abban az időben az orgona nagyon kicsi volt, ugyanis a háboru elpusztitotta a régi, eredeti barokk hangszert, és ami megmaradt néhány sip, ebból igyekeztek kialakitani egy hangszert ami népének kisérésre alkalmav zvolt.
Amikor elkezdtük a koncerteket, ezen bővitettünk egy kicsit,majd pedig a későbbiek folyamán egyre többet és többet bővitettek a hangszeren. Sajnos ez igy egy ilyen réteges hangszer és ezért nem az igazi.

- Egy dolog azonban bizonyos, hogy misztifikálják az orgona. Egy kicsit feltekintenek rá, talán azért, mert nem ismerik. Hát arra időnk nincs, hogy bemutassuk ezt a bonyolult hangszert, de azért próbáljuk meg megmutatni, hogy hogyan szólal meg, hogyan lesz szines, ami szinte egyzenekart pótol.

- Én azt tartom, hogy az orgona többnyire orgona-hangot ad. Egy téves hiedelm, hogy a zenekart utánozza az orgona. Önmagát igyekszik adni, csupán néhány hangszine hasonlit zenekari hangszerekhez.

ben sem fordul elő ismétlődés, annyire egyénien faragta ki ő ezeket részleteket.
A kóruznak az orgonája, az orgona szekrénye és előtte az a szép rokokó gazdag rács, ezek mind az ő munkái.

- Stulhaufnak tehát különleges jelentősége, szerepe van, bár a név nem tudjuk milyen utal arra, hogy magyar mester lenne.

- Nem. Salzburgból jönnek ide, de a munkái inkább egy grazi iskolára vallanak és az az érdekes benne, hogy nagyon meg is becsülték itt, hiszen 25 éves munkássága alatt - amit itt végzett, faragván az oltárokat, a kórus rácsait - ebben a 25 esztendő után ide is temették el, ásyedig rangos módon az apátokkal egy sorban, itt lent az ő táblája is.

- Ha már az orgonáról beszéltünk és kiemeltük remek mivét, jelentőségét, akkor nézzük meg azt, hogy hogyan működik ez a hangszer, ez az orgona, és hallgassunk együtt egy kis orgonamuzsikát.

A barokk muzsika, Bachnak a szerzeménye különleges hangsullyal hangzik itt el ebben a csodálatos barokk miliőben.
Lehotka Gábor orgonaművész avatott művésze ennek a hangszernek és abban a szerencsében van része, hogy a tihanyi orgonakoncertek eddig is mindig részetvett.

merjük, Stulhaufra gyanakszk a szakirodalom, hogy az ő épitészetének köszönhető ez a ritmus, amely végigmegy, nemcsak a templomon, hanem a mellette levő kolostoron.

- Sétáljunk beljebb, tekintsük meg belül is a templomot.

- A templom a maga belsejében már a barokk teremtemplomok csoportjába tartozik. Bizonyos részeiben - főleg a keskeny szentéj utal erre - felhasználta az épitésénél a talált középkori maradványokat, de a cseh-süveg boltozatok, már a barokk épitészerti szerkezet sajátosságát mutatja.

- A főoltár alatt helyezkedik el ugye az altemplom?

- Igen. Az a régi, eredeti részében, méga koraközépkorhozkötött emlékek.

És itt megállhatunk mndjárt enneél a nagyon szép, talán a legszebb barokk szószéknél Magyarországon, a Hitm,Remény, Szeretet érelieffel és mellette ez a mellékoltárok között legszebb, a Jézus Szive oltár, a fájdalmas szüzzel, fölötte Jézus szobrával, valamennyien Stulhauf Sebestyénnek, ennek a tulajdonkppen asztalosmesternek, de egy remek szobrászmüvésznek az alkotása, aki akker jött ide, amikor az uj orgonát kapta a templom - 1754-ben és 25 évig dolgozott itt.

Az ő munkája valamennyi részlet, amikben azok különösen az teszi sellemessé, széppé és rendkivülivé, hogy a nagyon xx gazdag részletek mellett semmi ismétlődést nem találunk - még tükörkép-

1975. júl. 24. Tv. 21.00 [11] -Rué,

Műsorvezető magyarul

Stúdiónk Selvistyén műsorvezetőnk

- Nem is tudunk még elszakadni kedves nézőink, még egyelőre az Apátság környékéről.

Gerő László építész közben nem szökött meg társaságunktól, hanem len vár Kopeszki Lajost várja a templom közelében

Követsük utját ott.

- A tihanyi hegyvidékenek - mondhatjuk talán ezeket a dombokat hegynek - hiszen ugy kiemelkednek a Balatonból - a koronája ez a pompásatos barokk templom és mellette a kozloster együttes.

Köszönöm szépen, hogy felfáradt ide.

Halljunk valamit erről a templomról.

- A kéttornyos nyugati homlokzat a barokk templomoknak egyszerübb tipusa, amelyekben egy kellemes művészi kontrasztot jelent ez a szép, gazdag bejárat, ahol látjuk Abbas nevét, aki az épitje volt

-ben Fönt Benedek - épittetője igen. Az épitészét nem isó

GORKIJ ÉS A KÉPZŐMŰVÉSZET

Mindenkor érdemes figyelemmel kísérni egy-egy nagy művésznek a társművészetekhez való viszonyát. A tehetség kibontakozása korántsem mindig egyértelműen célratörő. Sokszor találkozunk a megfelelő kifejező eszközök felé tapogatózás izgalmas eseteivel, amikor például a költőnek indult fiatal tehetség képzőművész lesz, vagy megfordítva. Olykor az egy irányban kibontakozott művész többékevésbé dilettáns módon tevékeny marad az alkotás egyéb területein is. Páratlanul ritka csoda a leonardói vagy michelangelói egyenértékű sokoldalúság.

De akárhogy is áll a dolog: szinte elképzelhetetlen, hogy egy képzőművész, egy költő, vagy egy muzsikus érzéketlenül elzárkózik a társművészetek elől; szükségképpen inspirációt nyer belőlük. A társművészetekről szóló értékelései pedig kulcsot adnak művészetének mélyebb megértéséhez.

Semmiképpen nem érdektelen Gorkij viszonya a képzőművészethez. Nemcsak az ő munkásságának jobb megértéséről van itt szó, hanem arról az íróról, aki alig felbecsülhető hatást fejtett ki a 20. századi világirodalomnak — s hozzátehetjük: a művészetek egyéb ágainak is — fejlődésére. A polgári társadalmat romboló kritikája és forradalmi eszményei, új irodalomszemlélete, következetesen humanista, antropocentrikus világnézete mindenütt hatottak. Nemcsak haladó íróink vallották mesterüknek; Bartók és Derkovits éppúgy ösztönzést merített belőle.

Gorkij hatalmas kultúrájába beleolvadt az ókori görög filozófiától, költészettől és képzőművészettől kezdve — a természettudományos felfedezéseket is beleértve — mindaz, amit az emberi szellem a 20. század első harmadával bezárólag létrehozott.

Születésének századik évfordulóján nemcsak a kegyelet késztet szólni róla; szépirodalmi művei és publicisztikája a legszorosabb kapcsolatban vannak mai életünkkel.

Gorkij esztétikáját alapvetően meghatározza, hogy kezdettől mindvégig rendíthetetlenül harcolt az ember megalázása, az erőszak és jogtalanság ellen, a szenvedés és a halál kultusza, az irracionális, misztikus filozófiák, a művészet arisztokratikus felfogása ellen.

Otthonosan élt a zene világában; különösen szerette a népdalokat. Ifjúkorában a kazanyi opera kórusában együtt énekelt Saljapinnal, akivel később baráti kapcsolatba került. A nagy orosz zeneszerzők mellett Beethoven és Grieg hatott rá legerősebben. Még a komponálással is megpróbálkozott. Mély zenei kultúrájáról tanúskodnak zenekritikái s Mark Rejzen, Aszafjev, Szkitalec, Burenyin, Szpengyiarov emlékezései. Dobrovejn, a nagy zongoraművész és zeneszerző így ír Gorkijnak: „Úgy éreztem, szinte nem is tudok már meglenni az Ön szavai nélkül . . . Szükségem van az Ön jó hallására s fülére, amely oly csodásan hallja a zenét . . . Mennyire szeretem Önt és milyen hálás vagyok kitűnő meglátásaiért . . . Gyakran gondolok a Sorrentóban együtt töltött gyönyörű estékre és azokra a szavakra, amelyeket a hangversenyek után mondott. Sok örömet szerzett azokkal nekem és megerősítette hitemet az emberben . . .”

A zenénél nem kevésbé közel állt Gorkijhoz a képzőművészet.

A számos portré és a műveihez készült illusztrációk némi fogalmat adnak a kor kiemelkedő képzőművészeivel való, sokszor baráti viszonyáról. Csak néhány nevet említünk meg itt: Repin, Vasznyecov, Szerov, Nyesztyerov, Ginzburg, Brodszkij, Korin, Hodaszevics, Jakovlev, a Kukrinyikszi-együttes, a külföldiek közül Gallen-Kallela, az ismert finn festő, Alpo Sailo, a finn szobrász, Dominico Trentacosta olasz szobrász és Otto Begas német festő nevét.

Sokféle felfogás és stílus érvényesül a Gorkijt ábrázoló grafikákon, festményeken, szoborportrékon. Az első képet Repin festette róla; ifjúkori elbeszéléseit is elsőnek ő illusztrálta. Mély barátság, kölcsönös tisztelet fűzte össze őket: elsősorban a demokratikus szellemű, realista felfogású művészet közös hitvallása. Repin arcképében megkapó az író egyszerű embersége, okos, mély tekintete. Repin után Nyesztyerov festette le Gorkijt, 1901-ben. Ginzburg 1903-ban szoborportrét készített róla. 1905-ben a francia proletariátus életét ábrázoló Steinlen — aki egyébként sohasem találkozott személyesen Gorkijjal, csak levélváltásaikból tűnik ki kölcsönös nagyrabecsülésük, életszemléletük rokonsága — szinte jelképszerűen, mint a forradalom viharmadarát ábrázolta Gorkijt. Ebben az évben festette meg Szerov az író egyik legjobb portréját. Nem véletlen, hogy ez a kitűnő művész elmélyült ebben a feladatban; több alkotása eleveníti meg az 1905. január 9-i véres vasárnapot; vázlatot készített a meggyilkolt forradalmár Bauman temetéséről is. Az 1905-ös forradalom leverése után olaszországi tartózkodása éveiben valóságos művészkolónia vette körül Gorkijt, oroszok és külföldiek. Ekkor került baráti kapcsolatba Brodszkijjal, Repin tanítványával, aki többször megfestette portréját. Gorkij különösen sikerültnek találta Otto Begas német festő róla készült művei közül egyik rajzát. Az író alakja később, a forradalom alatt és után is állandóan foglalkoztatta a kiváló művészek sorának képzeletét. Nem hagyhatjuk említetlenül Valentyina Hodaszevics modern felfogású, konstruktív, ülőhelyzetben bemutatott képét, vagy az olyan bizarr, érdekes kísérletet, amilyen Grigorjevé, amely az ikonfestők naív felfogásában készült, vagy az öreg Gorkij szinte égbenyúló, botjára támaszkodó alakját, háttérben a tengerrel, Korin képén; a karikaturista Deni humoros ábrázolásait, a Kukrinyikszi-együttes remek torzképét, Konyenkov naturális hűségű, Muhina, Sadr és Plikajsz monumentális, szenvedélyes, meggyőző erejű szoborportréit, amelyek Gorkijt a hazugságot nem tűrő nemes eltökéltség, a cselekvő eszme lobogásában mutatják meg.

Képzőművészeti esztétikája természetesen szervesen következik általános esztétikai nézeteiből. Kritikái azt bizonyítják, hogy nagyon is köze volt a művészetnek ehhez az ágához is. Ahogy Csehov azt írja a fiatal Gorkijnak: „Az Ön írásai zeneiek” — nem kevésbé elmondhatjuk, hogy tájábrázolásai festőiek, ahogy például az erdőt, vagy a tengert idézi fel korai romantikus műveiben. Brodszkijnak arról beszélt, hogy irigyli a képzőművészeket és álma, hogy megtanul festeni. Mindig érdekelte a kép megalkotásának egész folyamata, minden technikai részletével együtt. Gyakran elmondotta, hogy a festészet és a művészet egyéb ágai sokat adhatnak az írónak. Hozzáértéséről tanúskodnak képzőművészeti kritikái és képzőművész barátainak emlékezései. Velük folytatott beszélgetései, levelezése arról vallanak, hogy — éppúgy, mint a muzsikusokat — gyakran inspirálta a képzőművészeket, — de ez a hatás kölcsönös volt. Nemcsak a művészeti alkotásokat ismerte kitűnően, hanem a művészettörténeti irodalmat is.

Az 1917-es februári forradalom idején a műemlékek védelmére alakult bizottság elnöke lett; az Októberi Forradalom után az Írók Háza mellett létrehozta a Művészetek Házát is, s fáradhatatlanul ösztönözte a képzőművészeket, mindent megtett alkotómunkájuk érdekében.

Szenvedélyes gyűjtő is volt: képeket, reprodukciókat, népművészeti és keleti művészeti tárgyakat, régi pénzeket gyűjtött, melyeket aztán a nyizsnyij-novgorodi (gorkiji) múzeumnak és a leningrádi néprajzi múzeumnak ajándékozott.

Már írói pályája kezdetén, kritikáiban, karcolataiban sokat foglalkozott egyes művekkel, művészekkel és a képzőművészet általá-

séges egyetemes víziók, úgy, ahogy Stuhlhof Sebestyén a katekizmuson át a hit fanatikusságával alkotás közben átélhette. Szobraiba félelmes életet öntött. Ez a nagyszerű művész vajon honnan jött ide Tihanyba? Világi vagy egyházi személy volt? Vagy amikor megrendülése tetőpontra ért, illúzióit végképp elveszítette, lépett egyházi kötelékbe? Nem ismerjük fiatalkorának emlékfoszlányait, sérelmének, talán megalázottságának vagy megalázkodásának indítékait és momentumait. Azt azonban tudjuk, hogy művei nem iparos csinálmány, nem egy műkedvelő faragó kirándulásai a szobrászat mezejére, nem egyszerű asztalos volt ő, ahogy a halotti anyakönyvben szerepel. Mi vezethette őt ebben a nagy munkában? Mérhetetlen apostoli szorgalmának mi volt a motorja? Szeretet? Hit? A lélek szomjúsága? Vagy talán félelem volt? Istenfélelem? Talán a poklokon akart erőt venni? Csak az tudja igazán így ábrázolni a misztikus túlvilági erőket, aki hisz a túlvilági életben, az égiek győzelmében. A túlvilág felé rimánkodó lélek jelenségeit szorította alkotásaiba. Az égiektől való vak félelem, a látomásoktól borzolt lelke irányította vésőjét, és műves kezével műalkotássá lényegítette az élettelen anyagot. Művei Istenbe vetett hitet és szeretetet tükröznek. Mesterien sikerült fába faragnia az emberi fájdalmat, messzezengő vallomás ez a túlvilági élet boldogságáról.

A templomban uralkodó félhomály megszürkíti a szobrokat. Még a nyáron egy alkalommal orgonahangversenyt hallgattam itt. Amint kigyúlt a fény, a mozgalmas szobrok egyszerre megnőttek, megfényesedtek, a figurák plasztikusabbá váltak. Ilyenkor szép igazán a belső. A karzat dús aranyozású faragványai, az orgona szobrai külön élnek, a hangsúly felfokozódik, megszólalnak az orgona fényözönben pompázó sípjainak ezrei, és a szuggesztív erejű, fenséges hangzású Bach-muzsika betölti a templom minden kis zugát. Fiatalok-öregek, hazaiak-külföldiek foglalták el a padsorokat. Miniszoknyás és farmernadrágos fiatalok, akik még délután beat zenére táncoltak, mintegy megkövülve hallgatták az orgonahangversenyt. Vajon milyen csoda történt, hogy oly feszült figyelemmel fülelték a muzsikát? Talán a környezet, a csodálatos barokk belsőben felhangzó barokk zene összhangja, egysége adta ezt a varázst?

A templom díszes belsőjétől nehéz elszakadni, mielőtt elhagytam, még lebotorkáltam az altemplomba. A dísztelen oszlopokat közel évezrede építették a Szent Ányos tiszteletére épült templom szerkezeti elemeként. Erre épült a XVIII. században az apátsági templom. A templom alatt kripták, itt temették el a lendületes barokk szobrok alkotóját, Stuhlhof Sebestyént is.

A háromhajós templom hajóinak középtengelyében lőrésszerűen alakított, egyeneszáródású ablakok nyílnak. A kettős rézsüs nyílásokat a védelmi célokat szolgáló váraknál alkalmazták, formálásuk idegen a román templom stílusától, és talán éppen ezért a múlt században restaurálás ürügye alatt purista felfogásban, félkörívű záródással varázsolták stílszerűvé. Az 1953-ban végzett tudományos igényű restaurálás távolította el a félkörívű habarcsálarcot, az eredeti padlószint feltárásával előbukkantak az oszlopok talapzatai, az altemplom déli falából kibontott sírkövet pedig a középhajóban helyezték el emlékeztetőül ott, ahol 1889-ben koporsó és csontmaradványok kerültek napvilágra. Feltehetőleg az alapító királyt temették el itt.

A templom barokk alkotás, egységes gondolat sűrűsödik benne: pompájával egységes világgá, egységes világnézetűvé kovácsolni a hívőket. Az egyéniség elnyomorításával, a valóság eltorzításával a hit sötét világába vezetni; a „sötétség birodalma" elapasztja a vágyakat, a jó az erényes, a szegény majd a túlvilágon nyeri el méltó jutalmát. Sok szó esik manapság a pártos művészetről. Vajon a klérust szolgáló egyházművészet nem pártos művészet? A fenséges szobrok, a pompás oltárok nem az egyház mindenhatóságát, örökkévalóságát hivatott hirdetni? Annak a szűk rétegnek a hatalmát fitogtatni, amelyik a nép robotjából építette ezeket a csodálatos alkotásokat? A művészet is és a vallás is (bár különbözik a többi tudatformától) tudatforma, bennük a társadalom anyagi léte tükröződik vissza. Amilyen a társadalom anyagi élete és termelési módja, olyanok a társadalom eszméi is.

A templom mellé épített, volt rendházban múzeumot rendezett be a Veszprém megyei Múzeumok Igazgatósága, hogy évről évre valamilyen újdonsággal, meglepetéssel várja a visszatérő turistát. Az állandó kiállítást a balatoni hajózást bemutató, hajózástörténeti kiállítás egészíti ki, Borsos Miklós, Egry József és Gáborjáni Szabó Kálmán kiállítás bezártával a múzeum fürge szellemű vezetői Bene Géza képeivel örvendeztették meg a látogatókat. A Veszprém megyei céhek gazdag anyagának egy részét is itt láthatjuk. A pincében ízlésesen és módszeresen berendezett kőtár mutatja be a Balaton kétezer éves emlékeinek egy-egy szép faragványát.

Tihany. Apátsági templom — Église abbatiale
Тихань. Церковь аббатства

A kőtár lejáratánál eligazító tábla fogad:

„Kőtárunk az 1055-ben alapított bencés kolostor, majd a XVI—XVII. században végvárrá alakított épület helyén, részben alapfalainak felhasználásával 1740—1754 között épült apátság pincéjében nyert elhelyezést." A római és középkori kultikus és profán épületek fennmaradt, és többnyire ásatások során előkerült kőfaragványai kerültek ide, és a keszthelyi, veszprémi valamint más kisebb múzeumok kőtárainak sorába illeszkedik ez a kőtár is. Az első helyiségben a Baláca-pusztai római villa mozaikjának töredékeit, az örvényesi ásatások nyomán felszínre került római kori épület díszítő tagozatainak egy-egy részét találjuk. Beljebb sírkövek, sírmedaillon elhúnytak mellképével. Kísértetiesen emlékeztetnek a Via Appia Antica sírköveinek kialakítására.

A középkori kőfragmentumokból is bőséges anyagot tár elénk a lapidárium. Az egykori Jásdi bencéskolostor (XII. század) templomkapujának töredékeit, az Aszófő—Kövesdi falusi templomból oszlopfő és szentségtartó fülkét, a tihanyi kolostor kerengőjének töredékét, a nagyvázsonyi pálos kolostor szentségtartó fülkéjének részletét, és még számos román kori és gótikus faragványt láthatunk.

Utam többedmagammal a Szabadtéri Néprajzi Múzeumhoz vezetett. Igaz, még csak két épület áll itt a Skanzenben bemutatásra, a „Halász céh háza" és „Parasztgazda háza". De utat és példát mutat. A falu fejlődése nemcsak megállíthatatlan, de törvényszerű is. A fejlődés szükségszerűen félredobja a régit, helyette: modernet, kényelmeset, városiast kíván és épít. A régi elvész, ha a társadalmi gondoskodás késik.

A sok látnivalótól elfáradtam, a Rege teraszára ültem ki egy pohár italra. Csodálatos innen a rálátás a vízre, mint apróra tört üvegcsillár csillog a napfényben fürdőző Balaton. Lenn Siófok és Földvár irányába hajók húznak el és sávozzák be a csillogó vizet.

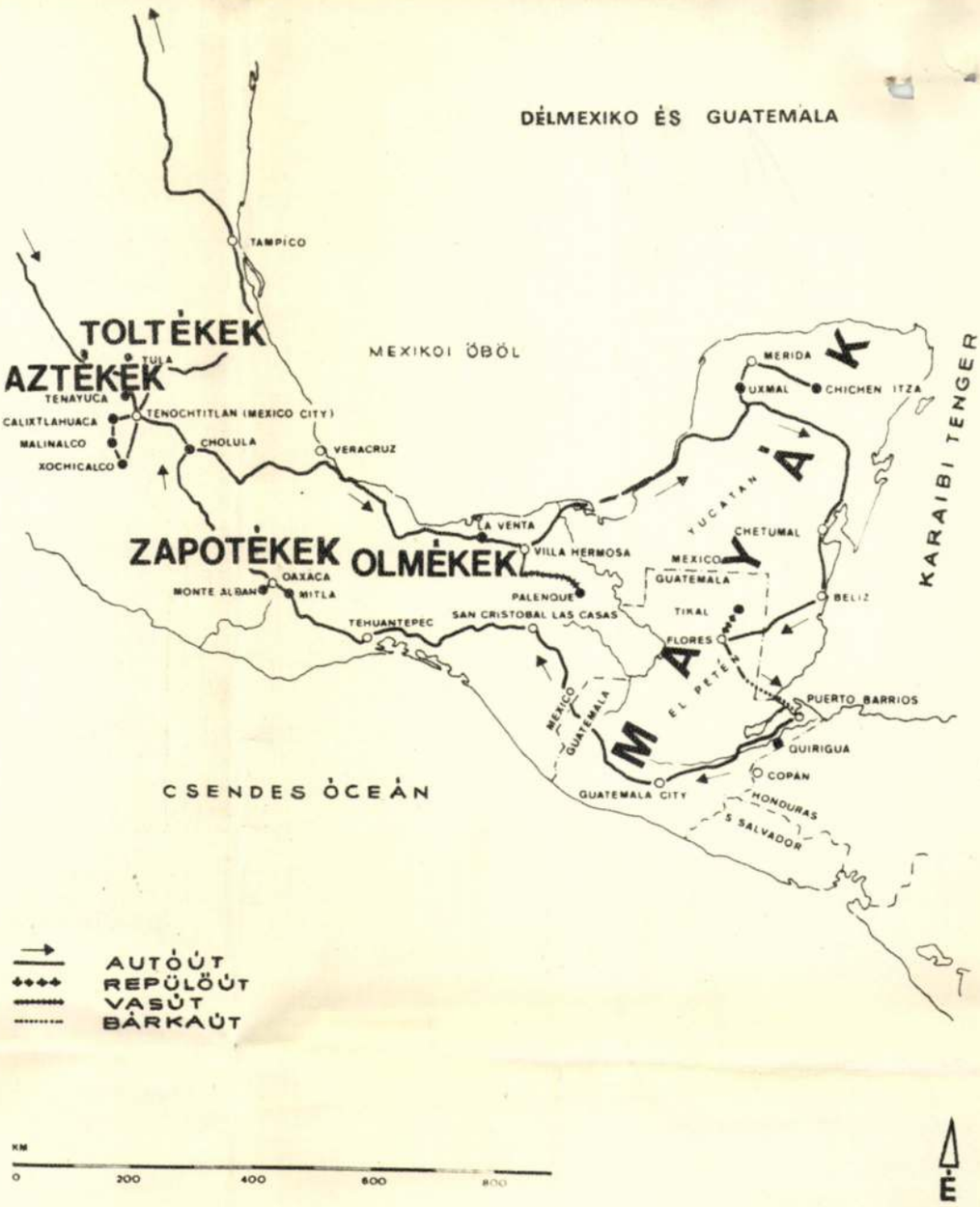
Pereházy Károly

60 m hosszban 3 m magas dekoratív fríz húzódik. Mintegy 20 000 különböző formátumú, faragott, besüllyesztett vagy kiemelkedő mozaikrészből áll (egy-egy ilyen darab 25—80 kg súlyú). A díszítményen mintegy tízezer Andráskereszt között az esőisten 150 maszkja is látható.

Az ősi mexikói — közép-amerikai — művészet néhány, bámulatra méltó alkotásának ismertetése mellett nem jutott hely Calixtlahuaca, Xochicalco, Malinalco, Tenayuca és még sok más műemlék bemutatására. Azonban a tárgyalt példák alapján is fogalom alkotható e kultúra nagyságáról.

Ezt a kultúrát az amerikai kontinenst benépesítő indiánok teremtették meg. Az indián őslakosság építészete, festészete, szobrászata, kerámiája, fémművészete, szőttesei, agyagművessége, faragásai, s mindezzel összefüggő, magas szellemi kultúráltsága, mely műalkotásaiból s reánk maradt, írásos hagyatékából sugárzik, csodálatra és elismerésre készteti a ma emberét is.

Nemes Béla

KÉPEK

1. Ciudad Mexico. Nemzeti Palota
2. Tenochtitlan főtere a Cortez előtti időkben. Rekonstrukciós rajz
3. Ciudad Mexico. A három kultúra tere
4. Ciudad Mexico. Azték Stadion
5. Ciudad Mexico. Az egyetemi város részlete
6. Monte Alban. Csillagvizsgáló
7. Tula. A Hajnalcsillag piramis az „Atlantokkal" és az oszlopcsarnokkal
8. Tikal. Ajtó fafaragása. Basel. Néprajzi Múzeum
9. Monte Alban. Dombormű táncos ábrázolásával
10. Teotihuacan. Nap-piramis
11. Olmék óriásfej La Venta-ból
12. Mitla. Oszloppalota. Belső udvar.
13. Teotihuacan. A citadella domborműveinek részlete
14. Tula. Chac-Mol figura.
15. Mitla. Oszloppalota. A külső falburkolat részlete
16. Tula. „Atlantok" és oszlopok
17. Tikal. A „Nagy tér" a két szembenálló piramissal
18. Palenque. Naptemplom
19. Palenque. Feliratok piramisa
20. Tikal. Naptár sztélék
21. Tula. Terrakotta állatfej gyöngyházmozaik borítással
22. Zapoték terrakotta fej (27,5 cm magas)
23. Teotihuacan. Alabástrom tigris
24. Monte Alban. Terracotta tigris
25. A Jainai Vénusznak nevezett női figura. Festett terrakotta. Maya kultúra
26. Tikal. Háromlábú okkersárga terrakotta edény
27. Tikal. Naptársztéle
28. Mitla. Vörös kerámia szarvasfej váza
29. Monte Alban
30. Xochicalco. Tollaskígyó fríz a főpiramis falán
31. Palenque. Naptárhieroglifák
32. Chichen Itza. Csillagvizsgáló
33. Chichen Itza. „Célgyűrű" a pelote játéktér falán
34. Uxmal. Az „Apácanégyszög" udvara
35. Chichen Itza. Kukulkan piramis. Részlet
36. Pelote játékos ábrázolása i. sz. 590-et jelző keltezéssel. Ciudad Mexico. Nemzeti Régészeti Múzeum
37. Uxmal. A Jövendőmondás piramisa
38. Chichen Itza. A Kukulkan piramis a szentéllyel
39. Chichen Itza. Az Ezer Oszlop Csarnokának oszloperdeje
40. Uxmal. A Jövendőmondás piramisa. Lépcső részlete
41. Chichen Itza. Pelote játéktér nyugati fala
42. Chichen Itza. A Harcosok Templomának bejárata tollaskígyó fejekkel
43. Uxmal. A Jövendőmondás piramisa. Falburkolat részlete
44. Chichen Itza. Pelote játéktér nyugati fala a Jaguár templommal
45. Uxmal. Az „Apácanégyszög" romjai
46. Uxmal. „A Kormányzó Palotája"
47. A Santa Cecília piramis Ciudad Mexico környékén
48. Tikal. A Nagy piramis restaurálás közben
49—50. Uxmal. „A Kormányzó Palotájának" részletei
51. Térkép

ILLUSTRATIONS

1. Ciudad Mexico. Le Palais National
2. La Grand-Place de Tenochtitlan, avant la conquête du Mexique par Cortez. Reconstitution
3. Ciudad Mexico. Place des trois cultures
4. Ciudad Mexico. Le Stade Aztèque
5. Ciudad Mexico. Un aspect de la Cité Universitaire
6. Monte Alban. L'observatoire
7. Tula. Pyramide de l'Étoile du Matin, avec „atlantides" et la colonnade
8. Tical. Panneau de porte en bois, à reliefs. Musée de l'Etnographie. Bâle
9. Monte Alban. Danseur. Relief
10. Teotihuacan. La Pyramide du Soleil
11. Tête géante olmèque, de La Venta
12. Mitla. La Palais des Colonnades. Cour intérieure
13. Teotihuacan. Détail des reliefs de la citadelle
14. Tula. Statue Chac-Mol
15. Mitla. Le Palais des Colonnades. Détail du revêtement de la muraille
16. Tula. „Atlantides" et colonnes
17. Tical. La Grand-Place avec deux pyramides
18. Palenque. Temple du Soleil
19. Palenque. La Pyramide des Inscriptions
20. Tical. Stèles à calendrier
21. Tula. Tête d'animal en terre cuite, avec revêtement de nacre
22. Tête Zapotèque en terre cuite
23. Teotihuacan. Tigre en albâtre
24. Monte Alban. Tigre en terre cuite
25. Statue de femme, dite Vénus de Jaina. Terre cuite peinte. Civilisation maya
26. Tical. Vase en terre cuite jaune, à trois pieds
27. Tical. Stèle à calendrier
28. Mitla. Vase en forme de tête de cerf. Argile rouge
29. Monte Alban
30. Xochicalco. Frise de serpents à plumes, sur le mur de la Grande Pyramide
31. Palenque. Hiéroglyphes de calendrier
32. Chichen-Itza. L'observatoire
33. Chichen-Itza. Le but, sur le mur de la piste de pelote
34. Uxmal. Cour
35. Chichen-Itza. La pyramide Cuculcan, Détail
36. Joueur de pelote, daté de 590 de notre ère. Musée National d'Archéologie. Ciudad Mexico
37. Uxmal. La pyramide de la Prophétie
38. Chichen-Itza. La pyramide Cuculcan, avec le sanctuaire
39. Chichen-Itza. Les Mille colonnes
40. Uxmal. La Pyramide de la Prophétie. Détail de l'escalier
41. Chichen-Itza. Le mur ouest de la piste de pelote
42. Chichen-Itza. Le Temple des Guerriers avec têtes de serpents à plumes
43. Uxmal. La Pyramide de la Prophétie, détail du revêtement de la muraille
44. Chichen-Itza. Le mur est de la piste de pelote, avec le Temple du Jaguar
45. Uxmal. Ruines
46. Uxmal. „Le Palais du Gouverneur"
47. La Pyramide Santa Cecilia, aux environs de Ciudad Mexico
48. Tical. Restauration de la Grande Pyramide
49—50. „Le Palais du Gouverneur". Détails
51. Carte

1021

TIHANY VARÁZSA

(NAPLÓRÉSZLETEK)

Szeptember végén indultam Balatonföldvárról Tihanyba. A szántódi révig mikrobusszal tettem meg az alig több mint három kilométeres távot. Az ősz eleji nap már kezdte szórni aranyát, a fák sárgult leveleiket hullajtva vetkőztek meztelenre és hintették tele az utat. A komp ritkábban jár már ilyenkor, nem áll hosszú autósor előtte, a néhány elkésett nyaraló türelmesen vár, könnyebben is teheti, a szántódi rév modern váróterme szinte marasztalja a kirándulót. Milyen nagyot is fejlődött a magyar tenger környéke. Széchenyi Zsigmond *Ünnepnapok* c. könyvében beszámol fél évszázad előtti kompátkelésről, akkoriban még evező hajtotta vitorláskomp járt és a viharos szél nem egyszer Tihany helyett Siófokra sodorta a kompot. A tihanyi révben nádfedelű fészer rogyadozott. Ez előtt évtizeddel is elmaradott környéket látott erre a turista, a vitorláskomp utódját, a tető nélküli motoros kompot is alig néhány esztendeje váltotta fel megnövekedett igényeinket kielégítő közlekedési eszköz és jöhet bármilyen erős szél, vagy vihar, a fényezett szerelvényes „komfortos" komp a menetrend előírásai szerint percnyi pontossággal közlekedik.

A várakozás máskor oly hosszú perceit a modern szerkezetekkel épített váróhelyiség szemlélése észrevétlenné tette. Formájában és szerkezetében korunk építődiadala öltött testet. A sűrű ködben a túlsó partra alig lehetett átlátni, mert a pára mint fehér gyapjúszál gomolygott a víz felett.

A komppal túlpartra érve a tihanyi révnél épített modern szálló mellett sétáltam fel a néhány percre levő újlaki templomromhoz. A „sötét" középkor a Balaton északi partját teleszórta szakrális építményeivel, sok közülük eltűnt a föld színéről, a feledés homályába merült, sokat napjaink ápoló kegyelete ás ki a föld alól és féltő gonddal restaurál. Az újlaki románkori templomrom restaurálása sem régi keletű, a tudományos igényű és gondos kivitelű konzerválás évtizedekre biztosítja állékonyságát, ha azt a rongáló akarat megkíméli. A templom hajójában szalonnasütést rendezhettek a campingező turisták, a megszenesedett fadarabok ott éktelenkednek, a turistajelzést a romfal koronájára festették, mintha nem lenne elegendő fa a sűrű erdőben. A szentélyfalra felfuttatott zöld vegetáció feloldja a fal merevségét, a rom asszimilálódik környezetének színéhez. Egykori ablakába virágcsokrot helyezett a szépet és múltat becsülő gondoskodás.

A révtől autóbusszal mentem az apátságig. Az egyhangú, megállíthatatlannak tűnő szél elfújta a párát, a nád suhogva hajolt a vízig, sárga langyos verőfény tükröződött a vizen és a csípősödő őszben szárazon zörögtek a lehullott levelek.

Az autóbusz lihegve kapaszkodott a Kopasz-hegy meredekén, az Akasztódomb vonalát érintve délelőtti fényben tárult fel az apátsági templom és kolostorépület. A megkopott szerény épületek közül színével, méretével, felfelé törő tornyaival magasan emelkedik ki. A szem a kompozícióra szegeződik, balról a belső tó, jobbról a Balaton zárja a képet, középen a két víz között kinőtt dombon áll festőien elhelyezve. A dombra kúszó parasztházak szeszélyes elrendezése fokozza a templom uralkodó szerepét. A táj figyelemre méltó keveréke a nagyszerű emberi alkotásoknak és a váratlan ellentétekkel tarkázott vidéknek. A víz és hegy ellentéte, a növényzetbe öltözött dombok sokféle színe, a természet alkotta változatos táj és az emberi kéztől származó templomegyüttes teli költészet!

A templomba lépve a barokk pompa ragadja meg nézőjét. A főoltár, a karzat, a szószék, a mellékoltárok tele szobrokkal. Aranyszárnyú angyalok, madonnák, apostolok, szentek, evangélisták szobrai mindenütt ahová a szem ellát. Kisebbek-nagyobbak a hely adta mérethez, fontosságához és hangsúlyosságához igazítva, egy művészi koncepció szerint faragva és elrendezve. A szobrok szerves egy-

Tihany. Skanzen. Paraszt gazda háza — Maison de paysan propriétaire — Тихань. Сканзен. Дом крестьянина

Stuiber

Erna

Magyar Nemzet

1986. 1. 15.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

NYOMTATVÁNY

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Stumpf Ferenc

az OTI Albertfalván
építendő földszintes
szobrának terveg.
dijat nyert

MMÉEKözl
1942.128.L

Stumpf János

színész

1834 – 1893

l.

A Pesti Városháza

1936. 7–8 sz.

21 l.

BUDAPEST SZÉKESF

GYÁRTM

GÁZ háztartási és ipari célra
GÁZKOKSZ ipari célra, közpo
ÖNTÖDEI KOKSZ vas- és fé
KŐSZÉNKÁTRÁNY és **KŐ**
ÚTÉPÍTŐKÁTRÁN
BARNASZÉNKÁTRÁNY és
MÓTORHAJTÓ, fu
BENZOLTERMÉKEK
mótor- és ipari
AMMONIÁKTERMÉKEK C
KÉNSAVAS AM

A gyártott melléktermékekre
Gázművek Melléktermék

STUPEK Mátyás kőmüves. 1751-ben bizonylatot nyer, hogy Hevesen Haller Sámuel házán dolgozott /O.L.Orczy Lltár.Oec.67./.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Stupky János György, 1730-ban iratkozott be.

úrnak
úrnőnek

B U D A P E S T

LA *SOCIETÀ „MATTIA CORVINO"*
E
LA *SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE*
INVITANO LA S. V. ILLMA AD INTERVENIRE ALLA
SOLENNE RIUNIONE
CHE AVRÀ LUOGO MARTEDÌ 6 NOVEMBRE ALLE ORE 17 NELLA SALA DELLA
ACCADEMIA UNGHERESE DELLE SCIENZE

PROGRAMMA:

1) DISCORSO DI SALUTO DI S. E. *ALBERTO BERZEVICZY*
2) CONFERENZA DI S. E. IL SENATORE *BALBINO GIULIANO*
3) DISCORSO DI CHIUSURA DI S. E. *TIHAMÉR FABINYI*

TIHAMÉR FABINYI
PRESIDENTE
DELLA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

ALBERTO BERZEVICZY
PRESIDENTE
DELLA SOCIETÀ „MATTIA CORVINO"

— Dem. Kaiser und Hr. Gehrer sind bereits vor einigen Tagen hier angekommen.

(Nationaltheater.) Sicherem Vernehmen nach, werden vom Nationaltheater einige Mitglieder, sowohl vom Opern- als vom Schauspielpersonale, einen Ausflug nach Preßburg machen, um dort je drei und drei Vorstellungen zu geben. Unter den aufzuführenden Opern sind: »Bathory Maria«, »Hunyady Laßlo« und eine noch nicht näher bezeichnete komische Oper.

Konzert. Herr Steveniers gab am 30. v. M. sein Abschiedskonzert im Redoutensaale, das in jeder Hinsicht höchst interessant ausfiel. Der geniale Virtuose spielte das dritte Konzert (E-mol) von Ch. de Beriot; eine Phantasie eigener Komposition; le souvenir, Melodie vom Konzertgeber, und endlich Beriots »Tremolo.« In allen diesen Piecen machte sich eine wahre Künstlergröße bemerkbar; denn Steveniers verschmähet es, nach falschem Effekte zu haschen; er zieht es vor, durch Geschmak, Eleganz und Reinheit des Vortrags einer bessern Schule zu folgen und es gelingt ihm, die Zuhörer zu fesseln, zu beseelen und zu begeistern. Bei dem Allen sind ihm die technischen Schwierigkeiten des Spiels gar nicht fremd, er besiegt sie mit großer Leichtigkeit und schreitet siegend über halsbrecherische Klippen dahin. Seine Doppelgriffe sind besonders bewunderungswürdig und das »Tremolo« könnte Beriot selbst nicht gediegener ausführen. Auch sind seine Kompositionen werthvoll, sie athmen Charakter und Originalität. Wenn ihn das sehr gebildete Auditorium lebhaft applaudirte und mehrmals hervorrief, so ließ es dem Virtuosen nur volle Gerechtigkeit widerfahren. — Die Zwischennummern füllte unsere treffliche Mad. Schodel aus. Sie sang ein Lied (»Waldvögelein«) und eine Arie mit allem Aufwande ihrer herrlichen Stimme und ihrer Virtuosität u. erwarb sich stürmischen Beifall. M.

Lokalnotizen. Zu den Plänen, die man zum Bau des ungarischen Landhauses projektirt, ist nun auch unser berühmter großer Marktplaz gekommen und er hat bis jezt große Wahrscheinlichkeit für sich. Nach dem Plane eines unserer berühmtesten Architekten, soll das Gebäude etwa einen dritten Theil des Plazes und zwar die Länge von den »zwei Türken« bis inklusive des »Marokaners« und die Breite des Ulrmenyischen Hauses einnehmen. Der Plaz würde dann noch immer eine ansehnliche Größe behalten und sich mit den größten Wiens messen können. Nach dem Plane eines andern Architekten käme das Landhaus in die Mitte des Plazes, mit Passagen versehen und mit einem Parke umgeben.

— Hr. Stuhr sezt seine Experimente mit dem Daguerrotyp mit dem glüklichsten Erfolge fort. Seine Porträts sind nun bei uns in der Mode; sie zeichnen sich durch schlagende Aehnlichkeit, Reinheit und scharfes Gepräge vorzüglich aus, u. durch die von ihm angewandte Goldfixir-Methode gewinnen sie sehr an Dauer. Da auch Herr Stuhr auffallend mäßig in seinen Forderungen ist, so können wir seine Arbeiten um so mehr empfehlen. — Sein Atelier ist im Hotel »zum Tiger«, Nro. 100. —r.

— »Keine Zahnschmerzen mehr!« liest man jezt mit Initialbuchstaben in allen in- u. ausländischen Intelligenzblättern. Kann sein, wird auch die Menschheit von einem ihrer größten Peiniger bald befreit; die meisten Zahnärzte versichern es auch bei uns. Aber wir sind auch überzeugt, daß von den meisten dieser Meister es die wenigsten verstehen, der leidenden Menschheit richtig auf den Zahn zu fühlen. Von den wenig Auserkornen nennen wir Herrn Pfeffermann in Pesth (Dorotheagasse, dem Kasino gegenüber), der durch seine große Praxis sich eine bedeutende Geschiklichkeit erwarb, u. der schon vielen Zahnleiden augenbliklich ein Ende machte. Seine schon berühmt gewordene Zahnpasta u. seine neuen Zahnkitte sind besonders Allen, die deren bedürfen, bestens zu empfehlen. —r.

— Wenn die geneigten Leser vielleicht glauben, daß bei der lezten Güterlotterie, wovon die Ziehung in Wien am 17. März stattfand, Ungarn leer ausging, so sind sie im Irrthume. Frau Fortuna hat auch diesmal unser liebes Vaterland nicht vergessen und so viel wir bis jezt wissen ist unter mehreren Treffern auch ein bedeutender, nämlich Nr. 28,347 mit dem Gewinne von 3000 fl., in der Handlung des Hrn. M. Lueff, »zur Minerva«, verkauft worden. Also wieder die Minerva! — Wie kommt zu der Weisheit so viel Glük, da es doch sonst heißt: »mehr Glük als Verstand!?«

— Der kleine ausgezeichnete Violinspieler Edmund Singer aus Pesth, der sich bekanntlich seit einiger Zeit in Wien befindet und dort unter der Leitung des Herrn Prof. Böhm seine musikalischen Studien vollendet, hat kürzlich in zwei Konzerten Proben seiner außerordentlichen Fortschritte abgelegt. In diesen zwei Konzerten spielte er unter Andern auch die höchst schwierige »Ludovic-Fantasie« von Ernst u. erregte mit dieser Komposition einen wahren Enthusiasmus, indem er nach dem Vortrag derselben vier Mal stürmisch herausgerufen wurde. Sämmtliche Wiener Journale können nicht genug Rühmliches über diesen jungen hoffnungsreichen Künstler sagen. Est.

— Das Kaffehaus in dem großartigen Hotel »zur Königin v. England« an der Donau zu Pesth, wird so eben auf's Prachtvollste restaurirt, und soll Samstag Abends in seiner neuen herrlichen Gestalt eröffnet werden.

— Warum entschuldigen sich gewisse Leute nur manchmal wenn sie gelogen und nie, wenn sie die Wahrheit sagten? — — Weil sie nie die Wahrheit sagen.

— Warum findet eine berüchtigte Journalistik Alles schlecht und tadelnswerth? — Weil sie sich an die Schrift hält, wo es heißt: »Gleiches mit Gleichem!« M. F.

Modenbild. Nro. 13.

Paris, 20. März. Neueste Damenanzüge.

Beilage: »Der Schmetterling.« Nro. 7.

Halbjähriger Preis 4 fl., postfrei 5 fl. — Prachtausgabe 5 fl. und postfrei 6 fl. C. M. — Man pränumerirt im Redaktionsbüreau zu Ofen (Fischerstadt, Nro. 81, nächst der Schiffbrüke), in den Kunsthandlungen, der H. H. C. Miller, J. Wagner und Treichlinger, u. in F. G. Weißenbergs Papierhandl. (Servittenplaz) in Pesth, u. bei allen k. k. Postämtern.

Ofen, gedrukt in der königl. ungar. Universitäts-Buchdrukerei.

werden sich die Schlitten am Wogenappschen Kruge versammeln. Ein des Weges Kundiger wird vorfahren, dem also nicht vorbei gefahren werden darf. Das Eis ist für 2 Pferde vollkommen sicher und es sind keine Risse im Haf. — Der Schlittweg von der Stadt bis Wogenapp geht durch die Niedergasse über die Plantage und Röbern."

*** Börne sagte einst von sich: „Die Weiber haben keinen bessern Freund, als mich, und einen der seltensten Art; einen Freund in der Noth, und nur in der Noth, nicht im Glüke. An euren Freuden will ich nicht Theil haben, ich habe keinen Sinn dafür, aber eure Leiden, von verrathener Liebe bis zum Schmerze eines besiegten Hutes, sie sind mir alle heilig."

Pariser Moden.

Da es ganz das Ansehen hat, als ob diesesmal der Frühling an uns vorüberginge, ohne daß wir seine Annehmlichkeiten genössen oder irgend eine, der Jahreszeit entsprechende, Toilette hätten zur Schau bringen können, so sezt man desto eifriger die Winter-Vergnügungen fort und sorgt, daß die Produkte der Kunst einen Glanz nnd eine Lieblichkeit haben, die der trüben, düstern Natur mangeln; so zaubern unsere Gesellschaftssäle den Blüthen- und Farbenschmuk hervor, den unsere Gärten noch entbehren, denn nichts kann in der That reizender sein, als die Anzüge, welche wir auf den lezten Bällen zu bewundern Gelegenheit hatten. Die vorherrschenden Farben bei Kleidern waren schwarz oder weiß, besonders leztere; ganz junge Personen haben Organdie-, etwas ältere Taffet- und die Mütter weiße Atlaskleider. — Die weißen Shawls (wenn man sie anders so nennen kann, da sie ganz mit Palmen und Arabesken von den lebhaftesten Farben bedekt sind) scheinen sehr in Aufnahme zu kommen. Wahrscheinlich werden dieses Frühjahr die Boas-Caschemir sehr Mode werden, was sie um so mehr verdienen, da sie äußerst zwekmäßig sind, indem sie leichter als Pelzwerk und doch den Hals vor der rauhen Märzluft sichern. Sie gehen zweimal um den Hals und fallen bis auf die Garnirung des Kleides herab; sie sind sowohl, was die Farbe, als auch was das Dessin und die Bordüre betrifft, äußerst manigfaltig. Großes Aufsehen macht die orientalische Echarpe von schwarzem Seidenzeug mit langen, den Farben der Streifen der Echarpe angemessenen Franzen. Diese Streifen laufen quer über und sind von den lebhaftesten Farben, z. B. rosenroth, purpurroth, gelb, grün ꝛc. Dazwischen laufen dann wieder einige Fäden von irgend einer andern abstechenden Farbe. — Nun sei es uns erlaubt, auch noch einige Worte über die Veränderungen beizusezen, die in Hinsicht auf Verfertigung des Weißzeugs eingetreten sind. Das Gesteppte ist eine wahre Luxusarbeit geworden; man steppt die glatten Achseln der Hemden in langen Streifen, die sich bis an's Ende der in ein Preischen aufgefaßten Aermel erstreken. Die Unterröke haben einen ausgeschweiften Gürtel und über dem Saume eine gestikte Guirlande oder auch eine sehr fein gefältelte Batistgarnirung. Die Nachtjaken haben keinen Kragen mehr, sondern ein Preischen, an welchem drei bis vier Reihen Spizen angenäht sind; das Kleidungsstük selbst ist entweder mit Spizen besezt oder auch festonirt, wenn es die obern Garnirungen sind. Die Form der Nachthauben richtet sich ganz nach der des Gesichtes, doch sind sie meistens anliegend, von Batist oder Jaconnet und haben eine kleine Stikerei, um die Zugsäume zu verbergen. — Unmöglich können wir unsern Bericht schließen, ohne eines neuen, oder vielmehr recht altväterischen Luxusartikels Erwähnung zu thun; wir meinen nämlich die Geldbörsen von Gold oder bunter Emaille, welche durch einen kostbaren Haken am Gürtel befestigt werden. Die darauf ausgeführten Zeichnungen, das Schloß, kurz Alles ist so niedlich, das Ganze so nüzlich und solid, daß wir es ganz natürlich finden, wenn wir bald alle unsere Damen damit geziert sehen.

Lokal-Zeitung.

Theater.

(Deutsches Theater). Am 30. v. M. ward, zum Vortheile des Herrn Van Bree, „der Verschwender" gegeben. Hr. Böhm, ehemals Theaterdirektor in W. Neustadt, gab den Valentin als Gast. Der Benefiziant, ein gebildeter Schauspieler, war als Kammerdiener Wolf, der nicht zu den dankbarsten Rollen gehört, beschäftiget, doch wurde er bei seinem Erscheinen mit Applaus begrüßt. Herr Böhm hat, wie vorauszusehen war, sich eine zu schwere Aufgabe gestellt, indem er in einer der glänzendsten Rollen unsers beliebten Rott erschien. Hr. Böhm ist unstreitig ein tüchtiger Komiker, der sich besonders die Manieren Raimunds glüklich anzueignen wußte, allein wir hätten gerade in dieser Rolle lieber eine originelle Schöpfung gesehen, da die Raimund'sche Individualität uns hier weniger als sonst an ihrem Plaze erscheint. Doch waren viele Momente tadellos und erwarben dem Gast Applaus. — Sehr brav war auch heute Hr. Dietrich als Flottwell u. Mad. Kalis als Cheristane. — Am Schlusse zeigte Hr. Warschag, ein hiesiger bekannter Maler, „phantasmagorische Nebelbilder" in Döblers Manier, die gewiß mehr die Theilnahme des Publikums erregt hätten, würde man auf die nöthigen Beleuchtungsmittel eine größere Sorgfalt verwendet haben. Die totale Verfinsterung des äußern Schauplazes finden wir eben so wenig für dezent, als für unumgänglich nothwendig. Bei Döbler war dies nicht der Fall. —r.

— In der nächsten Sommersaison dürfte denn doch endlich ein glüklicherer Stern über unserm deutschen Theater walten. Wie wir hören, stehen uns höchst interessante Novitäten bevor. Mit Gewißheit können wir aber ankündigen, daß schon die nächste Woche höchst Anziehendes bieten wird, wie nachstehendes vorläufiges Repertoir ausweist. — Das Theater wird am Ostermontag, den 8. d. M. mit einer neuen Posse: „Die Loosverkäuferin", eröffnet; den 9.: „die Regimentstochter", Oper von Donizetti (Benefiz des Hrn. Wild), Dem. Kaiser und Hr. Gehrer werden zum ersten Mal in dieser Oper als neu engagirte Mitglieder auftreten; den 10.: erste Vorstellung der fünf Engländer, die in Wien ein so enormes Aufsehen erregten; d. 11.: erste Gastrolle des Hrn. Staudigl, als Bertram, in „Robert der Teufel"; den 12.: zweite Vorstellung der Engländer und Samstag, den 13.: zweite Vorstellung des Hrn. Staudigl, als Marcel, in den „Ghibellinen". —ſt—

erkennung. Im Ganzen wurde in diesem Trauerspiele eben so viel gelacht, als applaudirt. Wir prognostiziren demselben nicht einmal den zwanzigsten Theil des Erfolges vom „Sohn der Wildniß.“ Das Ensemble zeigte Spuren des allzuschnellen Einstudirens, da keiner der Untergeordneten in der Rolle sicher war. —ei—

— Am 24. gaben die Brüder Lehmann zu ihrem Benefiz die achtzehnte Vorstellung auf hiesiger Bühne, und zwar die neue Pantomime: „die Zauberflöte, oder: das Dorfgericht.“ Diese Pantomime hat einige nicht übel zusammengestellte Situationen, weniger Trivialitäten und gänzlichen Mangel an Ohrfeigen und Rippenstößen, weßhalb es auch den Effekt nicht hervorbrachte, den die Prügel u. Purzelbäume so reichlich erzielen. — Vorher ward der Faschingsspaß des Hrn. Forst: „das Lustspiel im Lustspiel, oder der Skandal“ ꝛc. wiederholt, was auch die Ursache des in allen Theilen überfüllten Hauses gewesen sein mag. Aber aufrichtig gestanden, so drollig dieser Scherz auch sein mag, so ist er, außer dem Fasching, doch gar zu dike und zu toll u. vielleicht mag nichts geeigneter sein, das ganze Schauspielwesen mehr zu profaniren u. herabzuziehen, als dieser Skandal. Hunde, Pferde u. Elephanten auf der Bühne sind Tugendbilder dagegen. Das Publikum jauchzte zwar Beifall zu u. das Haus wird sich vielleicht dabei nochmals füllen — aber man kündige z. B. an, daß sich auf der zweiten oder der dritten Gallerie ein Mann zu Pferde zeigen werde, u. wir wollen sehen, ob das Haus nicht noch brechender voll sein wird. M.

Lokalnotizen. Wir haben auf dem Felde der Daguerrotypkunst schon so viele ausgezeichnete Künstler kennen gelernt, die noch kürzlich keine Ahnung hatten, daß die schöne Erfindung des genialen Franzosen auch für sie einen Erwerb bieten könne; und auch Pesth besizt eine bedeutende Zahl Künstler, die sich mit Glük in der Daguerrotypie beschäftigen. So lernten wir auch in Hrn. Stuhr einen vortrefflichen Meister kennen, dessen Arbeiten durch das überraschende Kolorit Sensation erregen. Seine Bilder haben nicht jene Monotonie anderer ungeübter Lichtmaler an sich, sie athmen Geist, Leben und sind durch eine neue Fixirmethode von mehr Dauer als viele Anderer. Das Atelier des Hrn. Stuhr ist im Hotel „zum Tiger“, 3. Stok, Nr. 100. Arbeiten von ihm, sind bei Hrn. Calderoni, Optikus, in der Waizner-gasse und bei Hrn. Gumprecht, Glashändler, Badgasse, anzusehen. —r.

— Unter der großen Anzahl von Kaffehäusern, die Pesth besizt, verdient das „Theater-Kaffehaus“ unstreitig einen ersten Rang. Die Großartigkeit im Baustile ist für jeden Fremden gewiß überraschend und es erinnert lebhaft an Paris und London; selbst Wien hat keine ähnliche Lokalität aufzuweisen. Betrachten wir die Anzahl der Gäste, so finden wir hier Kontingente aus allen Nationen, von jedem Berufe versammelt, so daß dieser kleine Aufenthalt uns schon einen Vorbegriff von der Großartigkeit der blühenden Handelsstadt Pesth präsentirt. Der Kaffetier Sallmayer, ein höchst gentiler Mann, der auf Ordnung und auf die Güte seiner Getränke ein besonderes Augenmerk hat, versteht durch die wizigsten Bonmots und Lachraketen auch alle Gäste sich als Freunde zu gewinnen. —s—

— Das Dampfboot „Reményi“, das, wie wir bereits angezeigt, seine Fahrten zwischen Pesth, Ofen und Altofen demnächst beginnen wird, wird zwei Pläze am Bord haben. Preis des ersten Plazes: 10 kr. des zweiten: 6 kr. C. M.

— Es ist zu verwundern, daß an den Quais des Pesther Donauufers sich nicht schon mehrere Unglüksfälle ereigneten. Es befindet sich dort bei den jähen Abhängen kein Geländer, und wie leicht könnte man nicht, besonders des Nachts, dort hinabstürzen! Oder wartet man ein solches Unglük ab, um erst dann für die Sicherheit zu sorgen?

Vom Pesth-Ofner Musikverein. Das dritte Vereins-Konzert im laufenden achten Musikjahre wird am 3. März l. J., Nachmittag um 4 Uhr, im k. st. Redoutensaale zu Pesth, stattfinden. Es werden in demselben folgende Tonwerke vorgetragen: 1. Große Simphonie in D-dur, ganz neu komponirt v. Michael Brand. — 2. Arie aus „Jessonda“ v. Spohr. — 3. Preis-Ouverture von Franz Doppler, erster Flötenspieler des ungar. Nationaltheaters. — 4. Arie und Duett nebst Chor aus dem neuen Oratorium „Tobias“ von Robert Volkmann. Mitgetheilt durch Alexander Ritter,
Vereinssekretär.

Erklärung. Da auf der Ofner Bühne ein Stük, betitelt: „Der Deserteur“ gegeben wurde, das einen mit meinem „Szökött katona“ ähnlichen Inhalt hat und das angeblich von Philipp Weil, unter dem angenommenen Namen Haller, nach Schall bearbeitet sein soll, so könnte ein verehrliches Publikum zu dem Glauben verleitet sein, als hätte ich jenen „Deserteur“ von Schall zu meinem Stüke benüzt — daher sehe ich mich zu der Erklärung veranlaßt, daß ich mich noch fernerhin für den ursprünglichen Verfasser des „Szökött katona“ halte, und daß mein Stük durchaus keine Bearbeitung oder Nachbildung irgend eines andern Bühnenproduktes sei, was ich auch an geeignetem Orte zu beweisen nicht unterlassen werde. Pesth, den 25. Febr. 1844. Sciglieti.

Beilage: Daniel O'Connell. Wohl hat in neuester Zeit keine Person mehr die europäische Aufmerksamkeit auf sich gezogen, als der alte irische Agitator Daniel O'Connell. Jeder Leser politischer Zeitungen kennt seine neuesten Schikfale, kennt den großen Staatsprozeß in Dublin und das am 12. d. M. erfolgte Verdikt der Jury, vermöge welchem er als schuldig erklärt wurde. Unsere geehrten Abonnenten danken es uns wohl, wenn wir ihnen heute das wohlgetroffene Bildniß dieses berühmten Mannes, der in diesem Augenblik alle Gemüther beschäftigt, liefern. Es wurde mittelst Daguerrotyp in Dublin abgenommen und hat folglich die möglichste Aehnlichkeit.

Beilage: „Der Schmetterling.“ Nro. 5.

Halbjähriger Preis 4 fl., postfrei 5 fl. — Prachtausgabe 5 fl. und postfrei 6 fl. C. M. — Man pränumerirt im Redaktionsbüreau zu Ofen (Fischerstadt, Nro. 81, nächst der Schiffbrüke), in den Kunsthandlungen, der H. H. C. Müller, J. Wagner und Treichlinger, u. in F. G. Weißenbergs Papierhandl. (Servittenplaz) in Pesth, u. bei allen k. k. Postämtern.

Ofen, gedrukt in der königl. ungar. Universitäts-Buchdrukerei.

*** Ein bekannter Bonmotist schrieb neulich einem seiner Freunde: „Du hast doch den kräftigen, kerngesunden Schauspieler gekannt? Stelle dir vor! Gestern Mittag aßen wir noch zusammen: er war ganz wohl, ungeheuer heiter, seiner Sinne vollkommen mächtig, er aß mit Appetit, er trank mit Appetit, scherzte und lachte; zwei Stunden darauf war er . . . verheirathet!“

*** Im sächsischen Erzgebirge hat ein Fabrikant aus Dresden eine Lehranstalt, worin junge Leute angewiesen werden, französische u. Brüsseler Spizen zu machen. Das Unternehmen hat den besten Fortgang und man hofft davon sehr viel.

*** Ein Pariser Mechaniker will eine Maschine erfunden haben, welche täglich 50 Paar Schuhe verfertigt.

*** In Berlin hat sich jezt auch eine „numismatische Gesellschaft“ gebildet mit Statuten und allem sonstigen Zubehör. — Die muß interessant sein!

*** Die Bretter aus Kautschuk und Kork, welche in England jezt von Lieutenant Wilson erfunden worden, zeichnen sich durch Leichtigkeit und Stärke aus und werden besonders für die oberen Theile von Dampfbooten als sehr zwekmäßig geschildert.

*** (Daguerrotypirte Banknoten.) In den Fortschritten, welche die Wissenschaften und Künste in der jezigen Friedenszeit gemacht haben, scheint — das Papiergeld verschwinden zu müssen. In Amerika soll man das Daguerrotyp zum Nachahmen der Banknoten ꝛc. benuzen u. die dadurch erhaltene Papiere sollen sich von den echten nicht unterscheiden lassen. So würden wir uns blos mit klingender Münze behelfen müssen; aber da ist der Elektrotyp erfunden und mit Hülfe desselben sollen sich auch die Münzen trefflich nachmachen lassen. Was nun anfangen?

*** Der berühmte Professor Gay-Lussac ist im Laboratorium des k. Gartens schwer verwundet worden. In dem Augenblike, wo er eine Flasche entkorkte, um einen Versuch vorzubereiten, entflammte die Berührung mit der Luft deren Inhalt; es erfolgte eine Explosion; der Professor wurde zu Boden geworfen, u. Hände und Gesicht wurden schwer verlezt.

Lokal-Zeitung.

Theater. (Nationaltheater.) Am 24. d. M. hatten wir auf dieser Bühne wieder eine Neuigkeit. Es ward zum ersten Male gegeben: „A kalandor“ (der Abenteurer), Lokalposse in drei Abtheilungen von Ney. Dieses Produkt erhielt von Seite der Direktion des Nationaltheaters bei ihren Preisaufgaben für die besten Stüke den ersten Preis mit 50 Dukaten in Gold, während Scigligeti für seinen „Szököt katona“ den zweiten Preis erhielt. Daß aber das Schikal allen Preisrichtern Troz bietet, hat sich auch hier bewiesen, denn Scigligetis zweitbetheiligtes Werk ist ein höchst fruchtbares Kassen- und Repertoirstük, fast ohne Gleichen geworden, während der „Kalandor“ mit seinem ersten Preise, troz seiner wahrhaft glänzenden Ausstattung, kaum ein Paar Mal auf der Bühne sein Leben fristen dürfte. Wir wollen indessen die Ursache keineswegs in einer Werthlosigkeit des Stükes suchen, denn dieses hat offenbare Vorzüge, die sehr für das Talent des Verfassers sprechen. Nur schien derselbe sein Werk nicht für den Schauplaz berechnet zu haben, für den es bestimmt war. Weder die Handlung, noch die Charaktere und am wenigsten die gewählten Lokalitäten sind ungarisch und können daher auch von einem ungarischen Publikum nicht goutirt werden. Wir sind entschieden der Meinung, daß das Stük, auf der deutschen Bühne deutsch gegeben, ungemein mehr effektuirt hätte. Auch schien uns die Aufführung von Seite der Schauspieler sehr lau, was dem Ganzen viel Eintrag brachte. Das Haus war übrigens sehr voll und Manches hat doch Anklang gefunden. (Tags darauf, als das Stük bei vollem Hause wiederholt wurde, sprach es mehr an.) F.

(Deutsches Theater.) Hr. Arnstein arrangirte am 23. d. zu seinem Vortheil eine Akademie, wobei er selbst mit gewohnter Meisterschaft einige Piecen auf der Violine vortrug und besonders in dem bekannten „Karneval in Venedig“ von Ernst dergestalt effektuirte, daß er mit Beifall überhäuft und mehrmals gerufen wurde. Vorher wurde C. W. Koch's erheiternde Posse: „die verhängnißvolle Rebhühnerpastete“ mit vielem Beifalle zum zweiten Male gegeben. Zwischen dieser und der Akademie produzirte die Lehmann'sche Gesellschaft einige Tableaux, die wenig oder gar nicht ansprachen. —r.

— Am 26. Februar zum ersten Male: „Sampiero“, Trauerspiel in 5 Akt., von F. Halm. Herr Wagner hat mit diesem, von Wien aus nicht vortheilhaft bekannt gewordenen Benefizstüke keinen glüklichen Wurf gemacht. Das äußerst spärlich anwesende Publikum (Logen waren nur zwei besezt) erkannte, wie das Wiener, die auffallenden Gebrechen dieser stellenweise blumigen Dichtung. So sehr Halms gewiß seltenes poetisches Talent auch bei uns gewürdigt wird, eben so gewissenhaft sprachen die Gebildeten ihr Mißfallen über die Monotonie und handgreiflichen Widersprüche in diesem Trauerspiele aus. Wir heben blos den einen durchs ganze Stük sich kreuzenden Widerspruch heraus. Sampieros Wahlspruch ist: „Corsika über Alles!“ er liebt die Freiheit mehr als Weib und Kind und doch macht er gleich im ersten Akte dem französischen Statthalter den Vorwurf: „Gelte Recht, wäre ich Statthalter.“ Ferner führt der Mann der Freiheit stets die wuthathmenden Frasen: „kriechend im Staub, gebeugt muß ich sie vor mir sehen,“ sie, die er frei wissen will. Nur der erste Akt hat einiges Interesse, die Vision im 3. paßt wie eine Faust aufs Auge. Troz dem kann man dem ermüdenden Stüke rhetorischen Werth nicht absprechen, und es läßt sich denken, daß Ludwig Löwes Phantasie bei der Wiener Aufführung dem Dichter Vorschub leistete. Auch Hr. Wagner that, was er konnte — und man muß seinen Fleiß in der Titelrolle nur loben. Einzelnheiten waren sogar, wo nicht poetisch gelungen, doch derart wirksam, daß sie dem Benefizianten die Ehre rauschenden Beifalls u. oftmaligen Vorrufs errangen. — Mad. Kalis zeigte eine poetisch richtige Auffassung als Vanina, namentlich gelang ihr der lezte Akt trefflich; auch ihr Streben erhielt verdiente An-

- A művek létrehozásánál egyedül az időtényező a fontos?

- Végül is úgy élünk, mármint az időben, hogy nagyon sok minden tulajdonképpen fontos számunkra és annak az elintézése, ilyen értelemben az idő ki tud iktatódni, szóval nagyon sok embernek az/a vélemónye, hogy mondjuk káprázat az a világ, és egyáltalán a létezésünk is, az emlékek és a remónyeknek a láncolatából tevődik össze, de pontosan emiatt gondolom én, hogy minden percet ki kéne használnunk az alkotásra, a teremtésre és evégett fontos, hogy ne csak az óra kotyogjon a szivünk mellett.

- A kiállítás megnyitóját a Petőfi rádió szolgáltatta az időjárásjelentéssel.

- Igen, az időjárás és vizállásjelentéssel egyidejüleg egy tökéletes lecserelés történt, olyan értelemben, hogy a holdgömböt tolerajnoltuk azokkal a fegyverekkel és mindenfajta fegyverkezéssel kapcsolatos tárgyakkal és fogalmakkal, novekkel, amik erre jellemzőek és aztán ennek a befejeztével egyszerüen felhuztuk a holdgömböt.

- Hallottam azt is, hogy ez a kiállítás önkültséges.

- Igen! Önkültségés. A művészeknek mindig vállalniuk kell azt a rizikót, hogy ráfizetnek. Általában az a jellemző, hogy sokkal nagyobb hittel és akarással próbálunk a dolgok felé közeledni és azokat megvilágitani, amivel mindenfóle anyagi megpróbáltatás jár együtt.

1021

1984. VIII. 19. Petőfi 10,45 Áné

Láttuk, hallottuk

- A műsorvezető Rózsa T. Endre.

- A Láttuk, hallottuk mai adásában önök először a volt váci görög templomban látható kiállításról hallanak, amely a múlt hét pénteken, 13-án nyílt meg, és egy művészházaspár Stujbor Zsuzsa és Schwiorkiewics Róbert legujabb munkáit mutatja be. A kiállító művészekkel Nagy Katalin beszélgetett a váci görög templomban lezajló megnyitón.

- Ezek a képek azt hiszem egyfajta mesevilágban készültek.

- Mesés rétek, de mindegyik kép megélt élmény alapján készült, ugy alakult az életem, hogy elég sokat illusztráltam gyerekkönyveket is, meg egyébként is, nagyon fontos mindegyik számomra.

- Ez egyfajta Stujbor Zsuzsa napló, amit itt láthatunk?

- Igen. 80-ban kezdtem csinálni a naplót és azóta folytatom. Nem minden nap, az túlzás, de minden jelentős élményemet megpróbálom lerajzolni, nem irni, hanem lerajzolni.

- A kiállítóterem közepén van itt egy óriási nagy szerkezet, amiről ki vannak feszitve vásznak és ezekre csöpög valamilyen festék.

- Ez a szerkezet ez másodszor van kiállitva, egy alkalommal a Nemzeti Galériában volt, a funkciója az ennek a szerkezetnek, hogy erről három üvegtölcsér lóg le, amelyben szines festék van, fekete, vörös és kék, ezek folyamatosan ivódnak, már maga a festékanyag ivódik be a vászonba, tehát egy ilyen időbeli funkciója van, kilenc vászon van, kilenc vakráma, a kiállitásnak ezt a részét én 9 napig fogom csinálni, azaz minden egyes nap leveszek egy vásznat a szerkezetről és azon még dolgozni fogok. Én tulajdonképpen abban az esetben ezt a templomteret műhellyé változtatom, mondjuk ez rendhagyó eset, mert általában mindig az történik a kiállitásokkal, hogy a kész művek kerülnek ki, és a közönség ilyen módon egyből kézhez illetve szemhez kapja a mondandót, abban az esetben differenciálódik a helyzet.

- Ennek is funkciója van? Hangsulyoztad, hogy funkció,

- Igen van. Ezt az időbeliséget, vagy az időnek a haladását tulajdonképpen én erősebben kivánom hangsulyozni, megpróbálom érzékelhetővé, jobban láthatóvá tenni azáltal, hogy egy ilyen folyamatosságot lát maga előtt a néző.

Alfonz és Aperianov visszavonhatatlanul

„A Derbyt visszavonhatatlanul Reichenau nyerte" – jelentette a tudósító Bécsből 1916-ban. Akkoriban ugyanis még „közösügyes" versenyzés volt, s a kék szalagért mindig a császárvárosban, a freudenaui pályán mérkőztek lovak és lovasok. A tárgyszerű és tömör kezdőmondatot a magyar próza legnagyobb lírikusa *Krúdy Gyula* fogalmazta, s most én kései utódként papírra vetem: „A Derbyt visszavonhatatlanul Alfonz nyerte." Teszem ezt nem azért, mintha méltó lennék legkedvesebb íróm saruszíjának megoldására, hanem azért, mert kísérteties a hasonlóság.

Reichenau ugyanis óriási outsider volt, Alfonz nem kevésbé. A Magyar Truf munkatársai körkérdést intéztek a budapesti pályán működő tizenkilenc galoppiḍomárhoz: „Ki nyeri a 70. Magyar Derbyt?" A válaszokból kitűnt: Maszkabál az abszolút favorit. Tizenketten kizárólag győztesnek vélték, ketten találtak egy-egy ellenfelet, hárman szavaztak más lóra. A hetvenöt évesen reaktivált *Keszthelyi István* csak a saját lovainak esélyeit latolgatta. Cseles választ adott *Karaszek Sándor*, Maszkabál idomárja, mondván: „Véleményem szerint az nyeri a Derbyt, aki Maszkabált megveri." *Aperianov Zakariás* szerényen nyilatkozott: „Maszkabáltól tartok a legjobban, de Neszmély jó lovaglással megnehezítheti helyzetét. Alfonz ilyen hosszú távon még nem futott, munkában jól mutatkozott.

Azután eljött az igazság pillanata. Óriási küzdelem után Alfonz – nyergében a bécsi pálya egyik krekklovasával, a spanyol származású Jean-Pierre Lopezzel – 3/4 hosszal nyert Gepárd *(Noska József)* és a közkedvenc Maszkabál *(Tormási Gyula)* előtt. A lefutási sem volt rossz: 2 perc 31,1 másodperc. (Imperiál sokáig fennálló pályarekordja 2.29,6 volt.)

Ismét bebizonyosodott tehát, hogy a hetedik évtizedét taposó Aperianov – aki egyébként kollégának és fogadónak egyaránt „visszavonhatatlanul" Pubi – a felkészítés és a formaidőzítés nagymestere. Imperiállal kezdte a Derby-győzelmek sorát, s az azóta lefutott 30 versenyből – aki nem hiszi, számoljon utána – tizenöt alkalommal az ő gondozottjának nyakába akasztották a kék szalagot. Magyarán: minden második alkalommal ő nyert! Akik bíztak Alfonzban és Aperianovban, szép summához juthattak. Tétre 316, helyre 31, 34, 15, befutóra pedig 936 és 136 volt a kvóta. A viszonylag szerény hármasbefutót – 5576 – az magyarázza, hogy Maszkabált mindenki kalkulálta.

Morvay István

KARITÁSZ Kamara

Immár bő hónapja, hogy – Nyíregyházán, az AGAPE Népfőiskolán – megalakult a KARITÁSZ Egyesületek és Munkatársak Kamarája. Csatlakozott hozzá a Magyar Máltai Szeretetszolgálat kecskeméti népfőiskolájának hallgatósága. Az új szervezet elnöke *Cselényi István* görögkatolikus teológiai professzor, titkára pedig *Kertész Tivadar*, a Népjóléti Minisztérium munkatársa.

A csatlakozni kívánóknak rendelkezésükre áll a 132-3100/213, 436 mellékekkel ellátott telefonszám.

VÁSÁRNAPTÁR

A rövidítések jelentése: oák = országos állat- és kirakóvásár, ok = országos kirakóvásár, bv = búcsúvásár, osk = országos sertés- és kirakóvásár, oá = országos állatvásár, av = autóvásár.

Július 9.: Gyönk, Tét – oák, Jászladány – bv.

Július 10.: Szigetvár – oák.

Július 11.: Apc, Dévaványa, Egyházaskozár, Ózd, Szentlőrinc, Tápiószecső – oák, Pécs – oá, Debrecen, Herend, Pécs, Siófok – av.

Július 12.: Dombóvár, Jászdózsa, Jászkarajenő, Karcag, Pásztó, Szabadszállás, Szarvas, Szekszárd, Szentes – oák, Balatongyörök, Mezőtúr, Szeged – ok, Dénesfa, Hahót, Kiskanizsa, Nagyrada, – bv, Gödöllő – osk, Pécs – oá, Békéscsaba, Debrecen, Győr, Hatvan, Heves, Hódmezővásárhely, Kiskunfélegyháza, Kunhegyes, Marcali, Miskolc, Mosonmagyaróvár, Nyíregyháza, Ózd, Pécs, Szeged, Szekszárd, Szécsény, Szolnok, Zalaegerszeg – av.

Július 13.: Siklós – oák.

Július 14.: Felsőnyárád, Pétervására, Zalaegerszeg – oák, Nádudvar – ok.

Július 15.: Hajdúnánás, Rudabánya – oák, Zalalövő – ok.

Fenti vásárnaptár a jelenleg rendelkezésre álló adatok alapján készült.

El nem évülő urnafülkék

A temetők zsúfoltsága, helyenként nem kellő rendezettsége – közismert tény. Nem lehet vitás, hogy a jövő útja a hamvasztásos temetkezés...

E szempontból nézve valamennyiünknek kedvező az a hír, hogy el nem évülő urnafülkék válthatók az épülő Szent Gellért templom már működő altemplomában, a Mindszenty bíborosról elnevezett kápolnában és a külső keresztúton. A fülkékben akár több, kazetta formájú urna is elhelyezhető. A lehetőség megtekinthető a XI. kerületi Bartók Béla út 149. szám alatt. Az ügyintézés a hét első négy munkanapján, tehát hétfőtől csütörtökig 14 és 18 óra között történik. Fontos tudnivaló, hogy az illetékesek egyéves részletfizetést is elfogadnak.

U.Gy.

Budapest Nyelvstúdió

Nyári intenzív tanfolyamok

Hőségben sem csorbul az ősi igazság: „ahány nyelvet tudsz, annyi ember vagy..." Angol, német és olasz nyelvekből szervez nyári intenzív tanfolyamokat a Budapest Nyelvstúdió, a kezdőtől a nyelvvizsga-előkészítő szintig. Az órákat reggel fél nyolctól délelőtt tízig, délelőtt tíztől fél egyig és este öttől fél nyolcig tartják.

Kedvező árak, árkedvezmények vannak a külföldi – USA, Anglia, Olaszország, Ausztria, Spanyolország és Franciaország – nyelvtanulási lehetőségeknél. Konkrétan a színvonalas egyetemi és nyelviskolai nyári tanfolyamokon. A beiratkozás folyamatos; hétköznapokon 12-től 17 óráig a Budapest XI., Eszék utca 18. szám alatt. A telefonszám: 166-0736.

A Magyar Nemzeti Bank valuta- (bankjegy- és csekk-) árfolyamai

Érvényben: 1992 július 6.

Pénznem	vételi	közepe	ladási
	árfolyam 1 egységre forintban		
Angol font	146,77	148,17	149,57
Ausztrál dollár	57,81	58,43	59,05
Belga frank (100)	248,84	251,17	253,50
Dán korona	13,19	13,32	13,45
Finn márka	18,61	18,81	19,01
Francia frank	15,08	15,22	15,36
Görög drachma (100)	41,60	42,02	42,44
Holland forint	45,01	45,44	45,87
Ír font	136,11	137,41	138,71
Japán yen (100)	62,07	62,67	63,27
Kanadai dollár	64,57	65,27	65,97
Kuvaiti dinár	268,60	271,35	274,10
Német márka	50,72	51,20	51,68
Norvég korona	12,94	13,06	13,18
Olasz líra (1000)	66,98	67,62	68,26
Osztrák schilling (100)	728,17	734,97	741,77
Portugál escudo (100)	61,42	61,97	62,52
Spanyol peseta (100)	81,07	81,83	82,59
Svájci frank	56,53	57,07	7,61
Svéd korona	14,04	14,17	14,30
USA-dollár	77,56	78,34	79,12
ECU (Közös Piac)	103,92	104,90	105,88

Lapunk előfizethető külföldön a Kultúra Külkereskedelmi Vállalatnál, H-1389 Budapest, P.O.B. 149, vagy a Magyar Hitelbanknál (H-1133 Budapest) vezetett 202-10995 számú számláján, vagy külföldi partnereinél: – **AUSZTRÁLIA:** G. Menczer P.O. Box 219 Wantirna South 3152 Vic – **BELGIUM:** „Du Monde Entier" S. A., 162 Rue du Midl, B-1000 Bruxelles – **BRAZÍLIA:** Livaria D. Landy Ltda., Rua 7 de Abril 252., 01051 Sao Paulo – **DÁNIA:** Munksgaard, 35 Norre Sogade, 1370 Coppenhagen – **FINNORSZÁG:** Akateeminen Kirejakauppa, Keskuskatu 2., SF 00100 Helsinki 10. – **FRANCIAORSZÁG:** Société Balaton, 67, 75015 Paris bld Pasteur – **HOLLANDIA:** Faxon Europe B. V., Postbus 197, 1000 AD Amsterdam – **IZRAEL:** Hadash, P.O.B. 26116, 652160 Tel-Aviv: Gondos Sándor, P.O. Box 44515, 31333 Haifa, Lepac Ltd., 15 Rambam Str., Tel-Aviv, Hungarian Culture and Business Center, Allenby St. 38. P.O.B. 26439; Tel-Aviv, 652116 – **JAPÁN:** Nauka Ltd., 2-30-19 Minami-Ikebukuro, Toshimaku, Tokyo 171. – **JUGOSZLÁVIA:** Forum, Voivode Misica broj, 1,21000 Novi-Sad – **KANADA:** Pannonia books, P.O.B. 1017, Postal Station „B" 6. Toronto Ont. M5T2T8; Hungarian Ikka and Travel Service, 1208 Granville Street, Vancouver, B.C. V6 = 1M 4; Culture Hongroise, Mme Vera Bencze, 6958 Wilderton Ave. Montreal Que. H3S 2M5. – **NORVÉGIA:** Narversen info-Center, P.O.B. 6125 Etterstad, 0602 Oslo 6. – **NAGY–BRITANNIA:** Hungarian Book Agency, Mrs. Klara Adams, 87 Sewardstone Road, London E2 9HN; Collet's Holdings Ltd., Denington Estate, Wellingborough Northants, NN8 2QT. – **NSZK:** Kubon und Sager, Postfach 34010, 8000 München 34. H. und S. Katko, Musica Hungarica, Rümannsstrasse 4. 8000. München 40; Zeltungsvertrieb Gebrüder Patermann GmbH und Co KG, Kurfürstenstr. 111, D 1000 BERLIN 30; Translibris Zeitschiften und Buchvertreib GmbH Moltkestr. 80. D-5000 KÖLN 1. – **SVÁJC:** Magda Szerday, Telchweg 16, 4142 Münchenstein – **SVÉDORSZÁG:** Esselte Tidskriftscentralen, P.O.B. 638, S-101 28 Stockholm, Wenergren Williams AB, Box 30004, S-104 25 Stockholm; BTJ Bibliotekstjanst AB, Box 200, S-221 00 Lund – **USA:** Center of Hungarian Literature, 4418. 16th Avenue, Brooklyn, N.Y. 11204; Ebsco, industries Inc. P.O. Box 1943, Birmingham, Ala. 35201, Framo Publishing, 561 West Diversey Parkway Room 19. Chicago 111, 60614; Püski-Corvin 251 E. 82. Street, New-York, N.r. 10028 – **VENEZUELA:** Wisse y Asociados S.R.L. Ibarras a Veroes-Av. Urdaneta Edif. Torre Alfa 7 piso Caracas.

AGROKER KECSKEMÉT

A KECSKEMÉTI AGROKER SZERVIZÜZEME, A

CITROËN SZERVIZ

MEGKEZDTE GÉPKOCSIK SZERVIZÉT, JAVÍTÁSÁT

VÁRJUK KEDVES MEGRENDELŐINKET.

AGROKER KECSKEMÉT, Halasi út
Tel.: (76)-28-600, 27-091
Fax: (76)-22-311. Telex: 26-750

Egy szuperautó vagy
egy halom szuper arany ékszer
vár Önre Bécsben

Játsszon a Helvetia szerencseszelvénnyel!

Keresse fel Bécsben S. Forstinger Helvetia Óra- és Ékszeráruházát a Taborstrasse 36. sz. alatt! Itt ugyanis a nyár végéig nagykereskedelmi áron vásárolhat briliáns-, rubin- és smaragdgyűrűt.

Ha a mellékelt, 500 schillinget érő ajándékutalványt 300 schillinggel kiegészíti, akkor aranyláncot, aranymedált vásárolhat, briliánssal. Ajándékba pedig - az utalvány ellenében - egy kvarcórát kap.

Ha a vásárlási blokk hátuljára ráírja a nevét, és a blokkot bedobja az áruházban elhelyezett gyűjtőládába, akkor sorsolán vesz részt.

Sorsolás: augusztus 31-én, hétfőn.

Egyszerű vígaszdíjként három Mazda 323-as is gazdára talál.

Akár vásárol, akár nem, egy tombolajegyet kap, amellyel a Helvetia egyik szuperautóját nyerheti meg. Ha pedig vásárol, akkor a vásárolt összeg után, 100 schillingenként egy-egy plusz tombolajegy jár Önnek.

Az autónak csupán a vámját és a forgalmi adóját kell kifizetnie, hogy a nevére írják.

A Helvetia magyarországi képviseletének telefonszáma: (46)-366-956.

Új MAGYARORSZÁG Név: .....
Cím: .....

Ha kitölti, kivágja és elküldi ezt a szelvényt a Hírlapkiadó Vállalat Reklámigazgatóságának (Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3. 1959), akkor részt vesz a következő sorsoláson, amelyen húsz karórát sorsolunk ki.
Sorsolás: minden hónapban egyszer. A nyerteseket levélben értesítjük.

STUIBER Zsuzsa

Az ő keresztjük – a mi keresztünk...

Összeszorul a szívünk, valahányszor segítséget kér tőlünk levélben egy-egy rászoruló olvasónk. A részvét és a segíteni akarás szándéka vezet bennünket, amikor egy-egy ilyen levelet közreadunk, bízva abban: akadnak olvasóink között lelkiismeretes, segítőkész emberek. Ezúttal egy kétségbeesett budapesti édesapa és egy Gyergyóalfaluban élő idős, székely asszony bizalommal teli levelét közöljük.

„Vancsek György káposztásmegyeri lakos vagyok. Humanitárius okokból, segítségért fordulok önökhöz. Feleségemmel együtt, két kiskorú, súlyos, gyógyíthatatlan betegségben szenvedő gyermeket nevelünk. Az ő ápolásukhoz, napi ellátásukhoz, sok mindenre van szükségünk, amit önerőben képtelenek vagyunk előteremteni. A betegség állandó jelenléte, a fertőzések sűrű ismétlődése, az állandó otthoni kezelések, az átlagos családi életmódtól való jelentős eltérés, a szállítások esetenkénti nehézségei és más, napi feladatok miatt, képtelenek vagyunk családunkat megfelelően ellátni. Sajnos önerőből támogatókat találni nem tudunk, s szülői támogatást sem kapunk. Az én szüleim elváltak, anyagi bázisunk nincs, a feleségem szülei nagycsaládosok. Az élelmiszer- és az energiaárak emelkedése, a lakáshoz kötöttség és alacsony jövedelmünk miatt napról napra élünk. A feleségem gyeden van, 5800 forintot kap havonta, én ápolási díjat kapok az önkormányzattól, 8000 forintott. Fizikailag és lelkileg is kimerítő, hosszú éveken keresztül végzendő tevékenységet látunk el felségemmel, mely sok törődéssel, gonddal, feszültséggel jár és sok pénzbe kerül. Munkavállalóként csak bedolgozóként tudnánk enyhíteni súlyos anyagi gondjainkon, mivel heti rendszerességgel orvosi ellenőrzésre, fizikoterápiára, kontrollvizsgálatokra kell a gyerekekkel járni. Bedolgozói állást azonban nagyon nehéz találni; telefont, helyiséget, szállítóeszközt, varrógépet kérnek, ám nekünk ezek közül semmi nem áll a rendelkezésünkre. Természetesen az államilag biztosított kedvezményekben részesülük (például emelt összegű családi pótlák, adókedvezmény, közgyógyellátás, rendszeres nevelési segély), de tudni kell, hogy jövedelmünk a betegségre, illetve annak kezelésére fordított költségeknek még a negyedét sem fedezik! Mindennek persze vonzata a lakásrezsi nehézkes fizetése, nincs elég fekhelyünk, tárolásra alkalmas bútorunk, konyhafelszerelésünk is hiányos stb.

Megítélésem szerint legalább olyan mértékű támogatást igényelne a gyógyíthatatlan betegek, főleg gyermekek felnőtté érésének, ellátásának segítése is, mint amilyen népszerűen tucatszámra gyűjtögetnek a külföldön gyógykezelhető betegek számára. Kérjük, hogy felhasználva a nyilvánossághoz jutás lehetőségét, segítsék családunkat abban, hogy megismerhessék olyan intézmények, vállalkozók, gazdasági szakemberek, művészek, orvosok, gazdálkodók, politikai szervezetek és egyre szaporodó gazdasági egységek is a mi, és a hozzánk hasonló helyzetben lévő családok helyzetének kilátástalanságát. Talán akadnak közöttük olyanok, akik a mi gondjaink megoldásában szívesen részt vállalnának.

Tisztelettel:

Vancsek György
(Cím a szerkesztőségben)

*

Alulírott Vizoli Karolina, aki születtem 1920. október 20-án Gyergyóalfaluban, első soraimban is kérem a bocsánatot a zavarásért. Nagyon kérem, ha lehetséges segítsenek egy idős, székely asszony testi, leki fájdalmán.

1988-ban eltörött a jobb lábam, forgóban. A gyergyószentmiklósi kórházban húzatták 8 hétig, ez alatt lebénult a bal lábam térdben. Ekkor hazautaltak és itthon 6 hétig nem volt szabad leszállnom az ágyból, ez idő alatt lebénult az eltört lábam is térdben, és azóta ágyhoz vagyok kötve. Közben addig kézimunkáztam, hogy elvesztettem a szemem világát – mint a kettőt. A múlt év folyamán sikerült a körzeti orvos közbenjárásával szemműtétet végrehajtani a csíkszeredai megyei kórházban. Elég jól sikerült, mert szemüveg segítségével látok valamicskét, de már dolgozni nem tudok. A kórházban tartózkodásom alatt megvizsgált egy csontszakértő orvos és azt mondta, hogy ilyen súlyos esettel még nem találkozott, nincs az az orvos Romániában, aki ezt meg tudná operálni. Hát így vagyok testileg. Lelkileg pedig nagyon összetörődve, mert nagyon kicsi nyugdíjam van, keveset tudtam az Alfalvi Lengyárba dolgozni, amiért csak szociális nyugdíjhoz jutottam. A férjem a téeszben dolgozott, neki is csak 700 lei nyugdíja van és már magatehetetlen (83 éves). Így a kevés nyugdíjunk az élet fenntartásához is szűkös, nemhogy valamerre el tudnék menni, hogy kivizsgálják az esetemet, a lábműtét érdekében. Tagja vagyok az alfalvi testi fogyatékos szervezetnek, de még nem bírtak szerezni egy olyan, nekem való tologató szekérkét, amivel ki tudnék menni az udvarra. Egyet kaptam, de nem megfelelő, így vissza kellett adjam, mert fölösleges, amiért tartsam nálam. Megkérem, segítsenek rajtam. Alávetném magam a térdműtétnek, bármelyik országban, de nekem erre anyagi lehetőségem nincs. Ha nem, így kell meghaljak, az ágyban üldögélve.

Kiváló tisztelettel. Várom válaszukat:

Vizoli Karolina
(Cím a szerkesztőségben)

A Vancsek gyerekek – Roland három és fél, Norbert másfél éves – úgynevezett cisztikus fibrózis nevű, öröklődő betegségben szenvednek. Minden 4000. szülésre esik egy ilyen betegség. Ha az apa és az anya egészséges, de mindketten hordoznak DNS-láncaikban cisztikus fibrózissal terhelt gént, gyermekeiknek 25 százalékos esélye van arra, hogy betegen jönnek a világra.

A betegség következtében a nyálkát termelő mirigyek – elsősorban a légutakban – csökkent értékűek lesznek. Híg nyálka helyett a kis hörgők sűrű váladékot termelnek, egyes légutak elzáródnak, mögöttük a váladék pang, ami tüdőfertőzéshez vezethet.

A gyakran kiújuló tüdőgyulladás e betegségben szenvedők jellegzetes megbetegedése. A beteg gyermek hasnyálmirigye nem termel bizonyos létfontosságú enzimeket, amelyek elősegítenék az emésztést, emiatt a tápanyagok tökéletlenül szívódnak fel, ez pedig gyakori hasmenést idéz elő. Minthogy az élelem emészthetetlen marad, a szervezet nem tud az egészségéhez nélkülözhetetlen tápanyagokból beépíteni, ezért a gyermek fejlődésében megreked.

A betegség nem gyógyítható, de a betegség korai felfedezésével csökkenteni lehet a tüdőkárosodás mértékét. A beteg gyermeknek speciális étrendre van szüksége, amely fontos vitaminokat és szájon át adagolt enzimpótlékokat tartalmaz. A zsiradék mennyiségét csökkenteni kell, s gyógytornát és légzésgyakorlatot kell végezni.

Családi kór

(Levél) Időnként levelek jönnek, aztán mennek is. Dallama van annak a mondatnak, mikor az embert a nem is lévő anyjába küldik, mivel már nincs is, s nem is lesz immár, s nem is tanácsos, hogy legyen. Így állunk, ülünk, fekszünk. Angyaliak vagyunk. Jó nekünk így. Nem is lesz jobb. Ha boldogabb szeretnék lenni, magam is azt tenném, amivel ijesztegetnek, ugyan menjek már innen el, valahová. Ugyanis van útlevelem, s ennek birtokában bárhová el lehet jutni. A különbség az, hogy én azt szeretném, hogy minél többen jöjjenek vissza. Az is aki még nem ment el. Ezért tanítom a gyermekeim nyelvekre. Hogy bármely nép nyelvén mondhassák azt, hogy ebből nem kérek. Hogy nélkülem döntöttek? Sebaj. Több is veszett Bősnél. Én csupán azon szorongok, hogy magasztos engedékenységemhez mit fog szólni a család. Otthon ugyanis tényleg engedékeny vagyok. Hol ezt lehet, hol azt. Szinte magam sem tudom már fejben tartani. Holott a fej arra való, hogy tartsanak benne valamit, mert amúgy nem is tudom, mire volna még jó. Akinek egyszerre van feje is, meg családja is, annak ilyenkor, éles helyzetben gondjai vannak. És jogosan. Ugyanis az ember hol jobbat remél, hol meg még jobbat. Aztán, ha a legjobb nem jön be, olyankor szidja mindazt, ami be se következhet. És én mégis tisztelem. Ugyanis a kisembernek a legjobb. Övé a múlt. Övé nem lesz soha a jövő. Tetszenek még emlékezni Sándor György poénjára? „Úttörők! Úttörőszeletek! Tiétek a jövő! Úgy volt, hogy a miénk lesz..." Így volt, így hangzott el az átkosban. Most meg itt élünk, és nem tudjuk, hogy mi lesz a saját gyerekeinkkel. Akár levelezhetnénk is velük.

(apáti)

Stuiber Zsuzsa: Variációk szimmetriára

Pajzs Elemér

Pléhdoboz

Emma néninek nagyszerű dobozai voltak. Amikor keresett valamit, a dobozok tartalmát kiöntötte a plüssabroszra és amíg motozott a szalagok, csipkék, gombok és csatok között, én játszhattam a dobozokkal. Remek dobozok voltak. Az egyikben mézeskalács volt valamikor, a másikban tea. Nekem a teás tetszett jobban. A karikámat, búgócsigámat is odaadtam volna érte, ha megkaphatom. Copfos, kimonós kínaiak voltak a fedelén és furcsa ákombákomok.

– Adja oda... na, igazán...– könyörögtem Emma néninek.

– Várj sorodra! Ez kell a gomboknak. Majd a másikat megkapod.

– Már egy fél év óta ígéri... Mikor kapom meg?

– Majd ha kifogy belőle a tea, előbb nem.

Szörnyűség, milyen sokáig tart egy ilyen doboz tea! De hogyan is fogyjon el, amikor Emma néni mindig csak egy csipetet dob be a forró vízbe. Amikor a kifőtt teát is megszárítja. Amikor se Sándor bácsi, se a lány nem teáznak.

A lány. Emma néni folyton panaszkodik rá, hogy milyen megbízhatatlan. Ragad a keze, ahogy mondja. Ha nem lenne ilyen nehéz másikat kapni, már réges-régen kidobta volna. Dézsmálja a diót, dézsmálja a kockacukrot. Legalább a teát is dézsmálná, akkor előbb ürülne ki a doboz. De hasztalan. Mari nem szereti a teát. Mit csináljak?... Mit? Egészen vad gondolatom támadt. Mi lenne, ha...

Egy reggel Emma néni átszaladt a fűszereshez.

– Vigyázz addig a tejre, édeském. Ha látod, hogy emelkedik a habja, húzd gyorsan félre a lábast, nehogy kifusson.

A konyhaasztalon ott díszlett a doboz, a remek teásdoboz, amely oly nehezen akart kiürülni. Mari a kertben volt, éppen most ment le vízért, két kannával.

Jaj, csak ne forrjon még a tej. Még csak egy pillanatig ne! Csak amíg leveszem a doboz födelét. Csak amíg belemarkolok. Így. Most már jöhet a lány. Jöhet Emma néni. Most már forrhat a tej.

*

Emma néni minden este teázott, a legforróbb nyárban is. Nem csoda, ha észrevette, mi történt a doboza körül.

– Már a teát is dézsmálja! – állapította meg kétségbeesetten. – Pedig hogy takarékoskodtam vele! Sohase volt még ilyen illatos, ilyen zamatos teám!

Sándor bácsi rámnézett, legalábbis én úgy éreztem, hogy rámnéz. A szeme szúrt. A vörös bajusza két kipödört vége, mint két kis hegyes lándzsa fúródott a levegőbe.

– Dobd ki! – mondta közömbösen.

Mari a melegvizes dézsában vájkált, becézte a ronggyal a tálakat, a tányérokat és danolászott. Csupa dal volt az élete, mint a madárnak a levegő, zergének a szikla. Ha rosszkedve volt, szomorúkat danolt, ha jókedve, vidámat. Hol szöveggel danolt, hol csak halkan. Csak egy valakit ismertem, akinek ilyen fáradhatatlan volt a szája. Ferinek hítták ezt a festőségédet. Papírcsákóval a fején lovagolt egy hosszú létrán. Igaz, ez a Feri fütyült is néha, nemcsak énekelt.

– Takarodjék! Azonnal takarodjék!... Egy percig se tartom tovább a házban! Elmosogat és megy, megértette?

A nyitott konyhaajtón keresztül láttam, hogyan szedegeti Mari a cókmókját, hogyan kötözgeti át cukorspárgával a barna dobozait. Nézni is rossz volt.

Aztán nem nézhettem tovább, mert Emma néni, kezében a gyönyörű teásdobozzal, becsapta a konyhaajtót.

– No most kiürült. Most a tiéd.

Csend volt a szobában, nyári csend. Emma néni az ablak mellett ült, ölében egy foltoznivaló lepedő, szemén az elmaradhatatlan pápaszem.

– Fűzz be, édeském... Ezek az én öreg szemeim már semmire se jók...

Befűztem a fehér cérnaszálat és hosszan elnéztem, hogyan merül bele az ezüstös tű a vászonba, hogyan bukik ki ismét.

– Emma néni... – mondtam csöndesen. – A teát én vettem ki a dobozból, nem a Mari...

Rámcsillant a pápaszeme. Tűje, a szorgalmas, ezüstös tű elakadt a vászonban, hanyag mozdulatlanságban állt, mint a katona, akinek pihenjt vezényelnek.

– Mit beszélsz?

– Ha nem lenne igaz, nem mondanám... A teát én vettem el...

– Jól van, édeském, jól van... Te vetted el... – odacsoszogott hozzám a rossz lábaival és megsimogatta a hajam. Előző héten nyiratkoztam a Pusztainál, nullásgéppel, jól éreztem hát a tenyere melegét.

– Nem hiszi? – kérdeztem elfulladva, könnyekkel birkózva.

– De, de... – mondta Emma néni fölényesen. – Persze, hogy elhiszem...

A doboz akkor már ott volt a zsebemben. És mégse tudtam örülni neki. Se az ezüstös belseje nem érdekelt, se a kimonós, copfos menet a fedelén.

Kimentem a folyosóra. Itt, a sima mozaiklapokon remekül lehetett csigázni. Pattogott a szíjostor, pörgött a csiga.

– Ebédelni, gyerek!... Asztalon az ebéd!...

Sándor bácsi keblére ölelte a kenyeret és egymás után kanyarította le a szeleteket.

– Az egész teámat ellopta!... – panaszolta Emma néni. – Ezt a drága teát!...

A nyitott konyhaajtón behallatszottak Mari hangjai. Most nem énekelt. Most szipogott.

Az asztalon ott párolgott a leves. Fehér gőze a mennyezet felé karikázott. Kihúztuk a szalvétákat a gyűrűből, Sándor bácsi a térdére terítette a magáét, én a nyakamba csomóztam az enyémet.

– A teát nem a Mari lopta el... Én loptam el!...

– Ne hallgass rá! – legyintett Emma néni.

– Te? – mozdult meg a szúrós bajusz. – Minek neked a tea?

– A doboz miatt... Hogy kiürüljön a doboz...

– Együnk! – mondta Sándor bácsi. – Kihűl ez a jó kis tyúkleves. – És mélyen belebuktatta a kanalát a sárga, zsírgyöngyös lébe.

Mari sírt és én pislogó szemekkel néztem a konyha felé.

– Milyen szíve van... – mondta Emma néni meghatottan. – Milyen áldott jó szíve... Pedig az ilyen lányt nem érdemes sajnálni...

Ekkor letéptem a nyakamról a szalvétát és felugrottam a székről:

– Én voltam...! Mért nem hiszik el, hogy én voltam!...

– Mert füllentesz! – süvítette Emma néni. – Mert délelőtt, amikor Mari elvitte a kenyereket a pékhez, átkutattam a szekrényét. Kockacukrot is találtam nála, egy nagy üveg lekvárt is a finom meggyből és egy egész stanicli teát. Itt van, ha nem hiszitek! – Egy barna papírtasakot vett ki a pohárszék fiókjából és odatartotta Sándor bácsi vörös, szúrós bajusza elé.

Sándor bácsi most végzett a levesével, éppen a maradékot csöpögtette bele a kanalába.

– Hát ehhez mit szólsz, gyerek?

Elhűlve, elképedve néztem a papírtasakot, aztán sírva, toporzékolva ordítoztam:

– Én is loptam!... Mért nem akarják elhinni?... Mért?

Sándor bácsi rámnézett.

– Mert te nem lopsz. Az én húgomnak a fia nem lop. – A hangja hideg volt és megfellebbezhetetlen. – Leülsz a helyedre és ebédelsz!

– Jó kis áttört krumpli... – nyújtotta felém a tányért Emma néni. – Finom kis paradicsommártás....

Vörös arccal faltam, mohón, hogy vevvel is leplezzem zavaromat. Csak nagynéha sandítottam Sándor bácsira. Aztán már kimeresztett szemekkel, vörösre gyulladt arccal bámultam. Sándor bácsi mindent tud. Nem csak a legnehezebb számtanpéldákat. Mindent.

A teásdobozzal egyszer se játszottam. Ledobtam a földre és rátapostam. Piszkosak, sárosak lettek a kimonók. A doboz behorpadt, összelapult. Az ilyen dobozzal nem élvezet játszani, be is dobtam a kútba.

Az új lányt Julinak hívták.

(1943)

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1975 SEP 16

PEST MEGYEI HÍRLAP

KIÁLLÍTÓTERMEKBEN

Nagykőrös és vidéke

Helyi értékek növekednek országos minőséggé — ez a fejlődés általános iránya Pest megyében, így *Nagykörösön* is. E festői földrajz állandóan gyarapszik új tereptárgyakkal, egyre jobb művekkel. E képek tényelegesen is feltérképezik azon tájakat, melyek vizuális kincseket rejtenek magukban.

STUMPF FERENC

rajztanár, megyei szakfelügyelő, festőművész egy személyben, aki országos határok között mozog, *Nagykörös-naplót, Szentendre-jegyzetet, Balaton-feljegyzéseket* ír, grafikákkal, olajfestményekkel. Hármas tevékenységének évtizedek óta végzett lelkiismeretes munkája áll mögötte, most mutatkozott be mégis először művészetével a nagykőrösi művelődési központ kiállítótermében. Mértéktartó, pedáns, őszinte minden festői mozdulatában. Sok irányban tájékozódik. Hol az alföldi festészet, hol Szentendre, hol saját jelképei foglalkoztatják. Ebből adódik, hogy *időszerű e sok ajánlatból önmagát választania* a többi lehetőség kizárásával. A megnyitó közönsége *együttérzéssel* fordult a portrékhoz és a nagykőrösi tájakhoz, mert joggal ismerte fel bennük a legjobb, legeredetibb Stumpf-műveket. Az út saját *ösvényein* vezet előre, a sok irányból legyen *főirány* a képzelet erőteljes felbátorodásával. Mindezt azért szükséges hangoztatni, mert Stumpf F renc életműve *most teljesed ki igazán*, azért indokolt me jegyezni, mert *időszerű a v ros művészeit egyesíteni nagykőrösi műhely keretébe* csoportos kiállítások form jában. Időszerű, mert a vár impozánsan épül, alakul, vá tozik, fejlődik, terebélyesül, ezt a nagyvonalú metamorf zist nem lehet, nem szaba számon kívül hagyni — fe tők, szobrászok, grafikusc egész táborának kellene, ke ezt a társadalmi mozgást h lyi formákkal, egyedi mozz natokkal általánosítani és me örökíteni.

S. Hegedűs László Pest megyei országgyűlési képviselő, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának titkára megnyitóját mondja vasárnap Nagykőrösön Stumpf Ferenc (képünk jobb oldalán) kiállításán.

Bozsik József felvétele

Egyedeen hosszú ideje működik, és figyelemre méltó eredményeket ért el *a kisgrafikákat gyűjtő művészetbarátok köre.* A Kossuth Lajos Múzeumban most az az

EX LIBRIS

kiállítás fogadja vendégeit, mely *Komáromi Imre* gyűjteményét tartalmazza. Számottevő az anyag gazdagsága. Pazar választék sugárzik a lapokról azonos, hasonló minőségű egyenlegben, egyedi-egyéni formák izgalmas árnyalataival. *Fingesten, Kalasnyikov* grafikái társulnak *Bordás Ferenc, Diskay Lenke, Stettner Béla, Sterbencz Károly, Varga Nándor Lajos* és *Tavaszi Noémi* pompás ötleteihez. Ebből a sorból is kiemelkedik *Gácsi Mihály* remek szatírizáló kedve, bő és választékos rajzi humora, aki egyre inkább a műfaj Karinthyja. A helyi alkotók között találjuk *Gulicska Lőrinc* munkáit és *Nagy László Lázár* remek ex libris-sorozatát Don Quijote spanyol lovagról, akit annyi rajzi illusztráció kísért irodalmi újjászületéseiben. A tárlat hatóereje meghatározza a teendőket is, azt, hogy Cegléd művészetpártolásának fokozása a kulturális élet pezsdülését eredményezi. eredményezheti a továbbiakban — s ez nemcsak lehetőség, hanem kötelesség, nemcsak óhaj, hanem cél, hivatás, szolgálat.

Losonci Miklós

x egy csoportja.
Koppány György felvételei

a párt szolgálatában

at? Azokat, akik évtizedegálatában, akik egész élették? Dunakeszin példamukre: tegnap délután ün-

pu előtt. Házkutatás, kommunista röpiratok, börtön. *Egy év két hónapra ítéltek. Négyszer jártam meg a börtönt.* 1932-ben például azért, mert aláírásokat gyűjtöttem a gyárban, így tiltakoztunk *Sallai* és *Fürst* kivégzése ellen... 1940-ben ide, Dunakeszire hoztak a detektívek, majd átkerültünk — vagy hatvanan — az alagi csendőrőrsre, kihallgatásra. Az távol volt minden lakott településtől, ott nem hallotta meg senki az elhurcoltak jajszavát. Még azon az éjszakán tizenkettőnket egymáshoz láncolva vittek vissza Budapestre...

Ami számára elevenen élő emlék — az ma már történelem. Történelem, amelyet népünk legjobb fiai, kommunisták írtak, nemegyszer a vérükkel, életükkel. S *ennek a történelemnek volt egyik tevékeny részese Kiss Tibor vasesztergályos*, aki a hat elemije mellé mindjárt a felszabadulást követő években *technikumi érettségit* szerzett, s szorgalmával, jó munkájával, elvhűségével felvitte egészen a *gyárigazgatóságig.* Sőt, *négy éven át Angyalföld egyik képviselőjeként vett részt az országgyűlés munkájában.*

— *Ha újra kellene kezdeni az életet, ugyanúgy tennék, ugyanazt cselekedném, amit megtettem.*

Ezt a taggyűlésen mondta, nem kis meghatódottsággal, amikor *Lenin mellszobrát nyújtották át neki* a fél évszázados önzetlen munkáért.

Kiss Tibor egyike annak a tíz, Dunakeszin élő veteránnak, akit áldozatos életéért méltán tüntettek ki a *Szocialista Hazáért Érdemrenddel.*

P. P.

tek titkárait, hogy együttesen h
évtizeden át töretlenül harcolt
nepi taggyűlésen amelyet *Papp*
zottság titkára nyitott meg, rész
járási pártbizottság titkára is.
Sándor, a III. alapszervezet titk

Öt évtized a párt szolgálatában — akár regénynek is beillő életút. A hetvenhárom esztendős Kiss Tibor csendes szóval emlékezik a dunakeszi házban életére, amelyben *az*

z országgyűlés
i bizottsága

tették, hogy a zöldség és gyümölcs *a kelleténél több kézen megy keresztül*, amíg a termelőtől a fogyasztóhoz ér. Több képviselő is tapasztalta, hogy egy-egy apróbb iparcikk bosszantó hiányában gyakran *a közületek is* ludasak. Szóba került az ülésen az is, hogy mind több üzletvezető panaszolja: csak akkor kap bizonyos árut a nagykereskedelemtől, ha annak kiszállításáról *maga gondoskodik.*

A vitában kifejtette véleményét *dr. Komócsin Mihály, dr. Szabó József, Bollák Józsefné, Gajdos János, dr. Udvardi Károlyné, dr. Novák Pálné, Mráz Tibor, Korpai Jánosné* és *Teleki Istvánné* országgyűlési képviselők.

kulásig, gyűlések a Szociáldemokrata Pártban, a Vas- és Fémmunkások Szakszervezetében, részvétel az ellenzéki mozgalomban, amelytől az út már nem volt hosszú a Szociáldemokrata Pártból való kizárásig, majd a Kommunista Pártig.

— A Teve és Gömb utca sarkán volt a párthelyiségünk. Teadélutánokat szerveztünk, abban nem volt semmi kivetnivaló a kívülállók számára sem. Hogy a teadélutánok tulajdonképpen szemináriumok voltak? *Lőwy Sándor* volt az egyik vezetőnk... A szakszervezetben R-gárdista voltam. 1927 februárjának egyik hajnalán detektívek vártak a ka-

Stilisztikai mátrix a mioritikus térben

folytatás a 16. oldalról

megtestesült Gonosz jelképeit, akikre már vár a szomszéd teremben Florin Mitroi fejszéje, hogy (a katalógus interpretációjában) ,,ledöntse a jó termést nem hozó fákat''.

Talán ennyiből is érzékelhető, hogy a Sorin Dumitrescu által összegyűjtött művészek nem egy mesterséges, külsődleges szempont szerint szerveződtek, ha nem is csoporttá, de a művészet értelméről, hivatásáról hasonlóan gondolkodó alkotók közösségévé. Bár a modern/posztmodern művészindividuum szintjén, de a bizánci tradíciókhoz, az Athosz-hegyi regulákhoz, a román középkornak a permanens zűrzavar idején egyedül mértéket adó vallásosságához való viszonyuk, amennyire ez megítélhető – őszinte s belső meggyőződésen alapuló. Az, hogy a kiállítás ennek következtében – bár sok mindent felhasználn az újabb törekvések eszköztárából is – a mai divatos zsargonnal élve nem igazán ,,trendy'', önmagában aligha igen kárhoztatható az elvileg az értékpluralizmusra építő kortárs közegben. Amennyiben ez az ortodoxiára, nemzeti karakterre, ,,stilisztikai mátrixra'', ,,kulturális állandóságtényezőre'' s az identitáskeresés térségünkben oly kínzóan gyötrőnek érezhető varázsszavaira érzékeny tendencia megelégszik azzal, hogy valóban tendencia legyen, s ne az egyedül boldogító üdvtan letéteményese, semmi baj. Hiszen akkor – más, szintúgy román művészek számára a 75 Hp (lóerő) című folyóirat konstruktivizmusa, a Muci (Takony) címen lapot megjelentetők bojárt és szerzetest pukkasztó harsányssága, vagy a Tagadás tagadásáról elnevezett, szürrealista kiadóvállalatot létrehozók fekete humora is tradícióvá emelkedhet. De ebben az esetben Dumitrescunak és művésztársainak meg kell szabadulni a múlt századi szlovofilekre emlékeztető, a ,,dekadens, hedonista, teljesítmény-orientált'' Európát mindenáron megváltani igyekvő gőgjüktől, attól az elképzeléstől, hogy a bizánci-népi éthosz eredendően magasabbrendű a vágyott-gyűlölt Nyugat eszméinél. Ez esetben Blaga egy mítikus helyszínre gyökereztetett Mioritája, Báránykája akár bárányunk is lehet.

Helyesbítés: Az 1998. júniusi számunk 3. oldalán tévesen Ádám János névvel megjelent kép készítője Lévai Zoltán.

A SoHo zászlóvivője

folytatás a 21. oldalról

vagyunk hagyatva. Talán csak az asztal kulturális konnotációi vezetnek egy kissé, mely oly sok emberi viszonylatot sűrít magába; éppúgy tárgya a közös rituális étkezéseknek és beszélgetéseknek, mint a szellemi, alkotó tevékenységnek, s az oltármenza, áldozati asztal és ravatalozó asszociációját is magában hordja. Nyoma sincs itt valamifajta hedonista, öntetszelgő formainvenciónak, s kódolható vizuális üzenettel sem sáfárkodhatunk. Magányos elmélkedést, elmélyült meditációt, belső csendet kívánnak és nyújtanak e tárgyak, melyek egyszerre sérülékenyek, foszlékonyak, mint egy felszakadt sóhaj, és súlyosak, tömörek, mint a vékony hártyákból összetapadt, összetömörödött, megkérgesedett bánat. A művész szavaival élve a ,,hétköznapi holocaust'' áldozatainak állítanak emléket ezek a költészet és szobrászat határán mozgó munkák, melyeket *Celan* versei is inspiráltak.

*

Alighanem a hazai, orientációs válsággal küszködő, megmerevedett, illetve hitelét vesztett művészetértelmezésektől fogva tartott, s lejáratódott patentokhoz ragaszkodó, befele forduló művészeti közélet is felfigyelhetne a megújult New Museum nyitókiállításának szakmai koncepciója mögött meghúzódó szemléletváltásra. No persze ehhez le kéne számolnia ugyan ,,másodvonalbeli'' (Kelet-, Közép-), de mégiscsak privilégizált (-európai) egykori helyzetének kétes dicsőségével és gőgjével, s ehhez a pozíciójához hovatovább egyedül, magára maradtan, ám heroikusan ragaszkodó belterjes monológjával. Úgy tűnik ugyanis, hogy kevés dolog irritálóbb a kilencvenes évek végének – korábbi kategóriákat ízekre szedő, koherensnek s evidensnek tűnt szellemi építményeket lebontó – szellemisége számára, mint az univerzálisnak tekintett európai modern művészet kategóriáival érvelni. A dolog lényegéből fakadóan az ezredvégre aligha marad ki régió ebből az új alapokon szerveződő globális hálózatból, de az aztán bizonyosan, amelyik csökönyösen ragaszkodik a korábbi s mára erősen kompromittálódott felálláshoz. Különösen jól érzékelhető ez a perspektíva, ha számításba vesszük a nemzetközi színtér egy másik jól kitapintható jellemvonását is, nevezetesen, hogy az a kitüntetett érdeklődés és odafordulás, ami a térség politikai átalakulásához kötődött, s az átmenet időszakának szólt, teljességgel lelohadt, illetve megváltozott; többé nem lehet rá apellálni. Alighanem ideje leszámolni az önámító illúziókkal és helyette inkább saját hangon hozzászólni a nemzetközi párbeszédhez, s rákapcsolódni a hálózatra, melyhez nekünk is van hozzáférhetőségünk; mert ugye az ezredvégi színpadképről azért mégsem akarunk lemaradni?!

(Az újjáépített New Museum of Contemporary Art nyitókiállítása: Mona Hatoum, Doris Salcedo)

BUDAPESTI KÖNYVSZEMLE

BUKSZ

a BUKSZ 1998. Nyári számából

Borbély Gábor
– Bölcsesség és szex 1277-ben
Klaniczay Gábor
– Le Roy Ladurie-ról
Szente Zoltán
– Kis János új könyvéről
Szécsényi Endre
– Zoltai Dénes régi esztétikatörténetéről
Nicholas T. Parsons
– Az operettről
Csabai Márta – A testről
Közgazdászok Kelet-Közép-Európáról
Szemle Flusserről és Maimonidészről
Mi a pálya? – Német dandykről

MÚZEUMI NAPTÁR

A MAGYARORSZÁGI MÚZEUMOK LEGTELJESEBB PROGRAMJAIT, ÁLLANDÓ ÉS ÚJ IDŐSZAKI KIÁLLÍTÁSÁT, VALAMINT ADATAIT (cím, telefonszám stb.) ÉS SZOLGÁLTATÁSAIT TARTALMAZÓ KÉTHAVONTA MEGJELENŐ KIADVÁNY
Internet: http://www.ace.hu/mnm/mn
E-mail: h10462mar@ella.hu

Szerkesztőség: MNM Dokumentációs és Informatikai Főosztály
Postacím: Budapest 9. Pf.: 124. 1450
(1087 Budapest, Könyves Kálmán krt. 40.)
Telefon/Fax: 210-1358

Előfizetés a szerkesztőségtől igényelt átutalási postautalványon.
Előfizetési díj: 600 Ft + postaköltség/év.

Aztán valami megváltozott... A dühös lázadás többé már nem ütközött falba, s generációm alkotói törve-zúzva rohantak tovább az önfelszámolás útján. Megkérdőjeleztetett minden: a kompozíció, a rajz, a szín, de még az anyagkezelés, a mű ,,megcsináltsága" is. Átléptük a Rubicont: a képzőművészet mindenkori méltóságát őrző hagyományos értékrendet, s deklaráltan a minden értékkel szembeni oppozíció, a nihilista destrukció vált mérvadóvá.

A hivatásos véleményformálók hada pedig ismét a könnyebb ellenállást választotta. A korábban oly szigorú ítészek most örömmel üdvözölték ezen folyamat képviselőinek tevékenységét; és egyre magabiztosabban kántálták-mantrázták újra és újra ugyanazon neveket, mintha csak megfeledkeztek volna arról, hogy a történelem tanúbizonysága szerint a kortárs reflexióknak semmiféle rálátása nincs az aktuális történésekre, sőt: nem csupán vaknak bizonyulnak az igazi értékkel szemben, de az álértékek preferálásával az önfelszámolás folyamatát segítik. (Talán Kállai Ernő lehetne a szabályt erősítő kivétel.)

Egyébként furcsa, hogy ezen ,,szabadgondolkodók" mennyire nem tűrik a ,,toplistáikon" nem szereplő alkotók ,,másként gondolkodását", s hogy milyen egyszerűen áttekinthetők az egymástól alig különböző listák érdekviszonyai. Mintha ezen örökigazságokat prédikáló madárjósok (bevallottan is) csupán rövidtávú eredményt (netán hasznot?) remélnének reklámtevékenységüktől...

,,Összeállt az a névsor — írod János —, *amelyet Hegyi Lóránd, az első művészettörténész-menedzser, akkor a Műcsarnok külügyi osztályának munkatársa, 1990 óta a Museum der moderner Kunst Stiftung Ludwig Wien igazgatója — hatékony elméleti működésével egységes csoporttá kovácsolt, s amely azután a nyolcvanas években a magyar művészetet szinte minden nyugat-európai kiállításon képviselte. Ezáltal a ,,csapat" — szeretik magukat így nevezni — nemcsak a folyamatosan kimaradók gyűlöletét, de paradox módon a késő-szocialista államapparátus támogatását élvezte, festészetük gyakorlatilag hivatalos művészetté vált."*

Hát nem tudom...

Sőt, nem is szeretném tudni, ha így volt...

De azt tudom, hogy az elmúlt évtizedek során azok a művészettörténészek, művészeti írók, esztéták (vagy nevezzék akárhogy is ezeket a tudományos embereket), akik a kortárs képzőművészettel voltak hivatottak foglalkozni, sajnos túl fogékonyan tanulták el az épülő szocializmus kultúrpolitikájának tipikus attitűdjét, a képzőművészet történéseinek sajátos szempontokból való utólagos átírását, szűkítését, egyes alkotók szerepének mértéktelen felnagyítását és másokénak teljes negligálását.

Az a bizonyos korrekt és alázatos elemző munka, mely a kortárs képzőművészet jelenségeinek állhatatos számontartását és pontos leírását tűzi célul maga elé, — egy-két tiszteletre méltó kivételtől eltekintve (Mezei Ottóra gondolok) — igen fáradságosnak tűnhetett fentiek számára ahhoz képest, hogy a képzőművészet egy kis szeletének preferálásával milyen könnyen hatalmi pozícióba juthattak. Ez a számomra bizony nem túl rokonszenves kultúrpolitikus-műítészi megközelítés talán leginkább a mezőgazdasági repülőkére emlékeztet, akik már elég magasan repülnek ahhoz, hogy onnan csak ,,térkép legyen e táj", de ugyanakkor elég alacsonyan ahhoz, hogy a terület bizonyos részeire gyomirtót, máshová műtrágyát szórjanak.

Nos, ez a szemlélet élt egészen a nyolcvanas évek derekáig, amikor is — nyilván a mindenekfölött álló ,,szakmai hozzáértés", a diktatúrát felváltó liberalizmus meg az ,,Európa-ház"-ba való belépés feltételeként megszabott kötelező illemtanórák jegyében — a kortárs művészet manipulánsai újabb játékszabályokon alapuló irányítási módszerekre bukkantak, amelyek az ideológiai manipulációt és a piacgazdaság elveit ötvözték szellemes módon. Ez leginkább a számháborúnak arra a változatára emlékeztet, melyben az adott helyen kitűzött zászlót kell a támadó csapatnak meghódítania a védőkkel szemben. Zászlóként a nyugatról importált second hand divatot rohamozták meg a játékba beszálló képzőművészek, az ,,európai szürkeállomány" színeiben játszó importőr-ideológusok pedig tessék-lássék védhették a zászlót, s egyúttal dönthettek arról, hogy kit engednek a közelébe. A győztes játékosok között bel- és külföldi kiállítások, vastag katalógusok, dicsérő kritikák és pénzjutalmak sorsoltattak ki. Így aztán a kortárs képzőművészet eljuthatott oda, hogy a művészet története nem az alkotók munkálkodása, hanem a ,,menedzser-ideológusok" játékvezetői és szervezői tevékenysége révén alakult azzá, ami végül is lett. Soha nem látott módon fordult meg a viszony a művészet és művészetről szóló történetírás-kritika-publicisztika között. Napjainkra már teljesen nyilvánvaló; utóbbi ,,csinálja", pontosabban ,,csinálтatja" azt a tevékenység-formát, amelyet leginkább napi kurrens ,,művészeti termék-előállításnak" lehetne nevezni.

Cinizmussal vádolom azon hivatásos véleményformálókat, akik rezzenéstelen nyugalommal, netán alig leplezett örömmel nyugtázzák és támogatják ezt a folyamatot. Jelentős mértékben osztoznia kell a felelősségben persze a fent említett ,,Nagy Generációnak" is, amelyik eleinte a lázadás gesztusával, később a ,,lássuk Uramisten, mire megyünk ketten!" önsorsrontó dacával, majd önelégülten, végül pedig csalódott enerváltsággal élte meg ezt az egész történetet.

Ezen a magunk-tákolta Titanicon is az utolsó pillanatig játszik a zenekar... S vannak, akik a pénzüket mentik, akik utoljára még jól akarják érezni magukat, akik kivetkőznek magukból és akik infantilis-hisztérikus módon vihognak...

Mindebben csak az a szomorú, hogy lehetne talán méltósággal is... Nem az a kérdés, hogy kultúránk halott-e, s hogy a még életjelnek tűnő folyamatokat csak úgy tartjuk-e számon, mint a hulla testén továbbnövő körmöt és szőrzetet, hanem az, hogy emberi minőségben éljük-e meg mindezt!

Azt írod János, hogy az *,,önmagunkkal, egzisztenciánkkal és a világgal szembesítő, megmozgató, felforgató erő hiányzik legtöbbjükből..." — már mint a művészekből —, ,,amelyet a hetvenes évek végén legjobb pillanataiban még érezhettünk a magyar művészetben."*

,,Felforgató erő?" — Úristen! — Még csak ez hiányzik! Hát nem volt még elég?

Egy példa: a valaha-volt millenniumi földalatti minden négyzetméterét elborító falfirkákról és -festményekről azt bátorkodtam mondani egy kiállítás-megnyitó alkalmával, hogy ezeket csak a destruktív értelmiség sznobizmus tarthatja számon afféle ,,városi folklórként". A jelenlévők között természetesen azonnal akadt olyan ember, aki vitába szállt velem, s azt igyekezett bizonyítani, hogy a képzőművészet sajátos alkotásait szóltam le fenti állításommal. Félreértés ne essék: nem az a bajom, hogy a falfirkák szép vagy ronda motívumvilága egységes érzéketlenséggel díszíti vagy rondítja a nyilvános vécék falát éppúgy, mint a földalattit, hanem az, hogy ilyen problémátlan egyszerűséggel minősíthető át alkotó gesztussá a nyilvános rombolás.

Hasonló érzések törnek rám időnként a kortárs magyar képzőművészet bizonyos megnyilvánulásai láttán is...

S hogy a hivatásos véleményformálók jelen pillanatban éppen nem a konzervatív fantáziátlanságot, a hagyományos dilettantizmust, a kiművelt cinizmust, vagy a dizájnolt modernséget támogatják, hanem az önpusztítás szánalmas pátoszával, esetleg búsmagyarságával fűszerezett részeg rombolást, ez a művészet, a kultúránk és öntudatunk tudatos pusztítása.

Írásod végén leszögezed János: *,,a lényeg azonban, hogy a fiatalok sem ismerik fel egészen pontosan, hogy most rajtuk áll vagy bukik a helyzet, nekik van feladva az a lehetőség és kötelesség, hogy vagy létreboznak — bozunk — egy valódi demokratikus művészeti életet, s ezen felépítve egy kortárs, egyetemes szintű művészetet, vagy pedig marad minden a régiben, privilégiumostól, provincializmusostól."*

Nos, én azt hiszem, hogy nem ilyen egyszerű a megoldás! Az úgynevezett ,,fiatalok" ugyanis — ahogy az már szokás — túlzott tanulékonysággal csüggtek, az előttük járó generációk nyeglein, az aprópénzért kántáló házalókon, a semmit áruló kóklereken, a csepürágókon, a bohócokon, a kultúra tolvajain, meg a többi pimaszon. S miközben a messziről jött ember hazugságait hallgatták a vásár forgatagában, ,,profibbak" lettek amazoknál.

És azt se felejtsük, hogy közben valami végképp megváltozott: groteszk-buta blaszfémiák lógnak a szentképek helyén és részeg garázdák adják ki magukat ikonfestőnek.

Ma már illik rombolni!

Az Egy — az Egység — keresése helyébe a Másság kultusza lépett, s az Igazságot az Érdekesség, a Szépséget pedig a Különös helyettesíti. Lelkünk rajta!

Szóval: egy kicsit optimista vagy János, ha azt hiszed, hogy generációs problémákról és etikáról van csupán szó!

Üdvözöl
SZEMADÁM GYÖRGY

A válasz kézenfekvő volt: a pápua felfogása szerint érthetetlen, illetve értelmezhetetlen cselekvés-sorok azon rítusoknak és áldozatoknak tűntek, amelyeket ez a bőkezű, de igényes isten megkívánt, s a mítoszok világában élő pápuák is elkezdtek a maguk módján telefonálni, villanyvezetékeket készíteni, katonásdit játszani és ötórai teára összeülni abban a hitben, hogy az igen jó megfigyelőkészséggel ellesett rituálékat a Gazdag Nagy Fehér Isten jutalmazni fogja.

Nos, nekem rendkívül szimpatikusak ezek a kreatív neofiták, s minduntalan korunk képzőművészei jutnak róluk eszembe! Talán meglepőnek tűnhet ez a párhuzam, de gondoljunk csak arra, hogy mi is volt valójában egykor az, amit ma képzőművészetként szoktunk emlegetni, s mivé vált mára!

A képzőművészet a szakralitásban gyökerezik, s feladata csakis egy lehetett: Isten Látható Arcának, a Mindenség Harmonikus Egészének, a Kozmikus Rendnek — vagy nevezzük bárminek is az Egyet — a felmutatása a Mérték szerint. A Szférák Zenéjét felfogó beavatottak, a Teremtő Demiurgosz fiai, az ősi kovácsok és fazekasok tanítványai voltak valaha azok a Látó, illetve Tudós Emberek, akik a Hagyomány ismeretében „képfaragókká" lettek.

És vajon korunk képzőművésze elmondhatja-e magáról, hogy ismeri a Hagyományt? Hogy Beavatott? Hogy hallja a Szférák Zenéjét? Hogy ismeri a Mértéket? A Rendet? Vagy tudja-e egyáltalán hogyan kell szolgálnia? Tudja-e, hogy valójában kit vagy mit szolgál?

Ebben az egyszemélyes, kételyekkel teli, istentelen Pokolban csak egy választása van a kreativitással megáldottnak: olyasfajta hasonlósági mágiához folyamodni, mint amilyent a jó pápuák vittek végbe, utánozva ismeretlen cselekvéssorok rítusait.

A képzőművész előveszi azoknak a régi Beavatottaknak az eszközeit — a ceruzát, az ecsetet, a vésőt, a papírt, a vásznat és a követ — s az egykorvolt Képfaragók gesztusait utánozva abban reménykedik, hogy az őseitől ellesett cselekvéssorok révén megidézhető az elvesztett Rend, a Harmónia vagy talán az Isten. Ezek a képzőművészek már nem Látó és Tudó Emberek, hanem magukra maradt, elkeseredett, mindenre elszánt Keresők, akik saját belső hómezőiken, dzsungeleiken és sivatagjaikon vágják át magukat ahhoz, hogy megtalálják a Mindent Átölelő Egyet, s hogy ezzel bizonyságot nyerhessenek önmaguk létezéséről. Ők az ismeretlen tájak felfedezői, az állandóan úton lévő Vándorok, akik racionalitástól elborult agyukkal mégis a valaha volt mítoszok ismeretlen és veszélyes ösvényein törtetnek mindhalálig.

Meggyőződésem, hogy ha korunk képzőművészetének történetére csak kicsit is nagyobb rálátással tekintenénk, sokkal drasztikusabb és szélesebb törésvonalak tűnnének szemünk elé, mint ahogy azt elhitetik velünk. Az egyik ilyen törésvonalat talán azzal lehetne jellemezni, hogy századunk közepe táján az európai hagyománnyal legalább formális kapcsolatait megtartó, önmagában zárt, megkomponált, s szerkezetét tekintve a hétköznapi világgal csupán analóg kapcsolatban álló műalkotást az aktuális művészetfelfogás a hétköznapi világ részének kezdte tekinteni. Talán ez volt az igazi bűnbeesés...

A következmények persze meglehetősen messzire vezetnek; egy deszakralizált, csupán mennyiségi kategóriákra érzékeny világban a műalkotás ettől kezdve nem lehet más, mint „érdekesség", „áru", illetve a sportversenyek eredménytáblázatait idéző „teljesítmény". Ennek egyik formai konzekvenciája az, hogy a művész a Rend egyensúlyát, önnön transzcendens középpontját nem ismeri, s ezért a dekomponált látásmód „érdekességeit" és parttalan „sokféleségét" részesíti előnyben. Míg a — nem csupán szimbolikus értelemben véve — „keretbe zárt" festmény és posztamensre „emelt" szobor elvont módon analógiásan utal az őt körülvévő, Káoszt mímelő világ rejtett Rendjére, addig az utóbbi évtizedek művészete direkt, kézzelfogható módon épül bele és hasonul a csalóka sokféleség varázsával bíró jelentéktelenségbe.

Az alkotók századunk eleje óta kacérkodtak a gondolattal, hogy átszakítsák a Világ és a Mű közötti finom, átlátszó, de nélkülözhetetlen fátylat. Hogy a színpad transzcendens világából lelépjen a színész a nézőtérre és Othellóból botrányos módon egyszerre csak Kovács segédszínész úr legyen, illetve — ami még ennél is súlyosabb —, hogy a nézőtér tevőlegesen is beleavatkozhasson a Shakespeare-drámába. Ez napjainkra már megtörtént tény! Meghatározhatatlanná lett, hogy hol végződik a Világ, és hogy hol kezdődik a Mű. Egységes konglomerátummá lett a Művilág.

Fentiek képzőművészeti konzekvenciáiként tartható számon a kiállítási terekben (ezekben a szemforgató, sőt komikus módon szakralizált tereket imitáló áruházakban) megjelenő „poénos gegek", talált tárgyak, tárgy-együttesek, installációk és az alkotó önnön árucikkjellegét exhibicionista módon felvállaló, performansznak nevezett showk mutatványosai.

A képzőművészeti kiállítások jó része ezért kelt olyan benyomást, mintha a nem túl sok rokonszenves vonást magán viselő hétköznapi világ folytatása, mechanikus tükörképe lenne, annak átlényegítésének igénye nélkül, s ezek szinte hivalkodó módon viselik magukon a szándékos véletlenszerűség hordalékjellegét és azt a roncsoltságot, amelyet esztétikumként találnak. Hivatkozni lehetne persze itt a „romlás virágaira", az „ezredvég dekadenciájára", a „fogyasztói társadalom kihívásaira adott válaszra", de én inkább úgy fogalmaznék, hogy a lehető legsivárabb és legprimitívebb módon felfogott realizmusról van szó. A világ hordalékjellegének és roncsoltságának nem csupán utánzásáról, hanem folytatásáról, amely attitűdöt itt-ott már környezetszennyezésként kell számon tartani. Vizuális és szellemi környezetszennyezésként.

„Élő klasszikusokról", a Munkácsy- vagy Kossuth-díjasokról, az akadémiai-, vagy főiskolai tanárokról, a külföldi utak, az ilyen-olyan biennálék kedvezményezettjeiről szólsz János?

És — ahogy állítod — *„a fiatal művészek, a művészettörténészek és a közönség nem kis hányada a csoport egy része által képviselt értékeket elavultnak tartja, akademizálódással, kiüresedéssel, korszerűtlenséggel és a lehetőségek lefoglalásával vádolja őket, míg néhányan közülük sértettek, önmagukat mellőzöttnek, meg nem értettnek, leírtnak vagy elnyomottnak tartják."*

Valamikor, a hetvenes-nyolcvanas években a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának éves kiállításai mindig valamilyen ígéretet hordoztak. A kilábalás, a mindig újabb és újabb megigazulás, a végső megtisztulás reményét. Ma már látható, hogy mindez nem volt más, mint gyerekes illúzió. A Fiatal Képzőművészek Stúdiójának egy akolba terelt? szorult? vonult? harmincöt éven aluli alkotói akkoriban némi védettséget, sőt csaknem cselekvési szabadságot élveztek — s a Stúdió afféle rezervátum lévén —, még a három T hámját is le tudták néha rázni a nyakukról.

Most utólag nézvést ehhez képest annál feltűnőbb, hogy nem csupán minden évjáratnak, de úgyszólván minden kiállítási anyagnak a jellemzője az egyöntetűség volt. Persze, tudom az ellenérveket: korszellem, divat, erős egyéniségek meghatározó ereje stb. Sőt! Azt is tudom, hogy a fenti megállapítás sohasem vonatkozhatott az igazi tehetségekre, akiknek munkái elvesztek, vagy esetleg jelen sem lehettek ezeken a monstre seregszemléken. De ez természetes is, hisz az úgynevezett „művészeti élet" nem az értékálló művekről — horribile dictu! nem a művészetről — szól. Különösen nem olyan országban, ahol képzőművészeti érték csak az aktuális társadalmi elvárások ellenére jöhetett létre. (Egyúttal ennyit a „kultúrpolitikáról", a „művészetek támogatásáról" és az egyéb maszlagokról!)

Az egykori Stúdió katalógusait végiglapozva szinte már komikus, hogy a mindig „korszerűen lázadó" fiatalok más elvárások híján hogyan idomulnak némi késettséggel nemzetközi trendekhez, vagy azonnali reagálással egymáshoz. Emlegethetném itt a *Kokas*-epigonok inváziójét, majd a neokonstruktivista szemlélet hatását, a szürrealisztikus-popos attitűd kizárólagossá válását, majd a posztmodern „új festészetet", az „újszenzibilis" látásmód térnyerését, hogy a folyamat végén — napjainkra — megszülessen az a jelenség, amelyet csak művészeteken kívüli meghatározással lehet — és érdemes — körülírni.

Generációmnak — az ún. „Nagy Generációnak" (amelyet csak így, idézőjelben lehet e jelzővel aposztrofálni) — mutálóan bátortalan, illedelmesen óvatos lázadását az éves kiállításokon egy-egy behasított vászon, odafröccsentett festék-pászma, obszcén ábrácska, vagy hétköznapi tárgyak szokatlan módon való összetákolása jelezte. Ezek a gesztusok voltak akkor azok, amelyek hitünk szerint rést ütöttek elődeink megalkuvásra kész sztereotípiáin, s amelyek a művészi szabadság zálogaként jelenhettek meg a kiállítási térben. Jelentőségüket fokozta, hogy nemcsak a kultúrpolitika kidobóemberei, de a hivatásos véleményformálók — művészettörténészek, kritikusok és publicisták hadai — is szigorúan pálcát törtek felettük. (Pedig talán valóban művészeten kívüli jelenségek voltak.)

ban rokona a korábbi magyaroknak, például a nagybányaiaknak — többségében dekoratív és apolitikus.

Azt hiszem, hogy Sturczot tulajdonképpen valami más dolog zavarja, csak hogy ő maga sem tudja pontosan, hogy mi. A magyar képzőművészek tradícionális gyarlóságairól van szó — személyektől és nemzedékektől függetlenül. Nekem a legjobb emlékeim vannak az egyes művészekről, akikről is legyen szó, úgy négyszemközt valamennyivel nagyon emberi hangon és tartalmasan tudtam beszélgetni, sőt szerencsétlen lennék, ha nem nevezhetném a legtöbbjüket a barátaimnak. Más a helyzet, ha mint tömeg vagy testület lépnek fel. Emlékezetes számomra például az a kép, ahogy a hatvanas években, amikor még a Magyar Nemzet műkritikusa voltam, a Fészekben az akkori festőszakosztály összeült, s engem is meghívtak az ankétra, hogy megtárgyalják a magyar műkritika ,,problémáit". Probléma lett volna sok, de én voltam személy szerint az egyetlen napirendi pont, és egyedül *Barcsay Jenő* volt az, aki ebben a helyzetben ott a védelmemre kelt.

Nem volt veszélyes ügy, és csak azért hozom most szóba, mert amikor sokkal-sokkal később a Balkon lehozta az Iparterv-nemzedékéről és a hatvanas-hetvenes évek óta eltelt idő közéleti kérdéseiről szóló naplószerűen fogalmazott esszémet, a Balassi könyvesboltban kísértetiesen hasonló tartalmú és hangulatú ankétot rendezett — de ezalkalommal az Iparterv-nemzedék. Ott is voltak, akik mellém álltak, és a dologból csak annyi érdekes, amennyit Sturcz is érez, és ami őt is irritálhatta, nevezetesen, hogy a művészek, ha testületileg lépnek fel, sokkal kevésbé tudják, hogy mik a valóban fontos kérdések, vagy hogy mi a tulajdonképpeni dolguk, mint ha egyedül állnak a vászon előtt. Sturcz panaszkodik, hogy az Iparterv-nemzedék túlságosan is tudatában van a jelentőségének, presztizsigényekről számol be, és valami olyasmiről szól, amit a megállapodott mesterek vitatható értékű szalonképességének lehetne nevezni. Oké, nem kívánom sem vitatni, sem részletezni. Csak annyit kérdeznék, hogy mi van a fiatalabbakkal? Hol az a forradalmi nemzedék, amelyik jobbat, többet és maradandóbbat alkot éppen most? Én bizony nagyon örülök annak, hogy az Iparterv-nemzedék (kül-)tagja vagyok.

4. Kedves Péter, most látom, hogy e levélnek indult írásból cikk lett, persze annál jobb, mert most már nem kell külön hozzászólást írnom. Annyit jegyeznék még meg záradékul, hogy jelezted, Sturcz János cikke a Varsóban rendezendő magyar neoavantgárd seregszemlét kísérő katalógushoz íródott. Nem hallgathatom el, hogy a varsói kiállítást előkészítő Műcsarnok tőlem is kért egy cikket a katalógushoz, és meg is írtam, kissé talán unalmasan, de nagyon korrektül, úgy, ahogy a lengyel olvasóknak dukál, hogy tudja, mit kell az alatt érteni, hogy Iparterv-nemzedék. Majdnem lexikon-cikk. Rövidségét és ,,korrektségét" persze az is magyarázza, hogy a lengyel képzőművészet a 20. században nagyon fontos, nemzetközileg is igen jelentős ügy volt, annyira, hogy a magyar művészet sem méreteiben, sem intézményeinek a súlyában, sem a benne szereplő művészek összességének a nemzetközi jelentőségében nem mérhető hozzá. Alázattal kell tehát hozzá közeledni. De találtam egy pontot, amiben a két ország neoavantgárdja mégis összemérhető. Ez pedig — és most csodálkozni fogsz — a hatvanas évek építészpincéje Pesten, a Nemzeti Múzeum épülete mögötti sarkon.

Nem tudom, hogy volt-e rá alkalmad, úgy 1965 körül és után ott megfordulni, ott nyüzsgött *Pilinszky* és *Kondor* körül az akkori modernista nemzedék. És vajon emlékszel-e még rá, hogy akkoriban *Major Máté* építész professzor volt a magyar modernek legbefolyásosabb mentora? A lengyel neoavantgárd vára pedig ezzel párhuzamosan a Foksal volt. Mi úgy ismerjük, mint galériát, de valójában csak az utcát hívták így, az épület a lengyel építőművészek székháza volt, s ennek földszintjén kapott helyet a neoavantgárd központja (mert nem csak galériáról volt szó!), festők, konceptuális művészek, vizuális költők és mindenféle garabonciások otthona. Hogy ez a helyiség nem pince, hanem galéria volt, és hogy nem Kondor Béla festette ki a falait egyetlen egyszer (mint a pesti pince boltozatát), hanem évtizedeken át kiállításokat rendeztek ott, nos a két ország művészete közti léptékváltást éppen ezzel a méret-, vagy aránykülönbséggel lehetne a legjobban jellemezni. De a két ország neoavantgárdjának a rokonságát is.

Számomra ez a rokonság a fedő-szerv, az építészek jelenlétével kapta meg az igazi értelmét (vagy inkább így: *építő-művészek*, ezzel a tágabb jelentéssel). Ez körülbelül az a szakma, amit egykor, a reneszánsz kezdetén egy *Alberti* formátumú egyéniség emelt az irodalom és a filozófia mellé. Ma is érezhető az építészek társadalmában valamennyi ebből a fajta igényességből, arról nem is szólva, hogy az építőművészet abszolút nemzetközi szakma, még akkor is, ha nemzeti iskolákra osztható. A klasszikus avantgárd igen erősen kötődött az építészet feladataihoz — gondoljunk csak a Bauhausra! —, de a neoavantgárdban is nagy súllyal volt jelen a tektonikus formák monumentalitása, a matematikai szigor vagy a gondolati igényesség. Varsó és Budapest, a lengyel neokonstruktivizmus a magyar Iparterv-csoport talán egyetlen pontban sem került olyan közel egymáshoz, mint a Foksal és a pesti építészpince párhuzamában, magyarán: az építőművészek és a neoavantgárd művészek egymásrautalásának a kérdésében. Ez egy olyan történeti párhuzam, amit érdekes újságként elmondtam a lengyeleknek, és amire szívesen emlékeztetlek most benneteket is. Mellesleg Sturcznak a vitanyitó írásért, remélem sok hasonló mozzanatra derül még fény.

Üdvözöl *Perneczky Géza*

Üzenet Sturcz János ítésznek

A kortárs magyar (képző-)művészet (ön)értékelésének kérdéseiről (továbbá zavarairól)

SZEMADÁM GYÖRGY

Kedves János!

Megvallom, hosszú írásodból elsősorban a bevezető néhány mondat inspirált arra, hogy saját gondolataimat ezek ürügyén közreadjam.

,,A kép, melyet reprezentatívjaink magukról festenek, szilárd, kiegyensúlyozott és problémátlan. Nincsenek benne kétségek, kérdések, csak pozitív kijelentések. De miről? Milyen válaszokat akarnak kiprovokálni belőlem? Akarnak velem kommunikálni?" — írod.

Nos, David Attenborough ír le egy különös történetet az *Utazás a múltba* című könyvében. Eszerint századunk elején bizonyos pápua törzsek igencsak szokatlan, irracionálisnak tűnő viselkedéssel hívták fel magukra a területükön élő telepesek figyelmét. Egyes bennszülöttek például olyan fafaragványokat készítettek, amelyek kísértetiesen hasonlítottak a telefonkészülékre. Ráadásul néha úgy is tettek, mintha fakagylóba beszélve telefonálnának. Mások hosszú-hosszú kilométereken át faoszlopokat állítottak, s a köztük lévő távolságot a magasban indákkal hidalták át, melyek végül mindig valamilyen villanyvezetékhez csatlakoztak. Aztán azt is észrevették a fehér telepesek, hogy időnként tizenöt-húsz bennszülött valamilyen primitív egyenruhához hasonló göncöt vesz magára és órákon át masíroz le-föl egy-egy fából faragott puskával a vállán. Némi időre volt szükségük a tudós etnográfusoknak, hogy a kollektív elmebetegség kimondása helyett megsejtsék: itt valami különös kreativitásról van szó.

Mert nézzük csak pápua logikával a dolgot! Az ő szemükben merőben érthetetlen volt a fehér telepesek életmódja. Furcsa ruhákat, tárgyakat és eszközöket használtak, de soha, egyetlen bennszülött sem látta, hogy fehér ember ruhát szőtt, baltafejet kovácsolt, vagy puskát készített volna, mégis mindennek szemlátomást bőviben voltak. Erre az ellentmondásra csak egyetlen magyarázat lehetett: hogy a fehérek olyan bőkezű istent imádnak, aki mindennel ellátja őket. Vajon hol lakhat ez az isten? És hogyan kell imádni őt? Miféle rítusokra és áldozatokra van szüksége?

ben és egyre komolytalanabb indokkal választják a kispadon való üldögélést.

Van egy olyan gyanúm, hogy a nyolcvanas években kibontakozott általános neokonzervitívizmus egyik fontos következményét még nem ismertük el eléggé. Ez pedig az lenne, hogy az intézményesített jólét (ahol van ilyen!) és a szegények számára is kötelező tömegkultúra fölött ma megint egy nagyon szűk és nagyon ismeretlen módon működő tudományos és gazdasági elit alakult ki, amely éppen azon van, hogy a fejlett országokban is a kapitalizmus korábbi struktúráját hozza vissza (igaz, a klasszikus osztálytársadalmak primitív problémái nélkül): az elkábított tömegek és a valóban potens alkotók, vállalkozók és menedzserek áthidalhatatlan *mentális ellentétét*. A nagy művészet is ennek a mentális hierarchiának a függvénye vagy tükörképe lehetne (emlékezzünk csak a reneszánszra!), ha ilyen művészet ma egyáltalán megengedhető lenne — de nem megengedett. Okosabbak annál az erre illetékesek, semhogy ilyen művészetet világra segítsenek.

Ennek az elsősorban társadalmi és gazdasági jellegű feszültségnek a szemszögéből nézve természetesen az egész posztmodern ízlés sem más, mint az ablakból leszórt aprópénz: ópium a népnek. A nagybankok és a software-házak ugyanis csak digitalizálják és forgalmazzák az ilyen vagy olyan csicsát és posztmodernet, otthonukban, a négy fal között azonban ezek a hatalmasok teljesen más dolgokkal vannak elfoglalva. Kétségtelen azonban, hogy noha ennek a „más"-nak ma még neve sincsen, és nagyon távol áll attól, ami művészet, a fejlett országokban ez a „valami más" tényleg létező dolog, sőt ott van helyben, működik is erősen, érezni lehet az utcán is a jelenlétét. Aki például Frankfurtban sétál, és föltekint az új toronyépületek 60-ik vagy 80-ik emelete mögött az égboltra, valamint látja ott a félelemtől sápadt felhőket, az tudja, hogy mire gondolok (ugyanez New York-ban hatványozottan igaz).

2. Nem értek egyet Sturczcal abban, amit itt, ezekben az utolsó sorokban mint véleményt már kissé előlegeztem, nevezetesen, hogy dolgozatában elfeledkezik arról, hogy a magyar társadalom miként viszonylik ehhez a struktúrához, vagy hogy mennyire részese, helyesebben: haszonélvezője annak a „más"-nak, ami az utca bóvlija és a harmadik világ „proletáriátusa" fölött a felhők közt lebeg. Mindenki tudja, egyelőre sehogyan és semennyire nincs köze hozzá, márpedig ez is hozzátartozik a megrajzolandó képhez, reális lehetőségek feltérképezéséhez. A bajokon a pillanatnyi Európa-irányú politika sem fog tudni egyhamar változtatni. A NATO-nak mindig is volt egy-két erősen periferikus, a harmadik világból érkező, vagy oda visszakívánkozó tagja, és úgy néz ki, hogy az Európai Közösségnek is lesznek majd hasonló problémái hamarosan. A Magyarországot lakó népesség körében az abszolút elnyomorodás ma olyan méretű, hogy az kezdi — szinte perverz módon — Marxot igazolni.

Természetes, hogy csak stagnálni tud a műkereskedelem is, vagy az azzal „alkotó módon" összeforrott kiállítási élet (például a múzeumok politikáját is befolyásoló galéria-kezdeményezések), de ez szinte alig lényeges. Fontosabb a háttér (még mindig a kultúránál maradva): a nyolcvanas évek óta összeomlott a könyvkiadás, viszont (a sponzorálásból fakadóan) mégiscsak megújult a piactól és a vásárlási igényektől független adminisztratív engedélyezési rendszer (a három T, a Támogatott-Tűrt-Tiltott kategóriák helyét most átvette az egyetlen T-től, a Talántól való félelem). De bajban van a tudományos és elméleti publikálás is, mert miután rövid időre hipertonikus magasságokba lendült a folyóiratok oldalain, kezd megint nullára visszaesni. Az ok ugyanaz, mint a művészetben: hiányzik a vásárlóképes közönség és az autonóm erőből gazdálkodó kiadói-forgalmazási munka. Különösen nehéz a helyzet a képzőművészeti könyvekkel, ezekhez sokszor csak mint importcikkekhez jut a közönség. Tudományos intézményeink is hosszú lejáratú szabadságot vettek ki maguknak, vagy teljesen megszűntek. Az általános zűrzavarban a legproduktívabb talán még mindig az a réteg, amely az állami ellenőrzés és a társadalmi méltányosság normáit megkerülve az eredeti tőkefelhalmozás feladatainak szenteli napjait és ebből kifolyólag egyre gazdagabb, egyre agresszívebb és műveletlenebb lesz. Miközben a mindennapokat és a kisemberek életét az országot elborító bűnözéssel való keserű küzdelem tölti meg.

Nem tudom, mit szóljak ilyen körülmények között ahhoz, ha Sturcz János cikkének utolsó passzusában a nyílt diszkurzus és a generációk közti termékeny párbeszéd hiányáról panaszkodik, és ezzel összefüggésben megállapítja, hogy „a magyar művészeti életben a megtorpanás, a lelassulás jelei figyelhetők meg...". Hát nem, nem ez figyelhető meg, hanem az, hogy abban az értelemben, ahogy tulajdonképpen mi is érteni szeretnénk, és ahogy néha megpróbáljuk utánozni is kicsiben, a képzőművészeti életnek nevezett igen komplex kulturális jelenség, nos ez a dolog nálunk egyáltalán nincs jelen. Néhány — vagy megengedem, sok — jó festő még nem képzőművészeti élet, mert ahhoz odatartozik a nagyon sokarcú közönség tábora is, a kiadók, a kiállítók, az eladók, a vásárlók, a közvetítők és az intézmények élete. A művészeti élethez pénz kell — *fölösleges* mennyiségű pénz. És még az sem képzőművészeti élet, hanem legfeljebb a kezdete az ilyen közéletnek, ha mindig voltak nálunk egyes helyek, többnyire periferikus helyzetű sarkok-szögletek, ahol néhány ember halálos elszántsággal és lyukas zsebbel Európát játszott, és tényleg el is ért valamit.

Lyka Károly még tisztában volt azzal, amikor a könyveit írta, hogy társadalmi szinten a művészeti életnek nevezett játéknak nálunk nem nagyok az esélyei. (Csak két kötet-cím a polaritás jelzésére: *A táblabíróvilág művészete; Magyar művészélet Münchenben*). És Lyka óta több emelettel magasabbra lendültek a feltételek és az igények, annyira, hogy a Sturcz cikkében is többször felemlített *Hegyi Lóránd* tudna mesélni például arról, hogy a jelenlegi igényekhez mérve a nagy multú Bécs városa is meglehetősen kicsiny fészek lett. De legalább megvan az a lehetősége rá, hogy bekapcsolódjon a nagyobb rendszerek vérkeringésébe. De mik a mi lehetőségeink? Sturcz említést tesz róla, hogy képzőművészeink a német piac felé orientálódnak. Ez igaz, de összesen vagy hathét ember. A táblabíróvilág művészei közül is többen jutottak be annak idején a nyugati kiállítási életbe.

Az ország igen nehéz és küzdelmes éveket él át, mert a szovjet rendszerből való kilábolás nehézségei mellé odakapta ráadásul azt az általános nemzetközi krízist is, amit a szakértők a fogyasztói/informatikai társadalom mélyreható strukturális átalakulásaként szoktak leírni, és ami pillanatnyilag egy sor vezető ipari nagyhatalmat is a költségvetési és a szociális rendszer teljes összeomlásának a küszöbéig vitt el. A gazdasági és társadalmi élet évszázadok óta folyamatosan érlelődő „mélye" (ami nyugaton most annyira válságban van) nálunk persze teljesen ismeretlen fenomén. A válság sem oda hat le, ebbe a nem létező mélybe, hanem megmarad a felszínen, ami olyan vékony, hogy (ellentétben akár a tíz-tizenöt évvel ezelőtti helyzettel is) ott bizony sem a művészetnek, sem a színházi kultúrának, sem pedig az egyéb irodalmi és művészeti ágaknak, de az autonóm tudományos kutatásnak sincs többé jelentős mozgástere.

Sturcz analízise, úgy érzem, addig követhető, amíg ezen a vékony felszínen marad, és ott navigál, de teljesen illuzórikus fogalmazványnyá válik az írása, mihelyt arra gondolok, hogy vajon 500 kilométerre Pesttől ugyan kit érdekelhet még a kérdés, hogy ez a magyar művészeti felszín mennyire „torpant meg". Márpedig néhány embert kellene, hogy érdekeljen. Koppenhága, Edinburg, Firenze vagy Lisszabon művészeti élete (csupa provincia!) például jobban érdekli ezeket az illetőket, Madridról nem is beszélve.

3. Mindezek után mégis azt kell megállapítanom, hogy miután volt magyar aktivizmus (igaz, csak Bécsben, és nem Magyarországon!), újabb izmusként a későbbiekben csak a neoavantgárd tudott nálunk mélyebb gyökeret verni, és ezt hívjuk úgy, hogy Iparterv-nemzedék. Ami közben volt, az néhány baráti kör, tehetség vagy vértanú története, de nem több (ha például *Vajdára* gondolok, akkor ez a »nem több« egy szörnyű veszteség!). Ezt el kell ismerni, és ha ennyi igaz, akkor az Iparterv-nemzedék már megtette a magáét. Kissé zavar az, ahogy Sturcz elvárja ezektől a 60 felé járó művészektől, hogy „felzárkózzanak" a posztmodern törekvésekhez, vagy konfrontálódjanak a mai áramlatokkal. Isten ments! Fesse csak *Nádler, Hencze* vagy *Keserü* a saját képeit, erre születtek, és íme, meg van nekik, kijutott nekik a történeti helyük is — többet egy *Rembrandt* sem kapott az élettől, legfeljebb vastagabbat. Amit Sturcz *Kiefer* vagy *Schnabel* közéletileg-politikailag tartalmasabb művészetéről mond, az részben (csak részben!) igaz, de a magyar neoavantgárd ebben az egy vonatkozás-

A Nagyházi Galéria és Aukciósház

Kvalitásos festmények
és műtárgyak értékesítése
és aukcionálása.

Nyitva: hétfőtől péntekig 10 - 18 óráig, szombaton 10 - 13 óráig
CÍMÜNK: 1055 BP., BALATON U. 8.
TEL.: 331-9908, 312-5631 FAX: 331-7133

1998. június 28. és július 12.

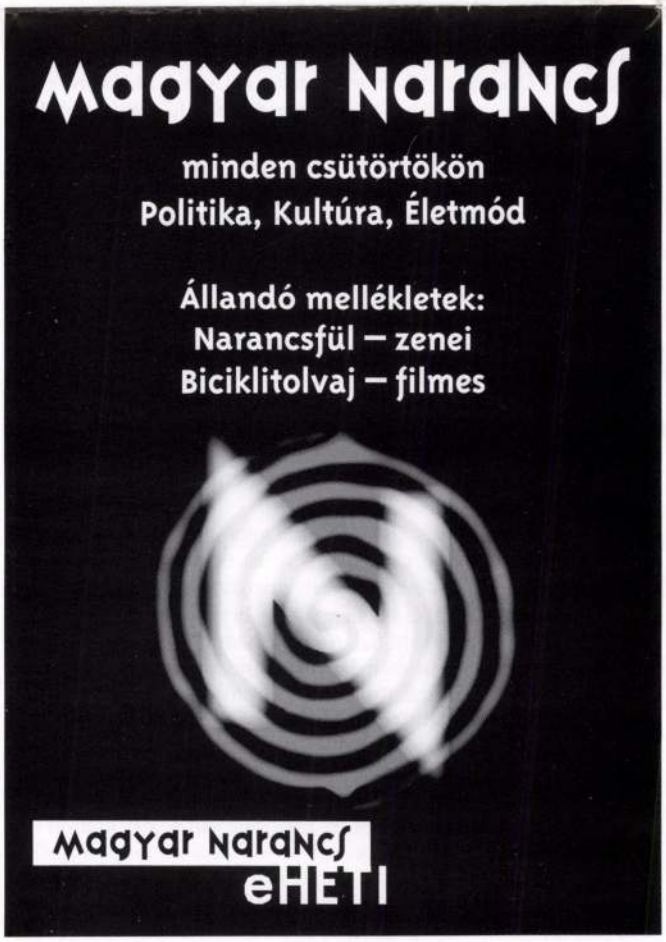
között rendezik meg a Nógrád megyei Cered községben

a III. Ceredi Nemzetközi Művésztelepet

Az ország északi peremén gyökeresedő alkotó közösség tagjai nem elszigetelt, zárt közösséget hoztak létre, hanem nyitott, a társak művészetére érzékeny, egymást segítő, fejlesztő csapatot alkotnak. Vállalják ifjú tehetségek felkutatását, támogatását és képzését, amely nem csak a művésztelep idejére vonatkozik. A különböző kultúrákat képviselő alkotók termékenyen hatnak egymásra. Idén a magyar és cigány művészek mellett szerb, szlovák, erdélyi, finn és svéd alkotókat is várnak.

A művésztelepen készült alkotásokból kiállítás sorozatot rendeznek, melynek állomásai: Cered, Gyöngyös, Salgótarján, Szécsény, Budapest és Stockholm.

A művésztelep működését a budapesti Új Mecénás Alapítvány biztosítja saját forrásból, illetve szponzorok felkutatásával. Az alkotótábor legfőbb támogatója a Soros Alapítvány.

Levél a szerkesztőhöz

Észrevételek Sturcz János írásához

PERNECZKY GÉZA

Kedves Péter, köszönöm a küldött dolgozatot, ma jött meg a postán, rögtön elolvastam, és első reakcióként a következőket tudom válaszolni rá:

1. *Sturcz János* mondanivalójának a lényegével nagyon egyetértek, vagyis én is úgy gondolom, hogy a magyar művészet tényleg beleragadt az Iparterv be (valószínűleg sokkal jobban, mint ahogy a hasonló kis európai országok művészete tapad pillanatnyilag az elmúlt évtizedek eredményeihez. Ennek komoly politikai-társadalmi okai is vannak (ezekre még visszatérek), de természetesen az is az okok közé tartozik, hogy az utánuk jövők sem tudtak olyan átütő erejű újítással — vagy fogalmazzunk így: botránnyal — szolgálni, mint ahogy azt az Iparterv nemzedéke tette. De volt-e azóta igazi alkalom a botrányra? — ez is egy nehéz kérdés. Ezt különben Sturcz is látja és írja, noha éppen innen, a mai legfiatalabb nemzedék mellől visszatekintve szeretné megingatni a kialakult hierarchiát.

Igaza van továbbá abban is, hogy a magyar képzőművészetben az utóbbi 10—15 évben megint egy ,,lekerekített" és túlkonszolidált belterjesség állt elő, hasonlóan ahhoz, ahogy a nagybányai iskola első, igen termékeny 4—5 éve után a posztimpresszionizmus 40—50 éves holtszezonja lett a műveltség és a jólneveltség hazai mércéje. Való igaz, hogy a fő veszély ilyenkor a lassú elbutulás (belülről csak igen nehezen észrevehető) folyamatában rejlik, illetve a begyepesedéssel járó önismétlések lassan kerengő rituáljaiban. Vagy ilyen szavakat nem is szabadna használnom? Sturcz megfigyelését a túl korai fétisalkotás hagyományáról, vagy ahogy a legjobbak is elvárják egy idő után, hogy kialakuljon körülöttük valamiféle szervilizmus, nos ezeket a dolgokat kiterjeszthetnénk például a magyar irodalmi élet berkeire is. Mert bár igaz, hogy Szent István nem Bizáncot, hanem egyértelműen Rómát választotta tájékozódási segítségnek, nálunk mégis nagy hagyománya van annak, hogy a két misefajtából éppen a közöset: a tömjént használjuk a legintenzívebben (miközben a perselyt, azt aztán sosem bocsátjuk a művészeti intézmények rendelkezésére).

A baj természetesen nem az, hogy a mai 50—60 évesek nem keresnek új problematikát — ez nem is az ő dolguk! Hanem az, hogy dacára annak, hogy az országot nap mint nap gigantikus méretű média anyag mossa át, ami az igazi értékeket és információkat illeti, Magyarország a 90-es években megint nagyon provinciális módon reagál a világra. Ahogy kiszabadult a börtöncellából, megint csak a börtön előtti kispadon üldögélők furán szabad, fenemód kényelmes, és *szellemileg elszigetelt* helyzetét választotta (vagy — nem bánom! — ebbe a helyzetbe került önhibáján kívül bele). Egyebek közt e szituációból következik az is, hogy csak piaca vagyunk annak a másodkézből vett információs anyagnak vagy híg lére eresztett kulturális bóvlinak, amit az utca forgalma (vagy az internet) hozzánk sodor.

Az ún. kíváncsiak például ma sokkal kevesebb ,,idegesítő dologra" kíváncsiak, mint ahogy az akkori kíváncsiak a 60-as 70-es években tették. Elképzelhetetlen például, hogy jelenleg egy újabb *Erdély* vagy egy, tegyük föl, ma huszonöt éves *Major* olyan kérdéseket feszegessen, vagy olyan provokatív módon rajzoljon, ahogy az akkor lehetséges volt, és — éppen a börtönablak rácsai miatt — annyira kívánatosnak is tűnt. Kérdés persze, hogy másutt mennyivel több ilyen ,,idegesítő" eredmény születik? Ami engem Nyugaton is idegesít, az inkább a megoldott problémák és a mögülük felbúgó és a homályos háttérből diadalmasan előmasírozó turbo-provincializmus világsikere. Duchamp, a nagy visszafogott óta, aki ezt a sok profitot hozó és olajozottan működő szellemi kényelmességet divatba hozta, egyre több-

A magyar művészet identitászavara

A Műcsarnokban 2000 szeptemberében elindított kiállítássorozat első darabja: az „INTERMÉDIA – Új képfajták – Interaktív technikák" már önmagában is jelezte a mai magyar képzőművészet néhány problémáját. Vélhetően a további kiállítások: festészet, szobrászat, grafika még világosabbá teszik majd ezek mibenlétét.

Sturcz János *ÉS*-ben megjelent írásában (*Nemzeti médiaművészeti seregszemle*, október 6.) minden részletre kiterjedően számba veszi az Intermédia kiállítás kifogásolható momentumait. Észrevételeivel szinte teljes mértékben egyet is értek. A baj csak az, hogy a szerző összekeverte a vizsgálati leleteket! Ezek nem egyszerűen a rendezők szemléletének, hanem az egész magyar művészeti élet betegségének (amibe a magyar kortárs művészeti írók is beletartoznak!) a tünetei.

A probléma lényege az, hogy miközben nálunk is számos kiváló, aktuális érvényű műalkotás születik, teljesen idejétmúlt az a keret, amelyben az élő magyar művészet működik. Nem csupán a művészeti élet intézményei, de az azoknak ideológiai alapul szolgáló kategóriarendszer is használhatatlan. Hogyan lehetne jó kiállítást rendezni egy olyan sorozat részeként, amelynek már az alapkoncepciója elhibázott, amely inkább mondható külső, politikai (művészetpolitikai) kényszernek, mint a magyar művészet legjavát foglalkoztató aktuális problémák köré csoportosított kiállítássorozatnak. A festészet, szobrászat, grafika, iparművészet mellé (elé) bigygyeszteni az intermédiát, mintegy mentőövként azoknak, akik már a legjobb indulattal sem mondhatók festőnek vagy szobrásznak, ám munkájukat a világon mindenütt képzőművészetként elismerik, még nyilvánvalóbbá tette a helyzet tarthatatlanságát.

Ha a probléma gyökereit keressük, meglepő módon egyetlen intézménynél, a Magyar Képzőművészeti Egyetemen találjuk magunkat, és annál a XIX. századi kategóriarendszernél, amelyet a rendszerváltáskor nem egyszerűen bővíteni, hanem teljes mértékben megváltoztatni kellett volna. Pedig legalább húsz éve egyre több művész kezdte szobrász, festő vagy grafikus helyett képzőművésznek nevezni magát. Ezt a jelzést azonban, úgy látszik, senki sem fogta, és amikor a politikai változások lendülete a Magyar Képzőművészeti Egyetemen is felajánlotta a változtatás lehetőségét, csak némi kozmetikázás történt, egy kis smink, egy kis face-lift, új paróka... Néhány tanár elment, jött néhány új, de a hagyományos kategóriákba nem sorolható kortárs művészeti törekvések nyomásának a régi rendszer ellenállt. Hogy pozícióját megtarthassa, kompromisszumot ajánlott fel – a koncból egy kis darabot. Az új törekvések kaptak egy új tanszéket: az Intermédiát. Ezt a tanszéket azóta is gyötri a súlyos, örökletes identitászavar. Hol az új technikai médiumok tanszékének tekinti magát, hol minden, hagyományos kategóriába nem sorolható médiumnak, műfajnak, alkotói módnak a tanszéke vagy ad abszurdum víve minden *„másként gondolkodónak"* – akik a többi tanszéket valamiért szűknek érzik – a gyűjtőhelye. Innen származik azután egyesekben az az érzés, mintha az Intermédia lenne az igazi kortárs művészet egyetlen érvényes, hiteles forrása. Annak, aki „hitelesíttetni" akarja magát, valamilyen módon az intermédiához kell dörgölődnie, legalább néhány videós, számítógépes, internetes, de minimum fotós mű erejéig. (Vagy pedig úgy, hogy művének fotós dokumentációját intermediális műként aposztrofálja?)

A helyzeten az sem javítana, ha hirtelen még további tanszékekkel, kategóriákkal próbálnák lefedni a művészeti törekvések különböző irányait. Valami mindig kimaradna, vagy beerőltetése egy másik kategóriába újabb problémákat vetne fel. (Ahogyan a fotó szerepeltetése az Intermediában igencsak erőltetett. Mert ugye a fotó aligha nevezhető új technikai médiumnak?!) Lényeges változás csak akkor következhet be, ha az intézményekben is kifejezésre jutna az – amit egyébként mindenki tud –, hogy már réges-rég elmúlt az az idő, amikor a művésznövendék produkcióját a mester (a minta) tükröződését kérték számon, annak minőségét egy eszményhez való hasonlóság fokában mérték. Ezért a Képzőművészeti Egyetem jelenlegi rendszere, amelynek alapját továbbra is az egyes mesterek és osztályaik képezik, igencsak anakronisztikus. Még akkor is, ha a növendék személyisége a korábbinál sokkal inkább előtérbe került, ha az egyes mesterek nem mintául akarnak szolgálni, de atyai gondoskodással segítik növendékeiket, igyekezve elősegíteni, hogy azok minél előbb *„önmagukra találjanak"*, minél karakteresebb, másoktól jól megkülönböztethető műveket hozzanak létre.

A jelenlegi körülmények között sokkal többet nem is igen tehetnek. A probléma az, hogy már a minél inkább különbözésre törekvés is túlhaladott cél. Nem elegendő egyszerűen a mester helyett a növendékre koncentrálni. A művészeti egyetemek hatékonyságának fokát ma éppen az mutatja, hogy a növendékek mennyiben képesek *„önmagukra találva"* adekvát válaszokat adni aktuális problémákra. A mester szerepe nem a mintaadás, de nem is csupán a gondoskodás, hanem a katalizálás.

Egy korszerű egyetemen a növendékek nem egy-egy osztályba szervezve, a mester irányítása, gondoskodása vagy védelme alatt dolgoznak (megfelelő szó a mester vérmérsékletétől, beállítottságától függően választható), hanem önállóan, bizonyos aktuális problémákra koncentrálva, irányultságuktól, megoldási elképzeléseiktől függően keresik fel azokat a szellemi műhelyeket, mestereket, akikkel konzultálni szándékoznak, akikkel a leginkább fejleszthetőnek látják elképzeléseiket. Ezt a egyetemen ma nem csupán adminisztratív rendszer gátolja, de sok hallgatót visszatart a mesterek érzékenységének megsértésétől való félelem is. Pedig gyakran előfordul, hogy egy hallgató művészi elképzeléseinek megvalósításához szükséges lenne, hogy több mesterrel is konzultáljon, illetve több különböző műhelyben is dolgozzon (szobrász, grafika, fotó számítógép stb.). A jelenlegi felosztás, ami a műhelyeket, bizonyos technikákat, médiumokat tanszékekhez rendeli, ezt, ha nem is teszi teljesen lehetetlenné, legalábbis erősen fékezi. Ráadásul azt a túlhaladott szemléletet erősíti, amely a médiumot önmagában is üzenet értékűnek, az új médiumokkal való kísérletezést végső célnak tekinti.

Mondhatnánk, hogy mindez egy iskola belügye. A legfiatalabb generációt láthatólag amúgy sem igen befolyásolja, hogy festőosztályon végzett-e vagy éppen az Intermédián. A festőosztályon végzett Lakner Antal például tárgyakat alkot, az Intermédián végzett Szabó Ágnes pedig most éppen fest. Mi akkor a gond?

A gond csak az, hogy Magyarországon a művészeti egyetemek monopolhelyzetűek (a pécsi vagy soproni egyetemek egy-egy tanszéke sajnos nem jelent komoly konkurenciát), így minden, ami ott történik, országos érvényű, sok tekintetben diktátumként hat. Érthetetlen (illetve elég jól lehet tudni az okát), hogy ez a szerencsétlen helyzet – amit az elmúlt, központosító, mindent ellenőrizni kívánó rendszernek jó érdeke volt fenntartani – máig konzerválódott. Így továbbra is az ottani „keret" szolgál mintául más művészeti szervezeteknek, és a korlátozza a művészeti közgondolkodást.

Egy korábbi, erősen romantikus felfogás szerint „a jó mű mindenütt megmutatja magát".

Ma pedig úgy gondoljuk, hogy a műalkotások csupán önmagukból jószerivel értelmezhetetlenek; hatásukat csak bizonyos körülmények között fejtik ki, jelentésük akárcsak megközelítőleges kihámozásához is elengedhetetlen bizonyos körülmények (korszak, stílus, technika stb.) ismerete. Jelentésük (és tegyük hozzá, jelentőségük is) merőben kontextusfüggő. Így azután egyáltalán nem mindegy, hogy egy művész műveit milyen közegben, milyen kategóriák alá sorolva, milyen más művek környezetében ismeri meg a nagyközönség, a szakma, vagy hogy amikor maga a művész a kiállítótérben saját alkotását – így önmagától bizonyos fokig elidegenítve – látja viszont, az milyen benyomást kelt, hogyan hat vissza rá. Egyáltalán nem mindegy, hogy egy színvonalas, aktuális társadalmi vagy művészeti probléma köré szervezett, átgondolt csoportos kiállításon látja saját művét, vagy egy zavaros, bárgyú, teljességgel korszerűtlen koncepció alapján szervezett kiállítás egyik darabjaként. Ilyenkor csak enyhe vigasz, hogy más színvonalas művek is ugyanebbe a lyukas csónakba kerültek. Minél több ilyen kiállításon találkozik saját munkáival, annál inkább erősödik benne az a nyugtalanító érzés, hogy a világnak egy olyan részén él, ami provinciális, hogy talán ezért van az, hogy innen még senki sem került élvonalba (ahhoz legalább Párizsig kellett elmennie), hogy ha itt marad, csak másodrendű művész lehet belőle. Ettől van az, hogy a magyar művészt nyugaton a testtartásáról lehet leginkább felismerni: kiül rá az elveszettség, zavar, sértettség, megalázottság.

Talán még örülhetünk is, hogy a számos jó munka ellenére az „Intermédia – Új képfajták – interaktív technikák" nem lett jó kiállítás. A sikertelenség jó szolgálatot tehet a magyar kultúra számára: ráirányíthatja a figyelmet a jelenlegi helyzet tarthatatlanságára. Talán még arról is meggyőzi az illetékeseket, hogy a többi kiállítást (festészet, szobrászat stb.) meg sem kellene rendezni. Az nem csupán energia- és pénzpocsékolás – egyenesen nemzeti önrombolás! Csak úgy, mint sok más, a millennium jegyében rendezett, a nemzeti öntudatot, büszkeséget gyarapítani szándékozó (országimázs!) botrányosan provinciális és kommersz kiállítások, pályázatok sokasága. Súlyos következményei lesznek annak, ha a magyar művészetet továbbra is idejétmúlt keretek között mutatjuk be, ha önbecsülésünket téveszmékre alapozzuk. Tévedünk, ha azt hisszük, hogy saját identitásunk (ami – a politikai szándék szerint legalábbis – egyszerre magyar és európai) erősítéséhez elegendő nemzeti múltunk kulturális sajátosságait, értékeit sorra venni. Másoktól való különbözőségünk bemutatása önmagában nem képez értéket. Az a kérdés, hogy ezzel a különbözőséggel mit lehet kezdeni, hogy ez globálisan és itthon mennyiben releváns az adott helyzetben.

Bodóczky István

*

Mivel Peternák Miklós naplójegyezete (*Hétköznapi művészettörténet [II.]*, *ÉS*, október 13.) állításaimat (*Nemzeti médiaművészeti seregszemle*, *ÉS*, október 6.) cáfoló újabb tényt, szakmai ellenérveket, felvetett kérdéseimre adott konkrét magyarázatokat nem tartalmaz, nincs mire válaszolnom. Hangnemének és a mögötte húzódó, a válasz után még árulkodóbbá váló magatartásának megítélését az olvasóra bízom. Csak köszönettel tartozom neki, hogy nyilvánvalóvá teszi azt az arrogáns, önmagát mindenki fölé helyező, szakmai szempontokat és kontrollt magára nézve érvénytelennek tartó, erőből politizáló mentalitást, amelyet kritikámban is támadtam, s amelyben Peternák itt már odáig megy, hogy egy személyben szeretné meghatározni, hogy ki és mi tartozik a civilizáció fogalmában.

Üdvözlettel,

Sturcz János
művészettörténész,
Magyar Képzőművészeti Egyetem

Csak pontosan, szépen...

Juhász Júlia újságíró jegyezte azt a hozzászólást (*ÉS*, október 13.), mely *Találkoztam boldoguló cigányokkal is* címmel György Péter vitaindító írásához kapcsolódik. Amit ír, azzal egyet lehet érteni. Kár azonban, hogy két helyen is elvéti azoknak a nevét, akikről szól. Első helyen is Péli Józsefnéét, akit Péli *István*nénak aposztrofál. Ő egyébként két könyvet írt élete végén (ez év májusában halt meg) Péliné Nyári Hilda néven. Mendi *Róza* pedig Mendi *Rózsa*.

Baranyi Ilona

Krausz, a Barnabás (2.)

Amióta az *ÉS* Páratlan oldalán megírtam (szept. 29.), hogy a *Népszabadság* álnéven dolgozó kitűnő tévékritikusa maga is tévézik, két fejlemény történt. Az egyik, hogy Orsós László Jakab korrekt módon otthagyta a Magyar Televízió kulturális ajánlóműsorát. A másik viszont, hogy saját lakása előtt kegyetlenül megverte két szekrényember, nyilvánvalóan valamelyik legutóbbi Krauszcikk sértettjének szíves felkérésére.

Apró adalék későbbi társadalomkutatók számára, mitől is volt ilyen elviselhetetlen ez az ezredfordulós ország.

Seres László

Hibaigazítás

Múlt heti lapszámunk *Guiness* című glosszájában (sg) hibásan írtuk a rekordok közlésével népszerűvé vált kiadvány nevét (Guinness). Kicsi, de a miénk.

Soros díjátadás

November 9-én, du. 2 órakor a szerkesztőségben (VIII., Rezső tér 15.). A díjazottakat levélben értesítjük.

ÉS-vacsorák

a Vasas Családi Vendéglőben

Az októberi főszakács:
Rajnai Attila

A vacsorákat mindig a hónap utolsó csütörtökén – októberben tehát 26-án – rendezzük 18 órától. Az előzetes helyfoglalás föltétlen ajánlott, ezt az étterem 212-8777-es telefonszámán kell megtenni. Az étterem címe: II., Pasaréti út 11–13. **Negyed hétkor** *Pápai Erika* és *Vallai Péter* felolvas, ezért kérjük, helyüket időben foglalják el.

Alföldi szókító menü: ***Rövidital:*** savgyanta (házi törkölypálinka); ***Előétel:*** aranyháromszög-tál (langyos, hajában főtt krumpli, házi pulykakolbász, gömböcbe töltött szalámi, paprikás körözöttel töltött paprika, háromnapos tehénsajt, zöldpaprika, gyenge zöld- és lilahagyma); ***Főétel:*** Az élet lángja – apám forró, halgombócos halászléje imrehegyi roséval hűtve; ***Utóétel:*** rántott, sovány pontypatkó citrommal, petrezselymes burgonyával és tartárral; ***Végkifejlet:*** pakurás massza – csusza, húsos pörccel, forró házi tejföllel nyakonöntve. **Borhamisító menü:** (mielőtt a nyálunk összefut, ajánlott egy ki savgyanta). ***Előétel:*** főtt, sovány csülök reszelt tormával; ***Leves:*** csülök levében főtt gölödinek (krumpligombóc leves); ***Főhúzás:*** (Nógrádi Zsolt után szabadon) Taréjpörkölt zúzával, kakastökével meghintve, slambuccal körítve, házi savanyúság (zöldparadicsom, kisdinnye, uborka), majd zsírban megforgatott krumplinúdli, reszelt sajttal, házi tejföllel; ***Fojtásnak:*** Meleg tejespite házi baracklekvárral, barackpálinkával meglöttyintve és meggyújtva. **Finánemenü:** ***első pohár:*** keceli kékfrankos; ***Rágcsálnivalók:*** apró libatöpörtyű zöldhagymával, sóval, paradicsommal, friss fehérkenyérrel; ***Vámolnivalók:*** (tartály alja) köménymagos csurgatott tojásleves; olajragacsos pacalpörkölt (körön van a mélyében) köményes krumplival, házi savanyúval (almapaprika, uborka, dinnye), majd disznótás kocsonya, amely sovány husit és malacka fülét rejti; ***Végül:*** a tanú reggelije – kapros túróspite. **Politikus menü:** (savgyanta forever savgyanta) ***Előétel:*** (a számlagyártó reggelije) libamáj zsírjában, pirítóssal, zöldhagymával, házi kecskesajttal, néha meg-megöblítve egy kis keceli rizlingszilvánival (chardonnay); ***Leveske:*** sóláriumtesű, gombamellű, zsenge húsu pipike belügyi szálakkal (cérnametélt), friss zöldségekkel; ***Főétel:*** (Atyánszki-bál) gemenci vaddisznópörkölt aprónokedlivel, főtt krumplival, roppanó uborkákkal, majd cuppanósra sült vaddisznóhasáb fokhagymamártással; ***Öblítő:*** keceli Zweigelt; ***Legfelső fok:*** (Pintér-álma) rakott palacsinta mákkal, dióval, eperlekvárral, csupán egy sor nutellával, jól kivert tojásokkal hamisan nyakon öntve, majd be a sütőbe (a lángot *ÉS*-sel gyújtsuk).

Vacsora közben kérjük fegyelmezzék magukat, mert a menük összevissza történő kóstolgatása testünk és lelkünk koalíciós válságához vezethet!

ÉS-filmklub!

Október 25-én, szerdán, fél hétkor az Örökmozgóban

Szira Péter választott filmje:
V. Kors-Szablin:
A boldogság keresői (1936)

Az *Élet és Irodalom* és az Örökmozgó tavaly megkezdett filmklubja az idén is a proletariátus és a vele szövetséges (haladó) parasztság-értelmiség kontra reakció lélegzetelállító küzdelmét villantja fel – első megközelítésben a világ egyhatodán. Majd egytizedén, egyhuszadán és így tovább… Az ÉS-filmklub második vetítésén I. V. Sztálin új hazát álmodik a szovjet zsidóknak a távol-keleten. A nagyfilm előtt *Híradó*, javallott tehát a pontos érkezés! Meghívott vendégünk Gereben Ágnes irodalomtörténész.

ÉLET ÉS IRODALOM

Kiadja az
Irodalom Kft.:
ÉS Alapítvány
Journal Art Alapítvány
Megjelenik minden pénteken

Főszerkesztő:
KOVÁCS ZOLTÁN
Főszerkesztő-helyettes:
TARNÓI GIZELLA
VÁNCSA ISTVÁN
Olvasószerkesztő:
SZIRA PÉTER
Szerkesztők és fogadóórák:
Vers:
CSUHAI ISTVÁN
kedd 10–13
Széppróza:
DÉRCZY PÉTER
kedd 10–13
Könyvkritika:
KÁROLYI CSABA
csütörtök 9–13
Interjú:
SERES LÁSZLÓ
hétfő 11–13
Tárlat, grafika:
SZIKSZAI KÁROLY
hétfő 11–13
Tervezőszerkesztő:
BORSOS SZVETLÁNA
KABÁN ESZTER ANNA
Munkatársak:
BAKÁCS TIBOR S.
DARVASI LÁSZLÓ
MEGYESI GUSZTÁV
MOLNÁR ERZSÉBET
ORBÁN OTTÓ
VÁGVÖLGYI B. ANDRÁS
Korrektor:
WEISZ GYÖRGYI
Terjesztés, hirdetés:
ANDÓNÉ VÁCZI GABRIELLA

Index: 25-44
HU-ISSN 0424-8848
Szerkesztőség:
1089 Budapest, Rezső tér 15.
(Bejárat a Rezső utca felől)
Budapest 1443. Pf. 274
Telefon: 303-9211, 210-0969, 210-5861
Telefax: 303-9241
E-mail: es@es.hu
Internet-cím: www.es.hu
Kiadja: Irodalom Kft.
Felelős kiadó:
a Kft. ügyvezető igazgatója
Telefon: 303-9211
Hirdetésfelvétel: Rezső tér 15.
Levilágítás: Chroma-TOP

Lapterjesztés: Irodalom Kft.
1089 Budapest, Rezső tér 15.
Telefon: 210-5149, 210-5159
Terjeszti a Magyar Posta, a Lapker Rt.
és alternatív terjesztők

Bankszámlaszámunk: Budapest Bank Rt.
10102237-07105005-00000008

Nyomtatás:
Veszprémi Nyomda Rt.
Felelős vezető: Erdős András igazgató

A lap a Soros Alapítvány,
a József Attila Kulturális
és Szociális Alapítvány, valamint
az Inertia Kft. támogatásával készül.
További támogatóink:
EGIS Rt., valamint olvasóink,
akik adóforintjaikkal támogatták a lapot.

Az ÉS kommunikációs partnere:

Westel
a Kapcsolat

Lapzárta: kedd, 11 óra

Meg nem rendelt kéziratokat lehetőségeink szerint gondozunk, de csak felbélyegzett, válaszborítékos levelekre áll módunkban válaszolni.

Előfizetési információk
A Magyar Posta Rt. Levél és Hírlapüzletági Igazgatóságnál (1089 Bp., Orczy tér 1.) és kerületi ügyfélszolgálati irodáin, vidéken a postahivatalokban illetve a hírlapkézbesítőknél az előfizetési díj egy évre 7894 Ft, fél évre 4200 Ft, negyedévre 2244 Ft, egy hónapra 780 Ft.

Kedvezményes éves előfizetés 7400 Ft
a Pont Könyvesboltban
(Budapest V., Nádor u. 8.)
valamint a szerkesztőségben.
Előfizetési csekk, illetve számla
a 210-5149, 210-5159-es telefonon,
a 303-9241-es faxon vagy e-mailen
es@es.hu igényelhető
Külföldi előfizetés: a szerkesztőségen keres
Éves előfizetési díj: 110 USA-dollár,
a környező országokba 90 USA-doll
a bankszámlánkra történő befizeté
(a szerkesztőség egyidejű értesítése

További előfizetési inform
a honlapunkon **www.e**
Terjesztési reklamációk, cí
bejelentése a 06-80-444
zöld számon vagy a kiad

Eörsi István esszéje: Feladat

*

Várhegyi Éva: Hét bő esztendő?

*

„Az újratemetés felmutatta az ősbűnt" – interjú Rainer M. Jánossal, az 1956-os Intézet főigazgatójával (Seres László)

*

Az ÉS könyve októberben: Németh László élete levelekben 1945–1975, I–III. (Füzi László)

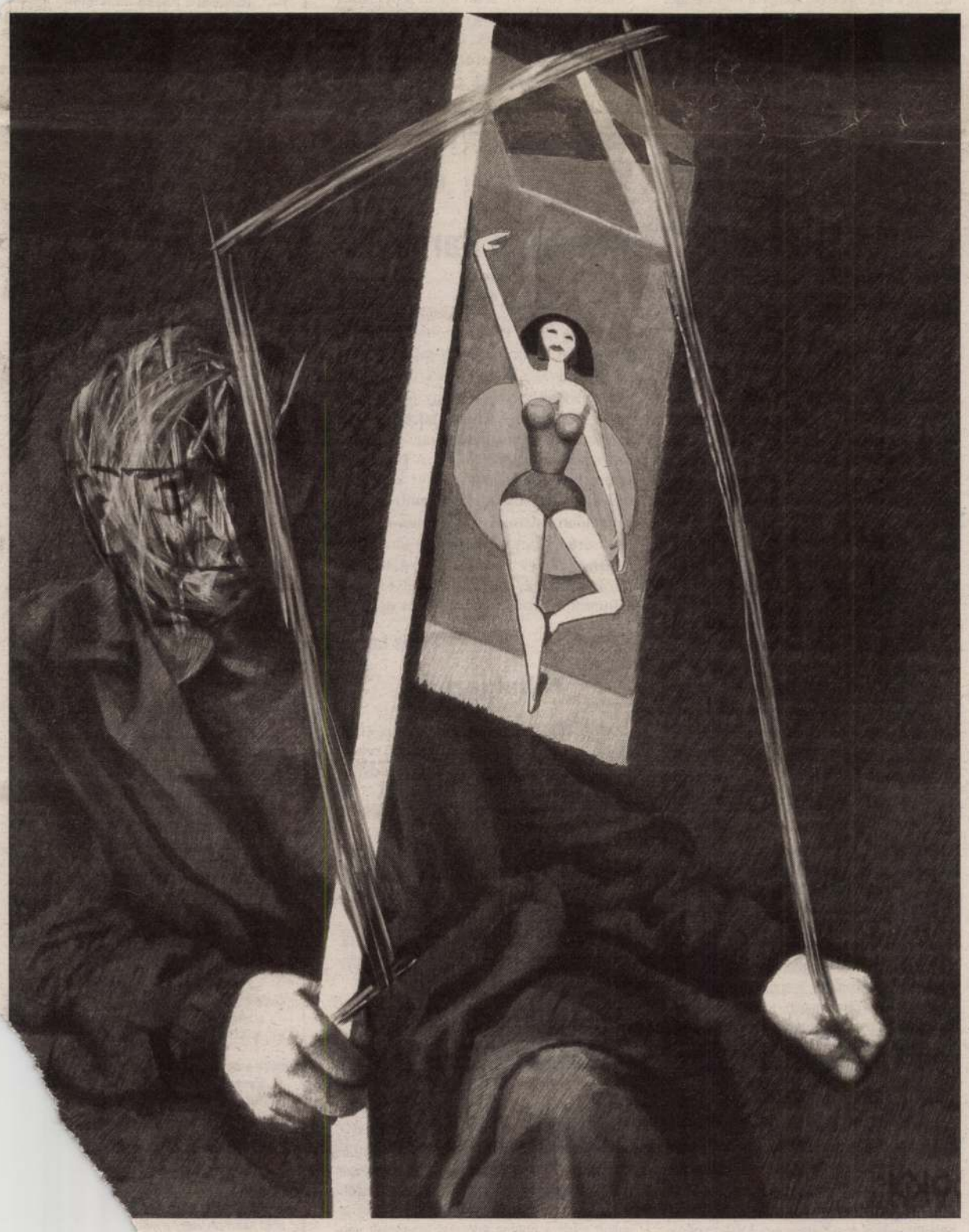
*

ÉS Irodalom: Csengery Kristóf, Dobai Péter, Imreh András és Tandori Dezső verse, Jakab István, Kőrössi P. József és Szív Ernő prózája

ÉLET ÉS IRODALOM

IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

XLIV. ÉVFOLYAM, 42. SZÁM ÁRA: 192 FT 2000. OKTÓBER 20.

Kelemen Károly munkája

VÁNCSA ISTVÁN:

A mezőnyárádi példa

„Lecken Sie mich am Arsch!"
(Jaroslav Hašek: Švejk)

Most nem azokból lesz tábornok, akikből lett volna, hanem másokból lesz, azokból, akikből nem lett volna, vagy legalábbis nem most.

Egyébként mindegy.

Ember nincs ezen a földön – eltekintve a potenciális tábornokoktól és szűkebb családjuktól –, akit minimálisan is foglalkoztatna, hogy abban a csődtömegben, amit a nyelvszokás hatalmának engedelmeskedve még mindig hadseregnek nevezünk, ki visel csíkos nadrágot és ki nem; például lehetne tábornok a nyájas olvasó, vagy a nyájas olvasó sógora, nagynénje, a szomszéd, a kertész, a kertész kutyája, bárki.

Bárki, akit az első polgár tábornoknak elfogad, noha mellesleg az elmúlt egy-két hétben minden újságolvasó magyar megtudta, hogy az első polgárnak a tábornoki kinevezésekhez – legalábbis a törvény szerint – semmi köze nincs, másfelől meg úgy gondolja az újságolvasó magyar, hogy alapjában véve az első polgár is normális emberi lény, s ennek megfelelően őt – az első polgárt – a magyar honvédség és benne a tábornoki kar összetétele semmivel se érdekelheti jobban, mint mondjuk a Magyar Borivók Pártja Központi Bizottságának ügyrendje, már ha egyáltalán van ilyen.

Viszont nyilvánvalóan jobban érdekli.

Miért vajon?

Mert lojális hadsereget akar, mondaná a megfontolatlan, hebehurgya elemző, és ezzel máris felállítana valamifajta modellt, amelyben volna eszköz, meg volna cél. Az eszköz a (lojális) hadsereg volna, ami viszont itt – nálunk – nincs, illetve ami van, az nyilván tehető lojálissá, ám belátható időn belül nem tehető hadsereggé. A cél pedig az volna, hogy a lojális hadseregre támaszkodván a politikus mindenfajta törvényes korláton felülemelkedve, szabadon művelje mindazt, amit akar.

Csakhogy ezen mi már rég túl vagyunk.

Első polgárunk e pillanatban is mindenfajta törvényes korláton felülemelkedve, szabadon műveli azt, amit épp akar, mintha nem volna se alkotmány, se parlament, semmi, hanem szokványos katonai diktatúrában élnénk – azzal a nagy különbséggel, hogy a katonai diktatúrához működőképes hadseregre van szükség, azt megfelelő módon el kell látni és jól meg kell fizetni.

De mi a frásznak, ha megy nélküle is.

Amikor tehát azt látjuk, hogy az első polgár az izgalomtól remegő hadsereget négykézlábra állítja és a saroglya felől közelítvén beléje omol, akkor nem színlelt, hanem valódi szerelem teljesül be, az első polgár nem akarja eszközként használni a hadsereget, nem akar támaszkodni rá, nem akarja a társadalommal szembefordítani, semmit sem akar tőle, az aktus önmagáért van, illetve az orgazmusért, a pillanatért, amikor az első polgár az ő végtelen szabadságát és törvények fölötti voltát közvetlenül, élményszerűen megtapasztalja.

A törvényesség merőben öncélú és mélységesen erotikus jellegű tiprásáról van tehát itten szó, függetlenül attól, hogy ezen jogtiprást egyszerre akár két síkon lehetne kimagyarázni. Tárgyszerű megközelítésben rá lehet mutatni, hogy az első polgár, akárhogy is nézzük, főnöke a honvédelmi miniszternek, aki a törvény szerint a kinevezendő tábornok nevét a köztársasági elnök elé terjeszti. Bizalmas jellegű magyarázatként pedig utalni lehetne arra, hogy a jelenlegi honvédelmi miniszter tudvalevőleg egészen kivételes formátumú gondolkodó ugyan, ám egyszersmind roppant sokszínű személyiség, akiről joggal tételezhető föl, hogy egy elvontabb pillanatában a tengerimalacát vagy az esernyőjét is tábornokká lépteti elő. Mindkét magyarázat helytálló volna a maga módján, még akkor is, ha tudjuk, hogy a tengerimalac vagy az esernyő előléptetése a jelen körülmények között nem okozna semmi bajt, viszont ugyanakkor továbbra is abszolút egyértelmű, hogy a jog szerint az első polgárnak a tábornoki kinevezésekbe beleszólása nincs.

Valójában persze beleszólhatna éppenséggel úgy is, hogy arról senki ne tudjon, elkaszálhatná a tengerimalac vagy az esernyő előléptetését a színfalak mögött, s akkor megmaradna a törvényesség látszata, továbbá – ad absurdum – lehetne találni a honvédelmi tárca élére egy kevésbé extravagáns honpolgárt, olyasvalakit, akinek a nyilatkozatai és a tettei emberi ésszel valamelyest megjósolhatók.

Viszont nyilván nem ez a cél.

Az első polgár mindenekelőtt azt kívánja tudatni országgal-világgal, hogy ő minisztert csinálhat egy szerecsenpávián ból, és a szerecsenpávián addig ülhet a bársonyszékben, amíg ő, az első polgár, így látja jónak. Másodszor pedig azt teszi világossá, hogy úgy és akkor nyúl át a pávián – vagy bárki – feje fölött, amikor és ahogyan csak akar, de nem azért nyúl át, mert erre valami speciális oka volna, hanem csak azért, hogy akinek ez nem tetszik, az gondolkozzon el, hol tudná még hatékonyabban szolgálni a hazát. „Lecken Sie mich am Arsch!" – javasolja az első polgár udvariasan, majd bejelenti, hogy személyesen kíván meggyőződni a leendő tábornokok tánctudásáról, különös tekintettel az angolkeringőben való jártasságukra (lehet, hogy nem pontosan így fejezi ki magát, de valahogy ekként hangzik), aztán ezt elfelejti, viszont tollba mondja a sajtónak, hogy a hét végéig kialakítja *„a reformmal összefüggésben felálló új tábornoki kar összetételét"*. Más szóval szerdán vagy csütörtökön lesz a törvényesség lábbal tiporva, esetleg még péntek délelőtt, ha marad belőle valami.

Közben az amúgy igen hatékony piár-apparátus nem érti, mért tűnik az első polgár és bandája által képviselt stílus annyira tahónak, noha egyébként csakugyan az.

Tanulmányozásra javasoljuk a mezőnyárádi rablópárost, ők a múlt héten nyílt levélben kértek elnézést az általuk kifosztott takarékszövetkezet hölgydolgozóitól, ha esetleg udvariatlanul bántak volna velük.

Köztörvényes bűnözők is viselkedhetnek úriember módján. Neveltetésen múlik az egész.

00042
9 770424 884005

Közlemény

Az Élet és Irodalom Alapítvány e közleménnyel tesz eleget az 1996. évi CXXVI. törvény 6.§ 3. bekezdésében foglalt kötelezettségének. A személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti közcélú felhasználásáról szóló törvény vonatkozó rendelkezésének megfelelően közöljük, hogy az 1999-ben az Alapítvány számára érkezett három millió kilencszázhatvanhat ezer százhatvanöt forintot az Élet és Irodalom nyomdaszámláinak fedezésére fordítottuk. Az erről szóló bizonylatok az Alapítvány székhelyén megtekinthetők.

Élet és Irodalom Alapítvány

Hétköznapi művészettörténet (II.)

Naplójegyzet
2000. október 6., péntek
(Aradi vértanúk)

Megbukott a Milosevics-rezsim!

Megjelent Sturcz János hosszú kritikája a műcsarnoki intermédia-kiállításról az *ÉS*-ben (*Nemzeti médiaművészeti seregszemle – avantgárd módra*, október 6.).

Zoran Pantelicre várok, a C³-ban van találkozónk. Zoran az Apsolutno (Novi Sadban létrejött művészcsoport) tagja, akivel egy közös produkcióról tárgyalunk majd. Az Apsolutno legutóbbi magyarországi bemutatkozása szeptember harmadikán volt a Műcsarnokban, a *Média Modell* kiállítás rendezvényeként. Zoran késik, valószínűleg az éjszaka már világossá vált jó hírek, a jugoszláviai változások miatt. A várakozás közben Sturcz cikkét olvasom, illik, ha már bírálatra méltatja munkánkat. Már az első hasáb második bekezdésénél megakaszt, hogy a szerző bronzszobrokat vélt felfedezni a Műcsarnok apszisában: vajon milyen kiállítást láthatott?

Biztos, hogy az Apsolutno-bemutatón Sturcz János nem volt jelen, mint ahogy feltehetőleg egyetlen rendezvényt sem látogatott meg abból a tizenhatból, melyet a 22 napig nyitva tartó kiállítás idején szerveztünk. (Talán hasznos lett volna, ha legalább az intermédia fogalmáról tartott elméleti szimpozionra eljön.) De úgy tűnik, hogy Sturcz a Műcsarnok termeiben lévő munkákat sem látta, eltakarta előle saját – önkéntes vagy sugallt – fantazmagóriája. Jellegzetes, ahogy ennek a nem tapasztalásnak írásában többször hangot ad: keresi a *Fluxkoncert 1973–1993* című, a *Média Modell* kiállítás számára a C³-ban készült multimédia-dokumentáció (vagyis nem, mint írja, videodokumentum és nem újrabemutatás) kommentárját, pedig az a bemutatott munka része volt, egy egérkattintással rátalálhatott volna. A keresett szöveg emellett kinyomtatható formában (akkor is, ma is) elérhető az interneten. Pauer Gyula kiállított munkáinak címét sem képes pontosan idézni, nemhogy elemezni (jó, hogy az *ÉS* ugyanazon száma 22. lapján kitűnő jegyzetet olvashatunk két Pauer-műről Boros Gézától *(Hordozható, beteg szobrok)*, mely írás néhány sora többet érzékeltet a *Média Modell* kiállítás lényegéből, mint Sturcz több hasábja). Sturcz hosszasan taglalja, szerinte miért nem valók e kiállításba Jovánovics György, Baranyay András, Megyik János, Türk Péter és mások munkái, de arról nem szól, vagy ha igen, téved, mik ezek a művek, s hogy a Sturcz által szított generációs paranoián túl esetleg még mi kötheti őket szellemi értelemben egymáshoz (és a bemutatóhoz: hogy miért ide valók, talán lesz alkalmam máskor, más formában kifejteni). Szegedy-Maszák Zoltán, Langh Róbert és Fernezelyi Márton munkájáról írva egyszerűen figyelmen kívül hagy nem csupán a három szerzőből kettőt, de azt is, hogy olyan interaktív komputerinstallációról van szó (Sturcz interjúra gyanakszik), melyben két csevegő (chat-) robot „beszélget" különböző, néző által kiválasztható témákról (például *Láttátok-e a* Sátántangó *című filmet? Mi a chatrobot? Szeretitek az alföldi életet?* stb.) A *Smalltalk* című munka működését persze valóban nehezítette, hogy egy, nem a verbális konfrontációban, hanem a közvetlen, test-test kommunikációban erős látogató összetörte az interfészként szolgáló palmtopot.

Elkerülte a szerző figyelmét a kiállítás weboldala, hiába volt a kiállítótérben is négy terminálon folyamatosan on-line elérhető, s nem tud a bemutató részeként létrehozott webkiállításról sem. Láttuk, a komputerek felismerése Sturcznak nem könnyű feladat, de az internetcímet neonfelirat hirdette a Műcsarnok homlokzatán: http://mediamodell.c3.hu/. Valószínűleg túl magasan volt a szerző horizontjához képest, így nem vehette észre.

Azt viszont furcsa nézőpontjából észlelte, hogy a kiállításon szerepeltek „nem magyar" művészek, bár Milica Tomic, Branimir Stojanovic (El-Hassan Róza szerzőtársai) nem szúrtak szemet, ahogy Michael Murin vagy Milos Sejn, a bemutató résztvevői sem. A *„kölni intermédia tanszék nebulói"* – negédesen pontatlan megnevezéssel közös halmazzá alakított műcsoport – annál inkább. Itt a szerző azt kívánja sugallni – felsorolva a kiállítás hazai fő támogatóit –, hogy idegen szellem becsempészésével és a magyarok rovására használták a magyar anyagiakat, elfeledkezve arról, hogy a kölni intézmény, Európa vezető médiaiskolája is a kiállítás támogatója volt, mi több, ennek rektora, a médiaarcheológia (Foucault nyomán) egyik legismertebb művelője nyitotta meg a bemutatót. S persze a Kölnből érkezett munkák megértésére semmilyen figyelmet sem szánt, valószínűleg ezt az eljárását kell a *„nemzetközi művészeti élet normái"* (Sturcz-féle) felfogására példának tekinteni. Magyarságvizsgálat tehát, már megint. Szerencsém van, mert e tárgyban idézhetem Esterházy Péter minap publikált olimpiai beszámolója egy részletét: *„És végre választ kaptunk szellemi életünk ősi, fájdalmas kérdésére, hogy ki a magyar. Megvan a megoldás. Az, aki gólt lő (Radulovics)."* Amivel nem azt akarom állítani, hogy a kölni Kunsthochschule für Medien kiállító művészei gólban jók (talán még a magyarul kitűnően beszélő Peter Frucht sem), esetleg hogy németek (például az olasz anyanyelvű Rosa Barba, a francia Nicolas Desponds), hanem azt, hogy a bemutató szempontjából ez nem releváns (nem művészeti) kérdés. Szándékom volt az *intermédia* nemzetközi jellegének, kapcsolatrendszerének jelzése (a Sturcz listájában is felsorolt NKA által elfogadott koncepciótervem erről is szólt), mind a kiállításban, mind a kiállítást kísérő rendezvénysorozaton, ahol a régió (Szlovákia, Ausztria, Jugoszlávia, Románia stb.) hasonló törekvéseit lehetett megismerni (a cseh nacionalisták még nem tiltakoztak, hogy a csehországi médiaművészetről a japán, Brnóban tanító, jelenleg egy évre Thaiföldre készülő Keiko Sei beszélt).

Azért valószínűleg köszönettel tartozom Sturcznak, hogy hosszasan idéz *Mi az intermédia?* címmel közreadott szövegkollázsomból, mely mondattöredékek így nagyobb példányszámú hetilapban újra kinyomtatásra kerülhettek, s mivel e textussal kontextust teremt, az olvasó ítélhet, összevetve az idézetet a cikkíró által megformált új szövegkörnyezettel. Amit azonban Sturcz e cikkében a Soros Alapítvány és a Matáv által megalapított, nonprofit C³ Alapítványról ír, olyan távol áll az igazságtól, mint Sturcz János attól, hogy felkészült művészettörténész kollégának tekinthessem. Azt írja, idézem, az *„intézmény működéséről mostanában a falakon kívül szinte semmit sem lehet tudni"* bár látelete közben épp abban a térben állt, ahol a *„falakon kívül"* bemutatásra került, mivel foglalkozik a C³. De ezt most hagyjuk. A C³-ról bármikor minden lényeges dolog megtudható, mivel tevékenységünk folyamatosan publikus: http://www.c3.hu/, http://www.c3.hu/c3/index-hu.html, http://www.c3.hu events/ index-hu.html, aktuális pályázataink a C³ főlapról elérhetők. Lehet tehát tájékozódni, mielőtt véleményt formálunk. (Lehet egyébként kérdezni is, bárkinek, bármikor, ha van kérdés: info@c3.hu.). A tájékozódás azonban azzal a veszéllyel járhat, hogy a tények nem illenek a prekoncepcióhoz. Tényként könyvelhetem el, s kötelezőnek érzem a nyilvánosság előtt kijelenteni, hogy amit a cikkíró a C³-ról ír, az nem igaz.

*

Kedves Naplóm! Milosevics hazug rendszere tehát megbukott, ez az új, 2000. október hatodiki, demokratikus, történelmi lecke. Más szempontból, Sturcz esetében, a bukáshoz egyetlen középiskolai magyarnyelvtan-tanár minősítése is elég lehet, ne tévesszük el az arányokat. (Vegyük ezt a mondatot: *„De ugyanígy összezsúfoltan, alárendelten jelent meg a terem többi kiállítónője is."* Ez a beszéd. Hölgyeim, kiállító uraim, kérjék ki maguknak!)

A cikk érdekes mozzanata, hogy Sturcz keveri a kiállítótermet a templommal, lépten-nyomon szentélyt, kereszthajókat emleget. Általa jelzett szentimentalizmusomból adódóan ezt tekinthetem akár jó jelnek is, tisztázásra érdemes motívumnak. Kérem ezért szelíden, figyeljen: a templomi szentély (sanctuarium) nem a laikusok számára fenntartott hely, de ebből nem következik, hogy kiállítást látogató kritikusként már lehet laikus.

Peternák Miklós
a C³ igazgatója,
a Média Modell kiállítás rendezője

P. S. (kevésbé szelíden)

Felmerül még, miért az *ÉS*-ben, és miért nem például a Magyar Művészeti Fórumban publikálta dolgozatát Sturcz, ahonnan régóta áramlanak hasonló szellemű írományok a nyilvánosság szemetesvödreibe. Akkor nyugodtan figyelmen kívül lehetett volna hagyni, mint civilizáción kívüli jelenséget, s e jegyzetet sem kellett volna közreadnom.

*

Peternák Miklós lábjegyzetében szerkesztési kérdéseket is érint, ezért célszerűnek látom rögzíteni, hogy az általa megbírált írás egy létező álláspont közölhető kifejtése. Ugyan miért ne volna helye az ÉS-ben?

Szikszai Károly
rovatszerkesztő

Cikizni csak pontosan, szépen

Régi lelkes *ÉS*-olvasóként közlom, hogy Siva nem istennő (lásd a Páratlan oldal glosszáját, Sz. Sz.: *Kilenclyukú*, október 6.), hanem férfi isten, akinek jelképe a felálló fütykös, azaz linga, szent állata a bika, és felesége Mahadévi, a nagy Istennő, akinek még sok arculata és neve van (Durga, Káli, Parvatí). Valószínűleg az – a névvégződés és a túlzásba vitt orosz- vagy latintanulás – az oka, hogy mindent nőneműnek hiszünk, ami a-végű, pedig például a poeta sem az. Épp az *ÉS*-ben fejtegette valaha Koroknay Zsuzsa, hogy a bula nyilván nőnemű bulitárs. Pedig egyszerű női segg cigányul, eredetileg pedig szanszkrit szó, ami vulvát vagy/és anust jelent.

Székely András
művészeti író

Egy kis propaganda

A galád liberálbolsevik ellenzéki média igencsak szapulja a kormány *Befektetés az új évezredbe* című füzetecskéjét (*ÉS*, szept. 29.: *Szeminárium*)(amit ugyan nekünk nem küldtek el, de azért sikerült elkunyerálnom egy barátomtól), egyesek még olyasmit is le mernek írni, hogy félrevezető (azaz nem teljesen igaz) dolgok vannak benne. Az ilyen, ki sem mondom micsodák számára álljon itt két példa is arra, hogy a címlapon ragyogó aranyló búzakalászoknál is ragyogóbb igazságokat lelhet a figyelmes olvasó a szóban forgó füzetkében.

Elsőként álljon itt egy fejezetcím a hetedik oldalról: „1999, EGY PÁRATLAN ÉV". Így igaz! 2000 meg páros lesz! Ezt azért még a legelvetemültebb ellenzéki bértollnok sem vitathatja, legfeljebb abba köthet bele, hogy ez vajon a mostani kormány érdeme, vagy az előzőé.

Másik példa az utolsó fejezet, melynek címe: „A CSALÁD PÉNZTÁRCÁJA". Mögötte két oldal, töküresen. Nemcsak igaz, találó is!

A füzetke egyetlen hibája az, hogy a grafikonokon általában az előző kormány eredményeit jelölik aranysárgával, míg a mostaniét vörössel. De ez nyilván csak valami fondorlat eredménye.

Imre Attila

Platón és Moussambani

Az *ÉS* szeptember 29-i számának sportoldalán Megyesi Gusztáv és Darvasi László nem értenek egyet Egyenlítői-Guinea lakosainak számát illetően. Tudniillik Megyesi szerint 340 ezren lakják, Darvasi ezzel szemben 420 ezret ír. Kíváncsi lennék, mi erről a szerkesztő véleménye. A magam részéről utánanéztem, 1995-ös adatok szerint Egyenlítői Guineában 437 ezer ember él, s minthogy tíz év alatt a népességnövekedés statisztikailag ötszázalékos, már ez az adat is kérdéses. Ráadásul a 22. oldalon két cikkben Platont és Platónt „egyaránt" idézik; úgy tűnik, mintha a szerkesztő itt sem akart volna dönteni.

Tisztelettel,

k Pályi Sándor Márk
az Eric Moussambani
Baráti Kör tagja

ÉLET ÉS IRODALOM

Kiadja az
Irodalom Kft.:
ÉS Alapítvány
Journal Art Alapítvány
Megjelenik minden pénteken

Főszerkesztő:
KOVÁCS ZOLTÁN
Főszerkesztő-helyettes:
TARNÓI GIZELLA
VÁNCSA ISTVÁN
Olvasószerkesztő:
SZIRA PÉTER
Szerkesztők és fogadóórák:
Vers:
CSUHAI ISTVÁN
kedd 10–13
Széppróza:
DÉRCZY PÉTER
kedd 10–13
Könyvkritika:
KÁROLYI CSABA
csütörtök 9–13
Interjú:
SERES LÁSZLÓ
hétfő 11–13
Tárlat, grafika:
SZIKSZAI KÁROLY
hétfő 11–13
Tervezőszerkesztő:
BORSOS SZVETLÁNA
KABÁN ESZTER ANNA
Munkatársak:
BAKÁCS TIBOR S.
DARVASI LÁSZLÓ
MEGYESI GUSZTÁV
MOLNÁR ERZSÉBET
ORBÁN OTTÓ
VÁGVÖLGYI B. ANDRÁS
Korrektor:
WEISZ GYÖRGYI
Terjesztés, hirdetés:
ANDÓNÉ VÁCZI GABRIELLA

Index: 25-44
HU-ISSN 0424-8848
Szerkesztőség:
1089 Budapest, Rezső tér 15.
(Bejárat a Rezső utca felől)
Budapest 1443. Pf. 274
Telefon: 303-9211, 210-0969, 210-5861
Telefax: 303-9241
E-mail: es@es.hu
Internet-cím: www.es.hu
Kiadja: Irodalom Kft.
Felelős kiadó:
a Kft. ügyvezető igazgatója
Telefon: 303-9211
Hirdetésfelvétel: Rezső tér 15.
Levilágítás: Chroma-TOP

Lapterjesztés: Irodalom Kft.
1089 Budapest, Rezső tér 15.
Telefon: 210-5149, 210-5159
Terjeszti a Magyar Posta, a Lapker Rt.
és alternatív terjesztők

Bankszámlaszámunk: Budapest Bank Rt.
10102237-07105005-00000008

Nyomtatás:
West Hungary Nyomdai Centrum
Nyomda igazgató: Jens Dänhardt

A lap a Soros Alapítvány, a József Attila Kulturális és Szociális Alapítvány, valamint az Inertia Kft. támogatásával készül.
További támogatóink:
EGIS Rt., valamint olvasóink, akik adóforintjaikkal támogatták a lapot.

Az ÉS kommunikációs partnere:

Westel a Kapcsolat

Lapzárta: kedd, 11 óra

Meg nem rendelt kéziratokat lehetőségeink szerint gondozunk, de csak felbélyegzett, válaszborítékos levelekre áll módunkban válaszolni.

Előfizetési információk
A Magyar Posta Rt. Levél és Hírlapüzletági Igazgatóságnál (1089 Bp., Orczy tér 1.) és kerületi ügyfélszolgálati irodáin, vidéken a postahivatalokban illetve a hírlapkézbesítőknél az előfizetési díj
egy évre 7894 Ft, fél évre 4200 Ft, negyedévre 2244 Ft, egy hónapra 780 Ft.

Kedvezményes éves előfizetés 7400 Ft
a Pont Könyvesboltban (Budapest V., Nádor u. 8.) valamint a szerkesztőségben.
Előfizetési csekk, illetve számla a 210-5149, 210-5159-es telefonon, a 303-9241-es faxon vagy e-mailen **es@es.hu** igényelhető
Külföldi előfizetés: a szerkesztőségen keresztül.
Éves előfizetési díj: 110 USA-dollár, a környező országokba 90 USA-dollár a bankszámlánkra történő befizetéssel (a szerkesztőség egyidejű értesítése mellett).

További előfizetési információk a honlapunkon **www.es.hu**
Terjesztési reklamációk, címváltozás stb. bejelentése a 06-80-444-444-es postai zöld számon vagy a kiadó telefonszámain.

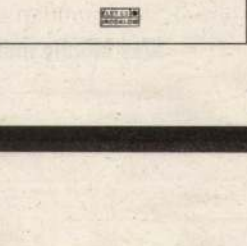
Fizessen elő az ÉS-re!
~~9984~~ Ft helyett
csak 7400

forintot kell kiadnia, ha nem hetente vásárolja, hanem szerkesztőségünknél fizeti elő lapunkat egy évre. Előfizetési csekket, illetve számlát a 210-5149 vagy 210-5159-es telefonszámon, a 303-9241-es faxszámon, az **es@es.hu** e-mail címeken kérhet.

Levélcímünk:
1089 Budapest, Rezső tér 15.
Bankszámlaszámunk:
10102237-07105005-00000008

Még kapható

Budapesten megvásárolható a Balassi Könyvesboltban (II., Margit u. 1.), a Fókusz Könyváruházban (VII., Rákóczi út 14.), az Írók Boltjában (VI., Andrássy út 45.), a LÁNG-TÉKA könyvesboltban (XIII., Pozsonyi út 5.), Markó Könyvszalonban (V., Balassi B. u. 7.), a PONT Könyvesboltban (V., Nádor u. 8.), a Saxum Kft.-nél, a Sunbooks Kft.-nél, a TÓTH-ÁGAS-nál, valamint országosan a LIBRI Kft., a LÍRA és LANT Könyvesboltjaiban és a nagyobb hírlapárusító üzletekben.

Orbán Ottó: Falfirkák (A fele sem tréfa)

*

David Grossman: Igyekszem tisztán gondolkodni (jeruzsálemi jegyzet)

*

A holokauszt az emberről szól – interjú Katz Katalinnal

*

Ex libris Horkay Hörcher Ferenc

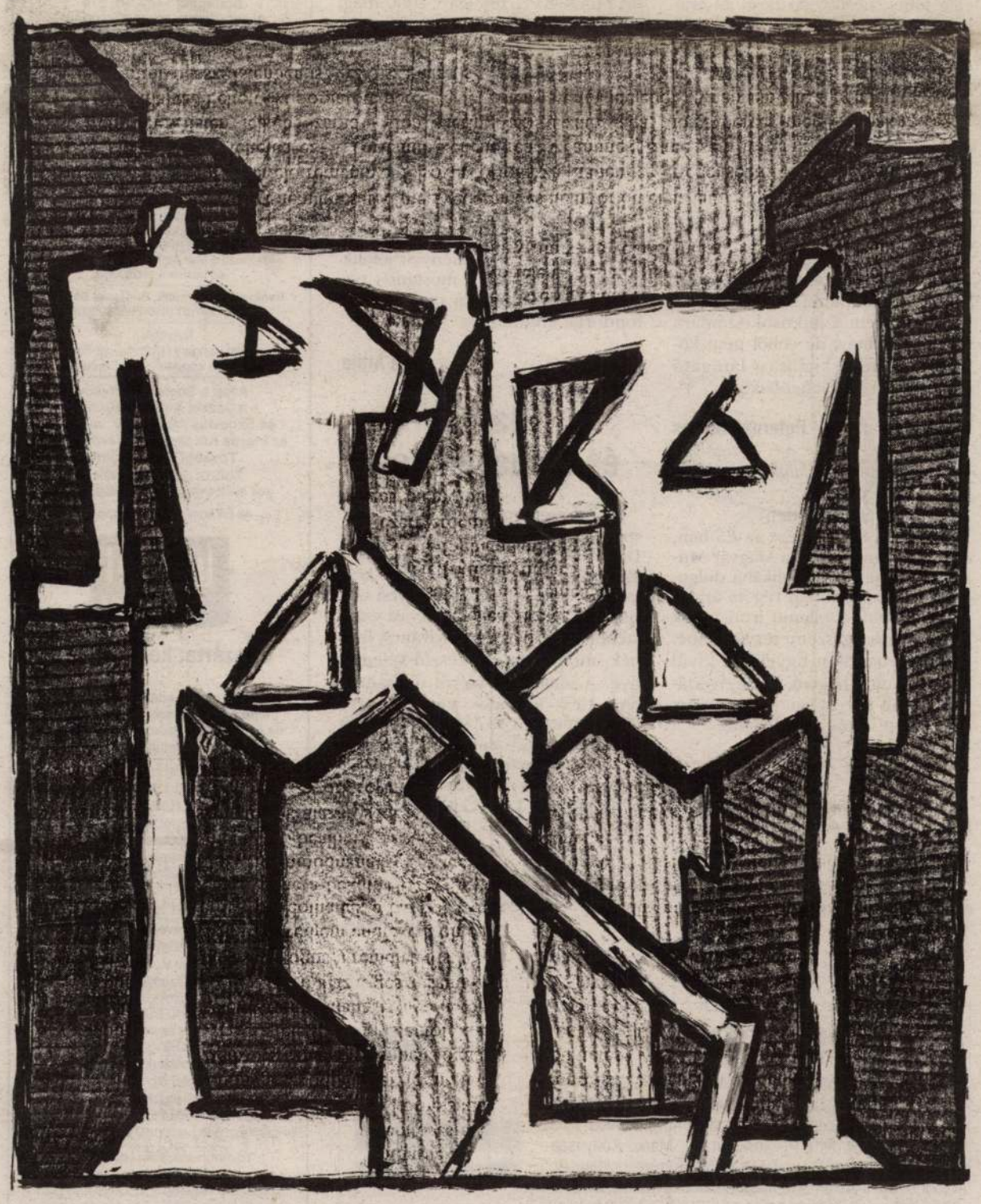
*

ÉS Irodalom: Balla Zsófia, Jász Attila, Szijj Ferenc és Térey János verse, Demény Péter, Müllner András és Podmaniczky Szilárd prózája

ÉLET ÉS IRODALOM

IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

XLIV. ÉVFOLYAM, 41. SZÁM ÁRA: 192 FT 2000. OKTÓBER 13.

Kiss Mihály munkája

KOVÁCS ZOLTÁN:

Tóth Béla közeli

Néhány éve megjelent egy könyv, szerzője Fricz Tamás, címe: *Egy következmények nélküli ország*. A kötet egyebek mellett arról szól, ami a címe, azaz hogy történhet ebben az országban akármekkora botrány, megeshetnek égbekiáltó törvénytelenségek már akár a legfelső politikai szinteken is, azoknak semmi következményük nincsen. Az élet megy tovább, és ennek – állapítja meg több helyütt a szerző – nemcsak az egész társadalom tekintetében vannak beláthatatlan morális következményei, de nyilvánvaló ennek az országrothadásnak a személyiségromboló hatása is. A sorozat, melynek egy-egy darabja a Horn–Kuncze-kormányzás időszakának kellős közepén, az akkor még létező *Magyar Nemzet*ben jelent meg, ha akarta azt Fritz Tamás, ha nem (erősen gyanítom, hogy akarta), valamiképp a Fidesz választási stratégiájának alapjává lett. Elméleti alapvetése volt annak a később megtervezett médiakampánynak, amelynek legfőbb üzenete szerint a rendszerváltás utáni kormányok, de elsősorban a szoclib kormányzat bármit megengedhet magának, következménye úgysem lesz, másrészt pedig ami ebből következik: kellene most már végre egy olyan társaság, amelyiknek nincs semmilyen bűne. Amelyik nevéhez nem tapadnak jogszerűtlenül megszerzett pénzek, s melyik másik lehetne ez az erő, mint a fiatal demokraták, akik a politikai hatalmat – elsőkként a rendszerváltás után – nem saját és elvtársaik gyarapodására, hanem a közjó szolgálatára használják majd.

A kötet megjelenésének apró időzítési hibája volt – bár ezt írhatjuk akár a bizonytalan nyomdai átfutás számlájára is –, hogy a könyv már akkor került a boltokba, amikor a Tocsik-ügy fejleményeként egy miniszter, valamint az ÁPV Rt. több vezetőjének a feje hullt a porba, a kötet mégis naponta megélt állampolgári élményt rendszerezett, s indokolt volt az olvasó bólintása, igen, ez így van, ez mégiscsak egy következmények nélküli ország.

Most, az Orbán–Torgyán-kormányzás kellős közepén, hátunk mögött immár a Schlecht Csaba és a Kaya Ibrahim nevű papírtörök (Váncsa után szabadon) közötti, jogszerűnek semmilyen észjárás alapján nem nevezhető szimpla köztartozás-eltüntető ügyleteken, aztán egy bányaügyön, amiből egyértelműen kiderült, és az érintettek sem vitatták, hogy egy közpénzből alapított Fidesz közeli cég résztulajdont szerzett a miniszterelnök apjának bányavállalkozásában, majd annak privatizálása után kiszállt belőle, továbbá, hogy a vezető párt országos választmányának elnöke ellen közvádas büntetőeljárás van folyamatban sikkasztás ügyében, hogy a kisgazda vezetők lassan már azt sem tudják, ki kicsoda a párton belül, ki a pártlap főszerkesztője és szemrebbenés nélkül utalgatnak NATO-pénzeket a pártlapba, de ha mindez nem lenne elég, akkor most legutóbb beúszott a képbe egy Tóth Béla nevű magyar vállalkozó, akiről eddig mindenki, beleértve a Fideszt is, úgy tudta, hogy a kormánypárt bizalmi embere, de most, hogy Tóth némiképp érintve van az olajügyben, már csak Tóth Béla tudja úgy, a Fidesz ma már ezzel szemben úgy látja, Tóth Béla egyszerű vállalkozó: megengedőleg Fidesz közeli vállalkozó. (Egyszer ezt a „közeli"-séget most már rendesen definiálni kellene, ha egyszer a fiatal demokraták minden zavaros ügyletből ezzel a saját maguk által kitalált, és a közhivatalok által jól beszopott, jogilag tetszés szerint értelmezhető agyrémmel próbálnak kimászni, tegyük hozzá: – a magyar politikai kultúra legnagyobb szégyenére – többnyire sikerrel.) A kormánypárti és kormánypárt közeli – hülyüljünk magunk is! –, továbbá kormányszövetséges és kormányszövetséges közeli botrányoknak ez a korántsem teljes taxációja itt most pusztán azért indokolt, mert az ország következménynélküliségétől saját személyiségét illetően már korábban lerobbant állampolgár – ld. Fritz Tamás idézett cikkeit – azt látja, hogy e szempontból az ország állapota, ha lehet, tovább romlott, a szint még mélyebbre süllyedt, momentán alighanem a magma környékén van – hogy képileg is tegyünk hozzá a tapasztalati tényhez. Vagyis homlokráncolatnyi hazánk állampolgára most éppen azt látja, hogy az a politikai erő, amelyik a legutóbbi választásokon még mint az egyetlen, utolsó tiszta párt jelent meg és nyert választásokat, már akkor sem volt makulátlan, amikor azt állította magáról. De talán még ez is tűrhető volna, ha ezeket a morális vereségeket a párt méltósággal viselné. Arra gondolok, hogy ha valami bebizonyosodik, akkor vezetői nem a vállukat vonogatnák – ezt már láttuk Horn Gyulától –, hanem némi közhivatalnoki alázattal és az alkalomhoz egyedül illő őszinteséggel reagálnának a sajnálatos eseményre: egy korábban elhallgatott és most felszínre került hazugságra, esetleg kellemetlen kapcsolatra, esetleg arra, hogy nem minden pénz került oda, ahova jogszerűen kellett volna. Ilyenkor az egyszerű állampolgárnak meg kellene adni a megbocsátás lehetőségét. Aztán lehet, hogy megbocsát, lehet, hogy nem – ez tőle függ, de ez – gondolom – még mindig emberibb, egyenesebb és van benne méltóság, mint már a második mondatban előkapni ezt az agyalágyult masszát: *közeli*. Csak *közeli* volt a bűnös, nem a mi emberünk, felelősséget nem vállalunk érte. Igaz, a Fidesz-vezérkar Tóth Béla közelivel együtt ünnepelt azon a mámoros pesti éjszakán, de ez sem jelent semmit, a Fidesz-vezérkarral bárki bármikor együtt ihat, attól az még nem fideszes, csak közeli. (Ha ezt az utolsó fordulatot száz év múlva elolvassa egy magyar, aligha tudja, köpjön vagy nyeljen, de valószínűleg erős múltfeltárásba kezd – Pártkapcsolatok az ezredelőn, különös tekintettel a *közeliség* fogalmára – valahogy így. Kiváló disszertációs téma.)

Aktuálisan azonban most az a kérdés, hogy ha a következménynélküliség négy éve már súlyos állapotba sodort országot, társadalmat, egyént, akkor négy év múltán, vagyis ma, milyen lehet mindez és hogy milyen perspektívái vannak a további össztársadalmi züllésnek. (Az nem elég, hogy széles: részletesebben!)

Az Optimális Családtervezési Modell

alapító szülész - nőgyógyásza megnyitotta magánrendelését

Dr. Dudás István

szülész - nőgyógyász

Családtervezés, meddőség-, terhesgondozás, általános nőgyógyászat. Ultrahangos vizsgálat.

Bejelentkezés: (06-1) 250-4718

9 770424 884005 00041

Nemzeti médiaművészeti seregszemle

(Folytatás a 9. oldalról)

Indokolatlannak tartom ugyanakkor azon néhány éve végzett, intermédia szakos hallgatók nagyszámú szerepeltetését, akik elavult módon, az avantgárd mintáit követve, „médiális kutatásokba", a technikai eszközök gyakorlati és elméleti álproblémáiba bonyolódva közelítettek az új médiához.

A kiállítás válogatási elvei szakmailag megalapozatlanok voltak, hierarchikus koncepciója – vagyis az idősebb (úgynevezett „nagy") generáció szentélybe emelése – ugyanakkor azt sugallta, hogy „megállt az idő", s a hetvenes évek neoavantgárd eredményeihez képest nem született semmi új, avval egyenrangú, a nemzetközi szcénával lépést tartó teljesítmény. (Pedig azok – csak éppen egyből a korábbiaknak alárendelve, a hierarchiát, a status quót fenntartva – itt is jelen voltak.) Nem hiszem, hogy a kurátor feladata vagy joga volna az ítélkezés, a művészek közötti hierarchia felállítása, különösen nem egy művészeti ág teljes spektrumának bemutatására vállalkozó tárlaton. Az azonban feladata volna, hogy jelezze azokat a szakmai, műfaji kritériumokat, szempontokat, amelyek alapján az „intermédia" területéhez tartozó műveket kiválogatta. Ezzel szemben itt Peternák, korábbi tevékenységének is ellentmondva, gumikategóriaként használta az intermédia fogalmát. Eddig ugyanis minden megnyilatkozásában, kiállításával azt sugallta, hogy „intermédia" alatt az összes többi művészeti ágnál haladóbb szemléletű és műfajú, csakis a legkorszerűbb technikai eszközöket (video, komputer, internet stb.) használó művészeti ágat ért. (A jelen kiállítás alcíme – INTERMÉDIA – Új képfajták – Interaktív technikák – is ezt ígérte.) Korábban azt is jelezte, hogy számára csak a technikai eszköz, a médium használata az elégséges kritérium az „intermedialitáshoz", az élcsapathoz tartozáshoz. Az „intermédia" fogalmát így értékkategóriaként, irányzatként, (a C³ és az intermédia tanszék köré csoportosuló) iskolaként, egy új, modern szemléletmód hordozójaként fogta fel. Most, amikor egy nemzeti seregszemle alkalmával pontosabban is körvonalazhatta volna, mit is ért ezen az új szemléletmódon, korábban kőkeményen radikálisnak kikiáltott, korszerűként, zártként tételezett műfaji kategóriáját a végtelenségig tágította, felpuhította, s válogatásába teljesen hagyományos képzőművészeti installációkat, fotókat, filmeket, mi több, szobrászati, grafikai alkotásokat is bevont.

*

Peternák, a kiállításhoz kapcsolódó, a tízéves tanszéket propagáló *Balkon*-cikkében (*Mi az intermédia?* 2000/7–8., 10–12. o.), a fluxusművész Dick Higgins 1966-os (!) statementjére hivatkozik, mely szerint az intermédiába minden beletartozik, ami több művészeti ág, médium közötti szellemi térben mozog. Ennek alapján azonban szinte minden kortárs művet, festményt, grafikát, szobrot, kollázst, objektet stb. ide sorolhatnánk, hiszen a legtöbb mai művészeti ágat, produktumot ez a fajta, más területekre való nyitottság, köztes szemlélet jellemez. Egyébként sem gondolnám, hogy egy több mint harminc évvel ezelőtti diskurzusba illeszkedő, meglehetősen általános művészkijelentésre alapozhatnánk egy mai, korszerű médiumhasználatra apelláló művészeti paradigmát. A nemzetközi szakirodalom és kurátori gyakorlat – ahogy azt részben Peternák is elismeri – nem is a fluxushoz kapcsolódó „intermédia" terminust, hanem inkább a *new media*, electronical art, digital art, computer based art fogalmakat használja, s ezen nemcsak az említett technikai médiumok használatát, hanem egy jellegzetesen nem a médiummal magával is foglalkozó, vagy azt utópisztikusan értelmező kortárs művészeti szemléletet ért.

Miközben már régesrég megrendült az egyedül üdvözítő útban s a rajta haladó élcsapatban való hit, s a kortárs nemzetközi színteret az alternatív helyzetek jellemzik, Peternák *„szinte az egyetlen lehetséges útnak"* nevezi az intermédiát, s annak meghatározásában is ideologikus általánosságokban mozog: *„Az intermédia fogalom és név értelmezésünkben két, egymással szoros kapcsolatban álló területet fed le: a művész* médiumok (technikák, műfajok, sőt stílusok, irányzatok) közötti *pozíciójának előtérbe helyezését, melyből következik, hogy művészeti tevékenységét mint* szabad szellemi tettet *értelmezzük, s ennek az alkalmazott technikák, kifejező eszközök egyenértékűen alárendelt elemei lehetnek csak, valamint* az ismeretlenre irányuló kutatás iránti elkötelezettséget, *ami a művészet sajátos hagyományainak (határkutatás) funkcionális és folyamatos újraértelmezését követeli meg, a művészi tevékenységet a tudomány–technika–kommunikáció háromszög súlypontjára tolva át"* (i. m. 11. o.). Egyébként a cikk más helyén szereplő definíció is a korábbi, az elektronikus, digitális technikákon alapuló intermédia-interpretációt ismétli, szöges ellentétben magával a kiállítással. („Az intermédia *feladata a művészképzés kiterjesztése olyan műformák és technikák felé, melyek a 20. századi képzőművészetben jelentek meg először [fotokinetikus és elektronikus művészetek, multimédia, új kommunikációs technikák, interdiszciplinaritás]"* – u. o.). Mindezt megfejeli egy olyan, a művészetnek vindikált, a húszas évekre jellemző utópisztikus politikai, társadalomátalakító funkcióval – ráadásul szentimentális nyelvezeten –, ami teljesen kívül áll a jelen kontextusán, a Foucault nyomán éppen a tudomány és technika hatalmi beágyazottságát kritikusan vizsgáló szemléleten. (*„...miért érdekesek az intermédia számára mindenekelőtt az új technikai médiumok és kifejezési formák: itt nyílik a legtöbb lehetőség arra, hogy* [...] *segítse* az örök feladat *új és új megoldásait*, a szépség és szabadság állapotát [...] *Ha mindezek alapján az olvasó azt a következtetést vonja le, hogy az intermédia határozott törekvése egy olyan szintézis megmutatása,* mely a művészet határain túl látja a művészet aktuális feladatát, *miközben saját meghatározási kísérletei elől is folyamatosan kitér, nem áll távol az igazságtól"* [kiem. – S. J.] i. m. 12. o.). Világos beszéd, amely jelzi, hogyan bújik a modernség látszata érdekében a technikai médiumok új álarca mögé a régi, a művészetet politikai eszközként értelmező, hazai privilegizált helyzetét konzerválni igyekvő, kiüresedett avantgárd attitűd. Amögé a média mögé, amely a nemzetközi művészetben éppen a hierarchiák, a modernizmus, az avantgárd kánonná emelt építményének lebontására szolgáló radikális, demokratikus eszközként szolgált.

A modellértékűséget már címében is manifesztáló kiállítás tehát elitista, avantgárd akadémizmusával éles ellentétben áll a nemzetközi művészeti élet normáival, éppen a legfrissebb, demokratikus alternatívákat, stratégiákat, művészeti-politikai ideákat hordozó új média műfajában megnyilatkozó szemléletével. Ellentmondásai és hibái – szemléleti és műfaji határokat, eltérő attitűdöket összemosó jellege – abból fakadnak, hogy egy elavult szemléletet próbál egy korszerű médiumon keresztül átmenteni.

(Intermédia kiállítás a Műcsarnokban)

MÉSZÁROS TAMÁS:

Mindig van remény

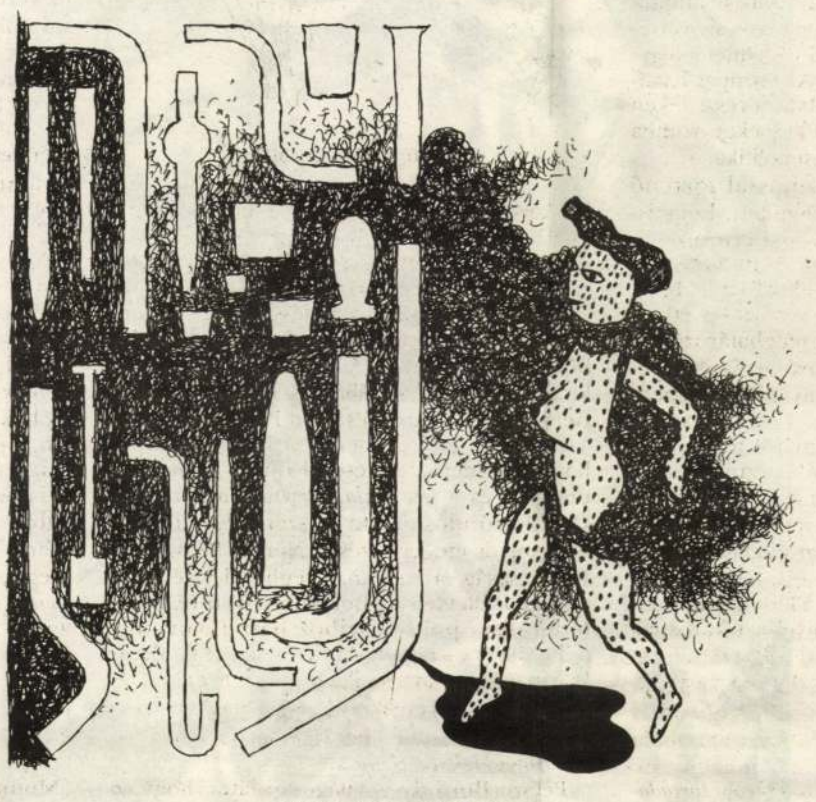
A minap a Fidesz ifjúsági szervezetének egyik rendezvényén Kövér László szükségesnek tartott néhány szót szólni a magyar sajtó állapotáról (vajon miért gondolja úgy egy kormányzó párt elnöke, hogy ez feladatai közé tartozik?), és áperté kijelentette: márpedig ma nincs mértéktartó és mértékadó, valóban független újságírás Magyarországon.

Nem tudom, a Fidelitas-korú fiatal demokrata polgárok hogyan fogadták ezt a sommás véleményt; mindenesetre feltételezhető, hogy igencsak meglepte őket, ám mint fegyelmezett pártutánpótlástól elvárható, nem tettek fel keresztkérdéseket az elnök úrnak – legalábbis az olyannyira leszólt sajtó nem tudósított a salgótarjáni összejövetelen fellángolt vitáról.

Pedig ha én Fidesz-tanonc lennék, bizony megkérdeztem volna Kövér Lászlótól, miként lehetséges, hogy megannyi, a kormányoldalhoz nyíltan közelálló, a koalícióval tüntetőleg rokonszenvező és ennek megfelelően állami forrásokból kellőképp támogatott média mindenek ellenére sem mértékadó. Ha én Fidelitas-tag lennék, pártom súlyos mulasztásaként értékelném, hogy mindazok az orgánumok, amelyek a mi befolyásunk alatt állnak, és munkatársaik mondhatni a mi kenyerünket eszik, a mai napig sem voltak képesek elsajátítani a mértéktartást, s még mindig nem felelnek meg a függetlenség követelményeinek sem. És tüstént megkérdezném: vajon ki a felelős ezért?

Aztán – már ha ifjú polgárjelölt lennék – legott számon kérném mondjuk Orbán Viktortól, miért látogat el olyan szerkesztőségekbe (lásd: *Demokrata*, *Vasárnapi újság*), amelyek – a többi közt – nyilván nem kompatibilisek a Fidesz médiapolitikájával, hiszen Kövér elnök úr soha nem beszél a levegőbe, s ha ő egyszer azt mondja, hogy az egész magyar sajtó csökött, akkor az egyrészt feltétlenül igaz, másrészt a kimondott verdiktet nem értelmezhetjük másként, mint hogy a legnagyobb kormánypárt igen sajnálatosnak tartja, hogy a mai tömegtájékoztatás sem részben, sem egészben nem felel meg a demokratikus normáknak.

Mármost a Fidelitas hallgatósága talán nem volt elég kíváncsi, mert ha az lett volna, valaki csak megkérdi az aggodalmas pártelnöktől, vajon egyeztetik-e olykor a sajtót illető nézeteiket a miniszterelnök úrral, avagy ilyen tisztázó eszmecserék nélkül kénytelen Orbán Viktor leülni a közszolgálati rádió mikrofonja elé, heti rendszerességgel kiszolgáltatva magát az elégtelenre értékelt sajtó riportereinek, akik – hiszen hallhatjuk – minden mértéktartás mellőzésével rontanak neki. Nem kell-e tehát féltenünk a kormányfőt téves vonzalmaitól, naivitásától és jóhiszeműségétől – vetődhet fel a Fidesz fiataljaiban – legalább nekünk, akik most már tudjuk Kövér Lászlótól, mit ér a magyar újságírás en bloc.

Stefanovits Péter rajza

De ugyanezek az ifjak tovább is mehetnek. Felötlik tán bennük, elfogadható-e, hogy miután pénzt és fáradságot nem kímélve immáron kiadatik a *Sportfogadás* mellékleteként funkcionáló, *Magyar Nemzet* néven megjelentetett *Napi Magyarország*, ez a nyilván a mértékadás–mértéktartás–függetlenség szentháromságának ajánlott sajtótermék ez idáig sem lett mintegy úttörője és világítótornya az objektivitásban megújhodandó magyar zsurnalisztikának. Egyáltalán: nem pazaroltatike az önzetlen, minden politikai érdektől mentes segítség arra méltatlan szerkesztőségekre és munkatársakra, olyanokra, akik, ha hihetünk Kövér elnök úrnak (és hihetünk!), akkor minden konstruktív pártutasításunk ellenére megátalkodottak a mértéktelenségben és a pártosságban.

És reménybeli fideszes létünkre nem mehetünk el szó nélkül a közszolgálati televízió és rádió mellett sem. Mennyi energiánkat, lelkiismeretességünket, kitartásunkat emésztette fel ez idáig is a kizárólag kormánypárti összetételű kuratóriumok felállítása, majd megtartása az ellenzék meg-megújuló támadásai közepette – éspedig csak azért, mert eltökéltük, nem engedünk e legfontosabb, legbefolyásosabb fórumok függetlenségéből. Hát nem azt mondtuk, márpedig mértékadás lesz itt, bármi áron. Most pedig azt kell hallanunk az elnök úrtól, hogy hiába áhítottuk ifjú lélekkel a magasztos célokat, a magyar sajtó nem nőtt fel korszakos feladatához – ráadásul a mi elnökünk azt sem rejti véka alá, hogy már reményünk se igen lehet rá. Pedig Kövér László nem egykönnyen adja fel; ha ő ennyire pesszimista, akkor bizonnyal rosszul állnak a dolgok.

Igazság szerint nem is igen értjük – mondják netán a párt jövőjének letéteményesei –, hogyan juthattunk idáig, miközben senki sem vádolhat minket azzal, hogy nem folytattunk elég aktív sajtópolitikát. S bár értek időleges kudarcok – például a *Magyar Hírlap*ot ez idáig sem sikerült igazán függetleníteni –, de úgy hittük, nem vallottunk szégyent ugyanakkor a *Szabad Föld*del, amely legalább rálépett a mértéktartás útjára, és tudjuk, hogy vannak még folyamatban további minőségjavító kísérleteink. Joggal reméltük hát, hogy amikor pártunk elnöke beszámol majd nekünk a magyar sajtó helyzetéről, örömmel és elégedettséggel jelentheti: kialakultak végre a számunkra kívánatos arányok, és ha tudomásul kell is vennünk, hogy akadnak még olyan kisebb-nagyobb függőségben dolgozó lapok, mint például a *Népszabadság*, a *Magyar Hírlap* vagy a *Népszava* – hogy a hetilapok némelyikét ne is említsük –, azért elmondhatjuk, hogy legalább a magunk részéről kiépítettük a totálisan szabad magyar újságírás fellegvárait.

Ezzel szemben a cseperedő fideszes magyar polgárok alighanem emlékeznek rá, hogy kevéssel a salgótarjáni találkozó előtt Kövér László még kilenc az egyhez határozta meg az ellenzék, illetve a kormány oldalán álló lapok arányát, mégpedig az ellenzék javára, és noha a Fidelitas-rendezvényen nem tért vissza erre a számításra, sajnos meg sem nevezte azt az egyetlen szerkesztőséget, amely korábbi nyilatkozata értelmében bizton a koalíció mellett áll. Ennek ellenére Kövér László hallgatósága alighanem mégis bizakodott abban, hogy ezek szerint lennie kell legalább egy mértékadó, mértéktartó és független médiumnak az országban, még ha ezúttal Kövér elnök úr meg is feledkezett róla.

Mert feltételezhetjük, hogy a Fidelitas ifjai a pártelnök iránti feltétlen tiszteletük ellenére is hinni szeretnék, a magyar sajtót azért nem kell még leírni.

Az RS9 Színház

októberi műsora

7., szombat, 19.00: Franz Kafka: *A per*; **8., vasárnap, 11.00:** Benedek Elek: *Többsincs királyfi*; **13., péntek, 19.00:** *Anne Frank naplója*; **14., szombat, 19.00:** Dosztojevszkij: *Egy nevetséges ember álma*; **19., csütörtök, 19.00:** Franz Kafka: *A per*; **20., péntek, 19.00:** Dosztojevszkij: *Egy nevetséges ember álma*; **21., szombat, 19.00:** Dosztojevszkij: *Egy nevetséges ember álma*; **27., péntek, 19.00:** Hazai Attila: *Budapesti skizo*; **28., szombat, 19.00:** Hazai Attila: *Budapesti skizo*; **29., vasárnap, 11.00:** Benedek Elek: *Többsincs királyfi*

A TALLÓZÓ legfrissebb számának tartalmából:

TALLÓZÓ
1135 BUDAPEST, CSATA U. 32.
350-0452

– **A hét témája: Az olajár gyűrűi**
Blokád
– Aranyvasárnap Sydneyben
– Mellékletben: Utazási irodák
– botrányok
„Légy turista mindhalálig!"

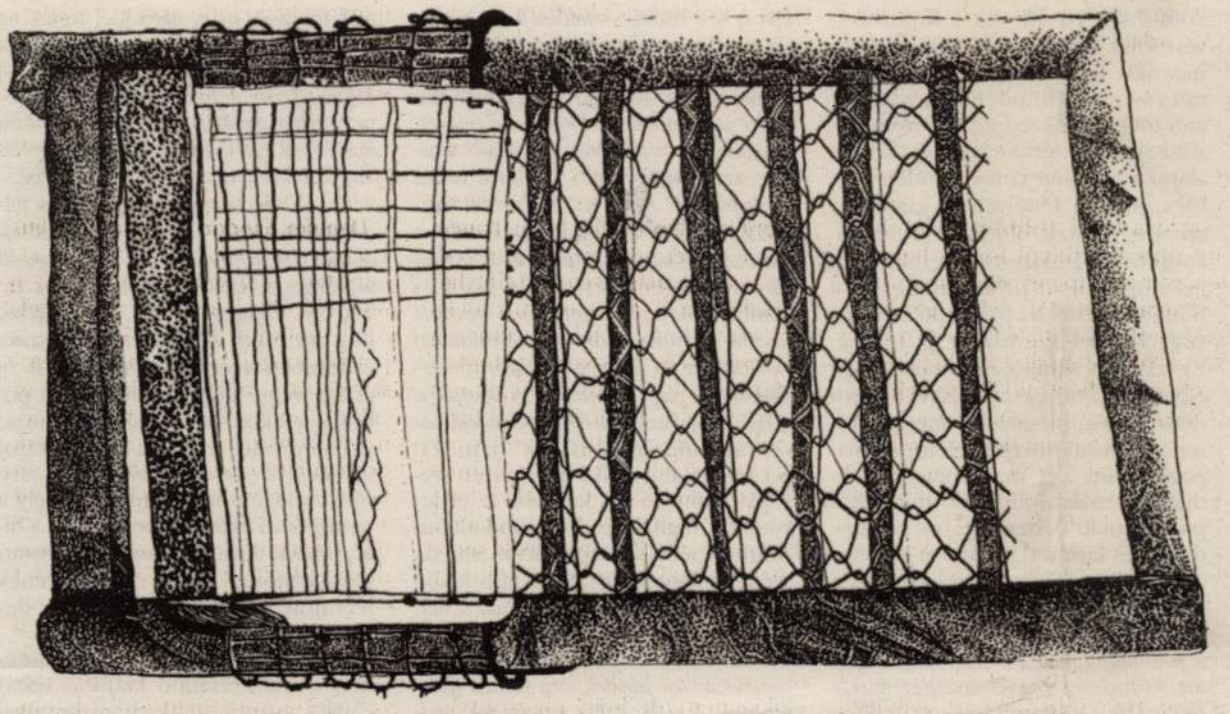
Keresse az újságárusoknál vagy rendelje meg telefonon!
350-0452

Polanyiana

1–2 szám, 2000. kilencedik évfolyam

Pléh Csaba: Polányi Mihály és a mai kognitív szemlélet; Szívós Mihály: A hallgatólagos tudás néhány szemiotikai aspektusa; Kmeczkó szilárd: A végén minden a helyére kerül?; Erdei L. Tamás: Kérdez tudomány; Lehmann Miklós: A személyes tudás átadása; Tanács János: „Hallgatni: arany"; Faragó Péter: Tudománytervezés és autonómia; Békés Vera: „Cogito ergo credo"

Sturcz János

Horovitz Magdolna munkája

STURCZ JÁNOS:

Nemzeti médiaművészeti seregszemle

– avantgárd módra –

Az elmúlt öt „rehabilitációs" évben nem voltunk elkényeztetve a kortárs nemzetközi művészet aktuális problémáihoz kapcsolódó, átgondolt, jól előkészített, elegánsan installált kiállításokkal a Műcsarnokban. Legutóbbi, a magyarországi „intermédia" művészet bemutatására vállalkozó *Média modell* című opuszuk, legalább témájában, evvel kecsegtet. A kiállítás ahhoz a *Pillangóhatás*sal elkezdett, majd a *Perspektíva*val folytatott s az *Innováció*val befejezett sorhoz kapcsolódik, amely még mindig avantgárd módra – elbűvölten, a művészetet és világot megváltó erőként, a modernitás zálogaként – csodálkozik rá a kortárs művészetben és kultúraelméletben már igencsak kritikusan kezelt technikára, technikai médiumokra.

A kiállítás rendezője, Peternák Miklós eredetileg azt a feladatot vállalta magára, hogy egy, a kortárs magyar képzőművészetet művészi áganként átfogó kiállítássorozat részeként bemutatja a nem a festészet, szobrászat, grafika kategóriájába illeszkedő, általa „intermédiának" nevezett területen alkotó magyar képzőművészek működését, vagy legalábbis reprezentatív keresztmetszetet ad tevékenységükről. (Amelyet azután festészeti, szobrászati, grafikai, iparművészeti áttekintések követnek.) Ilyen módon a kortárs képzőművészet legnagyobb spektrumának átfogására vállalkozott, ami ezért rendkívüli koncentráltságot, műfaji definiáltságot, szakmailag megalapozott válogatási elveket igényelt volna. Ezzel szemben – kvalitásbeli problémákat nem említve – a válogatás átgondolatlanságról, műfaji tisztázatlanságról, belterjes, hierarchikus szemléletű szelekciós elvekről tanúskodik. Csakis ezzel magyarázható, hogy éppen a kiállítás fő helyén, a Műcsarnok „szentély" részében egy sor olyan alkotás került – a katalógus helyett szolgáló programfüzet szerint – a „médiaművészeti" bemutató középpontjába, amely a legnagyobb jóindulattal sem sorolható a médiaművészet területébe sem műfajilag – lévén hagyományos rajzok, bronzszobrok, művész-, sőt dokumentumfotók, -filmek, installációk –, sem szemléletileg, minthogy a jelen szemléletétől távol álló, avantgárd alapállású, mediális kutatásokkal foglalkozó műveket láthatunk. Ha talán egy ilyen típusú seregszemlének önmagában nem is feladata, hogy a nálunk ködös, tulajdonképpen „egyéb" kategóriaként szolgáló „kortárs intermédia" fogalmát elméletileg tisztázza, célszerű lett volna, ha a művészeti ág teoretikusának tartott kiállítás-rendező artikulálja elképzelését az általa menedzselt területről, újragondolja tíz évvel ezelőtt alkotott, alkalmazott terminusát.

*

A kiállítás ugyanis, a kategóriát parttalanul kitágítva, szemléleti, műfaji különbségeket figyelmen kívül hagyva ide sorolt például minden fotón vagy filmen rögzített alkotást. Pedig a fotó, a film, a videó vagy a komputer használata önmagában még nem elégséges feltétele az „intermedialitásnak". A jelen művészei ugyanis egyáltalán nem médiacentrikus szemléletűek, hanem pusztán eszközként, s nem az avantgárd módjára, szimbolikus jelentéssel, identitásszimbólumként használják a technikai eszközöket, például a digitális képalkotói módszereket. Egy mű médiaművészeti vagy „intermediális" jellegét tehát nem csupán az általa használt, akár hipermodern médium, hanem szemléletmódja, médiumhasználatában is megnyilvánuló attitűdje határozhatja meg. Már az is kérdéses, hogyan szerepelhettek a kiállításon a teljesen hagyományos avantgárd képzőművészet kategóriájába illeszkedő film és fotó alapú alkotások. De az már végképp érthetetlen, hogyan jelenhettek meg grafikák, szobrok, hiszen az „intermédia" fogalma éppen az ezen hagyományos médiumoktól való elhatárolódás szándékával jött létre.

Ha a fotó önmagában is elegendő volna a médiaművészethez vagy „intermedialitáshoz", még akkor sem világos, hogyan kerülhettek a kiállításba Jovánovics György „tájműként" aposztrofált 1956-os emlékművének hagyományos madártávlati nézőpontokat alkalmazó *dokumentumfotói* (1992). A művész intenciója szerint is szoborként, építészeti alkotásként, mi több, egy XIX. századi alkalmazott szobrászati műtípus leszármazottjaként fogant művének Szelényi Károly által felvett reprodukciója indokolt esetben része lehetne a szobrászok bemutatójának, de szerepeltetése itt nemcsak rossz értelmű tekintélytiszteletet jelzett, de azt is, hogy az „intermédia" fogalmába ennek a több mint százéves technikának dokumentumcélra való használata is besorolódik. Az sem érthető, mit keresett a „szentélyben" Pauer Gyula ide-oda tologatott, kínosan *Beteg szobra* (1987), *Torinói lepel* című szobra (1990), Bachman Gábor és Rajk László 1989-es alkalmi politikai, építészeti *díszletének*, vagy St. Auby Tamás 1992-es akciójának, a Szabadság-szobor átalakításának hasonló elveken alapuló *dokumentumfotója* Lugosi-Lugó Lászlótól. A múlt felidézésének megfelelő kerete lehetett volna egy rendszerezett, történeti áttekintés, mely felmutatná az elődöket, illetve a médium használatának előzményeit. Itt azonban azok a mai történet és művészeti ág részeként értelmeződtek.

A távoli múltba révedés még anakronisztikusabb példája volt a nemzetközi fluxusmozgalom *event*-jeinek magyar művészek által 1993-ban történt rekonstrukcióját megörökítő videodokumentum – *Fluxkoncert 1973–1993* – újrabemutatása, kivehetetlen bélyegméretben, kommentár és pontos szerzőmegjelölés nélkül. Az pedig semmilyen összefüggésben sem volt indokolt, hogy a lényegében hagyományos, képzőművészeti *fotóművészet* képviselője, Kerekes Gábor – vajon miért éppen ő? – is látható volt a tárlaton, ráadásul 11 (!), már jól ismert alkotásával.

Mindez azt mutatja, hogy a kiállításban még igazgatóként közreműködő Beke László és tanítványa, Peternák Miklós koncepciójában nem létezhet monstre műcsarnoki bemutató – szinte bármilyen témakörben – bizonyos nevek, elsősorban a művészbarátok és az egykori harcostársak részvétele nélkül. De indokolatlanul szerepeltek az alcím szerint az „új képfajták" bemutatására vállalkozó tárlaton Baranyay András kvalitásos, ám jellegzetesen a hetvenes-nyolcvanas évek képzőművészeti eszközökkel átalakított fotográfikai műfajához kapcsolódó *színezett fotói* (1982–94, 1990–94), a projektív geometria elméleti problémáit kifinomultan tovább vivő Megyik János *objekt*jei, vagy az egyébként kiváló Türk Péter *grafikái*. Ugyanígy érthetetlen volt a szentélyen kívül megjelenő, már évek óta megszűnt *Hejettes Szomlyazók* csoport 1988-as *installáció*jának retrospektív bemutatása is. (Az installációt – a fotóhoz és a filmhez hasonlóan – a nemzetközi szakirodalom külön műfaji kategóriaként kezeli, s nem sorolja az „intermédia" vagy „új média" kategóriája alá.) A rendezők tehát mind horizontálisan (műfajilag), mind vertikálisan (időben) végtelenül kitágították az intermédia keretét. Mert ha minden, akkor tulajdonképpen mégis mi az „intermédia"?

Fentiekből sarjadó érzésünket, hogy a válogatás talán nem is annyira szakmai, műfaji szempontok, semmint személyes elfogultságok alapján jött létre, csak megerősítette a szentély melletti „kereszthajókban" megjelenő művészek és intézmények sora. Egyik oldalon a Peternák által vezetett intermédia tanszék egyik tanárának, Sugár Jánosnak az alkotása kapott helyet, melynek internetet alkalmazó alapötlete valóban a kortárs média szemléletéhez kapcsolódik, ám keretező installációját, különösen tévére helyezett monstranciáját modorosnak éreztem. A másik oldalon az intermédia tanszék másik tanára, Szegedy-Maszák Zoltán állította ki elvben interaktív, valójában – szokás szerint – nem működő művét, melyen önmaga és riportalanya kimerevedett arcát láthattuk. Vajon a hiperszuper technikai apparátus miért szükségeltetik egy teljesen hagyományos, majdnem amatőr szintű portré hordozásához? (A tanszék többi oktatója úgyszintén, sőt, amerikai vendégtanára, George Legrady is szerepelt a kiállításon.)

*

Az igazi sokk azonban csak ezek után érte a látogatót, aki a lapmonitor mögé lépve, az „északi kereszthajóban" a kiállítás rendezője által igazgatott, s az eredetileg mindenki számára nyitott Soros Centerből privatizált *C³ központ reklámanyagait*, eddigi projektjeinek plakátjait, számítógépen rögzített dokumentumait láthatta. A leplezetlen önreklám ilyen nyílt formája igencsak távol áll a nyugati világban kötelező politikai korrektség normájától. (Az egykoron dokumentációs központként, kiállítóhelyként, műhelyként funkcionáló, nemzetközi projekteket támogató intézmény működéséről mostanában a falakon kívül szinte semmit sem lehet tudni; kiállítási, dokumentációs, előadói, szponzori tevékenysége leállt, ám néhány kivételezett művész itt készítheti videóit, komputermunkáit, míg a többség nem jut hozzá a bizniszcélokra átállított, kiváló technikai berendezésekhez. Természetesen az itt dolgozó munkatársak is széles körű kiállítási lehetőséget kaptak.)

Teljesen méltánytalan mind az itt kiállító, mind a kihagyott magyar művészekkel szemben, hogy a magyar intermédiát bemutató monstre tárlaton, egy külön teremben, a budapesti tanszékhez baráti szálakkal kötődő kölni intermédia tanszék nebulói is bemutatkozhattak igencsak gyenge alkotásaikkal. (Nyilván cserébe a budapesti hallgatók ez év júliusi ottani bemutatkozásáért. A viszonosság rendjén is volna, például a Képzőművészeti Egyetemen, de nem az NKÖM, a MAOE, a MAK, az NKA és a Millenniumi Kormánybiztos Hivatala által finanszírozott országos médiabemutató keretein belül.)

A kiállítás fennmaradó részében, összezsúfolva, egy sor valóban korszerű „intermediális" művész is helyet kapott, néhány érthetetlen hiányt leszámítva szinte a közép- és fiatal generáció színe-java. „Hozta a formáját" Waliczky Tamás, Nemes Csaba, Gerhes Gábor, Gerber Pál, Július Gyula, EIKE, Vincze Ottó, Faa Balázs, Csörgő Attila, Lakner Antal, Gyenis Tibor, El-Hassan Róza, Chilf Mária stb. Csak azt nem értem, hogy legtöbbjük miért nem friss alkotással (például Nagy Kriszta, Bakos Gábor), vagy miért már jól ismert, agyonreprodukált (például Lakner Antal, Várnai Gyula) művel jelentkezett. A „rendezési elvekre" nézve különösen árulkodó volt az a kisterem, amelybe az intermédia tanszéken éppen végzett, vagy még hallgató „lányokat" zsúfolták össze. Pedig az említetteken túl éppen az itt szereplő női alkotók, Németh Hajnal, Pál Zsuzsanna Rebeka, Szabó Eszter Ágnes, az egy teremmel odébb kiállított Reischl Szilvia, Zámori Eszter áll legközelebb a mai nemzetközi kortárs médiát használó művészetben jelentkező, személyes hangvételű, intim, narratív szemlélethez. A legfurcsább, hogy a megelőző *Áthallás* című kiállításon megérdemelten a „szentélybe emelt", hatalmas videoprojektoron szereplő Németh Hajnal nem kevésbé jó műve most egy, a megnyitón nem is működő kisképernyős tévére szorult. (Talán el kellett volna dönteni, hogy Németh zöldfülű kezdő-e, vagy sztár.) De ugyanígy összezsúfoltan, alárendelten jelent meg a terem többi kiállítónője is. Generációjuk olyan kiváló művészei hiányoztak, mint Szabó Dezső, Kálmán Gyöngyi, Benczúr Emese, Havas Bálint, Herczeg Nándor, Nagy Gábor György és mások. Igaz, ők nem az intermédia tanszéken végeztek és nem is a C³-ban dolgoznak, de ezen a területen alkotnak, mégis elkerülték a rendezők figyelmét. A nem ide illő művek helyén könnyedén bemutathatók lettek volna.

(Folytatás a 10. oldalon)

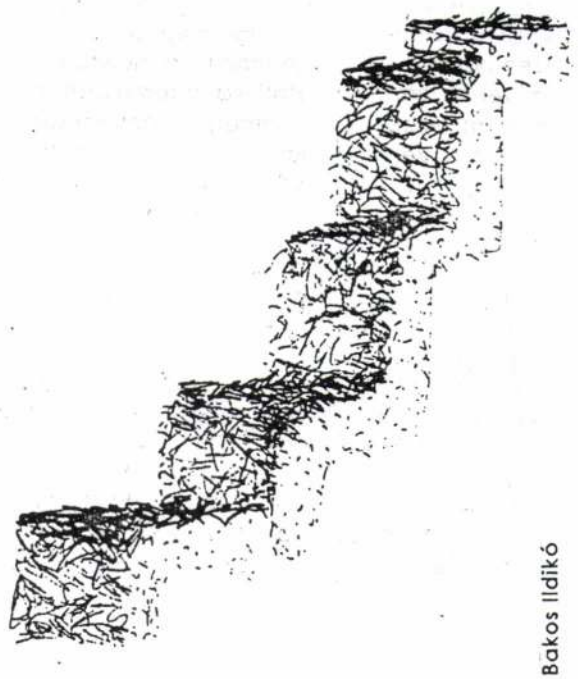

Prutkay Péter munkája

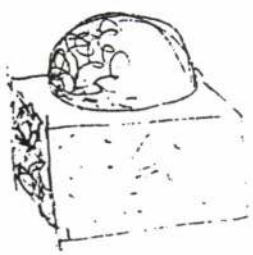
belégzéshez szokták hasonlítani. Isten esszenciája kivetíti az önmagából kiválasztott testetlen fénysugarat ebbe a primordiális térbe, amely ebben a prematériális térben formákká rendeződik. Az első forma az Örökkévaló Ember, Ádám Kadmón. A primordiális világban, tehát azelőtt, hogy a kozmosz megteremtetett, katasztrófa következett be; az Ádám Kadmón fejéből sugárzó fény olyan erős volt, hogy az "edények" amelyeknek fel kellett volna fogniuk, meghasadtak, s az edények széttörése jelentette a gonosz kezdetét. A széttört edények cserepeiből vette kezdetét az anyag. Itt valószínűleg az edények a platóni, neoplatónista ideák újraértelmezései. Ugyanakkor Lurian kozmogóniája gnosztikus jellegű, mivel a teremtést egy kozmikus drámaként jeleníti meg. Ez sokban rokon a keresztény felfogással, amelyben szintén a fénnyel kezdődik a genezis.

Isten parancsára - Fiat Lux, legyen világosság - kezdődik a világ felépítése. Isten a megnevezhetetlen és fölfoghatatlan tűz, először megteremti magát a "kint" ideáját, ez a Semmi, vagy legalábbis nem tér, hiszen nem illik rá az űr és a teljesség fogalma. Ebbe a semmibe vetíti ki tisztán szellemi fényét. A középkori Chartres-i és oxfordi iskolák is a fény mozgásának tulajdonították a teremtés aktusát, az Isten által kisugárzott fény transzmutáció révén fizikai fénnyé változott, a fizikai fény elektromos energiává alakult és kitágulván fölépítette a világot.

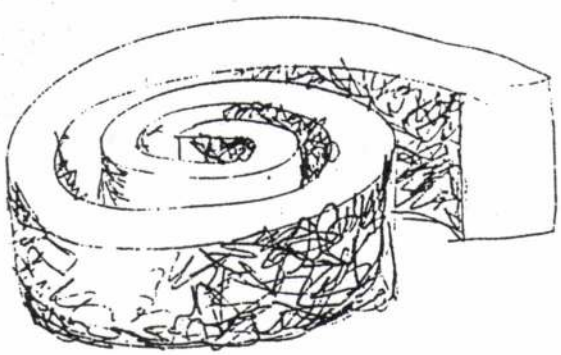
Bár a tér és a fény teológiájának Luriantól, Miłosztól vagy Blake-től idézett gondolatai időben távol állnak Turrell művészetétől, sokban párhuzamba állíthatok azzal a kvázi-szakrális fény-tér felfogással, amelyet az amerikai művész installációi képviselnek. Közös bennük például a tér fényből eredeztetése, szubjektívizálása, relatívizálása, a végtelen felszámolása, a tér leszűkítése, a belső testi tér és a külső "objektív" tér összekapcsolása. Talán ez elegendő indokot adott arra, hogy a jól ismert tudományos elméletek mellett egy olyan térfelfogás is bemutatásra kerüljön, amely elveti a newtoni űr értelmezést, s a térnek transzcendensebb jelentéseket tulajdonít.

Bakos Ildikó

Bakos Ildikó

Sugár János szobrászművész: KOMPLEX FOLYAMATOK A FIGYELEM TERÉN KÍVÜL ÉS BELÜL

Elnézést, hogy közhellyel kezdem, nyílván ezt előttem más is meg tette már. Feltételezhető, hogy sokat hallottak arról a két személyről, akit ha a térről és a folyamatról beszélünk okvetlen meg kell említeni: az egyik *Viktor Sklovszkij* a másik *Alexander Dorner* .

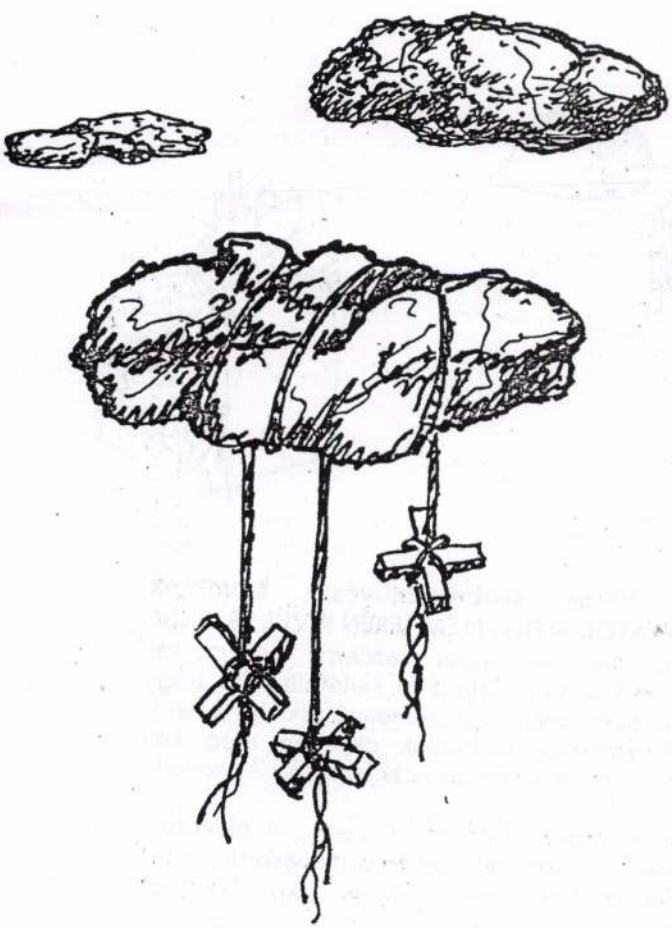
Az orosz formalista Sklovszkij 1916-os *A művészet mint folyamat* című esszéjében a művészetet mint *osztranényie* folyamatát írta le. „Egy folyamat amelyik

megnöveli a percepció elé állított mennyiséget és a percepció időtartamát, mivel a művészet ez a percepciós folyamat maga" mondja Sklovszkij. *Osztranényie ez az általa alkotott fogalom, lényegében a „furcsa" szó jelentéséből származik és*

értelemmel nézve ez rémálom, ez az örökség elvesztésének a leglényege - Newton ezt ...fogalmazta meg és nyilvánította rögtön kétségbevonhatatlan igazságnak." [6] Blake szembeszállt a tudománnyal, a newtoni abszolút idővel és térrel, s "metafizikai poémáiban" az olyan értelem ellen fordul, amely hontalanságra ítéli magát a végtelenségig osztott és szorzott térben. Egyfajta "vizuális fizikát" dolgozott ki Newton ellenében, melyben feltételezi, hogy tér kizárólag ott van, ahol anyag is van, s ahol nincsen test, ott nincs sem tér, sem idő. "A tér kizárólag A test mozgását B test mozgásához viszonyítva létezik. Ahol nincs test, ott nincs tér, nincs idő. A világmindenség a képzelet számára fölfoghatatlan, végtelen kiterjedésű űrbe vetett galktikahalmazból átalakul az anyag-tér-idő hármas egységévé, amit az egyetemes Mozgás tart össze." [7] Ezzel az elképzeléssel Blake a semleges, végtelen newtoni űrön túllépve, nemcsak az emberi képzelethez közelebb álló egységet hoz létre, de az einsteini térfelfogáshoz is közelít. Oscar Miłosz költészetén is végigvonul az objektívnek tekintett tudományos térfelfogás kritikája, amelyről azt állítja, hogy ugyanúgy a mítoszok körébe tartozik, mint bármelyik korábbi kozmogónia, amely például a poklot vagy a menyet igyekszik elhelyezni különböző valóságos vagy irreális terekben. „Ott, ahol minden csak viszonyítható valamihez, vagyis A test mozgása B test mozgásához, amaz C test mozgásához és így tovább, ... ahol nincs végső viszonyítási pont, az ember nem találja helyét... Ahol csak a viszonyítás nélküli mozgás lehetséges, még az is illuzórikus, hogy odamegyünk az asztaltól a könyvespolchoz, hisz ezt a mozdulatlan falhoz mérjük, azt pedig a házhoz kell viszonyítanunk, amazt a lakónegyedhez stb. - s végül kiderül, hogy az egész sorozat nem épül semmire, vagyis sehol sem találhatjuk a mozdulatlan mérőműszert." [8] Nem véletlen, hogy néhány zsidó kabalistánál Isten egyik neve a Hely szó. „Hol a helyek helye - teszi fel a kérdést Miłosz - vagyis az a hely, amihez más helyek viszonyíthatók ?" [9] Nyilván nem ebben a világban, ahol a ritmus szüntelen hajszájában nincs viszonyítási pont. Ezért mondhatta *Szent Ágoston*: „Nyugtalan a szívünk, amíg nem pihen meg Benned." A relatívitás elmélet misztikus változatában a helyek helye Oscar Miłos számára is egy olyan pont, amelyet emberi nyelven csak szimbolikusan lehet kifejezni. "A helyek helye a szeretet, mely mozgat napot és minden csillagot. Így változik át a "mozgok, tehát vagyok" elve a „szeretek, tehát vagyok" elvévé, mert a ritmus érzékelése és a szeretet ugyanaz, hajsza a helyek helye után.

Swedenborg, Blake és Miłosz egyaránt az objektívnek tartott modern térfelfogás illuzórikusságát és embertelenségét tárták fel, s ezzel egy emberibb, költői, képzeletbeli teret állítottak szembe. Turrell installációiban szintén egy sokkal szubjektívebb teret hoz létre, leszűkíti, emberivé teszi azáltal, hogy a teret egy sötét pontra, illetve abban egy fénytömbre, mint viszonyítási pontra koncentrálja, azt az elveszettséget számolva fel, amely a végtelen, viszonylagos térben keletkezik az emberben. Lényegében egy, a nézővel azonos szubjektív pontra korlátozza a teret, egy, a testünkre rátapadó teret hozva létre. Tehát egy személyes, szubjektív, auraszerű teret hoz létre, amelyben egyszerre érzékeljük testünk belső terét és a világ külső, objektív terét. Megállítja, kiragadja a teret végtelen összefüggésrendszeréből és valóságosan átélhetővé teszi a teret, a Helyet, vagyis Istent.

Turrell és Miłosz másik közös vonása, hogy a tér teremtése mindkettejüknél a fény által történik, s ebben Miłosz egy XVI. századi kabalista, *Jichak Lurian* kozmogóniájára hivatkozik, melyben a tér teremtése ugyanúgy a fény által történik, mint Turrellnél. Lurian szerint mivel hiszünk Istenben, a világ teremtése ex nihilo lehetetlen, mivel Isten lévén végtelen, mindent felölel és bármilyen rajta kívüli tér korlátozná a végtelenségét. Ezért Lurian egy nagyon furcsa kategóriát, a cimcumot vezeti be, mely Isten önkéntes visszahúzódását jelenti és a

B. Laborcz Flóra

[8] i.m. pp. 259-260.
[9] i.m. p. 259.

kripton és egyéb rejtett fényforrásokkal vetített fényfelület, amely az idő múlásával, a szem sötéthez való alkalmazkodásával egyre tömbszerűbbé, anyagszerűbbé válik, s a nézőhöz egyre közelebb húzódva titokzatos, misztikus érzeteket kelt. A fény egyre sűrűbbé, tapinthatóbbá válik, s szinte késsel lehet vágni. A néző belevész a fényanyagba, kívül kerül a reális tér-idő viszonylatokon és egy meghatározatlan dimenzióban találja magát. Egyszerre érezheti a tér teljes hiányát és leganyagibb jelenlétét, a közel és a távol együttes érzetét. Mintha testünk zárt, sötét belső terében és a végtelen kozmikus űrben, mikro- és makro-világ kettősségében járnánk, a térnélküliség és a végtelen tér érzetét egyszerre tapasztalva. Ez ellentmond mind a modern, Newton utáni, mind a jelenkori térfelfogásnak és leginkább a misztikus teológiában (is) kifejtett nézetekhez kapcsolódik. Turrell a fényt nem spekulatívan jeleníti meg, hanem úgy formálja, hogy az paradox módon szinte tapinthatóvá válik, s a befogadó a bőrén tapasztalja meg ambivalens természetét, egyszerre anyagtalan-természetfölötti-szellemi és anyagi-testi jellegét, a tudományban is oly sokat vitatott hullám és/vagy korpuszkuláris természetét. Fénytömbjei előtt állva vagy azok által átölelve megértjük a fénynek azt a misztikus tulajdonságát, hogy miközben minden csak ő általa és őbenne látható, önmaga láthatatlan, s csak a sötéttel való kontrasztjával és az anyagi tárgyakról visszaverődve válik láthatóvá. Ez egyben azt is megmagyarázza számunkra, hogy miért azonosították mindigis a transzcendens erőkkel, az Istennel. Turrell megfordítja a viszonyt, művében minden mást láthatatlanságba vonva teszi láthatóvá a fényt, s pusztán egy fizikai anyaggal, jelenséggel képes egy szavak nélküli, csak érzékelhető térrel kapcsolatos gondolatot megfogalmazni. Az érzékelés és a gondolat teljesen azonos nála, a mű nem válik szét érzéki formára és tartalomra, s nem csupán a fényről szól vagy a fényt rögzíti, hanem maga a fény van jelen benne, a fény a teste, ami nem csupán eszköz, ami megvilágít, hanem önmaga a megvilágosodás, a látomás. [1]

James Turrell művészetében a tér a fény által, egy lassú időbeli folyamat, a fény mozgása révén jön létre. A gondolat a gnosztikusok, maicheisták és a kabala kozmológiai elképzeléseivel mutat rokonságot, amely szerint a tér és az anyag a fényből keletkezik. Nézeteiket *Czesław Miłosz* tárgyalja Az Ulro országa című könyvében, Oscar Miłosz metafizikai költeményeit elemezve. [2] Ezeknek ugyan a tér a központi problémája, Miłosz nem tudományos koncepciókat, hanem Emanuel Swedenborg és William Blake hagyományát követi, s élesen támadja *Isaac Newton* végtelen űrként, határtalan tartályként felfogott térszemléletét. Oscar Miłosz szerint a legelementárisabb élmény, minden emberi érzés és gondolat alapja a tér érzékelése. Minden a térről való gondolkodással kezdődik és végződik, minden megértés alapja a tér, hiszen "gondolkodni először annyit jelent, mint elhelyezni és összehasonlítani. ...életünk első szellemi megnyilvánulása, amikor kényszert érzünk arra, hogy elhelyezzünk minden dolgot (beleértve a teret és az időt is, amelyben elhelyezzük azokat). Nem tudunk említeni egyetlen gondolatot, érzelmet sem, amelyet ne vezethetnénk vissza erre az esszenciális tevékenységre, ami a létezés legfőbb jellemzője... Később ugyanezt a kényszert találjuk a geometriában és a természettudományokban; hatalma még a filozófia, a vallás, az erkölcs és a művészet legelvontabb koncepcióira is kiterjed." [3] Gondolkodni a kezdet kezdetén tehát annyi, mint elhelyezni magunkat a külső tárgyakhoz képest, először fizikailag, majd erkölcsileg, később pedig meghatározni világunk helyzetét az azt körülvevő világokhoz képest.

A tér alapja Miłosznál a mozgás, amely létrehozza az időt és a teret. "A látó előtt a fény mozgásaként jelenik meg a tér; a vak előtt mint keze, bármelyik testrésze mozgása; mind a vak, mind a látó ember, mind a vaksággal sújtott béna előtt mint maga a mozgás fogalma, mint alapgondolat jelenik meg, ami kiindulópontként szolgál a legelvontabb műveletekhez, tehát szellemi elv, amely elválaszthatatlan magától a vérkeringésünktől." [4] A mozgás emberi testbe írt kódja a vérkeringés, ami a kozmikus anyagnak az emberi testben való mozgása, ami által képesek vagyunk a testben is megélni a mozgást és ezáltal a tér absztrakcióját.

"Az a mód, ahogyan az ember berendezi magának a teret , vagy ahogy elhelyezi képzeletében önmagát más dolgokhoz képest, egyenértékű a gondolkodásmódjával, mert pontosan ebben áll a gondolkodás folyamata: Valójában nem viszünk a természetbe sem teret, sem időt, csak testünk mozgását és ennek tudatát." [5] Ily módon Miłosz a *Descartes*-i elvet, „gondolkodom, tehát vagyok", a "mozgok, tehát vagyok" elvévé változtatja. Minden gondolat alapja a tér, ám ennek végtelenként való newtoni felfogása mély dilemmák elé állítja az embert. "Mindent térben helyezünk el. Jó, de hol a tér, vagyis miben van elhelyezve ? Ha kiterjedése végtelen, nem lehet helye semmiben. Ha pedig, amint azt már nemegyszer kigondolták, naprendszerünkön és más rendszerek megszámlálhatatlan sokaságán túl az anyag véget ér, s ott már csak a tiszta kiterjedés marad, ez egy és ugyanaz a végtelen kiterjedés, mert maga a határ vagy a szünet fogalma lehetetlen. Pontosan ez késztet arra ,hogy a végtelenségig szorozzuk és osszuk a teret a térrel, vagyis a kiterjedése egyfelől végtelenül nagy, másfelől végtelenül kicsi. Emberi

[1] James Turrell művészetének rövid összefoglalását ld. "American Sublime". James Turrell. *Sturcz János: Janus félúton.* Tanulmányok művészetelméletről, kortárs magyar és amerikai művészetről. Új Művészet Kiadó. Kortárs Művészeti Tanulmányok I. Budapest, 1999. pp. 104-110.

[2] Czesław Miłosz: Az Ulro országa. Európa, Budapest, 2001.

[3] i.m. p. 255.

[4] i.m. p. 254.

[5] i.m. uo.

[6] i.m.pp. 256-257.

[7] i.m. pp. 257-258.

egy adott térben „középen" vagy a „sarokban", illetve valamilyen „helyszínen" (un. „site-specific" művek, melyek megfelelnek a helyszín történelmi, természeti vagy más adottságainak). Mindezek elméleti kérdések, nem természettudományos, hanem inkább filozófiai természetűek. Az installáció pontjai vagy helyei között mozgások keletkeznek, esetleg csak szemlélésre valók lehetnek, és szimbolikus terheltségük is lehet más és más.

Néhány szóval utalnunk kell a szobrászatnak és a tér művészi alakításának egy újabb természettudományokkal kapcsolatos tendenciájára. Az 1960-as években fellépő op art, az újkonstruktívizmus, a szisztematikus művészet, a programozott művészet gyakran hivatkozott a geometriára, a strukturalizmusra, a pszichológiára stb. Párizsban Vasarely, Morellet vagy Molnár Vera vezették fel az elsők között a számítógép művészeti alkalmazásának lehetőségét. Interdiszciplináris időszak volt ez, melyben a strukturalizmus mellett a szemiotikát, a lingvisztikát, a pszichoanalízist, a szociológiát, a rendszerelméletet, is kzdték figyelembe venni. Az 1970-es, 1980-as és még inkább az 1990-es években figyelhető meg a csillagászati gondolkodás fokozódó jelentősége is: a fekete lyukak elmélete, Hawking tér-idő elképzelései, továbbá a matematikához tartozó káoszelmélet, fraktál-, a halmazelmélet, játékelmélet stb. Végül az informatika még mindig a vizualitásról és térről szól számunkra - az univerzum minden egyes pontja digitalizálható. Olyan hírek érkeznek el hozzánk, hogy internet segítségével létrehoztak egy óriáskompjútert 40 ezer személyi számítógép szabad kapacitását felhasználva. Ilyen számítógépekkel ki lehet számítani a magyarok eredetét genetikailag, ugyanis időközben feltérképezhetővé vált az emberi gének világa. Minden készen áll arra, hogy kompjuter segítségével meg lehessen csinálni mesterséges úton bármit, akár tetszőleges szobrot is.

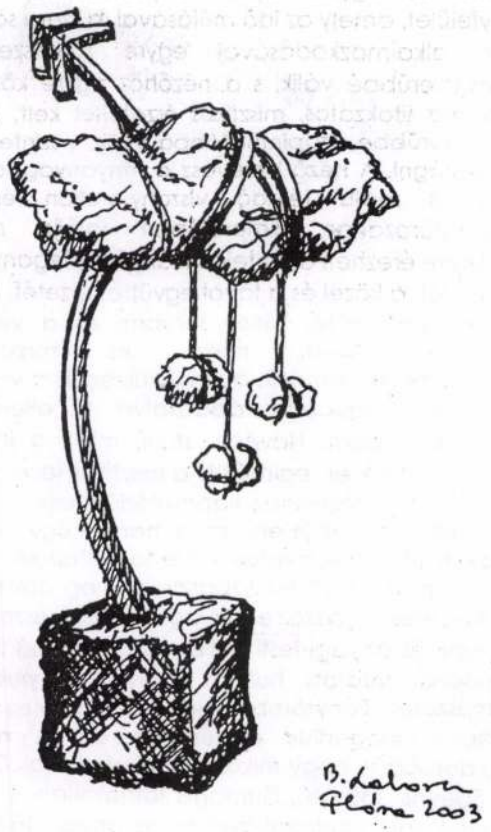
Ezzel az elképzeléssel megint csak egy új szakaszba lép a térről való gondolkodásunk meg a művészet is. De el kell gondolkoznunk azon (akár Rodin példáját is segítségül híva), hogy hiába önállósult a tudomány és hiába tud a gép már mindent, mégis vissza kell jönnie egy olyan magatartás formának, egy olyan elképzelésnek, hogy mi mégis csak emberek vagyunk, van lelkünk, van gondolkodásunk stb. E sajátosságok továbbra is meghatározzák a formaadást: amikor a térben mozogva és anyagot alakítva kijelölünk egy formát.

*Jack Burnham: Beyond Modern Sculpture. The effects of science and technology on the sculpture of this century, Allen Lane: The Penguin Press, London, 1968

**Kurt Bodt: Das Wesswn der Plastichen XXX

*** Hans Sedlmay: Verlust der Mitte, Diebildende Kunst des 19, und 20. Jahrhunderts als Symptom und Symbol der Zeit, Ullstein Bücher, Frankfurt/M - Berlin, 1963 (eredeti kiadás Otto Müller Verlag, Salzburg, 1948)

**** Fülep Lajos XXX ***** Nicolas de Olivietra - Nicola Oxley - Michael Petry: Installation Art, Thomes & Hudson, London 1996; Contemporary Sculpture, Preject in Münster 1977,. Ed. Klaus Bussman - Kasper König - Florian Matzner, Vlg.gend hatje, 1997

Sturcz János művészettörténész:
TÉR ÉS METAFIZIKA
Párhuzamok James Turrell fényinstallációinak és Oscar Milosz metafizikus költészetének térfogalma között

A tér avantgárd, formalista értelmezése korántsem jellemzi a kortárs nemzetközi művészetet. Természetesen sokan folytatnak interakciót az adott térrel, reflektálnak sajátosságaira, ám inkább csak eszközként használják azt, s végső céljuk nem a tér absztrakt fogalmának értelmezése. Azonban működik egy olyan amerikai művész, *James Turrell*, aki a tér és a fény kategóriáit összekötve olyan tágas kozmikus, filozófiai dimenzióba helyezi, amely nemcsak az u.n. *American Sublime* szűkebb értelemben vett képzőművészeti iskolájához, de olyan ezoterikus gondolkodókhoz, metafizikus költőkhöz is köti, mint *William Blake, Emanuel Swedenborg* és *Oscar Miłosz*. Gnosztikus és manicheista vonásokat mutató gondolataik arra a traumára reflektálnak, amelyet a newtoni tér kialakulása jelentett, s amellyel az ember nemcsak centrális helyét veszítette el a világban, de a tér érzetének korábbi otthonosságát is. Turrell művészete, bár a legfejlettebb technikai eszközöket alkalmazza, ugyancsak túllép a modern tudományos térfelfogáson, s a tér újra othonossá tételével, interiorizálásával, transzcendens fénnyel történő feltöltésével mintha éppen azt a belső válságot igyekezne feldolgozni, amelyet a newtoni szemlélet jelentett az emberi gondolkodás számára. Turrell legtöbb művében olyan fénystruktúrákat hoz létre, melyeknek sötétjébe lépve a néző először pontosan azt a zavart, elveszettség érzést, bizonytalanságot tapasztalja meg, amelyet a modern térfelfogás okoz. Azután csak lassan kezd derengeni az a falra, térrészbe, különleges, halogén,

RADNÓTI SÁNDOR:

Az itinerárium

■ *Sturcz János: Janus félúton. Tanulmányok művészetelméletről, kortárs magyar és amerikai művészetről. Művészet Kiadó, 1999. 191 oldal, 2585 Ft*

Sturcz János „félúton" összegyűjtötte legfontosabbnak vélt művészeti írásait. Elolvasva kötetét keresni kezdjük a közöset e szétszórt munkákban, és ezt nem az elméleti pozícióban vagy a kritikai magatartásban találjuk meg. Saját olvasói tapasztalatomat akarván meghatározni, a legcélszerűbb fogalomnak az *itinerárium*, a képzőművészeti útirajz kínálkozik. Ha eltekintünk a magyar művészettörténészek több nemzedéke számára kötelező elrugaszkodási pontot tárgyazó és dokumentáló első három (korábbi) tanulmányától, amely Fülep Lajossal foglalkozik, akkor kizárólag kortárs művészeti tendenciákról, művészekről és műalkotásokról szóló írásokat találunk könyvében. Ahogy maga mondja, „a születőben levő művészet" kezdte el foglalkoztatni, méghozzá egy meghatározó, „fejbevágóan eleven, nem-teoretikus élmény" nyomán. Arról van szó, hogy Sturcz több mint egy évtizede, harmincéves korában eljutott New Yorkba, majd hat év múlva újból viszonylag hosszú időt töltött ott.

A kötet középpontjában egy nagy terjedelmű, sok kis leírásból álló élménybeszámoló áll New York kiállításairól az 1994. évben. Vegyünk egy évet, amelyet a személyes élet lutriján húzunk ki. Ha szerencsénk van, a fő tendenciák megmutatkoznak. S ezt Sturcz számára maga New York szavatolja, a világ képzőművészeti fővárosa, ahová minden eljut, ha nem épp ott születik, ahol minden jelen van, s amely a szerző számára a multikulturális nyitottság paradicsoma. Az útibeszámoló nyilvánvalóan válogat – s ezt egy közelebbről nem meghatározható minőségérzék alapján teszi –, de nem választ. Talán megsejthető, hogy a különböző irányzatok közt az utazó szívéhez „egy, a jelentől az időtlen felé kimozduló, a kozmosz végtelenjével kommunikáló neospirituális, újromantikus irány" (85. o.), s egy transzcendens természetiség áll a legközelebb, de feladatának a beszámolót tekinti, a pontos leírást és ismertetést, valamint a minden teljesítménynek kijáró rokonszenvet.

Sturcz János a magyar szcénáról is itineráriumot ír. Akkor is, amikor egy nagyszabású tematikus problémával foglalkozik, a „természet" jelenlétével az utolsó negyedszázad magyar művészetében, sorra véve az elemek, a tűz, a víz, a föld, majd a növények, az állatok és az emberi test szerepét különböző művészeinknél, és akkor is, amikor a jövő útjait firtatja, megpróbálván kitapogatni a pályakezdők képességeit.

Valószínűleg ez az utóbbi a szerző fő (művészeti) írói szenvedélye. Szenvedély a legújabb iránt, a felfedezés iránt. Kevésbé a múltból hozzánk érő vonalak és irányok érdeklik, mint inkább a jelen és a (lehetséges) jövő egymással békésen megférő körei. A helyben keletkező körök közül kevésbé azok, amelyek – egy autochton kultúra részeiként – helyben is maradnak, hanem azok, amelyek képesek érintkezni a New York-i körökkel. Amelyek – virtuálisan vagy valóságosan – maguk is útra kelnek. Ahogyan útra kelt a könyv írója is, engedve az akadémikus képzésben részesült művészettörténészek örök kísértésének, hogy szerencsét próbáljanak az akadémia és a múzeumok falain kívül, az éppen most keletkező művészet világában.

1999. aug. 9.

mény szinte mellékesnek tűnik. „Minden vallás és hit szelidítette a halált, s mivel a halál az egyetlen kikerülhetetlen valóság, ha elfordulunk tőle, vad lesz és félelmetes" – írja, s felteszi a kérdést, mit kezdjünk ezzel a vad és félelmetes halállal, amely „az ént veszi célba"?

Polcz Alaine gyakorló terapeuta, aki nem a weili misztika meredek útjait járja, hanem a napi gondok felől teszi fel a maga súlyos kérdéseit. A mai ember „könnyen és gyorsan" akar meghalni, „ha már muszáj" – de ez lenne a „jó halál"? Miért szakítjuk ki a haldoklót természetes környezetéből? Miért nem akarjuk látni a halált? Miért a haldoklókkal a legembertelenebb a technokrata jóléti állam? Hisz ismerjük jól a képletet: „vagy kegyetlen időhúzás, (...) vagy az élet szándékos kioltása". A hospice-mozgalom, amelynek Magyarországon Polcz Alaine egyik kezdeményezője volt, ezzel szemben azt hangsúlyozza, hogy „a halál az élet természetes része, a halál idejét sem siettetni, sem elhúzni nem szabad". Csak így adhatjuk vissza „a halál méltóságát", csak ez biztosít teljes életet a haldoklónak.

Milyen végtelenül egyszerű ez leírva, és milyen mérhetetlenül küzdelmes, ha egy élet odaadó munkája kell e kézenfekvő igazság érvényesítéséhez. Értem ezt általánosabban a fentiekben felvetett kérdésekre is. Az ember hosszú kultúrtörténete során elképesztő, természetellenes helyzetekbe tornászta magát, hisz már a vallásos kultúráknak sem a természetesség volt a legerősebb oldaluk, de a jelen posztvallásos kor végképp feje tetejére állította a természetes értékrendet: az után fut, ami talmi (fogyasztói téboly), és azt hanyagolja el, ami aranyat ér (ama felsőbb engedelmesség). Miközben lehet, hogy csak tudatában kellene lennünk annak, amit Weil ír – „az emberi lény szükségletei szent dolgok" –, s észrevennünk, ami karnyújtásnyira ott van előttünk. Alighanem egy tiszta pillantás elég lenne hozzá. Bár azt hiszem, ez a legnehezebb.

(Pont, 1998. 204 oldal, 980 Ft)

:en addig, „amikor már nem
sítani". Számára a szerencsétle-
odaadás jelenti az utat a sze-
z a kifejezés a tökéletesség, a
en szinonimája), hisz tudván
ncsétlenség nem lelkiállapot.
szétzúzása a körülmények me-
itása által." Ám „aki szeretetből
egy szerencsétlenbe, a szeren-
ggetlen létezést segíti megszű-
alább egy pillanatra".
az ötödik Simone Weil-válloga-
mely már nyilván nem a legis-
it tartalmazza; de ez szinte
ili életműben az a döbbenetes,
pontján közelítjük meg, ő
ıyítja a figyelmünket; utóvégre
i, naplói, levelei alkotják a mű-
élete, ami kevesekről mondha-
leírta, hogy „emberi lény nem
többet, hogy semmivé lesz", ha-
és halt meg, 1943-ban, 34 éve-
névtelenül, gyári munkásként,
aktivistaként, filozófusként,

Fókusz Könyváruház (VII. kerület Rákóczi út 14.) sikerlistája az elmúlt hetek könyveiből

ıer: Notabene 45 *(PolgART)*
ı: Iskola a határon *(Magvető)*
yörgy: A város hercege *(Kertek 2000)*
ırder: Vita Brevis *(Park)*
ria: A bűnbak bégetése avagy nek a papírkosárból *(Európa)*
6. Robert Mawson: Kelj fel és járj! *(Európa)*
7. Gerald Durrel: Fogjál nekem Kolóbuszt! *(Európa)*
8. Janikovszky Éva: Felnőtteknek írtam *(Móra)*
9. Polcz Alaine: Éjjeli lámpa *(Jelenkor)*
10. Szilágyi György: A Nyilas jegyében *(Beremányi)*

17 SZOMBAT
SAT · SA

18 VASÁRNAP
SUN · SO

19 HÉTFŐ
MON · MO

20 KEDD
TUE · DI

21 SZERDA
WED · MI

22 CSÜTÖRTÖK
THU · DO

23 PÉNTEK
FRI · FR

24 SZOMBAT
SAT · SA

25 VASÁRNAP
SUN · SO

26 HÉTFŐ
MON · MO

27 KEDD
TUE · DI

28 SZERDA
WED · MI

M 311

A Műcsarnok
tisztelettel meghívja
2005. szeptember 19-én, hétfőn 18 órára

egyhetes

című kiállításának megnyitójára

A kiállítást megnyitja / Opening speech by

Sturcz János művészettörténész / art historian

A kiállítás kurátora / Curator

Gelencsér Rothman Éva művészettörténész / art historian

A kiállító művészek / Exhibitors

Barabás Zsófi, Barakonyi Zsombor, Bullás József, Győrffy László, Károlyi Zsigmond, Kovács Lola, László Dániel, Losonczy István, Mátis Rita, Reményi Schmal Róza, Romvári Márton, Varga Rita

A kiállítás megtekinthető 2005. szeptember 25-ig, naponta 10-18 óráig, csütörtökön 12-20 óráig.
Műcsarnok, Budapest, XIV., Hősök tere. Információ: 06 1 460 7000, info@mucsarnok.hu, www.mucsarnok.hu

The Kunsthalle Budapest
requests the pleasure of your company
at 6 p.m., on Monday 19th of September
at the opening of the exhibition

one weeker

The exhibition continues until 25th September 2005, from 10 a.m. to 6 p.m. daily,
Thursdays from 12 a.m. to 8 p.m.

A kiállítás támogatói, a díjak adományozói / Sponsored by
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
Budapest Főváros Önkormányzata
Raiffeisen Bank
T-System Hungary Kft.
Hungaropharma Gyógyszer Kereskedelmi Rt.
Budapest Zugló Önkormányzata
Műcsarnok Alapítvány

1988. 12.
Sturcz János

Vadas József

Üzenet a trónkövetelőknek

A riporter azzal a drámai bejelentéssel vezette fel Sturcz Jánossal készült interjúját, amely a rádióban hangzott el, hogy a művészettörténész tanulmánya felkavarta a magyar képzőművészet állóvizét. Olvastam az írást (Üzenet a mestereknek címmel a Művészet májusi számában jelent meg), s magam is úgy látom, hogy szókimondó és kritikus közlemény. Márpedig ezek ritka erények a mi szakmánkban, nálunk, ahol a renegátokat a szellemi kiközösítés fenyegeti. Ráadásul a cikk szerzője nem rejti véka alá szándékát, mely szerint az új – ifjú – nemzedék számára kér bebocsátást a művészeti életbe. Hogy miben van igaza és miben nem tudnak vele egyetérteni kollégái, arról, mint hírlik, vita lesz majd a folyóiratban. Magam – ebben a rövid cikkben – nem a polémiához kívánok hozzászólni, hanem azt vázolnám, milyen jelenségek húzódnak meg a felvetett probléma mögött.

Volt egy nagy csapat – így is mondhatjuk. A hatvanas évek derekán – a kádári konszolidáció frissülő szellemi légkörében – nemcsak az Európai Iskola vezető művészei (Bálint Endre és Barcsay Jenő, Schaár Erzsébet és Vilt Tibor, Czóbel Béla és Martyn Ferenc) számára teremtődtek meg végre a műhelymunka feltételei (nyilvánossághoz csak fokozatosan, lassan és nem egyforma mértékben jutottak), hanem a pályájukat akkor kezdő fiatalok is úgy érezhették, hogy eljött az idő, amikor – az Európai Iskola 1946-os alapító nyilatkozatának szavait kölcsönözve – „végre összhangba kell hoznunk művelődésünket Egész-Európa művelődésével".

Szó se róla, hogy e program valóra váltásának kedvezett volna a világ; mind az idősebbeknek, mind az új avantgárd nevében színre lépő fiataloknak harcolni kellett érte. Ebben a küzdelemben művészeti értékek és művészetpolitikai érdemek (noha e kettő nem ugyanaz) szinte elválaszthatatlanul összefonódtak egymással, és ez a szimbiózis olyan erősnek bizonyult, hogy szétoperálásuk mind a mai napig nem történt meg.

Hiába íródott és jelent meg nem egy s nem két,kemény hangú bírálat (Sturcz János rosszul emlékezik, ha úgy gondolja, hogy az utóbbi tizenöt évben csak apologetikára futotta kollégáim képességeiből), az úgynevezett „nagy generáció" egységes megítélése sajnos maradt. Aki valaha az Iparterv, a Szürenon vagy később a Hegyi Loránd által szervezett új szenzibilitás-kiállítások résztvevője volt, annak sima útja vezetett a mind gyarapodó (ennélfogva devalválódó) nemzeti pantheonba. Életműtárlata nyílt, művei múzeumba kerültek, a kitüntetés mellé kisebb-nagyobb könyv is dukált. Sok esetben függetlenül attól, hogy mi a valóságos értéke annak, amit egykor vagy azóta csinált.

Holott – teljesítményét tekintve – igencsak heterogén társaságról és egyénileg is nagyon eltérő pályákról van szó. Aligha vitatható, hogy a nemzedék egyik, ha ugyan nem éppen a legvirtuózabb tehetsége Keserű Ilona. Ha valakiről, róla elmondható (már önmagában ez minőséget jelez), hogy munkássága nem skatulyázható: nem azonosítható egyetlen stílusirányzattal sem. De, sajnos, az is tény, hogy művészete a nyolcvanas évek derekától elfáradni látszik, majd zavaróan eklektikussá vált. S bár az elmúlt időben ismét láttunk tőle szép dolgokat, piktúrájának hetvenes évekbeli szintjét nem érte el.

Nem Keserű Ilona az egyetlen, akinél a gyengélkedés (átmeneti vagy végleges) tüneteit érzékeljük, ha korábbi és újabb munkáit szembesítjük. Hencze, aki a nyolcvanas-kilencvenes évtized fordulóján valósággal megtáltosodott, mostanában gépiesen száraz. Haraszty István immár évek óta nem leli valahai nagy formáját, amely szellemességében, humorában teljesedett ki. Jovánovics Györgytől szintén láthattunk olyan színes képeket, amelyek vázlatnak is semmitmondóan üresek voltak. Nehogy elfogultnak lássak, hadd tegyem hozzá, hogy a manír a náluk fiatalabbakat sem kímélte. El Kazovszkij jó ideje küzd azért, hogy legalább motívumaiban megújuljon és velük felfrissítse festészetét. Fehér László látványosan váltott tematikát és részben eszköztárat is, őt viszont a könnyű megoldások kísértik. Szóval, nem mondhatjuk, hogy élő nagyságaink minden alkalommal remekművekkel ajándékoznak meg bennünket. De vajon elegendő ok-e ez arra, hogy váltsuk le őket és adjuk át a terepet – úgymond – a fiataloknak?

Aki a türelmetlenségét ilyen formális logikával indokolja, az nemcsak közismert tények fölött siklik el észrevétlenül, hanem a jogos követelések hitelét is megkérdőjelezi. Amivel fentebb példálóztam, az ugyanis nem a magánvéleményem. Hasonló értékelések, jobban mondva bírálatok másoktól is napvilágot láttak: a nagyok gyengélkedéséről nem bizalmas interközlésekben esik szó. Inkább az a baj, hogy az írásnak ma nincs kellő becsülete. Ha tíz-tizenöt éve, azaz az átkosban a művészeti élet túlzott jelentőséget tulajdonított a kiállításról megjelent recenziónak, mostanság épp a fordítottját lehet panaszolni. Nincs jelentősége annak, hogy néhány gépelt vagy akár nyomtatott oldalon mit írunk, ha egyszer a művész azzal az erkölcsi tőkével, amelyet „ellenállóként" szerzett magának, a különféle alapítványoktól összekunyerált pénzből monográfia vastagságú, reprezentatív katalógusban vagy kiadványban, gyönyörű színes reprodukciók és hozsannázó „műelemzések" kíséretében állíthat emlékművet önmagának.

Jogos az igény, hogy a még korántsem végleges értékrend veszélyes bebetonozódását elkerüljük. A nemzedéki gondolkodást azonban nem erőltetném. Aki felsétál a várba a Ludwig Múzeumba, az például láthatja, hogy a „nagy generáció" fölött, a második emeleten fiatalok, harmincévesek egész sora szerepel műveivel az állandó kiállításon.

De mondanék még valamit a formális nemzedékváltás követelésének értelmetlensége ellen. Azok, akiket a mai fiatalok útjukban álló bálványnak tekinthetnek, igencsak marginális helyzetben munkálták ki egyéniségüket, alapozták meg életművüket. Nem állítom, hogy ez volt az ideális; csak azt gondolom, hogy ma ennél sokkal könnyebb a tehetség érvényesülésének útja. Meg azt, hogy az ifjúságnak igenis meg kell küzdenie az elismertetésért. Méghozzá nem ideologikus lobbyzással, hanem – művekkel. Sajnos, ma épp e döntő kritériumról – a teljesítményről – beszélünk legutolsósorban, mert rossz beidegzések és félrevezető elfogultságok foglyai vagyunk.

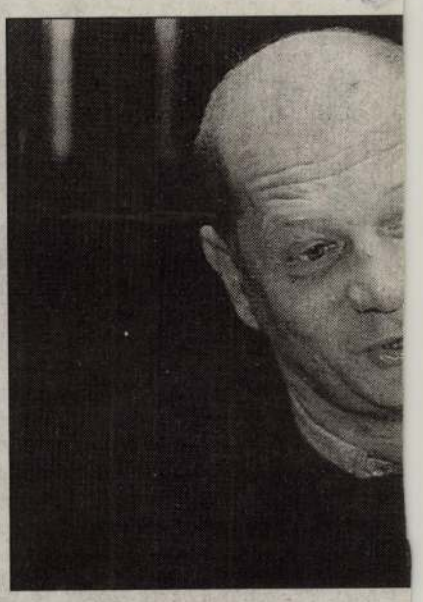
A művészetet ugyanis nem csupán a nagy fétis, a pénz – akarom mondani, a pénz hiánya – fenyegeti. A hazai kapitalizmus intézményrendszerének kiépülésével éppenséggel azt látni, hogy a kultúrát a veszélyek inkább belülről fenyegetik. Saját háza tájáról. Hiába van szólásszabadság, ha a gondolkodásunkat hullócsillagokhoz tájoljuk. S nem merünk – nem tudunk – önállóak lenni. Mi mással volna magyarázható az az áldatlan, a művésztársadalom közéleti fórumain gyakran felpanaszolt állapot, miszerint közepes vagy még annál is unalmasabb külföldi mesterek közül nem egy mutatkozott be olyan helyen, ahol magyar kollégájának hosszú évekig kell sorban állnia kiállításért. Téved, aki ebből arra következtet, hogy ezek szerint jobban adunk mások ítéletére, mint a sajátunkéra. Mert akkor meg az nem érthető: hogyan kaphatta meg a Műcsarnok összes termét az a Szentjóby Tamás, aki ugyan nem kevésszer csiklandozta meg helyettünk is annak idején a főideológus tömött bajuszát, ha az ezért „kapott" útlevél ellenére a Svájcban töltött nem kevés idő alatt sem vált nemzetközi nagysággá. Az ő esetében alighanem a nosztalgiánknak engedtünk; kár, mert ez a fajta kárpótlás sem volt túlzottan sikeres.

Amióta csak e szakmába – az élő művészet berkeibe – tekinthetek, azt hallom: kevés a kiállítóhelyiség. Nem erről van szó. A mindenkori intézményesség által nyújtott választék szűk. Az úgynevezett hivatalos ízlés korlátozott. Ne csodálkozzunk, ha most egy negyvenéves művészettörténész úgy érzi, hogy nemzedéke nem tud képességeinek megfelelően érvényesülni, és ezért neki kötelessége szót emelni. Tudnunk kell: amilyen az akció, olyan lesz a reakció is, amely ezért nem csupán a szerzőt, hanem a múzeumok, kiállítótermek, a döntéshozó kuratóriumok jelenlegi vezetőit, tágabb értelemben a művészeti élet irányítóit is minősíti. Ha ezt nem vesszük észre, ha nem gyakorolunk önkritikát, akkor a polémia, akármilyen heves lesz is, álvita marad.

Beszélgetés Bereményi Gézával

Kere

Köves Viktória

– Ha tömören fogalmaz, mit mondana új darabjáról?

– Örök téma.

– Ne mondja. És mi az?

– A piac. Piacon nevelkedtem és ez a darab is egy piacon játszódik. A piacnak ugyebár nagy szerepe van mostani életünkben, de talán ezt nem is kell mondanom. Mindemellett a színpadnak is nagyon jól áll az az alkuviszony, ahogy a kereskedők, a vevők megállapodásra jutnak, vagy éppen nem, úgyhogy a darab tulajdonképpen üzletkötések sora. A sorsok pedig piaci módon, kereskedelmi módon mutatkoznak meg, mert üzletet kötni mindennel lehet. Ha valaki kereskedő – és a darab főszereplője az –, akkor bárkivel köthet üzletet, Istennel, a Halállal, a rokonaival és persze a vevőivel is.

– A főszereplő figurája mennyire rokona az ön ismert filmje, az Eldorádó főhősének?

– Rokona, mégis más. Az Eldorádó eleve filmnek készült, bár az is igaz, hogy először kisregényt írtam ebből a kereskedőből. Úgyhogy rokonok, de a színpadi alak tulajdonképpen egészen másként viselkedik.

– Az embereknek is van áruk ebben a darabban?

– Hogyne. Embereket is vesznek benne.

– Ez azért elég szomorú.

– Piacon az adásvétel nem szomorú aktus.

– Vagyis az embernek is ára van, és adni-venni lehet?

– A darabban mondják is, hogy az emberi életnek nincs ára, mégis vannak helyzetek, amikor van.

– Például?

– Amikor értékessé kell tenni. Ha értékessé teszik az életet, akkor már nem oltják ki olyan könnyen.

– Önmagában nincs értéke az életnek?

– Az érték más, mint az ár. Ezt is a darabból tudtam meg, írás közben. Olykor az érték a fontos, és van, amikor az ár. Most olyan időket élünk, amikor az ár a fontos. Ennek a kereskedőnek nagy partnere és rögeszméje az arany, ami értékálló és egyben a dolgok értékét is méri. Erről szól a darab. Az aranyról és az értékről.

– Valóban írás közben tanulja meg azt, amit végül is megír?

– Igen. Én nem ismerem a saját véleményemet pontosan, viszont az írás véleményformáló helyzet, így aztán akkor tudom meg a saját véleményemet, amikor visszaolvasom az írásaimat. Olyankor jövök rá, mit is írtam le tulajdonképpen.

– Ennyire tudattalanul működik az írás?

– Részemről legalábbis. Persze sok benne a megtervezett, például ennek a színdarabnak a végét határozottan tudtam, és arrafelé irányítottam az eseményeket, amerre szerettem volna. Vagyis volt egy drámai konstrukció, de aztán fordulatokat vettek a dolgok, a helyzetek átalakultak, így szokott lenni, azt hiszem, ebben nem vagyok más, mint a többiek.

– Némelyek csak akkor ülnek neki, ha a fejükben már minden készen van.

– Én nem ilyen vagyok. Az önkéntelenségnek és a tudattalan dolgoknak nagyon nagy szerepük van az írásban, legalábbis, ha rólam van szó.

– És a nőknek?

– Hogyne. Ők maguk az öntudatlanság, legalábbis nagyobb kapcsolatuk van vele, mint a férfiaknak.

– Mert egyszer azt mondta, a nő az, aki demes és izgató írni". Nemrég beszélgettem tal íróval, aki szerint az irodalom való nőért folytatott versengés, harc, ezért nem ti, ha egy nő ír.

– Én ezt egészen másképpen látom. E ír, a férfias oldalát mutatja, az kerül előtérb egy férfi ír, akkor a nőies oldala kerül elő ellenkező nem tulajdonságait használjuk írunk, mert ott vagyunk egyensúlyzav hiányzik. Most, ahogy a színészek munk tem próba közben, megerősödött bennem

Bereményi Géza ír filmrendező, Cseh Tá dalainak szövegíró a saját darabját rend Zalaegerszegen, ah le is szerződött. A szí rendezésről, a darab önmagáról és pers megkerülhetetlen a dalokról is szól ez a beszélgetés.

hogy a színészek kétnemű lények. Egy szí mére való tekintet nélkül, a próbák idej olyan, mintha kihordaná a szerepet, úgy is dik, nőiesen, még a férfiszínész is, szeszély ső, bizonytalan, az érzelmeire támaszkodik amikor már elkészült a darab, a premierre az előadások során a színészek szintén saját re való tekintet nélkül férfiakká válnak, és ség lesz a nőies és befogadó. A színészek vi se is nagyon férfias lesz a színpadon a l előtt. Nagy siker esetén a közönség úgy vi amikor kijön a teremből, mint egy nő, min gedett, megelégedett, kielégült nő.

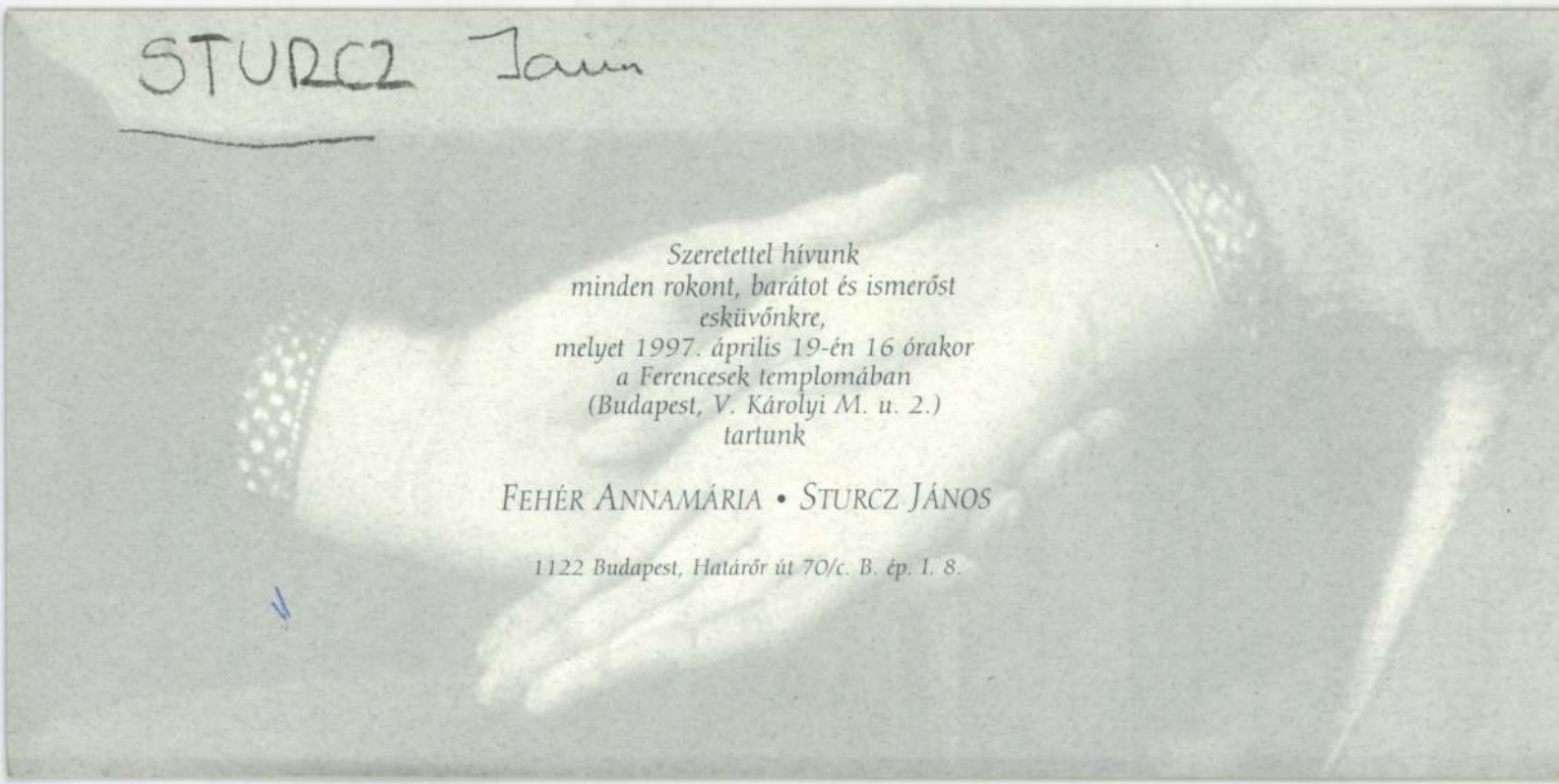
Fociüzle

Szociológiai felmérések és közvélemény-kutatások bizonyítják: a világ élsportja az utóbbi időben már csupán öt-tíz százalékban szól a versenyekről, a sportolókról és a helyszínen megjelent közönségről. A maradék kilencven-kilencvenöt százalék a médiáé: a televíziós közvetítéseké, és az elért nézőszámmal egyenes arányban bővülő reklámpiacé. A szerdán kezdődött, s több mint egy hónapig tartó franciaországi futball-világbajnokságról például már előre megjósolták a médiaszakemberek, hogy minden idők legnézettebb s ezért legjövedelmezőbb sportrendezvénye lesz, amelynek reklámbevétele akár az atlantai olimpiáét is meghaladhatja. Nem csoda tehát, ha a fociból az elmúlt hónapokban üzleti vállalkozások egész sora próbált megélni – több-kevesebb sikerrel.

A gyors profitszerzés lehetősége a show-biznisz, s ezen belül a hanglemezkiadás szereplőit is csábította: a világbajnokság előtt jó néhány, a labdarúgáshoz tematikusan kapcsolódó CD látott napvilágot. A promócióra és marketingre fordított költségeket, illetve a lemezen szereplő sztárokat tekintve kiemelkedik a világszerte terjesztett, Allez! Ola! Olé! című válogatás, amely – a Nemzetközi Labdarúgó Szövetség (FIFA) hozzájárulásával – elnyerte a vb hivatalos albuma cín vonala és szellemisége – ha egyáltalán va azonban korántsem nevezhető kiemelke

A lemez szerkesztőinek és produ szándéka – legalábbis a közreműködő nyilatkozatai szerint – az volt, hogy a h évezred küszöbén – az olimpiai mozgal tója, Coubertin báró gondolatait továbbf – felhívják a figyelmet a sport jótékony s a globális társadalmi problémák mego Más kérdés, hogy e látszólag nemes szán a jelszavak szintjéig jutott el, s a jelszav inkább egy moszkvai vagy havannai V szólamaira emlékeztetnek. A lemezkís szerint „az album a zene varázslatos ere gítségével ragadja meg és fejezi ki a világ ság életvidám, lelkesítő hangulatát és g ságát", míg a világbajnokság hivatalos h megszólaltató szenegáli születésű p Youssou N'Dour úgy véli: „A zene é összehozhatja, egyesítheti a világ népei len, harmonikus egységben élő, egyetér séggé alakíthatja az emberiséget. Büszk és úgy érzem, dalommal adhatok valami nak." Még a máskor oly választékosan francia szintetizátor-mágusnak, Jean

STURCZ Iain

Szeretettel hívunk
minden rokont, barátot és ismerőst
esküvőnkre,
melyet 1997. április 19-én 16 órakor
a Ferencesek templomában
(Budapest, V. Károlyi M. u. 2.)
tartunk

FEHÉR ANNAMÁRIA • STURCZ JÁNOS

1122 Budapest, Határőr út 70/c. B. ép. I. 8.

M Ű V É S Z E T
VII.évf.1908.
170.l.

Péczely
Béla

S t u c k h a r t F e r e n c :

II.József császár érme.

Bronz.

Stuck Franz, festo"

Kat. Szent., 1874. 110. – 119. o.

p.: Képkiáll.-tárgyak... etc.

Virág-táblakép, Stark Ferenc
„Hódvár" c. képe,

Kat. Szám. 1894. 110.– 119. p.

p.: Képkiállításunk ... etc.

Franz Stuck festő

Budapesti Szemle. CCXI.
1928. 438-443. o. Farkas
Zoltán: Franz Stuck

Thanks Ferrum Lents,
Mr. Anderson.

Mr. Ingo Vogt
Ingo Vogt
1849 Ave. de
Ste. Foy
Quebec
G1V 1T8

Festészet.

A bün c. olajfestmény.

(Stuck Ferenc – fől.)

M. V. 396/1899.

1899. máj. 20.

hogy a képet oly művész festette, ki Rákóczi kíséretében résztvett.

Ipolyi Arnold: Századok, IV., 1870., 572. l. — Új Magyar Sion, II., 1871., 375. l. — Ipolyi Biharvármegye, 274. és 275. sz. — Gerevich PA, 220. l. — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi 105. és 107. szám. — Gerevich IPGY, 94. l.

MAGYAR FESTŐ 1758-ból
Mária Terézia
Vászon, olaj, 140×110 cm.
Ipolyi Arnold gyüjteményéből.
Ipolyi Biharvármegye, 318. szám.

MAGYAR FESTŐ 1780 körül
Életkép kártyázókkal

Életkép inni készülő nemesemberrel (58. kép)
Fa, olaj, egyenként 30×45 cm.
Ipolyi Arnold gyüjteményéből.

Strommayer Máté

+ 1890.

l.

Erődi – Rodnár

38-l. · 43. l.

44. l

46-l

Ptro

Strommayer József

pest. Országgyám

Szül. 1826. jan. 18. Pesten

Életr. arck.

Farkady Fortun

Honvéd magyar 1864 re.

Rok. 1863. 96 l. arck.

M Nemzeti Muz. Könyt.

87. 942. 4

Frigges, III-ik, császár II. 195.

Strohmayer József

Kőfaragó mester

1859. jún. 23. tett mestervizsgát a pesti Építési és Kőfaragó céh-ben.

PKc. 216. l.

Római lovasság V. 249

Strommayer Ferenc

pesti kőfaragó

l.

Schoenjózsefvárosi

12. l.

Stoombák Ferenc

kolozsvári asztalos

1777

l. Bürgermeisteri

92. l.

MOL

Strom Bernát
nyomdász

betűöntő Kassai nyomdász.

— Strom Bernát ötven éves jubileuma
Grafikai Szemle 1909 évf. 3 sz. 61 l.

Vasárnap **2** Bibiana vt.		**Protestáns** Aurélia **Görög** G. 28 Hab. **Izraelita** Kiszlev 25
Hétfő **3** Xavéri sz. Fer.		**Protestáns** Olivia **Görög** Szofon pr. **Izraelita** Kiszlev 26
Kedd **4** Borbála sz. vt.		**Protestáns** Borbála **Görög** Borbála **Izraelita** Kiszlev 27
Szerda **5**		**Protestáns** Vilma

Strom József

a fiumei kir. Kormány-
nál építészsegéd.

Nevtörzs 1845. 156. l.

Stroll Ábrahám

kőfaragó

Sopron

1614. máj. 9. polg. esküt

tláré

Stróka Mária
szegedi művész
vérontás
alábbi
Szeged 1932

MDK

Strohoffer József ács

Matasné, sz. Flächl Johann farsin

Kült. Csömöri u.-és Arénа u. sarok f. h. i. és k. keresztmol

1863.- Helyszínr, fut alapr., mehet

MDK-A-II-1/895.

1905. XI. 9.

68 Latáskörbe forgó mutatók: a 1904 évi jelentésnek elküldése (980/905)

Strohoffer István

ácsm.

l.

Flittrich Ödön dr.

A carteri épületcsink
anyaga. Bp. 1922.
11. l.

Klimo Vladimír dr., úzpvéd

IX. 93.

Strohoffer Istvan

cim.

l.

Schoendeärteri

8. l.

MDK

Strohoffer Zsuzsa ács

Giergl Zsuzsa, cselédet

Terézv., Zug-u. 4.

1867. ——

MDK-A-II-1/2891.

MDK

Starchoffer Ferenc ács

Matos Johanna nyílott vigáni mulatóján
Kültemplet, Kömöri u.-Áram u. körött 1686 u.
1863. - Fő és oldalhomlokzat, pet alapr.

MDK-A-11-1/937.

MDK

Strohoffer István ács

Lord Samu, gard. vasut

Lipót; Feldmunka 50.

1863. —

MDK-A-II-1/1160.

MDK

Strohiffer István, ács

Tanner József, puskaporraktári

Belv., Váci-út 1.

1863.- Alapr., 2 mehet, tetőmehet

MDK-A-II-1/1261.

MDK

Strohoffer János ács
Höffler Ferenc, gőzfafűrész
Lipót tv. Feldunasor 53/427.
1867. ——

MDK-A-81-1/2790.

WDK

MDK

Strohoffer Zsuzsi ács

Steingasser Fános, mulatósán

Lipótv.; „Magyar Király"

1866.- Honvédsent, fnt. alapr.

MDK-A-II-1/2534.

ИДК 11

MDK

Strohoffer Zbrán ács

Andrejka Jónet, kesti jobbá

Kültelek, Feldumaror ...(?)-fogó 41-42. n.

1866. ——

MDK-A-II-1/2393.

MDK.

Strohoffer Ilona ács

Ehrenwald Fülöp nyilott fénes

Lipótváros Feldmevárosa 36.

1861. Fut alapr. metnet

MDK-A-11-1/173.

Strohoffer Zsuzsi ács

Weller Ferenc fut barti hár

Extrav. Lehnerwäldchen, Kerepesi tem. mellett

1862. · Hamlehrat, nince, fut alapr.

MOK-A-II-1/444.

Strohoffer Tibor ács

Weller Sándor, hentesmester

Extravillan, Lenerwäldchen, nächst d. Kerepeser Friedhof

1862. - Hamlohnt, fut alaer, matmet

MDK-A-II-1/421.

MDK

Stohoffer .... ács

Diescher József ép. mesterrel:

Seiler Ferenc fut. által. és csatorna

Ferencv., Soroksári-u. 59/121.

1864. - Pince, fut. alapr.

MDK- A-11-1/1564.

MDK

Strohoffer István ács

Városligeti kis tógeti kioszk

Városliget

1863. - Használatból, metszet, alaprajz.

MDK-A-II-1/864.

Strohofer István ács

Liszkó F. fényképészműtermében

Kerepesestr. 63. Fleitrich portréfényképész műterme
helyiében

1862. - Homlokrat, fut alapr. helyreállítás

MDK-A-II-1/454.

MDK.

Strohoffer István ács

Peschka József fényképészműtermében készült.

Belváros Alte Postg. 2/14.

1861. Hornbostel, alapít. metsz.

MDK-A-II-1/84.

MDK

Strohoffer Fülöp ács

Rens Ernő, címkusz

Lipót, Feldunasor 1.

1863.- I. fut alapr, mebnek
II. Szerk. születésiroh.

MDK-A-II-1/967.

WDK

MDK

Strohoffer Ottón és

Schlick Ignác, emelőcsiga és nyíl-kém

Terézv, Váczi-ut 42/1462.

1866. - Homlokhat és mahat, helyzimér.

MDK-A-Π-1/2176.

Strohoffer

l.

Lykanomzromantika
145. l.

M.D.K.

Strohofer István, építőmester

egy műterem-lakóházat
épít az Epreskert-utcában,
melynek földszintjét Zala György
műterme- és lakása, emeletét
pedig Roskovics Ignác festő mű-
terme fogja elfoglalni.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1888. XVII. évf.
febr. 1. sz. 16. old.

R.D.K.

STRUDEL Paul szobrász
(1648-1708) Bécsben
~~(1660-1714)~~.

1688. Budán, a városban lakása volt

S. Peter szobrász fivére

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1955.
I. 61. 283, II. 140.

1978-909-10
Gépész.

125. Szekrény.

1 darab sötétbarnára mázolt puhafa szekrény záros ajtószárnnyal, belül két polczczal, alól két húzós fiókkal, elején pedig léczek közé fogott sima tükörrel.
Méretei: 177 cm. magas, 120 cm. széles, 31 cm. mély.
Becsértéke.....15 K

Házi készitmény régi anyagbol.

Strudel Jakab

Kőfaragó Buda

XVIII.

l.

Schoenzenthaler

23. l.

~~242~~

F—Sphynx 242 (6ig), 1760 (19ó).

Strudel Dóme

Münich 1902 78

Magyar Múzeum
1926. 109

Strudeldöne

Gröd

MM. I. 49

1787-909-1
Folyosó.

296. Szekrény.

Egy darab fényezett fuániros szekrény, két szárnyas ajtóval, ezeken léczek közé foglalt bemélyedt tükrökkel, felül pedig dombordiszitményű párkánynyal.

Méretei: 177 cm. magas, 45 cm. mély, 130 cm. széles.

Becsértéke.....40 K

Az épitési iroda maradvanya.

Strudel Dôme

pestô Buda

XVII. 7

l.

Schoenpenthaeon

24. l

nap alatt végrehajtás tár-
lezni egy [illegible]
lybenhagyatott és aláíratott
f.

Szilágyi Lajos
m.

Strudel Dôme

à

Myo-Kemô

70.-

Strudel Döme MDK

A magyar barokk festői közül kiválik.

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

70.l.

MDK

Strudel Döme festő

Fivére volt Strudel Peter von Strudendorffnak, 1688-ban telepedett le Budán, hol mint mérnök, alighanem állami szolgalatban állott.

E.G.II.480.1.

[illegible]

[illegible]eri tanácsos.

[illegible]OTTSÁGÁNAK.

Budapest.

Strudel báró

Jezsuita

hartulajd. a budai

várban 1696-ban

Van Budaneinet

104. l.

MDK

Strudel

számos izben dolgozott Magyarországon

Figler cikke. Magyar Művészet 1928. 651-652 l.

II. MAGYAR FILATELISTA NAP
BUDAPEST 1925 DECEMBER 12–14
HARANGHY.

VILÁGOSSÁG RT.

Strudel

MAGYAR MŰVÉSZET

1926. 109

Feladó:

LEVELEZŐLAP

STUCKHARDT FERENC, éremvésző

Gyulafehérvárott daolgozott a XIX.sz.elején.Ezüst jetonokat készitett a napoleoni háboruk korából.A nagyobbakat valószinüleg ő,a kicsiket Wurschbauer Károly készitette Gyulafehérvárott.-9.sz.-1815.VII.9. Ex Grenoble átadása.-E/GRENOBLE/AN G D C/B.FRIMONT/ ÜBERGEBEN/DEN 9.JULI/1815.-H/,Babéraggal övezett kardon sisak,felette bagoly.-A verőtőveket Gyulafehérvárott készitették C.W.f. jelzettel. 42.old.

HUSZÁR LAJOS: Ezüstjetonok a napoleoni háborúk korából 41.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,XLVIII-XLIX. 1949-1950. Bpest.Egyetemi Nyomda. NY. 1950.

STUCKHARDT FERENC, éremvésző

Gyulafehérvárott dolgozott a XIX.sz.elején.Ezüst jetonokat készitett a napoleoni háborúk korából.A nagyobbakat valószinüleg ő,a kicsiket Wurschbauer Károly készitette Gyulafehérvárott.-10.sz.-Lyon átadása.-E/LYON/AN G.D.C./B.FRIMONT/ÜBERGEBEN/DEN 12 JULI/1815. H/.Babérággal övezett kardon sisak,felette bagoly.-A verőtövek Gyulafehérvárott készültek C.W.f.jelzettel 42.old.

HUSZÁR LAJOS: Ezüstjetonok a napoleoni háborúk korából 41.old.

NUMIZMATIKAI KOZLONY,XLVIII-XLIX. 1949-1950. Bpest.Egyetemi Nyomda. NV. 1950.

STUCKHARDT FERENC, éremvésző

Gyulafehérvárott dolgozott a XIX.sz.elején. Ezüst jetonokat készitett a napoleoni háboruk korából. A nagyobbakat valószinüleg ő, a kicsiket Wurschbauer Károi készitette. Gyulafehérvárott. -11.sz.-1815.IX.20.Paris i béke.-E/FRIEDE/DER/VERBÜNDETEN/MACHTE/M.FRANKREICH GESCHLOSSEN/ZU PARIS/DEN 20 NOV/1815.-H/.Női alak bajában bőségszaruval meggyüjtja a halomba rakott hadi szereket.-A verőtövek Gyulafehérvárott készültek C.W.f.jelzettel. 42.old.

HUSZÁR LAJOS: Ezüstjetonok a napoleoni háborúk korából 41.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, XLVIII-XLIX. 1949-1950. Bpest. Egyetemi Nyomda. NV. 1950.

STUCKHARDT FERENC, éremvésző

Gyulafehérvárott dolgozott a XIX.sz. elején. Ezüst jetonokat készitett a napoleoni háborúk korából. A nagyobbakat valószinüleg ő, a kicsiket Wurschbauer Károly készitette. Gyulafehérvárott. -12.sz. -1815. I. Ferenc béke/. -E/FRANCISCUS I. IMPERATOR AUSTRIAE. -Mellkép j. babérkoszorúval. -H/. DER/GLORREICHE/FRIEDEN/VON 1815. IST DER/HOHEN VERBÜN:/DETEN SIEGER/LOHN/. -A verőtöveket Gyulafehérvárott készitették. C.W.f. jelzéssel. 42.old.

HUSZÁR LAJOS: Ezüstjetonok a napoleoni háborúk korából 41.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, XLVIII-XLIX. 1949-1950. Bpest. Egyetemi Nyomda. NV. 1950.

STUCKHARDT FERENC, éremvésző

Gyulafehérvárott dolgozott a XIX.sz.első felében. Ezüs
jetonokat készitett a napoleoni háboruk korából. A na-
gyobbakat valószinüleg Ő, a kicsiket Wurschbauer Károly
készitette Gyulafehérvárott.-5.sz.-1815.V.16.-St.Ger-
mano-i csata.-E/.GEFECHT/BEI ST.GERMANO/DURCH F.M.L./
G.NUGENT/AM 16.MAI/1815.-H/.Babérkoszorúban hadijelvé-
nyek.-A veretövek Gyulafehérvárott készültek C.W.F.jel
zéssel. 42.old.

HUSZÁR LAJOS: Ezüstjetonok a napoleoni háborúk
korából 41.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, XLVIII-XLIX.évf. 1949-1950.
Bpest. Egyetemi Nyomda NV. 1950

STUCKHARDT FERENC, éremvésző

Gyulafehérvárott dolgozott a XIX.sz első felében.
Ezüst jetonokat készitett a napoleoni háborúk korából.
A nagyobbakat valószinüleg ő, a kicsiket Wurschbauer Károly készitette. Gyulafehérvárott.-6.sz.-1815.V.23.Nápoly átadása.-E/.NEAPEL/NACH EINEM/SECHS WOCHENT/LICHTEN FELDZUG/AM F.M.L./B.BIANCHI/UBERGEBEN/DEN=3.MAI/1815.-H/.Emberfejü bika felett koszorút tartó genius. Szelvényben NE. A verőtövek Gyulafehérvárott készültek C.W.f. jelzéssel. 42.old

HUSZÁR LAJOS: Ezüstjetonok a napoleoni háborúk korából 41.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, XLVIII-XLIX.évf. 1949-1950. Bpest. Egyetemi Nyomda NV. 1950

STUCKHARDT FERENC, éremvésző

Gyulafehérvárott dolgozott a XIX, sz. első felében. Ezüstjetonokat készitett a napoleoni háborúk korából. A nagyokat valószinüleg ő, a kicsiket Wurschbauer Károly készitette Gyulafehérvárott. -7. sz. -1815. VI. 18. Waterloo-i győzelem. E/.SIEG/BEI BELLE/ALLIANCE/DURCH HERZOG/V.WELLINGTON/UND FÜRSTEN/V.BLÜCHER/AM 18. JUNI/ 1815. -H/. Kardon sisak, felette bagoly. A verőtövek Gyulafehérvárott készültek C.W-f. jelzettel. 42. old.

HUSZÁR LAJOS: Ezüstjetonok a napoleoni háborúk korából 41. old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, XLVIII-XLIX. évf. 1949-1950. Bpest. Egyetemi Nyomda NV. 1950

WURSCHBAUER

STUCKHARDT FERENC, éremvéső

Gyulafehérvárott dolgozott a XIX. első felében. Ezüst jetonokat készített a napoleoni háboruk korából. A nagobbakat valószinüleg ő, a kicsiket Wurschbauer Károly készitette Gyulafehérvárott. -8.sz.-1815.VII.6. Paris megszállása. -E/.PARIS/NACH EINEM DREIWOCHENTLICHTEN FELDZUG/AN DIE/VERBÜNDETEN/HEERE/ÜBERGEBEN/DEN 6 JULI/1815.-H/. Diadaliv előtt római harcos.- A verőtövek Gyulafehérvárott készültek C.W.f. jelzéssel. 42.old.

HUSZÁR LAJOS: Ezüstjetonok a napoleoni háborúk korából 41.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, XLVIII-XLIX.évf. 1949-1950. Bpest. Egyetemi Nyomda NV. 1950

STUCKHARDT FERENC, éremvéső

Gyulafehérvárott dolgozott a XIX.sz.első felében,
Ezüst jetonokat készitett a napoleoni háborúk korából
A nagyobbakat valószinüleg ő, a kicsiket Wurschbauer
Károly készitette.-1.sz.-1815.V.2.Aquila elfoglalása.
E/.AQUILA/BESETZT /DURCH F.M.L./C.NUGENT/AM 2.MAI/
1815.-H/.babérkoszorúban hadijelvények. 41.old.
A verőtövek Gyulafehérvárott készültek C.W.F.jellel.

HUSZÁR LAJOS: Ezüstjetonok a napoleoni háborúk
korából 41.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,XLVIII-IL -XLIX.évf. 1949-1950.
Bpest.Egyetemi Nyomda NV. 1950.

STUCKHARDT FERENC, éremvésző

Gyulafehérvárott dolgozott a XIX.sz.wlső felében.Ezüs
jetonokat készitett a napoleoni háborúk korából.A na-
gyokat valószinüleg ő,a kicsiket Wurschbauer Károly
készitette.-2.sz.-1815.V.2-3.Tolentino-i győzelem.-
E/.SIEG/BEI TOLENTINO/DURCH F.M.L./B.BIANCHI/AM 2-3
MAI/L_L/.-H/.Babérkoszorúban hadijelvények.A verőtö-
vek Gyulafehérvárott készültek C.W.f.jelzéssel.41.old

HUSZÁR LAJOS: Ezüstjetonok a napoleoni háborúk
korából 41.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,XLVIII-IL -XLIX.évf. 1949-1950.
Bpest.Egyetemi Nyomda NV. 1950.

STUCKHARDT FERENC, éremvéső.

Gyulafeférvárott dolgozott a XIX.sz, első felében. Ezüst jetonokat készitett a napoleoni háborúk korából. A nagyobbakat valószinüleg ő, a kicsiket Wurschbauer Károly készitette.-3.sz.-1815.V.3./Róma elfoglalása. E/.ROM BESETZT/DURCH F.M.L./G.NUGENT/AM 3.MAI/L L!.- H/?Babérkoszorúban hadijelvények. A verőtöveket Gyulafehérvárott készitették C.W.f. jelzéssel. 41.old.

HUSZÁR LAJOS: Ezüstjetonok a napoleoni háborúk korából 41.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, XLVIII-XLIX.évf. 1949-1950. Bpest. Egyetemi Nyomda NV. 1950.

STUCKHARDT FERENC, éremvésző

Gyulafehérvárott dolgozott a XIX, sz, első felében, Ezüst jetonokat készitett a napoleoni háborúk korába A nagyobbakat valószinüleg ő, a kicsiket Wurschbauer K Károly készitette. Gyulafehérvárott.-4.sz.-1815.V.11. Popoli-i csata.E/.GEPECHT/BEI POPOLI/DURCH F.M.L./ECH HARDT/AM 11.MAI/1815.-H/.Babérkoszorúban hadijelvények.-A verőtövek Gyulafehérvárott készültek. G.W.f. jelzéssel 41.old.

HUSZÁR LAJOS: Ezüstjetonok a napoleoni háborúk korából 41.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, XLVIII-XLIX.évf. 1949-1950. Bpest. Egyetemi Nyomda NV. 1950.

JOSEPHUS STUBLENICZ/Stublener/, puskamüves

A táblázatban nem szereplő mesterek adatai:
Josephus Stublenicz/Stublener/puskamüves az összeírásokban és a tamácsi jegyzőkönyvekben csupán 1774-ben szerepel. 37.old

T.KNOTIK MÁRTA: XVIII.-XIX.századi fémtárgyak és mesteremberek 19.old

A MÓRA FERENC Múzeum Évkönyve, 1972/73. I.
Szeged, 1974

JOSEPHUS STUBLENER/Stublenicz/, puskamüves

--- ---

A táblázatban nem szereplő mesterek adatai:
Josephus Stublener/Stublenicz/ puskamüves az össz
irásokban és a tanácsi jegyzőkönyvekben csupán
1774-ben szerepel. 37.old

T.KNOTIK MÁRTA: XVIII.-XIX.századi rémtárgyak és
mesteremberek 12.old

A MÓRA FERENC Múzeum évkönyve, 1972/73. I.
Szeged, 1974

Stuber Zsuzsa grafikusművész

a Kenzetkäzi Gyermekek számára a Képzőművészeti Világév alkalmából gyermekekkel kapcsolatos pályázatot hirdettek meg, melynek címe: "A gyermekkor nemzetközi ünnepe a grafikában." – A pályázatra beérkezett anyagból kiállítás nyílt Miskolcon, a József Attila könyvtár kiállítótermében. A művész műve szerepelt e tárlaton.

Képzőművészet a gyermekekért.

1979. IX. 21. TV. 2. műsor, 20.34 | Gué |.

Stuber Andrea gyermekrajzolói

a „Jobafestői" c. képe szerepelt

a Liszt Ferenc téren rendezett gyermek-

rajz kiállításon

Magyar Nemzet 1972 április 20

Sold.

Strucskó József

okl. építésmérnök Eger

szül. 1895

Tagja lett a Bpesti

Műszaki Kamarának

MMÉE köré-

1931. 154 sz.

Kolozsvár.

E lapon az óvári zár
oldalon, a római pádimentum t
továbbá Mathyas Rex $\overline{\text{pp}}$a manu-
balra: XVI. Tábla.

Kny., alányomással,
Jakab E: Kolozsvár
1870.

Szn. 292-9
647-99-21

Strucskó József

építész.

Szül. Hódmezővásárhely 1895.

Oklevelet nyert 1926.

Vízjegyszámüzemvezető 19.1.

STRUTIUS, tipografus

Sylveszer Janos irta 1536,Janos napjan Nadagdynak. Kétségei vannak a nyomdasszal kapcsolatban.Nem bizik benne,mig nem latja.Tehat ekkor még nincs nyomda,nyomdasz,betüanyag sem,amiról a nyomdasznak kell gondoskodnia.-Strutiusról van szó. 102.old

URBAN LASZLÓ: Hol és mikor létesült az első hazai magyar nyelvü nyomda ? 96.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 1968. 1.szam. Szombathely

STRUTIUS, tipografus

Az 1837-es Uj Testamentum metszet a sarvari nyomda szamara készült. Több hasonló cimer többféle készült.-Sylvester 1541.febr.14.levelében emliti,hogy Strutius jartas volt az ily cimerek metszésében,s tavozasa utan "mesterségének csak köntösét hagyta vissza."Maylad Istvannak és Szalay Janosnak is készültek cimerek. 104.old

URBAN LASZLÓ: Hol és mikor létesült az első hazai magyar nyelvü nyomda ? 96.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 1968. 1.szam. Szombathely

STRUTIUS, tipografus

Sárvárott Sylvestert megelözen egy Strutius hevü nyomdasz müködött, de ez megszökött. Ezt irta Szeibert Janos Sárvár monográfiajaban. 96.old

URBÁN LÁSZLÓ: Hol és mikor létesült az első hazai magyar nyelvü nyomda ? 96.old

VASI SZEMLE. XXII.évf. 1968. 1.szam. Szombathely

STRUTIUS, tipografus

Az egyesitett Nadasdy-Kanizsai cimer az Uj Testamentum utolsó lapjan. Középen fent az 1537-es évszam a sarvari ujszigeti nyomda első tényleges munkaéve. 103.old. fekete repr.

URBAN LÁSZLÓ: Hol és mikor létesült az első horvát magyar nyelvű nyomda ? 96.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 1968. 1.szam. Szombathely

STRUTIUS, tipografus

Nádasdy Tamás országbiró, 1536-ban alapitotta a sárvár ujszigeti nyomdát. Vezetőjéül a Bécsből érkezett, valószinüleg német származásu Strucius mestert alkalmazta, aki 1536-vyga 37-ben meg is kezdte müködését. 133.old

KUNZLER JÁNOS: Varjas Béla: A Sárvár-ujszigeti nyomda betütipusai 135.old

VASI SZEMLE, Helytörténeti évkönyv. 1958. II. Szombathely, 1958

IOANNES STRUTIUS, tipografus

A Sylvester Uj-Testamentumának és Grammatica Hungarolatinájának diszeit, I.S. jeggyel neki tulajdonitják. Elvetve a Johann Singrieenerre és Ioan es Sylvesterre történő utalásokat. A képek készitésében igen járatos "Struttius kiválása /1540/ után készülhettek a feltünően kezdetleges gyengább /1540/ iniciálék. 103.old.

PATAKI LÁSZLÓ: Soltész Istvánné: A sarvár-ujszigeti nyomda könyvdiszei 102.old

VASI SZEMLE, Helyismeretei Évkönyv. 1959. II. köt. Szombathely, .1959

STRUTIUS, tipografus

Varjas Béla elemzi Strutius, valamint Abádi Benedeknek, a két egymást váltó nyomdásznak szereplését, működését a sárvári Nádasdy nyomdában. 145.old

PATAKI LÁSZLÓ: Varjas Béla Sylvester kiadásáról 144.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, 1961. I.köt. Szombathely, 1961

Strucius, tipografus

Nádasdy megsokalván a Strucius ellen elhangzott panaszokat, Dévai Biró Mátyás ajánlatára a Krakóban ka Vietor Jeromosnál tanult Abádi Benedekre bizta a sárvá nyomdát. 133.old.

KUNTAR LAJOS: Varjas Béla: A sárvár-ujszigeti nyomda betütipusai 133.old

VASI SZEMLE, Helyismereti évkönyv. 1958. II. Szombathely, 1958

STRUCIUS, tipografus

Nem értett a betüöntéshez. Sylvester Grammatikájában/153
1539/csak nagy ügyességgel tudta a szöveget kiszedni, mer
nem tudta kiönteni a magyar betüket. 133.old

KUNTAR LAJOS: Varjas Béla: A Sárvár-ujszigeti nyomda
betütipusai 133.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv. 1958. II.
Szombathely, 1958

STRUCIUS, tipografus

Sárváron helyzete egyre tarthatatlanabbá vált. Nem tudott eleget tenni Sylvestre követelésének, hogy tanitsa meg a betüöntésre, mert ő maga sem értett hozzá, s ezért kettejük viszonya megromlott.. 133.old.

KUNTAR LAJOS: Varjas Béla: A sárvár-ujszigeti nyomda betütipusai 133.old

VASI SZEMLE, Helyismereti évkonyv. 1958. II.
Szombathely, 1958

zternek jelen kelet és ügyszám
intézett rendeletének másolata:

yvkereskedés által a Műemlékek
tott Oidtmann: „Die rheinischen
ára fejében Harmincznégy /:34:/ ko-
utasitom az állampénztárt, hogy ezen
tisága elnökének hivatalos nyugtá-
mellett, fizesse ki és tárcám fent
p számolja el.-

Strucius

l.

Szentkúty Pál

Régi karai nyomdai
mintakönyvei.
Bp. 1940. 21:1
25.l

Strucius

l.

Novák 580

58,78 l.

T. Strubek Gyula nobrán

Keszegel a Kőrösmm. Főiskola

Látkitháján a Mikaarnotkiar

Ujság 1877 III. 20.

STRÖMER, Andreas, porosan halt a fertőzéstől

A. S., Kartenmalergehilfe, 14 napos fia meghalt (1844, 807.)

Frankfurter Zeitung
(Gerücht)

Ströhl H.

bécsi címmetsző

forverte arcalabbi
új magyar címet
(és ostrák körös)

Megjelent a Budapesti
Közlöny 1915. nov. 6.
számában

Csánki Dezső dr.: Az új
magyar és ausztriai
körös címerekről.

Olcsó Könyvtár.
1857–1853. 4.
Bp. 1916. 69. l.

Ströger József

pestvidéki építőmester

l.

Tanulmányok Bpest I.

83. l.

MATHIAS STRÖELI, kádármester

1722-ben Pécs város tanácsa újabb összeirást és felmérést készittetett./Grundtbuch Gemainer Stadt Fünfkirchen/, öt kéziratos kötet, 754 tétellel.-Házzal biró mesterek a Belvárosban:

Telek száma: 173.-Tulajdonos neve: Andreas Moszbüth és Mathias Ströeli hátrahagyott örökösei.-Foglalkozása: kádármester. 130.old

FETTICH ANTAL: Pécs 1722-ben 125.old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975

Strőzius /Strecius/ Johann Georg. MDK

szobrász

1719 jun 7. iki irásában kötelezi magát, hogy a törökháboru és a gonosz emberek /wegen böser lüthe, welche meine leüthe verführet/ miatt el nem készült főoltárt a jövő év szüretjére vagy Márton-napjára elkészíti a /Márospálkái/ sátoraljaujhelyi pál stemplom számára.

223.o.

BARANYAI BÉLÁNÉ: A nyirbátori minorita-templom berendezése.
Müv. Ért. 1960. IX. évf. 3. sz. /196-229.o.

MDK

Strőzius Johann Georg
/Strecius/

A sátoraljaulyhelyi pálos-templom főoltárára vonatkozószerződés 1716, III. 8/

a látin szövegben :Johannes Georgius Stróczius olvasható

az aláírás: Johann Görg strőzius

222-223.o.

BARANYAI BÉLÁNÉ: A nyirbátori minorita-templom berendezése.
Müv.Ért. 1960. IX.évf. 3. sz. 196-229.

Strőzius Johann Georg

MDK

lásd

Strecius János György

BARANYAI BÉLÁNÉ: A nyirbátori minorita-templom berendezése.
Müv.Ért. 1960. IX.évf. 3. sz. 196-229.

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY,lőcsei szobrász

Az 1716-21 között készitett sátoraljaujhelyi palos templom főoltára.-17.kép.-A főoltár rekonstrukciós sémája. Fekete repr. 171.old.

[illegible] TIBOR:Adalékok a sátoraljaujhelyi volt palos-piarista templom,kolostor és berendezései történetéhez.145.ol

A Herman Ottó Muz.Évkönyve, XI. Miskolc, 197[illegible]

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY,lőcsei szobrász

Az 1716-21 között készitett [illegible] pálos templom főoltára.-18.kép. A remete Szent Pál oltár középrésze. .-Fekete repr. 172.old.

JUHÁSZ TIBOR:Adalékok a satoraljaujhelyi volt palos-piarista templom,kolostor és berendezései történetéhez.145.ol

A Herman Ottó Mus.évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY,lőcsei szobrász

Bizonyossággal megállapitható,hogy a főoltár első kompoziciója és kivitelezés teljes mértékben Strőcius és műhelyének a munkája volt. 168.old.

GÖ TIBOR:Adalékok a sátoraljaujhelyi volt pálos-piarista templom,kolostor és berendezésési történetéhez.145.ol

A Herman Ottó Muz.Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRÖCLUS JÁNOS GYÖRGY, lőcsei szobrász

1716-21 között 7 szobrot készitett a főoltárra. A második emeleten a leckeoldali Szt. ONUPHRIUS érdekes összekötő szerepet jelent az evangéliumi KERESZTELŐ SZT. JÁNOS felé Szt. Onuphrius 4. sz-i antik remete, aki pachomianus szerzetesközösségből vonult a sivatagba "vita soliraria"-t vállalni. Ker. Szt. János dicséretéről sokat hall, a sivatagba megy, ott a remetekunyhóban megtalálja leendő tanitómesterét. 181. old. 85. jegyz. v oldali

OÓ TIBOR: Adalékok a satoraljaujhelyi volt pálos-piarista templom, kolostor és berendezései történetéhez. 145. old

A Herman Ottó Muz. Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY, lőcsei szobrász

1716-21 közt 7 szorot készitett a főoltárra.-Az ujhelyi retabló ikonológiája a monachális közösség és az anachorétizmus szintézisét viszi egyre följebb emeleten-ként. Semmi BERNINI-féle extázis, halk meditáció a hangnem Halk"kisérőzene"a programmszövegben emeletről emeletre ismételve a remete-palmaornamenssé stilizált motivumának ujabb hangsulyozása. Nem "disziti elem", szimbólum, mi az antik, középkori ornamentika. 18a.old. 85.jegyz

JOÓ TIBOR: Adalékok a sátoraljaujhelyi volt pálos-piarista templom, kolostor és berendezései történetéhez. 145.old

A Herman Ottó Muz. Évkönyve, XI. Miskolc, 197a

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY, szobrász, ~~epar~~is lőcsei

A szerződés, elszámolás szerint az oltárokon kivül csak egy "kupolás" trónust és a ministrálók számára diszitett székeket készitett a szentélybe, de ezek nem azonosak a már 1786-ban is az orgonakarzaton található stallumokkal azokat nyilvánvalóan Pintér pálos atya és társai készi tették, festették, ill. építették át!- 175.old.

JUHÁSZ TIBOR: Adalékok a balatonfüredi volt pálos-piarista templom, kolostor és berendezésének történetéhez. 145.old

A Herman Ottó Múz. Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY, lőcsei szobrász

1716-21 között a főoltár retabló és tabernaculum "arcularis" munkáját is a lőcsei műhely vállalta, delineálta és k vitelezte ornamentális plasztikájával együtt. Bár szokás volt a paulinusoknál ezt az "arcularius" munkát saját képzett operárius testvérek ládsák el, csak a figurális trendelik városi "statuarius" salitt : "in toto et ex juxta Conventionem/s^. Dom. Joannes Georgius Strőczius praelatum altare/erexit et perfecit". 182. old. 85. jegyz.

[illegible] ZIBOR: Adalékok a sátoraljaújhelyi volt pálos-piarista templom, kolostor és berendezései történetéhez. 145. old.

A Herman Ottó Múz. Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY,lőcsei szobrász.

1716-21 között készitette a sátoraljaujhelyi pálos,templ főoltárát.A 7 nagy szoborból csak Szt. [illegible] arkangyal szobra maradt meg a helyén az angyalokon kivül. A szobrok az 1786.évi feloszlatáskor még meg voltak.166.old.

[illegible]OÓ TIBOR:Adalékok a sátoraljaujhelyi volt pálos-piarista templom,kolostor és berendezésési történetéhez.145.ol

A Herman Ottó Muz.Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY,lőcsei szobrász

Az 1716-21 között a sátoraljaujhelyi pálos templom számára készitett főoltár szekrényének képe.-
15.kép.-A főoltár szekrányének képe.-Fekete repr.
167.old.

JÓÓ TIBOR:Adalékok a sátoraljaujhelyi volt pálos-piarista templom,kolostor és berendezései történetéhez.145.ol

A Herman Ottó Muz.Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRÓBUS JÁNOS GYÖRGY, lőcsei szobrász

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY,lőcsei szobrász

1716-21 között a főoltárra 7 szobrot készitett.A két szé
szélső figura,Ágoston,mint regulaszerző és egyben a pá-
los szerzet monasztikus vonására utal.Ő nem remetéket,h
hanem szerzeteseket organizált Afrikaban.Portugaliában ka
kapcsolatot talált a 14.sz-ban csatlakozott paulinussá
lett portugál remetékkel.Ez kettős családi szál volna
Ágoston felé!.-181.old. 85.jegyz.

JÓB KÁROLY:Adalékok a sátoraljaujhelyi volt paulepiarista templom,kolostor és berendezései történetéhez.149.old

A Herman Ottó Múz. Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRÖCIUS JÁNOS GYÖRGY,lőcsei szobrász
-ééééé

Rados Jenő:"A piaristák templomának főoltára a barokk szokott részletképzésétől szinte függetlenül alakuló díszítő motivumokból felépitett Mária-oltár...Körvonalait az övező indák és pálmaágak lángszerüen szertehajló, szeszélyes növénydisze még szaggatottabbá,és bizonytalanabbá teszi.Az oltárfal félig körülöleli a menzát..." 180.old. 81.jegyz.

[illegible]:Adalékok a sátoraljaujhelyi volt paulo-piarista templom,kolostor és berendezésének történetéhez.1[illegible].o[illegible]

[illegible] Herman Ottó Múz. Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY, lőcsei szobrász

1716.21 közt 7 szobrot készitett a főoltárra. Az egyik
SZENT ÁGOSTON: a négy nagy egyházatya egyike; a pálosok
életében és ábrázolásain elsősorban, mint regulaszerző
ős játszik szerepet. 182.old. 87.jegyz.

JUS FIDOR: Adalékok a Szentkirályi volt pálos-piarista
templom, kolostor és berendezései történetéhez. 145.old

A Herman Ottó Múz. Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRÉCIUS JÁNOS GYÖRGY, szobrász

A Sátoraljaujhelyi pálos-piarista templomban 1716-1721 között készültek el Strécius lőcsei szobrász műhelyében a tabernákulummal ellátott főoltár és szobrai...-151.old. 45.jegyz.

[illegible] adalékok a sátoraljaujhelyi volt pálos-piarista templom, kolostor és berendezésének történetéhez. 145.old

A Herman Ottó Múz. Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY,lőcsei szobrász

Az 1716-21 között a ~~sárospataki~~ sátoraljaujhelyi pálos templom részére készitett főoltára. -14.kép.-A főoltár restaurálás előt
Fekete repr. 165.old.

JOÓ TIBOR:Adalékok a sátoraljaujheelyi volt pálos-pia
ta templom,kolostor és berendezései történetéhez.145.ol

A Herman Ottó Muz.Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRÖCIUS JÁNOS GYÖRGY,lőcsei szobrász

Az 1716-21 között a sátoraljaujhelyi pálos templom főoltárát készitette.-16.kép.A főoltár Szent Mihály szobra.-Fekete repr. 169.old.

JOÓ TIBOR:Adalékok a sátoraljaujheelyi volt pálos-piari ta templom,kolostor és berendezései történetéhez.145.old

A Herman Ottó Muz.Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY,lőcsei szobrász

A vidéki templomokba adott Strőcius szobrok kutatása annál is inkább szükséges lenne,mivel most már csak a főoltár Szt.Mihály szobor az egyetlen biztos tanu Strőcius János György tevékeny életének/30 évi aktiv működésre utaló adatok vannak/. 168.old.-

JÓÓ TIBOR:Adalékok a sátoraljaujhelyi volt pálos-piarista templom,kolostor és berendezései történetéhez.145.o

A Herman Ottó Múz.Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY,lőcsei szobrász

A szentélyben,az oltártól kétoldalt voltak festetlen keményfa ülőhelyek,stallumszerüen több üléssel és xxxata asztalosmüvészettel szebben kidolgozva,tudjuk a Strúcius szerződés alapján,hogy az ő mühelyében készültek 1716-1721 között. 173.old.

JOÓ TIBOR:Adalékok a sátoraljaujhelyi volt palos-piarista templom,kolostor és berendezései történetéhez.145.o.

A Herman Ottó Muz.Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY,lőcsei szobrász

Főoltárán más az építészeti elemek,indák,pálmaágak hatásának érvényesülése,ha nem a jelenlegi 3 nagyobb szobor,hanem 7 szobor ,s mind Szt.Mihály arkangyal szobrához hasonló művészi megjelenitéssel érvényesül,nem az utólag odahelyezett két kis királyszoborral. 168.old.

JOÓ TIBOR:Adalékok a sátoraljaujhelyi volt pálos-piarista templom,kolostor és berendezései történetéhez.145.ol

A Herman Ottó Muz.Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY,lőcsei szobrász

Az általa készitett/1716-21/főoltár kardot tartó angyal szobra Szent Mihály arkangyal,de az 17[illegible]-ben kelt megujitast kifejező tábla nem erre a főoltárra,hanem valószinüleg az 1743-ban lebontott régi Szentháromság kápolna oltárára vonatkozik. 166.old.

JÓÓ TIBOR:Adalékok a sárospataujhelyi volt pálos-plébánia templom,kolostor és berendezésének történetéhez.1-35.

A Herman Ottó Mus.Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRÓBLUS JÁNOS GYÖRGY, lőcsei szobrász

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY, lőcsei szobrász

A főoltár az ő tervei alapján készült 1716-21 között. De valószínű, hogy, amint Bleicher Nándor mondja, a magas oltárépítményt és az ornamentális díszeket a pálos rendhez tartozó arculáriusok/asztalosok/készitették.
167.old.

JÓÓ TIBOR: Adalékok a sátoraljaujhelyi volt pálos-piarista templom, kolostor és berendezései történetéhez. 145.

A Herman Ottó Muz. Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

Strőcius János György

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY,lőcsei szobrász

Az általa készitett főoltárt a piaristák 1790 körül megváltoztatták és az ő szobraiból csak Szt.Mihály szobr maradt meg a felső oromzaton.A nyom nélkül eltünt szobor disz helyébe ekkor került Szt.László és Szt.István kiseb sablonos szobra. 167.old.

JÓÓ TIBOR:Adalékok a sátoraljaujhelyi volt pálos-piaris ta templom,kolostor és berendezései történetéhez.1-5.o.

A Herman Ottó Muz.Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY, szobrász

sátoraljaujhelyi

1716-ban a pálosok szerződést kötöttek vele /lőcsei szobrász/főoltáruk elkészitésére. A főoltárra, az oltárasztal hátsó részéhez kiépitett többszintes hátfal középső szintjére négy nagy szobrot készit.
164.old. 77-78.jegyz.

JOÓ TIBOR: Adalékok a sátoraljaujhelyi volt pálos-piarista templom, kolostor és berendezései történetéhez. 1-5.(

A Herman Ottó Muz. Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY, lőcsei szobrász

A főoltár megmaradt Szt.Mihály szobra. A nyírbátori minorita templom 3 nagy oltárának és szószékének mesterkérdését is megbizhatóbban lehetne megvilágitani más Strőcius szobrok és müvek ismeretében, mint pusztán egy nehezenhozzáférhető helyen levő és témája miatt ugyancsaknehézkesebb analógiát jelentő szoborhoz való viszonyitással. 168.old.

JÓÓ TIBOR: Adalékok a patoraljaujhelyi volt pálos-piarista templom, kolostor és berendezései történetéhez. 145.o

A Herman Ottó Mut.Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRÖCIUS JÁNOS GYÖRGY,lőcsei szobrász

Az oltár eredeti kialakitása a barokk oltárretabló hierarchikus tagoltságát világosan mutatja.A belső két szobor:Remete Szt.Pál és Remete Szt.Antal volt a tituláris Szt.Egyed két oldalán.Mellettük a két nagy egyházatya Ágoston és Jeromosálltak.Az indák ,a remete-pálma ornamensek itt elsősorban nem diszitőelemek,hanem szimbólumok.86-88.jegyz. 168.old.

ÓÓ TIBOR:Adalékok a sátoraljaujhelyi volt palos-piarista templom,kolostor és berendezései történetéhez.145.old

A Herman Ottó Mut.Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY,lőcsei szobrász

Az oltár eredeti kialakitása a barokk oltárretabló hier
archikus tagoltságát világosan mutatja.-Az ivelt párkány
részeken strázsált a középkorban nagyon tisztelt Szt.
Onofriosz és Keresztelő Szt.János.A koronázó motivum,a m
is meglevő,Szt.Mihály szobor,az ördögöt letipró harcos
arkangyal.Az indák,a remete-pálma ornamensek nem elsősor
ban diszitő elemek,de szimbólumok. 168.old. 86-88.jegyz

JÓÓ TIBOR:Adalékok a sátoraljaujhelyi volt pálos-piaris
ta templom,kolostor és berendezései történetéhez.145.o

A Herman Ottó Mut.Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY, lőcsei szobrász

1716-21 közt a sátoraljaujhelyi pálosok főoltárát készí
ti.-A retabló felső szintjén, Keresztelő Szt.János és Szt
onofriosz remete szobra állott, végül egy-egy angyal és
az oltár ormán Szt.Mihály arkangyal lángoló karddal, az
ördögöt lábbal letipró tartásban. 1721-re készült el.
164.old. 77-78.jegyz.

JÓÓ TIBOR: Adalékok a sátoraljaujhelyi volt palos-piaris
a templom, kolostor és berendezései történetéhez. 143.old

A Herman Ottó Muz.Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY, lőcsei szobrász

---

sátoraljaujhelyi

1716-21 között 4 szobrot készit a ~~sárospataki~~ pálosok ré
oltárára.-Evangéliumi oldalon Szt.Pál remete bent.Kint
Szt.Antal remete/lábánál disznóval/,leckeoldalon Szt.Jer
romos/kővel és feszülettel,lábánál oroszlán/Szt.Ágosto n
/kezében lángoló szivvel,lábánál a tengert kanállal merő
kisfiuval/ 164.old. 77-78.jegyz.

JÓÓ TIBOR: Adalékok a sátoraljaujhelyi volt pálos-piaris
ta templom, kolostor és berendezései történetéhez. 145. old

A Herman Ottó Muz.Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY, lőcsei szobrász

1716-21 között 7 szobrot készitett a főoltárra. Mivel Or
OPHRIUS KERESZT. JÁNOS példájára vonult remeteségbe, ezér
utalásszerü egy emelettel feljebb, az evandeliumi oldalo
Ker. Szt. János felé. Egyfajta "aszcenzus" ismétlődik itt
időrendben, megforditva értékrendileg sorbaállitva.
182. old. 85. jegyz.

JÓÓ TIBOR: Adalékok a sátoraljaujhelyi volt pálos-pia-
rista templom, kolostor és berendezései történetéhez 145

A Herman Ottó Muz.. évkönyve, XI, Miskolc, 1972

STRÖCIUS JÁNOS GYÖRGY,lőcsei szobrász

1716-21 között a főoltárra több szobrot készit.A két bel
ső szobor az elválaszthatatlan REMETEPÁR:PÁL ésANTONI-
OSZ ho Megalosz".-ANTONIOSZ disznajával -bár a későbbi
"antonita szerzetesek"középkori hagyatéka,mégis az ana-
chorétaság szociálismfelelősségvállalásának emlékét fe-
jezi ki. 181.old. 85.jegyz

JOÓ TIBOR:Adalékok a sátoraljaujhelyi volt pálos-pia-
:ista templom,kolostor és berendezései történetéhez 145.

A Herman Ottó Muz..Évkönyve, XI, Miskolc, 1972

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY, lőcsei szobrász

1716-21 között a főoltárra több szobrot készít. A két hely szobor az elválaszthatatlan REMETEPÁR: PÁL és "ANTONIOSZ ho Megalosz". -Paulinus attributumával, háncsfonatu öltözékével a dekadens kulturából kivonuló, a természet ősi kereteibe visszatérő vonását dokumentálja a remeteségnek. 181. old. 85. jegyz.

JOÓ TIBOR: Adalékok a sátoraljaujhelyi volt pálos-piarista templom, kolostor és berendezései történetéhez 145.

A Herman Ottó Muz. Évkönyve, XI, Miskolc, 1972

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY, lőcsei szobrász

1716-ig kb. 7 szobrot készített a főoltárra. Ezek egyike SZENT HIERONIMUS-JEROMOS, egyáltalán az egyházatyák egyike fontos teológus, Szt. Pál remete első életírója; lábánál a hozzászelidült oroszlán, kezében a penitenciázáshoz mell verő kődarab. 182.old. 87.jegyz.

JUHÁSZ TIBOR: Adalékok a sároraljaújhelyi volt pálos-pia ista templom, kolostor és barenneséssi történetéhez 145.

A Herman Ottó Mus. Évkönyve, 11. Miskolc, 1972

STRÓD

STRÓCIUS JÁNOS GYÖRGY,lőcsei szobrász

1716-21 közt 7 szobrot készitett a főoltárra.Koronázó motivum a retabló ormán:MICHAEL,Archangelus lángoló karddal ördögöt tiporva:jelezve a kereszténységben elkerülhetetlen "pugna cum diabolo"-t,melyet mások helyett a anachoréta végez el. 182-old. 85.jegyz

JUÓ TIBOR: Adalékok a sároraljaujhelyi volt pálos-piarista templom,kolostor és berendezései történetéhez 145.

A Herman Ottó Muz. Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY, lőcsei szobrász

1716-21 között 7 szobrot készitett a főoltárra. A két szélső figura, Szt. Ágoston és Jeromos is egyházatya=teológus! az anachorézis magas intellektuális szintet jelentett az antikvitásban is, a középkor második felében is

181. old. 85. jegyz.

JOÓ TIBOR: Adalékok a sároraljaujhelyi volt pálos-piarista templom, kolostor és berendezései történetéhez 145.

A Hermen Ottó Muz. Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY, lőcsei szobrász

1716-21 között 7 szobrot készitett a főoltárra. A két szélső figura másodika: Hieronymus, mint remete életirója, nemcsak ilyen minőségben áll az oltáron. Lábanál a hozzá szelidült oroszlán a keleti anachoréta-életszentség vándormotivuma. Évekig élt Szíriában, mint remete. Mellverő kődarab kezében a penitencia remetei szimbóluma.
181.old. 85.old.

JUHÁSZ TIBOR: Adalékok a miskolci Jezsuita-hegyi volt piarista pálos templom, kolostor és berendezési történetéhez 145.old

A Herman Ottó Mus. Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRÓCIUS JÁNOS GYÖRGY, lőcsei szobrász

1716.21 közt 7 szobrot készitett a főoltárra. Az egyik Remete Szt. Pál szobra volt. Az első keresztény remete. 234 ben született gazdag szülők gyermeke volt. 60 éven át élt remete életet a Thébai sivatagban. Általában, mint remetét pálmalevelekbe öltözve ábrázolják, mellette egy-csőrében kenyeret tartó -hollóval. A pálosok patrónusa. 182. old. 87. jegyz.

pálos
100 TIBOR: Adalékok a sátoraljaujhelyi volt piarista templom, kolostor és berendezései történetéhez 145. old

A Herman Ottó Muz. Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRŐCIUS JÁNOS GYÖRGY,lőcsei szobrász

1716-21 közt 7.szobrot készitett a főoltárra.Középütt a két nagy remete után jött ÁGOSTON,a paulinus közösség regulaszerzője.de az értékbeli emelkedés ott is"vita communis"keretéből a"vita solitaria"felé mutat.Fönt ONUPHRIUS a"vita communisból"indul az időben régebbi,de "perfectior",ill."fortior"KERESZTELŐ JÁNOSI remeteség irányában. 182.old. 85.jegyz.

pálos
MOÓ TIBOR:Adalékok a sátoraljaujhelyi volt piarista templom,kolostor és berendezései történetéhez 145.old

A Herman Ottó Muz.Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

STRÖCHERT Kristóf szobrász

Bethlen Gábor

Hajdúböszörmény utikalauza. Szerk. Tarczy Péter. Hajdúböszörmény, 1993 16-17.

Strozzi, Bernardo MDK

festő

"Krisztus és a samáriai asszony" és "Jézus Simon házában" ábrázolások (lásd reprodukciók) összehasonlitása egymással és Palma Giovanni: "Krisztus és a samáriai nő" képével(repr. 2.o. 1. kép), és másokkal. 1-7.o.
"Angyali Üdvözlet" (Budapest, Szépm. Muz. ltsz 596. 2.old.

Fenyő Iván: Palma Giovane és Bernardo Strozzi.
Müv. Ért. 1958. VII. évf. 1. sz. 1.-8.o.

MDK

Strozzi, Bernardo
festő

Repr: "Krisztus és a samáriai nő a kutnál" Rajz.
Bp. Szépm.Muz. 3.o. 2. kép
"Krisztus és a samáriai nő a kutnál"
London magántul. 5.o. 4.kép
"Krisztus és a samáriai nő a kutnál"
Kasteel Weldam, Hollandia. 6.o. 5. kép.
"Jézus Simon házában, rajz"
Bp. Szépmüv. Muz. 7.o. 6.kép.
"Jézus Simon házában" Bozzetto
Firenze, magántul. 7. o. 7. kép
"Szent Ferenc imája" Rajz
Genova, Palazzo Bianco 8.o. 8. kép.

Fenyő Iván: Palma Giovane és Bernardo Strozzi.
Müv. Ért. 1958. VII. évf. 1. sz. 1.-8.o.

1.067

ıkét forint 4o fillérről, mely
legként a Müemlékek Orsz.Bizottságá tól

ifj. Hellyers

Strozzi tábornok

a

1672

l.

Varga Elemér

Magyar vadak

Bp. é. n. (1932)

130 l.

Előirányzat 1915

1. 1915.évi adókra
2. Asphalt járda törlesztésr
3. Várőr fizetése 10 hóra á,
4. Előre nem látott kiadások
javitások,stb.

Ös

Vajdahunyad,1915.

Strozzi, Bernardo

Festo

Gerturient.

239. 282. 419. R

5

MDK

BERNARDO STROZZI

Dávid c. festménye Eger müemlékeit gazdagitja.

Gerő László:Eger. Budapest 1954.p.46.

Képzőművészeti Alap kiadása.

M.D.K.

Skrovitz János kőműves

Gyöngyösön 1727-ben felépíti, Horák Vencellel együtt, a ferences épü-
let barmadik szárnyát, a folyosót
és a Kápolnát is.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémai Kiadó, 405. old.

STROVITZ János kőmüves. Gyöngyösön 1727-ben Horák Vencellel együtt az épület harmadik szárnyát, a folyosót és a kápolnát is felépitik. /Hist.Dom.?/.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

Fametszet

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

Strohoffer

l.

LykaMagyműI800-50

Veo. l.

Erzsébet

Térdig, áll, kissé balra
daillonban. Jobb kezét az asztal
től nem messze feszület van és b
revont függöny lóg. A diszt herm
tyák és egyházi szerelvények kéj

Elisabeth Köni
Ertz Herzogin

s ez után jobbra: 35.

FRm., mér. a rl. 29.1 : 1

Sz
33

Strohoffer

Lläb. II. 130

Strohmüller

Strohmüller & Sohn Eder

Strohmüller & Sohn Eder

Stróbl János

karanyóntó

XV. 74

László

A szent Margit-rigeti premontrei templom

Bp. 1932. 24. l.

HELYSÉG

BUDAPEST

VÁRMEGYE

SZAKCSOPORT

SZ

KOR

19

ŐRZÉSI HELYISÉG

I. Szépművészeti Múzeum

TULAJDONOS

MÉRET

TÁRGY

Szt. István

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS)

Bronzszobor márvány
piskuti kő talapzaton.
Ábrázolja a szent király bro
nzával fején, amelyet g
keresztes koronája. A koronán
evangyalok és négy oroszlán díszíti
domborműveit Szintén Stroll
munkája, a főrészben kezében
ágyúja.

FÉNYKÉP, RAJZ

Strausz János

harangöntő

A margitszigeti apáczai
templomtól Kápolna helyre
állított másának román
korú tornyában a föld-
ből előkerült régi harang
került, melynek latin
felirata magyarra fordítva:
Segits Isten, Mária vezérl
Kovácsoddal bennünket,
együgyüeket. Öntötte
Strausz János mester.

Les Pbreg

R.D.K.

STROVIK Antal fazekasmester

Habán mester, 1820.

Csányi 1954. 112.l. VII.t.

Selyp, 19 . . . . . .

. . . . . répaátvevő

. . . . . .

mét, hogy a répnátvevők és esetleges
a, éjjeliőr és répaszedők:/a Társada-
ntság és öregségi biztositás szem -

ogva, hogy fentemlitett egyének munká-
csatolt nyomtatványok felhasználacáva
képen jelentse:

község, megye, ország:/
családi és utóneve:/
e /:péld. répaátvevő, mérlegszolga, éjje
liőr :/

ve és a munkaadó üzemének helye./:itt
ig azt az egyént, vagy céget kell meg-

Stoll András

Leíci szobrász.

Novák pannonhalmi apát mellszobra, érdekes körülmények közt mintázva.

Kazinczy-utak

56. l.

A pannonhalmi torony építőjének arcképe és annak leírása, Jenti Emlékkönyvben mintázta 1831-ben. Esetleg lásd u. o. 64, 65. l.

Stross Lajos, [építész?]

Meghalt 69 éves korában.
Temetése márc. 14-én a Kerepesi úti temetőben.

—: Halálozás 11.

Népszabadság, Bp. 1972. márc. 12.

Pausinger, bécsi festő V. 42.

Stropka Lörinc

1468

Csontosi jegy 7.

STROPF, kékfestő

A Fürst-féle műhely az első világháború előtt dolgozott a putnoki Strompf-féle kékfestőüzemnek, majd utódának Polonyinak, valamint miskolci kékfestőknek is. 458.old.

FÜGEDI MÁRTA: A mezőkövesdi kékfestő műhely 455 old

A Herman Ottó Múz. Évkönyve, XIII-XIV. Miskolc, 1975

STRONSZKY MIHÁLY, olvasztár

Egy 1829-es kimutatás szerint akkor olvasztár volt az újmassai kohóban 13.old.

---az újmassai kohó 11.old

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MUZEUM KÖZLEMÉNYEI, 1955.dec. miskolc

MDK

Stromwasserné Szirtes Aranka

Chrysanthemum, of.

M. rajztanárok o. egyesülete kiáll. N.Szal. 1922.máj.

21 l.

1903 VI. 16. Temesvár.

A délvidéki Kárpát egylet elnökségének (Temesvár)

(A Temesvárt letelepülendő néprajzi múzeum rendezése ügyében a rendezése ügyében csak az esetben lehető, ha az egyesület a délmagyarországi tört. és régészeti múzeum társulatával vagy növelhetné és az esetben saját költségén is fenntarthatná két őrültárát a néprajzi és régészeti tárgyakra.) (217/903)

⊥ esetén tudomásul meg; az egyesület

Stromwasserné Szirtes
Aranka

1922. máj. MROE

kiáll. Nemzeti Szalonban
Chrysanthemum, olajf. 3000.-

Acati II 96

Stubenvoll József, pozsonyi ötvös

V. 128

K. A. K.

STUBENFELL, Johann kőfaragó
Ybartbergben

1676. Rohonc, templomhoz ablakok, ajtók, oszlopláboszatok és kapiselek faragása, egy „Krueg" vagy „Kuge" az orompalra 115,— forinton és 1,— dukátért

Ogg.haáry: Barokk szobrászat... Bp. 1935.
I. 283.

M.D.K.

Stubenvoll, Johann, kőfaragó

1681-82 között hartbergi polgár, 1676-ban készített kőfaragó munkáról: ajtó- és ablakkeretek, oszlopláb-arabeszkek és fejezet a rohonci templom építésénél, melyért 115 arannyal kapott. Levelekben adatok szerint még 1690-ben is összeköttetésben állott a Batthyány családdal.

Mária G. Aggházy: Steirische Beziehungen der ungarländischen Barockkunst

Acta Historiae Artium,
Bp. 1967. Tom. XIII. fasc. 4. 329. old.

Stubenvoll Josef

ötvös 1744-1754

Pest

Mitt. Pass. 928

Strudel Pál

l.

Szépmüvészet
1944. 232 l.

1780-909-42
Fényképező.

471. Szekrény.

Egy darab szürkére festett puhafa-szekrény, hat záros fiókkal, a melyeken vasfogók vannak.
Méretei: 96 cm. magas, 116 cm. hosszú, 66 cm. mély.
Becsértéke.....40 K

Nemz. Muzeumtol.

Strudel Pál

becsi rabbin

l.

Schoenpeuthaván

24. l.

lását kérem a velem közölt 55.-
: elkészitett képek átvételéhez
ífonon közölni kérem, hogy az
nessek. -
befejezést nem kivánom, inkább
zek sulyt. -
régi képem tekintetében fogom

Megkülönböztetett tisztelettel

Fréter

kir. tanácsos

Strudel Pál

1688-ban egy harác
volt a budai vár-
ban

Schmall

II. 207. l.

~~Pongrácz József, theol. tanár~~

VI. 170.

Strůdel Pál

udvari szobrász

l.

Thirfeld Armintól

184. l.

Stuckhart, Franc.

Lrod

Illustrmagyarem

492. l.

XII, XIII tábla.

VASÁRNAP

18

Kath. Pét. és Pál b.
Prot. Ödön

HÉTFŐ

19

Kath. Erzsébet asz.
Prot. Erzsébet

KEDD

20

Kath. V. sz. Félix
Prot. Jolán

SZERDA

21

Stuckhart, Franz

1781 – 1857

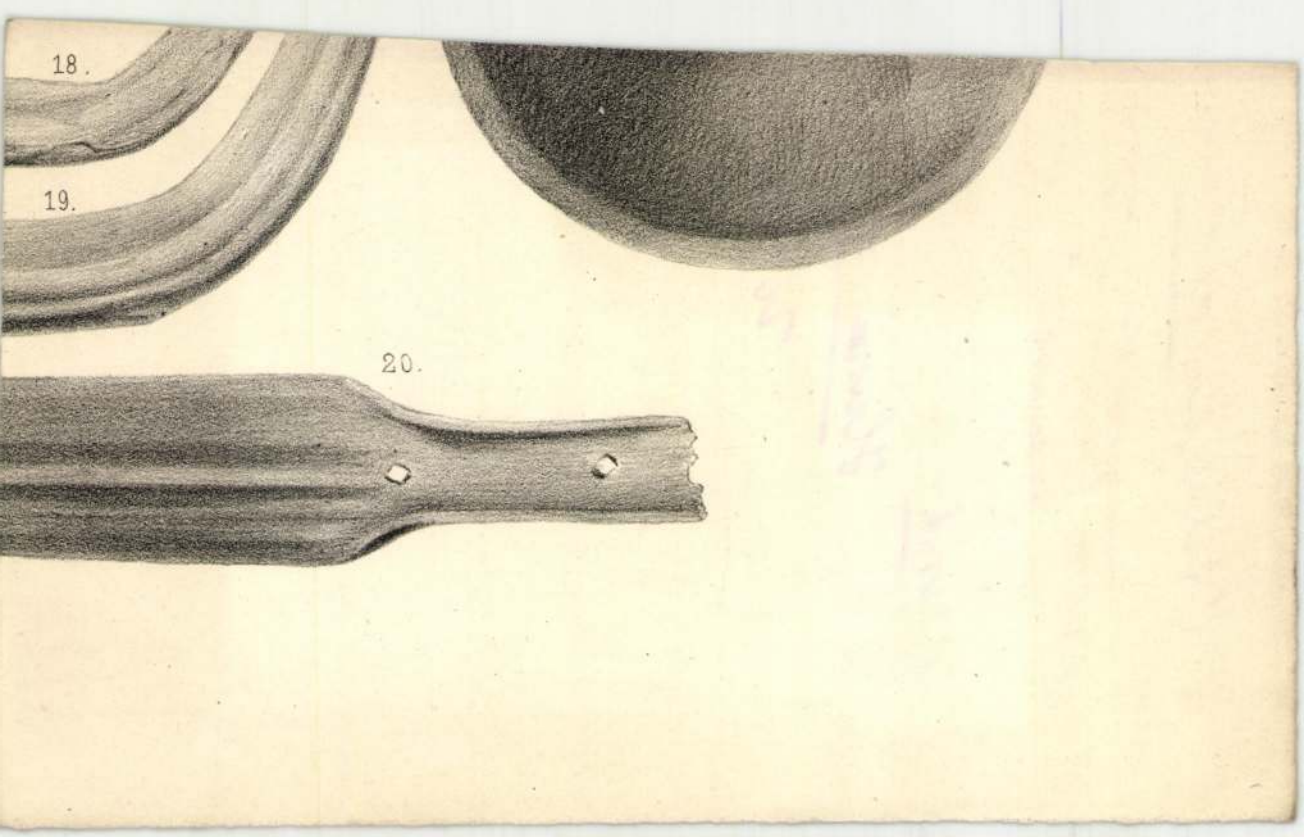
Laid Okr.

Flur Prmaggren

45. l. 49. l.

83 – 90. l.

Elektrajn a rengeteg
rune felsorolva.

18.
19.
20.

Stuckhardt Ferenc
magyar királyi honvéd
ezredes

(vitéz
Hunyadi †
20. l.

IX., X. und XI. 1.) sind ausnahmslos Werkzeugdarstellungen, wie Lotwage, Steinhammer, Winkeleisen, Zirkel, Meissel usw. Die Sinnbildlichkeit der Zeichen hat demnach einen rationalen, handgreiflichen, der geitigen Haltung der Römer angemessenen Charakter. Aus den Werkzeugformen (libella, norma, circinus) ergibt sich, das als häufigste Figur das Dreieck, oder diagonal geteilte Quadrat (halbes Viereck) vorherrscht. Hier sind die beiden Mutterschlüssel (Triangulatur und Quadratur) schon im Keime enthalten, in welche dann die mittelalterliche Spekulation ganze Systeme hinein gesehen und diese sowohl im theoretischen und praktischen Baubetrieb, als auch in der Zeichensymbolik lebendig gemacht hat.

Nach der römischen Zeit verschwinden mit dem Steinbau und den Steinmetzkollegien selbsverständlich auch die Steinmetzzeichen auf ungarischem Gebiet, um erst in spätromanischer Zeit wieder aufzutauchen. Somit bietet das Auftreten derselben an sich schon wichtige Anhaltspunkte für die Datierung, da sie in den klösterlichen Bauschulen völlig fehlen, was sich bei dem Kollektivismus der mönchischen Arbeit von selbst versteht. Das Verhältniss zwischen Bauherrn und Handwerker war hier eine unveränderliche Gegebenheit, nicht ein fallweise entstandener Rechtszustand, dessen äussere Ausdrucksformen eben die Steinmetzzeichen waren. Diese treten bei uns in der ersten Hälfte des XIII. Jahrhundert auf und können als wichtige Dokumente für den Übergang von den Klosterwerkstätten zu den weltlichen Bauhütten gelten.

Auf Taf. XI—XX. bringen wir eine Zusammenstellung der bisher auf Budapester Gebiet bekannt gewordenen Steinmetzzeichen, auf die wir übrigens in den folgenden Kapiteln in anderem Zusammenhange noch zurückkommen werden.

Taf. XI. 2. zeigt ein einfaches, nach dem Kölner Muterschlüssel gebildetes Zeichen, welches trotz seiner scheinbaren Einfachheit sich weder in Ungarn, noch in den reichen Sammlungen von Rziha, Knauth und Friederich wiederholt und damit einen sprechenden Beweis

Stuckhart Ferenc

Thieme Becker

XXXII. 234. l.

(Lyka)

Elővölgy Levéltárában TV. 131

Stuckhart, Franz 2

fest und Geburtstagmedaillen u. s. w. Es sind auch verschiedene Arbeiten, die Stuckhart mit Guillemard und Lauffenböck verfertigt hat, bekannt. Weitere Arbeiten des St.: Medaille auf Clemens Wenzel Lothar Prinz Metternich von 1814, J. W. Tuscany von 1807, Belohnungsmedaillen von Jahre 1833 u. a. m.

Kasmünzen IV. 1345. l.

Laid neg Wurzbach 1.

den Monarchen vorstellend, zu einer Medaille auf die Vermählung des Kaisers Franz mit Maria Ludovica, zur Medaille auf die Geburt des Herzogs von Reichstadt, Stempel zu den Medaillen auf Napoleons Vermählung mit Maria Louise, auf Fürst Schwarzenberg und Fürst Metternich, auf die Rückkehr des Papstes Pius VII. aus der Gefangenschaft in Frankreich, auf den Badeort Karlsbad, Medaille mit St. Antonius von Padua, große Ehemedaille, große Prämie mit dem Brustbilde Kaiser Franz, große Namensfestmedaille mit der Minerva, Truppenlager bei Prag von 1804, Mozart, Sinnbild der Unzertrennlichkeit, unversiegbare Freundschaft, auf das vergangene Saeculum (1800), Schutzgeist, Frauenlob, Freundschaft, heilige Anna, Schlacht bei Waterloo mit Blüchers und Wellingtons Brustbildern, Concordia-Medaille mit dem Brustbilde Kaiser Franz, Kaiserin Ludovica, Napoleon und Louise, Johannes von Nepomuck, Flora, Ceres, Bacchus, Saturnus, Schützenmedaille, ferner Punzen zu einer Abendmahlsmedaille, zu verschiedenen Tauf, Namensfestmedaillen zu lagern.

Stuckhart (Stuckgart) Franz

Graveurscholar des Hauptmünz-
amtes in Wien und der Münzstätte
Prag, geboren zu Tyrnau in Ungarn,
1781, gestorben zu Wien 5. Dec. 1857.
1799- ben alkalmatta a bécsi pénzverde,
1801. aug 31. mint napidijas gyem-
vészt Prágában küldték. 1804 Graveur-
scholar lett s röviddel ontan kör-
möczbányára küldték, hol 1809 jul. 8
új dolgozott. Amikor Bécsben, majd
Schmölnitzben működött
1816. Sept 1. St. tritt frei willig aus
dem Dienste und wird Graveur der
polnischen Münzstätte zu Warschau.
Im Jahre 1824 befanden sich folgende
Medaillenstöcke von Stuckhart im
Münzamte zu Prag: Avers zu einer
Taufmedaille, zu einer Firmungs-
medaille, zu einer Medaille mit
dem Brustbilde Marie Christinas,
und deren Grabmal in Wien, zu einer
Medaille mit dem Brustbilde Kaiser
Josefs und dessen Statue in Wien,
zu einer Medaille, die drei vereinig-
fordits.

Steinkart, Franz

Bécs, Prága, Krakó

1781 + 1857

vrod

= Heltmayerrel 83–90.l.

Ujul. Nagyszombat 1781. A bécsi akadémiai tanult, hol egy viaszmodellel 1797. első díjat nyert. 1798, 1799. II. díj a zabrázási osztályban. 1801–4. Prágában dolgozott majd a környéki és bécsi pénzverdében. 1815. Schönbrunba küldték. 1816-ban ott kapta helyet nyolc latat s a lengyel udvarnál Krakóban választott érmesi állást. Ettől visszatért Bécsbe, s ott halt meg 1857.

Érmei: Mozart (1791), Mária Krisztina 1798, Károly Lajos 1801, II. Ferenc 1804, II. József emlék 1806, Karlsbad 1806, Trauung Louis 1807. I. Ferenc Vermählungsfeier 1808, Napoleon a Mária Ludovica (1810) Napoleon 1810, Wellington 1814 (1811)

F prágai évei 1799,

fordít

I. Ferenc, Trippes Ulmus, I. Sándor 1814,
VII. Pius pápa visszatérése Romába
1814, Metternich és Schwarzenberg 1814, a bécsi kongresszus
1814, Blücher és Wellington 1815,
a varsói egyetem 1816, Donakrác
kőrség érme 1817, a marymonti
szanitéretek érme 1817, Krakó
1818, a varsói növénytani kert
alapítása 1819, Die Genesung
des Kaisers 1826, Zentner
Trippes báró 1827, Versendung der
polnischen Linie nach Kalkutta,
1828, a kolera első megjelenése
Varsóban 1831, Haydn József
1832 stb stb. költők nemes
szenvedélyei ércben, szerelmi, is-
kolai, barátsági, szerelmi, nő-
napi, ~~kat~~ egyházi ércben, végül
Sokrates, Cæsar, Saturnus, Flora,
Bacchus.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök va
aláír

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Stuckart Franz

Hanover 1781-1857
Mayor ?

Laid

A Grijp. 1912.
3-4 M.
1871.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Stuckhart Isac

éjem. Aril 1778
Eőrül

Lrod.

Lyj. 56.l.

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

n.

i ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Stuckhardt

nagyrombatú szőlőkéső
érnövő

Cast
Numerus nat. Kopf

1909. 120. l.

	37.000'-			
				1.000'-
20.000'-				
				200 '-
20.000'-	37.000'-		54.000'-	1200 '-
20.000'-	37.000'-		54.000'-	1200 '-
20.000'-	37.000'-		54.000'-	1200 '-

Stuckhart Ferenc

Művészet 1908. 169, 170

Stuckhart Ferenc

Gemmrobra

DK rumi feloroda

Cs-gem 86-87-

ó tárgynak is,mely a nép környezeté-
ésében a néprajzról mint tudományról,
endezéséről s a gyüjtemény tárgyak
követi a hazai és általános érdekü,
k felolvasása,melyeket vidéki muzeu-
.

ban az a 113 - nagyobbrészt iparmü-
rajzolt majdnem másfélezer néprajzi
ezi,melyek egyes foglalkozási körök
a m.n.muzeum néprajzi osztályának
tal hazánk tárgyi néprajzának váz-
a következők: 1.Gazdálkodás.2.Pász-
lászat és vadászat.- 4.Szobabutorzat.
és szerszámai.- 7.Népviselet.8.Női
Kismesterségek.11.Népélet.- 12.Zene.
ek.A csoportok egyes tárgyairól
zási hely s a nemzetiség megjelö-
rgykörökre vonatkozó néprajzi tudni-

Stuckhart Irene

Evenländ Kat-
1924. 861.
l. Ehr.

Anmeldungen IX. 24.

~~Brassó III. 173.~~

Stuckhart Ferenc

Evenkiált. Kat.

1924 86. l

M.D.K.

Stuckhart Ferenc

érmvész.

5.) Maria Christina főhercegnő. Exüst.
6.) Ehre den Frauen. Bronz.
7.) Ceres. Exüst.
8.) Flora. Exüst
9.) Bacchus. Exüst
10.) Saturnus. Exüst

Fővárosi képtár kiállításai XLIV.: Magyar érem és plakett művészet 1800tól napjainkig 10lap, Budapest 1949.

rézkarc /Akvaforte/

rézkarc /Akvaforte/

"

"

"

"

Stuckhardt

1.

LykaMagyműI800-50

61,403.l.

MDK

Stuckhardt Ferenc, éremvésö

külföldön is sikeresen dolgozott a XVIII. sz.-ban./Magy.o.-i születésü/.

Dr.Procopius Béla: A Magyar Emlékérem- és Plakettmüvészet. - MI.1934. 125-127.l.

mény
kal táplálta fant
sát igazi jókedvv
a Mária Terézia é
megmutatni szobrá
név csucsára emel
is kénytelen volt
mámora hamarosan
bású történelmi t
mutatkozott igény
a lehetőségeket,

Stuckhardt Ferenc, Nagyszombat

Gundel-dij.

1798. 2. dij.

Bécsi képzőm. akad. magyar ösztönd. névsora.
Fleischer Béca. lap. 1.

M. D. H.

Pleckhardt Folcuc, clocumero 1481-1857

Jdoqeubeu miihödöfe.

Anna Petrová-Plosková: Vývoj renesančného umenia obdobia národného obrodenia
Bratislava, 1966. 36. obd.

Magyar Nemzeti Muzeum
Müemlékek Országos Bizottsága
Alkalmazottak száma:10.
Családi pótlékra jogosultak száma:

ÖSSZESÍ

Sor-szám	Fizetési oszt.	Az egyes fizetési osztályban járó fizetés forintban
1.	IV.	180
2.	VI.	108.75
3.	VII.	90
4.	VIII.	75
5.	IX.	64.50
6	XI.	50.25

Családipótlék 7 személy után: á 4

azaz:Kilencszázharmincnyolc

Stuckhardt Ferenc

érettségi

Kaid

Hus.52 hy

29.l.

1.–39. ll., 2 kétrét
1 képes tábla

Pest
Eggenberger Ferdinánd
1863

Stückhart Ferenc

ajándéka

a

Num. Közl

1935-36. 75. l.

MDK

Stuckhart Ferenc nagyszombati szobrász

Pogány Ö.Gábor: M. szobrászat a 19.sz. első felében.
Bp. 1939. 77 l.

MDK

Stuckhart

Stuckhart (aki születésénél fogva magyar) műveiből szép sorozat volt kiallitva az Érem- és Plakettkiallitason az Iparművészeti Múzeumban.

Schulek Alfréd:dr.: Érem- és Plakettkiall. az Iparművészeti Múzeumban.

Magyar Iparművészet, 1924. 54.l.

48 ll.

Vienna
J. T. Trattner
e.n. (1755)

Stuckhardt

Trenveio

l

Num.-Köln

1933-34. 95. l.

MDK

Stuck Franz

Amazon.Bronzszobormű. 530.frt.

Képzőm.Társ.1899.tav.nemzetk.kiáll.41.l.

MDK

Stuck Franz. szobrászm.

Amazon. Bronzszobormü.

KMT. 1899. tav.nemzetk.kiáll. 41.1.

Stuchlik Ferenc

muzeumi őrtiszt

Kincsestár 1861. évi 17.

Mátraverebély

76.1.

Stübmyr Nelly festő.

MDK.

Dunántúli Napszava, 1945. I. évf. szept. 30.
„Vasárnap nyílik meg a Gebauer festőiskola kiállítása". 6. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Schöbner Simon

rajztanár

Közlekedési

1289 l.

MDK.

Stubna Ivan

Kiállitási hiradás

Szocialista Müvészetért 1966 okt.

Stubmüller
rajzoló

M. D. K.

A magyar politikai karikatúra.
Frank János.

M. M. M. Évkönyve 1951. 95. old.

GEORG STUBLAUS, STUBLANEZ MDK
puskamüves

Carlstatt in Croaten /Károlyváros/
1699.V.29. nyer polgár jogot Pesten.
1713-ban is itt él.

A, ~~kik~~Belv.Lib.Def.1713.dec.7.

304

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848.....l.

Név: Stublaus Gregor

Foglalkozás: Puszamüves

Szárm.hely: Károlyváros (Carlstatt in Croatien)

Hitfelekezet: _____ Csal.állapot: _____

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1699 V 29

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 12

HAZAI BANK
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

VATERLÄNDISCHE BANK
ACTIENGESELLSCHAFT

BANQUE DE LA PATRIE
SOCIÉTÉ ANONYME

Sürgönycim: — Telegramm-Adresse:
HAZAIBANK.

Telefon { számok / Nummern
61—01, 61—02, 61—03, 61—04, 61—21, 61—22.
Interurban telefon B—41.

K
12

Go 1

Méltós

Tisztelettel értesitjük, h

800.000.— koronával,

tárunknál lefizetett összeg

Stublanicz Gergely

puskaműves

1731-től választott
polgár Pesten.

Schmall

F. 159. l.

Stubics Pál hadnagy és tüzérelőmester.

II. Rákóczi Ferencz fejedelem parancsára állott a Rongyos vitézek és városiak erődítésén és közepén 1708 ban. 1710 Julius havában Nagyvárad pestisében halt meg.

Thaly Kálmán. II. Rákóczi Ferencz levéltára 1873.–1889. II. k. 219. 239. 240. 619. VI k. 177. 548. 559. VIII. 373. 386.

Dieses Buch war ursprünglich als Ergänzung meiner 1932 erschienenen Studie über »Ofen in Mittelalter« (Buda a középkorban) gedacht und hat sich nur im Verlaufe einer ständigen Beschäftigung mit den Überresten von Ofen zu dieser umfangreichen und — eingestandenermassen — unebenmässigen Arbeit ausgewachsen. Dort hatte ich im Zusammenhang mit dem neu eingerichteten Lapidarium in der Fischerbastei eine Beschreibung, Zeitbestimmung und Erklärung der leider dürftigen monumentalen Überlieferung und darüber hinaus eine Skizze des architektonischen Stadtschicksals zu zeichnen versucht. Die Natur der Aufgabe und die spezifischen Budapester Verhältnisse brachten es mit sich, dass bei der Kunst- und Kulturentwicklung dieser interessanten geschichtlichen Kollektivbildung der *künstler*geschichtliche, biographische Gesichtspunkt, stark in den Hintergrund trat. Hier war in erster Reihe manches nachzutragen.

In Gegensatze zu den kümmerlichen biographischen Daten fügen sich die aus den Konstruktions- und Ornamentsystemen, aus den Steinmetzzeichen und der Steinbearbeitung gewonnenen Beobachtungen schon organischer in das bisherige Gewerbe von Daten und Folgerungen. Mit diesen Beiträgen schiebt sich eine weitere wichtige Schichte von kunsthistorischen Tatsachen in die Rekonstruktion der Ofener Baugeschichte ein. Hiedurch können wir das weite Netz der kunstgeschichtlichen Methode enger knüpfen, und bei den Steinmetzzeichen, auch wenn die Namen in den meisten Fällen noch immer fehlen, doch schon unmittelbar bis zur Schwelle individueller Kunstübung vordringen. Bei diesen Punkte kann in besonders glücklichen Fällen auch die biographische Kunstgeschichtsschreibung den Faden weiter spinnen. Auf diese Art ist nicht nur die Bestimmung des Itinerars einzelner Meister und Gesellen, ihr bestimmtes Verhältnis zu in- und ausländischen Kulturzentren möglich, sondern wir können nicht selten innerhalb des summarischen Rahmens des Zeit- und Lokalstils, die feineren Konturen bestimmter Künstlerpersönlichkeiten hineinzeichnen.

verlocken können, erscheint besonders geeignet, die Achse kunstgeschichtlicher Untersuchungen zu bilden. Ausserdem ist der Baubetrieb selbst nur auf gesellschaftlicher Grundlage, unter Mitwirkung einer Menge geschulter Arbeitskräfte denkbar, wodurch der durchschnittliche Zeitgeschmack, der gemeinsame Nenner der individuellen Leistungen, die allgemeine Linie der Evolution besser zur Geltung kommt.

Thieme Becker
XXIII. 231.

Stubiankà

Tellachic / Bau
von Croatien.
Kozmat / folio.
Nach d. Nat. ger.
v. Stubiankà.

MDK

Stubenrauch János kőmives

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold: Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I. Kik épitették ujjá Budát az 1686. évi romokból? Művért 1957. VI. évf. 4. sz. 309. l.

A műtárgy									Jegyzet
méretei		található					Becsértéke		
gas	széles	éprész	helyis.	sor	itten				
entiméterben		száma alatt			jelz.	sz. a.	K	f	
							123.250	—	
38·8	29·7	B	V	532(1)	20	19	150	—	
34·2	64·8	B	IV	493	17	15	2.000	—	
31·7	22·7	B	VII	656	46	33	2.500	—	
33·8	24·0	B	XIV	909	65	52	6.000	—	
52·8	42·0	B	XV	939	66	56	12.000	—	
39·0	29·7	B	V	532(2)	21	20	150	—	
51·5	170·6	B	XXI	1208	70	58	6.000	—	
50·0	40·3	B	VIII	749	68	46	20	—	

Stubán István

1887/88 – 1888/89

Ferkèpzomfoiskèvk

134. C.

Tál-gyűjtemény, Baronovéki V. 186.

Stubán Zoltán

aug. 20

Orvt. Encsén 1864 be

2 gim.; 3 kerk. vizs. -

1887/88 I. vendeglat

1887/88 II " "

1888/89 I " 5 -

1888/89 II " " .

TELEFON: 116.

I

Európa Lapterjesztő Vállalat

Budapest
V. Visegrádi u. 36.

Stsingel Lőrinc

győri fareras

XVIII.42.

Bedy Imre

Adalékok a győri

ipar történetéhez.

Győri Hemle

1941. 186. l.

Strützel Ottó MDK

Patak mentén, olf.

Műcsarnok 1897. tavaszi nemzetk. kiáll.

STRUTYUSKI Julia

1926-ban Nagybányán a szabadiskola tag

Réti: Nagybánya... 338.l.

MDK

STRUTIUS JOANNES

Fametszeteiről készült reprodukciók.

Soltész Zoltánné: A magyarországi könyvdiszités a XVI. században. X. tábla.

Akadémiai kiadó, Budapest 1961.

MDK

STRUTIUS JOANNES

fametszeteiről készült reprodukciók.

Soltész Zoltánné: A magyarországi könyvdiszités a XVI. században. XI. tábla.

Akadémiai kiadó, Budapest 1961.

MDK

STRUTIUS JOANNES

Kálvária,Uj Testamentom,1541. Reprodukció.

Soltész Zoltánné:A magyarországi könyvdiszités
a XVI. században. XIII.tábla

Akadémiai kiadó Budapest 1961.

MDK

STRUTIUS nyomdász

A sárvár-Ujszigeti nyomdát vezette.

Soltész Zoltánné: A magyar könyvdiszités a XVI. században.

Akadémiai kiadó Budapest 1961. p.39.

Strattius, nyomdász

- az újvidéki nyomda technikai vezetője. Bécsből jött. Sylvester János állandóan vonat mondóla. Fő foglalkozása a betűmetszés, de faragj iniciálékat, metsz fametszetes könyvdíszeket és illusztrációkat. Végül Nádasdy menekítette 1540-ben.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II, k. Bp. 1967.
137-139. l, 149. l.

Structura, nyomdász

- Sylvester Ujj Testamentum-ának illuminációk, iniciálék és egyéb díszek nélkülözhetetlen nagy számú.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967. 149.l.

Struktura, nyomdái

- állította össze az újmagyar Újtestamentum címlapkeretét. A cím lépcsőzetes sorait ő metszette fába.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II. k. Bp. 1967.

152. l.

Strutius, nyomdász

– kéz nyomva az újszigeti Ujkastrumban a 38. levélig (apró kurziva), initiálékban az 57. levélig. Gótikus, keretnélküli díszbetűk.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II. k. Bp. 1967.

151. l.

Structura nyomdája

- kre alatt jelent meg Sylvester grammatica Hungarolatinája 1539. jún. 14-én. Az unikumpéldány Sinai Miklóshoz, majd Fáy Alajos-hoz került. 1875-ben a Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtára vásárolta meg.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II, k. Bp. 1967.

143-144. l.

Strattius, nyomdája

- semmit nem tudott magyarul. Gót betűs kiadványok.

Fitz József:A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II,k. Bp. 1967.

140.l.

Structura, nyomdái

Sylvester Grammm. Hungarolatinusa
címlapja a négy díszlét ékesíti, rajta
tule a Nádasdy-címer T.N. betűkkel,
Kanizsai-címer V.C. monogrammal.

144. l.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás
[illegible]kereskedelem története II.k. Bp. 1967.

Stratius, ugyanúgy

- hangsúlyozás miatt a grammatica betűkészlete negyedszer vált. Sőt betűk keverednek kurzívokkal.

145.l.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

~~Nyíl vaskól V. 191~~

Struktúrus

nyersgáz betá-
pítése XVI.17

l.

Gyökjáskönyv

240 l.
241 l.

ER WELT.

Ungarn hat mit seinen Gegnern den
e hat Gesetzeskraft erlangt sowohl in
chte und der Nachfolgestaaten. Gleich-
ss auf den, aus dem Körper Ungarns
folgestaaten seit geraumer Zeit häufig
der Bevölkerung Ungarns und der
taaten auf das grausamste berühren.
jene, durch den ungarischen Genius
erem besten Wissen zufolge, solche
urden durch barbarische Hände zer-

ad der, an den einzelnen genannten
festzustellen, da uns die kompetenten
ssen uns auf die informativen Berichte
chwierigkeiten stösst, weil die kompe-
dem Schauplatze und deren Transport
cht in der Lage für die Authentizität
chnisses die Garantie zu übernehmen.
an den einen Kunstwert besitzenden
gen wäre nur eine, aus den sachver-
Mächte gebildete, an Ort und Stelle
olchen Kommission würden wir das
ndlichen ungarischen Kunstdenkmäler
der Arbeit der Kommission gerne als

setzt neuestens jene Zerstörung die
tadt Pozsony (tschechisch: Bratislava)
l der Königin Maria Theresia voll-

ur in nationaler Beziehung die Pietät

Stratius
betűmetsző 1538

l.

Gulyáskönyvny

63. l.
64-l.

I. S. - el megnik
fametszet tőle
valok

u.o. 67, 68. l.

Strutius

1.

Räth. I 475.

Spurtius

fametsso

XVII a.

laid

Czako 34-35 l.

M.D.K.

STRUTINSZKY Julia

1931-ben Nagybányán Szépművészeti Iskola tagja

Réti: Nagybánya... Bp. 1954. 340.l.

STRUTINSZKY Julia M.D.K.

1928-ban Nagybányán a Szépmüvészeti Iskola tagja

Réti: Nagybánya....Bp. 1954. 339.l.

STRUTINSZKI Julia

M. D. K.

1927-ben Nagybányán a SzabadiskOla tag

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954 338.l.

Strumt György

fejedelmi hömyrhötő volt. Bar egy adat is meretes róla: 1651. junius 14-én Kolozsvárra „erkezet Strumpt [redacted] Giorgy Feiermari Compactor maasod-magaual, hozuan Vramthor Gialuban hatt száz karton uala uerseket, mellieret kuldi Vrunk az Karodalomra Patakra".

Adattár XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez. I. Polgári irodalmi és kulturális törekvések a század első felében. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1965. 627 l.

522.1.

M.D.K.

Strumpf Pál
budavári

1755-ben festette be Deutsch Lőrinc által készített
orgonatokra való szekrényeket.

Bachó László: A gyöngyösi templomok története. 69l.
A Ferencek templomának története

Strumpf Ferenc

A Pest megyei pedagógusképzőművészek kiállitás részt vett Strumpf Ferenc, Aranyos István, Dobos Olga hagyományos alkotásokkal, Barmóth Zoltán, Garay Jenő, Kőmüves István/szigetszentmiklósi/.

Rajztanitás 1975/2/3o

MDK

Johannes Strumb, ötvöstanuló

Michael Sturmb fia, kit Klement János 1655 febr. 28-án szegödteti tanulóul négy évre, és 1659 jan. 16-án szabaditja fel mestere.

Mihalik Sándor: Rozsnyóbányai ötvösök a XV-XIX. sz.-ban Múz. és Ért. Ért. 1918. 41-53. l.

Strum Károly

A Kerek tpl. antalos muvészi
részletei

Galai Imre: Balatonfüred
Bp. Képrém. Vlap 1964
30. old

MDK

Strum Károly, ép.

123o28. Tudor accumulator r.t · Agyag u. 1527/2 hrsz. emeletes ház.

Uj épitkezésre nyert engedélyek.-ÉP-IP. 3.sz. 1911. jún.15. 27.1.

KARL STUHLMÜLLER, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függ lék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
314.- Karl Stuhlmüller, Leutschau, 1828. 153.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Strohmüller

MDK

Koronázási díszmenet
(Lindas Matyi, 1867.)
(Repr.)

MMM Évkönyve, 1951, XVII.

Stuhlmüller

„A demsusi sirbolt" Szálda eredeti
je után, fametszet. 1.)
„A demsusi templom" Szálda eredetije
után fametszet. 2.) „A finnei papir-
gyár" fametszet. 3.) „A gyulai vár" 4.)

1.) Harcsinak sa Szülföld. 1867 évi. 69 l.
2.) " " " " " 72 "
3.) " " " " " 88 "
4.) " " " " " 131. "

Stuhlmüller

1866. rapportot kapott a Harántk a Rülfod részét

Ugy látszik nyisson ő[illegible] S

Stuhlmüllerrel, mert más ekkor

Többen

Clopfordul

Építés.

Kause

Jon vszlop
(Ha

Struhár Sámuel

ötvösfiú

1824-27-ig Fludiczius József

rimaszombati mestertől tanult.

Mikalik Sándor: A rimaszombati ötvösök. Byst, 1919. 42. l.

Struhar, Jozef építész / Bratislava/

Egyes épületek megvásárlása / 6000 Ft/

Társtervező: P. Nahalka, J. Bóna, J. Hooman, I. Sjuiska, M. Sutak

repr.

Lux Kálmán: A magyar szocialista falu tervpályázat

Magyar Építőművészet 196. 4.sz. 9 -25.l.

M. D. K.

Ybrehár olajos, fotó", 1892.

fáret, uccáját, műcsikót fokhagyói magfestette, apró vonalakkal és kockákkal alakítja ki akvarelljeinek rajzát. Szinei meleg, lefojtott, mégis harsogó a dekoratív hatásokat. Képei akvarelljei is ugyanazt a stílust és technikai tudást tükrözik mint korai művei. Olajfestményeit előtérbe állítva akrobatákat, vásárokat, műhelyeket, élőlábat, vörös, lila és fe-

Mariane Városi: Slovenské nejvarné umenie 1918-1945

1960. 46. 77. old.

m.D.K.

Tichý Alajos, festő, 1892.

Kér rajzokkal a pozsonyi képzőművészeti főiskolán mint tanár működött. A grafika technikájával és a festés technológiájával kézikönyvet írt. —

„Vas útban", olaj 75. old. „Bolinkai patak", akvarell, 1938. 76. old.

Marian Vállos: Slovenská výtvarné umenie, 1918–1945.

76. old. és 77.

1960.

M. D. Tr.

Struhár Alajos, festő, 1892.

Tanulmányait Budapesten végezte, a világháború alatt orosz fogságba esett. Hazajövetele után rajztanári állását vállalta. Az akvarell technikában vált mestere. Tájképein magyarországi kisebb-nagyobb városait és műemlékeit. Portréin élethűen ábrázolt idős és a város minden rétegéből való

Marianum Városi Szlovenske vajtovane muzeja 1918-1945.

1960. 76-77. old.

Stouhár Alois

Dominik Skutecký hagyományai ébrednek újra pikturájában. Kohókópeket fest és tájakat. Ódon, a leépülés és a gyárak elől tova menekülő szlovenszkói üstkéményű műhelyek és árcolvasztók világát festi. Naturálisan, naggyiedi vásznakon fest.

Pozitív adat nincs.

Brogyányi Kálmán: Festő-művészet Szlovenszkón. Kassa 1931. 51. l.

Struhár, Alojz

festő és grafikus

szül. 1892 ápr. 29.

Zohorban Pozsony mellett, ahol jelenleg is működik. A budapesti képzőművészeti akadémián tanult. Főleg impresszionista tájképeket festett.

Toman

643. l–

Kraft dessen malerische Schönhe
die künstlerischen Bestrebungen
~~jüngeren~~ neueren ungarischen Künstler i
garischen Stils mündeten. Haben
chen ausländischen Kunstzentren
Rom, Paris, welche auf die Entw
Kunst von Einfluss waren. Diese
~~schnallung von~~ in Trianon (in ~~einer~~ vollsvoenen Ungarns deren Stur
rischen Atmosphäre), ja sie fühl
jetzt noch. Auch nach Trianon k
aus Siebenbürgen an die Budapes
ihren ungarischen Künstlergenos
ungarischen Akademie. Aus diese
der ungarischen Kunst empor, di

Struhár Alajz

l

Wagner Profil

61. l 29, t.

Strečkár Alajos

festő és grafikus

szül. 1892 Zohoren (Po-

zsony vm). A bécsi

képzőművészeti főiskolán

tanult. Mint tanár

Pozsonyban működik.

2 művét kiállítva az

alábbi múzeumban.

Kat Bratislava

305.l.

Sbierky 44. l.

MDK

Strudel Péter báró

Csaki,M: Baron Bruckenthalisches Museum in Hermannstadt. Führer durch die Gemäldegalerie. VI.Auflage Hermannstadt, 1909.

1147, 1148. sz.

Strüdtl Bernát

kőfaragó Sopron

1585 aug. 30. polg.

eskü

Hasi

E. Studinger

1855-ben festette a Leitha prodersdorf-i plébániatemplom kéjeit.

Allgemeine Landestopographie des Burgenlandes, Eisenstadt, 1963.

1/2 kötet

6921

Stunder János Jakab
(1759-1811)

Női képmás, puttóval. Olaj, vászon
71x51 Jelezve lent jobbra: J. Stunder
Védett. Kikiáltási ár: 12000 Ft

BÁV 38. Képaukció Budapest 1975 december

Studer Antal

Tóth Árpád sétány 19.sz. épület

~~helyreállításának~~ tervező építésze

Magyar Műemlékvédelem 1971-72
Bp.Akadémiai Kiadó 1974 73.old.

MDK

Strudel,Peter von Strudendorff osztrák festő é
szobrász /1660-1714/

Mint szobrász,résztvett a bécsi Szentharomsag-
oszlop alakjainak megmintazasaban, 6 marvany-
szobrát a bécsi kapucinusok sirboltjaban talal
juk.

E.G.II.480.1.

MDK

Strudel,Peter von Strudendorff osztrak festő é
szobrász /1660-1714/

Első igazgatója volt az 1692-ben altala alapi-
tott bécsi Műv.Akadémianak.

E.G.II.480.1.

MDK

Strudel, Peter von Strudendorff osztrak festo
/1660-1714/ és szobrasz

1660-ban szül. Cles /Tirol/ Bécsben 1714-ben halt meg. Atyjánál /Jakob S./ majd Velencében Karl Lothnál tanult. 1680-ban József csaszar udvari festője lett.

E.G.II.480.1.

MDK

Strudel, Peter von Strudendorff osztrak festo és szobrász /1660-1714/

Bécs néhany temploma szamara oltarképeket festett /St. Rókus, Gardekirche, Theresianumkapell währingi plébaniatemplom/. A csaszarról és az uralkodóház tagjairól készült képmasai különböző osztrak magángyüjteményekben talalhatók.

E.G.II.480.1.

1787-909-6
Folyoso.

301. Szekrény (Telefon)

Két darab telefónburkoló-szekrény, egy ajtóval, rézkilencscsel, ajtóján két sima tükörrel, a mely belülről kiemelkedő és léczek közé foglalt diszt alkot. Barnára beeresztett puha fa, fölül sima párkánynyal.

Méretei: 124 cm. magas, 84 cm. mély, 126 cm. széles.

Becsértéke per 80 K.....160 K

Kifizettetett 1908: XII. 20-án az 1011 sz. nyugtára.

Elszámoltatott 1909. február 20-án 309 sz. alatt (2015 ex 908).

Strudel Péter

festő és rajzoló

1660 – 1714

l.

Schoenbrunthárom

23. l. – 24. l.

Strudel Peter

1.

Garaskracker

5. 1.-

Trefort Ágost

Mellig látható és csak
zolva. Oldals elválaszt
dőke barna, szeme kék.
fő czokorra van kötve, e
balra, lefelé haladó sorba

Vászon, méretes
Özv. Gróf Batth
1900. VII. 2. — Sz. N.

366/900.

Strudel Péter vers

Jexte

l.

Kapossy János:

Magyar művészeti
akadémia terve
a XVIII. században

Bp. 1941.

3, 4. l.

Összesen .....

.....

Kelt

Strudel Péter br

1648–1714

b.

Ormódatók

15, 16, 1864

a távirati forgalomban esetleg történendő tévedésekből, egyedül a feleket terhelik. A bank nem vállal felelősség amelyek ellenében — megbizói utasitás alapján — fizet

12. A bank szelvények, váltók, utalványok nyugtá bizásoknál a megbizó érdekeinek megóvására különös go más törvényes eljárás esetleges elmulasztásáért, vagy f vagy nyugtának stb. a postán esetleg bekövetkező elves Amennyiben ama váltók közül, — melyek a banknál les melyeket beszedés végett átvett — egyik vagy másik fi fél az óvás fölvételének elmulasztásából kifolyólag a ban illető váltót, az óvás felvételének elmulasztása esetén is haladéktalanul visszaváltani.

13. Minden értékpapir és más érték, amely az ü letéteményeztetik, vagy más módon a bank birtokába ju szemben fennálló tartozásai és a banknál levő függő kö

14. Abban az esetben, ha a hitelnyujtás biztositá ügyleteknek tárgyát képező értékek árfolyamcsökkenést lését teljesen biztositva, az ügyfél a bank által meghat óra lefolyása alatt beszolgáltatni köteles, mert különben mellett a zálogbirtokában levő összes értékeket birói ki a függő határidő kötéseket megfelelő ellenügylettel lebo fennálló üzleti összeköttetést megszakitani óhajtja és el időn belül ki nem egyenlittetnék.

15 Az üzletfelek a bankkal való összeköttetésükb a budapesti áru- és értéktőzsde választott birósága kizá

~~Tisztelettel~~

Strudel Péter.
festő
1688-ban egy kára
volt a budai várban
Schmall
II. 207 l

ismervényt írásbeli közleményekre
ák fel.
ndő és aláírva 2 hét alatt beküldendő,
lyességét elismertnek tekintjük.

Veszprémi múzeum épitk. osztály

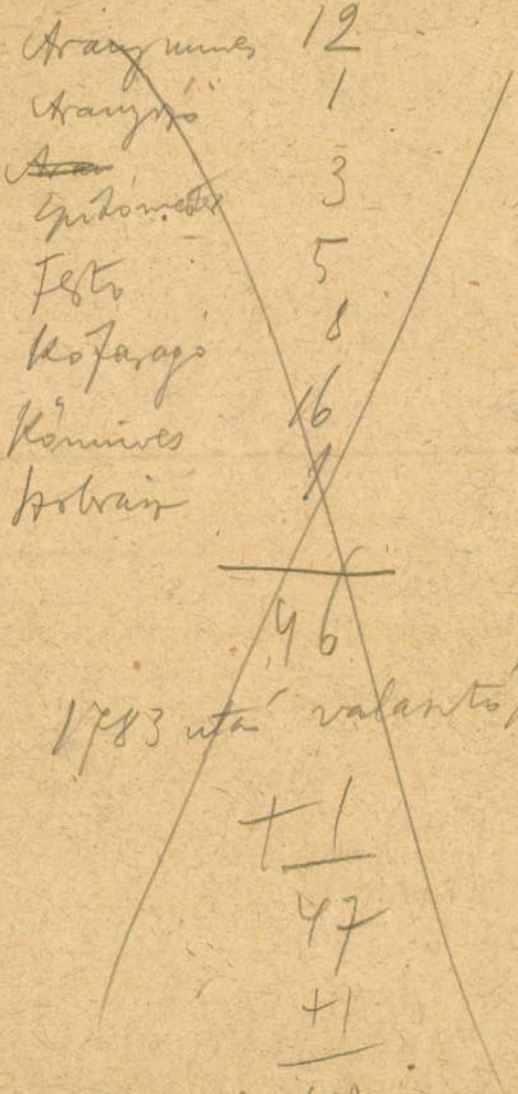
V. 230.

Streidl Péter báró

Totenregister der Stadt Wien. 1714 Okt. 4. — Peter Freiherr von Streidl, 54 Jahre, Generalsuperintendent der kais. Akademien, des Kurfürsten zu Pfalz Truchsess und kammerist, in seiner behausung in der Währingergasse, an Schlagfluss.

Starzer VI. B, No 12007.

Azt hiszem van magyar vonatkozása.

Arany mm 12
Arany 1
Ezüst 3
Fekete 5
Kofarago 8
Kőmives 16
Kobrain 1
46
1783 után választó polgár
+1
47
+1
48

Strudel Péter

festő

1688 ban hajós volt
a budai várban -

Schmall L., Adalé-
kok. Bp. 1899 -
II. 207.

Strudel, Peter von

1660 – 1714.

Az eskiigyó c. rajza a
Képzőművészeti Múzeumban

lásd

Pigoriztofestrajz 174-175. l.

Strudel, Peter, (festő, bécsi) TV. 164.

Strudel Péter

festő. XVII–XVIII. sz.

† 1714

Magyarországi működésére vonatkozóan lásd

Fleischer Béca 7, 8. l.

M. D. K.

STRUDEL, Péter szobrász,
(1660-1714). Becsben

S. Pane szobrász fivére
1688. Budán, a várban bástya volt,
Téglaépítéssel, pólimia fűzéssel
foglalkozott
1713. Kismarton, Esterházy Pál és
Teleréje síremlékszobrok neki Fa-
-laiaonitva
Applainy: Barock szobrászat... Byn. 1959.
I. 106, 283,

kimutatás

költségvetési évben nyilvános vagy zár
és külföldi árukról (termékekről).

VII.		VIII.		IX.
Ruházati ipar		Papiros és sokszorosító ipar		Vegyés ipar
P	f	P	f	P
–	–	2.216	21	5

*) A kockát a kereskedelemügyi minisztérium tölti ki.

591. r. sz.

Strudel Peter

1660 - 1714.

Laid

2

Nyaïn Kup

5/-

Paul Strudel

faragta feltehetően az Eisenstadt-i
ferences kolostor kriptájának két szobrát.

Dagobert Frey: Das Burgenland,
Wien, 1929. I-XXXI l

XI l

Paul Strudel

Készítette (feltehetően) az Eisenstadt-i
fegyencrendi kolostor kriptájának mór-
vány oltárkját.

Georg Dehio: Handbuch der deutschen
Kunstdenkmäler, Burgenland, Wien 1935
635–636 f 642 f

Paul Strudl

az Eisenstadt-i Esterházy-iak

szobrásza.

Allgemeine Landesstatistik des

Burgenlandes, Eisenstadt, 1963.

II/a kötet

3 f 41

Paul Strudl

Sestette meg fettehetően az Esterházy házaspár portréját.

Allgemeine Landestopographie aus Burgenland, Eisenstadt, 1963.

II/a kötet. 4141

anuár hó 21-én 245.sz.a.beküldtem
ch.egyháznak kérését a műemlékek kö-
om kijavitása iránt,miután ezen be-
nem érkezett le és a rom kijavitá-
szempontból is nagyon szükséges,
iránt szives intézkedést kérek.-
5.deczember hó 31-én.

Strudel Pál

udvari rabbin

l.

Frey Burgl 1929

XI. l.

Studer Jakab János

Ideális tájkép, o.

[illegible] kép [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]. 1962

Stuolenicz János

19. évés kunszentmiklósi fiatalember az udvarán álló öreg fa törzséből faragta „Halló" című szobrát

fotó: a faszoborral

Pestmegyei Kurlap 1969. szept. 21. 7.o – Vasárnapi Hírlaptükör

M.D.K.

Ittedeny Béla festő.

A Cserszeg-tomaji kápolna festési munkáit végezte. 1894.

Bonta József: A Cserszeg-tomaji kápolna. Kenthely 1895, 7.

Frantz beter stucky,asztalosleg ény

A győri asztalos és puskaagykéstit céh legénykönyvéből,1685 után:"Frantz beter stucky Tieschler gesell, Von Unter xxxxx seten au3ner geberner gbiedt in Sxhweitz". 107.old

Batári Ferenc: Asztalosleg ények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város aaztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9- Xantus János Múz.Győr,1967.- A Győri Múz. Evkönyve

Stucky, Frantz Beter, asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult aszatalosleg-
nyek jegyzéke: "Stucky, Frantz Beter, Unterseven, Svájc,
1691". 120.old. 13.jegyz

Batári Ferenc: Asztalosleg nyek Győrött a XVII.szá-
zadban - Adatok Győr város asztalosmüvességének
történetéhez 93.old

Arrabona, 9, - Xantus János k Múz. Győr, 1967.
A Győri Múz. Évkönyve

Stucky F.P./Frantz Beter/,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztaloslegények jegyzéke származási hely szerint:"Unterseven, Svájc:Stucky F.P." 123.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században -Adatok Győr város asztalosművességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Xantus János Múz.Győr,1967.- A Győri Múz.Evkönyve

M.D.K.

Georgius Slucrs. nürnbergi nyomdász

1484-1518 között fejtett ki felesleges működést Nürnbergben. A nyomda 1484-ben, Mátyás rendelelére, a Breviarium Strigoniense-t és Missale Strigoniense-t és Missale Strigoniense egyházi kiadványt.

Balogh Jolán: A művészet Mátyás király udvarában
Bp.1966. Ak.kiad. 2 köt.

1.köt. 563. old.

Sc. D. U.

STUCKLER Tamás kőfaragó

1664. Fraknó, vár, építkezési munkálatainál szerepel

Aggházy: Barokk szobrászat... Gy. 1959.

I. 283.

rodalomtörténet eredményeivel.
gymástól. A Szent László-
ozza a legnagyobb nehézséget,
öbb mint egy évszázadnyi
zának kezdetét.[248] Az ikono-
semmi esetre sem tanusit-
sának idejére, vonatkozó
p illetné meg. Alighanem
int kultuszhelynek az
is ugyanolyan kreativ,
szövegek formálásában.
lyan körülmények, mint
ra, egyáltalán nem
rgikus szövegek és
müvészettörténeti
ézzelfogható anyag
lehetne.[250] A Szent László-
ebbi krónikaszövegre támasz-
is Somogyvárott - "szentté
nemcsak rendkivüli uralko-

STUIBER Zsuzsa

SZEGŐ György: Műanyagnyulak. = Magyar Nemzet, 1991.május 31. 11.p.

Miskolci Galéria, Első magyar műanyagnyul kiállítás,1991.

MŰVELŐDÉSKUTATÁSI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K.

Stuiber Zsuzsa

Diszleteket és kosztümöket tervezett Vágó Péter: "Rampa" c. egyfelvonásos darabjához, melyet az Egyetemi Szinpadon mutatták be.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. márc. 29.
13. évf. 13. sz. 18. lap

C. N. H. II. 152. sz. denár, Hunyadi János denár C. N. H. II. 156., V. László arany C. N. H. II. 171. 2 drb., denár C. N. H. II. 186., Mátyás arany C. N. H. II. 208A. 2 drb. és 210., denár C. N. H. II. 215., 224., obulus C. N. H. II. 242., II. Ulászló arany C. N. H. II. 255L. mindannyi ismert verdejegyekkel.

A *Habsburg-kort* igen kis számban képviselő sorozatban körmöci veretű dukátok: I. Ferdinánd 1527., 1533., 1555. Miksa 1577., Rudolf 1588., 1594. I. Lipót 1687. Mária Terézia 1765. II. Lipót 1790., ezenkívül sok denár, pár garas és 15 kr.-os. A nem jelentős külföldi pénzek sorából említhető II. Ferenc C jegyű aranya 1793., Salzburg ¼ arany 1728., Jägerndorf arany 1592., Csehország arany 1559., Szászország Johann Georg arany 1640., Hamburg város arany 1675., Zwolle város kettős arany 1556., Rudolf prágai veretű tallér 1582., Olmütz tallér 1705. és Mannsfeld ½ tallér AB—K jeggyel 1671.

A történeti *emlékérmek* között, melyek legnagyobb része Lepold Antal, Az esztergomi Keresztény Múzeum kegyérmei és történeti érmei, Esztergom 1930. c. katalógusban 1—1784. és 1—1012. sorszám alatt vannak felvéve, jelentősebb magyar vagy magyar vonatkozású darabok a következők: II. Lajos restituált arany emlékérme Fueszl Kristóf körmöci éremvésőtől 1544-ből, ezüst biblikus érem Krisztus születése és a húsvéti bárány képével, ugyancsak Fueszl műve Lepold 570 és Huszár—Procopius, Die Medaillenkunst in Ungarn 30. sz., Verancsics Antal esztergomi érsek unikumszámba menő öntött ezüst emlékérme Antonio Abondio-tól Gerevich

Studer Márk

budai könyvárus
1720-ban nyert
polgárjogot Budán
1755-ben tagja volt
a budai polgári
katonaságnak (??)

vrd
2
Nemzetnyomdászok
5-9. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Skudrinka Gyula

asztalos Kassa

a XII ker. (Jaszai)

gyujtőnek megválasztott

fogja

Kolderich

1878.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Patria" r.-t. Budapest — 435418

Studinka Gyula és

fia

bútorgyári

alk. érvényes

Közlezrkiáll

1235 - l -

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Patria" r.-t. Budapest — 485418

Studinka Gyula

antalis

Közlevéltár

1386-l.

Belgrád.

A várat és az egyes csapa
térrajzon az előtérben jobbra
Felirata alól balra:

BELGRADO, een der voornaa
leggende aanden ingang van
Koninkryk Servie; werd door
op discretie overgegeven, a
van Savojen: op den 18. Aug

jobbra:

BELGRADUM, Vrbs praecip
caput Savi in Servia, trac
conditionibus ejus arbitri

és legalól középütt: Pet: Sche

Rm., mér. a vk. 13.5: 19.

Studinka Gyula

és fia

Kassa

l.

Ezredéves kiáll

XII. csop. 36-1.

MDK

Studinka Gy. Kassa

Gsul K: Butorip. diszitőip. az ezr.éves o.kiáll.on.
MMÉKözl 1897, 6.füz. 263-276 l. képek

Studer Mark.

Lendai Könyvkötő

1700.

k. és 1755

Rozsnyón

85. k.

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

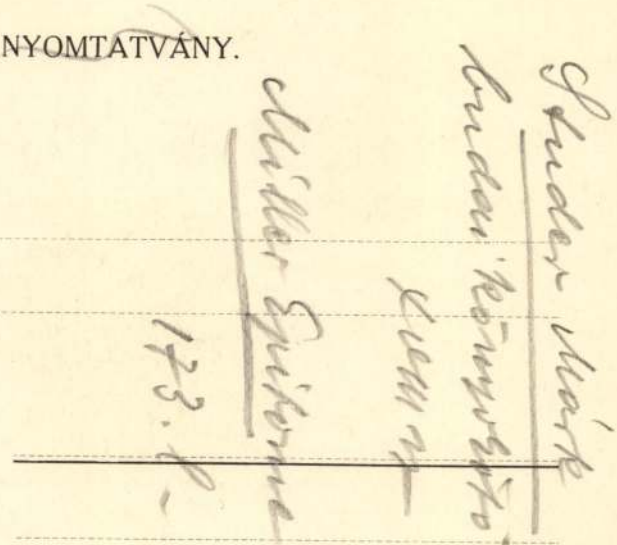
Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Stuhlhof Sebestyén MDK

fafaragó, szobrász 42,8o.o.

Entz-Gerő: A Balaton környék müemlékei.Bp.1958.

Stuhlhof Sebestyén bencés faragó M.D.K.

Valószinüleg Salzburgból Tihanyba kerülve itt maradt.

Tihany. apátsági templom oltárok, szószék, orgonaház , karzatmellvéd és sekrestyebutorok

1754-től 1779-ben bekövetkezett halálig.

Kampis Antal : A képzőmüvészetek története 665.
A Kultura Világa Bp. 1963.

Budapest 1931

P. H.

Csat. 2. db. fejelentés.

Stulhof Sebestyén

asztalos

Gyertyámul.

499. l.

Stuhlhof Sebestyén M.D.K.

A tihanyi orgona fafarágása, XVIII. sz.

repr.

eresztury-Pécsey-Palvy:A magyar zenetörténet képeskönyve
Bp. 1960.134.l.

Servet VI. 217

Stuhlhof Sebestyén, fafaragó, szobrász

Tihanyban, ahol 1779. halt meg. Az apátsági templom rokoko oltárait, szószékét, orgonaszekrényét és karzatrácsait faragta. 42, 80. l.

Suess Orbán, 1577-92. győri építési felügyelő, balatonkörnyéki várak építését ellenőrizte. 78. l.

Győr, Komárom, Papa, Veszprém, Tihany, Csesznek, Nemesvámos, Pannonhalma, Veszprém, Tihany.

Szentimray József, építész, 1861. terv. a csopaki Ranolder-kastélyt. 65. l.

Székely Bertalan: tihanyi apáts. templ. freskói. 80. l.

Tietharth József, építész Biró Márton püsp. szolg.: 1748-55. ép. a sümegi püsp. palotát, 1756-58. templomot. 113. l.

Entz-Gerő: A Balaton-környék műemlékei. Bp. 1958.

con ritratto del de Rossi

I.–XIII. +1.– 109. ll.
1 képes tábla.

Roma
Tipogr. della Pace 1892

Stulhof Sebestyén
szobrai
Tihany
lásd alatt

Bozzmánszky Ferenc

Hazánk legrégibb és
legnevezetesebb Jézus
Szive-szentélye.
Pannonhalmi Szemle
1944. 252–262. l.

Életrajzi adatok,
irodalom.

Stuhlhoff Sebestyén bencés szobrász

készitette a tihanyi templom rokoko berendezését.
/1753-tól/

A magyarországi müvészet története I.
Bpest,1961.II kiadás. 448.1.

M.D.K.

Sebastian Stuhlhof, benedekrendi
fráter

Valószínű lap Salzburgi márványrelief
faragta a Lilienfeld apátsági templom
összes főoltárképeit 1754-től egészen
1778-ban bekövetkezett haláláig, telje-
sen egyedül. Ezzel egy ritka szépségű barok
rokoko templom belsőt teremtett.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

180. old.
+1k.181. "

Stuhlhof

20 emberalak faragta a kharni barokk apátság aranyozott oltárait

Géo-Charles: Egy francia költő jegyzetei a magyar művészetről. Magyar Művészet 1949. 16. évf. 2. sz. 66. l.

M.D.K.

Stuhlhoff Sebestyén, benedekrendi barát

1753-1779 között egedül faragta ki a Tihanyi apátsági templom bámulatosan gazdag teljes fafaragás-dísítményeit.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc

Akadémiai Kiadó, Bp. 1968. 802 old.

M.D.K.

Stuhlhof Sebestyén, szobrász

Valószinüleg a bencés rend laikus tagja volt. A tihanyi templom oltárait, orgonaházát és karzatát faragta a sekrestye butorait is. 1754 és 1779 között. 456.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa. III. köt. A képzőművészetek, a zene, a szinház és a film. Minerva. 1960, Bpest

1928/31. Számjegy blokkirásban. Vizj szabado

8 fill.
vöröses ibolya

10 fill.
vil. kék

Stulhoff Sebestyén

1723 - 1779.

cred

Nyáry Albert báró.

Volt egyike az Esterházy-
legény-Budapesti Hiláp.

1912. 286. l.

~~Sthutho~~

Stuhlhoff Sebestyén
Szerzői.

Bencés rendi szerzetes. A tihanyi apátsági templom szerkezeti kérdéseit kutatta.

A magyarországi műv. tört. I. 300
Corvina 1970.

Stuhlhof Sebestyén

2.

Szt. Bruno rokra Tihanyban
(1894.)

Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. században.
Bp. 1968. 167 l., képes. /Minerva zsebkönyvtár/

151.l.

Stuhlhof Sebestyén

stílusjegyei fedezhetők fel a tihanyi templom restaurációja, templomi edényeken — terveihez ő készíthette. Szobrai: oltárok, szószék, orgonakarzat, padok, főoltár (theatrum sacrum típus).

Artner Tivadar: A barokk művészete. Bp. 1968. Móra k., 129 l., képes.

119.1.

Stuhlhof Sebestyén

30 éves korában került Salzburgból Tihanyba, mint famaró mester. Haláláig itt élt. Szerető volt-e vagy sem, nem tudni. A kriptában temették el.

Artner Tivadar: A barokk művészete. Bp. 1968. Móra k., 129 l., képes.

118. l.

Stuhlhof Sebestyén

a bencés rend laikusa volt. Valószínűleg Salzburgból hozta Tihanyba, itt maradt. 1754-től haláláig (1779) egymaga faragta a tihanyi apátság oltárait, mennyezetét, orgonaházat, karzatmellvédjét és szerzetesi ebédlőjének bútorait.

Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. századig. Bp. 1968. 167 l., képes. /Minerva zsebkönyvtár/

151-152. l.

Stuhlhoff Sebestyén
mobrán

Sónél a tihanyi bencés apátsági templomból
XVIII. századi szobor.
Repr.

cf. magyarországi műv. Tört. II. Kép n. 475

M.D.K.

Stelhof Sebestyén
asztalos

A tihanyi templom oltárművét,
mózsiket, ajóntatószekrényeket az
ontrák tájáról idejött és itt letelepe-
dett asztalos faragta.

Barbarits Sándor: Tihanyi séta
Nők Lapja, 1967. aug. 12 - 10 lap.

Sluhan Sebestyén

A tihanyi apátság ornamentikáját, szobrait, s az orgona angyalfrízisét faragta 25 évig (emlí)

Könyvek folyóiratismertetések
Kampis Antal: A tihanyi apátság 1968

Műemlékvédelem 1970 VIII. 2 123old.

M.D.K.

Stuhlhoff Sebestyén, fafaragó

Tiranyi spálási templomban
Cívó fafaragásai, különösen az olasz
figurális művei, mint pl. Ferenc
alakja a kor értékesebb, tartózko-
dóan és harmonikusan dinamikus,
kiváló művei közé tartoznak.

Allgemeine Kunstgeschichte, Leipz.Veb.Seemann,I.Aufl.
1966.Bd.V. Die Kunst des 17. und 18.Jahrhunderts, 864 o

Magy.fejezet: A.N.Tichomirov, 519. old.

STUHLHOFF SEBESTYÉN

Ő és rendtársai készítették a tihanyi apátsági templom orgonáját és teljes belső berendezését. (Említés képpel)

Szabó Antal: Müemlékorgonáink érdekében

Müemlékvédelem, 1976. 1. sz. 33-35. l.

Stuhlhof Sebestyén

a tihonyi monostortemplom portrait alkotta.

Szolár Zoltán: Balatoni képes krónika, Budapest, 1969.

Stuhlhof Sebestyén

/1723-1779/ Képzőművészeti Főiskolai tanár 1757. 68. p. reprodukció.

Szolnai Zoltán: Budapesti képes krónika.

Budapest, 1969.

Stuhlhoff Sebestyén ötvösmester

készítette 1759-1779-ig készítette
a Lőhonyi oppidum teljes fokhó berendezését.

Voit Pál: A barokk Magyarországon,
Budapest, 1970.

Fol

Stuhlhoff Sebestyén

készítette a tihanyi bencés apátsági templom berendezéseit, faragványait.

40. a. reprodukció.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970.

961

M.D.K.

Stuhlhof Sebestyén, faragó

benedekrendi nemesek. 1753-tól 1779-ben bekövetkezett haláláig faragta a tihanyi apátsági templom összes faragásos díszítőelemeit, melyek közül most a nyugati kórus 52. Jézusos képét közli a 76. számú táblán. Ugyanez az díszíti a nagyon szép kiállítású könyv elülső borítólapját.

Aggházy Mária: Alte Holzfiguren in Ungarn,

Terra-Verlag - Akadémiai Kiadó, Bp.1963. 40 l. 87 t.

31-32. old.

M. Dk

Stubbhof Sebestyén
Nehrain

A XVIII. századi ajtatósági templom
kriptájába temetett ill. a barokk
oltárok alkotóját.

Perenyi Károly: Tihanyi naplója
Művészet, 1968. június – 14 lap

M.D.K.

Stuhlhoff Sebestyén, faszobrász

Siklósi ciprusi, bencés rendi ágostonos templom (1760 k.) belső képét festi:

Aggházy Mária: Barockplastik in Ungarn.
Übers. Barbara Farnagé
Bp. 1969. 29 l. 185 t.

233.á. old.

M.N. 1

Stadthof Sebestyén

Nobrein

A tihanyi templom mozaikjai
mestere. Aléssi Sebestyén vallott
hitét és meggyőződését tükrözik

Perchaly Károly: Tihany varázsa
Művészet, 1968. június – 24 lap

Stuhlhof Sebestény MD K

A XVIII. sz. harmadik negyedében
Tihanyban müködik.
Rokokó oltárai, orgonája, karzatrácsa,
szó széke.

42.o.

Entz Géza - Gerő László: A Balaton környék
müemlékei. Bp. 1958.

Stuhlhoff Sebestyén

M. D. K.

Pataragó (+ 1779)

Tihany - apátsági templom pataragói nyai. Sírja a templom bejárójában

Genth. Müeml. 1959 I. 394.

M. D. K.

STUHLHOFF Sebestyén asztalos
faragó bencés laikus
meghalt Tihanyban
1779-ben, 56 éves korában
1753-tól. Tihány, bencés templom,
oltárok, szószék, berendezés (Dec.)
1765-től dec., sekrestye berendezése

Hegyhátay: Barokk szobrászok... Bp. 1959.
I. 128, 283. II. 286. CXCVIII. t.

M.D.K.

Stuhlhof [Sebestyén] Tihamér nevezetes nobrán

daraevámpai az epálsáci temp-
lomban (1753) „a barokkmar könyv-
med kazai változatát képviselik..."

Zádor Anna vitaindító előadása a MTA ankétján "Az ujkori magyar művészet periodizációjának problémái"-ról

Művészettörténeti Értesitő, Bp. 1967. XVI. évf. 1. sz.
2. old

Stuhlhof Sebestyén M.D.K.

Wolrán

valószínüleg a bencés rend laikus tagja volt. A Likavai Nyilas oltárait, orgonaházát és karzatát és a sebestyéni bútorait faragta 1754 és 1779 között.

Kampis, Magy. müv. Pgo. 1960 456

MDK

Stuhl Ilona, graf.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.

44.1.

Gypsjet.

F. 52

8°.

Kunstdenkmäler

im Grossherzogthum Hessen.

Inventarisirung und beschreibende Darstellung der Werke der Architektur, Plastik, Malerei und des Kunstgewerbes bis zum Schluss des XVIII. Jahrhunderts.

Herausgegeben durch eine im Auftrage Seiner Königlichen Hoheit des Grossherzogs zu diesem Zwecke bestellte Kommission.

A. Provinz Starkenburg. Kreis Offenbach, von Dr. Georg Schaefer. I. – VI. + 1. – 256. ll., 11 képes tábla

Stühl Márton

orás 1871-1900 k.

laid

=

Horvszombóras

Vasi Hengle

1935. 157 l.

im 1771, jul. 27. jegyzőkönyve szerint
iskola, és tanitólakás fennáll, csak
1776. jan. 23. 484.sz. Helyt.t. irat
, templomot és a hozzájuk tartozó épü-
1775. jul. 11. 3649.sz. vármegyei je-
gy a templomból csak a puszta falak
árochiából csak a kémény áll, a tanitó
sen elpusztult. A templom teljesen fel
tára volt. Az itt állott középkori
~~rochiae Megyer, Anno 1789 egy helyén~~
G o t t i c o labora parata adeo anti-
, ac fundatore plane nihil deiatur.
cepit 1785." A templom ezen ujabb ré-
. A Canonica Visitatio más helyén a régi
yéről beszél, mely a baloldalon volt
1779-ben készitettek. Egy korábbi épi-
észültének dátuma, 178o is. Az idézett
o készitése alkalmával a templom átépi-
, de még egész uj lehetett, mert a ne-

Stuhl Ilona, grafikus, 1940-41. iparmüvészeti kitüntetéses szakoklevelet nyert

Iparmüvészeti Isk. Évk. 1880-1941. Bp. 1942.
34 l.

40

= kamú-nkn

emzetség birtoka. Róbert Károly 1332-
Hunyadi János 1447-ben Vingarti Geréb
634-ben 1o-1o adóköteles házzal a váci
l. 1715-ben 15 magyar és 5 ~~tót~~ szlovák, 172o-
ták össze. 174o-ben Vay- és Koháry-

izedjegyzék említi plébániáját.
az-település, egyutcás, U alaku.

talin/
rás-ház helyén állt, a falu legmélyebb
g fából épültnek mondja a Canonica
zószékkel, három haranggal. 1755-ben
, boltozott szentéllyel, fakarzattal,
három haranggal. Ezt a klasszicizmus
vizben állt, a század elején le is
őrzi a templom fényképét. Eszerint

Stuhl Ilona, grefikus, 1939. végbizonyitványt
nyert

Iparművészeti Isk. Évk. 1880-1941. Bp. 1942.
33 l.

Sam.

Carlo Dolci; másolat: Mater dolorosa. Fa, olaj; 23×23 cm

Mazzaghy II. 515. szám. — Simor magántermében volt.

Stuhl Ilona

I. Budapesti

1934-35. 19. l.

MDK

Stuhl Ilona

Szablyáné Lohwag E. temetése. Pesti Hirlap 1940. márc. 22.

A pénzintézeteknél a vállalatoknál működő tisztviselőkre vonatkozó kimutatás ügyében.

melléklet száma: 1

képviselőháza 1930.évi május hó 6-án
határozati javaslatot fogadta el:
a kormányt, adjon tárcánkint részletes
, felsorolva, hány aktiv és nyugdijas
ással helyet:
ásból ?
lyel ? s mily összegre rug tárcánkint
antiema ?"
zati javaslat tárgyalása és elfogadása
kijelentette a képviselőházban, hogy
ja a határozati javaslat által kivánt

Stugel Szentiványi

Józef

Nieplaszt Pers

1898 – 1902

Érmiske 1930

88. l.

Kassa, 19.....

/

...jos Uram.

...ide zárva küldöm meg a mun-
...rej Zell munkálatokról ...
...zt alázatos kéréssel kegyesen
...tni Kegyeskedjék. —
...ia is ...tecsü jóságába ajál-

Stuflesszer Nándor

Volosca

l. Egyházm. Lap

1886. 125. l.

ll. D. U.

STUFLESSER műhely

Buda ferencesek templomának
(Mártírok u. 23.) magyarországi
Kt. Erzsébet-szobra
Pietà

Budapest műemlékei II. kp. 1962. 236. l.

Királyi vadat II. 193

Stuflesser Ferdinand

tiroli oltárépítő

rod

Nyári, Dr. Alexander.

Der Dom zu Kaschau -

Bp. 1896. Zi. l.

A 197. sz. BAROSS cserké

Budapest, IV., ker. Bástya-u.

Csak egy pengővel járuljon
cserkészünket elvihessük az

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Urunk! A

Az 1933. év nagy erőpróbája le
A nemzetközi világtáborozás. Ja
kívüli követelményeket és feladatokat álli
A Baross Szövetség cserkésze
részüket. Egyfelől a felelősséget érezzük,
patok minden erejükkel részt vegyenek a
szeretnénk, ha az ilyen ifjusági világtal
részesülhetne minden cserkészünk.
Elvünk, — amelynek eddig a j
csületes munkája alapján mindig eleget
cserkészünk sem szabad, hogy kimaradi

Stüfflesser Ferdinand

Tiroli oltárképitő

l.

Wick Kassa tört

841. l.

Stüfflesser Ferdinand

tiroli oltárépítő

Gyröden

l.

Wickhausaidorn

249, 258. l.

310. l.

Legend II. 174.

Schlesser Ferdinand

tiroli rabbi

a Kassai dómban Szent István oltárát és faragványait festi helyreállítás

Wick Kassai katalógus.

29. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Stuflesser

Tirolischobrain

l.

Schoen Kinder

21. l.

Szüreplesen

Kiroli szobrai
mesterek a szobrok szent
István oltárainak

Erdő

Ványai István:

A Kassai szent Erzsébet
dóm rövid Kalauza.
Kassa é. n. 10 l.

T. 234.

lőtérben a vár és város látképét
és őrtornyokkal erősitettek meg.
a székesegyházat emelték ki.
ek hullámzanak. Felirata fölül:

Vestung és befejezése 5. Rathaus.

. 6 : 10.6 cm.

Stufflesser, Ferdinand

Tiroler Volksleben. XIX. Jahrhundert

Nyári, Dr. Alexander

Der Dom zu Kaschau.
Budapest. 1896. 31 S.

Stuffasser, Ferdinand

tiroli faparagó mobrait
állította 1907-ben a győri
karmelita templomban a
mellékoltárokon ~~állította~~
~~te illetőleg oltár oszlopala-~~
~~kokhoz tartozó helyére~~ a régi
mobrok helyébe.

Stengör. 14.l.

Studlik Katalin

MDk

[ugrásmagasság]

Díjat nyert Studlik Katalin a párizsi
atl. cikl. versenyének 5.

-: Kiontották a nemzetközi ugrásmagasság-
Kiállítás díjait

Népszabadság, Bp. 1959. júl. 20. 8. l

MDK

Studler Ferenc kőmives inas

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Művért 1957.VI.évf.4.sz.300.l.

Studler Ferenc könyvei M.D.K.

1717 ben Kölblinghez negödött tanoncnak

Schoen A.: Kölbling építőmester Budán
Művtört. Közl. 1958 (VII.) 2-3 sz. 145

Müv.Tört.Dok.

Tar István

szövarch.131

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch.131.II.rész.1.ó

Studla Ödön
az Ötvösművészek Alkotóközösségének tagja

Major István kikérdezéséből.
kikérdező: Kéry Bertalan

STUDINSZKY Mária

Áttört ötvösmunka (rajz.)

N.N: A 175 éves képző- és iparm. gimn. kiállítása az Ernst Múzeumban.

Művelt Nép, 1955. VI. évf. 14. április 3. 4. old.

Badál

Studinszky Mária: Ötvösmunka

Müvelt Nép
1955.jan.2./VI.évf.1.sz./6.1.

/A 175 éves Képző-és Iparmüvésseeti gimnáziumban./

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848. 304.

Név: Sturz Joseph

Foglalkozás: késművesmester

Szárm. hely: Pest

Hitfelekezet: R.K. Csal. állapot: nőtlen

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1822 XI. 21

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 12

M.D.K.

Stupek Mátyás, kőműves

1751-ben bíromylakol nyer, hogy Haller Sámuel házán dolgozzék.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 405. old.

_____ *műhely.*

főnökség!

_____hó____n történő kifize-

_____ indokából személyesen meg nem

_____számu _____

m.

évi _____ hó_____

_____

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Stundenmacher Sigis-
mund

Harang into

1559. Seiden-i gik
harang
Uem edik nap.
Dewandorok.

Lod
=
Roth Kunthgew. 8. l

Laid
=
Mülgl

M.D.K.

Stund János, órásm.

1807 máj.18-án ~~Iratx Győr~~ vették fel a győri céhbe.
348.o.

Jenei Ferenc: Régi győri órásmesterek. 345.o.

Arrabona,7,1965.A Győri Múzeum Évkönyve. 345.o.
Győr-Sopronmegyei Nyomda.Győr.

Budapest, 1938. május 3.-án.

kek Országos Bizottsága,

Budapest.

rosz Lipótné ügyvéd özvegye, harisnyakeres-
elem megbizásából a következőket van sze-

m f.é.március 18.-én d.e. 11 óra tájban
óta Nagykovácsy Milenko tulajdonát képe-
t ment el, amikor a t.Bizottság megbizá-
izsgálása céljából felszerelt létrák kö-
ötele elszakadt; a létra az utcára esett
elem tudomása szerint a házat a t.Bizott-
tész ur vizsgálta./

okozta baleset következtében ügyfelem
ülést szenvedett, mely idegrázkódtatással

Stumpfoll Ede

a temesvári állami
ipariskola igazgatója
1903-ban

MDK

Stumphauser Gézáné

V. Orsz. Iparm. Kiáll. Műcs. 1965.

CSIZMADIA LAJOS
BÉKÉSSÁMSON.

Stümpfel Jo Wolf

l.

Evang. Kempl
216. L.

STUMPF József egri kőmüves. Az 1814. évi adó-
összeirás emliti.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Stumpf József, egri kőműves

nevét az 1814-évi adó-
összeírás említi.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 405. old.

ח"ד"א

M.D.K.

Stumpf Tamás, ceri asztalos

1800-ban szerepel a városi adóösszeírásban.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 405. 1969.

STUMPF János egri asztalos. Egy izben, 1800-
ban találkozunk nevével az egri városi adó-
összeiráskor.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Stumpf János ácsm. MDK

1720-ban szabadult Pécsett

Cserkuti A: Pécsi ácsok céhe. Pécsi Napló, 1913. nov. 30. 3-4. l.

Stumpf Jenő

festő

1834 - 1893.

Sírja a Kerepesi úti Temető-

ben

Ingó műemlék

Adatokkal

a helyett

F a mester ábrázoló

JOS. S T U M P O L , textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 405.-Herr JOS. S T U M P O L
Felvétel ideje: 1829. 15. Apr.
Hová vették fel: Totis,/Tata/. 162.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A Textilfestés első mesterei 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

STUMPF Ferenc

Losonci Miklós

Stumpf Ferenc nagykőrösi kiállítása

Rajztanítás, 1984. XXVI. évf. 3.. 33.

Nagykőrös, Arany J. Múz., 1983

Stumpf Ferenc, grafikus,
illegyült Vácolt a Pest megyei pedagó-
gus képzőművészek kiállítása melyen
a művész művei szerepelnek.

Lasovszki Miklós: Pest megyei tanár-festők
kiállítása.
Pest Megyei Hírlap, 1974. ápr. 9.

Stumpf Ferenc

a II. Dél-pesti képzőművészeti kiállítás Nagytétényben megnyílt. A kiállítás díjait ítélték oda a művésznek, Vilisics György- és Miklósváry László-val együtt.

Pest m. Hírlap, 1942. máj. 23.

Stumpf Ferenc

Nagyszerűen is kiszabadított a nevelődés-
vallás, szép eredményeket ér el az ifjúság
képzőművészeti nevelésében.

Lauri Miklós: Pest megye díjtanárai
képzőművészetünk szolgálatában.
Pest Megyei Hírlap, 1976. szept. 15.

Stumpf Ferenc

Szentendrei Dunakanyar

Rajtanitás 1976/1/32

Ирландец Гогарти убил Оливера Сент. Джона.
Сент. Ив, граф
Оливер Сент. Джон-граф.

Граф Оливер Сент. Джон. 1805

MDK

Stumpf Ferenc, repülőgépmérnök.

Szül. 1912, Szeged

Okl. szerzett 1939-ben.

József nádor, 1938/39 208. l.

Stumpf Ferenc

okl. építészmérnök

Nil. Szeged 1912.

Végzett 1939.

József nádor 1938/39

208. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

Stumpf Ferenc

Szentendrei filmrajz reprodukálva

Pestmegyei Hírlap 1969. okt. 5. 7. o.

STUMPF,

városnél Graji, a

Pest Terézi Kulax, 1968. július. 21

/9

STUMPF FERENC

városnél (rajz, illusztráció)

Pest Vegyes Kulap, 1906 P. júli. 21

/9

STUMMER ≠ STEMMER

STUMPF FERENC /

a nagykőrösi városi tanács művelődésügyi osztályának ~~vezető~~ felügyelője, ő végezte a jubileumi plakát grafikai munkáit

Pest Megyei Kiadó (Nagykőrösi Kiadó)
1968. aug. 4.

/4

MDK

Stummer

Kazinczy Ferenc 1791-ben, festm. Nyomt.
Rohn

Lantos tudom. antiqu. 1939. okt. 46-49 l.

Stummer festő

M. D. K.

Karinczy Ferenc 1791 ben c.
festményét litografálta Rohm
Adajos.

Győri, A magyar bőrgyár 1960 190

T. 6550.

tjuk Ujvidék városát, honnan ha-
grádba; a háttér dombos vidék;
vezető út elején ~~padon~~ padon ülő
y úr beszélget. Felirata:

ATZ in UNGARN.

t. d. Bibliogr. Instit. in Hildbh.
erleger.

cm.

Stumann Péter

ötvös

1828 Zágráb

Kapnagyarországötvösök 46 l

N:D:K:

M.D.K.

Stumm János, kőművessegéd

1752-ben Valner cseri épí-
tőmesternél dolgozik, annak
ismeretlen helyre távozik

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 405. 1969.

STUMM János kőművessegéd. Egerből 1752-ben ismeretlen helyre távozik, ahol addig --+ Valner kőművesmester legényeként dolgozott.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

STULLER Antal ács. 1825-ben irják össze Gyöngyö-
son, ahol a város I. negyedének, illetve a II.
negyed 4. fertályának adózója.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Stuller Antal, ács

M.D.K.

neve az 1825-évi összeírásában szerepel

Heves megye műemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémai Kiadó, 405. old.

STULLER, Andreas, pozsonyi önöntőmester
A. Staller, Zinngießer, 9 heten lánya meghalt. (1769, 26. vám, 4 l)

Katarina Stulerin, bürgerl. Zinngießerin, † 30 éves korában, Pozsony, saját házában, 1776 november 23. (1776, 96. vám, 8 l)

—

A. S., bürgerl. Zinngießermeister, † 75 éves korában, Pozsony, 1789 július 9. (1789, 511 l)

—

Preßburger Zeitung
(Zentren)

MDK

Stulkerz,

1890-ban az iskolához tartozott.

A Hollósy-iskola ideje. /1896-1901./ 77.l.

M. D. K.

STULKERZ festő
(német)

1898-ban Nagybányán tartózkodott

Réti Egy. 1954. 325. l.

Vaskulos VII. 241

Stuttgart

Kobrain

XVIII. 12

Loisd

Flehler M. M. Tost

154. l

Stunpf Ferenc

nagykörösu festő-tanár. Szeptember 14-én a nagykörösi Arany Müv. Központban 15 olaj festményét 2 pasztellt, tusrajzokat, szénrajzokat és akvarelleket állitott ki

Rajztanitás 1976/1/32

FGYné

Stumpf Ferenc

Omszkban rendezünk ápr. 4-én nyílt kiállítást, megyénk képzőművészeinek alkotásaiból, melyen a művésznő szintendenciái-utcakiállítást műve is szerepelni fog. (emlitve)

Losonci Miklós: Pest megyei alkotóink Omszkban.

Pest Megyei Hírlap, 1946. jan. 25.

Stumpf Ferenc r. díjtanár

Pedagógus képzőművészek második
tárlatát Budakeszin rendezték, melyen
művei szerepelnek.

Lasanci Miklós: Pedagógus képzőművészek
Pest megyei tárlata.
Pestmegyei Hírlap, 1975. jan. 26.

MDK

Stulcz Ferenc, kömüvesmester
Budapest.

Rendes tag.

Az épitöipar jelöltjei az O.T.I. önkormányzatába.
ÉPIP-ÉPMÜV. 1929.máj.1. 68.1.

M.D.Y

Stirigl Vince
farekas

Takács Endre állayemének
Stirigl Vince édesanyjának
hagyaték elárását is mellette.

R. Zs.: A kerendi parasztok és az . . .
Műveset, 1966. november – 46 lap

Stuigl Vince

M:D.4

porcelán

Mihalik Sándor kerámikus díszítés a Herendi Gyár alapító-Stuigl Vincéről emlékezett meg.

R.Zs: A herendi porcelán és ...
Művészet, 1966. november - 46 lap

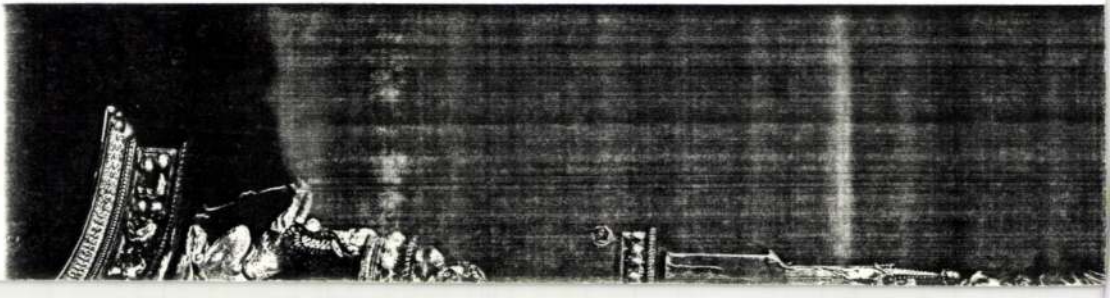
M.D.K.

Stingl Vince
fazekas

Katona Imre az értekezletet
bejelentette, hogy Stingl nem
porcelánkészítő, hanem fazekas
volt.

R.Zs: A herendi porcelán és az . . .
Művészet, 1966. november - 46 lap

2. A MÁTYÁS-KÁLVÁRIA (HÁTULRÓL)

STUIBER Tursa

Stuiber Tursa ei Swierkiewicz →
Róbat Nállitása : Vác, Gárdonyi tempelom
1984. Bev. Balogvári M. Ágnes. [n]
[16] t ill

STUIBER Zsuzsa

B.M.Á. [BAKONYVÁRI M. Ágnes]: Stuiber Zsuzsa és Swierkiewicz Róbert : Görög templom Kiállitóterem, Vác, ~~Görög~~1984. VII.27-VIII.16. = Müvészet, XXV.évf. 11.sz.1984 57 -58.p.ill.

Stuibel Zsuzsa, grafikus

L. Maurer Dóra

Maurer Dóra. Bemutatkozik a Piknik-csoport 4.

Élet és Irodalom Bp. 1986. dec. 19. XXX/51-52

Stuiber Zsuzsa, portfolio

3 rajzi reprodukció, 1, 2 oldalon
és a 28 -ik -

Stuiber Zsuzsa : Rajzai

Élet és Irodalom Bp. 1986. dec. 19. XXX/51-52

J.Stukalek,szabósegéd

A soproni sztrajkban részt vett 1872-ben.Neve a többiek
ekkel együtt csomagolópapirra irva maradt fenn. 35.old

László Ernő: A soproni szabólegények sztrajkja
1872-ben. 29.old

Soproni Szemle,Helytört.Folyóirat.XIII.1959.Sopron

M.D.K.

Stuhr, fényképész

1842-ben Berlinből jött Pestre. A Mádor utcai Tigris vendégfogadó emeletén dolgozott. Valószinüleg csak 1844 tavaszáig volt itt. Bevezette a Fizeau által 1840-ben bevezetett aranyfixálást. Nála dolgozott Kawalky L. aranymüves, aki előzőleg két angoltól tanúlta meg a daguerreotipiát és 1844 elején önállósitotta magát. 248.o.

Fejős Imre: A Magyar fényképezés kezdetei 243-255.o.

Folia Archaeologica. IX. köt. 1957. - Bibliotheca Kiadó Bp. 1957

M.D.K.

Stuhr, fényképész

1842-ben jött Berlinből Pestre. Ott valószinüleg gis diszmüárú készitő volt. Pestena Tigris fogadó 100. szobájában dolgozott. Kawalky a 86-os szobában. Kitört az üzleti harc. Kawalky alkalmazottja mégis jobban értett a daguerreotipiához, mert Stuhr csakhamar elhagyta Pestet. és Kawalky dolgozott továbba 100-as szobában. 249.o.

Fejős Imre: A magyar fényképezés kezdetei 243.o.

Folia Archaeologica. IX. köt. 1957.-Bibliotheca Kiadó. Bp. 1957

Stuller

épített 1830 k.

l. Bíró Erdkavl.

79. l

Stuller

l.

Zádor-Rados

240.l.

M.D.K.

Stull Dániel, festő

Egerben 1790-95 között
szerepel az adóösszeírásban.
Születéséről több adat nincs.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémai Kiadó, 405. old.

STULL Dániel festő. Egerben 1790-95 között szerepel az adóösszeirásokban. Müködéséről bővebbet nem tudunk.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

STURM Károly asztalos

Veszprémi illetőségü, dolgozik a Balatonfüredi Kerek-templomon 1841-1846

KOPPÁNY Tibor: A Balaton környékének műemlékei. Bp. : OMvH, 1993 80

Duchamp, Marcel 35, 2133
Ducky, Krysztof 2134
Dudás Károly 2393, 2723
Dudits Pál 1474
Duka Zólyomi Norbert 158
Dukkon Ágnes 1220
Dunai Imre 533
Duranci, Bela 117, 198, 662, 638, 1241, 1284, 1350, 1540, 1623, 2153, 2350, 2352, 2652, 2765
Durand-Ruel 423
Dürer, Albrecht 651, 1020
Durkó Zsolt 2210
Duschanek János 2135
Dusza András 482
Dusza Éva 353
Dutka Ákos 117
Dvorszky Hedvig 1849, 1878, 1904

Éber Sándor, ifj. 2136
Ebergényi Tibor 2257
Ecsery Elemér 2115, 2201, 2255, 2378, 2406, 2783
Eger, Hans 524
Egger Rita 2137
Egresi Zsuzsa 2138
Egri Margit 1242
Egri Mária 1609, 2382, 2431, 2580, 2582, 2618, 2751, 2791
Egry József 533, 2139
Egyed László 2140
Egyed Zoltán 2141
Ehmann Krisztina 2142
Ehrenberger, Karl 1076
Eiffel, Gustav 1495
Einczinger Ferenc 1496

STUHLHOF Sebestyén szobrász

(1754-79)

KOPPÁNY Tibor: A Balaton környékének műemlékei. Bp. OMvH, 1993 47,54,106

3410. Gallén-Kalela Akseli W
Sz. Pori, Suomi (Fin

Fiatal Faun.

~~Jelző~~
~~A [illegible] virágoktó~~
Egy négykézlábas helyzetbe
mek, a középtérbeli patakba
kiknek egyike a parton v
sika pedig még a vizben ál
~~[illegible]~~ A háttért tó
tözete: szük ujju ing és t
lól jobbra: GALLEN 1904.

Vászon, méretei 67:6
Vétetett az 1907. ja
alapján 2500 Kán (160-907)

Vét 7738-907

Stuhlhoff Sebestyén
a tihanyi apátság
antalosa

Sörtihanyi apátság

142, 143. l.

25 évig egymást dolgozott az apátsághoz, mely azzal is kifejezte iránta való elismerését, hogy mikor 1779-ben 56 éves korában meghalt, pil. 14-ei az apátsági templomban a szerzetesek számára készült kriptában helyezték őt nyugalomra. 1743-tól — dadogkodott a tihanyi monostorban, ahol az ő munkája a fűoltár, a szószék (1757) és a karzat nagyrészt

Stuhlhoff Sebestyén

faragó-asztalos

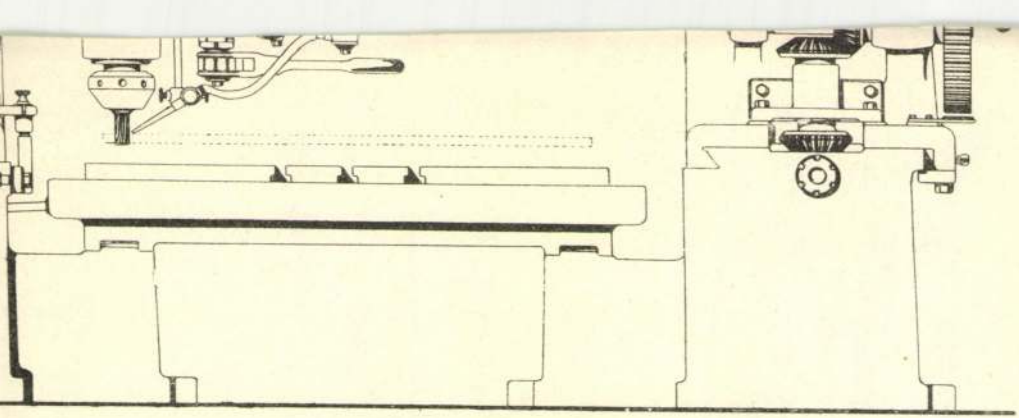
a tihanyi templom
1762-ben Szűz Mária-
oltárának angyalfejeket
is faragott, tehát
minden az asztalos mun-
kán de faragói
munkát is végzett.

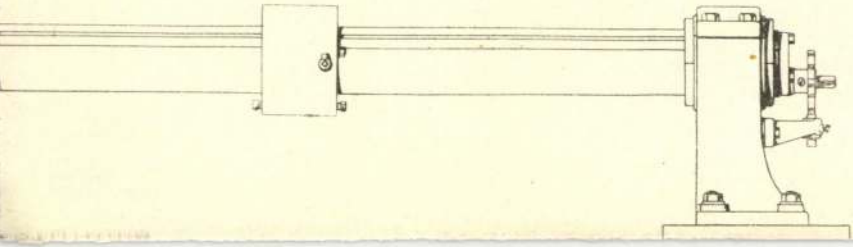
Sörtihanyiapátó

v. ö. 143. l. képpel

vrd

Pokorny Frigyes: A
tihanyi templom műfara-
gója. Bp. 1890.

5.

Stühlhoff Sebestyén

A Szihanyi apát-
sági templom
kormsa XVIII-ik

László
Fürsthangya

39 és VIII-
tábla

genisieren gegossener fester Lösungen als Diffusionsproblem" c. dolgozatát (500 pengő) és *dr. Győrfi János* adjunktusnak a fürkészdarazsakra vonatkozó kutató munkásságát (500 pengő), *a mezőgazdasági és állatorvosi kar dr. Szabó Miklós* egyetemi magántanár, fizetéstelen adjunktusnak „Agrárválság és értékesítési politika" c. munkáját (500 pengő) és *dr. Zimmermann Gusztáv* egyetemi magántanár, adjunktusnak anatómiai értekezéseit (500 pengő), *a közgazdaságtudományi kar dr. Verebényi László* fizetéstelen tanársegédnek „A soproni rajziskola története" című munkáját (500 pengő) és *dr. Kádas Kálmán* intézeti tanárnak „Az áralakulás irányítása és a piaci egyensúly" c. munkáját (500 pengő) jutalmazta.

B) Hallgatók, szigorlók stb. részére.

I. Belföldi tudományos kutatási ösztöndíjak.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr az Országos Ösztöndíjtanács javaslata alapján *400 pengős belföldi tudományos kutató ösztöndíjat kaptak:* Komlósi Imre okl. mérnök, műegyetemi tanársegéd, Salamin Pál okl. mérnök, öntözésügyi hivatali napidíjas mérnök, Pattantyús Á. Dénes okl. gépészmérnök, műegyetemi adjunktus, dr. Papp György,

Stuhlhoff Sebestyén

Thieme Becker

XXXII. 244-l.

(Lyka)

használatra.

Struhlhoff Sebestyén

laikus testvér a
siklósi ferences kolos-
torban. Ujjáépített
apátsági templomun-
kat pompás fara-
gásokkal festi látta
el.

Boczay Tamás dr.:

A Balatonvidék
műemlékei. Magyar
Építőművészet ~~1944~~
1944. 198. l.

Eger, görög

234

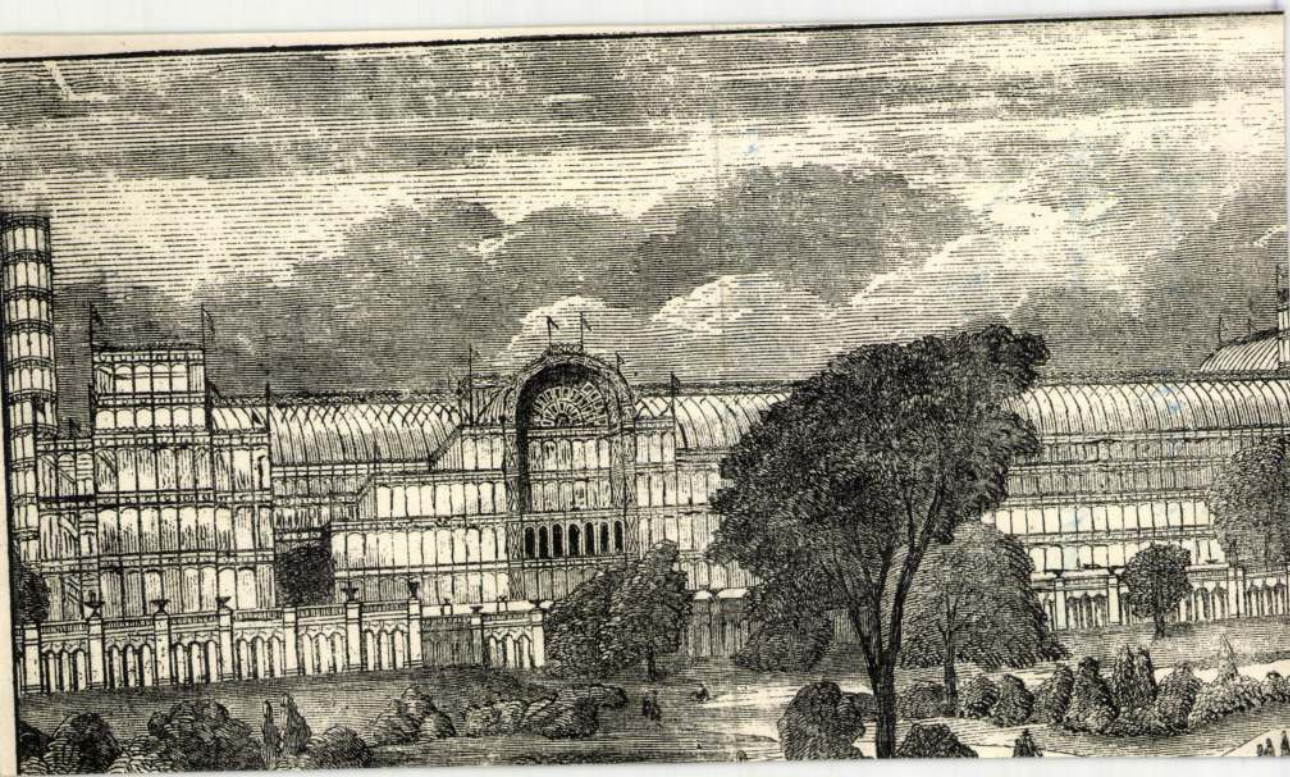
Képe 170

Strulhof Sebestyén

1750 körül készítette a
a dikavári apátsági templom
főoltárán lévő Szt István
szobrot.

Szobrot István ereklyéje

III. 249. l.

Stulhoff Sebestyén

apátsági műasztalos

1743 — 1768

l. Művészfalu egyl.

16. l.

ága tekintetes elnökségének

Budapest

édő Egyesület kitüzött céljának pár-
Szabolcsvármegye Jósa Muzaumhoz in-
van szerncsém tisztelettel értesite-
rszámmal levő archaeologiai történel
ése és ápolása ügyében a legnagyobb
tására. Az egyesületbe való belépést
sajnálatomra - nem tudom megvalósi-
rmegyénk költségvetéséből törölt
zorosan vett közigazgatás körébe
ünkbe azonban nemcsak felveszem a

Stühlhoff Sebestyén

Nobrán

l.

Kampis Antal =

Magyar farsobrok.

Bp. 1939. 19. l.

Officina

M.D.K.

Stumpf József. építés

az öt egyenként 1000 p-ös díjas egyet nyerte el az OTI alberfalvai földszintes kis-lakásos házainak tervpályá-zatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1942. LXIII. évf.
aug. 13. sz. 5. old.

Sturm Ferenc K

Vas. Lap 1892. 37. 1

A LIPÓTVÁROSI BAZILIKA ÚJ HARANGJA.

Magyarország ez idő szerinti legnagyobb harangja, melyet *Schopper* György rozsnyói püspök ajánlott fel, a Szt. Háromságnak szentelve, a lipótvárosi bazilikának, húsvét harmadnapján, április 19-én, maga a lelkes adományozó által ünnepélyesen fölszenteltetett.

A harang, melynek egyik oldalát a Szt. Háromság domborműve diszíti s a melynek másik oldalán a dedikáczió, továbbá az adományozónak és öntőnek neve, valamint a harang készítésének ideje olvasható, *Sturm* Ferencz, a bazilika épitő mérnökének rajzai szerint *Walser* Ferencz budapesti harangöntő- és fecskendőgyárából mint 2000-ik mű került ki s a magyar iparnak valódi remeke. Sulya 77 métermázsa és 35 kilo, ára pedig a vasállványokkal együtt 15,000 forint.

Walser e harangjánál, az eddigi szokástól eltérve, egy lényeges újitást hozott alkalmazásba, a mennyiben az eddig használt fakorona helyett a harangot kovácsolt vaskoronával látta el. Gyárában ennél csak egy nagyobb harangot öntöttek eddig, és pedig a bukaresti metropolita templom számára, mely harang azonban a bazilika harangjánál csak 10 métermázsával nehezebb és 42,000 frankba került.

Walser Ferencz 1858 óta fönnálló üzletét 1867-ben Schaudt tanító mesteréével egyesitette. Ez időtől fogva műhelyei európai szinvonalra emelkedtek és neve mint fecskendő-gyárosé és harangöntőé csakhamar Magyarország határain

harangöntőde csakhamar Magyarország határain túl is ösmertté és jóhírűvé lett. 1870-ben gyárát helyszűke miatt a Rottenbiller-utczába tette át, honnan ugyanebből az okból át fogja helyezni a külső váczi-úton lévő és 7000 □ öl területű új gyártelepére.

Nem lesz talán érdektelen tudnunk, hogy a bazilika eddig három legnagyobb harangjának méretei az új haranghoz hogy viszonylanak. A «Szűz Máriáról» nevezett legnagyobb harang sulya, melyet Stoffer kertész, pesti polgár és neje ajánlottak föl, és mely 1863 karácsony éjszakáján kondult meg először — 32 métermázsát és 26 kilogrammot nyom. A «Szt. Istvánról» nevezett, melyet 1865-ben Schlechta nagyiparos ajánlott föl, 15 métermázsa 38 klgr. A harmadiknak sulya pedig 9 métermázsa 42 klgr. Ez szintén 1865-ben, buzgó hívek adományaiból keletkezett és «Angelus» nevet nyert. Az új harang tehát 20 métermázsával és 29 klgrammal nehezebb, mint a fenti három harangnak együttes sulya.

Az új harang hangja a többiek összhangjával teljesen megegyezik, a mennyiben a toronyból hangzó kemény *B* (B—D—F) hármas összhangzatba a «Szt. Háromság» harang mély *F*-je vegyül bele.

Az új harangot április 21-én reggel 7 órakor húzták föl a toronyba. Felhelyezése három és félórát vett igénybe. Délelőtt 11 órakor már a torony belsejében volt, hol Szt. György napja előestéjén szólalt meg először.

Sturm Ferenc
építész

K

Ybl és Kauser
mellett működése
volt a templom épí-
tésénél

Lokok 96-l-

HELY.

püspök (Lingius?) alakját, de ez annyira nemzetközi és általános, hogy utánzatnak nem mondható. Meg aztán a szebenin és brassain a püspök áll, a medgyesin (ujabb) és segesvárin pedig más-másfelé fordulva ül. A beszterczei pecsét a maga kelyhével egészen elütő. A marosvásárhelyi szintén helyi eredetre mutat (háromtornyos kapubástya), a körmöczi végül finom metszése által tünik ki.

1. NAGYSZEBEN. Köralakú pecsét, melyet apró gyöngysor és vonalas párkánydísz körít, átmérője 29 mm. Fölső felén szalag fut körül, melyen ez irás olvasható:

★S · IOE CIBINIO★

Melyet így olvashatnánk: Sanctus Johannes Cibinio. Miután a betük egészen tisztán láthatók, az olvasás nem lehet kétes, de ez a felirás kissé szokatlan és helytelen is. Magyarázatul hivatkozhatnám a brassai ötvösczéh pecsétjére, melyen hasonlóképen püspök alakja van S. M. fölirattal (Sanctus Martinus). Az is lehet, hogy a szebeni ötvösczéhnek Szent János püspök volt

Sturm Ferenc

továbbá maguk az oltárok és a szószék, melyek kiváló ízlésre valló faragott munkájukkal dicséretére válnak *Sturm* Ferencznek, a ki ezeket a szlavoniai tölgyfából készült munkákat tervezte. A főoltár mensája (az egész alsó rész) három szinű salzburgi márványból készül[ve]

L. M. A (borsod-nyerő) kercaszti templom. Vas. Ujs. 1899. 754. l.

Stürm F. Bécs

A Képzőművészeti Társulat tárlatain a következő magyar tárgyú képeivel vett részt:

1880. tavaszi kiáll.: Magyarországi puszta, olajf., 600 ft.

Sturm Henrik
építész
Építési vezető a bazilikán 1880-
tól 1905 ig.

Thold Oskár kézi. A bpesti ref.
istvántemplom. Bpest. 1905
53. l

Egyetemi nyomda. 1905.

Sturm, Georgius ötvös Nr. 2

Er arbeitete in der Hermannstädter Zunft, über ihn finden sich Angaben zwischen 1589-1599.

Schütze 1991

Sturm György
festő

Sturm György, tájképfestő, Budáról, 1818-ban iratkozott be.

Fleischer Beck
88.1.

21.375.

MEGHÍVÓ

A KORVIN MÁTYÁS EGYESÜLET
ÉS
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

F. ÉV NOVEMBER 6-ÁN, KEDDEN DÉLUTÁN 5 ÓRAKOR
A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA ÜLÉSTERMÉBEN TARTANDÓ

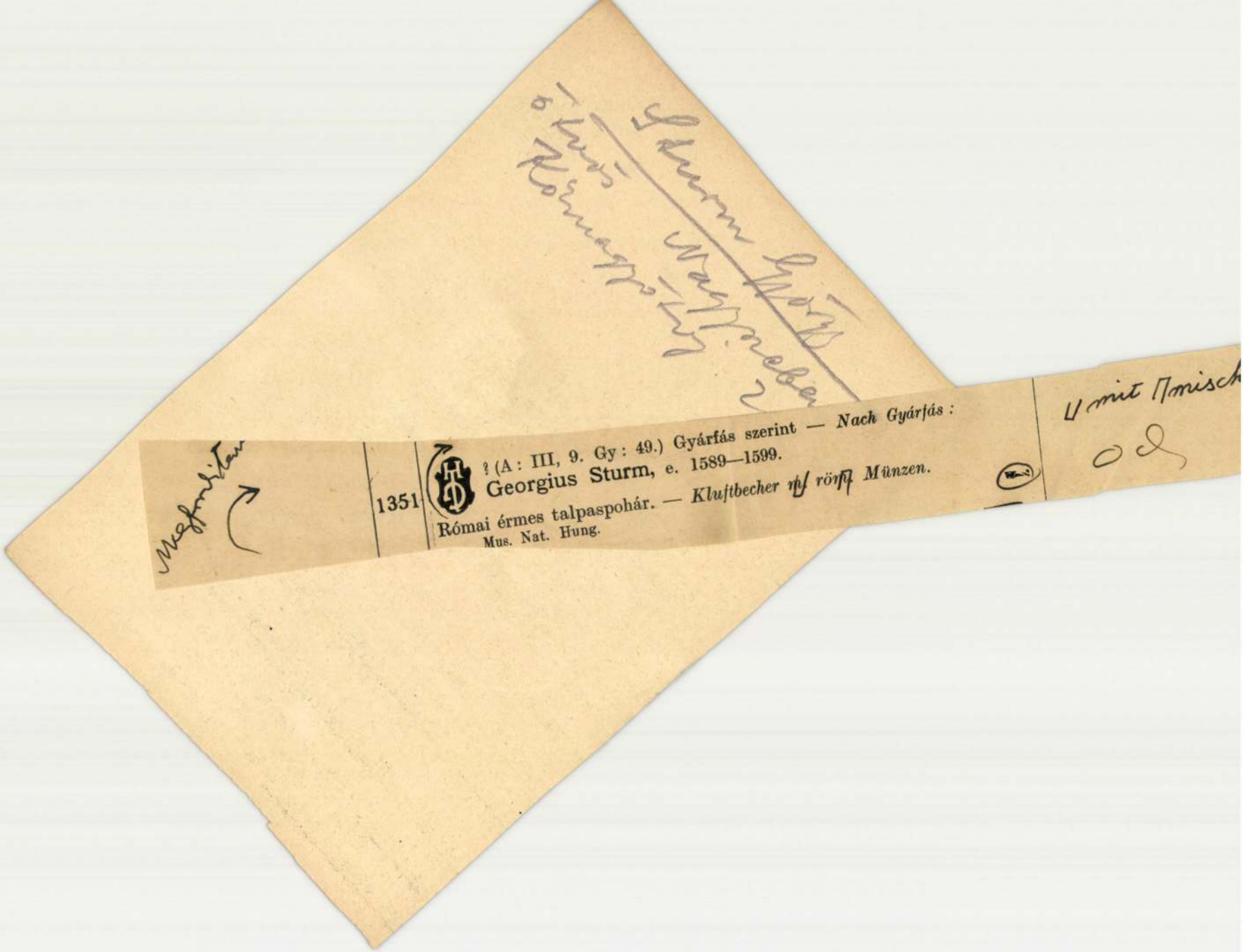
ÜNNEPI ÜLÉSÉRE

TÁRGYSOROZAT:

1) *BERZEVICZY ALBERT* ÜDVÖZLŐBESZÉDE
2) *BALBINO GIULIANO* SZENÁTOR, EGYETEMI TANÁR,
   VOLT OLASZ NEMZETNEVELÉSI MINISZTER ELŐADÁSA
3) *FABINYI TIHAMÉR* ZÁRÓBESZÉDE

FABINYI TIHAMÉR
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG ELNÖKE

BERZEVICZY ALBERT
A KORVIN MÁTYÁS EGYESÜLET ELNÖKE

1351

? (A : III, 9. Gy : 49.) Gyárfás szerint — *Nach Gyárfás :*

Georgius Sturm, e. 1589—1599.

Római érmes talpaspohár. — *Kluftbecher mit römischen Münzen.*

Mus. Nat. Hung.

ÉS NYELVÉSZETI TANFOLYAMOK

Jelmét arra, hogy a folyó fel-
nyitunk, amelyben a kollokvi-
okban történik, de mindenki-
latai rendelkezésükre áll.
tájékozódó tanfolyamokat tartjuk:

NYELVÉSZET.

/:Nyelvészetből és
Kollégiumokat hetente 1 óra.
szállás. /:Nyelvészetből és
szállásra megyar szakos hallga-
zetből és irodalomtörténetből:/
óra.
:/ Heti 3 óra. Heti 2 óra.
szigorlatra.

Sturm Georg
nagyszebeni ötvös
1595.
lás
Archiv des
Ver. f. s. Landesk.
1878. 407 l.
XIV. k.

Vegyes

C.88

2 köt. 8r.

Henne am Rhyn

Dr. Otto

Kulturgeschichte des deutschen Volkes

Mit 1049 Abbildungen im Text und 124 Tafeln und Farbendrucken

Zweite, neu bearbeitete und vermehrte Auflage

I. 1.-499 M. 66 képes tábla

1892.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Sturm Leonárd
Kristóf

l.

Evang. templ.

172, 178, 184,
267, 275, 278,
285, 287, 296, l.

Sturm Mihály

pinxit Michael Sturmius

Kassai Nyáry Kata festett képe

Születése 1555.

Születésében a fákos egyházban van az evangelisták kápolnájában 9 képe van.

STURM Mihály festő, Sevillában a székesegyház evangelisták kápolnájában 9 képe van, melyek közül az

1224

egyik Kovács Mihály festő feljegyzése szerint a következőképen van szignálva: „Pinxit Michael Sturmius zirciensis 1555."

1 Michael
p hollandi
t helyesen olvasva
Zierick-See (Hol-
landia)
Le-f. II. 481. l

Stutz 5.-

Mohács. T. 4901.

Az iránytüvel megjelölt és a STELLUNG DER BEIDEN HEERE-t felvilágositó magyarázattal ellátott lapnak felirata fölül:

SITUATIONS CHARTE
von der
SCHLACHT BEI MOHÁCSH
AM 29 AUGUST 1526
nch nach der Beschreibung des gegenwärtig gewesenen Sirmier Bischofs und Reichs Kanzlers
Steph. Brodericsh.
gezeichnet von T. Stutz in Saratov.

alól jobbra: zu Feslers Gesch. d. Ungern 4r Theil.

Rm., mér. a vk. 28.3 : 21.5 cm.

STÜBER Keresztély egri kőmüvespallér. Az egri papi szeminárium épitésénél 1784-ben --+ Weberrel együtt --+ Grosszmann József pallérja.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Stübner Mihály

l.

Radoskatoly II.

38. l.

Szobrot kapott az Ormánság-kutató

Sellyén vasárnap délelőtt bensőséges ünnepséggel egybekötve leleplezték az 1944-ben elhunyt *Kiss Géza* Ormánság-kutató mellszobrát, *Stücher Károly*, budapesti szobrászművész alkotását. Az emlékmű az ugyancsak Kiss Gézáról elnevezett és tavaly nyílt ormánsági múzeum előtti téren áll.

A pécs-baranyai múzeumi hónap kiemelkedő eseményén több mint félezren vettek részt. Megjelent Kiss Géza özvegye, három gyermeke és nagyszámú unokája. Eljöttek barátai, tisztelői, az Ormánság népének küldöttei. *Mándoki László*, a pécsi Janus Pannonius Múzeum néprajzi osztályának vezetője mondott emlékbeszédet.

Kiss Géza az ormánsági Kákics szülötte, három évtizeden át volt falujának református lelkipásztora s közben az egykéző Ormánság fáradhatatlan kutatója. Így vált e jellegzetes dél-baranyai tájegység egyik legkitűnőbb ismerőjévé és néprajzi, valamint nyelvészeti feldolgozójává. Ormánsági szótárát 1952-ben adta ki a Magyar Tudományos Akadémia.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-058, 337-748, 340-726
1963 OKT 19

SZABAD FÖLD

Budapest

Stüfflesser Ferdinand

st. grödeni (Tirol)

mobrin

készítette a bpesti

Cuba-utcai kármelita-templom kar

mellékoltárát 1899-

ben mobrinal együtt

Flor templ.

43. l.

Nagyatád

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvki

Budape

Rothermere-utca

EGY KIS MURI

Irta: Kövesi Elek

Neszvada úr hatalmas pocakjával kitolakodott azon a résen, amelyet a félig nyitott vasredőny eredményezett. Maga mögött ismét lejebb húzta a redőnyt láthatólag azzal a célzattal, hogy illetéktelenek a vendéglő átalakítási munkáiba bele ne pillanthassanak. Összedörzsölte vaskos, párnázott tenyerét, mert tagadhatatlanul hűvös, őszi napra virradt. Kissé izgatott is volt, ami nem is csoda, mert hiszen ma este lesz az „újonnan átalakított helyiségek" ünnepélyes megnyitása. Most már csak az utolsó símítások voltak hátra, ezeket az utolsó símításokat a napszámos asszonyok végezték a súroló kefével.

Neszveda úr visszabújt a résen és a csapos legényt kereste szemeivel.

— Jani, Jani hol kódorogsz? A bort kezdheted fejteni. Hát te kicsoda-micsoda vagy? — szólt a gyerekre, aki gömbölyűre tágult szemekkel bámult be a redőny mögé. Mit kotnyeleskedsz itt, hé?

— Az urak kérdeztetik a kaszinóból, hogy megnyílik-e estére a vendéglő? Mer' ha megnyílik, begyünnek.

— Az urak a kaszinóból? Igy mondtad ugy-e fiacskám? Hogyne, persze hogy megnyilik. Egész biztosan megnyílik. Nagyon örülök és legyen szerencsém.

— Az urak a kaszinóból . . . Hehe, most ügyesen Neszvada! Csak a két iker, a két Virág is bejönne, mert azok után bomlik az egész úri társadalom. De nem is csoda! Az egyformaságukból, egyforma ruházkodásukból nap-nap után valami bolondság keveredett. Hehe, hehe, csak ügyesen, hadd szokjanak ide az urak.

Az ablakra nemzeti színű szalagon függő táblát akasztott: — Must-most.

Az első szó piros volt, a második fekete. Aztán odakerültek melléje a többiek is: Kadarka. . . . 28x, Nemes furmint . . . 33x. Öreghegyi karcos . . . 25x, Vörös asztali . . . 44x.

Minden időben meleg ételek. Számos pártfogásért esedez Fazekas M. Mihály utóda, Neszvada vendéglős.

Mikor ezeket is elhelyezte, megpillantotta a sarokban Didit.

— Jani, Jani, hogy a gyehenna! . . . Mondtam ugy-e, hogy a Didi nyakába piros máslit köss! Mindent nekem kell csinálnom, nem gondolsz te semmire. Gyere ide Didikém.

A barna dakszli odahömpölygött Neszvada úr lábaihoz és valami furcsa, elhízott hangon nyögdécselni kezdett.

Uramisten, hogy mennyi kicsiségre kell az embernek ügyelni. A konyha egyik sarkában a megriasztott svábok tiltakozó gyűlést tartottak, oda gyorsan zöldport. Jani a pincéből jövet felbukott a grádicson egy üveg aranysárga musttal . . . Végre, estére mégis minden rendbe jött. Igazán egészen barátságos volt a helyiség. Estefelé még egy tábla került a többi mellé, kartónlap, amelyen a név cserélhető volt: a hírneves Vidák zenekara hangversenyez. És a hírneves Vidák zenekara be is vonult elnyűtt cimbalmával, pocakos bőgőjével és erősen megrágcsált végű klarinétjával.

Kilenc felé aztán megjöttek az első vendégek. A korhely Szelenczy lépegetett be, a városi díjnok, elválhatatlan barátjával, a patikussal. Alighogy letették magukat, sorba jöttek a többiek. Neszvada úr kosztja és jó bora megmozgatta az egész úri társadalmat. Ahogy bánkódott a város túlsó fele, amikor Neszvada úr átköltözött ide, úgy örült ez a tájék, amikor átvette Istenben boldogult Fazekas M. Mihály vendéglőjét a „Vidám tengerészhez".

Nos, Neszveda úr értett is az üzlethez. Délelőtt, a hangulatos sörözések órájában borjúpörköltet készített, jó, finom zöldpaprikával, melyből télire is eltett hatalmas koszorúval, este pedig az ivászatok idején rostélyost tett a tűzhelyre, apróra vágott pirított hagymával, hogy az könnyekig kellette magát a vendégekkel. Ilyenkor kissé nyitva felejtette a konyhaajtót, hogy az étvágygerjesztő illat átjárja az egész helyiséget. Ma meg éppen kitett magáért, ide-oda szaladgált a konyha és a vendégek között, magával sodorva a felséges illatokat.

Felfigyelt a patikus a körülötte sodródó rostélyos szagra, a nagyétű fizikatanár, Nákó Matyi is szimatolta a „veszedelmes atmoszférát", de a patikus, hogy elvegye a bűnös gerjedelmeket, valami útálatos nyavalyáról kezdett el magyarázni, megszokott, közvetlen modorával. Egy darabig csak hallgatta szórakozottan a tanár, de mikor Neszvada úr néhány üveg nemes furminttal elviharzott az asztal mellett, felkavarva erősebben a „veszedelmes atmoszférát", rácsapott öklével a nedves tapintású fehér asztalterítőre és dörgő hangon rendelte meg az első rostélyost.

Most a Vidák Dundi is hangolni kezdett. Ahogy ki lehetett hámozni, a vonóból valami régi kurucdal síránkozott elő. De hirtelen abbamaradt a zene, mert egyszerre öten is ráripakodtak a prímásra:

— Húzd! A csap uccán végtől véges végig. . . .

— Hohó, hohó, itt vannak a Virágok.

Sturra Andor: Égi és földi ajándék"

Művész-Élet, 1933. ápr. 15

Dukay Takách: „Tavasz"

— Szervusz állatorvos úr. Isten hozott főjegyző uram. Ide-ide, az én asztalomhoz gyerekek.

— Tusst cigány!

— Hurrá, hurrá, megjöttek az ikrek.

— Itt a két virágszál.

Az egyik Virág célbavette a fogast és rápöndörítette nagy ügyesen pörge vadászkalapját. Aztán teleszájjal rákurjantott a társaságra:

— Bagó rágja a torkotokat! Beszakad a dobhártyánk.

De hiába, mert Vercse, a duplatokás jószágigazgató, túlharsogva mindenkit, koccintásra emelte poharát és úgy vezényelt.

— Ivászat urak! Egy,kettő, há-rom. . .

Neszvada úr boldogan látta, hogy szakértő kezekbe került a kadarka, meg a furmint. A nyeldeklés után ugyanis csend lett, az urak mind kis kortyokkal fürösztötték inyüket és nyelvüket, hogy véleményt formálhassanak az italról.

— Hm, döfi. Aromás valami, — vélte a tanár.

— Az, az, Matyikám. Csak az a kérdés, hogy milyen irányt vesz. A lábba megyen, vagy a fejbe? — szólt a duplatokás főszakértő.

— Már én ammondó vagyok, akárhová is igyekszik, a legjobb utat én mutatom neki. Prozit urak, — emelte fel poharát a patikus.

— Egy rostélyost, hagymás piritossal, de gyorsan, — rendelkezett az egyik Virág. Hogy melyik volt, az állatorvos-e, vagy a főjegyző, nehéz volt eldönteni.

Neszveda úr kirobogott a konyhába és sajátkezűleg szállította be a rendelt rostélyost. Remek adag volt, lelógott a tányér széléről, még a kövér Didi kutya is nyaldosta láttára petyhüdt szájaszélét.

— Parancsoljon, — és le akarta tenni a tányért az asztalra, ahol az ikerpár egyik tagja a jószágigazgatóval mulatta magát.

— Hohó, — rikkantott fel a tanár, — ne oda vigye, az állatorvos úr rendelte.

Neszvada úr egy pillanatra zavarodottan állt meg. Nem tudta, mitévő legyen. Ekkor az a Virág, aki a jószágigazgató mellett ült úgylátszik megszánta, mert mosolyogva fordult a vendéglőshöz.

— Csak hozza ide barátom, én rendeltem, hiszen én vagyok az állatorvos.

A tanár úr gyengén elpirult, hiszen már fertályórája szórakozott a másik Virág úrral, abban a biztos tudatban, hogy az állatorvossal beszél . . .

A takarékpénztári főkönyvelő, aki titokban operaénekesi babérokra vágyott, a meglehetős mennyiségben fogyasztott rizling hatása alatt énekelni kezdett:

— Ha féhérfi lelkedet egy höhölgyre feltevéd . . .

Didi, nem tudni az ének riasztotta-e meg, vagy a rostélyos csiklandozta éberre, átszellemült ábrázattal betolakodott az állatorvos lába alá. De vesztére! Mert az nyugodtan falatozván, a meleg, szuszogó testtöl megijedt és hatalmasat rúgott rajta. Még hozzá, a cipőzsinórja is elszakadt, úgy kellett nehezedő fejével lehajolnia, hogy csomót kössön rajta.

— Te dög, ma-maradj ve-veszteg, fenyegette meg nehezen forgó nyelvével.

A főkönyvelő pedig másodszor kezdte el:

— Ha féhérfi lelkedet egy höhölgyre feltevéd . . .

De most már vele énekelte az egész elázott társaság, borízű, rekedt hangon, nekipirult ábrázattal . . .

. . . Hét óra felé, mikor már világosodott, felzörgették Neszvada urat. Gyuri volt, a Virágok kocsisa.

— Tessen csak kinyitni, a főjegyző úrért jöttem. Kilenckor kiszállása van Reketyésen, oda kell vinnem. Aszondta, ahogy találom, vigyem.

— Egy kis muri volt az éjjel, — mondta Neszvada úr szerényen — válogasd ki fiam, amelyik éppen kell. De hogy hogyan fogod megismerni, melyik az állatorvos, melyik a főjegyző, azt én nem tudom. Egyforma poros, egyforma boros mind.

— Megkövetem, úgy fekszenek itt, mint sertések az állásba. Hanem ha segélne kicipelni az urat. . . nagyon megköszönném. Hehe, lássa, mindenre kell gondolni. Tennap reggel göcsöt kötöttem a cipőzsinórjára a főjegyző úrnak, hogy el ne vétsem. Itt van la! No vigyük . . .

— — — — — — — — — —

A rugós kocsi ide-odadobálta Virág úr fáradt, törődött csontjait. A város végén, amikor a göröngyök sűrűbbek lettek, kinyitotta szemeit.

— Hová viszel te majom?

Gyuri hátranézett.

— Fel tetszett ébredni? Szép időnk lesz ma nagyságos úr.

— Nem azt kérdem, hallod. Azt ké-kérdem, hogy hová viszel?

— Reketyésre, a tárgyalásba.

— Te bolond! Viszel vissza rögtön?

Gyuri lopva visszapislogott Virág úr poros cipőjére.

— Honne, — zsörtölődött magában, — honne, aztán délben ha kijózanodik, leszedi rólam az összes szenteket, megtitulálja az őseimet. Gyerünk csak Hóka, Bözske, — és rálegyintett a lovak faramesgyéjére.

Illegett, billegett Virág úr az ülésen, dobálta az út, mint a lidérces álom.

Gyuri egyenest a községházára hajtott. A félig éberre rázott Virág urat lesegítette a kocsiról. A községi bíró, nevezett Nagyragály Gergely oda-odaböködött borvirágos orrával Virág úr irányában, valamelyes borpárát igyekezvén onnan menteni a maga számára.

— Honnét hozod fiam a nagyságos jegyző urat, — kérdezte

A KM közbiztonsági rovata

ŐRSZEM

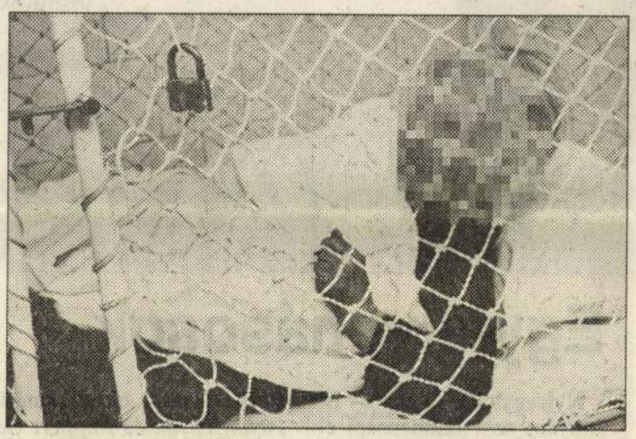
Egyre több nő a detoxikálóban

A nyíregyháziaknak hétszázba, a vidékieknek ezer forintba kerül a kijózanítás

Cselényi György

Nyíregyháza (KM) — Sajnos szinte nincs olyan nap, hogy úton-útfélen ne látnánk magatehetetlenül fekvő embert. Rajtuk — ha részegek is — segíteni kell. Igem ám, de ahhoz sokszor a rendőrség, vagy a mentőszolgálat közreműködésére is szükség van.

— Elöljáróban néhány adatot mondok — tájékoztatott *Kállai András* alezredes, a Nyíregyházi Rendőrkapitányság közrendvédelmi osztályának vezetője. — A megyeszékhelyről és környékéről évente több mint ezer embert szállítanak a Jósa András Megyei Kórház kijózanító állomására, közismert nevén a detoxikálóba. 1992-ben 1165 személy közül 720-at a rendőrség, 274-et pedig a mentőszolgálat vitt, a többiek pedig más úton-módon jutottak oda. Szinte döbbenetes, hogy a detoxikálóba kerülők egyre nagyobb hányada (tavaly 15,2 százalék) nő. Az utóbbi időben a szeszesital-fogyasztás az ő körükben is szinte sikké vált. S gyakran nemcsak gépjárművet vezetnek alkoholos befolyásoltság alatt, hanem alkoholbeteggé is válnak. Mind a

A „kuckó" és vendége

BALÁZS ATTILA FELVÉTELE

az az ittas személy szállítandó, aki garázdálkodik, vagy nyilvános helyen botrányt idéz elő, továbbá a lakásán vagy szálláson kívül tartózkodik, járóképes, és egyéb egészségügyi ellátásra nem szorul. Ha viszont az illető tehetetlen, járóképtelen, vagy más egészségügyi ellátásra van szüksége, akkor a mentőszolgálat működik közre. A detoxikálóba történő felvételről nem a rendőr, hanem az ott dolgozó ügyeletes orvos dönt. Az illető a kijózanodásáig, de legfeljebb 24 óra hosszáig tartható ott.

— Ha az ittas személy terhes nő, súlyosan beteg, eszméletlen, illetve külső, vagy feltételezhetően belső sérülése lekszik. Az ilyen egyén erősen ittas, tehetetlen, s ugyan közbotrányt nem okoz, a közrendet sem zavarja, de a közterületről és egyéb nyilvános helyről való elvitele indokolt. Előállításról pedig akkor van szó, ha a rendőr a közrend és közbiztonság érdekében intézkedik, s a botrányos részegség elkövetésének megakadályozására, továbbá a szabálysértés megszüntetésére nincs más mód.

❑ *A kijózanítóba kerülésnek mik az anyagi és a jogi következményei?*

— A szeszes italt fogyasztott személy rendőrségi gépkocsival, s Nyíregyházán belülről történő detoxikálóba szállításáért 700, azon kívülről törvény értelmében 3 ezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható. Tehát az említettek nem olcsó mulatságok, hiszen ha mindent összevetünk, egy rosszul sikerült szórakozás a páciensnek akár 7500 forintjába is kerülhet. Az érintett által be nem fizetett költségek későbbi végrehajtása ügyében a kórház és a rendőri szerv intézkedik.

Gyakori a telt ház

Az alkoholisták száma sajnos, meglehetősen magas. Nemegyszer megtörténik, a nyíregyházi Jósa András Kórház kijózanító állomása telt ház miatt több személyt nem tud befogadni, pedig ott egyszerre kilenc ember is elhelyezhető. Az illetőt ilyenkor más kórházi osztályon helyezik el.

A rendőröknek és a mentőknek olykor humoros, olykor tragikus esettel is van dolguk. Például mosolyt fakasztott egy idős, totál részeg bácsi esete, akibe az orvosok sem tudtak lelket önteni. Szerencsére a kijózanító állomás dolgozója Nagykállóból ismerte őt, s tudta, a nyugdíját mindig nagyon várja, amit aztán szinte futólépésben visz a kocsmába. A fehérruhás férfi így szólt: „Jóska, én vagyok a postás.

A traffipax útja

A sebességmérő autó feltűnése a következő időszakban az alábbi helyeken várható.

Március 23-án 6–14-ig: Nyíregyháza, Nagykálló, Kállósemjén, 14–22-ig: Nyíregyháza belterülete.

24-én 6–14-ig: Nyíregyháza belterülete, 14–22-ig: Nyíregyháza, Nyírbogdány, Kemecse.

25-én 6–22-ig: Nyíregyháza belterülete.

26-án 6–14-ig: Nyíregyháza, Kisvárda, Záhony.

27-én 6–14-ig: Nyíregyháza, Kálmánháza, 14–22-ig: Nyíregyháza, Nyírtelek, Rakamaz.

28-án 6–14-ig: Nyíregyháza, Szabolcs, Gávavencsellő, 14–22-ig: Nyíregyháza belterülete.

29-én 6–22-ig: Nyíregyháza belterülete.

A rendőrség a változtatás jogát fenntartja!

KRESZ-TOTÓ

II. forduló

Nyíregyháza (KM) — A megyei rendőrfőkapitányság balesetmegelőzési bizottsága KRESZ-TOTÓ pályázatot indított 5 fordulóban. Minden fordulóban 6 kérdésre kell tippelni. A helyes megfejtők között értékes tárgyjutalmakat sorsolnak ki. Az első forduló kérdései a március 8-i Őrszem rovatában jelentek meg. Ezúttal a második forduló kérdéseit tesszük közzé. A sorsoláson csak azok vehetnek részt, akik mind az öt forduló kérdéseire válaszolnak. Megfejtés: Ha az állítást igaznak találják, akkor az „I", ha hamisnak, akkor a „H" betűt karikázzák be. A megfejtéseket kérik borítékban — név és cím megjelöléssel — a megyei balesetmegelőzési bizottság címére, Nyíregyháza, Bujtos utca 2. sz. megküldeni. *(Tehát nem szerkesztőségünkbe!)* A borítékra írják rá: „Együtt a

— Kijelölt autóbuszsávra, a menetrendszerinti autóbuszt kivéve más járművel ráhajtani tilos, kivéve a sáv keresztezését, illetve a bekanyarodásra való felkészülést.

I. H.

— Sík úton önerejéből 6 km/óra sebességnél gyorsabban haladni nem képes kerekes székkel közlekedő mozgáskorlátozott gyalogosnak minősül.

I. H.

— Ha a „Sebességkorlátozás" jelzőtábla lakott területen 50 km/óránál nagyobb sebességet jelez, motorkerékpárral akkor is csak maximum 50 Km/óra sebességgel lehet közlekedni.

I. H.

— Autópályán személygépkocsival 120 km/óra, motorkerékpárral 100 km/óra sebességgel szabad közlekedni.

I. H.

— Ahol kapaszkodó sáv

Sturm Orsolya Keramikus

Kérdőjel

Kikapcsolják

Egyre többen próbálnak „spórolni" azzal, hogy nem fizetik meg a közüzemi díjakat. *Deák Zoltánt*, a TITÁSZ Nyíregyházi Kirendeltségének vezetőjét kérdeztük, nemfizetés esetén mennyi idő múlva kapcsolják ki az áramot?

— A számla fizetése a bemutatáskor esedékes. Ennek minősül a díjbeszedő által hátrahagyott fizetési felszólítás is. Az összeget 8 napon belül kell befizetni, amennyiben ez nem történik meg, az áramot kikapcsoljuk. Az áramszolgáltatást csak akkor állítjuk helyre, ha a tartozást rendezik, s megfizetik a visszakapcsolási díjat is, amelynek összege jelenleg hatszáz forint körül van. Ekkor 24 órán belül ismét világos lesz a lakásban.

Mik vannak...

John Lennon gitárja

John Lennon gitárja a jövő hónapban kalapács alá kerül Londonban. A Phillips aukciós cég bejelentette, hogy április 21-én a londoni Piccadillyn található magánkiállítás mintegy ötszáz darabját árverezik, s 300 000 font bevételre számítanak.

John Lennon Gretsch gitárja akár 50 000 fontért is

Négy alkotó műveiből rendeztek tárlatot, amelyet a hét végén nyitottak meg a nyíregyházi Galériában. Képünkön: Sturm Orsolya kerámiái láthatók

ELEK EMIL FELVÉTELE

Gyalogost gázoltak

Nyíregyháza (KM) — Szombaton a déli órákban a tanárképző főiskola portája előtt gyalogost gázolt el egy személygépkocsi. A gyalogost súlyos sérüléssel szállították a kórházba.

Nagyecsed belterületén szombaton gyorshajtás miatt egy kanyarban kisodródott gépkocsijával egy fiatalember, s villanyoszlopnak ütközött. A gépkocsivezető súlyos sérülést szenvedett.

Míg a száraz, meleg idő a legtöbb embernek örömet szerez, a tűzoltóknak munkát ad.

Szombaton öt esetben riadóztatták a tűzoltókat avartüzek miatt, kellett oltani többek között Kisvárda, Mátészalka, Kemecse és a császárszállási üdülőkörzet területén.

Vasárnap sem unatkoztak az ügyeletben lévők, Tiszalökön, Kállósemjénben, illetve Császárszálláson a 4. sz. út mentén kapott lángra a száraz fű, valamint a nád.

EGY 7 EZ VÁRHATÓ

HÉTFŐ: — A Magyar Nyelv Hetének megyei megnyitóünnepsége Nyíregyházán. — Ötnapos számítástech-

Tévedés

***Findlay** (MTI) — Ugyancsak meglepődtek azok, akik az Ohio állambeli Findlayben a női cserkészcsapatot keresték, s a vonal másik végén egy szexi hang...*

Egyfelvonásosok

Nyíregyháza (KM) — Bizonyára nem mindennapi élményben lesz részük azoknak, akik 24-én elmennek a Váci Mihály művelődési központba. Két tehetséges fiatal színész mutatkozik be Nyíregyházán, mégpedig két ritkán látható egyfelvonásosban. *Mrozek* Strip-tease és *Harold Pinter* Étellift című munkáit *István István* és *Rappert Gábor* adják elő.

A Szentgyörgyi István Színművészeti főiskolán készült előadás rendezői *Gergely Géza* és *Kovács Kati* voltak, míg a mostani felújítást *Parászka Miklós* felügyelte. Az előadás kezdete este hét óra.

Következő számunkban:

Néven nevezettek

A borfogyasztás konzervál

Párizs (MTI) — A mérsékelt borfogyasztás idős korban kifejezetten jó hatással van a szervezetre. Legalábbis erre a

tak, mint absztinens társaik. A borivók agyműködése, szellemi képessége, sőt, fizikai koordinációja is 37 százalékkal

MA

A Svájcban használatos, latin eredetű *Beatus* férfinév nőiesítése. A *Beatus* jelentése: boldog. További névnapok: Csilla, Csillag, Katalin, Lea, Lia, Lídia, Oktávián, Relinda, Vazul.

Beáta

Ökumenikus kalendárium. Zsidó szokás szerint az újhold előtti napon böjtölnek, és külön bűnbánati imát mondanak a hónapban elkövetett vétkekért. Ennek neve Jóm Kippur Kátán vagyis Kis Jóm Kippur. Az újhold egyébként a hónap első napja, a bibliai időkben különleges jelentősége volt, ünnepnek tartották. Sámuel könyvében olvashatunk arról, hogy Saul király udvarában újhold napján lakomát rendeztek, és áldozatot hoztak.

Bukarestben 125 évvel ezelőtt született *Dragomirescu* román kritikus, esztéta, irodalomtörténész, műfordító, akadémikus. Egyetemi tanár volt, és különböző lapokat szerkesztett. Értékes esztétikai műveket írt, és jelentős Antigoné-fordítása. A Benedettó Croce olasz filozófussal folytatott levelezése becses irodalomtörténeti dokumentum.

1868

sejében, nevezetesen Szudánban, részint mint oroszlánvadász, részint mint kutató, s kilencz évi távollét után nem régiben tért haza Győrbe, rokonaihoz, de ismét vissza akart menni Afrikába, azonban Hamburgban rohamos tüdőlob véget vetett életének. — Vámossy István, Lak-Szakállasnak huszonkét év óta derék evang. lelkésze, jeles egyházi szónok, a szabadságharczban bátor katona, ki 1849 január havában élete koczkáztatásával ment át ladikon a Dunán Némáról Gönyőre, az ellenség állásainak kikémlelésére, s a császáriak kezéből csak vakmerősége által szabadult meg, 60 éves korában. — Vértesi Gyula, ügyvéd, Vértesi Arnold jeles irónk testvére, Pásztón. — Sturmann Andor, elemi fiuiskolai rendes tanitó, gymnáziumi rajztanár, a hegyaljai ev. tanitóegylet könyvtárnoka, 29 éves korában. — Sarcsevits Márton, ügyvéd, 65 éves korában, Szabadkán. — Dr. Mogyoróssi Ármin, sajténvi orvos, 58 éves korában, Bécsben. — Erdődi Török László, 65 éves korában, Miskolczon. — Loserth József, épitész, 57 éves korában, Budapesten. — Árvay Ernő jogtudor, 27 éves korában, Nagy-Rőczén. — Mészáros József, izsáki körjegyző. — Beyler István, városi tisztviselő, Debreczenben. — Böhm József, segédlelkész, 36 éves korában, Szegeden. — Urticzius István, vasuti hivatalnok Temesvártt, 41 éves korában. — Füzesséry Aladár, Füzesséry Kálmán makói ügyvéd fia, 17 éves korában. — Csáby József ügyvédjelölt, 30 éves korában, Székesfehérvártt. — Lehóczky Tódor, Lehóczky Tivadar munkácsi urodalmi ügyész és ismert iró fia, egyetemi hallgató, 19 éves korában, Munkácson. — Sziklay József, a magyar államvasut egyik tisztviselője, kit a kelenföldi állomáson egyik közelebbi éjjel a mozdony sodort el, s rögtön meghalt, 32 éves korában, fiatal özvegyet hagyván maga után. — Kiss Károly ref. lelkész, 43 éves korában, Miskolczon. — Gróf Hoyos Miksa kamarás, 43 éves korában a németládi kastélyban. — Gróf Batthyány István, gróf Batthyány Zsigmond, közalapitványi igazgató 29 éves fia, legutóbb a nagyváradi illeték-kiszabási hivatalnál alkalmazott tisztviselő, Temesvártt a dr. Rosenberg Gyula budapesti ügyvéddel vivott párbajban, melynek lefolyását a «Pol. Ujd.-»ban részletesebben ismertettük. Temetésén jelen voltak a gr. Batthyány és Schossberger-család tagjai, Hertelendi torontáli főispán s Rácz Athanáz temesi alispán s ravatalát diszes koszorukkal boritották el; koporsóját Buziáson a családi kriptába helyezték el.

Morócz Istvánné szül. Balogh Fánni, a néhai kitünő gazdasági iró özvegye, 58 éves korában, Budapesten. — Nemes Lajosné szül. Márkus Katalin, Ze plénmegye tanfelügyelőjének neje, 33 éves korában, S. A.-Ujhelyen. — Kamarád Lajosné, a szinérváraljai járásbiró neje, 29 éves korában. — Testoryné szül. Guttmann Amália, Testory Antal ismert fővárosi diszműárus édes anyja, 69 éves korában. — Nemecskay Istvánné, szül. Kőrösi Szabó Teréz, a szeged-rókusi igazgató-tanitó neje, 24 éves korában. — Özv. Pottyondy Pálné, szül. Stessel urnő, 74 éves korában, Kismartonban. — Sófalvai Zsaiásné, szül. Kiss Teréz, 53 éves korában, Hódmezővásárhelyen. — Özv. Mudry Károlyné szül. Pálkuthy Janka, ki végrendeletében jelentékeny összegeket hagyott jótékony czélokra, S.-A.-Ujhelyen. — Özv. Meringerné szül. König Johanna, a gácsi posztógyár tulajdonosának, Stricker Edének anyósa, Gácson, és a fővárosban temették el. — Mikulcsó Teréz, a kassai Orsolya-apáczák legfiatalabb tagja, 23 éves korában. — Sikorszky Mariska, 18 éves korában, Kassán. — Récsei Deák Erzsébet, 17 éves korában, Debreczenben.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Halottak emlékezete. (G. K.) Ebből évenként van szüretünk; de e téren valami ujat produkálni bajos. Ez sem válik be.

P. L. Versek. Figyelemreméltó tehetség. Válogatni fogunk közülök s majd adunk belőle egy-két fogást.

Küzdelemben. Csinosan van verselve s itt-ott valódi hév is van benne, a mi költői érzésre vall. Egészben még is nem találjuk kielégitőnek; mert hosszuságához képest nagyon egyhangu, nincs benne fordulat. Itt-ott dagály is mutatkozik, a mi rosszul hat mindig.

A homályból. Mind a mit e kéztől vettünk, egy hibában szenved: a keresettség, erőltetettség, nagyot akarás hibájában. Egyszerüség, kedély, bensőség — hiányzik; pedig ezek volnának a lyra igazi alkotó részei.

V. G. Románcz és a többi. Mindenikben van, több kevesebb, a mi tehetségre vall; de egy sincs kerek, teljes alkotás. A Glossa pl. csak parafrázisa annak a négy sornak; nem is lehet egyéb, de akkor minek, ha ujat nem tud kihozni belőle? A szózat kissé magas hangon kezdi s itt-ott prózába süpped, de vannak szép strófái is. Még tisztulni kell az izlésnek s erősödni a kifejezésben, hogy élvezhetőt adjon.

Egy költő barátomhoz. A ki egy-két kétes becsü verset irt, még azért nem költő; s legkevésbbé illik, hogy barátjával együtt magát is annak nevezze. Barátja «költészetét» nem ismerjük s a fölött nem itélhetünk; de ha ő is oly kaliberü, mint a jelen vers irója: ketten együtt sem sokra mennek s «Apolló szózatán harmatkönyes borostyán lombja» alig fog hullani rájok!

HETI NAPTÁR. Október hó.

Nap		Katholikus és protestans		Görög-Orosz	Izraelita
28	V	G 24 Simon, J.	G 23 Sim. J. ap.	16 B 16 Long.	27 Absol
29	H	Zéno, Narczisz	Narczisz	17 Ozeás próf.	28 Ábrah
30	K	Kolozs, Alfonz	Kemény, Kol	18 Lukács ev.	29 Ahitof.
31	S	Farkas pk.	† Ref. eml. ünn.	19 Joel próf.	30 Ros.
1	C	Mindszent ün.	Viktor, Győző, V.	20 Artém. vt.	1 M. R.
2	P	Halottak emlék.	Gottlib	21 Hilárion	2
3	S	Hubert pk.	Teofil, Ida	22 Abercz	3 S. L.

Holdváltozásai: ● Ujhold II. izb. 31-én 1 ó 12 pk. regg

Tartalom.

Szöveg: Helvey Laura. — A mi házunk. Költemény. *Lévay Józseftől.* — Szabolcsi történetek. *Várnai B. Sándortól.* II. Geszten Józsi. — Savonarola. — Cseng marquis. — Jolán. Angol regény. Irta *Black William.* — Egyveleg. — Szegedi képek. *Mikszáth Kálmántól.* — Egy magyar ember utazása a föld körül. Vékey Zsigmond fölolvasásából. II. — Egy nyilatkozatra. — A Franklin-társulat naptárai 1884-re. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi ujság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Képek: Helvey Laura. Kozmata fényképe után. — Szeged, a nyugati oldalról, a nagy körtöltésről nézve. Kacziány Ödön rajza. — Savonarola beszédet tart a florenczieknek fényüzése ellen. (1494.) Langenmantel Lajos festménye. — Jolán. A mint a hegyi uton lefelé ment, lesütött fejjel . . . — Cseng Marquis, khinai rendkivüli követ a londoni, párisi és szentpétervári udvarnál.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Egy hatszor hasábzott petitsor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 kr.; többszöri igtatásnál 10 kr. Bélyegdíj külön minden igtatás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad BÉCSBEN: Dukes M. Riemergasse 12, Schalek Henrik Wollzeile 12, és Oppelik A. Stubenbastei 2.

Olvasni nem árt!

csak egyszer 100 esztendőben

ajánlkozik ily rendkivüli kedvező, az üzleti világban még soha nem létezett alkalom, hogy üzleti visszalépés következtében meseszerü hihetetlen olcsó potom áron

csak 1 frtért

azaz csak egy forintért darabonként

5475 darab nagy női- őszi és téli nagy kendőt

lehet kapni. Fölöslegesnek tartom ezen világhirű női nagy kendőket különösen ajánlani, mert csak egy tekintet az 1 frtos potom árra, csak egy tekintet e kendők pompás szinvegyülékére, minden dicséretet feleslegessé tesz.

E kendők, nigl pamutból vannak, legdivatosabb árnyalással és színpompával, és pedig **vörös, skót, török, fehér, koczkás, barna, vörös, drap, kék, fekete, koczkás és szivárvány szinben.**

Minthogy a pamut ára és elkészitési költsége talán többre megy, mint amennyibe az egész kendő számittatik, azonkivül pedig minden hölgynek, akár szegény, akár gazdag, akár leány, akár asszony, nagy kendőjének lennie kell, ezenfelül is ez a legczélszerübb ruhadarab, miután a **házban, utczán, utban, sétán** nélkülözhetlen, ennélfogva minden nő saját haszna- és előnyére figyelmessé tétetik esetleges megrendelésének sürgös beküldésére, mert e hirdetés első közzé-tétele után rendkivül sok fog eladatni s a készlet hamar kifogyhat.

Szállitás készpénz beküldése vagy utánvét mellett

Erste Wiener

DAMEN-TÜCHER MANUFACTUR

Bécsben, I., Christinengasse.

Miután a ház óriási palotát képez, hol nagyon sok üzlet van, kérjük, ez üzletet más, ugyan-e házban létezővel össze nem téveszteni. 7985

THEDO tanár szakállhagymája,

legjobb és legbiztosabb szer a szakáll szép növésének eszközlésére.

Számtalanon vannak még legmagasabb rangu férfiak között is, kik szép szakállukat csupán e szernek köszönhetik. — E szer a szakállt hihetetlen gyorsasággal növeszti, úgy hogy általa még 13 éves ifjak is a legrövidebb idő alatt teljes szakállhoz jutnak, miről a bizonyitványok ezrei is tanuskodnak.

Eder Ferencz gyógyszerész urnak Brünnben.

A nekem küldött **Thedo-féle szakállhagyma** kitünőnek bizonyult, mit köszönetem mellett ezennel tudomására adok.

Mistek, 1879. szept. 25-én. **Otpreda József.**

Fürst József urnak Prágában. 846

Szives köszönetemet a **szakállhagymáért**; nagyon jónak találtatott. Mindenkinek a legjobb lélekkel ajánlhatom.

Schwarzbach, 1875. febr. 25. **Hirt Károly** s. k. épit. vállalkozó.

Fürst József gyógyszerész urnak Prágában.

A szakállhagyma joggal mondható csodaszernek. Alig négyheti használat után örömmel látom régi óhajtásomat teljesedésbe menni. Kérem önt stb. Teschen, 1879. máj. 23-án. **Gindra Wenczel,** órás.

Valódi minőségben **Budapesten** csak **Török József** ur gyógyszertárában király-utcza kapható; P zsonyban **Pisztory Félixnél,** Mihálykapu. Temesváron **Ta czay Istvánnál.** 1 csomag ára frt **2·10.**

Meidinger-kályhák.

HEIM H., fiókja: Budapest, Thonet-udvar.

Gyár: Ober-Döbling, Bécs mellett.
Raktár: Bécs, I., Kärntnerstrasse Nr. 42.

Legjobb szabályozható, töltő és szellőztető kályhák.

Nagy és gyors fütő-erő, a kályha csekély nagysága daczára; teljes és a mellett legegyszerübb szabályozhatósága a tüzelésnek; a tüz tetszés szerinti tartama, igen egyszerü kezelés és minden tisztogatás, s a terhes hevitő hőség mellőzésével; legolcsóbb fütés és a kályha nagy tartóssága; jó szellőztetés a szellőző cső alkalmazása mellett.

Egész 3 szobáig elégséges 1 kályha fütése.

Központi fütés egész épületek számára.

A gyár védjegye a kályhaajtó belsejére van beöntve. 160

Védjegy MEIDINGER-OFEN H. HEIM Védjegy

Tervezetek árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Gyönyörü végrendelet

Egy sajátságos végrendelet alólirottakat azon kellemes helyzetbe hozta, hogy mindenkinek, ki érette ir

egy uri öltöny

szövetet, legjobb szövésü brünni gyapjúszövetből őszre és télre

csak 5 frtért

adhatnak, mely előbb 25 frtba került.

Marner Károly Lajos gyáros ur jobblétre szenderült s végrendeletében meghagyta, hogy a gyár, készpénz és fekvőségek rokonai között osztassék fel s e mellett oly sok nemeskeblü ember példáját követte, hogy az örökösöknek megrendelte, miszerint a tömérdek árukészletet, a legpompásabb gyapjúszöveteket, különbség nélkül mindenkinek, csupán a munkadij megfizetéséért **ajándékozzák** oda, hogy igy mindenkinek alkalma legyen, magának csaknem semmiért egy pompás, igen divatos, tartós gyapju-szövet öltönyre anyagot szerezni.

A szövet legdivatosabb nuanceokban és szinekben rendkivül jó és olcsó s **háromféle szürke, háromféle barna, sötétkék, csikos, szürkésen fecskendezett, fekete** s főképen csupán angol, franczia és belga mintákban. Csakis készpénzért vagy utánvét mellett küldetünk ezen áruból A szövet minden nagyságra le van mérve pontosan, tehát bárki, kicsiny vagy nagy, rendelhet — **Mintákat nem küldünk. Ha az öltözék nem tetszik, a pénz csász. kir. postautalványon visszaküldetik.**

Mély tisztelettel

7926 **a kezelőség.**

Esetleges megbizások és megrendelések következőleg czimezendők:

Einzige allgem. Tuchliquidation

Bécs, I. Bez. Palais Spitzer, Kolowratring.

tet nem lehet megérteni fölvilágositások nélkül. Épen azért, mert szükségesek e fölvilágositások, de a sorokhoz iktatott jegyzetek háboritják az élvezetet, Szász Károly azon volt, hogy e jegyzeteket a minimumra szoritsa, s inkább az egyes főbb részeket lássa el bevezetésekkel, melyek megadják a kellő tájékoztatást. Egy pár ily bevezető részt is felolvasott. Mindenik egy kis tanulmány, és a költői tolmácsolásban korrajzi és irodalomtörténeti becses részeket is fog nyerni a magyar olvasó. Mutatványul egy szép részt is felolvasott az «Erőszaktevőkről.» Zajosan megéljenezték és *Zichy* Antal, ki az elnökséget vitte ezen az ülésen, előre is köszönetet mondott Szász Károlynak a magyar költészet ez ujabb gyarapitásáért, valamint Tárkányi kanonoknak az anyagi támogatásért.

Majláth Béla felolvasása is közérdekü volt «Telegdi Miklós mester 1562-beli magyar katekizmusáról», olyan régi könyvről, melyről az irodalom-történet tudott valamit, de tökéletesen elveszettnek tartották. De egy példányára ráakadtak a bazeli egyetemi nyilvános könyvtárban. Czime: «A keresztènységnek fundamentumairól való rövid könyv»; latinból forditva, Bécsben Hoffhalternél nyomtatva és Oláh Miklós esztergomi érsek arczképével ellátva. Eddig Telegdi munkáinak legrégibbjeül az evangeliumok magyarázatát ismertük 1577-ből, az eddig ismeretlen katekhizmus azonban tizenöt évvel előzi meg. Majláth jellemezte Telegdi irodalmi működését, katekhizmusának nyelvi sajátságait s kivánatosnak tartja, hogy e nyelvemlék mielőbb kiadassék. Erről az akadémia irodalomtörténeti bizottsága gondoskodott is már.

Még egy nyelvészeti fejtegetés volt két szerzőtől. *Kunos* Ignácz és *Munkácsi* Bernát (vendégek) irtak értekezést a ben, be, ből ragok használatáról; felolvasta Simonyi Zsigmond.

Az orvosok és természetvizsgálók vándorgyülése a jövő évben *Temesvártt* lesz, s az ottani helyi bizottság a kiadandó monografia megirására 502 frt tiszteletdijat és 720 frt nyomdai költséget állapitott meg.

MI UJSÁG?

Szeged és a párisiak. A párisi villámvonat alig fél órával előbb robogott el Szegednél, mintsem ő felsége megérkezett oda. Az utasok láthatták a fényes előkészületeket és a fogadásra egybegyültek festői csoportját. A párisi «Figaro» egyik dolgozótársa is az utasok közt volt, s most melegen ir Szegedről és kiemeli, hogy a szegediek mily hálával és rokonszenvvel emlékeznek meg a párisiakról. Elmondja, hogy mikép épült fel Szeged, megemlékezik Szeged ujjáépitőiről és végül figyelmezteti a párisiakat, hogy a «Figaro» palotájának egy helyiségében a sürgönyök, képek, apróbb nevezetességek kiállitására szánt teremben az uj Szeged látképe és a nevezetesebb épületek rajzai egy magyar illusztrált lapban megtekinthetők; t. i. a «Vasárnapi Ujság» okt. 14-ki számának szegedi képcsoportozata van kiállitva a «Figaro» termében; egyik párisi olvasónk adta e franczia lapnak, melynek szerkesztői és munkatársai annak idejében oly fényes ünnepélyt rendeztek Párisban a szegedi árvizkárosultak javára.

A király szegedi fogadtatására a szegedi városházat *Bamberger* Fr. budapesti kárpitos és diszitő-czég eszközölte a kihallgatási-, disz-, hálótermek berendezését. A diszes butorzat, XIV. Lajos korabeli izlésben készült, magas fauteuil-ökkel, kanapékkal. A butorzat asztalos munkája, iróasztal, tükrök, stb. tölgyfából készült, a butorszövetek, függönyök pedig tarka virágos finom gyapjuszövet. Az egész egyszerü, de ünnepélyes benyomás tett, s kellő összhangba volt hozva a városház épitészeti styljével.

Hely és idő. Rómában most földméréstani kongresszus tanácskozik, s főleg két föladatra nézve óhajt egységes megállapodást létesiteni: a helymeghatározásokra közös meridiánust, az időre nézve pedig közös órát, hogy e tekintetben is oly általános legyen a mérték, mint a méter-rendszer által lett. A földrajzi helymeghatározásokra a hosszusági fokokat különböző helytől szokás számitani. Az angol a greenwichi csillagvizsgálótól, a franczia a párisitól, más nemzetek Ferro szigetétől számitják. A római kongresszus most közös meridiánusnak a *greenwichit* fogadta el. Közös idő megállapitását leginkább a közlekedési szolgálatra nézve tartják kivánatosnak. Csak nálunk is hányféle időszámitás szerint kell irányozni a vasuti vonatokat. Van bécsi, prágai, budapesti és bukaresti időszámitás. Például a konstantinápolyi villámvonat utasaival hetenkint megtörténik, hogy csütörtökön érkeznek Verciorovába és pár percznyi időzés után — szerdán indulnak tovább, lévén az érkezés ideje bukaresti idő éjfél után pár perczczel, az indulásé pedig budapesti, a mely késvén, a vonat éjfél előtt indul el. A kongresszus abban állapodott meg, hogy az időszámitás egységesitésére közepes déli idő fogadtassék el és a greenwichi időszámitás vétessék zsinórmértékül. A kongresszus határozatai közöltetni fognak a hatalmak kormányaival.

A külföld szaktudósai közül minél többen nézik meg a nemzeti muzeum gyüjteményeit, annál jobban terjed az a meggyőződés, hogy érdemes megtekinteni. Növekszik is az ilyen látogatók száma. A héten a moszkvai muzeum igazgatója, *Filimonov* járt itt, ki Olaszországba utaztában Budapestet is utba ejtette, és sietett megismerkedni muzeumunk régiségtárával, aztán a többi gyüjteményekkel is.

A nagyváradi ásatások. A várbeli templom alapfalainak föltárásánál most közeledtek a legérdekesebb ponthoz, a templom szentélyéhez s az oltár alapköveihez, ha ugyan a barbár pusztitások annak idején azt teljesen szét nem rombolták. Az ásatásoknál már eddig is nem kis eredményt értek el. Nem csekély hasznát veszi az ásatásoknak az anthropologiai muzeum, csak az a kár, hogy innét leginkább koponyákat nyer, egész csontvázat azonban, a gyors munka miatt, vajmi keveset. Régészeti szempontból *Römer* Flóris buzgalmas tevékenysége még mindig lankadatlan s mellette nem csekély érdeme van dr. *Perenyi* József egyetemi tanársegédnek, ki különös gonddal gyüjti a talált csontokat,

Egy magyar püspök temetei Bécsben. A bécsi rendőri fogháznál levő kápolnánál, javitgatások közben, befalazott sirboltra találtak, s abban kettős koporsóra; fölötte latin feliratu kő volt, a Pálffy-család czimerével. A feliratból kitünt, hogy *Pálffy Tamás* porai nyugszanak itt, ki a XVII század második felében egri, majd nyitrai püspök volt. A koporsót a templomba vitték, hol felnyitották. A korhadt deszkák könnyen engedtek. A csontváz ruházatán pár csipkedarab oly jó állapotban maradt, hogy a holttestet először mindenki előkelő nőének gondolta. A püspök papi ingben volt eltemetve, melyet drága csipkék szegélyeztek. Az egyik ujjon levő püspöki gyürü és püspöki kereszt által meg lehetett állapitani az azonosságot. A koporsót a maradványokkal együtt a templomban hagyták, lepecsételték, mig majd más helyről fognak gondoskodni.

Külföldön elhunyt magyar ember siremléke. A berlini magyar egylet ez év elején elhunyt alelnökének és tiszteli tagjának, *Timkó* Györgynek sirjára közelébb csinos emléket állittatott. Timkó Miskolczról való volt, negyven évig lakott Berlinben, és sok szolgálatot tett az idegen földön honfitársainak. Az idegen földön legalább földiei által emelt s magyar felirattal ellátott sirkő jelöli nyughelyét.

Orvosi jubileum. A pozsonyi Toldy-kör ünnepélyesen készül megülni egy derék orvos, dr. Kanka Károly jubileumát, ki az országos kórház igazgatója, s negyven évi közszolgálata alatt kiváló érdemeket szerzett mint polgár és orvos. A szabadságharczban törzsorvos volt, s hosszas gyakorló pályáján háromezer szembeteget mentett meg a sötét sorstól.

Földrengésekről adnak hirt a világ majd minden részéből. Az elmult nyár a földalatti elemek tombolását nem meritette ki az ischiai és jávai katasztrófákkal. Az ősz az anatoliai partokra mért pusztulást, s ujabban, e hó 23-án a már meglátogatott helyeken, Csesme és Smirna környékén ismét erős földrengések jelentkeztek, de ezek már nem tettek nagyobb kárt. Csesmében az előbbi földrengések 3000-nél több lakást döntöttek össze, 50 ember életét vesztette, 300 megsebesült. Az egész területen a földrengésnek több száz ember lett áldozata s 14,000 a hajléktalanok száma. E hó 24-én késő éjjel, 11 óra után, *Zágrábban* volt földrengés, melyet földalatti moraj és szélvészhez hasonló süvöltés kisért, erős lökésekkel végződött, de kárt nem okozott. Reggel 4 óra után ismét volt gyönge lökés.

A közlekedés gyorsitása Amerika és Európa közt. Eddig rendesen egy hét alatt juthatott az utas Amerikába. Londonban most oly gőzös épül, melynek hat nap sem kell, hogy Amerikába eljusson és ha a legujabb terv, az Angol- és Irország közt épitendő alagut létesül, ugy hogy a gőzös onnan indulhat majd el, az utasok csak 4½ napot fognak a tengeren tölteni. Egyelőre oly kisérletet szándékoznak tenni, hogy Waght és Portsmouth szigeteket tengeralatti, majdnem egy német mérföld hosszu vasuttal összekössék. Ha ez sikerül, azonnal hozzáfognak az angol-ir alagut kiépitéséhez.

Lopás az országos képtárban. E hó 19-én délben az országos képtárból valaki ellopott egy kis képet, mely a lajstromban 27-ik szám alatt fordul elő, s Jézust ábrázolja, a mint előtte Mária imádkozik. Nehány nap mulva azonban a váczi körúton levő Bauer-féle antiquárius kereskedésben megtalálták. Ott azt mondták, hogy két fiatal embertől vették 1 frt 50 krért. E csekély összeg lefizetése után a kép vissza jutott a képtárba.

Tudományos kézirat árverésen. A «Hontmegyei Hirlap» árverési hirdetései közt olvasható, hogy a néhai Kubinyi Ferencz által irt «Történelmi Emlékek» kézirata s az ő nyustai (gömörmegyei) erdőrésze árverés alá kerül Ipoly-Sághon. Nálunk aligha történt még, hogy egy tudós kéziratát árverés utján akarták volna értékesiteni. Az eset ugy lenne azonban igazán szokatlan, ha akadna is vevő.

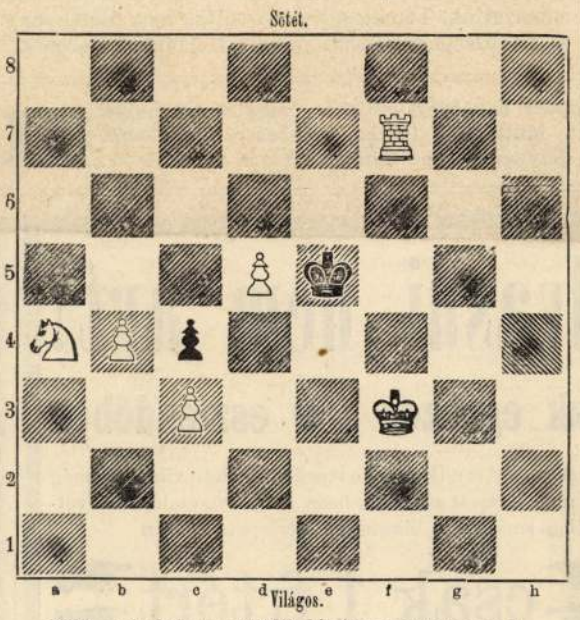
A «Jogtudományi Közlöny» október 26-iki (43-ik) száma következő tartalommal jelent meg:

Az országos ügyvédgyülés kérdéséhez. *Hlatky Endre* nagyváradi ügyvédtől. — A szóbeliség melyik rendszerét kövessük? Dr. *Nagy Dezső* budapesti ügyvédtől. — Észrevételek az általános magánjogi törvénykönyv tervezetére Dr. *Haller Károly* kolozsvári egyetemi tanártól. — Törvénykezési Szemle: A budapesti kir. itélő tábla gyakorlatából. *I. K.* kir. táblai birótól. — Egy curiai döntvény birálatához. Dr. *V. I.* brassói ügyvédtől. — Különfélék.

MELLÉKLET: Curiai Határozatok. — A budapesti kir. tábla elvi jelentőségü határozatai. — Kivonat a Budapesti Közlönyből.

SAKKJÁTÉK.

1245-ik számu feladvány. Bayer Konrádtól.

Világos indul s az ötödik lépésre mattot mond.

Az 1240. sz. feladvány megfejtése.

Berger J.-től.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. Kg7—f8 --- --- ---	Vc2—a2 :—c4 : a)
2. Hc5—d7 † --- ---	Ke5—e6
3. Hb3—c5 matt.	
a.	
1. --- --- --- --- ---	Vc2—b3 : b)
2. Va2—h2 --- --- ---	t. sz.
3. Vh2—h8 matt.	
b.	
1. --- --- --- --- ---	a4—b3 :
2. Va2—a7 --- ---	t. sz.
3. Va7—g7 matt.	

Helyesen fejtették meg: *Veszprémben* Fülöp József. *Nagy-Dobronyban* Németh Péter. *Budapesten* K. J. és F. H., Andorfi Sándor. *A veszprémi* iparos olvasó-kör. *A pesti sakk-kör.*

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: Marton Rudolf, a rima-szombati törvényszék elnöke, a szabadságharczban is derék honvéd, majd az Esterházy-urodalom ügyésze, a hetvenes évek vége óta pedig törvényszéki elnök, 60 éves korában. — Moor Péter, czimzetes kanonok, Lippa plébánosa, 80 éves korában. — Almássy Gyula földbirtokos, 60 éves korában, Ebergényben. — Mózsa József, a «Viktória» biztositó társulat hivatalnoka, kinek a szabadságharczban Deésen virágzott kereskedését egészen kifosztá az ellenség, s negyvenezer forintnyi Kossuth-bankjegyet égettek el, 70 éves korában Kolozsvártt. — Pálfy Dénes, ki éveket töltött Afrika bel-

szerkezeti, hanem a diszítő elemekre fektettem a súlyt.

A szerkezeti megoldásnak a mai egyszerű bérházaknál, úgy érzem, amúgy is fogy a tere. Bérházaknál ritkák a szembeötlő, jellegzetes, dominálo szerkezeti részek és nem is szükségesek. Nagy átívelések, erős támpillérek, hatalmas keretelések nélkül is megáll az ilyen bérház. A szükséges szerkezetek pedig rendesen annyira egyszerűek, alkalmazási módjukban és méreteikben egymáshoz annyira hasonlók, hogy azoknak mindenkori külső hangsúlyozása érdektelen, sőt unalmas is volna. Azokkal az elemekkel pedig, a melyeket nem szükségből, hanem csak megszokásból, belső igazság nélkül szoktak alkalmazni, újat, helyeset elérni alig lehetséges. Rá lehet ugyan még ma is erőszakolni az emlékszerű vagy szerkezeti elemeket a közönséges bérházak arányaira, de lehetetlenség, hogy logikusan gondolkodó ember ne érezze azt az ellentmondást, a mely a homlokzatnak ilyetén kiképzése és az *igazság* között van.

Mivel tehát a szerkezeti elemeket nem vélem eléggé érdekeseknek homlokzatomnak változatossá való tételére, a diszítő alapból kiindulva kellett azt élénkítenem. Dekorativ motivumaimat egészen szabadon választottam úgy az állatvilág, mint a növényvilág köréből, mivel helyesnek tartom azt a felfogást, hogy nincs a természetben olyan elem, a melyet kellő stilizálással és összehangolással diszítés céljából felhasználni ne lehetne.

Az utolsó évtizedek bérházain tapasztaltam, hogy mindeddig ebben is bizonyos aggodalmassággal jártak el. A stilizálásra alkalmas növényeknek és állatoknak számát korlátoltnak tartották. Griff, oroszlán, sas, csiga egyrészről, akantus, babér és gyümölcsfűzér másrészről, korlátlanul uralták a teret. Pedig mily gazdagság és frisseség rejlik az állatok, különösen pedig a növények nagy tömegében és mennyire intimussá, otthonossá (készakarva nem mondom még „nemzetiessé“) tehetjük diszítésünket, ha a saját országunkra nézve speciális állat- és növényvilágból merítünk és azt speciális ízlésünknek megfelelőleg dolgozzuk föl! Az új irány ebben a tekintetben is felnyitotta az építészeknek és művészi iparosoknak a szemeit. Buzdít arra, hogy alkalmazzuk mindazt, a melyet már azelőtt is ismertünk, de ne zárkózzunk el új motivumok felhasználásától, sőt keressük azokat. Keressük különösen a flórában; ennek kifogyhatatlan változatossága, a változatosságban is szimetrikus formái képezik a modern diszítő stílus alapját. Egyszóval ebben a naturalizmus diadalmaskodik a scholastika fölött.

Hogy ornamentikám a homlokzaton jól hasson, természetszerűleg nem képezhettem ablakaimnak oltár- vagy diadalkapuszerű kereteket. Hagytam azokat egyszerűen nyílásoknak, a falsíkokat meg falsíkoknak, vagy pedig szélesebb, keskenyebb felfutó szalagoknak, a mi megfelel jellegüknek. Így elmaradtak az oromzatok és a nagy kiugrású kötő- és főpárkányok, nem lévén szükség olyan tagozott arhitekturára, a mely ilyeneket megkivánt volna.“

Az itt mondottak illusztrálására bemutatjuk a szóban forgó háznak (Valkóház) egyes részleteit. A két nagyobbik ábra közül az egyik a homlokzatnak középső erkélyét és bejáró kapujának szép balkonszerű koronázását, a másik a főbejárót a lépcsőkezdettel ábrázolja, egy pompás, gyengén csavart középoszloppal. A két kisebbik ábra közül az egyik egy második és harmadik emeleti ablaknak ornamentális összekötését (szerencsés, fölfelé törekvő ornamentika, de szerencsétlen megkoronázás a két kézzel kapaszkodó, kandikáló alakkal), a másik a kevéssé kiugró, de azért mégis gazdag főpárkánynak egy részletét mutatja be. A szobrászmunka, bár egyes helyeken még nincs a kellő diskrétióval traktálva (a 3-ik emeleti ablak koronázásáról már beszéltünk; a párkány alatti mókusoknak és leveleknek, nemkülönben a vesztibül síkdiszítményeinek is túlságosan

Hossza 1·135, szélessége (a vállaknál) 0·83, alább 0·785 méter.

Tervrajzát — a két mandorlában levő alak és címer kivételével, melyek *Krenner Győző* festőművész kartonja után készültek — *Sturm Ferenc* építész készítette, a kivitel a „*Rétay* és *Benedek*“ fővárosi céget dícséri.

*

Meg vagyunk róla győződve, hogy a budapest-ferencvárosi rk. plébánia-templom ezen ízléses szerelvényeinek közzétételével szolgálatot tettünk egyfelől t. olvasóinknak, másfelől a hazai iparművészet ügyének és papságunknak, donátorainknak is.

A bemutatott szerelvényekből beigazolva látjuk, hogy van nálunk, még pedig manapság már nem is csekély számban, archeologice teljesen képzett építész és tervelő, értelmes művészi iparos, a kik templomi és egyébb egyházi felszereléseket kellőképen megtervezni, művészileg, szolídan és olcsón (mert bíz a ferencvárosi templom építkezésének vajmi szűk pénzforrás állott rendelkezésére) megcsinálni tudnak. Teljesen fölösleges tehát, sőt valóságos bűn, ilynemű termékekért a külföldre vesztegetni a sok pénzt, a melylyel itthon, pangásban sinylő egyházi műiparunkon nagyot lendíthetnénk.

Dr. Czobor Béla.

MODERN ÉPÍTÉSZET.

A minap, hogy az Újépületnek immár szépen beépülő telkén építészeti eszmék után böngésztem, az Aulich-utcában egy szerény kiterjedésű, nagy igények nélkül föllépő, de új formanyelven hozzám beszélő homlokzat ragadta meg a figyelmemet, a mely szűk és keskeny arányainak dacára térhatásában diadalmasan mérkőzött a szomszéd ház-óriásokkal. A hatás okait fürkészendő, közelebbről szemügyre vettem az épületet és láttam, hogy azt, t. i. a hatást, nemcsak okos és jól átgondolt építészeti tagozásának, hanem ornamentikájának is köszöni, a mely, jóllehet relative igen gazdag, nem nyomja el, hanem emeli a profilokat és mindenütt helyesen hangsúlyozza a diszítésnek dinamikai irányítását: a magasba törést, az elnyújtást vagy a közömbösséget. E mellett építészeti nyelvezetéből új, friss fuvallat leng felénk, mely megnyeri rokonszenvünket és túlhajtásaiban is biztosítja a maga számára elnézésünket. Gondoltam, hogy okulással jár, ha egyes részeit bemutatom olvasóinknak.

Hisz az arhitektúrának diszítése egyszersmind iparművészeti föladat is, a melyben építész és művészi iparos egymásra vannak utalva. Kötelességünk tehát a modern építészeti törekvéseket, eredményeket — különösen azoknak dekoratív részét kiemelőleg — figyelemmel kísérni úgy, a mint azt már folyóiratunknak I. évfolyamában megkezdettük volt. A mikoron az építésznél, *Kőrösi* Albertnél jártam információk végett, a fiatal műépítő oly érdekesen fejtegette az okokat, a melyek őt a homlokzat tagozására, a diszítésnek azon való alkalmazására vezették, hogy a bemutatott ábrák kiséretéül a hallottak visszaadásánál alkalmasabb magyarázattal alig szolgálhattam volna. Adom tehát azokat alább a maguk közvetlenségében.

„A homlokzat megoldásánál az volt a fő nehézségem, hogy a telek igen keskeny, a szomszéd házak pedig (a melyeknek magasságát be kellett tartanom) igen magasak és nagy tömegüek voltak. Ha nagy oszlopokat, kiugró párkányokat, erős lizénákat alkalmazok, azok csak még inkább megszükítették volna épületem arányait. Helyesebbnek véltem tehát a homlokzatot nem a történeti stílusok keretében, hanem egészen szabadon, a modern törekvések értelmében megoldani. E körülményekből szükségképpen az következett, hogy homlokzatomban nem a

(fogantyúja nélkül) 0·114 méter, súlya 460 gr.

Nagyon kecses idomú a hintő, mely egyik végén ananászalakú gombban végződik s fogójának felső része csavart, alsó része pedig sima.

Hossza 0·214 méter. Súlya 350 gr.

VIII.

Erzsébet királyné miseruhája. A ferencvárosi r. k. plébánia-templom egyházi öltönyei az ünnepeken használt díszesebbektől kezdve, a mindennapi isteni tiszteletekre szánt darabokig, mind válogatottaknak mondhatók. Nem lehet köztük találni egyetlen miseruhát sem, mely az elkorcsosult modern ízlés szerint, elől hegedű alakra volna kikanyarítva. Mert tudni kell, hogy az ősrégi miseruha harang- vagy sátoralakú volt. Innét régi neve is *casula*, mely a latin „*casa*“ szóból ered és sátort jelent. Valóban, ha a pap magára öltötte az ily régi szabású miseruhát, az egészen befödte alakját, mint a sátor. Például említhetjük föl féltve őrizett nemzeti kincsünket, mely több század óta koronázási palástul szolgál s eredetileg a székesfejérvári bazilika miseruhája volt. A rajta olvasható felirat szerint 1031-ben István király és neje, Gizella királyné készítette a Boldogságos Szűz székesfehérvári templomának. Ez is harangalakú volt s mikor palásttá alakították, elől felvágták.

Később a harangalakú miseruhák dús redőit, melyek a vállakon zsinórok segélyével fel voltak erősítve, kezdették levagdalni mint felesleges terhet s ez által annyira megcsonkították s eredeti formájából csaknem teljesen kivetkőztették a szent öltönyöket, úgy hogy Milánó nagynevű főpapja, *Borromei sz. Károly* élesen kikelt e visszaélés ellen s egyházmegyéjének papjai számára pontos méretekben megállapította a miseruha alakját, a vállakat is illedelmesen betakaró terjedelmében. Az ily méretű és alakú miseruhákat ma is „borromei casulá“-knak nevezzük.

Régi leltárainkban olvassuk, hogy a középkorból fenmaradt miseruhák legnagyobb részét „*moderno usui*“ (a modern divat szerint) átalakították, vagyis hegedű alakra kikanyarították.

Újabban lassankint visszatérünk a régi formához, legalább is a „borromei“ alakúakhoz.

A ferencvárosi plébánia-templom borromei miseruhái között a legszebbek közé a 10—11. ábrákban itt bemutatott tartozik, melyhez boldogult Erzsébet királynénk fejedelmi bőkezűségének emléke fűződik.

E miseruha szövete aranyszálakkal gazdagon átszőtt fehér selyem. Mustrája lombozatok között a forrásvize után áhítozó szarvasokat, — megfelelő latin zsoltár-feliratokkal, — és madarakat ábrázol.

A sokszínű (polychrom) selyemmel és aranynyal dúsan hímzett villa-alakú kereszt négy karélyú kereteiben gránátvirág és gránát-alma (a szeretet jelképe) váltakoznak. A miseruha hátán mandorlában lapos öltésekkel hímezve magyar sz. Erzsébet álló alakját látjuk, fején nyilt koronával, égre emelt szemekkel sugarak között; palástjában rózsákkal, melyek az ő életéből azon ikonografiai jellegző eseményt hozzák emlékezetünkbe, a mikor férje, a thüringiai őrgróf meglepte őt, a mint alamizsnát vitt szegényeinek s kérdőre vonván e tetteért, az alamizsna rózsákká változott. A szent nő mellett jobbról az ország árpádkori címere (kettős kereszt) látható.

A miseruha előrészén, a pap mellén szintén mandorlában az ország szokásos címere (vörös mezőben a fehér pólyák és a hármas zöld halmon a kettős kereszt) van hímezve, felette mondatszalagon 1896 évszám. A mandorla keretében a következő felírás olvasható: ✻ ISTEN · DICSŐSÉGÉRE · ÉS · VÉDSZENTJE · TISZTELETÉRE · A · HONALAPÍTÁS · EZREDÉVES ÜNNEPÉN · ERZSÉBET · KIRÁLYNÉ.

Az egész miseruhát körülfutó szegély szintén kézihimzés; mustrája a villa-alakú kereszt bordure-jéhez hasonló.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ MISERUHÁJA.
(Előrész.)

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ MISERUHÁJA.
(Hátrész.)

TÖMJÉNEZŐ,
SZENTELTVIZTARTÓ ÉS HINTŐ,
TÖMJÉNTARTÓ CSÓNAK
EZÜSTBŐL.

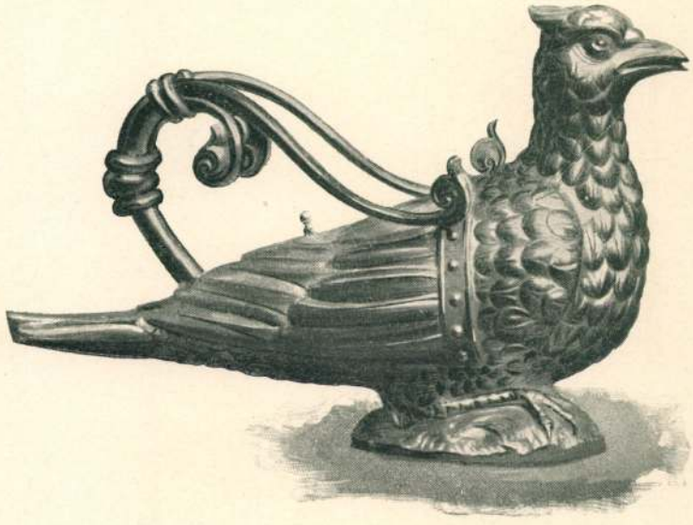

KÉZI KERESZT (PACIFICALE)
ÉS KEHELY VERT EZÜSTBŐL.

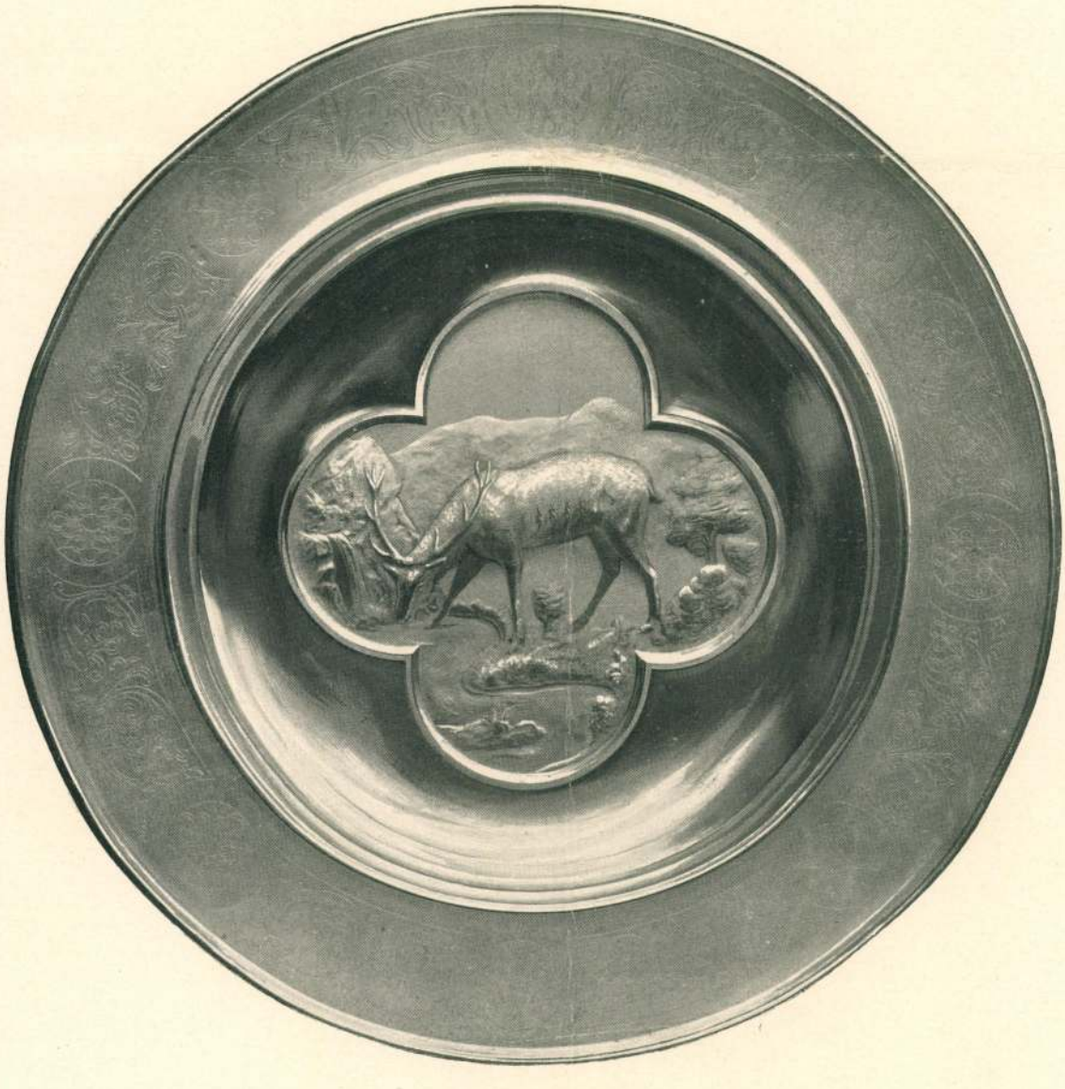

ÁLDOZTATÓ KEHELY ARANYOZOTT RÉZBŐL,
ZOMÁNCOS ÉKÍTÉSSEL.

KERESZTELŐ TÁL, AQUAMANILE ÉS FEDELES EDÉNY
(A SZ. OLAJOK, SÓ ÉS HAMU SZÁMÁRA)
VERT EZÜSTBŐL.

vezni e sorok írója, mely elnevezést megfelelőbbnek tartok, mivel vele a benne égetett tömjén megjelölését is kifejezve tudjuk. Ugyanazon korú régi magyar leltárainkban a „navicula“ nevét „tömjéntartó csónak“ alakban irják. Célszerűbb tehát visszatérni a helyesebb régi elnevezésekhez, mint fenntartani az azóta divatba jött kevésbbé megfelelő kifejezéseket.

Lássuk most először is a tömjénezőt. A felette dús ornamentatióval borított ötvösmű, a XII—XIII. századi román stílű hasonló tárgyak idomait követve, áll egy kerek talpon, áttört s kis toronykával ékített fedelű gömbalakból, melynek alsó részén dombormű-lombozatok között fantasztikus állatok láthatók, három ponton hasonló torzalakokkal, melyek kiterjesztett karjaikkal a lombozatba kapaszkodnak, szájukban pedig a lánctartó sodrott karikákat szorítják. Az alsó félgömb nincsen áttörve s peremén széles pártával van szegélyezve. A fedelet képező felső félgömb áttört műben egymás testébe harapó lombfarkú tizenkét sárkányt ábrázol s három szalagon lefelé kúszó sárkányok tartják a lánctartó gyűrűket. A fedél tetején, áttört mívezetű tornyocskán, egy gyűrűzött testű sárkányba van fűzve a 4-ik lánc, melylyel a fedél fel- és lehúzható. A fogó gyanánt szolgáló kerek, gyűrűzött lánc alján a három láncot stilizált oroszlánfejek tartják, s fölül egy ívalakban görbült testű sárkány van alkalmazva. A tömjénező magassága 0·277, talpának átm. 0·072, a gömbé 0·138 m., súlya 1924 gr.

VI.

A tömjéntartó csónak (navicula) alacsony, minő a román stíl korában volt szokásos. Gyűrűzött mandorlaalakú talpa felett a sima csónak peremét egyszerű szegély ékíti, a felnyiló fedél finom stilizált lombokkal van élénkítve és egyik sarkán szárnyas sárkány ül. A navicula hossza 0·15, átmérője 0·07, magassága 0·035—0·065 m., súlya 270 gr. Van hozzátartozó ezüst kanálka is, melynek csavart idomú nyele román stílű lombban végződik. A kanál hossza 0·093 méter.

Úgy a tömjénezőt, mint a tömjéntartó csónakot *Sturm Ferenc* műépítész terve szerint, Herpka iparművészeti iskolai tanár készítette.

VII.

Szenteltvíztartó és hintő. Ünnepélyes alkalmakkor használják a *Sturm Ferenc* terve szerint, *Herpka Károly* által készült ezüst szenteltvíztartót, melynek talpa kerek, öble pedig vert műben a vízben élő halakat tünteti elénk. A halnak az őskeresztény korban kétféle jelentése volt: jelképezte Krisztust, mert a hal görög neve ΙΧΘΥC a „Jézus Krisztus Isten fia, Megváltó“ görög nyelvű szavak kezdő betűiből van összetéve és az őskeresztény korban a hal görög neve titokzatosan Krisztus jelképe volt, kinek nevét tilos volt felírni, alakját ábrázolni, nehogy a keresztények Istene a pogányok gúnyjának legyen kitéve. A hal másik jelentősége a hívekre vonatkozik, miként az egyik egyházatya mondja: „Mi halacskák vagyunk, a mi halunk, Jézus Krisztus szerint, és csakis a vízben maradva üdvözülünk.“

A ferencvárosi plébánia-templom szenteltvíztartóján a halak értelmezése a hívekre vonatkozik s ezen magyarázat további értelmezéseül az apostolok a halászok, a kik a híveket az örök boldogságra, Krisztus országa számára, hálójukba fogadják.

A szenteltvíztartó kihajló peremére két sárkányalak kapaszkodik, melyeknek nyakára van fűzve az edény fogójául szolgáló két egymásba fonódó testű sárkány. A középkor szimbolizmusa szerint ezek a gonosz szellemek személyesítői, kik kénytelenek Isten dicsőségére szolgálni.

Az edényke méretei: talpának átmérője 0·08, szájáé 0·10 méter, magassága

III.

Kézikereszt (pacificale). Ez is ezüstből *Sturm Ferenc* terve szerint, *Herpka Károly* iparművészeti iskolai tanár műhelyében készült. Pártával ékített talpa kerekidomú, vert műben a következő jelvényekkel van diszítve: Jézus sz. szíve, a pelikán, a szögek, az Isten báránya. E jelvények mind négykarélyú keretelésben vannak.

A lapított, kerekidomú gyöngysoros nodus felett a végén áttört lombozattal biró kereszt emelkedik, rajta a Megváltó megfeszített alakjával. A románkori felfogás szerint Krisztus suppedaneumon egymás mellé helyezett lábakkal, hosszú ágyéktakaróval, kifeszített karokkal úgy ábrázoltatik, hogy felszegezett jobbjával a keresztről áldást oszt. Fején töviskoszorú van; felette pedig a táblácskán majusculabetűkkel IHRI (Jesus Nazarenus Rex Judaeorum, azaz a názáreti Jézus, a zsidók királya) olvasható.

Nem lesz talán felesleges itt fölemlítenem, hogy a szigorún románstílű felfogás szerint, Krisztus eszményi alakban ábrázoltatott a kereszten: nyitott szemekkel, töviskoszorú helyett fején koronával, mint király. Lábai — mint a most ismertetett feszületen — kis polcon *(suppedaneum)* egymás mellé fektetve két szöggel voltak mindig a keresztre erősítve. Ezen eszményi felfogástól eltérőleg, *Giotto* festőművész korától kezdve, az ú. n. reális felfogás jutott érvényre. A Megváltót töviskoronával, holtan, zárt szemekkel, leroskadó karokkal és egymásra helyezett lábakkal festették és faragták. Öltönyéből pedig csupán az ágyékai eltakarására szolgáló keskeny ruhadarab maradt meg.

A román stílű felfogásban készült feszületek kétségtelenül inkább illenek oltárainkra, mint a későbbi, néha nagyon is naturalisztikus ábrázolások.

Kézi keresztünk magassága 0·30, talpának átmérője 0·122 méter. Súlya 520 gramm.

IV.

Áldoztató kehely (ciborium). Kerek talpán, gyöngysortól környezve vert művű lombok közt nyolc kis kerek medaillon, vörös zománcos mezőben, kékszinű négy karélyban fehérzománcos keresztet ábrázol; gerezdezett nodusa négy kiálló négyszögű rotulusában kis szárnyas angyalfőket tüntet föl. Kupájának alsó része vert művű lombok közt zománcos medaillonokban (kék mezőben) a Krisztus-monogrammot A és ω-val (kezdet és vég), az Agnus Dei-t (Isten báránya), IHS betűket és a vérével kicsinyeit tápláló pelikánt (Krisztus jelképe) tünteti elénk. A kupa felső peremében 8 oroszlánfő ül. Fedele gyöngysoros szalagokkal nyolc mezőre van osztva, mindegyikben lombozatok közt kék, vörös és zöld zománcszínű medaillonban a kereszt és a kínszenvedés eszközei szemlélhetők, csúcsán pedig a világalma s rajta kereszt látható.

Talpában alúl külön lemezen e felirat van bevésve: „Készítteté Kurtz Vilmos helyettes plébános. Ybl Miklós rajza szerint Herpka Károly által Budapesten 1886. évben." Ezenkívül mindazok nevei is be vannak vésve, a kik adományaikkal hozzájárultak. Magassága a kereszt csúcsáig 0·307, talpának átmérője 0·128, kupájáé 0·135 méter. Anyaga belső, aranyozott ezüst kupájának kivételével, aranyozott vörösréz; súlya 1168 gramm.

V.

Tömjénező. Stílszerűség szempontjából a ferencvárosi r. k. plébánia-templom legsikerültebb szerelvényei közé az ezüstből vert műben készült tömjénező *(turribulum)* és a hozzá tartozó tömjéntartó csónak *(navicula)* sorozható. Feltűnik talán az olvasó előtt, hogy a turribulum-ot nem nevezzük a közkeletnek örvendő *füstölő* néven. Ennek oka az, hogy XVI—XVII. századi magyar nyelvű templomi leltárainkban „tömjénező"-nek találta ne-

román stílű lombozatokat nyolc ízben kerek rozettek szakítják meg. Fenekén négy karélyú keretelésben dombormüben kiverve stilizált szarvas látható, a mint a forrás vizéből szomját oltja, a zsoltáros következő szavait hozva emlékezetünkbe: *„A mint kívánkozik a szarvas a vízforrásokhoz, úgy kívánkozik lelkem te hozzád, Isten!“* (Zsolt. 41, 2.). A tál hátlapjára a donátori felirat van bevésve: „Arájának a Budapest Ferencvárosi r. k. plébánia templomnak ajándékozta Kurtz Vilmos. Készíté Herpka Károly Budapesten 1886.“ Súlya 2370 gr.

A keresztvizet ezüstből készült galambalakú edénykéből önti a pap a keresztelendő fejére. A guggoló helyzetben ábrázolt, leeresztett szárnyú galamb erősen stilizálva, hátán fedéllel ellátott ovális alakú nyilással bír, a hol a keresztvizet belé lehet önteni és a víz a csőrében tartott kis csövecskén foly ki; szárnyai alól pedig kétágú stilizált lombozat nyúlik szárnyaira vissza, mely fogó gyanánt szolgál. Hossza 0·16, magassága 0·11 méter. Súlya 520 gr. Ezen edényke alakjának megválasztása szerencsésnek mondható, mert szimbolikus jelentménye a Szentlélekre vonatkozik, a ki Krisztus keresztelésekor galambalakban jelent meg s mert az egyház tanítása szerint a Szentlélek ajándékai közöltetnek az egyház kötelékébe felvett új taggal, a keresztvizet tartó edénykének találóan adták a galamb-alakot. Középkori keresztelőedényeink, az ú. n. *aquamanile*-k különféle állatalakban készültek. Leggyakoribbak voltak az oroszlán-idomúak, melyek Krisztust jelképezték.

Legügyesebb megoldást azon, szintén ezüstből készült edény mutat be, melyben a keresztelésnél használni szokott só, hamu és szentolajok tartatnak. Addig, míg e célra templomainkban vagy kis capsulákat, vagy néhol közönséges üveg sótartót használnak: a ferencvárosi r. k. plébánia-templomban fedeles ezüstkehelyhez hasonló edény áll rendelkezésre, melynek külsejét dús lombozat borítja dombormüben, fedelén pedig kereszt van alkalmazva; a négyes karélyokban meg az edényben található szentelt hamu, só és olajok kezdőbetűi vannak a keresztidomra illesztve. Belül ugyanezen betükkel ellátott fedelű kerek capsulákban vannak a szentelmények.

Az egész edény magassága fedelestől 0·175, talpának átmérője 0·085, kupájáé 0·105 méter, súlya 490 gr. Úgy a galambalakú edényt, valamint a most ismertetett fedeles kelyhet Herpka Károly az iparművészeti iskola tanára készítette. Megjegyzendő, hogy ezen ezüst keresztelő-készleten kívül mindennapi használatra ugyanilyen, de bronzból készült eszközök is vannak s a tál a keresztelőkápolnában elhelyezett bronzállványra van téve.

II.

Ezüstkehely. A ferencvárosi plébániatemplomnak stílszerű kelyhei közül ezúttal csak egyet mutatunk be, mely mindennapi használatra van szánva. Kerek talpán négy ezüstszínben hagyott medaillonban Veronika kendője; a kínszenvedés eszközei közül a fogó és kalapács; Jézus sz. szíve és a Krisztus-monogramm, a lándzsa a nádszálra fűzött szivacscsal együtt láthatók. Nodusa lapított almaalakú, oldalán horonyban ülő bimbókkal. Szára gyűrűzött oszlophoz hasonló, melynek stilizált levelekkel borított fejezete tartja a parallelogram alakú, geometrikus diszítményekkel bevont, alacsony kosarú síma kupát.

Fenekére vésve ezt olvassuk: „Isten dicsőségére és saját használatára készíttette Budapesten Kurtz Vilmos ferencvárosi h. plébános. 1888.“ A kívül-belül aranyozott kehely magassága 0·228, talpának átm. 0·123, kupájáé 0·10 méter. Súlya 520 gr. *Sturm Ferenc* építész terve szerint, *Dvorzsák* budapesti ötvös készítette, a ki előbb huzamos időn át Herpka Károlynál dolgozott.

Sturm Ferenc

4

Orsbon B.

EGYHÁZI SZERELVÉNYEK A BUDAPEST-FERENCVÁROSI R. KATH. PLÉBÁNIA-TEMPLOMBÓL.

Székesfővárosunk új templomai között a ferencvárosi r. k. plébániáé volt az első, mely az izléstelenség elkerülésével, középkori stílben épült. És hogy ez így történt, meg van a maga históriája. Nem követünk el indiskréciót, ha azt itt elmondjuk, mint mások által is követésre méltó példát.

Kurtz Vilmos, a jelenlegi plébános ferencvárosi adminisztrátorrá való kinevezése a régi roskadt kápolnanagyságú templomkát 1865 óta bezárva találta. Híre járt a lapokban, hogy új templom épül a régi helyébe. Meg is alkották a templomépítő bizottságot, de elfelejtettek bele szakértőt is választani. Ekkor találkozott az adminisztrátor néhai kiváló és lelkes archaeologusunkkal, *dr. Rómer Flórissal*, a ki így köszöntötte őt az utcán: „Maga templomot akar építeni és nem is konyít az archaeologiához?“

Ez szöget ütött a fiatal adminisztrátor fejébe. Könyvek után nézett, olvasott, tanult s temploma tervezésénél, később berendezésénél semmit sem tett a nélkül, hogy a szakférfiakat meg ne hallgatta volna. Így jött létre a szép templom *Ybl Miklós* tervei szerint, *Kurtz Vilmos* adminisztrátor kívánalmainak tekintetbevételével; így létesültek falain *Lotz Károly* és *Than Mór* festőművészeink ecsetéből a jeles freskók, a festett üvegű ablakok, a belső felszerelés, mely méltó kiegészítése újabb építőművészetünk ezen kimagasló alkotásának.

E templom külső és belső szépségének tanulmányozásakor — mert erre valóban méltó is — nem illethetjük elég dícsérettel azt a férfiút, a kinek a szép és nemes iránt fogékony lelkülete kezdeményezte és javarészben létre is hozta székesfővárosunknak szép alkotását. Kivált ha meggondoljuk, hogy nem csak harmincöt-negyven év előtt, a mikor az új ferencvárosi plébánia-templom megépítésének gondolatával és tervezésével foglalkozni kezdettek, de azóta is hány lelkész ment neki minden előtanulmány és készültség nélkül templomának! Hányan, nemcsak hogy újat nem tudtak alkotni nemesebb műizlésben, de a meglevő régit is, melyhez őseink hitbuzgóságának és bőkezűségének nemes emléke fűződik, avatatlan kézzel elrontották! Vonják le olvasóink közűl a tanulságot e sorokból mindazok, a kik e téren mulasztásokat követtek el s kivált az ifjabb nemzedék merítsen buzdulást a követésreméltó példából!

Multkor e folyóirat hasábjain bemutattuk t. olvasóinknak e templom hátralevő ablakaiba tervezett üvegfestmények kartonjait;* ezúttal pedig középkori stílben alkotott egyházi szerelvényei közül ismertetünk meg néhányat, melyek székes fővárosunk műiparosainak kezei közűl kerültek ki s így a hazai iparművészet termékei.

I.

Keresztelő készlet. Az egyházi szertartások közül a keresztelési szertartás az, mely leggyakrabban fordul elő, s mégis ezen szentség kiszolgáltatásához látunk templomainkban vagy legprimitivebb, vagy kevésbbé alkalmas eszközöket használatban.

A budapest-ferencvárosi r. k. plébániatemplom egyházi edényei közül méltán kimagaslik a sikerült fényképfelvétel után itt (1—3. ábra) közölt keresztelési készlet, mely *Sturm Ferenc* építész tervei szerint lőn megalkotva s három darabból áll.

Az ezüstből készült kerek tál 0·485 méter átmérővel bir, szélén a bevésett

* V. ö. IV. évf. 24—33. lap.

2-7 l
képpel

45-ik szám. Tizenegyedik évfolyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, november 6-án 1864.

☞ Előfizetési föltételek 1864-dik évre : ☜

a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt : Egész évre 10 ft Fél évre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság : Egész évre 6 ft. Félévre 3 ft — Csupán Politikai Ujdonságok : Egész évre 6 ft Fél évre 3 ft.

☞ Hirdetési dijak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg, 1863. november 1-től kezdve : Egy, négyszer hasábzott petit sor ára, vagy annak helye, egyszeri igtatásnál 10 krba; háromszor- vagy többszöri igtatásnál csak 7 krba számittatik. — Külföldre nézve kiadó-hivatalunk számára hirdetmények elfogad, Hamburg és Altonában : Haasenstein és Vogler. — M. Frankfurtban : Otto Mollien és Jaeger könyvkereskedése; Bécsben : Oppelik Alajos, — és Pesten : a kertész-gazdászati ügynökség is. Józseftér, 14. sz. a. Bélyeg-dij, külön minden igtatás után 30 ujkr.

A szent-gothárdi ütközet, és a vasvári béke.

(Történeti rajz 1664-ből.)

Az a roppant ozmán hatalom, mely hazánkat, saját fiainak párt-tusái miatt lenyügözve, vaskarjai közt oly erősen szorongatá, — az a kifogyhatatlan haderő, mely azt minden részeiben behálózá, melyet, ha a császári seregek vezetői, ujjat nem huznak a magyar hősökkel, ezek harczias vitézségét nem kicsinyelve, s ha maguk közt is nem szakadoznak külön részekre — több helyen, nevezetesen pedig, mind Nagy-Várad, mind pedig Érsekujvár falai alatt, egész tömegében meg lehetett volna törni, — elvégre forduló pontját érte el a Rába folyam jobb és bal partján az 1664-dik esztendöben aug. 1-sö napján Vasmegyében Szent Gothárd magaslatain és völgyeletein.

Alig hogy kihamvadának Zerinvára üszkei, melyet hös ura iránti irigységből, Montecuculi tétlensége segitett megdölni, a roppant haderövel Kanizsa alá megérkezett Kiuperly nagyvezér, kinek telhetetlen szomját csak magyar vér enyhitheté meg, már is azon tervezett, hogy Magyarországot egészen elnyelhesse.

És midön ezen tervet a jó törökdohányfüst fellegei közt elbizakodva beszéllné körülte álló basáinak, megdöbbenve csendité meg fülét az a kellemetlen hir, hogy Souchez német tábornok az érsekujvári basát Léva mellett tönkre verte, Párkányt elfoglalta, s az esztergomi hidat felégette.

Ezt megboszulandó, kevély szivvel indult ki kanizsai erös táborával, terve végrehajtására, melynek, hogy vér- és prédaszomjas serege előtt, minél nagyobb nyomatékot adhasson, először is, a kis komáromi várörséget — mely az óriás erö előtt meghódolt — becsületszava ellenére, gyilkos tatárjai által, a várfalakon kivül a szabadban, lekonczoltatta, a várat pedig fölgyujtatta. Ugyanezen szomoru sorsban részesült Zala-Egerszeg is. Az ártatlan földnépe, ezt látva, lakhelyét odahagyá, minden lélek menekült, ki hová tudott.

Másfelöl a császári sereg is, elhagyva Mura-Sziget közti állomását, Mura-Szombatnál átkelt a folyamon, és az Olaszországon keresztül megérkezett, és Rackersburgnál egy pár napig pihent franczia önkéntes segitö hadcsapatok fövezére gr. Colligni tábornokkal, nagy örömrivalgás közt — egyesült. Colligni első szava is az volt : merre van Zrinyi Miklós, hadd idvezeljem ?!

Ez egyesülés alkalmával, a foglyok és szökevényektől megérték a vezénylö tisztek, hogy a török had Györ felé huzódik, ezt és vidékét tüzzel vassal pusztitani. Igy egymást értve, a császári sereg is arra vette utját, még pedig annyival is inkább, mivel Zrinyi, ki Györ körül táborozott, épen nem birt kellö erövel a nagy fontosságu helyet és vidékét a törökök megrohanása ellen biztositani.

A császári összes és alkalmazható lovasság 12 faltörö ágyu kiséretében elöl ment, utána pedig a gyalogság vonult, a tüzérséggel együtt, a mocsárok felett a parasztok által, a maguk közlekedése és fenntartása, de a törököktöli félelem miatt lerombolt, ez alkalommal azonban ujra felépitett, hosszu és széles hidakon Körmend felé tartva, hol Nádasdy és Budiani kedves rokonok táboroztak, szinlelve, mintha az ellenséget oldalvást akarnák megtámadni.

A milyen makacs és elszánt erövel erőszakolák a törökök a Rábán való átkelést, épen oly vitézül verte azt vissza Zrinyi, Hohenlohe és Colligni, ki a küzdelem hevében forrón ölelve csókolta meg Zrinyit, tiszteletе jeléül.

Julius 24-én, mely napon a törökök átkelése a Rábán meghiusittatott, Montecuculi tábora a birodalmi, franczia s más egyéb kül-segedelemmel együtt 70,000 főből állt, mely, miután a török haderö felhagyott volna — más átkelési vonalt keresve — a Györ körüli átszállással, megindult lassan haladva Szent-Gothárd felé, szintén azon irányban, farkasszemmel nézve egymásra; mozgóvá tette magát a balparton a császári sereg is mint egy hosszan nyuló nagy erdő, melynek lombjait lassu szél ingatja. E pillanatban hasonló volt a Rába két partja óriási tüzhányó hegyekhez, vagy egy zugva háborgó tengerhez, melyen az utazók épen nem tudhatják, mikor temeti el öket a lávafolyam, vagy a magasra felcsapó hullám!

A törökök több helyen mindaddig erőszakolák az átkelést, mig nem az első komoly összeütközés a körmendi hidfönél megtörtént jul. 26-án. Korán reggel a császári egyesült sereg Kör-

Az akad. palota szobrai : IV. Nyelvészet. (Fénykép után.)

mend alá érve, a törökök által felgyujtott falvak magasan fölszálló füst fellegeiből észrevehette, de a kisebb ágyulövésekből is meggyőződhetett, hogy a törökök nem messze lehetnek a főerővel.

Csakhamar lovasok jöttek, jelentve, hogy a törököket tul a helységen tisztán ki lehet venni. Budiáni most Hohenlohehoz lovagolva, értesité a derék vezért, miszerint Körmend és Nádasdy tábora közt két út vezet a vizen keresztül, s rájuk nézve az egyik igen veszedelmes lehet, melyen az ellenség őket megkeritve, könnyen átjöhet. — Emlitett hidfőhöz Hohenlohe, a birodalmi sereg vezére, azonnal lovas őröket rendelt. Mindkét részről a hid körüli mozgalmak ugy fejlödtek ki, hogy másnap, jul. 27-kén, déli 12 órakor a dolog ütközetre került. — Az ellenség ugyanis nagy „Allah"-kiáltással rohanva a hidnak, azt el akará foglalni, miben a törököket nagyon elősegitette a halmos és csalitos helyiség, mely mögül, a jancsárok biztos helyen állva, szakadatlanul tüzeltek a hidat örző császáriakra, különösen pedig Nádasdy huszárjaira, kiknek kardcsapásait már eléggé ismerék, s kik, miután szeretett kapitányuk halva rogyott össze, nem kis zavarba estek.

A mindig jobban-jobban hallható ágyúzás, lárma és fegyverek ropogása azt okozá, hogy Hohenlohe, ki épen ebédhez készült, lóra ülve, sebes vágtatva nyargalt a helyszinére, magának tudomást szerzendő a dolgok állásáról. S látva a felbomlott rendet, azonnal intézkedett és az ellenségre keményen tüzeltetve, azt mindaddig feltartóztatá, mig Zrinyi, Colligni kiséretében, meg nem érkezett. Mindketten lovaikról leszállván, katonáik közé vegyültek. Zrinyi visszaemlékezve Zerinvára romjaira, oroszláni bátorság- és elszántsággal harczolt, mely nek tulajdona volt különben is. Colligni mindenben őt követve önkénteseivel, szintén föllelkesült a csatában, Zrinyi dicső kardforgatásának láttára, mely mindaddig villogott a hös kezében, mignem csapatjai élén, folytonosan felebb fokozódott lelkesültséggel küzdve, az ellenséget diadalmasan visszaverték. Fájdalom azonban, hogy ez alkalommal Colligni vitéz hadsegéde, *Chateauneuff*, agyonlövetett, többen pedig társai közől megsebesittettek.

A törökök nagyobb erőt gyüjtve össze, ismét a hid elfoglalását erőszakolák. Ezalatt Montecuculi is megérkezett testőrségével, kiket Körmend legszélesebb utczáján állitott fel. De mivel Hohenlohe katonái ezen föllállitás miatt szabadon nem mozoghattak, mely körülmény az ellenségnek csak előnyére szolgált volna, a fővezér testőrei a mellék utczákba rendeltettek. Mi megtörténvén, Hohenlohe 80 bátor lovasával, ismét a hidfőhöz vágtatott, vitézül nyomva vissza az ellenséget, mely a jobb parton, folyvást nagyobb csapatokban sorakozott, melyek zöméből, mint egy pokoli bánya, ugy szórták a tüzet a törökök.

Az ily elkeseredéssel folyt hid-ostrom, és hösies elszántsággal kitartott védelme folytán, Hohenlohe a hidfő felett álló toronyból, azon hir felől értesittetett, miszerint az ellenség nagy tömegekben a folyam mellett felfelé huzódik, alkalmasint, hogy a másik hidat kerithesse birtokába. — Ennek következtében Hohenlohe is azonnal erös gyalog és lovas csapatokat vont össze, melyekkel Zrinyi és Colligni lovassága csatlakozva, a hösök vezérlete alatt indultak, harczvágytól égve a kitüzött helyre, mely csakhamar veszélyesen fenyegetve volt. Zrinyi és Colligni távozta miatt azonban Körmend egy felől szabadon maradt, mit az ellenség észrevevén, Hohenlohéra, csaknem kiállhatatlan gyilkos tüzelést kezdett meg, és folytatott. Hohenlohe szorongatott helyzetét megtudván Zrinyi s Coll gni, mint villám azonnal visszavágtatva, mellette termettek, küzdve harczolva ellenállhatlan lelkesedéssel, mi közben mind Zrinyinek, mind herczeg *St. Aignan* legidősbb fiának lova agyon lövetett. E pillanatban az ellenség részéről ismét ujabb, és erősebb roham kisértetett meg a hid elloglalására, melynek vitézül való visszaverésével Colligni egyik kedves kapitánya : *Lachaut*, ki a hid főőrségét vezette, és az ellenséget már két izben megritkitotta, és szintén kapitány *St. Aignan* már emlitett herczeg kisebbik fia, ki égett a vágytól az ellenséggel küzdeni, jó kedvében tovább ment, mint kellett volna, a franczia vitéz katonák nagy bánatára, s az összes hadsereg méltó sajnálkozására, egy golyónak áldozatul estek. Az ifju herczeg holt teste megmentése felett, elkeseredett tusa fejlödött ki; mert midön a becses hamvakat, baráti és honfiai magukhoz akarák volna venni, az ellenségtől erös tüzeléssel fogadtattak, a midön több lovas, kik versenyezve a megmentésben, vakmerően a vizen keresztül usztattak, halva maradtak, De Sault gróf pedig Troisville marquissal jobb karján mindenik nehéz sebet kapott, több nemes franczia önkéntessel együtt, sőt maga Colligni is, ki védte az ifju herczeg hamvait megmentőket, föl- és alálovaglásában 20 főből álló segédletével, szintén megsebesült.

Az ellenség ezen vérszemet kapva, ujra vad dühösséggel erőszakolta az átkelhetést, miben azonban azon erős tüzelés következtében, melyet Hohenlohe sürü fák és bokrok közül kiméletlenül szórt rá, s melylyel az ostromló tömegeket megritkitá, épen nem boldogult. Végre azon fortélyt gondolta ki, miszerint egy helyben mozdulatlanul állva, oly sürün ágyuztatott, hogy serege jobb szárnyán — a balszárny folytonosan Szent-Gothárd felé haladván — a láthatárt elfedő füst-oszlopok fedezése alatt, egy szakasz lovassága csakugyan átjutott magát a Rábán, mit észrevévén Gunisch ezredes a horvátoktól, daczára annak, hogy czombját egy golyó furta át, melyből csak ugy folyt a vér, az átkelésről mégis sietve tudósitá Hohenlohét, ki rögtön egy máltai lovagot 100 franczia lovassal, 60 horváttal és Budiáni magyarjaival, kik már három zászlót foglaltak el, oda parancsolt, kik egyesülten önmaga vezérlete alatt, az ellenséget megtámadták, visszaverték, de a vezér drága szép lova alóla ellöve ett. — Igy lön megvédve a körmendi hid.

(Folytatása következik.)

Hazám ifjaihoz.

Szeretlek én ifju! hogy ha lelked
Szikrázó tűz, e bús éjelen.
Nem szeretlek! ha melledre hajtod
Födet, alélt, bús, élettelen.
Nem elég nagy-e, mely mindnyájunkat
Sujt, a veszteség?
És te hozzá lelked erejét is,
Oda vetnéd ráadásul még?!

Midőn a kést szurod kebelébe
Ládd-e, még a retek is kaczag!
Hányszor dalol vidám dalt a költő!
Holott szivén fajdalom fakad.
Mi az, a ki roskadoz mihelyt jó
Szerencséje fogy?
Zsák : peczkes, ha nyakig tele töltöd,
De ha üres, menten összerogy.

Ne vihar légy, mely följajdul, midőn
Nagy fejével szirtlyukba szorul,
Légy szőkőkut, ujra fényes légbe
Ugrik lába, a mint porba hull;
Ne légy rozsdás lakat, nyikorgó, ha
Fénye oda már;
Orsó légy, egy czérnaszálon függ az
Élte, mégis vidám tánczot jár.

Örvény szélén a vig kedv : oroszlán,
A sötét arcz : törött szárnyu lud.
Bús pofák, el! jertek karjaimba
Kaczagó leventék, vig fiuk!
Lángotok a bú közt : sötét felhőn
Nyargaló villám;
Sorsunk kemény! de a sasnak körme
Szikrát ép a kemény szirten hány.

Átok bár, de üdv is a csapás, hidd!
Edzi lelked, mint aczélt a tűz.
Mit se várok a kényencztől, kire
Élte ifjan rózsalánczot fűz;
Elpuhult báb! a sors : mén, megüli,
A mig enyeleg;
Szökjék egyet vadul! szinte látom,
A sárba mint dobja a nyereg.

Nézzétek ott amaz őszt! a mélybe
Sodrotta az örvény mindenét,
Minden kincsét : hit, remény, hazáját, . .
Csak nem lelke vidám erejét!
Mint támasz a rosz kunyhót, gyöngét a
Remény tartja fel,
A reménynek koldusmankójára
Nem szorult a férfias kebel!

Ifju! kidőlt bajnokinkra nézz, ha
Olthatatlan kinnak lángja fed!
Küzdelem közt rogyjon össze térded,
Gyáva panasz, omló köny helyett.
Vigan! mintha menyegzőben ülnél, —
Örömid torán.
Hadd boszankodjék, mely ellened tör :
Gúnyos sorsod, arczod mosolyán!

Szemere Miklós.

Az egészség ápolása az életkor különböző szakaiban.*)

II. A csecsemök kora.

(Folytatás.)

A csecsemő testi nevelése vonatkozzék a táplálkozásra, alvásra, mozgásra és tisztaságra. — *A táplálkozásra* nézve, melynek csak *tejből* szabad állnia, azt kövessük, hogy ezt csak az első napokban (legfölebb hetekben) juttassuk neki a kor, mikor rí, s minél előbb vigyük át *határozott időre*, mintegy négyszer napjában (például reggel, délben, estefelé és az éj beálltával); éjjel ellenben, midön táplálójának alvás által üdülnie kell, soha sem. A gyermek rívása által ne hagyja magát e rend megtartásából kizavartatni senki, hanem keresse fel inkább a rívás okát, minthogy ez más is lehet, nem épen éhség, s akkor el is kell azt okvetetlen távolitani, (péld. nedvesség, hideg, puffadtság, dugulás, kényelmetlen fekvés, tüszúrás vagy rovarcsipés). Ne felejtsük el soha, hogy a gyermeknél a rívás, ha érzi, hogy általa minden vágyait tüstént teljesittetheti, csakhamar akaratoskodása eszközévé válik, miről aztán ismét elszoktani vajmi nehéz. A maga idején azután hadd igyék a gyermek, habár több versen annyit, a mennyi neki kell, csak arra ne szoktassuk, hogy szopás közben egy-egy kicsit szenderegjen. Mi az *alvást* illeti, arra nézve az első koru csecsemő kissé másként viseli magát, mint a már idősebb; mert mig amaz (hihetőleg agyának még csak belső érlelődése miatt) többnyire csak alvással tölti élete első idejét, azalatt az érzékek fokonkinti felocsudtával s az általuk megindított szellemi (agybeli külső-) tevékenységnél fogva, az alvás egyre rövidebb ideig tart; mert hisz' csak az agy alszik. De valamint a táplálkozásnál a nevelők szabták meg, és pedig minélelőbb, az arra való időt, ugy kell azt teremtniök az alvás idejével is, mi által el lehet érni, hogy elvégre a csecsemő egész pontosan meghatározott ideig ébren van, más, ugyancsak szabott időt pedig tölt alva, (különösen éjjel és miután megitatták). E

*) *Bock* tanár „Az egészség négy könyve" czimü munkája magyar kiadásából, mely „a magyar nép szükségeihez alkalmazva" nem sokára meg fog jelenni. — *Szerk.*

Vas. Ujs. 1864.

most pedig az ős természet egyik müvének képét nyujtjuk, melylyel az a pálmák hazáját diszité, egy növény-szörnyeteget, mely a maga nemében épen oly nevezetes, mint a szintén Afrikából került, sokszor emlegetett gorilla.

E különös növény, melyről szólunk, egész 1860-ig ki tudta kerülni a minden ismeretlent fölkutató emberi kiváncsiság figyelmét. Dr. Welwitsch, egy Afrikában járt természettudós, az emlitett évben akadt reá Dél Afrika nyugati partjain, Benguela lapályaiban, a Negro foknál.

E növény, — mely föltalálója nevéről „Welwitschia mirabilis“ vagyis „Welwitsch csodavirága“ nevet kapott, — a legszárazabb homok-sivatagon tenyész, mely hónapokon át nem lát esőt. Törzsét, mely alig emelkedik ki pár hüvelyknyire a föld felett, barna és összerepedezett kéreg boritja. E törzs körülete néha a 14 lábat is meghaladja. Közepén mintha ketté volna metszve, csekély bemélyedés látszik, melyből mint valami széles szalag két óriási levél nyulik kétfelé, melyeknek mindegyike egy lábnál szélesebb, egy ölnél hosszabb, s sziłárdságra nézve a bőrhöz hasonló. E levelek a vénebb növényeknél majdnem egészen szétrepedeznek; de a mi legkülönösebb, e két levélen kivül többet nem hajt, hanem e kettőt kora ifjuságától késő vénségeig megtartja.

Nem kevesbbé különös azon mód, melylyel e leveleknél az idő folytán szenvedett csonkulásokat a természet viszszapótolja. A levél tövénél ugyanis a hajtás mindig uj, mindig ifju, s igy a folytonos növés kárpótolja a megcsonkult részeket a mindig egy és ugyanazon levelen.

A növény, mint gyanitani lehet, száz évig is elél, s e hosszu időn át, virágán és gyümölcsén kivül, semmi uj hajtást nem hoz, hanem megmarad oly állapotban, a mint csirájából képződött.

Gyökere mélyen nyulik a földbe, s több ágat képez.

Virágai a törzs fölött mintegy 40 levélből állanak, melyek páronkint keresztalakot formálnak, s élénk veres szinüek. Ezekből képződnek gyümölcsei, melyek alig egy-két hüvelyknyi, csapos ágacskákon függnek.

Vajjon a növény, vagy bogyója fölhasználható-e, azt még a későbbi vizsgálódások fogják kideriteni.

Képünkön a főábrázolat magát az épen gyümölcsöt hozó növényt mutatja gyökerével együtt. A mellette levő egy ifjabb növény gyökerének átmetszetét ábrázolja, mig a baloldalon érett gyümölcsei láthatók.

A szem.

Az arcz legremekebb része a szem. Hangos hirdetője ez az alkotó bámulatos bölcseségének. Akár a szem egyes részeit, a bennök föllelhető ritka arányt s összhangzatot, akár csudálatos működését, akár végre physiognomiai jelentőségét veszszük figyelembe — a vizsgáló szellem minden esetben kénytelen elismerni, hogy e kisded érzék a teremtés gyöngye.

A szem áll szemgolyóból, mely zsiros sejtszövettel ellátott csontüregben fekszik. A szemgolyónál külsőleg két hártyát kell megkülönböztetnünk. — A szaruhártya (Hornhaut) erősb görbületü, kemény és átlátszó. — A kemény-hártya (harte Haut) fehér és átlátszatlan. — A szaru-hártya megett van a szemcsillag, mely elől különféle embereknél különféle szinünek mutatkozik, s középen gömbölyded nyilással szemfénynyel — látabbal — bir.

Az éji állatoknál a szemfény sokkal nagyobb, mint a nappaliaknál, ennélfogva sötétben is jól látnak. A szemcsillag megett van a szilárd és átlátszó jegőczlencse, melynek alakja kétszer domboru lencseszerü, s hátsó része erős hajlásu. E lencse a szemet elő- és hátkamrára osztja. A kemény-hártya belseje barna sejtszövettel van behuzva, melyet az érhártya takar. Az érhártya, ugy szintén a szemcsillag belső része is sötét-barna mázzal van bevonva, hogy a fény vissza ne verődjék a szem belsejétől. Az érhártya belső részét az idegrecze takarja. Az előkamra viz-nedvvel (sós folyadékkal) a lencse megetti ür pedig üveg-nedvvel (nyulós átlátszó folyadékkal) van megtöltve. A szem mozgása hat izom segélyével történik, s elül átcsillogó szempillák által védetik.

A látás ekképen történik: a fénylő tárgyból kiinduló sugarak, a szaru-hártyára esnek, s szabadon átbocsáttatnak. A viznedvben töretnek a függőlegeshez és ez által összegyüjtetnek a szemfénybe. A szemfényen keresztülhalad a sugár és a lencsére esik. Ezen lencse mint kettős domboru lencse a sugarakat még jobban összegyüjti, és gyupontja közelében egy valódi képet képez. Hogy ezen kép valamikép nagyobbnak tünjék, erre szolgál a másik folyadék, mely a sugarakat némileg széttartókká teszi. Ez által keletkezik tehát az ideghártyán egy valódi és megforditott kép. Hogy ha a tárgy közeledik, a kép távozik, hogy ha a tárgy távozik, a kép közeledik, e végből a szem azon tehetséggel bir, hogy ruganyos ideg segélyével a lencsét vagy ki- vagy befelé mozdithatja, az az alkalmazhatja magát.

A tárgyakat mi egyenesen látjuk, noha ezek az idegreczén visszásan jelennek meg, mert t. i. mi nem ezeket látjuk, hanem mivel a szem a fénylő pontot azon irányba helyzi, a melyben a fényhatást nyeré. A tárgy alsó pontjai azonban a szemben fölül képződnek, a baloldaliak — jobban stb.

Hogy két szemünkkel a tárgyat csak egyszeresen látjuk, az onnét van, hogy a képek a két szemben az idegrecze hasonfekvésü helyein jelennek meg, ellenkező esetben a tárgy kettőzött, ugy például egy égő lámpa kettőzött, ha az egyik szemet ujunkkal félretoljuk.

A tárgyat csak akkor láthatjuk tisztán: 1) ha a kép valóban az ideghártyára esik, 2) ha a tárgy a megkivánt nagysággal bir, 3) ha a tárgy elegendő fényes, és 4) ha elegendő ideig a szemre hat.

Minden embernek van éplátási távola. Az egészséges szem láttávola 8—10 hüvelyk. Szemek, melyek kisebb láttávval birnak, rövidlátóknak mondatnak, azok pedig melyek láttávja nagyobb, messzelátóknak. E hibákon segitünk a szemüvegek által. Nem lesz tehát érdektelen, ha ez alkalommal a szemüvegekről is röviden értekezünk. A szemüvegek lencsék, melyekkel biztosabb nézés végett, a rövid- s messze-látó emberek élnek. Ha a kép a szemben az idegrecze elé esik, mint a rövidlátóknál, ugy annak az az oka, hogy a rövidlátó szaruhártya, s a jegőczlencse igen domboru, s igy a sugarakat erősen töri meg, mi által az ugyanazon fénytömeghez tartozó sugarak, miután az idegrecze előtt vágják egymást, nem egy pontban, hanem csak egy kis sikon találkoznak, s ez által egy bizonytalan kép jő létre. Miután azonban a rövidlátó a szaruhártyát s a jegőczlencsét nem teheti kevésbbé domborubbá s az idegreczét sem alkalmazhatja tetszése szerint, igy egy egy szórólencsét kell a szem elé tenni, mely a képet az idegreczére vezesse. A messzelátónál minden ellenkezőleg van. Az átlátszó szaruhártya s a jegőczlencse kevésbbé domború, a sugarak kevésbbé töretnek meg, mi által a kép az idegrecze megett képződik, s bizonytalan, miután ugyanazon fénytömeghez tartozó sugarak az idegreczét nem egy pontban érik hanem egy kis felületlen, s igy csak megette vágják egymást — s miután azon szemrészek sem domborubbakká nem tehetők, annálkevésbbé az idegrecze alkalmazkodható, s azért a szem elé egy gyüjtő-lencse alkalmazandó, mely a képet az idegreczén létesitse. Különféle foka van a rövid s messzelátóságnak, miután az érdekelt szemrészek kevésbbé vagy jobban domboruak. Messzelátók rendesen a magasabb koruak szoktak lenni, miután ezeknél a szaruhártya s jegőczlencse kiszáradás által kevésbbé domboruvá válik. A rövidlátás rendesen a középkoruaknál gyakori, noha fiataloknál is találjuk rendesen előidézve hosszabb müködés által, mely a szemet erősebben igénybe veszi, p. o. irás, olvasás rajzolás stb. Ily segitő lencsék nyomát már az ókorban is feltaláljuk, igy Pliniusnál olvassuk, hogy Neró császár a gladiatorok párviadalait egy smaragdon keresztül nézte, más iróknál is találunk egyes helyeket, melyek segitő lencsék létezését gyanittatják. — Layard Ninive romjai között talált egy domboru hegy-jegeczből való lencsét, mely hihetőleg szintén optikai czélból készült. A tulajdonképeni szemüvegek feltalálójául ujabb időben az olasz Salvino d'Armato tartatik, kinek Florenzben a Santa Maria egyházban levő sirkövén e következő fölirás olvasható: „Itt fekszik Salvino d'Armato, Degli Armati, a szemüvegek feltalálója. Isten bocsássa meg büneit. Anno D. 1317.“ Ez mesterségét valószinüleg a pizai Spina Sándorral közölte, ki 1313 körül halt meg, s ezt tartották az előtt a szemüvegek feltalálójának. A XIV-ik században már nagyban el voltak terdjedve a szemüvegek; egy 1463-ik évből való chirurgusi munkában bizonyos szem-viz fordul elő, és hozzá van téve „ha ez sem használ, ugy a szem-üveghez kell folyamodni.“

Miután a szem oly megbecsülhetlen érzéke az embernek, magában értetődik, hogy annak kimélésére legfőbb gondot kell forditanunk, mire nézve a tapasztalás következő szabályokat ajánl megtartani:

1) Óvakodjunk, nehogy a szemnek igen erős vagy igen gyönge fényt engedjünk, azért nem kell a napba tekinteni, szürkületkor irni vagy olvasni; szintén tartózkodjunk a fehér tárgyaktól, melyek erős fények miatt a szemet elkábitják, ilyenek a hó a fehér fal stb. 2) Minden rögtöni változása a fénynek a szemnek ártalmas, s azért ovakodjunk sötétből rögtön nagy fénybe átmenni, p. o. pinczéből a szabad udvarba, a háló-szobában az ágyat is ugy kell elhelyezni, hogy a korány fénysugarai ne essenek az ébredő szemeibe. Ha villámlik éjjel, nem tanácsos belenézni, s ilyenkor legjobb, az erős fényrohamot gyertya gyujtás által mérsékelni, ezen okból nem helyeselhető az ellenzők használata, kivéve már a beteg szemeknél. 4) Minthogy a fénysugarak közt középszerű töréssel a zöld bir, a szem kimélésére ezen szin legalkalmasabb, a mennyire tehát csak lehet, engedjünk a szemnek zöld szint főleg ott, a hol dolgozunk és tartózkodunk, noha a szobát zöld szinűre festeni veszélyes, miután a zöld szin mirenyből készül. 5) Vigyázni kell, hogy a szem rögtön

Az akad. palota szobrai: II. Történettudomány. (Fénykép után).

föl ne hevüljön, ezért télen óvatosan kell a meleg szobából a hidegre menni s viszont visszatérni. Ezen oknál fogva nem jó mindjárt a fölkelés után szemünket hideg vizzel mosni. 6) A tapasztalás mutatja, hogy vannak bizonyos tárgyak, melyek vagy belsőképen vagy külsőleg a szemre ártalmasan hatnak, ide tartozik a) a füst, b) a por, c) a szél — a két utolsó gyuladást okoz, d) a szeszes italok erős használata, ide számithatjuk továbbá a lelki állapotokat is, különösen a haragot. Végre leginkább ártalmas a szemnek a hosszu éjelezés és a kicsapongó élet. A régiek azt gondolták, hogy a fördés, s a hüvelyes vetemények ártalmasak a szemnek.

A szem a lélek tükre. Nincs érzet a lélekben, melyet a szemek nyomban el nem árulnának, ha csak ezt a legkiszámitóbb szinlés nem gátolja. A szemekből — mondja egy jeles német iró — szikrázik ki a gondolat villáma, fénylik ki az ész, és a lángelme tüze; a pillantásban festi le magát a bátorság és a karakter magassága. A kéj csillogtatja a szemeket, a harag lángokat gyujt bennök, a szomoruság lenyomja, a félelem nyugtalanul mozgatja ide s tova, avagy előszoritja őket, a tisztelet lesüti, a gyöngédség szelidekké teszi, — a szem kialszik a lélekkel; kiknek holt szemök, s mitsem jelentő pillantásuk van, elárulják lelkük semmiségét, s szivök fagyát. *Kávon Lajos.*

Levelek Szilézíából.

I.

Gräfenberg, szept. 25.

Szilézia örökzöld vidékein nem oly könnyü az élet, mint látszik — bár igen szépnek látszik innen Gräfenbergből, mikor szép idő van. Ugyanis az aratás csak most, szeptember végével kezd vége felé járni — és sok jó zabot, gabonát learatnak a gondos gazdák, mielőtt kellően megérnék, mert jól tudják, hogy a tél közel van s az itteni termés legjobb időben sem elegendő a helybeli szükségek fedezésére. Nem is találunk itt egy kalászt, vagy egy maroknyi kihullott magot a tarlókon. Gondosan le van kaszálva a szalma gyökérig s be van hordva minden szál — pedig a kasza után egy-egy nő megy, kiteregeti a kalászos növényt, hogy száradjon és száradása közben gyakran megveri az eső vagy erősen megsüti a nap, ugy, hogy nem volna csoda, ha tartalma jórészét eleresztené .... De nem is olyan itt a gabona, mint nálunk. Óra-negyedekig zuhog a csép vagy cséplőgép, mig a zöldfüvekkel — többnyire lóherével félig telt szalma közül, egy-egy maroknyi mutatóhoz jut az ember; és a buza sápadt, pöffedt, a rozs zöld, az árpa fakó, a zab barnasárgás, bár jó sulyos. Nem ereszti itt el a kalász az ő tartalmát; de addig ütik-verik, mig egy szem sem marad benne. És szorgalmasan hozzá lát a nép a csépléshez, pedig nem jó gazda, ki idei terméséből eszik kenyeret. Vetni is előbb kell, mintsem ki volna csépelve — vagyis a tavalyihoz kell nyulni, honnan természetes, hogy egy rendes gazda sincs egy vagy másfél évi tartalék gabona nélkül — s igy szó sem lehet valamely rögtönös inségről egy évi rosz termés miatt. Innen világos, hogy a kissé mostoha éghajlat takarékossá és oly szorgalmassá teszi az embert, mint a minő gondtalanná és heverés kedvelővé teszi a rendesen kedvező éghajlat.

Értelmes, takarékos, tevékeny nép Szilézia népe, melynek tevékenysége sajátszerü alakot adott a vidékeknek; pedig igen kevés anyagi erő felett rendelkezik, mert egyenkint kistermetü, vézna, sápadt, izomtalan mindkét nemben — — a minek oka valószinüleg a hiányos vagy hamis táplálkozás, mert mindig csak a legegyszerübb s többnyire növényi tápanyagokból élvén, szerkezetük nem épitheti ki magát kellő terjedelemre s idomra .... A népvándorláskor merész vezérnek kellett lennie, ki népét ide terelte vagy telepitette. Hideg kavicsos agyag itt a sikföld; a hegyek közt pedig nincsenek síkvölgyek — még a völgyi patakok is ritka helyen képesek kiönteni, bármily zápor után. Egyenkint nyulnak el fél, egy vagy másfél mérföldnyi hosszan a falvak házsorai; vagy szét szórvák a dombhajlatokba egy egy kis patak mellé. A majortól vagy bérháztól kezdve hosszan nyulik fel a tag, a birtok, a tetőkig — kis táblákra szaggatva, melyek mindmegannyi lépcsőzetet vagy scarpot képeznek — ugy hogy a táblácskákból gondosan kiszedett kődarabok egybetorlaszoltatván némely rendithetlen sziklák közé, fentartják, megtartják a következő megmentett földet. A tetőkön rendesen egy egy darabka erdő képezi a tag végét, melynek termékeit háton vagy taligán hordja le a nép. ...

Nehéz feladat volt, ezen szántó földeket a következő s fáktól kitisztázni. A felső táblákhoz már nem lehet szekérrel menni. Némelyik oly meredek, hogy a szántást is emberi erővel kell véghez vinni. Ön erejével müveli némelyik család eme táblákat, pedig szép (3—4 száz ftos) lova van és szép tehenei vannak, melyek hámba fogva (néha a lóval vegyest, néha egyenkint egy egy ekébe) jó szolgálatot tesznek. De a ló és tehén: „tőkepénz, melyet kimélni kell, hogy jól kamatozzék" — és: „oktalan állat, mely nem tud nélkülözni" ... ezért ezek abraka soha sem hiányzik, mig a család vékony ételekkel s gyümölcsökkel tömi tele éhező gyomrát — mely pedig szintén abrakot (pecsenyét) kiván. A takarékosság ezen tulzása kiterjed az iparos osztályra vagy az iparos gazdára s családjára is, mely télen át fon, sző, fur, farag stb. annyira, hogy ezek sem izmosabbak s nem pirosabbak; sőt a gyármunkások sem, bár már ezeknek rendes jó keresetük van. A nélkülözés ezen fokát már hibáztatnunk kell — bár ez mégis jobb a bővelkedésnél, mert annak következménye az anyagi gyarapodás e mostoha ég alatt, mig a bővelkedés következménye az elszegényedés — kedvező ég alatt ..... és átalában azt, ha az ember keveset eszik, ritkán bánja meg, mig ha sokat evett, gyakran megbánja. — Hibáztatnunk kell a tulságos nélkülözést, de *a takarékosság oly vagyon*, mely nélkül, Szilézia népének nagyrésze folytonos éhhalállal küzdene. *K. L.*

II.

Gräfenberg, szept. 26.

Szilézia szép földén nehéz az élet, mert kevés a müvelhető föld, sok a nép; és mégis számos vagyonos családot találunk, kiknek jövedelme Osztrák-Sziléziában 50—60 ezer ftra, s Poroszban Sziléziában, mert földje kedvezőbb, ugyanennyi tallérra megy. Pedig nincsenek itt ezer meg ezer holdnyi szántóföldjei a nagyobb birtokosoknak sem. Megoszlik a gazdálkodás, annyira, hogy nem tudnók meghatározni, melyik ága legjelentékenyebb. Kevés eladó gabonája, kevés juha s vonómarhája van a birtokosnak. Nincsenek nyájai, ménesei, gulyái stb., de van szép nagy gyümölcskertje, melynek terméséből bort, s más kivonatokat készit; van szesz- vagy czukorgyára, melyben földje termékeit értékesiti; megőrli gabonáját, némelyik minden gabonatermését kenyérré alakitva, addogálja el; vannak szép erdő-birtokaik, melyek nem döntetnek le sectiónkint, és mégis szép jövedelmet adnak, mert folytonosan ritkitják és ültetik. A ritkitásban jelentékeny szerepet visznek a viharok, melyek jól kikeresik, mely fák állnak gyönge lábon, s ezeket kidöntögetik; az ültetés végett pedig rendes iskolákat találhatunk a hegytetőkön, melyek növendékei csakhamar helyére lépnek a kidőlteknek, mig a megmaradt idősb fenyők, melyek gyökerei kellően megkapaszkodhatnak a szikladarabok közt, gyönyörü szál fákká s árboczokká növelkednek, s egyenkint 80—100 ftért adatnak el.

Sok szép erdeje van Sziléziának, és mégis takarékosan bánnak itt a fával. Fürészszel megy az aprózás az erdőkben; és oly pontosan ki van mérve az ölnek széle hossza, hogy épen nem csalatkozhatik sem a vevő, sem az eladó. Jelentékeny hasznot hajt a vadászat, melyre csupán a nagyobb birtokosok jogositvák. E napokban is hallottunk esetet, midőn egy lövésre két őz esett; mert csoportosan járnak, s Gräfenberg vidékén ritka nap, hogy némely eredménydús vadászat hirét ne vennők, (báró Humboldt, Rucsinszky, Friedenthal, Skumovics stb. jeles család birtokain, kiknél a magyar fürdővendégek kitünő szivességgel fogadtatnak) s Gräfenbergben 50 krért kapunk egy egész fogoly madarat jól elkészitve, pedig a tavali kedvezőtlen idők miatt a vadak itt is nagyon megritkultak, tavaszfelé több mint száz őz találtatott megfagyva, vagy kiéhezve.

Szilézia népének mintegy harmada idegen kenyeret eszik s e kenyeret a gyárakban s műhelyekben keresi. Sok jó len terem itt, de ez mind kevés a feldolgozáshoz — mert erre nézve föld és ég egyaránt kedvező. Sok magas kéményt láthatunk itt a völgyeken a patakok mellett is, bár az erőmüvek viz által hozatnak mozgásba, mert a fonó gyárakban a finomabb szálakhoz meleg vizet használnak, mint szintén egyrészt a a fehéritőknél is, hol a chlormész sehogy sem megy ki divatból — pedig ez nem erősbiti a szálakat. Mindemellet az itt készült asztalnemüek elsőknek tartatnak a birodalomban, — holott, mint tudjuk, Ausztria minden más államok felett áll ezen iparra nézve. Itt a freiwaldaui gyáraban (Raiman gyáraiban) készittetnek a bécsi udvar számára szükséges asztalnemüek és most a mexikói császár számára 80,000 frt. áru ily fehérnemüek vannak megrendelve.

Semmiben sem gazdag, de semmiben sem szegény Szilézia, mert népe szorgalmas, takarékos és ügyesen értékesiti mindazt, mit a föld és ég ad — vagy mi a földgyomrában találtatik. Szén és vasra nézve azonban bár csak némely pontja, nagyon áldott: annyira, hogy vas ipara terjedelméhez képest jelentékeny. Államgazdáink csupán az Osztrák-Sziléziában gyártott gyári és kézmüvi készitmények értékét 88 millió frtra teszik, mig a szorosb értelemben vett Magyarországét csupán 103 milliónak mondják évenkint. Szerintök a gyapjuipar még jelentékenyebb, mint a vászonipar. Pedig ehhez kevés nyers anyagot adhat, kivált ezen hegyes vidék, bár, ha jól emlékszem, épen Rucsinszky juha nyerte az első érmét a londoni kiállitáson. Annyi bizonyos, hogy az itteni virány szép, jó, gyönyörü. Egész nyáron át el van lepve minden bokor, minden mező számtalan virággal, oly illatos a lekaszált rét, sőt a tarló is (mert a gabona közt dus növényzet tenyészik), oly illatos egy-egy szekér elevenzöld széna, hogy a légkört messze betölti. Hogy pedig i t soha nem hervasztja el a nyári hőség a virányt, arról eléggé kezeskednek azon növények, melyek lábunk alatt (Gräfenberg alatt) tenyésznek, mint p. o. az alpesi rózsák, holott rendesen csupán a határozott hideg, a hóvonal alatt tenyésznek örömest. — Megdöbben a magyar ember, midőn látja, hogy itt reggelenkint mennyi szép szamócza (földi eper) kapható olcsón, ily késő időben (szept. végén) — vagy ha látja, hogy itt egyik kertben egy fiatal cseresnyefának gyümölcse még piros. Valóban nehéz dolog, ily regényes de szegény vidéken megélnie a népnek — de mégis meg él. — Ritka eset, hogy valamely család eladná táblácskáit — s életmódjuk kezeskedik arról, hogy kellő szorgalom s takarékosság mellett, kevés értelemmel is elég jól megélhet az ember, még azon vidékeken is, hol a vasutak épitése csak pium disiderium. *Kubinyi Lajos.*

Rendkivüli természetü emberek.

(Vége.)

Irtózók.

Poole János suffolki haszonbérlő fia már gyermekkorában nagy ellenszevvel viseltetett az érczpénz iránt, a mennyiben rá nem nézhetett, annál kevesbbé érinthette azt. Apja mindent elkövetett, hogy e hibát belőle kiirtsa; pénzzel kinálta, elmondta, hogy azon mennyi hasznost és szépet vásárolhat, — igyekezete füstbe ment, a fiu a pénzt el nem vette. Eleinte azt hitték, hogy makacskodik s más előtt nem akar pénzhez nyulni, titkon tehát rézpénzt tettek zsebébe, melybe benyulván mihelyt a pénzt érintette, kezét borzadással rántotta ki s órahosszig tartó in rángatózásba esett. Majd ezüst pénzzel tettek próbát, még roszabb következése lett, mivel nagyobb rángatózások vették elő. Nem sokáig élt, ifju korában elhalt.

Boerhave oly embert emlit, kinek orra vére azonnal elkezdett folyni, mihelyt sajtot szagolt.

Muratorinak volt oly barátja, ki az egér látására elhalaványult.

Ugyancsak ő emlit egy katonatisztet, a ki oly antipathiával viseltetett a nők iránt, hogy ha velök volt, elsápadt s egész teste izzadni kezdett.

Boyle oly egyénről tesz emlitést, ki a harangszó hallására elájult.

Bizonyos izlándi nemes a sült ángolna látására megbetegedett. Egy bizonyos nő, ha levégőben repülő tollat vagy papirdarabokat látott, azonnal orditott. Vannak, kik a pók látására elhalaványulnak s megijednek, mások a macskával, békával vannak igy.

Pechman János hires hittudós a seprestől irtózott. Mihelyt seprést hallott, elkezdett nyugtalankodni, nehezen lélekzett, sőt fuldoklott, mint a kit fojtogatnak. Imádkozása közben, midőn lelke egészen el volt foglalva, ha seprést hallott, elhalványult, nyugtalankodni kezdett és egész testében reszketett. Ha az utczán seprőkre bukkant, futott más utczára. Sőt a társaságokat is ott hagyta, vagy az ablakon könyökölt ki, ha valaki pálczájával a padozatot horzsolta.

Bizonyos lelkészt egy, különben jó kinézésü hallgatója annyira zavarba tudott hozni tekintetével, hogy a lelkész valahányszor a szószékben megjelent s emlitett hallgatójára tekintett: összerezzent, lélekzete csaknem elfult s szent tisztét

41-ik szám. Tizenegyedik évfolyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, oktober 9-én 1864.

☞ Előfizetési föltételek 1864-dik évre : ☜

a **Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt** : Egész évre 10 ft Fél évre 5 ft. **Csupán Vasárnapi Ujság** : Egész évre 6 ft. Félévre 3 ft. — **Csupán Politikai Ujdonságok** : Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

☞ Hirdetési dijak, a **Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat** illetőleg, 1863. november 1-től kezdve : Egy, négyszer hasábzott petit sor ára, vagy annak helye, egyszeri igtatásnál 10 krba; háromszor- vagy többszöri igtatásnál csak 7 krba számittatik. — Külföldre nézve kiadó-hivatalunk számára hirdetmények elfogad, **Hamburg és Altonában : Haasenstein és Vogler. — M. Frankfurtban : Otto Mollien és Jaeger** könyvkereskedése; **Bécsben : Oppelik Alajos, — és Pesten : a kertész-gazdászati ügynökség is.** Józseftér, 14. sz. a. Bélyeg-dij, külön minden igtatás után 30 ujkr.

A magyar akademiai palota jelen állása.

Ama fényes palota, melyet a hazai közszellem a tudományoknak emel, s melynek láttára száz meg százezer ember megnyugtató önérzettel mondhatja el magának : ehhez te is járultál filléreiddel! — az akademia háza, minden fennakadás nélkül, szorgalmasan épül s az egészen tető alatt álló, kivülről bevégzett monumentalis épület már most is — bár nagy részét még mindig állványok takarják — diszesen emelkedik ki a pesti dunapart háztömkelege közül.

A közönséget méltán érdekli e középületünk épitési menete, s épen ez indokolt kiváncsiságnak vélünk eleget tehetni, midőn az épités jelen állásáról s az épület beosztásáról, mint az most már világosan kivehető, időszakonkint megemlékezünk.

Elmondjuk egy közelebbi látogatásunk alkalmával tett tapasztalatunkat.

A fő bejárás a lánczhid-tér felé nyiló három ajtón vezet a nagy csarnokba, melynek boltozatai stuk-bordáikkal szürke márvány oszlopokon nyugszanak. Ezen oszlopok talapzata veres, fejezete pedig fehér márványból van. Az oszlopok már mind fel vannak állitva, a csarnok beboltozva és a stuk-munkálatok felrakása folyamatban van.

A nagy csarnokból nehány lépcsőn feljut a látogató a nagy galleria-alaku folyosóba, mely földszint, az első és második emeleten ismétlődik; ezen folyosó összeköttetésben áll az akademia-utczára nyiló kocsi-bejárattal és az ezzel összefüggésben levő kisebb előcsarnokkal. A nagy folyosóból jut az ember a fölépcsőre, mely szürke márványból készül és a második emeletig vezet föl.

Földszinten balra, a Duna felé, 3 teremben és egy az udvarra nyiló külön teremben vannak alkalmazva a könyvtári helyiségek, melyek boltozatai sugár vasoszlopokon nyugszanak.

A könyvtárral szoros összeköttetésben van a lánczhidtérre eső nagy nyilvános olvasó-terem és az akademiai tagok külön olvasó-szobája, azonkivül az udvarra egy nagy terem Antiquák számára és még egy kisebb helyiség az akademiai tagok használatára.

Az akademia-utczára eső részben földszinten 4 bizottsági ülésterem és a könyvtárnok lakása, valamint a Kisfaludy-társaság terme van elhelyezve.

Az első emeleten a már előbb emlitett nagy (itt oszlopzatos) folyosóból nyilnak az ajtók a közgyülési nagy terembe, melynek

Az akad. palota szobrai : I. Törvénytudomány (Fénykép után).

24, fehér-veres márvány oszlopai tartják a közönség számára alkalmazott karzatokat. A terem maga öt diszes ablakkal, illetőleg ajtóval, a lánczhidtérre eső erkélyre nyilik. A nagyterem mennyezetét 24 karyatida tartja.

A terem falainak alja 4 láb magasságban, valamint az ajtók is, az akademiának Mexikóból László Károly hazánkfia által ajándékképen küldött mahagoni fával lesznek boritva.

A dunai oldal közepén van továbbá a kisebb és nagyobb rendes ülésterem elhelyezve, egy előteremmel és összeköttetésben az elnöki és titkári szobákkal, valamint egy külön lépcsőn elérhető hivatalos irodával, mely az udvarra szolgál.

A lánczhidtér felé, a nyilvános olvasó-terem felett a természettudományi osztály ülésterme és kisérleti helyiségek vannak elrendezve. — (A rendes ülés-terem, már igen előre haladt; a gypszdombormüvek a lapos boltozatu mennyezeten, valamint a falakon már készek, s bizton remélhetni, hogy még ez öszszel tökéletesen elkészülnek; falai ennek is alul mahagoni fával borittatnak.) Részint az akademia-utczára, részint az udvarra vannak elrendezve a pénztárnok és titkár lakásai, külön lépcsővel.

A második emeleten a folyosóról nyilnak az ajtók a nagyterem karzatára, mig a dunai és lánczhidtéri oldalon az Eszterházy-képtárnak szánt helyiség van alkalmazva. A termek egyikéből bánsági márványból készült lépcső vezet az akademiai nagyterem, a folyosó és lépcsőtér fölött elhelyezett Eszterházy-képtár főtermeibe.

Az udvarra eső részben a második emeleten vannak a felsővilágitással ellátott helyiségek, melyek a magyar képzőmüvészeti társulatnak adattak ki haszonbérbe.

Az akad. utczára eső részben a képtárfelügyelő és szolga lakásai vannak alkalmazva, valamint az utczára eső mezzaninban (fél emeleten) is, a szolgák számára készült lakások vannak.

A lánczhid-térre eső közép rész-

ben, illetőleg az akademiai nagyterem, nagy folyosó és lépcsőtér feletti helyen 8 nagy képtári terem van alkalmazva, melyek közül a 4 legnagyobb felsővilágitással van ellátva. — Ezen helyiségek fogják a képtár középpontját képezni.

A külső homlokzat közepén az akademia hat tud. osztályára vonatkozó szobrok látszanak, (melyek Wolf berlini tanár és szobrász műtermében készültek, s melyek egyikét, a törvénytudomány jelvényét, lapunk mai számában fényképi másolat után közöljük; később a többieket is meg fogjuk ismertetni); a dunai oldal közepén még 4 más hasonló tárgyu szobor fog felállittatni, a sarkokon pedig különféle nemzetbeli tudósok és művészek szobrai alkalmaztatnak (Galilaei, Révay, Leibnitz, Newton, Des Cartes és Rafael). — A középső épületnek négy sarkára pedig sphynxek fognak tétetni. — A külhomlokzaton alkalmazott márvány-berakványok pécsi márványból vannak.

A könyvtár már jövő évi sz. György-napra be lesz rendezve, valamint a magán lakások is. A nagy termet és a képtári helyiséget kivéve, a vakolási munkák legnagyobb részt már elkészültek. — Az udvar és a többi részek is, a nagy termet és a felette lévő képtárt kivéve, még ezen öszszel ki lesznek vakolva.

A lakások egy részébe e napokban ideiglenesen már az épitési személyzet fog költözni, és teljes reményünk van, hogy jövő sz. György nap után az Akademia tudományos működése már a palotában fog folyni. — A nagy terem pedig, ha csak némileg kedvező anyagi viszonyok közt foly is az épitkezés, hasonlóképen jövő évi május vagy juniusban egészen elkészülhet, s ha kedvez a szerencse, összesen három évnél nem sokkal több időbe fog kerülni a tudományok fényes magyar hajlékának teljes fölépitése. Ohajtjuk, hogy ugy legyen.

Csaba királyfi.

(Székely rege.)

I.

„Legyünk mi bár a föld ölében,
Nagy messze tájon, — fönn az égen,
Ha zúg a vész: — mi itt leszünk. —
A földre, vizre, tűzre, légre
Megesküszünk Hadúrra végre,
Hogy itt leszünk, megérkezünk!“

Csaba királyfi s hősi serge
Igy esküvék, nagy utra kelve . . .
Ám alig távozék tova:
Már zúg a vész; — körül a népek
A székelyekre rátörének,
Már lángban a csaták hona . . .

A nap ha kél, ha estve tér meg,
Omlása nem szünik a vérnek,
Csendül a kard, röpül a nyil; —
Az ősz Gyulák csatás szavára
Ezrek borulnak éjszakára,
Csak nyil a sir, meg ujra nyil.

A roskadók szivén a bánat
Keserg, borong, a kis haz nak
Vesztén, — kit a vész eltemet. —
— De im, vihar zúgása hallik,
A két hegy orma egybehajlik,
A föld inogva reng, remeg. —

S e jelt amott a bérczek alján
A távozók vezére hallván:
Szakasztja folytatott utát,
Visszasiet vitéz hadával.
S a kis haza szorosin átal
Sötétlő éjfélen jut át. —

Mint óriás sasok leszállnak,
Terén a vértivó csatáknak,
A melyet vér, s halott lepett. —
Riadva kél az éj csatája,
S reggelre a hadak hazája
Szabad, s fölötte fény lebeg.

És mig a székely földerülve
Áldoz, toroz tömegbe gyülve
A honszabadság ünnepén:
Dobogva nyargal hős Csabának
Csapatja el az éjszakának
Sötétebb, rémesebb felén. —

II.

Sok század év feküdt le sirba,
Nagy boldogan uralta, birta
A székely bérczi kis honát;
A gyönge sarjak nyolczad ágon
Vénültek el; — s ha volt — csatákon
A hir babérját ők fonák.

Feledve lett a hős királyfi,
Ki egykoron ment ujra látni
Kicsiny csapattal, — őseit;
Az ősöket, kik ott maradtak
Tövében a kopár oralnak
Meglakva annak völgyeit.

De majd körül a népek árja
Hosszan pihenve, uj csatákra
Erősödött és népesült,
És esküvének, inditának
Uj harczokat; a kis hazának
Határin a vész ujra gyült.

Rivalg a harcz . . . csaták csatája . . .
Bukott a székely! . . . Ős hazája
Pusztára vált, tiport berek . . .
A nép egyrésze sirba ásva,
Járomban nyög igázva mássa,
A vér folyik, a köny pereg . . .

De mig az ellen nagy sötéten
Dúl, rombol a tiport vidéken,
A szél viharrá öltözik. —
Zúg, egyre zúg, mindegyre jobban,
Zajong titkolva bús jajokban
Hogy elhat messzi földekig . . .

És im az égen, éj delében
Habos lovon, szilaj-sötéten
Lebeg Csaba, s halott hada,
Kik már aludtak néma sirba,
De kiknek álmát szerte birta
Szakitni a vihar szava.

S hol vér borul a hon gyöpére,
Az éji hős had arra tére;
Mint barna köd, leszállanak . . .
Pendül a húr, Csabának íjja
A holtakat életre hivja,
S megnépesülnek a hadak . . .

Kigyul a harcz, s hajnalra kelve
Az ellenség mind földre verve.
A kis haza megint szabad!
S a harczos árnyak serge rendben
Az égen, vissza néma csendben
Vonul, halad, — halad, — halad . . .

III.

Hatodszor lett a dőlt diófa
Hajtása vénné, — a mióta
A székely békességben él . . .
A dédapáknak nyolczad íze
A társaság szép gyönge szűze
Csaba királyfiról beszél . . .

Örömbe zeng a nép danája,
Boldog, szabad kicsiny hazája,
Magának szánt vet és arat;
Törvényt nem ir más nép eléje,
Nappalja vidám, — csendes éje;
A bú, ha jön is, nem marad.

— S im, gyönge szellő futva futkos:
Szegény hazánk halálra jut most.
Zúdul körül a nép megint!
El nem feledve őse harczát,
A boszút ők szivökben tartják,
Mely győzni halni, harczra int.

És gyülének ezernyi ezrek,
Mint ár folyási széterednek,
S a kis haza eldöntve lesz . . .
Völgygyé hajol a dombok alja,
Nehéz terhét nyögvén, sokalja,
A székely jajra ébredez.

Az ősök rakta büszke fészkek,
Az ősi várak dúlva lésznek;
Az ős vallás is veszve van,
Szent kincse árnyas sok bereknek,
Oltári nemzetisteneknek:
Halomra döntve, törve van.

— S most harmad izben reng a föld meg,
A bérczfokok zajongva nyögnek,
S ölében egynek ér fakad . . .
E kis patak zajongva nyargal,
Hegy, völgy lapályon fürge zajjal
Nagy sebten omlik, fut, szalad . . .

Tengerhez érve, hirt ad ennek,
És habjai a tengereknek
Tolongva összegyülenek.
Hegyekké nő a tenger árja
E a partot, mely ölébe zárja
Csapdossa, mignem megreped.

És harmadizben kél az alvó
Királyfi; — és a bősz haragvó
Habokra, onnan égre hág . . .
Utána népe, és nyomulnak
Határin a fehér tejutnak
Megvéd'ni ujra a hazát . . .

Suhogva, lengőn földreszállnak,
Már hősöket alig találnak.
De népesül a harcz tere
Csabának egy bűvös szavára,
S békét teremt a kis hazára
Megint Csabának fegyvere.

* * *

Sötét emésztő gond ölében
Borong a székely most megint,
S virrasztva gyászos néma éjen
Gyakorta ég felé tekint;
A szellemi hadaknak utja
Ujból nem népesül-e meg?
Vár . . . vár . . . Csaba megesküvék, hogy
Nem hagyja ezt a nemzetet.

Marikovszky Gábor.

A vakmerő.

Elbeszélés JÓKAI MÓRTÓL.

(Folytatás.)

II. Katalin szenvedélyes tarokkjátszó volt. Különösen kedvelte azt a német ez elmés mulatságnak, a mit később egy hires orosz hadvezérről csakugyan Paskievicsnek neveztek el.

E játékhoz mulhatlanul négy részvevő kell; a czárnőn kivül Daskoff herczegnő, Orloff herczeg és Karr tábornok ültek a játszó-asztalnál.

Ez utóbbi, kitünő jeles hadvezér volt — in petto. Mint tarokkjátszó pedig épen ritkitotta párját. Mindig nyereséggel kelt föl az asztaltól. Semper victor! Még őt nem látta fizetni senki. A czárnőnek azért volt különösen kedvelt embere. Azt mondta, hogy ha egyszer sikerülne neki csak egyetlenegy rubelt elnyerni Karrtól, annak fület csináltatna, s a nyakában hordaná.

Az is meglehet egyébiránt, hogy Karr tábornokot az ellenfél hibái segiték szüntelen győzelemre; a két magas holgynek sokkal több bajuk volt Orloff szép szemeivel, mint hogy figyelmüket egészen föladatuknak szentelhették volna, Orloff pedig annyira szerencsés volt a szerelemben, hogy nem lett volna igazság a földön, ha a játékban épen olyan szerencsétlen nem lett volna.

Egyszer ugy, mellesleg, — kártyakeverés közben előfordult a szó, hogy az mégis szégyen gyalázat, hogy egy ilyen szökevény kozák, mint ez a Pugacseff, képes lehet az orosz birodalom európai negyedrészét maga számára meghóditani, az orosz seregeket rendre megpiszkolni, a legderekabb tiszteket gyalázatos halállal kivégezni, s most még Orenburgot ostromolja, mint valami igazi potentát.

— Pedig ismerem azt a ficzkót! jól ismerem, monda Karr; mig a fölség élt, kártyáztam is vele Oranienbaumban, ostoba kölyök ez; valahányszor „carreau“-t hivtam, mindig „coeur“-t adott bele.

— Ugy látszik, most még roszabb játé-

Vas. Lyc. 1865.

rendeletet bocsátott ki, melyben a csehországi üveggyártóknak a kivándorlást szigoru büntetés alatt megtiltotta; azoknak pedig, kik a kivándorlásra csábitókat feladják, 100 arany jutalmat tüzött ki. Azonban a dolgon egyik rendszabály sem segitett. A csehek sok felé kivándoroltak, de azért egy állam sem volt képes azon üveget előállitani, melyet Csehország szolgáltatott; mert ez nem kizárólag a munkások ügyességétől, hanem egyszersmind az anyagok minőségétől függ.

Francziaországban az első üveggyár Fourlavilleben alapittatott 1665-ben; de jó darab ideig minden jó igyekezet mellett sem birták csak némi virágzásnak is inditani. Egy hatalmas lökést 1688 körül kaptak a franczia üveggyárak, midőn *Thévart Abrahám* a tükörkészitésben a tükörüveg öntése által valóságos korszakot alkotott. Eddig az üveg a tükrök számára is csak fuvás által állittatott elő, és nagysága az 50 hüvelyket nem igen haladta meg. Thévart mindjárt kezdetben 84 hüv. magas és 50 hüv. széles üvegtáblákat állitott elő; és Párisban, később Szent Gobinban alapitott tükörgyára csakhamar európai hirnevet vivott ki magának, melyet a legujabb időkig megtartott. Az 1855-diki párisi ipartárlaton a 150 hüvelyk magas és 100 hüvelyk széles Thévart-féle tükrök a nézők bámulatát vonták magukra.

Agolországban az első üveggyár 1557-ben alapittatott, Londonban; de hogy itt már korábban kellett üveggyárnak léteznie, arra egy nem rég feltalált szerződés mutat, 1493-ból, melyben *Grudde* üveges *Warwik* grófné irányában arra kötelezi magát, hogy az általa felvállalt üveges munkára nem Angolországban készült, hanem külföldi üveget fog használni. Az angol üvegipar az angol politika czélszerüsége által rövid időn oly tökélyre emelkedett, hogy a velenczei és franczia üveggyárosok félelmes vetélytársakat pillantottak meg az angol üveggyárosokban.

Az üveggyártás ily átalános elterjedésének valahára az üvegablakokat is napfényre kelle hoznia. Ennek már régen ideje lett volna; mert midőn az üvegtükrök már a 13. század vége felé meglehetősen el valának terjedve: az üvegablakok még a 15. században is a ritkaságok közé tartoztak. A zürichi tanács ablakai 1402-ben üvegtáblák helyett függönyökkel voltak ellátva; és ugyanezen időben még a franczia királyok lakásain is hiányzottak a fehér üvegből készitett ablakok, hanem az ablaknyilások még tarka üvegekkel valának elzárva, mint az a templomokon és kolostorokon vala látható. *Nordthumberlandról*, Angolországnak a 17. században élt leggazdagabb herczegéről beszélik, hogy az üvegablakokat oly nagy becsüeknek tartotta, hogy ha elutazott, a várán levő ablakokat bepakoltatta és magával vitte.

Bécsben az ablakok 1450 körül kezdettek jobban elterjedni, és e század vége felé már Magyarországban is meglehetősen átalánosak voltak; ellenben az ivó poharak oly ritkák voltak, hogy tetemes összegeken keltek el. Mennyire gyérek lehettek az üvegablakok még a 15. század elején is, kitünik onnan, hogy *Aeneas Sylvius* (ekkor bibornok, később II. Pius név alatt római pápa) 1428-ban mint nevezetes ritkaságot emliti, hogy Bécsben már sok ház ablakkal van ellátva. Francziaországban még a 17. század elején is számtalan papiros-ablak volt, melyek Majland és Florencz palotáin még 1750-ben sem hiányzottak. Az első üvegablakok igen kis és kerek üvegtáblákból voltak összerakva, melyek helyett később a hat és nyolcz szegletü szintén apró táblácskák jöttek divatba, melyek ólom-pántok által foglaltattak össze. Ezeket később a nagyobb és négyszegletü táblák váltották fel. Az üvegesek, vagyis azon mesteremberek, kik az ablakok berakásával foglalkozának, a 15. században léptek fel először. Metszőszerül eleinte igen kemény és hegyes aczél eszközöket vagy izzó vasat használtak: a gyémánttal való metszés csak a 16. században jött divatba.

A hely szük ugyan arra, hogy az üvegipar terén tett nevezetes találmányokat és javitásokat csak röviden is előadjuk, mi okból csak a vizüvegről vagy az olvadékony üvegről teszünk említést, mely az ujabb irókat annyira foglalkodtatja. A vizüveget Fuchs bányatanácsos találta fel Münchenben 1818-ban, a müncheni szinház leégése után, azt akarván általa elérni, hogy a szinpadi készületeket, szerelvényeket és diszitményeket, különösen pedig azokat, melyek fából vannak alkotva, éléghetlenekké, vagy inkább meggyulhatlanokká tegye. És a vizüveg, ha vizben főzetik, valóban oly szirup-féle folyadékot képez, mely a tárgyakra rákenve átlátszó mázzá szárad, és ha nem eszközli is azt, hogy a bekent tárgyak nagy tűzben el ne égjenek, legalább azok meggyuladását akadályozza.

Ha az üvegek osztályozásánál a vegytani összetételre tekintünk, akkor három üvegfajt különböztethetünk meg, u. m. a *káli-üveget* (káli- és mésztartalommal), a *natron-üveget* (natron- és mésztartalommal) és az *ólomüveget* (kali- vagy natron- és ólméleg-tartalommal). A vegyes változatok következők. 1. az ujabb időben szokásos *vegyes üvegek*, 2. a *zöld-* vagy *boutelliaüveg*, 3. a *homályos üvegek* és 4. a *festett üvegek*, melyeknél a főszinek: a sárga, kék, zöld és vörös.

A legrégibb üvegfaj kétségkivül a natronüveg volt, minthogy az ehhez szükséges szénsavas natron a természetben készen jő elő. Ez később franczia üvegnek neveztetett el. A legrégibb üvegek egy kissé mindig szinesek voltak, minthogy az üvegkészitéshez szükséges nyers anyagok a szint mindig magukban foglalják. — A káli-üveg, és pedig tiszta minőségben, csak akkor vala előállitható, midőn az üveggyártás a tengertől távolfekvő vidékeken, különösen pedig Csehországban honosodott meg. A káli-üveg mainapig is *cseh üvegnek* neveztetik; legtisztább választékai pedig *cseh-kristály* név alatt ismeretesek. A legtisztább káli-üveg kitünő tulajdonságai: a nagy foku szintelenség, fény, keménység és nehéz olvaszthatóság. A káli-üvegtől a natron-üveg abban különbözik, hogy az utóbbi csekélyebb keménységgel bir, könnyebben megolvad, és hogy legtisztább állapotában sem bir azon teljes szintelenséggel, mint az előbbeni. Ennélfogva kristály néven nem is neveztetik. Az ólomüveg készitése Angolországban találtatott fel. Az angoloknak fájok az üvegkészitésre nem levén, ezt kőszénnel igyekeztek előállitani; de a kormos és szurtos kőszéntüzelés az üveget egy kissé mindig barnára festette. E bajon az üveganyag befedése által sem segithettek; mert az befedve nem olvadt meg, minthogy a befedett tárgyhoz nem járulhat oly nagy melegség a tűzben, mint a be nem fedetthez. Tehát ugy igyekeztek segiteni a bajon, hogy az üveghez nem a nehezen olvadó kálit vagy natront hanem a könnyü olvadékonysággal biró ólméleget adták: s nagy örömükre tapasztalták, hogy ezen olvasztószerrel az üveganyag befedve is megolvad. Az ólomüveg könnyebben olvad ugyan, mint a kali- vagy natronüveg, de mindemellett igen könnyen csiszolható, magas foku fénynyel és szintelenséggel bir, s azon tulajdonsága miatt, melynélfogva a szint nagyon szétszórja, nagyrabecsültetik. Az ólomüveg tehát kristályüveget szolgáltatott, és valóban *angol kristálynak* is nevezhetik. Ismertető jele a többi között az, hogy sokkal nehezebb mint az előbbeniek. — Az ólomüveg változatai a *flintüveg* és a feltalálójától ugynevezett *Strasz* melyek mindketten csak nagyobb ólomtartalmuk által különböznek a közönséges ólomkristálytól. A strasz drágakövek utánzására, a flintüveg pedig láttani eszközökre használtatik.

Ha az üvegek osztályozásának nem a vegyi összetételt, hanem az alakitó kézművészetet vesszük tekintetbe, akkor az üvegmunkákat a következő öt osztály alá lehet sorozni: *1) üres üveg, 2) táblaüveg, 3) öntött üveg, 4) üvegcsövek vagy rudak, 5) tömött vagy massiv üveg.* Ha azonban az üvegportéka használatát tartjuk szem előtt, akkor három osztályt nyerünk, melyek: 1) közönséges használatra szánt üvegek, mint üresüveg, ablaküveg és tükörüveg, 2) a fényüzésre használt üvegek, 3) láttani vagy optikai üvegek.

Az üvegfestészetet a chinaiak és japániak régóta ismerték és porczellán-készitményekben gyakorolták. E tekintetben igen nevezetesek azon festett régi üvegtáblák, melyekből némely templomban és palotában még ma is láthatók maradványok. Az üvegfestészet Európában a 11. században igen jól ismert volt. A Francziaországban meglevő legrégibb festett üvegablakok a st. denisi-i apátságban vannak, melyek a 12. századból származnak. Az üvegfestők e szineket, mint festett czimereket, képeket, emlékiratokat és más czifraságokat oly ügyesen értették az üvegbe beléolvasztani, hogy azokat onnan sem emberi kéz, sem az idő viszontagsága le nem törülhette. A 11. században már az üvegmozaik munkákat is nagyon jól értették. A képek ugy rakattak ki különböző szinü apró üvegrészecskékből, mint történik napjainkban a himezés; például a kéz és arcz fehér, a szemek kék vagy fekete, a ruházat pedig különféle alkalmas szinekkel, és az árnyéklapon a kész mozaikra fekete olvadó szinnel készittettek el. Ezen művészet, mely a legotthonosabb a templomokban volt, idővel gyönyörü fejlődésnek indult, a miről némely templomokban levő remek festmények tanuskodnak, de a 18-ik században nagy hanyatlásnak indult. Az ujabb kor ezen már szunnyadozó művészetet megint életre szólitotta, és *Scheinert* és *Vörselt* nagy érdemeket szereztek maguknak e tekintetben. A legnagyobb lendületet azonban a nagy műtehetségü bajor király adta meg, ki az üvegfestészetre nézve egy külön iskolát alapitott, melyben *Gärtner és Ainmüller* vezetése alatt a straszburgi münszterben és kölni domban pompázó üvegfestmények készültek. — Berlinben és Párisban is kitünő üvegfestmények jőnek létre, ugy, hogy méltán elmondhatjuk, hogy az ujkor ezen művészetet nemcsak ujból felébresztette, hanem azt oly tökélyre emelte, milyent azelőtt nem ért volt el.

A m. t. akadémia palotája.

I.

Az akadémia igazgató-tanácsa közelebb tartott ülésének egyik fő tárgya volt azon kimeritő, alapos jelentés, melyet az elnök, gróf Dessewffy Emil ur az akadémia épitkezéseiről előterjesztett.

Azt hiszszük, érdekelni fogja a nemzetet e jelentés egy részének, habár kivonatos és töredékes ismertetése.

Tudva van olvasóink előtt, régibb közléseinkből, hogy a midőn gróf Dessewffy Emil ur, mint elnök, a palota mellett a bérház épitését inditványozá, a palota épitésére kiküldött hármas bizottság (a két elnök és gróf Károlyi György) hatalmaztatott fel az igazgató-tanács által, hogy a bérház épitési ügyeit is meginditsa és vezesse. Gondoskodva lett e czélra egy külön bérházi pénztár felállitásáról, kijelöltetvén egyszersmind annak forrásai. A bérház épitése 1863. év május havában kezdetett meg, s a mult évi szeptember hóban annyira befejeztetett, hogy az épület 1864-ki szeptember 30-a óta már jövedelmez. És pedig az épittető bizottságnak tiz évi kibérléssel kapcsolatban, sikerült e jövedelmet magasabbra emelni, mint a mennyire az épités meginditásakor számitva volt. Azon feltevésből indulva ki, hogy a fejedelmi adóktól tiz évre amugy is mentes ház jövedelmeiből lesznek a községi adók fedezendők, akkor a tiszta jövedelem csak mintegy 14,300 ftra volt felvéve. Tényleg azonban évenkinti 17,077 ft. 73 krért van kiadva a bérház, és pedig oly módon, hogy a községi adót, a tüzkár elleni biztositást, a világitást, vizvezetést, a rendszeres katonai beszállásolást, s egyéb a városi hatóság által netalán kivetendő költségeket és terheket is sajátjából tartozik fizetni a bérlő.

Az akadémiai tőkékből eddig 170,485 ft. 54 kr. van a bérház épitésébe fektetve. Ez öszlet kamatai az akadémia jövedelmi pénztárába folytak, s folynak, valamint azon tőkék kamatai is, melyek oly künnlevő ajánlatokból fognak bejönni, a melyeknek beszedését és ide beruházását az igazgatótanács már előbbi határozatokban elrendelte.

A mi a bérházépités költségeit illeti, azok igy állanak: A palotapénztárnak megtéritett háztelek ára 64,600 ft., a bérházépitési költségei fedezésére fordittatott mostanig 162,079 ft. 23 kr.; az akadémia jövedelmi pénztárát illető, de a bérházba fektetett tőkék kamatai lefizettettek: 9580 ft. 89 kr.; egyéb ideiglenesen felhasznált előlegezvényi öszletek kamataira fordittatott 5682 ft. 98 kr.; előlegezvények visszafizetésére 900 ft.; a városnak a vizvezető csatornáért 1171 ft.; apró költség és bokréta-ünnepély 640 ft. 30 kr.

Látható ebből, hogy az akadémia jövedelmei legkisebb csökkenést sem szenvedtek, ide fektetett tőkéinek kamatai, az naptól kezdve, mikor a pénztárba folytak, pontosan fizettetvén: s hogy nagy s igen érezhető segitségére volt a palotapénztárnak az a 64,600 forint, mely annak a háztelekért — időközileg a kedvezőtlen viszonyok közbejötte miatt a háztelkek ára is csökkenvén — csupán e bérházépités folytán fizettethettek meg azon ár szerint, melybe az akadémiának került a kérdéses tér.

Ha pedig a bérházépités jövedelmezőségét tekintjük: a következő eredményekre jutunk.

A bérház kerül 179,367 ft. 62 krba. Ez öszlethez adván a telek árát (64,600 ft.), összesen 243,967 ft. és 62 krnyi öszlet áll elő. Ettől fizet a bérlő évenkint 7%-et, azaz, mint fennebb emlitők, 17,077 ft. 73 krt. E jövedelmet, mint minden ily nemü épitkezéseknél történik, leszállitják némileg a mellékes költségek, melyek a fenntebbiek szerint, a takarékpénztári elhelyezésből befolyt 882 ft. 82 kr. lehuzása után összesen 16,193

ft. és 26 krra mennek, melyekből azon 9580 ft. 89 kr., mint az akademiának jutott jövedelem jelenik meg. Eltekintve azonban ettől, a bérház-épitésre összesen forditott és forditandó 260,160 ft. és 88 krral 17,077 ft. 73 krnyi évi jövedelem állván átellenben, világos, hogy az oly ingatlan és váro i házbirtokba történt befektetést képez, mely a beforditott tőkének évenkinti $6^{36}/_{65}$%-es, és igy $6^{1}/_{2}$%-nél magasabb kamatozását képviseli, mi számos itteni épitkezés eredményével egybehasonlitva, magában sem csekély jövedelmezés, s még előnyösbnek tünik fel az által, ha meggondoljuk, hogy a befektetett tőkékből 45,000 forint eddig csak 5% jövedelmet, s 6%-nél többet a többi sem hozott. Biztosan és minden nehézség nélkül fogja megkapni az akademiai jövedelmi pénztár ide befektetett tőkéje kamatait, s a bérház jövedelme a felett még jelentékeny felesleget nyujt, mely öregbittetvén az akadémia egyéb ingatlan birtoka hasznositásának gyümölcsei által s fenntartatván az igazgató-tanács azon határozatai, hogy a mennyire alkalom és szükség mutatkozik, az akadémiai tőkék ingatlanba fektettessenek, az intézet jövedelmét az eddiginél nagyobb biztosságra fogja emelni, a midőn egyszersmind ez által válik lehetővé, hogy ama másik igen fontos feladat is, t. i. a palota-épités ügye, hasonló sikerrel fejeztethessék be.

Ugyanis, valamint az akademiai tőke öregbitése s a házépités érdekében hazaszerte megindított aláirás kezdeményezőjét az a szándok vezérelte, az a remény buzditotta, hogy e tudományos intézetünk saját czéljaira forditható pénzeszközei tetemes gyarapodást nyerjenek s a házépités ezekben legkisebb rövidséget se okozzon, és hogy e kettős feladat sikerrel lesz megoldható: szintoly kétségtelen, hogy azon nagyszámu hazafiak, kik ez alkalommal annyira példás és örökre emlékezetes áldozatkészséget mutattak, hasonló szándéktól áthatva, és ugyanily reményektől buzditva cselekedték azt. S hogy e szándékok és remények teljesedjenek, hathatós eszközeül fog szolgálhatni e részben azon tény, hogy az akademiának a haza fővárosában, háza van. Kétségtelen ugyan, hogy oda valának irányulva a közohajtások, bár emeltethetnék azon egész telken, melyet most a palota és bérház elfoglalnak, oly monumentalszerü épitmény, mely ugyanazon és egységes stylü legyen, s a melynek benyomása egy, vele kapcsolatban álló kisebbszerü és más stylü ház miatt ne szenvedjen. Senki sem táplálhatta inkább ez ohajtást, mint épen maga az épittető hármas bizottság. Azonban nem engedték a körülmények, hogy e körül ohajtásai szellemében járhatott volna el. Ha már mindjárt kezdetben elkerülhetlen volt, tekintettel a rendelkezésre álló s még várható pénzforrásokra, az eredetileg tervezett három emeletet a palotánál két emeletre szállitani alá, ugyanezen tekintetek nyomatéka nagyon ajánlatossá tette, hogy e leszállitással kapcsolatban az összes palota-épitmény terjedelme szükebbre vonassék össze, hogy igy az összes telekből egy bizonyos rész kimaradván, erre külön jövedelmező vállalattul bérház épülhessen, mint előre láthatólag szükséges segédeszköze a palota szerencsés bevégezhetésének, s egyuttal e kimaradt tér árát, a palota-pénztár érdekében, mely azt nem nélkülözheti, hasznositani lehessen. E tekinteteken kivül alánlatosnak mutatkozott az ily eljárás más okoknál fogva is. Birtuk már akkor és birjuk most is herczeg Eszterházy Pál ur azon nagylelkü igéretét, hogy nagyhirü és becsü képtárát, s rézés acélmetszvény-gyüjteményeit az akademiai palotába fogja szállittatni, és itt benn, hazájában őriztetni. Már maga a gyönyörü szándék megérdemelte, hogy alkalom nyittassék ténynyé érlelődnie, erkölcsi lehetlenség volt tehát és vétek lett volna, nem gondoskodni azon tér és helyiségekről, melyeket e gyüjtemények megkivánnak, s igy megfosztani magunkat mindazon hatásoktól, melyek e műkincseknek hazánk léte, szemlélése és tanulmányozása folytán művelődésünkre, az izlés nemesitésére s az ébresztő példányok hiányában szunyadozó müvészeti képességek kifejtésére várhatók, és bizonyosan be is fognak következni A szép, nagy müvészeti becscsel biró, és számra is jelentékeny képtárnak méltólag és minden igénynek megfelelőleg kellene berendezés és feldiszités tekintetében is alakittatnia, mi természetesen szükségkép kihat a költségek szaporitására. S midőn kitünt, hogy e helyiségek majdnem egy egész emeletet fognak megkivánni (majdnem 14,000 □ lábnyi tért igényelvén elhelyezésük); s hogy mindezen körülmények az összes épitkezés költségeit tetemes mértékben feljebb fogják rugtatni: azon tekintetek, hegy a tisztán és sajátszerüleg tudományos akadémiai czéloknak e második emelet épitése nélkül is meg lehetett volna felelni, döntő sulyt tulajdonitani nem lehetett, s a dolgok ilyetén állása és egybefüggése, a szükségképen megoldandó feladást ugy állitotta elé, hogy nem egy, hanem kétemeletes épitmény, s ez monumental-stylben épittessék; mert valamint a magy. tud. akademiát az ország fővárosában annak legszebb pontja kétségtelenül megillette, valamint erkölcsi szükséggé vált, azok után, miket a haza ez érdekben tőn, megfelelni várakozásának, s azon perczben, midőn az akadémia tőkevagyonát áldozatai által majdnem megkettőztette, s egyszersmind házépitésre félmillionál többet adakozott, megérteni azt is, hogy itt, s ezzel azon akarat van kifejezve, mikép háza legyen az akadémiának, mely szükségeinek megfelel, hanem az is, hogy az emelendő épitmény mind külsejére, mind belsejére nézve olyan legyen, mikép az izlés nemesitésére hathasson, ép annyira igaz, hogy azon hazafiak tettét, a kik tudományos akadémiánkat alapitották, és azokét, a kiknek részvéte azt később emelte, csupán oly épitmény és annak oly modora örökithesse, mely a jövendő ivadékok szemében, mint e tetteknek méltólag megfelelő maradandó emlék jelenik meg.

Ezek után a palotaépités folyama és jelen állásának előadására tért át az elnöki jelentés, melyből a jövő alkalommal szintén némi részeket közlünk. (Folytatása követk.)

Irodalmi régiségek. *)

VI. Régi vőféli versezet.

Mennyire szokásban volt őseink között, házassági egybekelések alkalmával, lakomákat tartani: eléggé tudhatják, kik csak kevéssé jártasok is hazánk történetében. Hazánkban, főleg a nagy urak, mily nagy fénynyel, s pazar bőkezűséggel tartottak több hónapokra terjedt lakomákat, menynyi neme volt az étkeknek s italoknak ily alkalommal összehalmozva: bámulva olvashatjuk régi történet-könyveinkből. A nagyok ezen szokása — mint a magas hegyekről lerohanó árviz a föld alsóbb részét — elboritá a nép alsó osztályát. Mert ez is tehetségéhez képest, több napra terjesztette, sőt most is terjeszti lakomáit. Ily alkalommal a magyar vendégszeretet egész nagyságában mutatkozik.

Mert a szegényebb sorsu is, nemcsak eledelről, s italról gondoskodik: hanem még arról is — méltó dicséretére a magyar névnek — hogy a vendégek közül mindenkit megörvendeztessen. Ily czélból állottak elő, a legrégibb idők óta lakomák alkalmával oly egyének, kiknek főfeladatuk volt, másokat mulattatni, nevettetni, s az ilyeneknek, majd minden megengedtetett, s engedtetik, csakhogy nagyobb kaczajt indithassanak, s minél többeket megrázhassanak a nagyban kitörő nevetés által. Mi — különösen midőn a gyomor meg van terhelve, — nagyon szükséges az emésztés elősegitésére.

Az ily szerep különösen az ugynevezett vőféj, vőfél, vőfély, vagy mint Somogyban nevezik, vőfényeket illeti. Régi naptárainkban találhatni oly verseket, melyekben a vőfények tisztei előadatnak. — A vőfény hát, — mint neve is mutatja — nevezetes egyéniség volt, s most is az, a lakomák alkalmával. Főfeladata, mint mondám, a mások megnevettetése. A honnét ily szerepre rendesen élczes, s jó kedélyü emberek szoktak választatni. Ilyen volt Debreczenben, azon időben mikor ott tanultam, 1820—29-ben, azon egyéniség, kinek családi nevét nem tudom, de azon nevére, melyet Kuthy Lajos, „*Hazai Rejtelmek*“ czimü regényében emlit**), t. i. Kutya Pistára, jól emlékezem. Kutya Pista nagyon el volt hirhedve, s majd minden tehetősb lakosnál ő vitte a nevettető szerepét, s talpraesett élczei jól rögtönzött versei, s mások utánzásai, nem megvetendő jövedelmet nyujtottak neki.

Habár az itt következő versezetben, az utolsót megelőző versszakban e mondatik is: „*Vőfély tisztedet el ne felejtsed!*“ én azt hiszem, hogy a vőfény mondta — vagy dalolta el ezen versezetet, s azért szólitja meg maga magát, hogy ezáltal is nevetést gerjeszszen. Egyébiránt nem tartozik szorosan a dologra, ki, vagy kik mondták, vagy dalolták el!? Annyi bizonyos, hogy ez lakomák alkalmával történt. Megjegyzésre méltó, hogy mindegyik versszakban, a második sor végin e van: *Ejja!* Továbbá a páratlan számu versszak végin (1 + 3 + 5 stb.) mindenütt ‚*jójójó!*‘ A párosén, (2 + 4 + 6 stb.) pedig ‚*Falala*‘ áll.

S erre e vers régi leirója oly szorosan ügyelt, hogy egy páratlan számu versszak végire *Falalát* irván, azt zárjegybe tette, s utána irta: *jójójó!* A régi zamatu versezet következőleg hangzik:

Lakjatok vigan,
Igyatok bátran. Ejja:
Az idő mondgya,
Gazda kiáltja
Fusson a bánat,
Töltsed a pohárt. Jójójó.

Boldog az élet,
Ha mind igy lehet Ejja:
Fekete kenyér,
Mostan többet ér
Hogy nem sült kappan,
Kit tegnap láttunk. Falalala.

Nem vizet adnak
Innya torkomnak. Ejja:
De Tarczali bort,
Mézes Mádi bort,
Töltsed a pohárt,
Ne lássunk több kárt. Jójójó.

Meg ne részegülly,
Gőgössen se ülly. Ejja:
Gazda agy innom,
Régen kivánom,
Üres erszényem,
Mert nincsen pénzem. Falalala.

Nó ne bánkódgyunk,
De vigan lakjunk. Ejja·
Gazda vigadgyunk,
Mind estig igyunk,
Majd lefekügyünk
És elalugyunk. Jójójó.

Regvel ismétlen,
Felkelvén szépen. Ejja:
Mai lett vétked
Semmi előtted,
Elő ne hozzuk,
Sőt elfelejtsük. Falalala.

Kádban ugráló
Csertörő vargák. Ejja:
Izdóté főré.
Büdös gyomrotok,
Nem szükség nektek,
Előjönötök. Jójójó.

De ti róllatok,
Mit mondgyak szücsök? Ejja:
Pölyhösök vadtok,
Tudom bánnyátok,
Hogy most igy szóllok,
Megbocsássatok. Falalala.

Vargáknak báttya
Nem hadlak hátra. Ejja:
Az béka hustul,
Kecske fagygyutul,
Fénlik a nyakad,
Megnőtt az hasad. Jójójó.

Haj melly szurkos vagy,
Lakatos bátya. Ejja:
Kovács bátyáddal
Talán nem régen,
Jöttél a kohból
Sáros fertőből. Falalala.

Ny—v—s barbélyok
Mely rutak vadtok. Ejja:
Mely czifrán jártok,
Kevélyek vadtok,
Hegykére vágytok,
Nagy fönnyen szóltok. Jójójó.

Csiszárok rátok
Most szépen szóllok. Ejja:
Hogy ti is mostan
Ándékoznátok
Kardokkal engem
Felruháznátok. Falalala.

Müvetek ékes,
És igen kedves. Ejja.
Mert nagy szép fényes,
Pogányon éles,
Kitül rémülés,
Hamar nekik lesz. Jójójó.

T—t—v—s eötvösök.
Rá hallgassatok. Ejja:
Miként ezüstöt,
És az aranyat,
Megolvasztyátok,
Igy sokat loptok. Falalala.

Bezzeg nevetek,
Szabók már nektek. Ejja:
Mert kicsinenként,
Ti sokat csentek,
Pokolban mentek,
Ha meg nem tértek. Jójójó.

Mostan nem szóllok,
Többet róllatok. Ejja:
Kiknek mit szóltam
Csufságból mondtam
Megbocsássatok,
Kik most itt vadtok. Falalala.

Mostan róllatok
Ti menyegzősök. Ejja:
Mondok ujságot,
És szép vigságot
Kit ha hallotok,
Ti ne bánnyátok. Jójójó.

A menyaszszonynak
És vőlegénynek. Ejja:
Vonnyanak hajnalt
Gyönyörü nótán
Adgyák meg módgyát
Várd meg jutalmát. Falalala.

Menyaszszony azért,
Az szolgálatért. Ejja:
Tartozik csókkal,
Kedves játékkal,
Edgy-edgy szép tánczczal,
S egy pohár borral. Jójójó.

Nyoszolyó Aszszony,
Dolgához lásson. Ejja:
A mézes borra,
Vajban sült fánkra,
Légyen nagy gondgya,
Mert minden várja. Falalala.

Szakács Aszszonyok
Ne csoszogjatok. Ejja:
De barátságot
Velem tegyetek,
Étkekkel engem,
Most jól tartsatok. Jójójó.

Azért szép móddal
Dolgunkhoz lássunk. Ejja:
Tyukot, malaczot,
Mindenféle jót,
Szép szerszámokkal,
Jól megvajazzunk. Falalala.

Vőfély tisztedet,
El ne felejtsed. Ejja:
Az főn szóllásra.
Gazdálkodásra,
Pohár töltésre,
Vigyáz mindenre. Jójójó.

Ez kis énekem,
Véle személyem. Ejja:
Hogy ha kedves volt
Várd meg jutalmát,
De nem mézes bort,
Hanem nyak csapást. Falalala.
Amen. Finis. etc.

Közli *Barla-Szabó János.*

*) Lásd a V. U. 1861-ik évi 1., 10., 14., 31., 41. számát.

**) II. kötet 16. stb. lapon.

Vas. Ujs. 1865.

krral, valamint azon 1169 □ öles telekért, melyre most a palota- és bérház-épületek, a részletes fizetések miatti időközi kamatok betudásával a szab. gőzhajózási társaságnak összesen fizetett 265,283 ft. 82 krra menő öszlet, melyek összesen 346,644 ft. 53 krra rugván, a fentebb kimutatott öszletet, az aranyokon kivül, 529,528 ft. és 8 krra szállitja le. Azonban ezt ismét az a 64,600 forint, mely öszlet azon 293 □ ölért, a melyre a bérház épült, a palota-pénztárba befolyt 594,128 ft. 8 krra emelte. Ehhez járul az a 78,270 ft., melybe az 1304 □ öles telek került, s a melyet az igazgató-tanács 1861. febr. 20-ki határozatában a tőkevagyonból ingatlan, egyszersmind jövedelmező birtokba fektetendőnek, s az épitkezésbe beruházandónak mondott ki, nem levén a saját épületében székelő akadémia, mely a mostani helyiségek szük volta miatt saját könyvtárát, alig volt használni képes, ezentul ház- és raktárbéreket fizetni kénytelen, s igy elháritva az a tapasztalás szerint könnyen bekövetkezhető lehetőség, hogy azok az eddigieknél kétszerte, sőt többszörösen magasabbra is rughatnak. Ezek szerint azon források öszlete, mely a palota-épitésre szolgált és szolgál mostanig, az emlitett aranyokon kivül 672,398 ft. 3 krnyi öszletre ment fel.

Bizton feltehetni, hogy a két emeletre és kisebb terjedelemre leszállitott monumentál stylban felemelt palota összes épitési költségei az eredetileg kilátásba vett és 850,000 ftra menő öszletet nem csak meg nem haladják, hanem annál jelentékeny öszlettel kevesebbre fognak menni. Tudja minden szakértő és mutatják a minden ilyes, s kivált a hasonló nagyobbszerü épitkezéseknél szerzett tapasztalások, hogy az előleges költségvetéseket csupán felette ingatag és nem teljesen biztos alapokra lehet fektetni, s hogy az épitkezés folyamában sok uj szükség merül fel, s a kivitel maga többnyire meghiusitja az előleges számitásokat. Ha mindemellett a fentebbi eredmény, a mit most már bizton állithatni, el fog éretni: ez csak azon megtakaritások és egyszerüsitések folytán vált lehetővé, melyeket az épittető hármas bizottság foganatba venni feladatának tekintett. Igy lőn reá nézve kényszerüséggé: a szobrok és diszitmények tekintetében sokat, részint betöltetlenül, részint pótolandóul hagyni fel a jövendőnek, azon reményben is, hogy a hazafiak melegsége azon nagy érdekek iránt, melyeknek az akadémia szolgál, meghülni ezentul sem fog. Ezért történt, hogy ércz- és márványszobrok alkalmazása helyett arra kelle szoritkozni, a mit alkalmazva látunk, s be kelle érni azzal, hogy a mi alkalmazva van, tartóssága mellett ne csak ne legyen ártalmára az egész művészeti benyomásának, hanem jeles művészek mintázata szerint jól levén kivive, a műizlés kifejtését előbbre vinni segitse. De a dolog jelen fekvésében, s tekintve a megoldandó feladatot egész összefüggésében, e megtakaritásoknak és egyszerüsitéseknek is megvannak határai, s nem hihetni, hogy azon források, melyek jelenleg, mint e czélra fordithatók, az épittető bizottság rendelkezésére állanak, elégségesek legyenek; a mi könnyen megfogható, mert ha egyszerü bérházak, melyek egy pár száz □ öllel kisebb térre épitvék, mint akadémiánk, a mint több példa mutatja az utóbbi időkből, fél millióba kerültek, természetes, hogy oly monumentalszerü épületet, melynél már e miatt csupán a terméskövek, márványok, kép- és kőfaragó munkák költsége megközeliti a 200,000 ftot, s a melynek belsejének szükségkép öszhangzónak kell lennie külsejével, a fentebbi öszlettel nem lehet felállitani.

A szükséges források előállitásának ezen szükségével szemben, folyvást azon van jelentő elnök ur, hogy a palota-pénztár minél több adománynyal gyarapittassék. Sokan voltak birtokosaink között, a kiknek tudva volt ez ügy iránti rokonszenvök, de a kik még nem áldoztak, hihetőleg azért, mivel oly vállalatok irányában, melyeknek kivitele bizonytalan, azon perczre kivánták részvétök tanusitását fenntartani, midőn az, annak, a mi meg lőn inditva, és már befejezésre vár, szerencsés befejezését mozdithatja elő. Ezek az elnök által felszólittattak. Többen adakoztak már eddig is, vagy igéreteket tettek, melyek bizonyosan be fognak váltatni, — vannak, a kik még nem nyilatkoztak, de a kikre nem lehet kétség, hogy mind ezt megteszik, mind pedig valóban adakozni is fognak.

Átalában különösen kiemelte jelentő elnök ur, mily mulhatlanul szükséges, hogy a haza azon ügyet, melyet oly melegen karolt fel, ezentul is szivén hordja, s a hazafiak összevágó igyekezete és buzgalma szerencsés befejezéshez juttatni segitse; kifejtette, hogy a még e végből szükséges pénzforrások alapját miként lehet előállitani, növelni, s e tekintetben mik történtek eddig. Jelenté, hogy oly helyiségek levén a palotában, melyek a hg. Eszterházy-féle képtár számára nem voltak szükségesek, ezeket a hármas bizottság felülről jövő világitással alakitva, a képzőművészeti társulatnak adta ki, miáltal e szép czélu hazai intézet czélszerü termeket nyert, s a fennebbi alap is gyarapodott. Átmene ezután azon javaslatokra, melyek e gyarapodást még nagyobb mértékben fogják eszközölni. Inditványozá, hogy a palota alatti nagy terjedelmü, tágas világos, száraz és a kereskedelmi forgalom központján levő, és a dunai rakparttal alagutak által kényelmes összeköttetésben álló raktárak adassanak bérbe, ugyszintén egy nagy és kényelmes lakhely is a palotában. Mindezek tömegesen fogják növelni a fenntebb érintett alapot, minélfogva az igazg.-tanács helyeslésére találtak. Áttért elvégre az elnök azon részletes javaslatok formulázására, melyek ez alapokon a források előállitásának módozataira vonatkoznak, s melyek az igazgató-tanács és a jelentő elnök azon mindenkor szemük előtt tartott elvének megóvása mellett, hogy az épitkezések az akadémia tudományos működéseire szánt jövedelmeinek csökkentése nélkül történjenek, eszközlésbe vehetők. E javaslatok aztán részletes és beható megvitatás alá vétetvén, és helyeslésre találván, az épittető hármas bizottság elláttatott a kivitelre szükséges felhatalmazással és megbizásokkal, s az igazg.-tanács azzal a meggyőződéssel oszlott el, hogy a hazafiak támogatása, s a tett intézkedések ez ügyet teljes és szép sikerre fogják vezethetni.

dunk, sőt azok a divat mindent magával ragadó hatalmától felkarolva levén, mi is kényszerülünk őket magunkévá tenni és fennen hirdetni.

Egyike ezen fonákságnak a más európai nyelvre le nem fordítható, és valódi ázsiai eredetiségnek örvendő megszólítási czimünk hölgyeink irányában: a „Nagysád“ szó.

Tagadhatlan, hogy keleti népfajunk ős typusában vannak a táblabirás világgal el nem temetett sallangos czimeink, de czim és rang utáni vágyunk is megalapitva. Fenekeljen azonban ez bár miben is, minthogy a nagy európai nemzetcsalád és a modern czivilizácziő tagjává fel vagyunk avatva, kell, hogy ennek szólásmódjaihoz idomitsuk magunkat, és ha azokat, mint nyelvünk szellemével ellenkezőket, szótárainkba hű leforditásban fel sem veszszük is, legalább olyat ne mondjunk, épen akkor, midőn igen műveltek és udvariasak akarunk lenni, — a mi művelt európai fogalmak szerint a jó izlés kritikáját ki nem állja.

Nem ismerek nemzetet, még a sallangos és regényes grandezzájáról példabeszédként ismert spanyolt sem vevén ki, — mely a nőt a közönséges társalgás folyamában „Nagysád“ névvel szólitaná.

Az izlés és a valódi műveltség kivánalmainak egyedül megfelelő „*Asszonyom*,“ „*Kisasszonyom!*“ megszólitás megfelel a német „Frau, és Fräulein,“ a franczia „madame és mademoiselle“ és az olasz „signora és signorina“ elnevezéseknek; — és e sorok iróját, ki több évet külföldön töltött, midőn hosszabb távollét után ismét hazaérkezett, valóban kellemetlenül lepte meg a „Nagysád“ megszólitás, a jelenkor ezen egyik csodás szülemé-

Fontosnak mondom annyiban, mennyiben irodalomtörténetünk épen azon tudomány, minél még igen sok a hézagos, és ha e hézagokat hibás adatok terjesztése által még bővitjük is, akkor e tudomány soha sem ér el teljességre. E pár sorral tehát csak azt akarom elérni, hogy a mi az emlitett dolgozatban hibás: kiigazittassék, a hiányos s netán kétes helyek pedig a kölcsönös eszmecsere által teljesen igazakul bizonyittassanak.

S most térjünk feladatunkhoz. *Kaprinay István* születési éve a közleményben 1717; nekem két adat van birtokomban, mik közül az egyik 1711-, a másik 1714-et állitja születési éveül; ez tehát eddigelé nagy mértékben kétes hely s itt csak azért jegyeztem meg, mivel magam is nagyon ohajtanám a biztos felvilágositást. Benczés *Dezső Bernát* szül. 1769-ben. A „Magyar- és Erdélyország képekben“ czimü mű III-ik kötetében Kelecsényi József, báró Mednyánszky Alajos után Dezsőnek két munkáját idézi 1764- és 1769-ből; következőleg irónk egyik műve születése előtt 5 évvel, a másik pedig épen születési évében jelent meg?! *Desericzky Imre* piárista szül. 1726. Én részemről ily *keresztnevü* magyar irót nem ismerek, de ha mégis volt, az esetben *Desericius* (Desericzky) *József Incze* a sorozatból kimaradt, pedig méltán helyet foglalhatott volna! Ha ellenben sajtóhiba s *Imre* helyett *Incze* olvasandó, ugy másik hibába esik közlő, mert D. Incze nem 1726-ban, hanem igen is 1702-ben született Nyitrán. *Csanky Gábor* nevénél a leirásban van némi eltérés Kelecsényi fentidézett dolgozatában, a mennyiben ott *Csánki*; ez utóbbi különben alig figyelmet érdemlő csekélység.

Nem tudom, ha vajjon „összegyüjtő“ csak a Nyitramegyében születteket közölte-e vagy ott lakottakat is? Ha csak az előbbi áll, ugy nem látom át miért vannak közölve *Lépes Bálint* s *Gusztinyi János*, mint a kik Mednyánszky szerint csak laktak Nyitamegyében s nem egyszersmind születtek is. — A közlemény elején a fentidézett lap szerkesztője mondja, miszerint közlő „szives volt összegyüjteni Nyitramegye iróinak névsorát a legrégiebbektől a legujabbakig;“ ha igy van a dolog: akkor miért nincs az irók „névsorá“-ban *Bárány Pál*, *Bossányi András*, *Kereskényi Ádám*, *Sándor István*, *Samarjay János* ref. superintendens, továbbá *Hauderla*, Szathmári *Ötvös István*, *Pray Gy.*, *Klimo György*, *Bajza József* (szláv iró), *B. Zay Mária* stb. stb.? Már ha az igen kivánatos teljes szám állott közlő előtt, mindenesetre nagyobb figyelemmel kellett volna eljárnia.

Ohajtandó volna, ha közlő minélelőbb válaszolna és a kétes adatokról értesitene bennünket; ugy hiszem, mind e tan barátai, mind a közönség, csak kedvesen venné a felvilágositásokat.

Eötvös Lajos.

Egyveleg.

** *(Drága katonák.)* New-York városának legujabban 13,000 katonát kell állitania. A városi tanács óriási falragaszokban hivja fel mindazokat, kik katonák akarnak lenni s mindegyiknek 1000 dollárnyi óriási összeget fizet. Hogy e kiadást fedözhesse, 4 milliónyi kölcsönt köt. Az ujonczok többnyire német s ir bevándorlottak; a bennszülötteknek nem sok kedvök van a hadseregbe lépésre.

** *(Vasuti balesetek.)* Észak-Amerika egyesült államaiban a legutóbbi tiz év alatt a vasutakon 1037 szerencsétlenség történt, melyeknél 1683 személy halt meg, és 6700 megsebesült. Gőzhajókon ugyanazon idő alatt 224 szerencsétlenség történt, s ezekben 2997 egyén halt meg, és 1089 megsebesült.

— *(A nap világereje.)* Északamerikában Cambridgeben a Harward College csillagászintézet ditünő csillagásza vizsgálatokat tett az iránt, hogy a nap világerejét megtudja. Ezen vizsgálatok szerint a nap világereje

470,980-szor	nagyobb,	mint	a teli hold világa,
622,600,000-szer	„	„	Venus világa legnagyobb fényében,
3,828,350,800	„	„	Jupiter világa középszerü szembenállásban,
5,970,500,000	„	„	Sirius világa,
8,924,000,000-szor	„	„	Centaurus α-ja világa,
4,946,500,000	„	„	Lyea α-ja világa,
5,586,500,000	„	„	Rigel világa,
2,001,000,000	„	„	Spira világa.

E szerint tehát csak 470,980 teli hold, vagy 22,600,000 oly fényes csillag, mint Venus stb. volna képes a napot pótolni. — *Dr. B. L.*

honczi Közlemények.“ 1840-től. Választottság felügyelése alatt szerkeszté dr. Vállas Antal. E folyóiratoknak csekélyebb számu közönség jutott, mint a mennyire akár e folyóirat olcsósága, akár tartalma tekintetéből előre számolni lehete, mert az előfizetők száma e földmivelő honban az utolsó 1841. év folyama alatt, alig volt 300. Megjelent a G. T. és R. K. negyedévenkint 8—15 ives füzetekben. 1841. évben 1—4. (sorszerint 14—17.) füzete, 144, 157, 170, lap; a 4-ik füzettel ezen két folyóirat megszünt.

(Pesti Hirlap. 1841. I. 94. 124. 374. II. 860. — Athenaeum 1841. II. 221. — Tud. Tár. 1842. VI. 482.)

„*Magyar orvos-sebészi s természettudományi Évkönyvek*“, több orvos és természettudós munkálatával kiadta és szerkeszté Schoepf Ágost Pesten. Havi folyóirat 1842—1844, nyomatott Budán a m. k. egyetem betüivel, nagy 8 rétben; félévi ára helyben 3 ft. 20 kr. póstán 4 ft. p. p.

(Pesti Hirlap 1844. 406. lap. — Tud. Tár. 1843. VII. 482.)

„*Magyar föld és népei eredeti képekben*“, föld és népismei statistikai és történeti folyóirat. Fényes Elek és Luczenbacher felügyelése mellett szerkeszté és kiadta Vahot Imre, ki 1845-ben Medve Imrével beutazván az országot, ez utóbbi lerajzolta a nevezetesb helyeket e vállalat számára. — Megjelent az első folyam 1846 mar.-tól. — 1847. mar.ig 6 füzetben 17 képpel 90 lap, fekvő 4 rétben; — a 2-dik folyamból csak az 1-ső füzet látott napvilágot 1847. deczemberben 16 lap 3 képpel; nyomatott Beimel Józsefnél; egy folyam előfizetési ára 3 ft. egyes füzet 50 kr. p. p. Előfizetők száma a 600-at megközelité.

Az első füzetet Henszelmann Imre németre leforditá és Heckenast bizományában meg is jelent, de több nem adatott ki.

(Pesti Hirlap. 1846. I. 141. 240. — Danielik: Magyar irók. Életrajz gyüjtemény. Pest. 1858. II. 196. — Honi irod. Hirdető. 1846. 12. 15. 19. 31. 44. — 1847. 15. 51.)

„*Magyar Életképek.*“ Magyar szépirodalmi folyóirat. Kiadó-tulajdonos volt Heckenast Gusztáv, szerkeszté Frankenburg Adolf. Főirányul a tisztán nemzeties érzelem ébresztését és a szelid erkölcsök nemesbülését tüzte ki. Tartalmát képezik: novellák, történeti beszélyek, regék, népmondák, jellemrajzok, életirások (elbeszélési modorban) humoristikai elmefuttatások a társasélet fonákságai felett, költői elbeszélések, románczok, balladák és legendák; a kiadó 16 fttal p.p. dijazta a munkák nyomtatott ivét. — Megjelent Pesten 1843-ban 6 ives havi füzetekben; nagy 8 rétben velinen; a II. kötet 6-dik füzetével dec. végén a vállalat megszünt; s lett belőle az „Életképek“ czimü hetilap (lásd fentebb), nyomatott Landerer és Heckenastnál.

(Pesti Hirlap 1842. II. 885. 898. — Pesti Divatlap. 1843. II. 53. 177. 663. 1563. lap. — Pannonia 1842. 575.)

„*Beszélytár.*“ Erdélyi szépirodalom. Szerkeszté és kiadta Kőváry László, Kolozsvártt 1843-ban, minden két hóra egy füzet igértetett, vegyes szépliteraturai tartalommal Erdély legjobb élő költői által kiállitva. Megjelent az 1-ső füzet nagy 12 rét 124 l. Bölöni Farkas Sándor mellszobrával; és a 2-dik füzet 118 l. egyes füzet előfizetési ára 30 kr., bolti ára 40 kr. pp. Beszélyeket hozott Ajtai Gyula, Dózsa Dániel, Kőváry László; költeményeket Dózsa, Kőváry Józsa, Matisz Páltól.

(Athen. 1843. II. 134. — Honderü 1843. I. 650.)

„*Honleányok könyve,*“ közhasznu ismeretek terjesztésére a gyöngéd nőnem körében. Jelesb irók és irónők közremunkálásával kiadták Röszler Ágnes, pesti nyilv. leánynevelő, és Oroszhegyi Józsa. A tudományos ismeretek és művészeti képzés fejlesztésére irányzott folyóirat; tartalma oly változatos, s a hozzá csatolt műmellékletek oly jól választattak, azonfelül az egész munka kitüzött iránya oly szép volt, hogy megjelenése méltán figyelmet ébresztett. Az 1—3 füzet tartalmát tevék: Közlemények az ipargazdaság köréből, történeti képek, természettudomány, néprege, eseménypontok a világtörténet köréből és a női müködést tárgyazó czikkek három műmellékletekkel. Az irók nevei: Garay, Kérlethy Ákos, Lisznyay, Oroszhegyi Józsa, Petőfi, Röszler Ágnes, Szabó Richard, Szamosháty Józsa, Tompa, Vasváry Pál. — Megjelent ezen folyóiratból 1847-ben az 1—3 füzet diszes kiállitásban nagy 8 rét alakban Pesten. 62, 70, 55 lapok, s ezzel a vállalat megszünt. 6 füzet előfizetési ára 4 ft., külön egy füzeté 50 kr. p. p.

(Pesti Hirlap 1847. I. 292. — Életképek 1847. I. 655.)

„*Irodalmi Areopág.*“ Kritikák a magyar irodalom ujabb művei felett, több tudós férfi által irva.“ Kilián és társa kiadásában Pesten 1844-ben két 8 rétü füzet jelent meg ezen kritikán aluli kritikai folyóiratból; nyomatott Budán az egyetemi nyomdában; az 1-ső füzet 100 lap 40 kr., 2-dik füzet 136 lap 50 kr.

(Pesti Hirlap 1844. I. 434. 734. — Életképek 1845. 1. 410. l.)

„*Nevelési emléklapok*“ Kiadótulajdonos dr. Tavassy L. Pesten 1846-ban Pestalozzi 100-dos születése napjának emlékére jelent meg az 1-ső füzet; a 2—4 füzet 1847-ben látott napvilágot, egyes füzet ára 30 kr. p. p.

(Pesti Hirlap 1847. I. 356 l.)

„*Bibliographiai Értesitő.*“ Heckenast Gusztáv kiadásában 1840-től kezdve. Honunkban első ilynemű vállalat, mely által a kiadó magának a magyar literatura körül tagadhatlan érdemeket szerzett. Megismertetett ez minden honunkban megjelent nevezetes elmeművekkel, figyelmeztetett a hirlapok és folyóiratokra, s az azokban foglalt jelesebb czikkekre; szóval: átalános átnézését adta hazai literaturánk állapotának és fokonkinti haladásának. Ezen Értesitőből havonkint egy-egy félives; 1842-ben csak negyedives szám jelent meg 8 rétben ifj. Wigand Károly által szerkesztve, s a kiadó által több mint kétezer példányban osztatott el a literatura baráti közt. 1842. szept. végével megszünt. Egy évi folyam ára 20 kr. p. p. nyomatott Pesten Landerer és Heckenastnál.

(Pesti Hirlap. 1842. I. 343. l.)

„*Honi irodalmi Hirdető.*“ Első év 1843. Eggenberger és fia kiadásában, szerkeszté Magyar Mihály. 1845-től Eggenberger Ferdinánd. Czélja volt ezen havi jegyzéknek minden az iker hazában bármily nyelven megjelent irodalmi tárgyakat lehető gyorsan közzétenni. — Megjelent Pesten havonkint negyediv, 8 rétben, nyomatott Trattner-Károlyi betüivel; évi folyam ára 20 kr. p. p.

(Pesti Hirlap 1844. I. 64. — 1845. I. 138. — 1846. I. 79. l.)

(Folytatás köv.) *Szinnyey József.*

A m. t. akadémia palotája.

(Vége.)

II.

A palota külseje majdnem egészen be van fejezve, oly annyira, hogy nehány, még hiányzó diszitmény kellő helyen alkalmaztatván, az állványok rövid idő mulva el fognak szedethetni. A polota belsejében a főbejárásánál levő csarnok, a diszterem, a fő-s a diszterem feletti képtár helyiségeibe vezető lépcső hijjával, minden egyéb közel áll a teljes bevégeztetéshez, s a munkák mindenütt erélylyel folynak. És igy van magában a nagyszerüsége és feldiszitése miatt sok munkát igénylő diszteremben is, melynek, az időjárás kedvezése mellett, beboltozása a napokban bevégeztetvén, mindjárt vakolásához fognak látni. Feltéve, hogy az időjárás kedvező lesz, nem kételkedhetni, hogy a folyó évi nyári hónapok folytán, s még az ősz beállta előtt, azok is, a mik fentebb emlittettek, tökéletesen készen lesznek, s az összes épitkezés be fog fejeztethetni. Az épitmény minden egyéb részei már előbb készen, s használható és lakható állapotban lesznek. Az akademia azon szállásból, a melyet most használ, a közelgő Sz. György napkor már távozni lesz kénytelen, s üléseit a palotában fogja azontul tarthatni, hová irodája is át fog tétetni. A könyvtári helyiségek rövid időn készen levén, a könyvtár átszállitására és berendezésére fog a sor kerülni. Hasonló szorgalom fordittatik arra, hogy a képtári helyiségek elkészitése is rövid időn befejeztethessék, s immár a képtár beszállitásának perecze is közelget. E tekintetben a mult évi november 26-án kelt levélben kérdés tétetvén herczeg Eszterházy Pál ur részéről, hogy a képtár átszállitása mikor kezdethetik meg, az akadémia elnöke válaszában a f. évi Sz. György napját jelölte ki. E szerint nincs már távol az időpont, midőn a haza kettős örömben fog részesülhetni: hálás emlékezetében őrizhetni egy szép hazafi tettet, s itthon adhatni át magát azon benyomásoknak, melyeket e műkincsek élvezése nyujtand, s a reményeknek, melyek azok hatásától várhatók.

Az épittető hármas bizottság megfeszitett és szakadatlan szorgalommal iparkodott azon, hogy az épitkezésben a lehető takarékosság elvei követtessenek, az épitmény szilárdságának és diszitésének rövidsége nélkül. E szándokában dicséretre és elismerésre méltólag támogattatott az épitést vezetők értelmes iparkodása, hazafias buzgalma, megfeszitett szorgalma, kiváló ügyessége, valamint az itteni mindazon iparosok és kézművesek becsületes eljárása és maguktartása által, kikkel munkáltatott, s a kik nem csupán pénzt keresni, hanem a vállalat természetéhez méltót előállitani igyekeznek. A jelen pillanatban, minthogy a folyamatban és hátralevő munkák legtöbbnyire kiadva, az alkuk megkötve vannak, nagyobb biztossággal, mint eddig lehető vala, áttekinthetők levén a még szükséges költségek, a bizottság azon biztos reményt véli táplálhatni, hogy a végleges összes költség az eredetileg előszámitásba vettnél 40—50 ezer fttal kevesebb lesz.

1864. év végéig a tulajdonképeni épitkezésre kiadott öszletek a következők:

1. Kőmüvesek és földmunkákért, alapkihányás és betonirozásért	238,380 ft. 32 kr.
2. Márvány, tétényi, sóskuti kövek, s ezek szállitási költsége és kőfaragó munkái. . .	139,484 „ 95 „
3. Képfaragói, szobrászati, gypsz és diszitményi munkáért	48,993 „ 36 „
4. Öntött és kovácsolt vasnemüekért, bronz és ólommunkákért	36,971 „ 48 „
5. Ácsmunkákért . . .	35,139 „ 95 „
6. Asztalos-munkákért .	29,805 „ — „
7. Üveges-munkákért . .	7,920 „ — „
8. Lakatos-munkákért .	7,600 „ — „
9. Bádogos-munkákért .	5,531 „ 7 „
10. Palakő-fedélre . . .	5,500 „ — „
11. Szobafestési és mázolási munkákért	2,745 „ 24 „
Összesen:	558,071 ft. 37 kr.

Ezen 558,071 ft. és 37 krra menő öszletet feljebb rugtatják azon mellékköltségek, melyek minden épitkezésnél elkerülhetlenek s melyek az ily nagyszerü, s ugy ez okból, mint az épitkezés szilárdsága és czélszerüsége miatt is évekig tartó épitkezéseknél természet szerint és szükségkép tetemesebbek is. E költségek egész öszlete 396 darab aranyra és 47,766 ft. 9 krra rug, melyből a tervek készitésének, vizsgálatának stb. költségeire, valamint az azokért fizetett tiszteletdijakra a fentebb érintett aranyokon kivül 9968 frt. 73 kr., az épitési iroda felállitására, butorozása, felszerelése és folyó költségeire a kőfaragók és szobrászok műhelyeinek felállitására, s az épitési telek deszkakeritéssel elkeritésére 7136 ft. 66 kr. esik (mely öszlet egy része, az érintett anyagok nemsokára eladathatván, visszaforduland,) végre az épités vezetői, az irodai személyzet, szertárnok dijaztatására, az alapkő-letételi elmaradt ünnepély helyett a munkáló kézmüveseknek adott ajándékra, bélyegekre, kutkészitésre, gypsz- és vasmintákra s a kézmüvesekkel kötött egyéb vegyes alkukon kivül eső különféle munkákra forditott kiadásoknál e három év alatt összesen 30,660 ft. és 70 kr., s igy átmérőleg évenkint 10,220 ft. 56⅔ kr.

Tekintve a forrásokat, melyekből a költségek fedeztettek, az 1859. és 1860-ban meginditott aláirás eredménye, minden akadályok daczára, melyek akkor a gyüjtés elé gördittettek, pénzszegény hazánkban fényesnek és váratlannak mondható. Ez eredmény, egy, annak idején kiküldött vizsgálóbizottság megállapitása szerint, 1861. év végén 393 darab aranyra és 528,728 ftra 93 krra ment. Ehhez 1862-ben 3 arany és 2321 ft. 98 kr. 1863-ban 1510 ft. 79 kr., végre 1864-ben 19,218 ft. 8 kr. járult. Ez öszletből 166,171 ft. 52 kr. ajánlatokban állott, a hátralevő rész pedig készpénzben folyt be, mihez utóbb még némi vegyes bevételek, felajánlott részvények eladásából összesen 927 ft. 82 kr, s a meglevő pénzkészlet 6 és 5%-re történt hasznositásából folyó bevételek és egyes ajánlatoktól fizetett kamatok járultak. A 6%-re teljes biztosság mellett és rövid időre kikölcsönzött, összesen 77,000 ftnyi öszlet — mely 900 ft. hiján már mind visszafolyt a pénztárba — 7665 ft. 11 krt. takarékpénztári elhelyezések 28,966 ft. 30 krt. egyes ajánlatok után fizetett kamatok 5523 ft. 60 krt; jövedelmeztek, egy eladott telekrész künnlevő ára után pedig kamatul 6060 ft. folyt be. Mindezek által a fentebb emlitett somma, az aranyokon kivül, 600,922 ftra és 61 krra. emelkedett. Nem az eredetileg kilátásba vett 1304½ □ öles telken, hanem a mostanin levén az épitkezés foganatba véve, az előbbi telekből az eladott 700 □ öl után 220 ft. 50 krjával 124,350 ft., 604½ □ öl után 200 ftjával 120,900 ft. jött be, mely által a fentebbi öszlet, az aranyokon kivül, 876,177 forintra és 61 krra emelkedett. Lehajlik azonban ebből a mi az 1304½ □ öles telek feléért (másik fele nagylelküleg ingyen levén adományozva) sz. kir. Pest városának 78,270 ftban fizettetett, továbbá a bélyegek és átiratás költsége 3090 ft. 71

a nőstény oroszlán egy csikos hiénával ereszkedik nem épen barátságos szóváltásba; mig a leopárd magasra szökve rázza a ketrecz rácsait, s a sakál és hiéna lassu sompolygással iparkodik minél tisztesebb távolban lenni a szeliditő korbácsától. A mester pedig, mint képünk mutatja, a ketrecz közepén ülve, élénk tekintettel kiséri szemüvegén át a vadak mozdulatait, korbácsát folyvást magasan tartva. Szemüvege annál feltünőbb, mert ez által mintegy megczáfolva látjuk azon állitást, mintha a vadakat főkép a szem varázsa tartaná lekötve.

Különben, hogy Werner mily ügyes az állatok tartása körül, mutatja az is, hogy egy pár tengeri fókát, — mely állatról eddig azt hitték, hogy csak a tengerben élhet, s másutt rögtön elpusztul, — már több mint négy év óta ép állapotban megtartott, azon leleményessége által, hogy időközönkint egy-egy heringet ad nekik elédelül, melynek sós ize ez állatokra nézve a tenger savát némileg pótolni látszik.

Hirlapirodalmunk a 19-ik században.

Harmadik közlés 1841—1847.

(Folytatás.)

„*Hetilap.*“ Encyklopaedikus tartalmu hetirat, különös tekintettel a közgazdászatra, műiparra és kereskedésre. Kiadta az iparegyesület Pesten. 1845 kezdetével szerkesztő Vállas Antal, —1846—47-ben pedig Wargha István. — Ezen, a magyar ipart és kereskedést egész terjedelmében és minden feltételeiben tárgyaló közgazdászati lap, mely egyéb feladatai között oda törekedett leginkább, hogy a hazai socialis szellemmel rokonulva, hatályos közlöny kivánt azok számára lenni, kiknek, a hazafiui kötelesség, a hazai ipar ápolására nemesebb érzelmeket költött, szemmel tartotta a kereskedelmi üzletet, a gyár-ipar állapotát a kézmüves osztály munkakörét, kitapogatta mindnyája szükségeit, fogyatékát, előmozditá mindegyiknek érdekét hasznos közleményekkel, figyelmeztetéssel s ajánlásokkal, valamint nem tartózkodott más részről a feltünö visszaéléseket egész bátorsággal napfényre deriteni, ha kellett megróni, ha kellett megszüntetésére módokat ajánlani. — Midőn a centralisták a megyerendszert mind hevesebben kezdék ostromolni, annak főbajnoka, Kossuth, a szük terjedelmü s más rendeltetésü „Hetilapra“ szorult, hogy nagy hatásu szavát emelje az oly kiméletlenül megtámadt megyerendszer ellen.

Megjelent a Hetilap minden kedden és pénteken egy-egy tömött iven, 1846—47-ben másfél, ha tárgybőség ugy kivánta, két-két iven is, nagyobb igen szép alakban 4 rétben; ára félévre 1845-ben helyben 3 ft. postán 4 ft.; 1846—47-ben 4 ft. illetőleg 5 ft. p. p. nyomtatta Beimel Pesten.

(Pesti Hirlap. 1845. I. 415. II. 418. — 1846 I. 11. 421. l. — Horváth M. Huszonötév Magyaror. történelméből. II. 302. l. — Honi irod. Hirdető. 1844—47.)

„*Az életelvek képekben.*“ Magyari Lajos volt szerkesztője, irója, kiadója és kihordója Erdélyben. Az irodalmi ferdeségek sorába tartozik. 1844-ben pár évnegyed jelent meg belőle.

(Budapesti Szemle. XVI. 61. lap.)

„*Kis követ*“ czimü encyklopaedikus tartalmu lap indult meg Kolozsvártt 1846. februárban Magyari Lajos szerkesztése alatt, többi közt hozott szépirodalmi dolgozatokat is, sőt 5 arany jutalmat is tüzött ki 1847. márcz. számában a legjobb beszélyre; a birálati jogról ő maga lemondván, annak igérte oda az aranyokat, kinek beszélye a többi hirlapok által legjobbnak itéltetik! — Megjelent hetenkint féliven 8 rétben képmellékletekkel; (előf. ára 3 ft. p. p. volt félévre).

(Pesti Hirlap. 1846. I. 82. — Életképek 1847. I. 391. 413. — Pesti Divatlap. 1847. II. 960. l.)

„*Természetbarát.*“ Ezen jeles természettudományifolyóirat, Takács János és Berde Áron, kolozsvári természettudományi tanárok szerkesztése mellett 1846. juliussal indult meg. Ez azon egyetlen magyar folyóirat, mely az egész természetnek s a vele kapcsolatban álló tudományoknak elméleti és gyakorlati ismertetését népszerű modorban terjesztését tüzte ki magának czélul. Berde Áron, ki Takács Jánosnak visszaléptével az első félév végén, a lapot maga szerkeszté, annak harmadfélévi folyamát legnagyobbára saját czikkeivel tölté be, melyek nemcsak sokoldalu természettudományi képzettségének, hanem megragadó népszerű magyar tollának is nyilvános jelei.

Megjelent a Természetbarát Kolozsvártt hetenkint egyszer egy tömött nyomatu szép velin iven 4 rétben, előfizetési ára félévre helyben 3 ft. postán 3 ft. 12 kr. p. p.

Időszaki folyóiratok:

„*Tudományos gyüjtemény.* Kiadta és nyomtatta Trattner-Károlyi Pesten. Havonkint egy füzet jelent meg nagy 8-rétben velinen, „*Koszoru*“ szépliteraturai melléklappal, melyből 1821-től egy iv adatott ki havonkint; egy évi folyam ára 5 forint 36 krajczár, postán küldve 7 forint 12 krajczár p. p.

Ezen jeles folyóiratunk 1841 végével 25 éves pályáját befejezte; ez utolsó évben már csak 209 előfizetője volt.

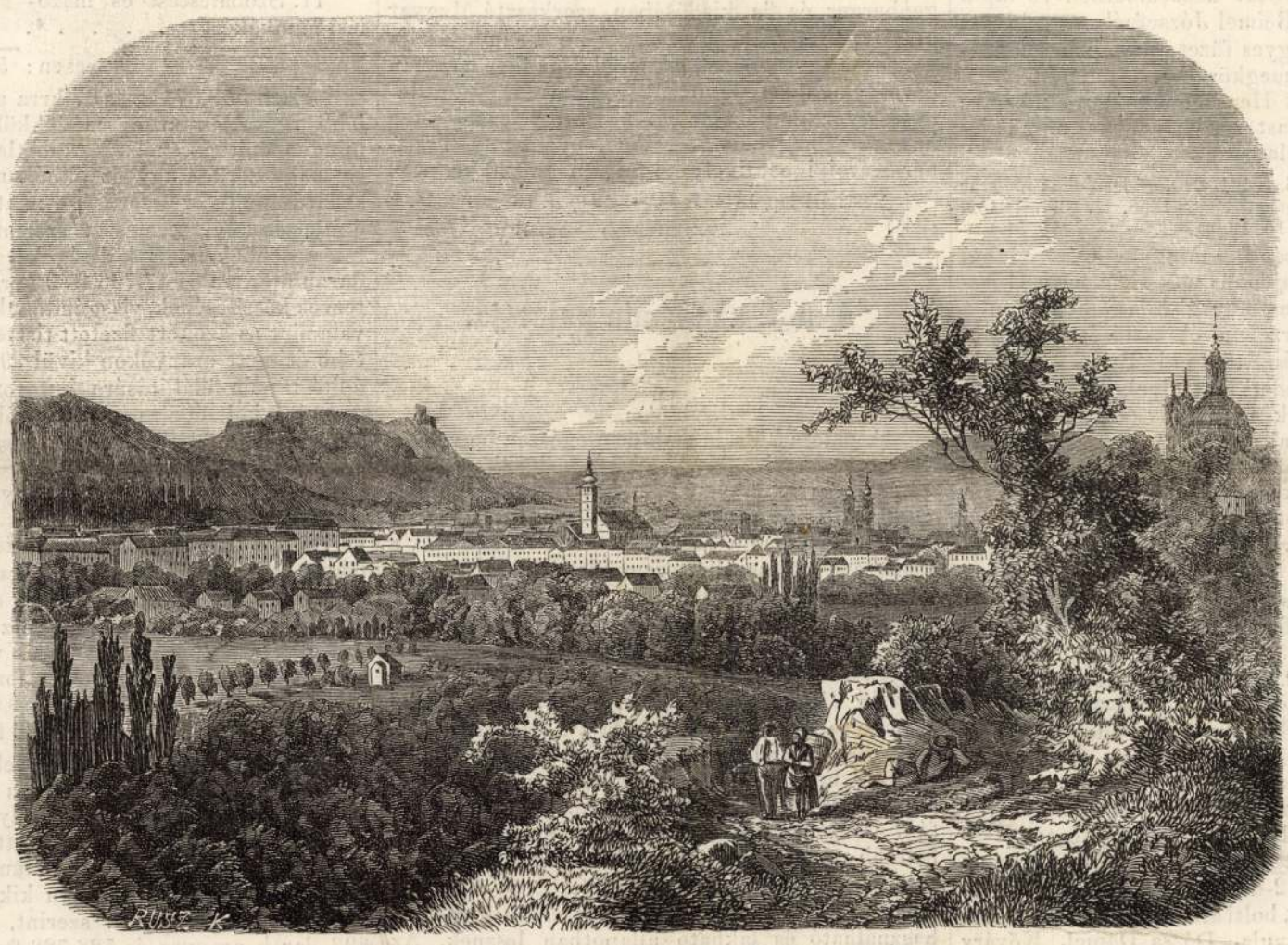
(Tud. Tár. 1842. VI. 482.)

„*Tudománytár.*“ Közrebocsátá a magyar t. társaság, szerkeszté az „Értekező“ részt Luczenbacher János, a „Literaturait“ Almási Balogh Pál.

A magyar tudom. Akademia 1844. decz. 19 ülésében ezen az egész országban akkor egyetlen egy tudományos folyóiratunkat a társulat roppant kárával megszüntette; a végszámvetés szerint a Tudománytár előfizetőinek száma: 1834-ben 527, 1835: 379, 1836: 301, 1837: 340, 1838: 222; 1839: 249, 1840: 200, 1841: 157, 1842: 131; 1843: 114, 1844 julius 11-ig 79 volt; a kiadási költség 11 év alatt 23,000 pftra ment, a bevétel 9698 pftra, s igy a társaság e folyóirat kiadásánál 13,000 pftnál többet vesztett. — Megjelent 6—8 ivnyi havi füzetekben, velinen nagy 8-rétben. Előfizetési ára félévre helyben 5 ft., postán 6 ft. 36 kr. p. p.; nyomatott Budán a m. kir. egyetem betüivel. — Az előfizetők kedveskedésül kapták még a „Magyar Akademiai Értesitőt.“ és „Honi irodalmi Hirdetőt.“

(Pesti Hirlap. 1843. II. 884. — 1845. I. 16. — Tud. Tár. 1842. VI. 482 — 1843. VII. 482 l.)

„*Magyar Akademiai Értesitő.*“ Szerkeszté Schedel Ferencz titoknok. E hivatalos lapból, mely az akademiai gyülésekben előforduló s közzétételre alkalmas tárgyakat, valamint az intézetet illető fontosabb jelentéseket közlé; az akademiai szünidő kivételével, minden hó 10-én egy szám jelent meg, s ez a körülmények szerint mindenkor egy vagy több ivből állott 8-rét velinen, néha rajzok is járultak hozzá.

Eperjes. — (*Keleti Gusztáv* rajza.) — Leirása a 75. lapon.

(Pesti Hirlap. 1846. I. 370. 406. — Jelenkor Encyklopaedia. 1858. 49. l. — Életképek 1847. I. 413. — Pesti Divatlap 1847. II. 1632. l. — Danielik. Magyar irók. Életrajzgyüjtemény. Pest. 1858. II. 27.)

„*Hazánk*, kereskedelmi és szépirodalmi lap,“ kiadta Noisser Richard, szerkeszté Kovács Pál. Ezen lap, későbbi vidéki lapjaink mintaképe, 1847. elejétől Győrött, az ottani „Vaterlandból“ átalakulva indult meg, s a derék szerkesztő által ügyszeretettel s nem kis áldozattal kezeltetett. A második félévben szebb formában, sürübb nyomtatással és bővitett tartalommal, — különösen a kereskedés körében is több érdekes czikkkel — jelent meg. Nevezetesek ezen lapban többek közt Petőfi költeményei és Kerényihez irt levelei; Ráth Károly jeles történetbuvárunk szintén itt lépett fel először az irói téren, „Győr városa története“ czikkével 1846-ban. — Hetenkint három félives szám jelent meg belőle 4-rétben; nyomatott özvegy Streibig Klára betüivel.

(Pesti Hirlap. 1847. I. 54. 402. — Életképek. 1847. I. 25., 26. sz. 847 lap. — Pesti Divatlap. 1847. I. 801. — Danielik Magyar irók. Életrajz-gyüjtemény. II. 263. — Honi irod. Hirdető. 1846—1847.)

Lauka Gusztáv, 1847-ben egy „*Dongó*“ czimü szatyrikus lapot inditott meg, mely csakhamar eltiltatott és lefoglaltatott.

(Uj. Ismeretektára. V. Pest, 1853. 201 l.)

Megindult 1841. elején, azon évben megjelent 1—5. sz. (1840. nov.—decz., 1841. január—szept.) a következő években minden 2—3 hóban egy, egy-két ives szám adatott ki. 1847-ben már rendesen járt XII. szám, 406 lap. Nyomatott Budán az egyetemi nyomdában. 1847-ben Kozma Vazulnál; az egész évi folyam előfizetési ára 2 ft. p. p.

(Honi irod. Hirdető. 1842. 4. 1845. 37. — 1847. 8. l.)

„*Magyar egyházi beszédek gyüjteménye.*“ Kiadta Szalay Imre kanonok. 1841—47-ben uj folyamának 2—5 kötete jelent meg Budán nagy 8 rétben finom velinen, egy kötetnek ára 1 forint 30 kr. p. p.

(Pesti Hirlap. 1845. 101. — Uj Ismertektára VI. 257.)

„*Erdélyi protestans egyházi beszédek tára.*“ Szerkeszté Szász Károly, Demeter Sámuellel. Kolozsvártt 1847-ben jelent meg belőle az 1-ső füzet 138. l. Titsch János kiadásában, ára 48 krajczár p. p.

(Honi irod. Hirdető 1847. 9. sz. 39. l. — M. tud. Akadémiai Almanach 1861-re 123. l.)

„*Gazdasági Tudósitások.*“ 1837-től kiadta a m. gazdasági-egyesület. Bizottsági ügyelés alatt szerkeszté Kacskovics Lajos. — Melléklapja: „*Ro-*

diszlett. Alig értek a mustangok ennek közelébe, midőn hirtelen 5—6 mezitelen indián ugratott elő rejthelyéből, s a szilaj csapat közepett termett. Nagy lett erre a zavar a mustangok közt, s minden áron menekülni akarván a kelepczéből, a Canadian homokos vizébe rohantak, kettő kivételével, melyeknek nyakára az indián vadászok hurkot vetettek, s most vadul ágaskodva szabadulni igyekeztek, de a hurok csak jobban nyakukra fojlódott. Mi épen akkor értünk a helyszinére, midőn az erősen horkoló foglyok a földre rogytak, s tagjaikat mintegy végvonaglásra kiterjeszték. E pillanatban az indián lovagok leszöktek paripáikról, s a hurkok tartását ezekre bizva, a mustangokhoz rohantak, azok előlábait rendkivüli ügyességgel összekötötték s alsó állkapczájokra kötelet alkalmaztak.

Csak ezen előintézkedések megtétele után engedték meg a mustangoknak annyi lélekzetet venni, a mennyi elegendő volt arra, hogy meg ne fuladjanak; s miután ennek következtében ujra mutatkozni kezdtek megtörhetlen dühök jelei, az indiánok nehányszor orrlyukaikba leheltek, az alsó állkapczájokra alkalmazott kötelet zablaszerüleg orrukra szoritották, s aztán olyforma állásba helyezték magukat mellettök, hogy fölkelésökkor okvetlen a hátukon teremhettek.

A köteleket csak most vették le lábaik és nyakukról nagy ovatossággal. A lovagok szokatlan terhe a megrettent állatokat annyira megbódítá, hogy majd egész perczig szobrokkint mereven és mozdulatlanul álltak ott; de lassankint ujra visszanyerték bátorságukat, szemeik hosszu homloksörényük alatt vadul villogni kezdtek, hosszu farkukkal dühösen csapkodták tajtékzó oldalaikat, patájukat haragosan vagdalták a füves talajba, s lábszáraikat görcsös reszketés fogta el. De az indiánok oly keményen tartották magukat a mustangok hátán, mintha velök egy testet képeznének: sötét arczaikon az elragadó gyönyör érzete tükröződött.

Most a bátor lovagok korbácsaikkal megcsapkodták a mustangok izzadó oldalait, mire azok megkisérlék az ágaskodást, melyben azonban orruk fájdalmas szoritása által akadályozva lőnek; majd dühösen földhöz vágták magukat, s ujra felugortak; de előbb lerázhatták volna hátukról a vérszomjazó párduczot, mint ez ovatos és ügyes pusztai lovagokat. Még csupán egy hatalmas ugrást tettek a megrettent vadlovak, aztán mintha az ördög bujt volna beléjök, elkezdtek nyargalni, s oly iszonyu sebességgel rohantak előre, hogy a nyil is bajosan érte volna őket utól.

Mi az elragadó látványban nem sokáig gyönyörködhettünk, mert a bátor indiánok alig nehány pillanat alatt zsákmányaikkal együtt eltüntek a láthatárról.

Látogatás az akademiai palota telkén.

(Vége.)

A mint a feldunasoron, a lánczhid s a dunagőzhajózási társulat szép rakpartja mellett elhaladva, az Akademia épitési telkére érünk, legelőször is a bekeritett tér s ennek elején egy csinosan és könnyed modorban fából és téglából összeállitott épület, az épitési iroda, ötlik szemünkbe. Ez ideiglenes földszinti kis hajlék, mely egy pár hét alatt elkészülve, első hirdette itt a nagy munka megkezdését, 3 szép teremből áll, melyek egyike Ybl, másika Szkalnitzky épitész, harmadika az épitészeti rajzoló segédek számára van rendelve; ezeken kivül van benne egy elő-, s egy őrszoba. Ez épület szükséges voltát mindenki be fogja látni, ha meggondolja, hogy az épités bevégzéseig mintegy 1200 részletes rajz elkészitése kivántatik s az épités vezetőinek többnyire személyesen ott kell tartózkodniok. Ezen épitési iroda összesen 2060 ftba került, a mi igen csekély előleges költség, ha meggondoljuk, hogy irodára alkalmas szállásokat a telek közelében 7—800 ftnyi évibéren alól alig lehetett volna kapni s még akkor is kérdés, eléggé czélszerüek lettek volna-e? S miután az épités 3—4 évig el fog tartani, az összes szállásbér nagyobb összegre rugott volna, mint az itt felállitott kényelmes épületé, melyet annak idejében azon felül még mindenestől el lehet adni, bár hol felállitandó kerti laknak. Mint halljuk, már eddig is ajánlkoztak azon időre kész vevői, miáltal a kiállitási költségnek legalább is fele ismét visszakerülhet. — Ez épület tőszomszédjában vannak az épen e napokban elkészült nagyobbszerü fa-szinek a kőfaragók, s egy kisebb téglaépület a szobrászok számára, kiknek munkája itt szintén nagy mértékben fog igénybe vétetni. — Hátul, a telek másik végében terül el Discher épitőmester ideiglenes hajléka, hol a pallérok és kömivesek nyerik utasitásaikat, a munkások és napszámosok kapják hetibéröket stb.

Az épitészi irodában rendesen ott találjuk Szkalnitzky vagy Ybl vezető épitészeket, az ő segédszemélyzetökkel együtt, roppant térrajzok készitésével foglalkozva. Méltánylólag szólottunk már több izben e két derék hazánkfiáról. Ő tőlök most sokat vár a haza s reményében csalatkozni bizonyosan nem fog. Tudjuk, hogy ők nemcsak jeles szakemberek, hanem buzgó gyermekei is e honnak. A mit ők itt szépet alkotnak, az az egész nemzet diszére fog szolgálni, s a mit megtakaritanak, azt a hazának takaritják meg s a vezetésök alatt álló fiatal nemzedék számára valódi gyakorlati épitészeti iskolát alapithatnak meg.

A palota összesen 897 □ ölnyi téren fog állani. Hozzá jő még mintegy 56 □ öl, melylyel Pestvárosa ujabb hazafias készsége öregbitette a telket; miáltal az egész épület 10 lábbal, s a főhomlokzat kiszökő része 1 lábbal jő kiebb a lánczhidtéri oldalon, mint eredetileg tervezve volt. A palota 3 homlokzattal birand: egyike a lánczhidtérre a kereskedelmi (Lloyd) épület átellenében; másika az ujabban alakulandó akademia utczára; harmadika a Dunára. A lánczhidtéri oldal hossza 33° 4′ 10″, az akadem. utczaié 27° 10″, a dunai oldalé 26° 4′. Az épület két emeletének összes magassága 69½′, a 4 ölnyire kiszökő középrészé 90′ lesz s ez egy 3ik emelet magasságaig megy fel. A palota negyedik homlokzata, az északi részen a főut-utczára szolgálna, azonban a telek ezen részéből 272 □ öl bérházzal fog beépittetni, mely idővel az Akademiának fog jövedelmezni, s épitési stylje igen valószinüleg a palota styljével fog összhangzásba hozatni. Ezek szerint a palota csupán akademiai czéloknak fog szolgálni, s csak igy volt lehető a monumentálszerü épület negyedik homlokzatának elmaradása, s igy történt, hogy az eredeti tervtől (l. V. U. f. é. 9. sz.) eltérve, az összes magasság három emeletről kettőre szállittatott, mi által bár a két magasság közti különbség igen csekély, de az épitési költségek tetemesen leszállottak.

Később visszatérünk még az épület külalakjának részletesb leirásához; most nézzük mindenekelőtt azt, a mi az Akademia rendeltetésére nézve legfontosabb, a belső elrendezést.

Mielőtt a képzeletünkben kész palotába belépnénk, különböztessük meg az épület négy oldalát, melyeket igy nevezendünk: lánczhidtéri (déli), akad. utczai (keleti), bérházi (északi) és dunai (nyugati) oldal. Kezdjük a *földszinten*. A lánczhidtéri oldal levén a főhomlokzat, itt lesz a kiálló középrész (risolith) alatt a 3 fő bejárás egymás mellett, néhány lépcsőn s széles mélyitésekkel ellátott sima faloszlopok között. E bejárás, mely csupán gyalogok számára szolgál, a kapus lakása mellett egyenesen a márványoszlopos, tágas, nagy előcsarnokba (vestibulum) vezet, hol az emeletekbe vivő gyönyörü diszlépcsőzet veszi kezdetét. Ez előcsarnokból ágaznak szét az egyes menetek a földszinti osztály külön helyiségeibe. A dunai oldalon 3 nagy könyvtári terem vonul végig, mellettök van 2 olvasószoba, (egy nagyobb a közönség, egy kisebb az akad. tagok számára); azonfelül egy dolgozó s másolószoba, s 2 tágas szoba a régiségek számára. — Az északi oldalon a könyvtári termek további folytatása van s egy nagy helyiség az Akademia saját nyomtatványai számára. A tudománykedvelő közönség igen nagy kényelmére fog szolgálni, hogy számára külön nagy olvasó- és dolgozó-terem lesz fenntartva, még pedig a könnyebben hozzáférhető földszinti helyiségekben, a palota azon oldalain, hol utczai zaj és kocsizörgés senkit sem fog háborgatni. — Az akad. utczai oldalt 4 terem foglalja el négy külön, u. m. a geologiai, archaeologiai, történelmi és statistikai bizottmány számára; azonfelül itt lesz a vegytani laboratorium és a könyvtárnok magán-lakása.

Ezen oldalról lesz a fő kocsi-bejárás egy tágas kapun, honnan ismét egy kisebb előcsarnok (vestibulum) eszközli a közlekedést az első emeleti diszteremmel. E bejárás leginkább esős időben fog igénybe vétethetni, midőn a kocsik a kapu alatt megázás nélkül szállithatják ki az előcsarnokba az érkezőt. (Ezen kivül még a bérház felőli északi oldalról is tervezve van egy külön, de elzárható bejárás). Mindezen helyiségek egy kuttal ellátott eléggé tágas udvart zárnak be, hol többi között tüzoltó szereknek is lesz állandó rendes raktára.

A földszinti részeket elhagyva, forditsuk most lépteinket az *első emelet* felé. Ide a földszinti előcsarnokból egy kétágu diszlépcső vezet. Ezen lépcsőn legelőször is egy téres előterembe jutunk. Itt állhatna gr. Széchenyi István azon szobra, melyet az Akademia maga kiván alkotójának a palotában emelni (s mely nem tévesztendő össze azon országos emlékszoborral, melyre külön adakozások gyültek s a lánczhidtér egy részét foglalandja el). Itt lehetne kellő helyen elhelyezni Bessenyei szobrát is, kinek fejében legelőször merült fel egy „magyar tudós társaság“ eszméje, itt Révay, Kazinczy stb. emlékeit is. Innen két bejáráson, az épület mindkét emeletén végig emelkedő nagy főterembe jutunk. Ezen terem szélessége 8°, hossza 15½°, s körüskörül oszlopokkal lesz ellátva

Vas. Ujs 1862.

Figyelmesebben néztünk, de a körülbelől egy angol mérföldnyi távolban egyebet nem tudtunk megkülönböztetni, mint a fönn repülő porfelleget.

— Mustangok azok — folytatá az indián — bivalyok nem futnak oly sebesen. — És alig hogy szavait bevégzé, egy szürke ló tünt föl szemeink előtt, melyet mintegy 10—12 fekete és barna társa követett hosszu sorban.

— Jó lesz, öszvéreitekről gondoskodni — kezdé ujra a „fekete hód.“ — Könnyen megeshetik, hogy a szürke erre veszi futását, s öszvéreitekből nehány hozzá csatlakozik.

A kocsik azonnal megállittattak, s a szükséges rendszabályok foganatba vétettek. A szürke mustangot sűrü tömegben követte a csorda prüszkölve, nyeritve s magasra emelt farkkal. A hátulsó lovak tolni látszottak az elsőbbeket; a vezető egyik által sem engedé magát megelőztetni; a kevély ügetés vad száguldássá változott, s a csorda mennydörgő robajjal közeledett mind jobban karavánunkhoz.

Paripáink remegtek alattunk, kitágult orrlyukaikon hallható zajjal tört ki a forró pára, s csak nagy erőfeszitéssel sikerült megakadályoznunk, hogy a vadlovakhoz ne csatlakozzanak. Egyik kocsit az öszvérek, daczára, hogy meg voltak kötve, elragadták, s dühös futással rohantak a mindinkább közeledő mustangcsorda felé.

Nehány lovag utána vágtatott ugyan a szökevényeknek, s a hidegvérü kocsis megtartá ülését a nyerges öszvéren; de mit használt itt az emberi erő a nekivadult állatok dühével szemközt! A kocsit a rajta levő legbecsesb csillagászati eszközökkel együtt már elveszettnek tartók, mert csak igen csekély köz választá már el a mustangcsordától, midőn ez futása irányát hirtelen megváltoztatá, s előttünk elrobogva a folyamvölgyben levő kis erdőnek tartott.

E pillanat nagyszerü látványt nyujtott. Elől a vezető mén nyilsebesen repült el szemeink előtt, ezt alattvalói közől a legtapasztaltabbak hosszu sorban követték, pontosan a vezető nyomát taposva, s csak aztán következett a főcsorda, mely több száz lóból állt. De a jelenet kellemes benyomását nem kevéssé gyengité azon gondolat, hogy legbecsesb és legnélkülözhetlenebb eszközeink veszélyben forognak, s talán a legjobb esetben is csak összetörve, zuzva juthatunk ismét birtokukba.

— Remélem, megszabadithatjuk a kocsit — szólt most a „fekete hód“ — mihelyt a szürke mintegy 150 lépésnyire elhaladt előttünk. — És a mint az utolsó szót kiejté, a földön termett, s arczához fektetett puskájával követte a deli állat mozdulatait. A legközelebbi pillanatban megdördült a lövés, s a szürke élettelenül fordult fel a füben; Si-ki-to-ma-ker pedig lovára kapott, s vad orditással nyargalt a mustangok felé, hova mi is, minden erőnket összeszedve követtük.

A kocsi meg volt mentve, mind a vadlovak, mind a szökevények meghökkentek, s mialatt ez utóbbiakat a kocsis ismét megfékezhette, a vezéröktől megfosztott mustangok, apró csapatokra oszolva, különböző irányokban tova száguldtak.

Egy körülbelől 20 lóból álló csapat az eredeti irányt megtartván, egyenest a folyamnak tartott, épen azon pont felé, hol egy kis nyárfa-liget

Amerikai vadlovak.

s egy részét a hölgyek számára rendelt csinos karzat foglalandja el. A teremből 3 ölnyi magas 5 óriási ablak fog kiszolgálni a palota külső főhomlokzatára, melyen az épület kiálló része hosszában tágas erkély (balkon) vonuland végig, kilátással a lánczhidtérre. — E terem csupán nagygyülések és nagyobbszerü ünnepélyes összejöveteleknek van szánva. — Nézzük az első emelet további felosztását. A dunai oldal hosszában van a természettudományi osztály nagy tereme, hosszu folyosóval, tudományos kisérletek számára. Majd egy előszobán s a tagok összegyülekezésére szánt váróteremen keresztül az Akademia rendes üléstermébe jutunk. Ezen terem is eléggé tágas u. m. 5° 4′ széles, 7° 2′ hosszu. Ezzel összeköttetésben áll egy téres elöteremszerü galleria a közönség számára. Közel ezen ülésteremhez van a két akademiai elnök 2 külön szobája, a másodtitkár irodája s a levéltár. — A bérházi északi oldalon (vagyis udvari részen) van az első titkár hivatalszobája, s az Akademia nagy irodája az irnokok számára, s 2 correctori szoba. — Az akad. utczára elnyuló vonalon van az első titkár magán-lakása, összeköttetésben az udvarra szóló, imént emlitett hivatalszobájával; mellette a pénztárnok magán-lakása s irodája, s itt lesz egy külön kisebb terem s előszoba a Kisfaludytársaság ülései számára.

Folytassuk sétánkat a palota *második emeletébe*. Ide szintén a diszlépcső vezet, honnan ismét egy, az első emeletinek megfelelő előterembe nyitunk, s ebből a két emelet magasságaig föléró nagy főterem karzatára jutunk. A dunai oldalon 3 nagy teremet találunk a képtár számára, oldal-világitással s egy hosszu folyosót (galleriát) kisebb képek számára, szintén oldal-világitással. — Az északi részen ismét 4 képtári terem van, de már felső világitással. — Az akad. utczai és a lánczhidtéri részt ismét 2 nagyobb s 1 kisebb terem és előszoba foglalja el az acél- s rézmetszetek gyüjteménye számára; azonfelül van itt 2 nagyobb magánlakosztály a képtár őrének és a szolgáknak rendelve. — Olvasóink tudják, hogy herczeg Eszterházy Pál, az akademiai elnök gróf Dessewffy Emil felszólitására, világhirü bécsi képtárát igazi hazafiui nagylelküséggel a hazának engedé át, beleegyezvén, hogy az az Akademia palotájában állittathassék fel. E nagybecsü képtár maga mintegy 14,000 □ lábnyi faltért kiván, hogy illően elhelyeztessék. A palota tervezői a második emelet rendezésénél e körülményre voltak főtekintettel. Az Akademia eredeti rendeltetése az volt, hogy a tudományok *és szépmüvészetek* akademiája legyen. Mostoha viszonyainknál fogva ez utóbbi irányban mindeddig, fájdalom, igen keveset hathatott, — ezentul e részben is szép hatáskör vár reá. Most egy elismert müvészeti becsü, nagyhirü képtárunk, valódi mükincsünk, lesz a hazában, még pedig hozzá méltó fényes és alkalmas helyiségben, mi lehetetlen, hogy a legjobb hatással ne legyen müvészeti fejlödésünkre, söt még idegen müvészek és mübarátok ide édesgetésére is. A mi még hátravan, t. i. jóravaló rajz- és festészeti, nem különben szobrászati iskolák alapitása, azt ily előzmények után bizonyosan könnyebben és szivesebben fogja pótolni a nemzet. Az Eszterházy-képtár-örének, kit állandóan a herczegi család szándékozik kinevezni és ellátni, mint illik, tisztességes lakás van fennhagyva a palotában, a képtár közelében.

Hátra van még bepillantanunk a *kiugró középrész* (risolit) *legfelsőbb osztályába*. E rész, mint tudjuk, mintegy 30 lábbal emelkedik felül a két emeleten s a palota 3-ik emeletének tekinthető. Ezen rész az 1 és 2-ik emeleti diszlépcső felett terül el s ide a 2-ik emeleti képtár egyik teremből diszes vaslépcső vezet fel. Itt ismét 4 nagy képtári teremet találunk felső világitással, 1 nagy s 4 kisebb teremet oldalvilágitással. Ezen, u. m. 3-ik emelet tehát folytatása lesz a 2-ik emeleti képgyüjteménynek.

Ha most egy merész ugrással a palota legmagasabb regiójából az alapfalak *mélységébe* szállunk le : meg kell emlitenünk a palota egész kiterjedésében elnyuló pinczéket és raktárakat, melyek részint az Akademia és bennlakó tisztviselőinek használatára vannak szánva, részint egyeseknek fognak bérbe kiadatni, a mi a kereskedés és közlekedés ily élénk pontján, minő a Dunapart, bizonyosan tetemesen fogja nevelni az intézet évi jövedelmét. — Ha még végre megemlitjük, hogy az egyes emeletközökben (mezzaninban) számos alkalmas helyiség lesz az akademiai, könyv- és képtári szolgák számára : ugy hiszszük, kimeritettük a palota első elrendezésének futólagos ismertetését s csupán az marad még hátra, a mit fenntebb igértünk : a palota külalakjának és a felső osztályok diszitéseinek vázlatos leirása. S itt kérjük az olvasót, hogy a lapunk mult heti számában közlött rajzot tartsa szeme előtt.

A palota épülete 1° magas talapzattal (Sockel) lesz ellátva; az egész földszinti rész tömör, faragott (rusticirozott) kövekből épül, s e részt ismét köpárkányzat választja el az első emelettől. Az utczakövezettől az első emeletig 4 ölnyi lesz a magasság. — A főhomlokzat közép kiugrásában a három gyalogbejárás néhány lépcsőn történik, széles mélyitésekkel ellátott faloszlopok között, melyek felett a nagy diszterem erkélyének könyöklői (ballustrade) nyugszanak. — Ezen középkiugrásban, mint fenntebb irtuk, az 1. és második emeleten végig a diszterem nyulik el, s ennek erkélye 3 ölnyi magas öt nyilással néz a lánczhidtérre, majdnem egész szabadon álló, szabatosan komponált, korinthiai rendü 12 rovátkozott (cannelirozott) oszlop közül. Ez oszlopok talapzata (Sockel) 7 lábnyi magasságig diszes dombormü-faragványokkal lesz ellátva s a fejtökben (Capitäler) az egyes tudományi szakokra vonatkozó allegoriai szobrok vannak tervezve. — A diszterem ablakai fölött márványtáblák lesznek a falba illesztve, különféle alkalmas feliratokkal; a táblákat két oldalról domborfaragványu nemtök (geniusok) tartják. A középső ablak felett Magyarország czimerét szintén két genius fogja körül.

A középkiugrás oszlopai felett kellő arányu főpárkányzat vonul el, mely egyszersmind az egyes oldalok korona-párkányzata. E felett (a középkiugrásban) 5 ölnyi magasságban emelkedik a képtári u.n. 3-ik emelet, ismét 5 kettős ablakkal s 12 korinthi oszloppal, s minden két-két oszlop között egy, összesen 6 szoboralakkal, melyek az akademiai 6 tudományos osztály szakait jelképezik. Az oszlopok felső közét, terv szerint, részint faragványok, részint szines márványtáblák töltendik be. Ennyit a főhomlokzat középkiugrásáról.

A főhomlokzat két mellékszárnyán s a dunai akad. utczai oldalok (3° 3′ magas) első emeletén az ablakok közeit ismét korinthi rendü pillérek (pilaster) diszitik; a félköralaku ablakok alsó része szabadon álló könyöklőkkel (ballustrade) van ellátva. Az akad. utczai oldalon — mint már fenntebb előadtuk — az egyes lakrészeknél a földszint és első emelet között középrészek — mezzanin — vannak alkalmazva az intézet alsóbb rendü személyzete számára. — A 2-ik emelet ablakközei ismét korinthi pillérekkel vannak diszitve; az ablakok itt kettősök, szintén félköralakuak s szabadon álló oszlopkákkal birnak.

A palota négy sarkán 4, nemkülönben a dunai oldal középkiugrásán szintén 4, összesen 8 erős támoszlop nyulik fel a második emeletig, melyek tetejébe magyar királyok és kitünő hazafiak álló szobrai vannak tervezve. — A főpárkányzatok mindenütt gyámkövekkel (Consolen) ellátvák, s azonfelül a főhomlokzat mellékszárnyain, és a dunai s akad. utczai oldalokon a második emelet párkányzata felett még 1 ölnyi magas ballustrádok vannak alkalmazva, melyek az egész épületnek mintegy koronáját képezik. A palotánál alkalmazandó faragványok s diszitési részletek a velenczei palotákon látható szobormüvek mintájára és jellemében készülendnek. Mint látjuk, itt a hazai szobormüvészeti képességeknek is nagy müködési tér fog nyilni, s ezeknek kitudása körül az épittető bizottmány eddig is kiváló figyelmet tanusitott. Már is emlegetnek lapjaink több nevet, melyek tulajdonosai hivatva volnának az épités körüli szobrászati müvek megalkotására.

Az egész épület, mint látjuk, u. n. nemes renaissance-stylben fog épülni s különösen a főhomlokzat középkiugrásán alkalmazandó tömeges csoportozataival imposant hatást lesz képes előidézni.

Ime ilyen lesz a magyar Akademia palotája. Rövid leirásunk sem nem kimeritő, sem szakférfiui szabatosságot nem vesz igénybe: de azon meggyőződést talán mégis képes lesz fölébreszteni az olvasóban, hogy a palota szép, nagy, monumentálszerü épület lesz, disze a fővárosnak és a hazának. Tudjuk, hogy nem egy állam hatalmas pénzerejéből, nem országos hatóságok parancsoló intézkedései folytán létesül az; — a mi e palotát életre hivta, az mindazoknál becsesebb : a *közszellem*, nehány ezer hazafi áldozatkészsége volt. Élő tanusága ez annak, hogy ha szegények vagyunk is, sokat és nagyot vihetünk véghez, csak igen sokan akarjuk.

A munka megindult s egész erővel folyik. Az alapzatok ásása s beépitése, a Duna közelségéből eredő helyi nehézségeknél fogva, aránylag sok időbe s fáradságba került, de most már egyes vona-

lokon a földszintig érnek ki az alapfalak s a folyó évben több nem is szándékoltatik, mint az *alapzatok* elkészitése. A jövő 1863-ik évben remélhetőleg födél alá kerül az épület, ha a sok kömunka és faragvány nem fogja a számitáson felül késleltetni az épitést. Egyébiránt a tulságos sietés sem nem szükséges, sem nem kivánatos. Sat cito, si bene — mondja a latin. Az oly épületnek, a hol könyvtárt és képtárt akarunk felállitani, mindenekelőtt száraznak kell lenni, s azért jobb, ha inkább egy évvel később, mint korábban költözik bele az Akademia. Senki nem szeretné, ha elhamarkodás miatt a kivitel tökélye szenvedne. Mindamellett ugy hiszszük, hogy 1864. végén tul nem sok teendő lesz már hátra az akademiai épitkezésnél.

Reméljük, hogy az Akademia pénzforrásai ezen idő alatt sem fognak bedugulni, söt begyült tőkéi folyton gyümölcsöznek. Az is várható, hogy mig az épités foly s a munka eredményei mindig észrevehetőbbek lesznek, a nemzet fiainak rokonszenve s bőkezüsége is folyvást uj tényekben fog nyilatkozni. Hányan vannak, kik még nem tették le áldozófilléreiket; hányan, kik csak arra vártak, hogy az épités komolyan megkezdődjék; hányan kiket eddig más közczélok vontak el ez ügytől! Mindezek adományaival bizonyosan még gazdagodni fog a pénztár, — a mire valóban szükség is van. Mert meg vagyunk ugyan győződve, hogy azoktól, kik az épitési ügyet vezetik, hazafias jellemöknél fogva a legjobbat várhatjuk : de az is igaz, hogy csak a haza fiainak s leányainak meg nem lankadó lelkessége emelendi oda az ügyet, hogy az Akademiának necsak használható palotája legyen, hanem hogy ez egy müvészileg befejezett egészet mutasson, mind külső mind belső feldiszitésében.

Bizunk az akademiai elnökség eddig tanusitott erélyében s a hazai közszellem hatalmában ! *P. A.*

A repczeféreg.

(Vége.)

Mig némely kártékony férgek faját a rejtekhely és az eledellel azonos szin, addig másokét a töméntelen sokaság, illetőleg a szaporaság menti meg a végkipusztulástól. — Az ujonczgazda örvend, ha őszön át a nevezett férgektől megszabadul, nem is gondolván, hogy a kellemes tavasz repczéjére még több ellenséget támaszt, melyek közt első helyen áll a bolhák osztályából a *közönséges és csikos bolha* (haltica oleracea és h. nemorum). Később virágzáskor egy a fénylők sorába tartozó bogár (nitidula aenea) jelenik meg $1\frac{1}{2}$ vonalnyi hosszu, egész teste hosszukás s pöttyös, felsőrésze igen homályos zöld, lábai és tapogatói feketék. Mint báb a repcze gyökerén élődik és midőn repül, a repczevirág porát eszi; honnét, ha valami körülmény által kiszorittatik, vagy ha repczét nem talál, más gabonavirággal is megelégszik. — 1860. évben Felső-Bácskában nagymennyiségben mutatkoztak, de minthogy május 6-án a dér itt-ott a repcze virágát elpusztitá, egész közönynyel átmentek a rozs-, buzaföldekre, hol a kalászokat a szó szoros értelmében kiszopták, apró halványsárgás tojásaikat pedig a föld göröngyei közé vagy a növény szárleveleire rakták. — Ezekkel majd egy időben jelenik meg a valódi *tavaszi repczeféreg*, melyet *fütyölőnek*, *szipolynak* neveznek. Némely évben april végén jő elő és mint bogár nagy kárt okoz, tojásait a virágba és a növény szárleveleire, repcze hiányában pedig a karórépa virágjába rakja le, honnét kirágván magát, a káposztafajokat pusztitja, a többféle változás után sárgás-zöld báb alakjában a földbe visszamegy s gyökéren élődik. — Tartoznak pedig a rovarok 9-ik osztályához s a lepkék 6-ik neméhez.

Végre a virágzás és magzás idején, ha a hirtelen nagy rekkenő melegséget közbe-közbe napfénynyel elegyes eső váltja fel, a repczét még a *levéltetü* is (aphis brassicae) meglepi, mely 8—10 nap közt szaporitja nemét és pedig véghetlenül; mert egy nőstény 90-et is tojik, sőt van egy faj, mely elevenet szül, még pedig nőstényeket és csak az utolsó kotlás alkalmával jőnek a himek; mily iszonyu nagy itt a szaporodás, el lehet gondolni. — Bonnet észleletei folytán 5 kotlással egy anya után 5,904,900,000 jött létre.

Az itt elmondottakból latható, hogy alig van növény, mely oly különféle és hatalmas ellenségnek volna kivéve, mint a repcze. — A röpülő *repczemolyt*, a *vörösbogarat* és *csigát* elhallgattam, mivel ezek sokkal ismertebbek, semhogy az ujabb időben annyira elterjedt repczefércgek alatt őket is érthetnők. A legkártékonyabb kétségkivül a *fürkész* és *fütyülő*. Be kell azonban azt is vallanunk, hogy majd minden tájt más és más, gyakran egészen ismeretlen, repczeféreg pusztit, ezt bizonyitja a P. N. 1860. évi egyik számában olvasható tudósitás; hogy is ne, hisz a levegő minősége, a föld természete s fekvése a természet mindhárom országára, különösen pedig a növények s állatok országára szembeötlő befolyást gyakorol. Ide számithatjuk még az időjárást is, melyről már Virgilius is emlékezik.

Eddig szóltunk a legkártékonyabb repczefércgekről, mondjunk valamit most arról : *„miáltal lehet a repczefércgek keletkezését akadályozni, vagy ha már mutatkozik, hogyan lehet a repczevetést tőle megmentenünk?*

Ugy tapasztaltam, miszerint vegyészeink a rovarok pusztitása körül többnyire bizonyos folyadékot ajánlanak, melyek használatával a vetéseinket megsemmisétéssel fenyegető férgek eltünnének, mi a nagyban üzött gazdaságnál nem valószinü. — Tagadhatlan, hogy az olvasztott mész s kékkőkeverékkel (Blaustein) elkészitett és a vékony terpentinnel meglapátolt vetőmag az üszög- s több más ellenségtől védve van addig, mig a mag az emlitettem szerek természetét megtartja, de azért e mütét a földben millióként kikelt férgek végpusztulását maga után nem vonja. Ismert dolog továbbá, hogy a rovarokat az olaj megöli, sőt, ha ezek szelelőlyuka vajjal, faggyuval vagy szalonnával bekenetik, félóra mulva haláluk bekövetkezik, de mindezeket — ha kivihető volna is — költséges voltuk miatt sem alkalmazhatjuk. Azért tartózkodás nélkül kimondhatjuk, hogy nincs oly folyadék, mely a kérdéses férgeket olcsósága mellett a földmélyében elölné. Ezek helyett hintsük be inkább szalmával a repczeföldeket, még pedig az utolsó szántás előtt és utángyujtsuk meg, igy a lerakott tojások, az eke által felforgatott bábok vagy már kikelt hernyók ezerenkint égnek el, a megmaradottak pedig a hamu vegytartalma miatt kedvetlen helyzetbe jőnek. De tegyük ezt is félre és nyuljunk a rovarpusztitás egyik legtermészetesb s legolcsóbb módjához, mi a következő sorokban adatik elő :

A repcze kétféle, őszi és tavaszi, mindkettőt majd egész Középeurópa, olaja miatt termeszti. Az őszi repczét inkább kedvelik gazdáink és méltán, mert több s jobb olajt ad, azonfelül — minthogy már tavaszszal a szára kemény — nincs is a férgek hatalmának annyira kitéve, mint az előbbi, melyet az angolok, skótok, francziák stb. birkatakarmányul használnak. — Az őszi repczefajok közt vetésre leginkább a réparepcze ajánlható, mivel ez hidegebb éghajlat alatt, valamint roszabb s kevésbbé televényes földdel is megelégszik, a késői vetést eltüri, még is a gazda fáradozását holdankint — ha kedvező időjárás van — 100—160 ft. tisztajövedelemmel jutalmazza. Ha pedig káposzta-repczét vetünk, annak már Kisasszonynapig a földben kell lennie, mig az előbbit sz. Mihály hetére hagyhatjuk.

Ezeket előrebocsátva, emlékezzünk meg arról, mit fentebb az őszi repcze-férgekről mondottunk. hogy t. i. ezek junius-, augusztus hóban petéiket az ugar és másféle földekre lerakják, melyek azután septemberben sáskaseregkint jőnek elő és az utóbb nevezett hó 20-tól kezdve már vetéseinknek mint hatalmas ellenségei tűnnek fel, sőt gyakran oktober 10-ére a repczeveteményben táplált reményünket végkép meghiusitották.

Hogy ilyesmi ne történjék, jóminőségü repczeföldünket harmadszor vagy is vető alá september elején szántassuk meg és hagyjuk mintegy harmadfél hétig állani, az idő alatt a kikelt férgek, táplálékuk nem levén, elvesznek és csak azután kezdjük a vetést : akkor bizonyára repczénk nemcsak a legkártékonyabb férgektől mentetik meg, hanem a jól megülepedett földben erősb gyökeret verve sokkal kielégitőbb termést ad. Ha tehát a férgek september elején kelnek, a melegebb éghajlatu alföld épen megteheti, miszerint utólsó szántással bevárja azon időt, mikor a férgek bágyadni kezdenek.

A tavaszi férgek közt legveszedelmesbek azok, melyek a virágot és hüvelyt támadják meg. Ezen zsizsikfajokra épen szükséges a szokott rendünktől eltávozni, azaz : vagy előbb vagy később vetni. Állitásom igazsága mellett tanuskodik az 1860-dik év.*) Tán minden gazda emlékezik azon szép tavaszi esőkre, melyek annyira elősegitették a vegetatiót. Valóban ezen esőknek tulajdonithatjuk egyrészről, hogy a vetéseket ellepő korábbi hernyók elvesztek, másrészről pedig, hogy a többi rovarfajok a növény gyors fejlődése következtében elkéstek és igy ártalmatlanná váltak. De szabadjon a vetés ideje megválasztásában helyzett fontosságot még a következő állitással is igazolnom : Ha az ugynevezett stokeraui borsó jó televényes földbe majus 10—15-ike közt vettetik, a borsó elkerülte az zsizsikférget. Fődolog azonban, hogy a borsó még őszön át kicsépeltessék; mert megérkezik ugyan a zsizsiklepke, de minthogy a virágba tojásait nem teheti, a növény szárhasadékaiba rakja le, miről nem fogunk kételkedni, ha tavaszszal a borsószalmában nyüzsgő zsizsik-legiót megszemléljük.

Az elmondottakból az tünik ki, miszerint én a vetés idejének megválasztásába nagyon sokat helyzek, mindazáltal ajánlom az oly gazdáknak, kik a korai vetés kedvelői, a kétszeri vetést, mi abból áll : vessen mindenki a maga módja szerint, de 4—5 napra az első vetés után egy második ritka vetést alkalmazzon ugyanazon földön; mert a férgek leginkább a fiatal gyönge növényeket választják ki táplálékul, minélfogva a második vetésre fognak menni és igy az első bántatlanul hagyatik. Tavaszszal is először mind a hernyók, mind a bogarak az utóvetést pusztitják, mire pedig ez elfogy, addig az első vetés szára megkeményedvén, reája a rovarok kevésbbé vagy épen nem lehetnek rosz hatással.

Továbbá jó, de az előbbiek mellett felesleges, ha körülbelől minden 200 □ ölnyire a repczeföldön barázdát huzván, abba kendert vetünk; mert „a kender kálit és meszet tartalmazván magában, a sok phosphor-savany miatt ártalmas a repczefércgeknek.“ — Továbbá majd minden repczeféreg, főleg a tavasziak ellenében gátul szolgál, ha nem érett trágyával, hanem jól elkorhadt szalmával trágyázunk. És ez természetes, mivel a pillék mindig inkább a trágyás és igy a melegebb földbe teszik le tojásaikat, hogy azok kellő időben életre ébredjenek; már pedig a korhadt szalma fermentatio alkalmával sokkal kevesebb meleget fejt ki, nem heviti a föld különnemü elemeit, és mégis mivel hirtelen rothad, gyorsabban meghajtja a növényeket s igy a természetnek azon nagyszerüen titkos müködéséhez, mely gyakrai igen csodálatos módon hozza létre a rovarok némely fajét, kevéssé nyujta

*) Pesti Napló máj. 3. sz. 1860.

be, s miután egy ott mulató fiatal embert összevissza vertek, az egyik házi kisasszonyt és a nőcselédeket pedig a pinczébe zárták, hozzáfogtak a rabláshoz. Azonban a másik házi kisasszonynak e közben sikerült lármát ütni, s a lakosság fölfegyverkezve a szorongatottaknak segitségére sietvén, a rablók megugrottak, anélkül, hogy közülök csak egyet is sikerült volna elfogni.

+ (*Vakmerő rablók.*) Patkó, a hires haramia vezér vagy 20 társával a Dráva, Sió, Duna és Balaton vidékén garázdálkodik. Karácsony estéjén a somogymegyei Körmend nevü pusztán, Nagy Ferencz földbirtokosnál jelent meg többed magával. Senkit sem bántottak, hanem a jelenvolt ispánt a társaságból kiszakasztván, lakására kisérték s tőle mintegy 3000 ft készpénzt raboltak el.

Mi ujság?

+ (*Farsangi hir.*) Mig Pesten a farsang folytán rendezendő nyilvános bálokról ugyszólván mitsem hallani, s a vidékről is több helyről hasonló tudósitások érkeznek : addig Tordán a kaszinó nem kevesebb, mint tiz tánczvigalmat tervez az idei farsangra. Valószinüleg jó okuk van a tordaiaknak örülni.

+ (*Névmagyaritások.*) Wimmer József nyéki lakos vezetéknevét „Vértessy"-re. Kalivoda János, berettyó-ujfalusi gyógyszerész „Sárréti"-re s Raab Pál, pesti papirkereskedő „Győry"-re változtatta, legfölsőbb engedelemmel.

+ (*Erdöpusztitás.*) A „Herm. Ztg"-ban panaszokat olvasunk, hogy a bongardi lakosok a szebeni, s az udvarhelyszékiek a segesvári erdőket pusztitják. A főkormányzó közelebb kiadott rendeletétől várják az efféle bajok megszüntetését.

+ (*Rejtélyes halál.*) A fel-enyedi román pap fia, a ki egyszersmind falujegyző volt, a mult hóban hirtelen eltünt, a nélkül, hogy tudták volna, hova lett. Közelebbről a nagy-enyedi határon ráakadtak hullájára, mely ülő helyzetben, két lábát egy rókalyukba dugva s kezével átlőtt fejét támasztva találtatott. Azt gyanitják, hogy rokonai ölték meg.

+ (*A bukaresti magyarok*) a budai népszinház javára adakozásokat gyüjtenek. Egy bukaresti tudósitó figyelmezteti a szinigazgatókat Havinak ott maradt ruha- és szép könyvtárára; különösen szépek azon magyar jelmezek, melyekben ott „Hunyady László" oly nagy hatással adatott. Kár volna értök, ha zsibárusi kezekre jutnának.

+ (*Lemondás.*) A „Korunk" szerint gr. *Toldalagi* Mihály, Marosszék ideigl. főkirálybirája beküldé a kormányszékhez fölmentetése iránti folyamodását.

+ (*Lemondás.*) Belső-Szolnokmegye főispánja *Véér* Farkas hivataláról lemondott. Hirszerint Pataki Dániel fogja helyettesitni.

+ (*A prágai ügyvédek*) folyamodnak a Reichsrathhoz az ügyvédség szabaddá tétele ellen. Az e czélból tanácskozásra egybegyült ügyvédek egyike sajnálkozva jegyzé meg, hogy a lapok mindnyájan az ügyvédi monopolium megszüntetése mellett kardoskodnak.

+ (*Rablóbanda.*) Borsod- és Szabolcsmegyében Barcza pandurhadnagy nagy kiterjedésü rablóbandát fedezett föl. Eddigelé már mintegy 20 egyént fogtak be közölük. Mint a „P. Ll."-nak irják, a bandához több földbirtokos is tartoznék (??).

+ (*Felirat a tót megyék részéről.*) A „N. Nachrichten" ugy értesül, hogy a magyarországi tót megyék feliratot szándékoznak intézni a császárhoz, a kivételes állapot megszüntetése s az országgyülés mielőbb összehivatása iránt. A kezdeményezést Trencsénmegye fogná magára vállalni.

+ (*Biztositás tüzkár ellen.*) Kéthely falu Somogymegyében minden épületét 6 évre biztositotta az első magyar átalános biztositó társaságnál. Im a jó példa, csak követni kell!

+ (*A miért nem mindenki haragszik meg.*) Pécsett „házas emberek bálja" terveztetik, melyben csupán házas emberek vesznek részt, s egy férjnek sem lesz szabad saját nejével tánczolni. Borzasztó büntetés!

+ (*Hajnik Pál figyelmeztet mindenkit*) bizonyos Kotlinski Fausztin lengyel származásu egyénre, ki az ő ajánlására hamisan hivatkozva, Budapesten, sőt a váczi kerületnek több községében is, egy aláirási ivvel már hónapok óta kóborol, igyekezvén az emberek jószivüségét kizsákmányolni.

+ (*Jótékony alapitvány.*) Kúnszt József, kalocsai érsek, legközelebb ismét 44,000 ftot tett le saját vagyonából a kalocsai káptalannál, kilencz szegényebben dotált plébánia állandó segélyezésére. A nemesszivü főpap a nevelés és oktatás ügyének már többet szentelt egy millió ftnál. Ily tények által állandó emléket emelünk magunknak.

+ (*Nagy hó Erdélyben.*) A Királyhágon tul, főleg a szász székekben az utóbbi napokban igen nagy havazások történtek. Szeben és Brassó közt a közlekedés a roppant hó miatt ismét akadályozva van. Nekünk pestieknek még ez idén csak annyi havunk volt, hogy ha jóféle tubákká változik, egypár nagyorru német csupa műkedvelésből is fölszippanthatta volna — a tervezett német hajóhad javára.

+ (*A hitelsorsjegyek legközelebbi huzásánál*) a 250,000 ftnyi főnyereményt maga a hitelintézet nyerte meg.

+ (*Beck János hazánkfia*) a bécsi udv. operánál kamaraénekessé neveztetett ki.

+ (*Hivatalok el nem fogadása.*) Dessewffy Izidor a sárosmegyei, Ujhelyi József az ugocsai, Nováky György és Magyar János a szegedi, s Keller Benedek az illető megyei tisztikarba lett kineveztetésöket nem fogadták el.

+ (*A szegedi takarékpénztár*) az Akademia palotájára 50 ftot ajánlott meg.

— (*A magyar képzőmüvészeti társulat levele a magyar Akademiához.*) Tekintetes Akademia! Azon nagy mérvü érdekeltség közepette, melylyel a haza közönsége a *magyar Akademia palotájának* ügye iránt viseltetik, legyen megengedve nekünk is — mint a képzőmüvészeti társulat tagjainak, a tudomány és müvészet közötti testvériség jogánál fogva — őszinte kifejezést adhatnunk azon benyomásnak, melyet az akademia-palota ügyének legujabb fordulata reánk tőn. — Egy nagyszerü középület létrehozatala körül, czélszerüség és izlés tekintetében a nézetek sokfélék lehetnek s tudjuk, hogy a pénzerőnek korlátoltsága az ily feladatok megoldását még nehezebbé teszi. Nem tartjuk tisztünknek, e nézetek fejtegetésébe bocsátkozni, mi a tárgyban egyedül azon gondolatnak kivánunk hangot adni, vajha ne kerestük volna idegen földön azt, amit, — talán a haza földén — a nemzet kebelében is hasonló mértékben feltalálhatunk, ha ezáltal hazai müvészetünket emelhetjük s ha saját szellemi ügyünk iránti ezen tartozásunknak magasabb tekinteteket (ha vannak ilyenek) feláldozni nem vagyunk kénytelenek. — És e tekintetben nem titkolhatjuk el abbeli fájdalmunkat, hogy tán még sem volt minden megkisértve itthon arra nézve, hogy öntudatunk és a haza szine előtt teljesen indokolva, és igazolva lehessen egy oly eldöntő lépés, mely mig egy hazai ügyet idegen kézbe ad, másfelől bizalmatlansági szavazatot nyilvánit a hazai szakképesség irányában. Egyébiránt tisztelettel maradunk. Pesten dec. 31-én 1861. A m. t. Akademiának alázatos szolgai, a képzőmüvészeti társulat igazgatósága.

+ (*Halálozás.*) Noszicki Thurzó Mihály, Trencsénmegye volt alkotmányos főügyésze ujév napján 53 éves korában elhunyt.

+ (*Lemondás.*) Gr. Kálnoky Dénes, Három- és Miklós-Várszék főkirálybirája ebbeli hivataláról lemondott.

+ (*Halálozás.*) Nagyszombat városnak köztiszteletben állt polgármestere, *Schuster* Ignácz, karácsony napján életének 64-ik évében elhunyt. Nagyszombat város jóltevőjét s számosan atyjokat, leghivebb barátjokat vesztették el benne. Temetésében több ezernyi néptömeg vett részt.

+ (*Macskazene.*) Zágrábban Coronelli tánczmester tiszteletére ablakbeveréssel összekötött macskazenét rendeztek, mert oly vakmerő volt, hogy tanitványait német tánczra is tanitotta.

+ (*Különös módon végrehajtott öngyilkosság.*) Párisban történt, hogy egy 17 éves ifju, mivel apja megtiltotta neki egy szinésznővel kötött viszonyának folytatását, öngyilkosságra vetemedett, mit ugy hajtott végre, hogy kedvesének egy harisnyakötőjét nyelte el, melynek egyik vége szájában maradván, csak három napi fuldoklás után halhatott meg. A rögtön hivott orvos sem birta a halálos harisnyakötőt torkából kihuzni. A könnyelmü ifju e három nap alatt bizonyosan eszére tért, de már későn.

+ (*Bombák szétpattanása.*) A „Sentinella Bresciara" szerint Veronában a Ristori-szinház előtt bombák pattantak szét, minek következtében a szinház kapusát és egy munkást befogtak.

+ (*Uj német képes lap.*) Bécsben az ujévvel egy német képes lap jelent meg „Waldheims illustrirte Zeitung" czim alatt, mely másfél iven minden szombaton jelenik meg s szakasztott mása a lipcsei „Illustrirte Zeutung"-nak. Ára egy évre 12 ft.

+ (*Sajtóper.*) A brassói német lap szerkesztőjét a fogarasi főkapitány sajtóperbe fogta.

+ (*Egy betiltott lakoma, mely nem is terveztetett.*) A „M. O." irja hogy Szegeden az uj polgármester Szilveszter napján a kaszinó igazgatóját magához hivatván, a kaszinóban állitólag tervezett lakomát betiltotta. Azonban a buzgó polgármester ur csakhamar meggyőződött, hogy tilalma teljesen fölösleges volt, miután a kaszinóban ez estére senkisem tervezett lakomát.

Nemzeti szinházi napló.

Péntek, jan. 3. „*Az utolsó levél.*" Vigjáték 3 felv. *Sardou* után forditotta *Szerdahelyi Kálmán*. Midőn ezelőtt körülbelől egy hónappal e darab először került szinre, az összes journalistika lehetőleg kedvező véleményt mondott róla, és méltán, mert ügyesen szőt egyöntetü meséje, meglepő jelenetei, szellemdus párbeszédei valószinüleg még igen sokáig érdekelni fogják a közönséget. Ide járul még az is, hogy legjobb szinészeink működnek benne közre, s igy előadása is a legsikerültebbek közé számitható. Méltán meglepett tehát bennünket, hogy „Az utolsó levél" második előadását ily hosszu időre halasztották. Vajjon mi lehet ennek oka? — Az előadás fénypontját Prielle Kornélia kitünő játéka képezte „Susanne" szerépeben. Szerdahelyi, Egressy, Szigeti, Lendvainé, Szathmáryné, Szilágyiné, Szilágyi — mindnyájan osztoztak a jó előadás dicsőségében.

Szombat, jan. 4. „*Tell Vilmos.*" Opera 3 felv. *Rossinitól*. Szinházunk heti rendében jelenleg a „Bánk bán," „Szép Ilon" és „Dinorah" váltogatják föl egymást, azért a régibb operákra, habár még folyvást a legjobb emlékezetben állnak is közönségünk előtt, melyek közé a „Tell Vilmos"-t is méltán számithatjuk, — csak ritkán kerülhet a sor, s talán ez az oka, hogy az ily gyéren szinrehozott darabok előadása a műértők igényeit teljesen ki nem elégitheti. A mai szereplők közül kétségkivül Bigniónak jutott az oroszlánrész. Közönség igen szép számmal volt, daczára annak, hogy ugyanez este a német szinházban is „Tell Vilmost" adták, hol Wachtel énekelt, kiről a „Sürgöny" ujdondásza igy ábrándozik : „Wachtel, a szinházat csucsig megtöltő Wachtel, az ezüst hangu Wachtel ki b-jeit oly magasan csattogtatja, mintha hangezüstjének is börze-kurzusa volna, a minden este 400 ftot összeéneklő Wachtel" stb.

Vasárnap, jan. 5. „*IV. László.*" Eredeti szomorujáték 5 felv. Irta *Dobsa Lajos*.

Vas. Ujs 1862.

Hétfö, jan. 6. „*A nagyapó.*“ Eredeti népszinmü 3 szakaszban *Szigligetitöl*. Ennél jobb és ujabb darabot is vehettek volna elö vizkereszt napján. A mennyiben az előadás élvezetes volt, nem annyira az elkopott darabnak, mint inkább Szerdahelyi és Némethiné talpraesett játékának köszönhető.

Kedd, jan. 7. „*Észak csillaga.*“ Opera 3 felv. *Meyerbeertöl.*

Szerda, jan. 8. „*A völgy liliома.*“ Dráma 5 felv. *Barriére* után forditotta *Feleki Miklós.*

Csütörtök, jan. 9. „*Nabukodonozor.*“ Opera 4 felv. *Verditöl.*

Budai népszinház.

Jan. 3. Először : „*Napam boldogit.*“ Eredeti vigjáték 3 felv. Irta valami *Tarnay Pali.* (A „Pali“ nevezet szinlapra nem illik. Vagy ez is a darab komikumához akar tartozni?) Ez uj darab egyike a legjobbaknak, melyeket a népszinházban eddig láttunk. Egyszerü kerekded meséje ügyesen van kidolgozva, alakjai talpraesettek, menete eleven, s mindezen előnyöket növeli folyékony nyelve. A közönség, mely fájdalom, csekély számmal jelent meg, mindvégig igen jól mulatta magát, annál inkább, mert az előadás is sikerült volt. A szereplők közt, kik átalában mind helyesen feleltek meg feladatuknak, legtöbb elismerésre méltók : Szerdahelyi Nelli, Szépné, Dózsa és Partényi. — Alkalmat veszünk magunknak, ezuttal megemliteni, hogy a népszinház igazgatója s a Szőllősy nővérek közt a béke helyreállt; ez utóbbiak ujév napján léptek föl ujra, a közönség tapsviharral és koszorukkal fogadta őket, s hogy a béke annál szentebb legyen, elismerésül Molnárt is kihítta.

Jan. 4. „*Házasság dobszónál.*“ Vigjáték 3 felv.

Jan. 5. „*Peleskei notárius.*“ Bohózat 4 felv.

Jan. 6. „*A nagyidai czigányok.*“ Eredeti népszinmü 3 szakaszban, *Szigligetitöl*, ujonnan átdolgozva.

Jan. 7. „*Molière élete és halála.*“ Dráma 4 felv. *Desnoyer* Károly és *Sabath* Jenő után *Egressy Béni.* A czimszerepet Molnár adta, nagy természetességgel és sok melegséggel. Méltó társa volt Szépné, ki „Armande“ szerepét helyes szempontból fogta fel.

Jan. 8, Simonyi jutalmára : „*A kis árva*, vagy : *a czigány mint földesur.*“ Eredeti népszinmü 4 felv. *Székely Kálmántól.*

Jan. 9. „*Napam boldogit.*‘ Vigjáték 3 felv.

Nyilt tér. *)

— **(Felhivás.)** A Vasárnapi Ujság 1861. évi 37-ik számaiban Kovács Endre tiz darab zeneműre előfizetést hirdetett, s mind a tiz darabnak előfizetési ára 1 ft. A tiszta jövedelem Tóth István agg színész felsegélésére volt ajánlva. Az előfizetések Tóth Istvánhoz Sándor-utcza 17-ik szám alatt intézendettek, honnan a példányok is szétküldetni igértettek. Alólirt előfizető tehát nyilatkozatra szólitja fel Kovács Endre urat, vajjon a nevezett zeneműmegjelent-e, vagy megjelenend-e? S a meg nem jelenhetés esetében hová lesznek az előfizetési pénzösszegek? *Berecz Imre.*

Szerkesztöi mondanivaló.

5911. **Számos t. előfizetőink**, kik megrendelési leveleikbe ujévi jó kivánatokat vegyitettek számunkra s meg nem szünő rokonszenvükről biztositának bennünket : fogadják szives köszönetünket s a jó indulat őszinte viszonzását. Ha egyszer barátságot kötöttünk, ok nélkül föl nem bontjuk azt, a mi „hét tél és hét nyár“ próbáját ugyis kiállotta már. Elég a tenni való.

5912 **Szegszárd.** Gy. I. Böngészni való akad benne, ámbár nagyobb része csak ott birhat érdekkel, a hol az illető egyéneket személyesen is ismerik.

5913. **Kisujszállás.** Az irat már sajtó alatt volt. Az uj megérkezett.

5914. **Téli kép.** Prózai előadás, gyönge verselés. Még gyakorlatlan kéz és kevés tanulmány.

5915. **Temesvár.** P. Fr. Ohajtását szivesen teljesitjük s mielőbbi találkozást ohajtunk. A kiválasztott tárgy igen korszerü.

5916 **Tavaszhoz.** Nem használható.

5917. **Visszaemlékezés.** Teljes hiánya a tárgyhoz illő költői emelkedettségnek és melegségnek. Egyszerü rigmus, mely nagy hangon előadva, megjárná felköszöntésnek valamely jókedvü disznótorban.

5918. **Losonez.** Sz. L. A kivánt arczképre nézve már azelőtt tettünk intézkedéseket. Eddig még nem kaphattuk meg.

5919. **Ungvár.** B. F. A leveleket szivesen veszszük, azaz : rövid, velős, érdekes tudósitásokat kérünk.

5920. **Székelyhid.** Sz. J. Ilynemü tárgyakról nem lehet tudósitásokat közlenünk.

5921. **Győr.** Dr. S. J. A lapot eddig is küldtük, nem tudjuk, hol rejlik oka a fennakadásnak. Most ujolag meg van rendelve.

5922. **Bécs.** P. M. Lapunkat az ottani akad. olvasóegylet számára szivesen megrendeltük.

5923. **Bécs.** K. T. Minden rendben van uj év óta. A czikkekben sok a száraz szám. Persze nem nekünk, hanem másoknak, kik zsirosabb falatokat szeretnek.

5924. **Csápor.** D. J. Ha a küldött rajzokon eligazodhatnak rajzolóink, szivesen nyitunk tért a czikknek.

5925. **Szilsárkány.** K. E. Mind a 4 lap indul. A folytatást kérjük. Az uj hivatalhoz szives szerencsekivánatunkat.

5926. **Nyiregyháza.** Sz. D. A felhivás lapunk számára későn érkezett, s mai időben könnyen félremagyarázható is volna ott, a hol sokat máskép értenek.

5927. **Imre diák.** Jól elmondott alkalmi versezet, de nem jó most azon országgal tréfálni, „a hol a czitromfa virágzik.“ Érti ön?

5928. **Verőcze.** Á. J. Az ajánlatra e perczben nincs biztató szavunk. Lesz gondunk rá. Az elmaradt tájleirás jöni fog.

5929. **Várad-Püspöki.** Kiváncsiak vagyunk az „ellenmondásokra“. Hadd lássuk.

5930. **Hanva.** A jan. 3-ki levél is megérkezett. Tehát — várni fogunk. Semmi kétség, hogy szivesen megteszik. Nézetünk szerint az idő akkor alkalmasabb is lesz. Üdvözöljük az ujabban bőven csörgedező „Tiburi forrást“.

5931. **A hontalan.** Kár a papirvesztegetésért. Nem lesz abból többé poéta, a ki meglett korában oly szörnyeteget képes, költészet gyanánt áruini, mint ez a „hontalan“. Olvassa el ön még egyszer ezt a kétségbeejtő ösztövérségü két strophát :

„Ki nem felejtheti honát,
A melyben született;
Hol irt (!) s tápot nyert szülőktől,
Föl is neveltetett.

Midőn szabad szárnyra kelt ő,
Sokról elmélkedett :
Arany fellegvárt is talán
Magának épitett“ stb.

Nem is strophák azok, hanem paragraphusok!

5932. **Zalai ének.** Az egyetlen élvezhető benne a refrain :

„Zala bora, Zala rákja, Zala menyecskéje“

Tiszteljük mind a hármat.

5933. **Munkács.** L. T. A rajz jó. A szives küldeményeket köszönettel vettük.

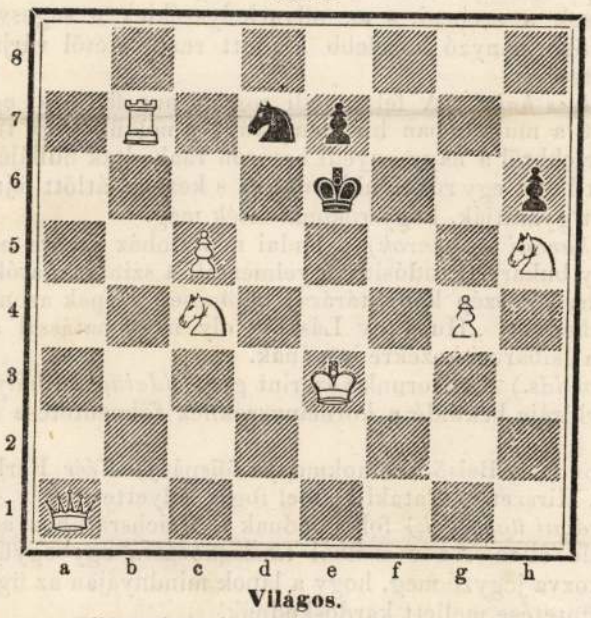
5934. **Szolnok.** Cs. J. A levelet Abonyba küldtük.

5935 **Aranyos-Megyes.** F. K A könyv kiadásához egyelőre semmi kilátás. Kedvezőbb magánviszonyok között az illető bizonyosan pótolni fogná a hiányzó részeket.

SAKKJÁTÉK.

107-ik sz. feladvány. — Brown-tól (Angliában).

Sötét.

Világos.

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

A 102-ik sz. feladvány megfejtése.

(Bayer Konrádtól.)

Világos.	Sötét.	Világos.	A)	Sötét.
1) H d 4 — c 2	K e 5 — d 5 A)	1)		tetszés szerint
2) B f 4 — c 4 :	K d 5 — c 4 :	2) B f 4 — c 4 :		tetszés szerint.
3) V h 6 — c 6 ‡		3) V h 6 — ‡		

Helyesen fejtették meg. *Veszprémben* : Fülöp József. — *Nagyváradon* : báró Meszéna István. — *Pesten* : Cselkó György. — *Parabutyban* : Rothfeld József. — *Kövágó-Örsön* : Gold Samu. — *Kis-Tapolcsányon* : Büttner Géza. — *B.-Ujvároson* : Kovács Lajos. — *Sarkadon* : Nagy Lajos. — *Kecskeméten* : Horváth György (a 101-et is).

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár		Gör.-orosz naptár	☉ Nap- kelet ó.	kelet p.	nyug. ó.	nyug. p.	Izraelit. naptár	☾ Hold- kelet ó.	kelet p.	nyug. ó.	nyug. p.
	Január		Jan. (ó)					Tebet				
12	**Vasár.**	**E 1 Ep.** Ern.	**E 1 Viz.**	**31 A** Melánia	7	47	4	30	11 Jámbor	1	17	4	48
13	Hétfő	Veron. Vidor	Vidorka	**1 Január**	7	46	4	31	12 Vidor	2	8	5	41
14	Kedd	Bód. (Felix)	Szépike	2 Silvester	7	45	4	32	13 Félix	3	7	6	28
15	Szerda	Pál első rem.	Jókai M	3 Malahias	7	45	4	34	14 J. Mór	4	12	7	8
16	Csütör.	Márcz. Géza	Kéjke	4 70 tanitv.	7	44	4	35	15 Kis. ör.	5	21	7	41
17	Péntek	Antal r. Leo	Magány.	5 Theophan	7	43	4	36	16 Mag. k.	6	33	8	8
18	Szomb.	Péter rom. sz	Nemesk.	**6 Vizker.**	7	43	4	38	**17 20 Sab**	7	45	8	32

Holdnegyed : ☽ Holdtölte 16-án, 3 óra 12 percz reggel.

TARTALOM.

Ifj. Bartal György (arczkép). — Borozás közben. *Tompa Mihály.* — Szolnok védelme (folytatás). — *P. Szathmáry Károly.* — Montenegro (képpel). — Képek a hazai népéletből (2 képpel). — A magyar alföld egy vidéke (folytatás). — Vulkáni kitörések. — Bécsi levél. K. T. — A borz-bóczfark (képpel). — Egyveleg. — **Tárház :** A magyar lapirodalom 1862. elején. — Irodalom és müvészet. — Egyház és iskola. — Közintézetek, egyletek. — Balesetek, elemi csapások. — Mi ujság? — Nemzeti szinházi napló. — Budai népszinház. — Nyilt tér. — Szerkesztöi mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felelős szerkesztő **Pákh Albert** : (lak. magyar-utcza 1. sz.)

Kiadó-tulajdonos **Heckenast Gusztáv.** — Nyomtatja **Landerer** és **Heckenast**, egyetem-utcza 4. szám alatt. Pesten 1862.

*) E rovatban közlött czikkekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelősséget a Szerk.

Közintézetek, egyletek.

⊙ (*A m. Akademia f. hó 17-iki ülésében*) *Wenzel* Gusztáv, *Greguss* Ágost és *Kubinyi* Ferencz tartottak felolvasásokat. Wenzel sajtó alatt levő jogtani munkájából egy fejezetet ismertetett ily czim alatt : „A jogi személyek a magyar és erdélyi magánjog rendszerében.“ Greguss ilyczimü értekezésből : „Pantheismus és személyes isten,“ az első részt olvasá fel. Végre Kubinyi a Radvánszky-család érdekes történeti okiratait ismerteté, s egyszersmind több rendbeli inditványt tett.

⊙ (*A pesti jótékony nőegylet*) ez idén is megnyitja april 1-én szemhályog-gyógyintézetét, melybe a szemhályogban szenvedő szegények Magyarország minden vidékéről fölvétetnek s ingyen élelmezést, ápolást és orvosi segélyt nyernek. A gyógyintézet, dr. Lippay Gáspár vezetése alatt áll, kihez (az orvos-egyetem épületében) a fölvétel végett jelentkezőknek fordulniok kell.

△ (*A budapesti zenede tagjai*) april 1-én közgyülést tartandnak.

\+ (*A pesti takarékpénztári társulat*) jövő april hó 2-án tartandja ez évi közgyülését.

△ (*Az állatbiztositó-társulat ügyében*) e hó 16-án a köztelken több nagyobb földbirtokos gr. Károlyi György elnöklete alatt értekezletet tartott, mely alkalommal a tárgy további megvitatásával s az alapszabályok tüzetes és végleges kidolgozásával Lónyay Gábor mint elnök, Cséry Lajos, Érkövy Adolf, Galgóczy Károly, Lévai Henrik, dr. Szabó Alajos, gr. Szapáry Gyula és Zlamál Vilmos bizattak meg. Egy részvény 500 ftra lőn határozva, de ugy hogy $^1/_5$-re is felosztathassék. Összesen 2000 db részvény fog kibocsáttatni; ha 1000 db elkel, akkor lesz az alakitó közgyülés.

△ (*Az orsz. magy. gazdasági egyesület*) e hó 18-án tartott közgyülésében gr. Károlyi Lajost választotta elnökeül.

⊙ (*Az egri jogakademia*) az ottani lap szerint legközelebb nyilvános tanintézetül fog elismertetni.

Mi ujság?

— (*A magyar Akademia palotáját illetőleg.*) Épen azon időben, midőn lapunkban az Akademia palotájának tervrajzait hiteles másolatban közöltük, jelent meg az „Ország tükrében“ egy rajz, mely Stüler berlini épitész elfogadott tervét, a mi általunk bemutatott tervtől egészen elütőleg, mint „elfogadott“ tervet tüntette elő. Ezen, a Dunapart palotasorai közé nem illő, silány terv átalános csodálkozást szült, s hirlapokban és magánkörökben hangos felszólalások történtek ellene. A közönség nem tudta, melyik már az igazi terv : az-e, melyet a Vasárnapi Ujság (részint külön fényképészeti műlapján, részint fametszésben) mutatott be, vagy az, melyet az Ország Tükrében láttunk? A kétséget az akademiai elnök gróf Desewffy Emil egy levele világositá fel, melyet e napokban az utóbb emlitett lap szerkesztőjéhez intézett, s melyben kimondja, hogy : „itt tévedés forog fenn. Az akademiai palota homlokzata *nem olyan lesz,* mint a milyennek azt az O. Tükrében közlött rajz ábrázolja. Az épittető hármas bizottmány a Stüler által korábban tervezett homlokzat styljét és alakját meg akarja tartani (mint azt a Vasárnapi Ujság által közzétett rajzban láttuk), és csupán annyiban kivánja módosittatni, a mennyiben az épület összes magasságának lejebb szállitása folytán ez szükségesnek mutatkoznék.“ — Örömmel olvastuk e nyilatkozatot, mely sokak aggodásait fogja eloszlatni, s gondunk lesz rá, hogy az ujabban módositandó tervet is közölhessük olvasóinkkal.

△ (*Hangversenyek.*) Ma vasárnapra egyszerre két hangverseny van hirdetve, melyek egyikét a jogászsegélyző-egylet rendezendi saját pénzalapja javára a Muzeum disztermében. Programmja igen érdekes, kiemelünk belőle nehány pontot. Az egyetemi dalárda népdalokat adand elő. Szerdahelyi Kakas M. „Unokámhoz“ czimü költeményét szavalja. Hollósy Kornélia, Rumy Gizella és Füredy énekelni fognak. Bakody Lajos egy sajátszerzeményü magyar ábrándot játszik zongorán. A n. szinházi zenekar Erkel „Sarolta“ czimü operájának nyitányát s a Berlioz átirta „Rákóczy-indulót“ [illegible]. A másik hangversenyt, mely nyolcz napra van hirdetve,

⊙ (*Hamis bankjegyek.*) Jó lesz, azt is tudni, hogy a közelebbről elcsipett Nagy Lajos készitette hamis százasok jegye : E — 21, Ae series, 43,754 sz.; az ötösöké : P — 16; Pn series, 331,513 sz.; más ötösöké : PnE — 6 series, 446, 549 sz.

\+ (*Emberek elárverezése.*) A „Carls. Anz.“ levelezője irja, hogy Baden nhgség több helységében a helybeli szegényeket s gyámoltalan árvagyermekeket el szokták árverezni. A tudósító jelen volt egy ily árverésen. — Őszhaju aggastyánok, tehetetlen nők, szegény, ügyefogyott gyermekek nyilvános szemlére voltak kitéve egy előkelő vendéglő termében, hogy a venni akarók válogathassanak köztük Ugy látszik, hogy a németek találmányok dolgában még az angolokat is felülmulják.

\+ (*A Velencze számára készült ujkrajczárosok*) már elkészültek s legközelebb rendeltetésök helyére fognak szállittatni. Nagyságuk ugyanaz, mint a mi ujkrajczárosainké. A pénz egyik lapján az 1 arab szám, az 1862-ik év s a következő körirat olvasható :„Moneta spicciola pel regno Lombardo-Veneto.“ A másik lapon az osztrák kettős sas van, körirat nélkül. Körzete reczés, mint az ezüstpénzeké.

\+ (*Dönti Péter, a vakmerő rablóvezér*), kiről emlitettük, hogy közelebb Dabason követett el nagyobbszerü rablást, nincs többé. Saját haramiatársai gyilkolták meg, mert igen szigoruan bánt velök. A Szeged melletti csöngelei kutban talált holttest Dönti Péteré volt.

\+ (*Zord idő.*) Gálszécsen e hó első napjaiban oly borzasztó hideg volt, hogy 3-ikán 4 ember és 2 ökör megfagyott. Egy nappal később, mint már emlitők, Pécs környékén és Sümegen valóságos nyári vihar volt, dörgött, villámlott egy órahosszat szakadatlan, sőt ez utóbbi városban a mennykő is leütött. Ez aztán czifra időjárás.

— *Moldvaország fővárosából, Jasszyból*, márcz. 2 ról vettünk egy tudósitást, mely eléggé tanusitja, hogy ott sem igen paradicsomi az élet. Itt tartózkodó egyik hazánkfia ezeket irja : „Ritkán lehet olvasni az itteni életről valamit; az igaz, hogy emlitésre méltó mozzanatok nem is gyakran adják elő magukat. Én — ki még csak féléves lakosa vagyok Moldvának — ez idő alatt nyert tapasztalásim szerint, óhajtok egyet-mást szólani. Szellemi s társadalmi életről édes keveset emlithetek, mivel az — őszintén szólva — egészen háttérbe van szoritva. A nemzeti szinház, mint az olasz operaház, folytonosan üres; egy alkalommal magam is jelen levén Borgia Lucrecia adatásakor, az egész közönség 24 személyből állott; igy aztán nem is csodálható, ha a kitüzött darab csak mint szakmány adatik elő. Ily szomoru pártolásban részesül, az ezelőtt 3 héttel Oroszhonból ide érkezett, Belinque Tamás lovartársasága is; pedig a társaság nagyobb része szép képességgel bir, s igen ügyesen idomitott lovakkal van ellátva; de a rögtönözött fabódéban — mely négyszáz aranyba került — az itt folyton tartó hideg miatt, nem soknak van kedve — fázlódva — az előadásban gyönyörködni. Van ugyan benne vagy 8 vaslemez-kemencze, de tűz egyikben sem ég soha; a mi hasztalan fapazarlás is volna, kivált itt, hol egy öl fa ára 6—8, sőt 10 aranyra is rug.

Kaszinó vagy valami népkörforma, itt nem található, pedig ezek mily hatalmas előmozditói a társadalmi fejlődésnek. Kávéházak sem igen vannak itt, ha azt a szó szoros értelmében veszszük, mert itt az étterem egyszersmind tekéző terem is; hirlapok ott csak fehérhollókkint láthatók, ugy látszik, a középosztály nem igen talál szórakozást a hirlapok olvasásában, a politikával pedig egyátalában nem bibelődik. A főbb ranguak kis számmal német nagyobb számmal franczia politikai és divatlapokat járatnak; s az e nyelven való társalgás itt nagyon divatozik. — Van itt egy *Baróty J.* nevü igen becsületes magyar ember, a „magyar koronához“ czimzett vendéglő tulajdonosa; ő járatja a legtöbb lapot : Pesti Naplót, Bolond Miskát, Wanderert, és három román lapot. Csinosan rendezett éttermében jó s izletes étkekkel látja el vendégeit; a mikis magyar társaságunk is ő hozzá szokott összejőni, olvasgatjuk a lapokat, s egymás eszméit cseréljük ki. A farsang itt sem volt élénkebb, mint nálunk, nem volt kedve senkinek bálozni. Az álarczos bálok is folyton az ürességnek örvendtek, mintha csak összebeszéltek volna az aradiak és kolozsváriakkal; a nagyobb bojároknál sem tartatott sehol — tudomásomra — semmi házi mulatság. Átalában a kedélyek itt nem igen virágos szinbe öltözvék. Ily formán élünk mi itt félrevonultan, küzdve a mindennapi egyformasággal, türelmesen várva a másik napot. Még csak azt emlitem meg, hogy a mult héten egy M. G. nevezetü bojár testvérét férjhez adván, fényes menyegző tartatott, mely ünnepély alkalmával két hazánkfia is jelen volt; örömtől sugárzott arczczal beszélték el nekem, hogy az estebéd alkalmával, szivélyes pohárkoczintások között éltették, előbb az összes magyar — utóbb a román nemzetet. *O. Gy.*

△ (*Kellemetlen meglepetés.*) Csehországban közelebbről egy nő halottnak hitt férje azon pillanatban érkezett meg, mikor neje épen másodszor készült szent házasságra lépni. A férj Solferinónál a csatatéren maradt s hivatalosan halottnak volt nyilvánitva, de csak meg volt sebesülve s egy olasz kórházban felüdült. A nő aligha nagyon örült e nemvárt viszontlátásnak.

\+ (*Halálozás.*) Fáji gr. *Fáy István*, a máltai rend vitéze s kitünő zongorajátszó és zeneszerző, e hó 17-én Fülesen Sopronmegyében, életének 53-ik évében elnyugodott az urban. Hült tetemeit Miskolczon, a Fay-család által alapitott minoritatemplom sirboltjában tették örök nyugalomra.

— (*Halálozás.*) Özvegy *Soldos Bénjaminné,* született Lisznyay D. Johanna asszony, Tompa Mihályné édes anyja, mart. 11-én Runyában elhunyt. A világtól feledtetve, sok látogatás- és szenvedéssel küzdve, zugolódás nélkül folytatta életét; s hálás gyermekeinek karjai közt nyugodtan zárta be szemeit. Béke hamvain!

Vasárnapi Ujság 12-ik számához 1862.

TÁRHÁZ.

Levelek a londoni kiállitásról.

IV.

London, márcz. 10.

Multheti közleményemhez pótlólag a következőt. — A kúpokról egymásután tünedeznek el az állványok s ennek folytán szabadabb kilátás nyilik az épület belsejébe. — A mennyire ez óráig itéletet hozni vagyunk képesek: az épület belseje sokkal barátságosabb lesz annak külsejénél. Ha csak kevéssé verőfényes idő jár, a keleti hajó, mely innen-onnan egészen be lesz már festve, felette kellemes benyomást tesz; ugyanez áll a képcsarnok termeiről is.

Még maguk a kúpok is, sokkal nagyobb hatást eszközölnek belőlről, mint kivülről, hol éktelen, idomtalan szörnyetegeknek látszanak. Mire valamennyi állvány el lesz takaritva, a padló lerakva s a kárpitozás befejezve; a belső, ha nem is harmonicus, de mindenesetre nagyszerü látványt fog nyujtani. — A mint emlitém, a kipakoláshoz és fölállitáshoz hozzá is láttak már. — A különféle bejáratoknál sorjában vannak fölállitva az emelő gépek, melyek a legujabb combinatio szerint vannak készitve s külön kis kézi szekeren mozgathatók és vihetők minden irány felé. Azonban ezen operatiónak megvannak a maga nehézségei.

Igy történt péld. a mult csütörtökön is, hogy egy óriási vörös gránitsziklát jelentettek be, mely ügyesen volt megfaragva s kicsiszolva, s ugy körülbelől nyom vagy 300 mázsát. Gyöngéden volt gyapotba, szalmába és fába begöngyölgetve, nehogy baja essék a babának. A kolossális vendéget azonban mintha csak holmi könnyelmü pille lett volna, fölkapta a gép. De a mint leendő helyére le akarták csücsültetni, vették csak észre, hogy legtávolabb vannak azon ponttól, a hol föl lenne állitandó. Mintha a földön se lett volna, ugy fölkapták megint azt a hegyet. Fölállitva azonban még mindekkorig nincs, mert külön talapzatot kell épiteni neki kőből és czementből, nehogy májustól octoberig a föld középpontja felé igyekezzék, a mire különben most is már nagy hajlandóságot mutat. — Ugyanez mondható egy, a *Koupp*-féle gyárból került öntöttaczél-óriásról, valamint a többi *nehézségekről* is, mint p. obeliszkekről, szökőkutakról stb., melyeknek a középső hajó jutott tanyául.

Ausztriából s Oroszországból ismét érkeztek küldemények. Az angol kiállitók nem nagyon sietnek; hisz ugyis itthon vannak. A francziák pedig, mint afféle jó katonák, zárt tömegekben fognak előhaladni. Addig is, mig rendben lesznek, vörös festékkel szinezett tervrajzukat függesztették ki. — Merő izlés, a legfinomabb fogások, csupa gömbölyüség, semmi szögletesség, elegendő tág ösvényekkel az érkező és vizsgáló, álló, ülő, sétáló vendég számára. S az utak oly ügyesen, szinte tömkelegszerüen vannak kiszabva, hogy előbb ki sem találsz e labyrinthusból, mig valamennyi kiállitott tárgyat, akarva nem akarva, meg nem nézted.

A képcsarnok készen áll; mindez óráig azonban a külföldről egy küldemény sem érkezett még, mig az angol osztályban a fölállitás megkezdődött már. — Egészben véve 4000 munkás van az épületben elfoglalva s csak akkor fognak 3500-ra csökkentetni, ha minden állvány el lesz téve láb alól. Az üvegesek és festők közt támadott egyes panaszok, teljesen ki lőnek egyenlitve, s még csak egyetlen egy panaszos kifogása van a munkás-gyarmatnak: az tudniillik, hogy az étkezés idejét hivatlan hitszónokok zavarják meg élvezhetlen téritésekkel, intésekkel és idétlen proselita-csinálással. Azonban az ilyen angol munkásnak sincs épen rosz gyomra és legyűri az efféle verbuválásokat is.

Az utóbbi napokban viharos idők jártak és sok üvegtábla a még meg nem szilárdult ragaszból kiröpült. — Uj zavar, gondolják önök, miután az állványok, melyeken az üvegesek fölmászhattak volna, mind le voltak már szedve. — Dehogy zavar! Hirtelen kész volt egy uj apparatus, mely az üveges urakat szépen fölvitte a magasba, a hol aztán helyreütötték a szélokozta károkat. — Persze, hogy az ilyesmik sok pénzbe kerülnek, de mikor várakozni nem lehet már. *Time is money*, az idő pénz, és sohasem volt több pénz az idő, mint ezen kiállitási épület munkálatai körül. — Pénze van az angolnak, csak ideje nincs. Nekünk meg van időnk quantum satis, hanem aztán — hm, hm.

Május elején föltétlenül megnyilik a kiállitás. Addig találkozandunk még többször is.

Dr. T.

Irodalom és müvészet.

— (*Nyilatkozat.*) Midőn Reményi Edének „Eredeti magyar népdalok és csárdások“ czimű 3 füzetes zongora-szerzeményeit a kitüzött határidő (mart. 15.) lejártával a t. előfizetőknek pontosan megküldeném; egyszer mind tisztelettel kijelentem, hogy fentebbi művekre megrendeléseket ftjával jövő április hava 15-ig még folyvást elfogadok; azontul azonban bolti ár (3 ft) álland be. Kelt Pesten, 1862. martius 15-én *Reményi Károly* régi posta-utcza, 2 sz.

⊙ (*„Kakas Márton nótája.“*) Ily czimü zenemű jelent meg e napokb zongorára *Czúry Józseftől*, ajánlva a siklósi választókerület zenekedvelő által Jókai Mórnak. Ára 60 kr. A tiszta jövedelem az irói segélypénz gyarapitására van szentelve.

+ (*Szigligetit ismét megaranyozták.*) Ugyanis ő nyeré el „*Nőuralom*“ czimü vigjátékával a Teleki-féle 100 aranyos pályadijt, még pedig nagy dicsérettel.

⊙ (*Jutalomnyerés.*) A budai népszinház által hirdetett 50 arany pályadijra hat pályamű érkezvén be, miután a biráló választmány ezek közül csupán egyet, Udvardy Vinczéét találta előadásra bocsáthatónak, a jutalom ennek egyszerüen ki fog adatni az előadás után. Igy tehát a második pályázat is nagyon soványan ütött volna ki.

+ (*Vahot Imre*) előfizetést s aláirást nyit a *londoni világkiállitás* részletes leirására, különös tekintettel a Magyar- és Erdélyországból kiállitott gazdasági, kézműipari s müvészeti tárgyakra. E mű előfizetési ára 1 ft, a műtárgyak rajzaival együtt 2 ft. Ezenkivül előfizetést nyit „*Külföldi utazása*“ leirására, mely azon gyakorlati utasitást is magában foglalandja: hogy lehet Európa nagyrészét, különösen Angol-, Francziaország, Belgium, Holland, Németország és Sveicz érdekesb helyeit, s főleg Londont és Párist a legrövidebb idő alatt legjutányosabban s legtanulságosabban beutazni.

+ Megjelent: „*Egyházi örömünnep*,“ melyet méltóságos tótprónai és blatiniczai b. *Prónay Gábor* ur a magyarhoni ágost. hitvall. evangy. egyházak és iskolák egyetemes felügyelőjének e hivatalába lett beiktatásakor Pesten 1861. évi augusztus 28-án vallásosan megült a magyarhoni evangy. egyházkerületek gyülésileg összesereglett egyeteme. Az egyetemes gyülés megbizásából szerkesztette *Kubinyi Ágoston*.“ Ára 50 kr. A tiszta jövedelem a gyámintézeti középponti pénztáré leend.

+ (*Uj német lap Pesten.*) Pesten jövő hó elejével egy uj, naponkint kétszer megjelenő politikai német lap indul meg ily czim alatt: „*Ungarische Nachrichten.*“ Szerkeszti *Bausner* József, kiadja Emich Gusztáv.

⊙ (*A „Magyarország tisztikara 1862-ben,“*) nyolczadrétü zsebkönyv alakjában, megjelent. Tartalmazza az ország kormányzati, törvénykezési és közigazgatási tisztikarát, a vármegyék nagysága s népességi számával. Kapható Osterlamm Károlynál 70 krért.

△ (*Fürdői album.*) Ily czimü albumot szándékoznak szerkeszteni Balázs Sándor, Huszár Imre, Rózsaágí Antal és Szokoly Viktor. Részletekről még nem igen hallani.

+ (*Uj szépirodalmi és divatlap.*) A *Flóra* által szerkesztett s Wodianer által kiadott „*Virágcsokor*“ czimű hetilap mutatványszáma megjelent. Minden rovat egy-egy virágról van elnevezve. Mindjárt legelől a „Gyöngyvirág“ rovat alatt Tompának egy gyengéd költeményével találkozunk, s általában az egész lap összeállitása finom tapintatról tanuskodik. Megjelenik az uj lap april 1-től kezdve hetenkint egyszer, egy iven, csinos rózsaszinü boritékkel s havonkint egy divatképpel. Előfizetési ára egész évre 8, félévre 4, negyedévre 2 ft. A pénzek Wodianer kiadóhivatalába küldendők. — (E lapnak is legnagyobb hibája eddig az, hogy roszul keresztelték meg, „Virágcsokor“ annyit tenne, mint „virág-másli“ — a minek pedig nincs értelme. Annak, a mit a lap czime ki akarna fejezni, igaz magyar neve: „Bokréta.“)

+ (*A Divald Adolf és Vágner Károly által*) szerkesztett „*Erdészeti lapok*“ III. füzete is megjelent, folyvást érdekesebbé váló jeles tartalommal.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

+ (*Ritka nagyságu földteke.*) Perczel Mór fivére László egy 4 láb átmérőjü földtekét készitett s azt a Muzeumnak ajándékozta. Ugyanő a londoni kiállitásra is szándékozott egy, még ennél is nagyobb földtekét küldeni, mely azonban, midőn már csaknem egészen elkészült, véletlenül leesett s behorpadt.

Sturm Ferenc építész

Magyar Iparművészet, 1902

1. sz. 1—11. o.
Czobor Béla: Egyházi hercegprímások a győri ferencrendi r. kat. főgimnázium templomából.

Ötvösség - egyházi

Kézikereszt (pacificale);

Szerv.: Sturm Ferenc; Kés.: Herpka Károly.

Magyar Iparművészet 1902

1. sz. 1-11. o.

Czobor Béla: Egyházi ruhaneműek a
b.p. ferenczvárosi r. kat. plébánia
Lampo-tornáról.

ben olvassuk, — akár a felállitandó Akademia czélját, s más nemzetek épitési példáját tekintjük, akár pedig a pesti Dunasor épületeinek modorát vizsgáljuk, melyek között az Akademia helyet foglaland, inkább látszik alkalmasnak, mint a csucsives góth styl, mely többszörös kifogás alá esett.

Különben a két terv eredetileg nem egészen azon alakban volt bemutatva, mint azt most a végmegállapodás után közlik rajzaink. Eleinte, a nekik átküldött programm szerint, otthonn, a helyszinének ismerete nélkül késziték ez épitészek terveiket, s emlékszünk rá, hogy midön mult év nyarán, az országgyülés idején, nyilvánosan ki voltak téve a Muzeumban, nem egy illetékes hang szólalt fel e tervek hiányossága ellen. Később a müvészek személyesen érkeztek Pestre, tekintetbe vették az itteni viszonyokat, az iránt ok nyilvánult kivánalmakat, s önként ajánlották föl terveik módositását, (E módositások után előállott terveket mutatják mai rajzaink.) Ugyanakkor fel valának szólitva a többi pályázók is terveik módositására, de ők a csucsives styl előnyeibe vetvén egész bizalmukat, a módositások megtételét visszautasiták.

Időközben a beadott költségvetési tervek megbirálására egy pesti gyakorlati épitészekből és szakférfiakból álló bizottmány lön kinevezve, melynek vizsgálata folytán a finánczialis nehézségek is kiderültek. Ferstel góth izlésü terve (a belső felszerelést ide nem számitva) csaknem $1^1/_2$ millióba s a többiek mind külön-külön 1 millió 2--300,000 ftba kerülnének. S az Akademia épitési pénztára 5—600,000 ftról rendelkezhetik csak, melynek nagy része még be sincs fizetve!

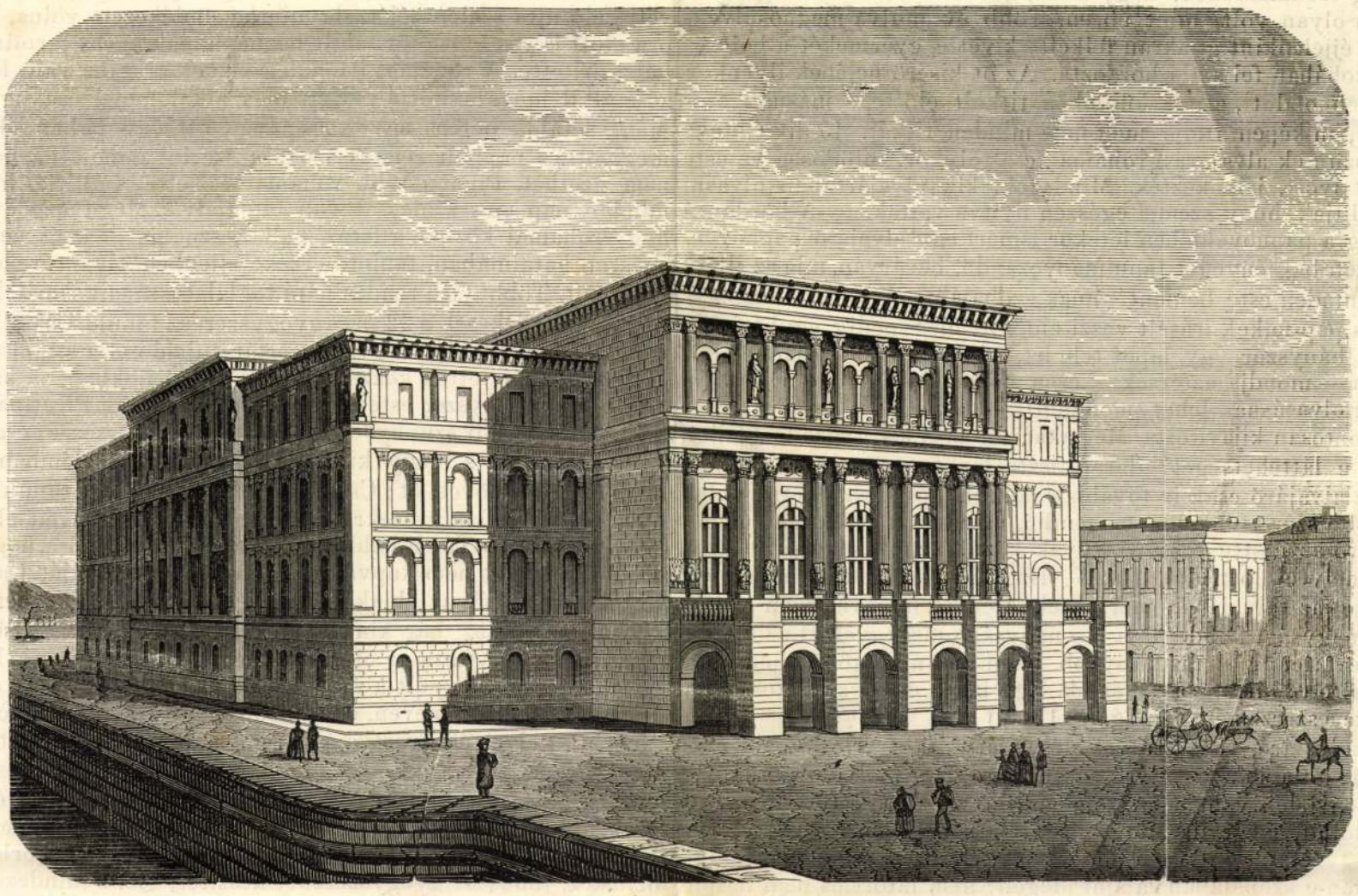
A terveknek a viszonyokhoz alkalmazott módositása tehát sürgető szükséggé vált s miután a csucsives német góth stylnek az épitő bizottmányban s az alapszabályok szerint illetékes akademiai igazgató tanácsban (söt mondhatnók, a közvéleményben sem) nem akadtak pártolói, a renaissance stylü tervek készitői szólittattak fel a módositásra.

Ez megtörténvén, Stüler berlini épitész terve találtatott az épitő bizottság részéről, ugy belső elrendezés, mint külső csin tekintetében, az Akademia czéljaival, az Akademia pénztári állapotával s a pesti Dunapart épitészeti jellemével legegyezőbbnek. Ez lön tehát elfogadva, oly hozzáadással, hogy a terv távol lakó készitője lesz ugyan az épités főfelügyelője, de az épités közvetlen vezetői, intézői Ybl Miklós és Szkalnitzky Antal pesti derék épitészeink lesznek.

Eddig igy állanak a dolgok. Azon izgató eljárások és tüntető nyilatkozatok után, mik e tárgy körül napjainkban itt-ott, fájdalom, fölmerülnek — nem merjük állitani, hogy az épités előjátéka itt már be is volna fejezve.

De mi itt is bizunk a nemzet higgadtságában, melynek az utóbbi években annyi szép jelét jegyeztük fel; bizunk az ügyek élén álló férfiak tudományában s hazafias erélyében. Azon keserüséget igen természetesnek és indokoltnak találjuk, mely egy hosszu évek fáradságának gyümölcsét tanusitó s valódi kitüntetésre méltó, de viszonyainkat figyelembe nem vevő terv szerzőjének kebléből kitör és rokonérzelmü barátokat talál, — — de másrészről egy perczig sem kell felejtenie a magyar közönségnek azt sem, hogy az Akademia épitkezési ügye, a milyen nemes, áldozatkész indulatból fakadt, ugy soha nem válhatik pártkérdéssé, vagy épen nemzetiségi ügygyé — ez tisztán tudományos és müvészeti s legfőképen financziális kérdés.

Ha magyar épitészeti styl volna a vita tárgya, mindenki tudná, melyik részre álljon. De, fájdalom, magyar épitészeti styl még csak lesz, ha lesz — s most nálunk a körül forog tulajdonképen a kérdés: német (góth) vagy olasz izlésben épüljön-e a magyar Akademia palotája?

A magyar akademiai palota tervei: V. Stüler A. berlini épitész terve.

Alvajárás.

(Vége.)

Clauderus beszéli, hogy egy tanuló, ki latin forditásai gyakorlatait korán reggel szokta volt végezni, a midön egy reggel szokott munkájához akart látni, azt nagy meglepetésére készen találta. Az ördög müvének tartva, bejelenté az esetet a tanoda igazgatójának, ki őt ezután társai által figyelemmel kisérteté. Ezek azután látták, hogy néhány órai alvás után felkelt, dolgozó asztalához ült s elvégezte forditmányát, ezután ujra lefeküdt s reggelig aludt. — Wälner tanár Göttingában egyszer tanulókorában feladványul kapta: egy gondolatot két görög versben helyesen fejezni ki, melylyel két napig vesződött eredménytelenül. Egy este ily vesződések közben aludt el; — később felcsengette takaritónéját, gyertyát

Vas. Ujs. 1862. 100-101. l. (A magyar akadémiai palotaterv. Kerpel)

gyujtat, az álomban tovább keresett s meglelt két verset leirta, s ujra lefeküdvén, tovább alszik. Reggel az egészről mitsem tud, a kivánt két verssel tovább is vesződik, lehangolva kel fel s iróasztalán nagy meglepetésére megleli a saját kéziratu igen jól sikerült verset. Takaritónéjától tudta meg csak, mi történt az éjjel, soha sem tudott arra visszaemlékezni. — Heer Henrik ismert egy alvajárót, kivel gyermeksége óta baráti viszonyban volt. Ez mint ifju költészettel foglalatoskodott, s egy izben több napig vesződött egy kész költeményének kijavitásával. Rákövetkező éjjel felkelt, iróasztalához ült, irt s az irottat hangosan, később önelégült mosollyal olvasta fel, jelenvolt barátait is felszólitá tetszésük nyilvánitására; utóbb iratait elrakta, lefeküdt s reggelig aludt. Reggel az egészről mit sem tudott, s a mint kéziratát saját eszméi szerint kijavitva meglelte, nem tudta, a jó vagy a rosz szellem játékának tulajdonitsa-e azt? Laktársainak elbeszélését a történtekről nem akarta hinni, s alvajárásáról csak nehány nap mulva győződött meg, a midőn t. i. laktársai idegen ágyba, lábfelé, talárba öltöztetve fektették le. Olykor 3—4 óráig is tanult és irt folyvást, a mire nem emlékezett, bár különben kitünő emlékező tehetsége volt. Még csodálatosabb, hogy irása, olvasás közbeni hangsulyozása épen olyan volt, mint ébren. Több év mulva megnősülvén, akkor is éjjelenkint gyakran felkelt, kivette gyermekét a bölcsőből s a szobában fel s alá hordozta. Az őt kisérő nejének ilyenkor mindent elmondott, a mit különben titkolt előtte, s másnap csodálkozott, miképen tudja meg neje minden titkát. 45-dik életéve felé megszünnek alvajárási rohamai, csak olykor, különösen ha este több bort ivott, jelenkeztek. Mindazok, kik alvajártában olvasni látták, állitják, hogy szemei egészen nyitva voltak. — A bordauxi érsek még a papnöveldében létekor ismert egy alvajáró papnövendéket. Ezen baj lényegét tanulmányozandó, bevárván, mig az illető elaludt, minden este bement annak szobájába. A többi közt egyszer a kis pap felkel, irásait veszi elő s ir, még pedig egyházi beszédet. A hányszor egy lapot tele irt, felolvasta hangosan eleitől végig (ha — mondja az érsek – ezen a szemek segitsége nélküli (?) miveletet olvasásnak lehet mondani), — a mi nem tetszett, kitörülte s pontosan kijavitotta. Meg akarván az érsek győződni, vajjon használja-e láttehetségét? darab tiszta lapot tartott közel szemei elé, de az alvajáró csak ir tovább a nélkül, hogy észrevette volna azt. Később szerette volna megtudni, mi módon tájékozza magát az alvajáró az előtte fekvő tárgyak közt? ez okból elvette azon lapot, a melyre épen irt, s más tiszta lapokat rakott eléje; ezt észrevette az alvajáró, mert ezek eredeti lapjával nem voltak egyenlő nagyságuak; de ha a lap nagysága megegyezett az előbbivel, észrevétlenül irt rajta tovább. Ezen csel által több éjjeli munkáját keritette birtokába az érsek. Egy izben egész szabatossággal irt egy zeneszerzeményt (Pigatti 1742.)

Az alvajáró, Pigatti észleléses állitása szerint, csak azon tárgyakat látja s érzi, melyekre szüksége van, melyek képzelő tehetségében jelen vannak. A fennemlitett alvajáró látta a papirost, tintát, tollat, megtudta, fog-e a tolla, vagy nem? a tintatartót sohasem tévesztette össze a porzóval; egyébiránt soha sem jutott eszébe, van-e szobájában valami idegen? nem látott és nem hallott senkit, legalább nem szólitott meg senkit sem. Ugy tetszett, hogy a képzeletével összefüggő tárgyakat tisztán látja; egyszer czukrot kért, adtak neki, s ő jóizün látszott azt megenni, más alkalommal is tettek egyszer czukrot szájába, de minthogy ekkor képzelő tehetsége nem volt azzal elfoglalva, kiköpte. Hangjegy-irás közben meg tudta jól különböztetni, mely jegyeknek kell fehéreknek, s melyeknek feketéknek lenniök stb.

Pigatti körülményesen irja le Negretti János, Sále marquis inasának általa 1745-ben észlelt, több alvajárói rohamát. Negretti ez időtájban 28 éves, szikár, sápadt, heves vérmérsékletü egyén volt, s kedvelője a bornak. Önvallomása szerint 11 éves kora óta alvajáró, rohamai leginkább tavaszszal, márczius és aprilisben jöttek, s nagy foku álmosság előrementével rendesen éjfél után mintegy két órával kezdődtek. Pigatti egyszer késő éjjel az előszobában egy karszékben ülve, mély álomba merülten találta öt. Mintegy negyed óra mulva felállt, egy ideig mozdulatlan maradt, mintha valamiről gondolkodnék, azután burnótszelenczéjét vette elő, kevés levén benne a burnót, mérgelődni, látszott, a másik inas által elfoglaltatni szokott — most azonban üres — székhez közeledett, a képzelt inast nevén szólitva, burnótot kért töle. A nézők egy szelenczét nyujtottak neki, melyből jó izüt szippantott. Ezután hallgatózó állást vevén fel, a képzelt parancs vételére felkapott egy viaszgyertyát, azt az előszoba bizonyos helyén rendesen égni szokott, de most nem égő lámpánál képzeletében meggyujtotta, bement lassan a terembe, innen vissza a lépcsőzet felé, azon biztosan, a szükség szerint fordulva vagy megállva (mintha valakinek világitana) ment le. A ház kapujához érve szokott helyére állt, s a képzeletében kikisért uraknak s hölgyeknek, tiszteletteljesen hajlongva, köszönt; a gyertyát kioltá, nagy sebesen visszajött az előszobába, s a gyertyát letette rendes helyére. Innét bement az ebédlőbe, zsebeiben sokáig keresgélt, egy másik inast, kinél az edény-szekrény kulcsa szokott lenni, nevén szólitott, a keresett kulcsot kérvén tőle. Ezután még sok mindenféle aprólékosságot végzett, a mi mint inasnak napi foglalatosságát szokta tenni, u. m. vizet hozott a kutról, néhány üveget meg töltött vele s bevitte tálczán ura szobájába, a konyhán edényeket törülgetett stb. Végre urnője szobájába egy asztalt vitt, melynél az olykor magánosan szokott ebédelni, rendesen felteritette, végül az edényszekrényben mindent rendbe hozott; megjegyzendő, hogy terités közben gyertyavilág mellett kereste elő a kést, kanalat, villát. Ezután mintha sétálni készült volna, s mint a ki dolgát jól végezte, önelégülten vette elő ujra szelenczéjét, de mintha emlékezett volna, hogy két óra előtt kevés burnótot talált benne, annak egész tartalmát markába üritette. A rohamot itt hideg viznek arczába való fecskendezése által megszakitották. Egy más alkalommal csakugyan ki is ment sétálni, betért egy kocsmába, ott egy pohár sört jóizün megivott, s nappali rendes szokása szerint elmondta, hogy most nem fizethet. Pigatti több rohamát észlelte, s állitja, hogy majd minden nap más s mással volt elfoglalva. Meggyőződött a felől, hogy rohamai közben a látás, hallás, szaglás és izlés nem voltak egészen hatalmában, tapintó érzéke ellenben olykor rendkivül finom volt. Többnyire rendes napi foglalatosságait ismételte.

Igen érdekesek a 22 éves gyógyszerész tanuló. Castelli alvajáró rohamai is, melyeket a gyógyszertár tulajdonosa s tanitója Pirati és Soave tanár tettek közzé. Castelli ideg-bajokban is szenvedett. A többi közt egyszer este nagyobb társaság jött Piratinál össze, a jelenlevő Castelli szunnyadó állapotában egyszerre csak felkel, gyertyát gyujt s megy kifelé. Társa azon hiedelemben, hogy le akar feküdni, követi öt; Castelli azonban urának tanulószobájába nyit be, itt a könyvszekrényből egy könyvet vevén elő, leült s olvasni kezdett. Társa behivta Piratit is, ez unszolta, hogy menjen aludni. feleletet nem kapván töle, elvették gyertyáját, Castelli erre felkelt, kinyitván az ablakot, nézegetett kifelé, miközben mondá: „borul, eső lesz," bár kinn szép csillagos éj volt. Visszakapván gyertyáját, folytatta az olvasást, még pedig fenszóval. Később az egész társaság begyült a szobába, de ő senkit sem vett észre, szólitgatták többször nevén, ő azonban háboritlanul olvasott tovább. Most ujra elvették gyertyáját, szemeit dörzsölve felkelt, s roszul létről panaszkodva, kiment a szobából. Erős salmiak szeszt tartottak orra alá, mire görcsökbe esett, nem sokára mélyen elaludt, — rövid idő mulva felébredvén, a történtekre legkevésbbé sem emlékezett. Másszor ez állapotában franczia forditási gyakorlatokat irt, olvasott, többször gyógyszereket készitett stb. s mindezen miveletek közben alig lehetett rajta megkülönböztetni: „alszik-e? vagy ébren van." Az észlelők többféleképen tették próbára, de tettetést vagy ámitást nem fedezhettek fel. — Castelli rohamaiban az volt a nevezetes, hogy 24 óra alatt néha két rohama is volt, gyakran nappal is (a mint hogy nappali alvajárást többen észleltek). A csodálatig helyes és észszerü volt minden, a mit alvajárása közben tett.

Ha az észlelők álomképeihez alkalmazkodva szóltak hozzá, helyesen felelt s összefüggőleg beszélt, ugy a mindennapi, mint növény- és vegytani tárgyakról. Egyszer ez állapotában gyógyszerészi munkálatokat tevén, ez alkalommal hibás orvosi rendelvényeket nyujtottak át neki próbául; ő a hibát mindjárt felismerte a nélkül, hogy az azokat átnyujtó személyekre ráismert volna, kiket képzeletében inasoknak vagy más szolgálattevő személyeknek hitt. Nem egyszer szolgáltatta ki az orvosi rendelvényekben megjelölt szereket. Egyszer megkisértették ágyába lekötni, — erre oly dühbe jött, s annyira erőlködött kiszabadulni, hogy kénytelenek voltak a kisérlettel felhagyni. Legyezés vagy léghuzam által leginkább sikerült öt lecsendesiteni s ágyába visszaterelni. Emlitettük, hogy Castelli különben is idegbántalmakban szenvedett; — néhány hónapi mákony (opium) és chinával való rendszeres orvosi

Stüler Ágost

a M. Tud. Akad. pártfőjét

tervezte.

Pesten, 1961.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 .... é

tésénél ....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ..

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ...., 191 ....

.....

tanu.

.....

tanu.

STÜLER ÁGOSTON: A MAGYAR TUD. AKADÉMIA PALOTA ELSŐ TERVE. 1862.

Vámos Ferenc: Ferd Fellner és Hermann Helmer
Magyar Művészet 1925. 408. l.

b) Feszl Frigyes építész úr kötelezi magát a szükséges összes tervrajzokat, részletrajzokat, adatokat és költségvetéseket a folyó 1862-ik évi Márczius hó végéig akként tökélletesen bevégezni, hogy az ezen munkákra vállalkozókkal a még hiányzó előállítási szerződések minden akadály nélkül megköttethessenek. Kötelezi magát továbbá, hogy a jelenleg is foganatban lévő munkálatok akadály nélküli s szakadatlan folytatására megkívántató adatokat a vállalkozók számára folytonosan kiadni fogja.

c) Kötelezi magát építész úr valamennyi a belső munkákra vonatkozó terveket és költségvetéseket is úgy elkészíteni, hogy a Redout épület az 1862. évi Július utólján födél alá kerüljön és hogy az épület 1863. évi Deczember 31-én külső úgy mint belső munkájára nézve tökélletesen befejezve legyen.

d) A készítendő összes tervek és részletrajzok, úgy mint az eddig már készített terv- és részletrajzok is a városéi s Feszl Frigyes építész köteles azokat még akkor is a városnak, illetőleg a tanács részéről

* Fővárosi Levéltár: Tanácsi iratok. 1856. V. 182.

III.

Továbbá kötelezi magát szab. kir. Pest városa Feszl Frigyes építész úrnak a fentebbi pontban megállapított 10.850 frt-nyi jutalomdíjat következő részletekben és határidőkben megfizetni; és pedig:

a) Jelen szerződés aláírásakor s illetőleg ezen szerződésnek tanácsilag történendő jóváhagyásakor Feszl Frigyes építész úr 1000 frt, azaz egyezer a. é. forintnyi előleget fog kapni.

b) 1862-ik évi Márczius utólján 4500 frt, azaz négyezerötszáz forint a. é., melyből azonban a már részére kifizetett 2500 frt, azaz kétezerötszáz a. é. forint és az elébb említett 1000 frt, azaz egyezer a. é. forintnyi előleg levonandó s tekintve beszámítandó lész, tehát eszerint 1000 frt, azaz egyezer a. é. forint ki fog fizettetni Feszl Frigyes úrnak, ha ő az I. szakasz *a)* alatti pontjában felszámított munkákat f. é. Márczius hó végéig tökéletesen be is végzendette. Ellenkező esetben az 1000 frtnyi részletfizetést elveszti, s arra többé igényt nem tarthat.

c) A második részletfizetést 3500 frt, azaz háromezerötszáz a. é. forinttal kötelezi magát szab. kir. Pest városa az 1862-ik

Stüler †

Vas. Ujs. 1865. 152.

** *(Az akademia palotájának épitöje meghalt,)* mielőtt nagyszerü müvét befejezve, teljesen készen láthatta volna. Berlinből táviratozzák, hogy *Stüler*, a jelenkor legnagyobb épitészeinek egyike, márczius 19-dikén, agyszélhüldésben kimult. Az akademia elnöke a gyászhir vételére azonnal táviratilag tudatá a veszteség fölötti részvétét az elhunyt özvegyével.

ponsabilité en pèse, tout spéciale
catholique a le devoir de songer à

Le communisme promet de
ches et des puissants; il donne au
être qu'elles n'ont jamais conn
communisme, était véritablemen
du capitalisme et contre les
jusqu'à toutes les formes tyran
ficile et qui la transforme sou
battu en aucune manière, encore
de l'Evangile incline vers les
toujours été en butte à toutes
puis Jésus-Christ jusqu'à nos j
communistes, quelqu'un de bonne
nisme, il est faux de prétendre
ment révolutionnaire soient inspi
ses ouvrières, alors qu'au contra
se, par la lutte exterminatrice de
lutte systématique contre les pays
que le communisme espagnol n'a épa
priétaires et ces religieux qui av
toute leur vie en faveur des ouvri

On a le droit de penser
le fourreau de l'épée persécutrice

A G Y A R
ÖNYVBARÁTOK
M. EGYETEMI NYOMDA

U D A P E S T
KOSSUTH LAJOS-UTCA 18
TELEFON: 18-62-81.

Levélcím:
apest IV, 242. postafiók

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos
Főtisztelendő

1921

Dr. Szentiványi Gyula

Bpp XI

Lágymányosi u. 16

Stühler

Vörösmarty

Emlékkönyv a
Magyar Akadémia
palotájának meg-
nyitási ünnepélyére
Pest, 1865 4-r.

Stümmer

Stümmer Ferenc ügyvéd utáni kérelme

Kormányzó Ferenc 1791 - ben. Landes VIII. A. 1038.

Lith. - Pest 1859. 8°

Eszterházy XXXX hercegnő,álló a
nes kőnyomat/ régi festmény után
évekből.- 22-34 cm.
Kun S.Arckj.32.-163.

Eszterházy Miklós gróf,Magyaror
Nádora,stb.térdkép,1857-ből.Kőny
23§31 cm.
Kun S.Arckj./32./ 171.

Eszterházy Pál gróf,térdkép,kőnyo
a 60-as évekből.23-31 ,33-55 cm.
Kun S.Arckj.32.-174.

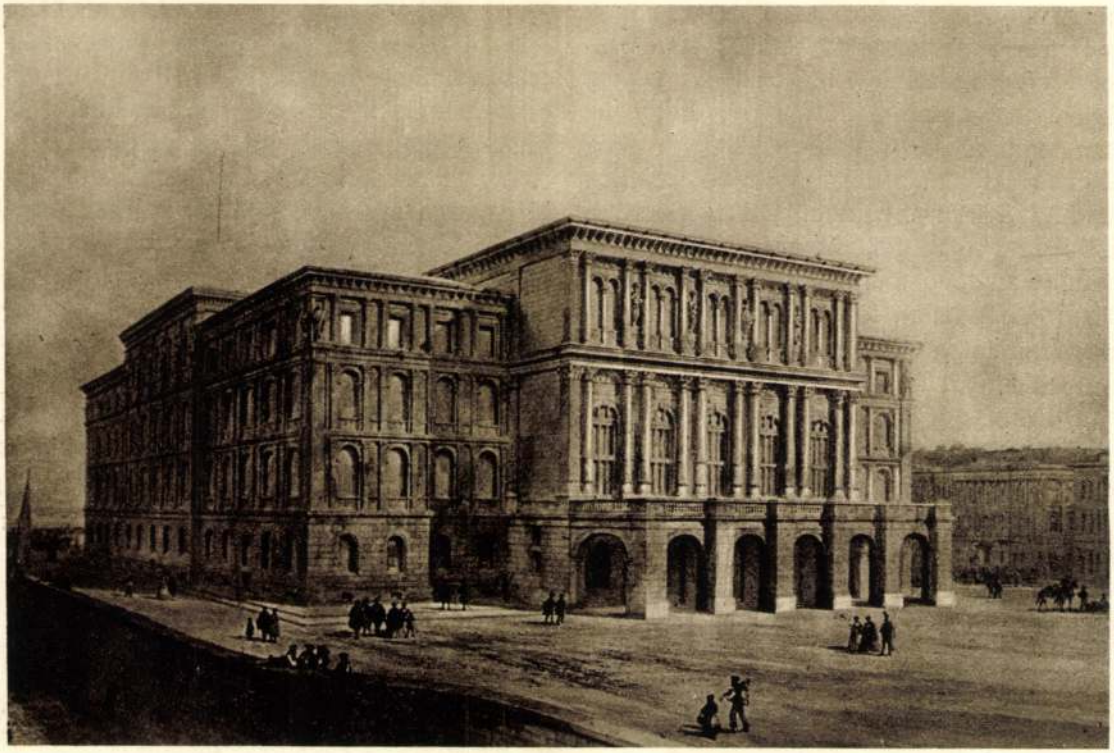
Eszterházy Pál herceg,mellkép,kő
a 30-as évekből.Képn.10.5-11.5,1
Kun S.Arckj.32.- 177.

Eszterházy Pál herceg,mellk.kőny

Stünder G. S.

Igló (Szepes megye). Az evang. templom oltárképe: Krisztus az olajfák hegyén. Olajfestmény. Jelzése: 1797. S. G. Stünder.

Divald Kornél. Ismeretlen képek a XVII–XIX. századból. Művészet 1912. 238 l.

STÜLER ÁGOSTON: A MAGYAR TUD. AKADÉMIA PALOTA ELSŐ TERVE. 1862.

Magyar Múzeum 1925

elkészült...
ber végén a közhasználatnak átadathassék.

b) Feszl Frigyes építész úr kötelezi magát a szükséges összes tervrajzokat, részletrajzokat, adatokat és költségvetéseket a folyó 1862-ik évi Márczius hó végéig akként tökélletesen bevégezni, hogy az ezen munkákra vállalkozókkal a még hiányzó előállítási szerződések minden akadály nélkül megköttethessenek. Kötelezi magát továbbá, hogy a jelenleg is foganatban lévő munkálatok akadály nélküli s szakadatlan folytatására megkívántató adatokat a vállalkozók számára folytonosan kiadni fogja.

c) Kötelezi magát építész úr valamennyi a belső munkákra vonatkozó terveket és költségvetéseket is úgy elkészíteni, hogy a Redout épület az 1862. évi Július utólján födél alá kerüljön és hogy az épület 1863. évi Deczember 31-én külső úgy mint belső munkájára nézve tökélletesen befejezve legyen.

d) A készítendő összes tervek és részletrajzok, úgy mint az eddig már készített terv- és részletrajzok is a városéi s Feszl Frigyes építész köteles azokat még akkor is a városnak, illetőleg a tanács részéről

* Fővárosi Levéltár: Tanácsi iratok. 1856. V. 182.

III.

Továbbá kötelezi magát szab. kir. Pest városa Feszl Frigyes építész úrnak a fentebbi pontban megállapított 10.850 frt-nyi jutalomdíjat következő részletekben és határidőkben megfizetni; és pedig:

a) Jelen szerződés aláírásakor s illetőleg ezen szerződésnek tanácsilag történendő jóváhagyásakor Feszl Frigyes építész úr 1000 frt, azaz egyezer a. é. forintnyi előleget fog kapni.

b) 1862-ik évi Márczius utólján 4500 frt, azaz négyezerötszáz forint a. é., melyből azonban a már részére kifizetett 2500 frt, azaz kétezerötszáz a. é. forint és az elébb említett 1000 frt, azaz egyezer a. é. forintnyi előleg levonandó s tekintve beszámítandó lész, tehát eszerint 1000 frt, azaz egyezer a. é. forint ki fog fizettetni Feszl Frigyes úrnak, ha ő az I. szakasz *a)* alatti pontjában felszámított munkákat f. é. Márczius hó végéig tökéletesen be is végzendette. Ellenkező esetben az 1000 frtnyi részletfizetést elveszti, s arra többé igényt nem tarthat.

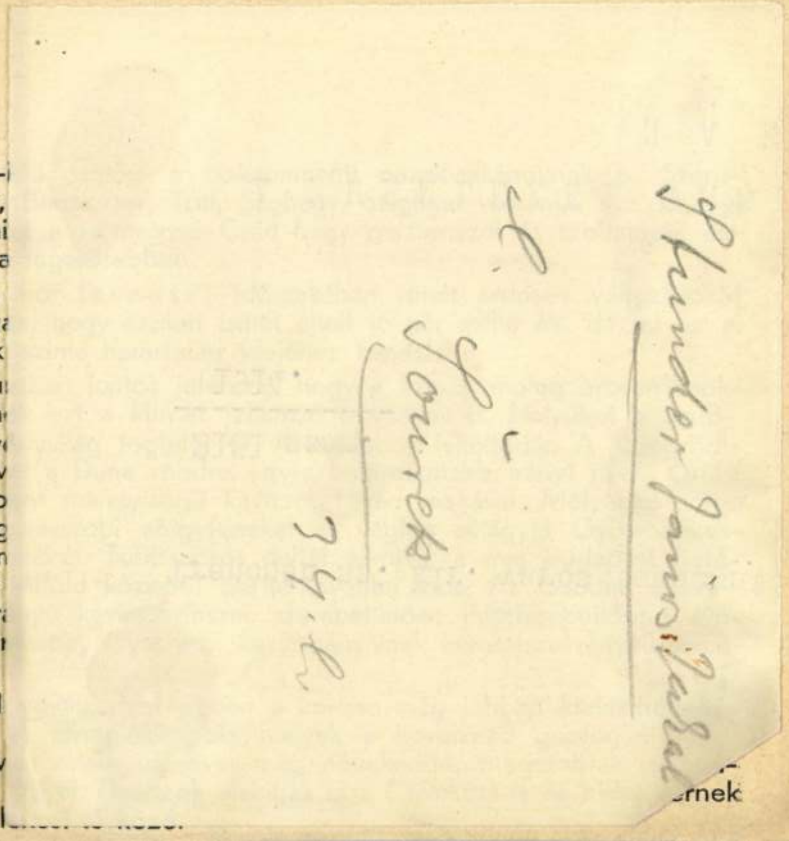
c) A második részletfizetést 3500 frt, azaz háromezerötszáz a. é. forinttal kötelezi magát szab. kir. Pest városa az 1862-ik

A pannon-i
györgy, Gulács,
félsziget, valami
kor müködtek a

A pliocén
észlelhetünk. Ig
geologiai korok

A levantiku
ken. Igy eltünn
és arktikus növ
szoros áttörésév
víztömege ropp
a Szőny-Esztergo
fehérvár-ercsii n
rában ömlik az
szakbeli nagyar
bánya, Rákoske
gyelhetők meg.

A Dunántúl
lyásaik irányát.
den a durvakav
ság és Fertő tó
a Balaton és Vel

ernek

Ezzel kapcsolatban a Dunántúl északnyugati részében erős feltöltődési folyamat áll be, még pedig azzal, hogy a szűk Dévényi-szoroson, a Bécsi medence felől beözönlő óriási víztömegek szabadon szétterültek, évmilliók folyamán mind több és több hordalékot raktak le és ennek következtében valósággal feltöltötték a medencét: kiemelték a vízből.

Amint a Dunántúl üledékeinek vastagságából megállapítható, hogy a pontusi beltenger mélysége 1600 méter lehetett, egyben kétségtelen nyomai vannak annak is, hogy e korszak levantei emeletében kezdett kialakulni a Duna medre. A Bécstől-Győrig terjedő irány körülbelül ugyanaz volt, mint a mai. Itt azonban ketté vált. Északi ága a Börzsönyi hegységet ostromolta, de megakadt az akkor még át nem szakított Visegrádi szorosnál. Az emiatt felduzzadt hatalmas víztömeg — az akkori Dunató, — a szoros felső szintjéig, a mai visegrádi várhegy középmagasságáig emelkedett, honnan mintegy 80 méter magas nagyszerű eséssel küzdve át magát az akadályon, a mai Dunakönyök táján találkozott a Nagyalföldet borító beltengerrel.

A déli ág Győr táján hajlott le. Székesfehérvár irányában haladt. Átvágta a Bakony-Vértes-moóri szorosát és óriási kavics terraszokat építve, Ercsinél ömlött a nagyalföldi beltengerbe.

A mindjobban zsugorodó pliocén beltenger óriási kavicsturzásai feltöltötték a területeket. Ezek közt áramlások, a későbbi folyók medrei alakultak ki. Számtalan kisebb-nagyobb tó keletkezett. Geologusaink ebbe a korba teszik a Balaton születését, mely azonban akkor még egészen más alakú volt, amennyiben nagyon sokáig a Zalaegerszeg és Székesfehér-

vetének, a külföl
írt levele, melyt
segradó paradiso

Mátyás halál
ideig még Korvi
trónját elfoglalni,
is csakhamar kér
további évtizedel
épp úgy, mint r
kát Mohács.

1526-ban, —
tasztrófa Mohácsr
sziklakazamatájáb
leg fehérvári kir
1526. nov. 11.-é
királlyá koronázta

Az ünnepség
várat a mohácsi
keritvén hatalmuk
Habsburg-párt Já
ben ujra levitték
nevü leányának
Ez volt a korona

Kunder János Sabol
Fehér
Sabol
Sauer
946 r. nam

a hófehér márvány ajtó és ablakbélleleteket s a mállott vakolat épen maradt freskóit. A pompás stukkópárkányokat, mozaikpadlókat. Még fölmehetett a hajdani függőkertekhez vezető széles lépcsők megmaradt fokain. Láthatott olyan szobortöredékeket, milyeneknél különbeket műemlékekről híres hazájában sem. És járhatott az óriássá növekedett hársfák alatt, melyek lombjai még mindig Mátyás dicsőségéről álmodoztak. Az egykori kert bozóttá vadult, combvastagságúra nőtt rózsabokrainak ki tudja hányadik hajtásából albumába préselhetett nehány virágszálat, hogy a renaissance egykori pompázatos királyi lakának utolsó emlékeként magával vigye Itália kék ege alá!

Azóta ujabb két és félszázad pergett le az Idők végtelen tengelyén. A csodapalota megmaradt falrészeit részben épitkezéseihez hordta szét a XVIII. század elején ide telepedett német lakosság, részben szétporlasztotta, földdel takarta, növényzettel szőtte be a múló idő. Gyümölcsös ligetek, veteményes kertek létesültek a romfalak fölött. Az új birtokosok legtöbbjének sejtelme sem volt, mit takargat a föld vékony palástja, de jött a mult időket kutató buvárkodás, hogy megkeresse és újra napfényre hozza a régi dicsőség porladó emlékeit.

1935-ben Schulek János műépitész, a nagy Schulek Frigyes fia, a visegrádi Salamon torony restaurátora, próbaásatásokat rendezett a Főutcával párvonalasan húzódó hegyoldal kertjében és olyan szerencsével, hogy az Anjou-, de főként a Mátyás-korabeli faragott kövek, színes cse-

Stunder János Jakab
„Jenő"

mint

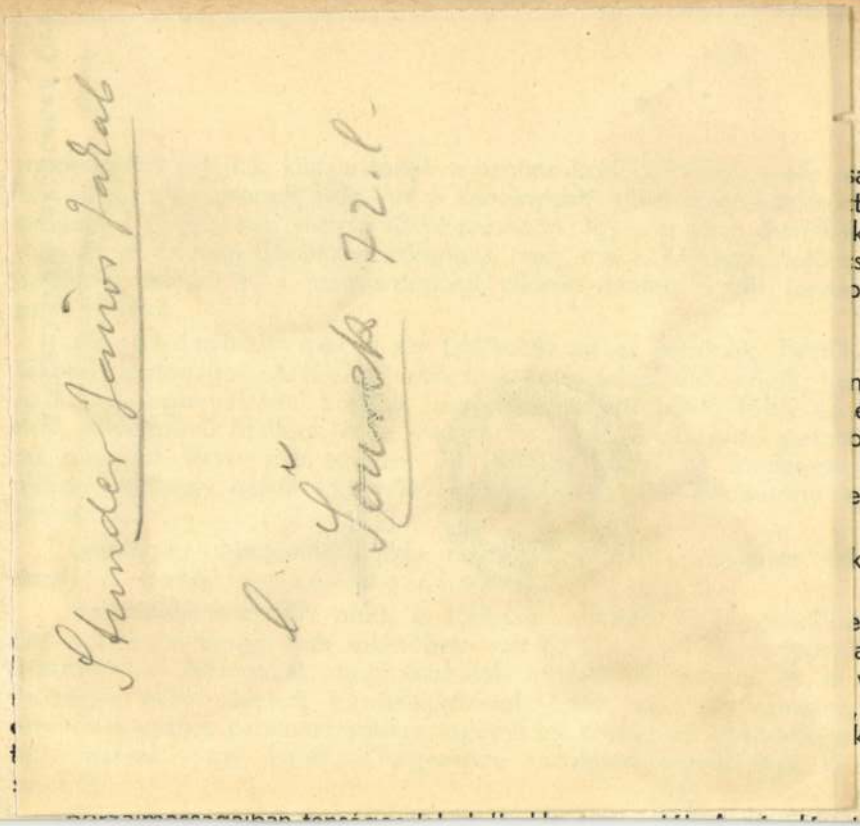
Elek Artur:
A Fővárosi Képtár
új szerzeményei.
Ujság. 1940. aug. 15.

Mélyen tiszte

Tisztelettel közöljük
kiállításunk sajtóbemutatójának
1944. május 19.-én péntek d.e.

Amennyiben ez az idő
a többi napokon is a nyilvános

Budapest, 1944. május 16.-án.

sak azo-
te, mint
k folya-
súcsától
ódálato-

részle-
ngabok-
égerer-
ok vált-
között,
ellegze-

keztünk

en, mi-
agunák
vulkáni
majd
ket ve-
a tér-

ban a síma térszín megváltozott. Kivölgyelődött. Csak azokon a helyeken maradt meg, hol beborította őket a kemény bazalt vagy tufatakaró. Így nőttek ki a térszínből a balatonmenti sátorhegyek, melyek mindegyikének alapja pannonkori agyag, de süvegük bazaltláva, vagy tufa.

Meddig tartott ez a vajudási periódus? Hányszor ismétlődött a láva és tufa kitörés? Meddig dühöngött az északi szél? Hány ezer emberöltőn át hullott az új tájformákat teremtő por? Ki tudna e kérdésekre szabatos feleletet adni? De sokáig és sokszor, azt a geologiai jelekből következtetjük.

Az előttünk trónoló Badacsony is e korszak szülötte. Tomaj és Lábdi között félszigetszerűleg karéjozódik a Balatonba. Olyan fenséges tájat teremt itt, amilyenhez hasonló a tó mentén több nem igen akad. Alapja mintegy 4 kilométer átmérőjű. Szabályos kör. Alakja csonkakúp. Tetején pompás plató. Alapzata pannonagyag. Erre települt a tufatakaró, hogy végül becsipkézze azt a későbbi kitörésből származó 60—70 méter vastagságú, üvegcsengésű bazaltláva.

Alsó lejtőinek különösen keleti és déli részét, világhírű bort termő szőlők fedik. Nyaralói a terraszos szőlőkertekben elhúzódnak egészen Tomajig. Felső, meredekebb oldalait erdők borítják. Helyenkint nagykiterjedésű vadrózsa-ligetek szövevénye állja el az utat, vagy vad, meredeken aláeső toronymagas sziklafalak, melyek távolról nézve olyanok, mintha mesebeli óriások által épített hajdani sziklavár romjai volnának.

Szeretjük nehány órát ennek a pompás hegynek és járjuk be szebb

Stunder (3)

Bayer József:

Egy harcinkban leté-
legedett dán fertő-
ről. Budap. Szemle
1904.

III.

Magyar Irredenta	Esterházy u.4.
Nem! Nem! Soha!	Mária u.34.
Erdélyi Hirek	X.Augusztatelep
Keletmagyarország	Andrássyut 93.

Tekintetes Szerkesztőségének !

A Müemlékek Országos Bizottságának ezidőszerint egyik elsőrendü feladata az ország elrablott területén levő müemlékek sorsa iránti érdeklődés is. Minthogy a Tekintetes Szerkesztőség lapjából elsősorban szerezhetnénk értesülést az elszakitott területen levő müemlékeinkről, ennélfogva azzal a kéréssel fordulunk a Tekintetes Szerkesztőséghez, hogy minden a megszállottX területen

STÜNDER, *János Jákab*, festő, * Koppenhága 1760, † Besztercebánya 1818 aug. 13. Szülővárosában tanult, majd Bécsben, utóbb Pesten. Lőcsén és Besztercebányán működött. Oltárképeket (Igló), főképen azonban arcképeket festett eklektikus előadásban (Virág, Ráday koronaőr, Orczy László, Kubinyi Péter, Kazinczy stb.).

Kc-f II. 48/l

itt; de hivatását betölté, a mennyire viszonyaink engedék. A szerkesztőn kivül több irónk vett részt a czikkek előállitásában, s nyitva áll mindenkinek az általa képviselt szakban.

A „Figyelő“ évi folyamából itélve, hangra és szellemre különbséget mutat eddigi kritikáinktól. Őszintén kimondja ugyan véleményét, de nem elkeseredéssel, és nem élesen. A zsenge müvek iránt is, bár nem palástolja gyenge voltukat, némi tolerantiával van. Nem feledi, hogy bár költői irodalmunk nagyobb tömege közelebbről alól állott saját régibb szinvonalunkon is; de elvégre szépirodalmunk összesen véve annak tükre, a mit a nemzeti költői genius mostani viszonyaink közt előállitani bir. Ennyire valánk képesek mindössze is, a mennyit felmutatánk. A „Figyelő“ azonban azon részben is érti hivatását, hogy uj irányt adjon, több ügyekezetre serkentsen. Ha uj tehetségeket nem teremthet, ki akarja mutatni a meglevőknek, hogyan használhatnák ugyanazon természeti adományt, melylyel birnak, helyesebben. Szóval, a biráskodást nem mellőzve, itéletét jóakaratu tanácsok enyhitik.

A birálatok, értekezések, könyvismertetések mellett a „Figyelő“ egyszersmind könyvészeti lap. Minden megjelent munkát közöl lehetőleg lajstromba szedve, s az irodalombarát a legteljesb lasjtromot e lapban találja fel.

De a „Figyelő“ ezen föladat teljesitése mellett egyszersmind *szépirodalmi lap*. Közöl verseket és novellákat is, mint többi szépirodalmi lap, s e részben is felhozhatjuk dicséretül, hogy a lefolyt évben közlött szépirodalmi müvei diadallal állják ki a versenyt bármely más lap hasonló közleményeivel.

A „Szépirodalmi Figyelő“ uj éve november 1-én kezdődött. Egy évi előfizetés 10 ft., félévre 5 ft.

Hazai épitészeinkhez.

A midőn hire jött, hogy a magyar tudományos Akademia magánmegbizás utján készitteti épitendő palotájának terveit, átalánosan sajnáltuk és roszallottuk ezen rendszabályt, mert hittük, és ugy tudom, hiszszük mind e mai napig is, hogy hazai épitészetünk fejlődésének, felvirágzásának leghathatósabb emeltyüje a nyilt verseny. A sors ugy akarta, hogy az Akademia palotájánál kitünjenek a magánmegbizás utjának minden göröngyei és süppedékei: evvel ellentétben épitészetünk jó geniusa nyujt alkalmat, a nyilvános pályázat utjának járhatóságát bebizonyitani.

Ez alkalom hitem szerint a szeged-csongrádi takarékpénztár-egylet által hirdetett első magyar épitészeti pályázat.

Rajta tehát pályatársak! adjuk jelét életrevalóságunknak: a külhoni „hirneves és tekintélyes“ épitészekkel szemközt, kik kimutatták, hogy igen gyarló terveket is tudnak csinálni, mutassuk meg, hogy hazánk földén is tenyészik a művészet és a magyar, saját kényelmének, szép érzésének és izlésének kielégitése végett nem szorul többé idegen gyámokra. Igaz, a kezdet nem igen fényes; igaz, egy igénytelen bérház tervezése nem valami kitünő dicsőség: de elégedjünk meg egyelőre ezzel; a fődolog a pályázati elv kivivása és fentartása: ha egyszer egy bármely jelentéktelen pályázat szépen sikerült, jőni fog több és nagyobbszerü is utána.

Ezért a haza és művészet érdekében szabadságot veszek magamnak, minden magyar épitészt, ki netalán még nem határozta el magát, a pályázatbani részvétre felszólitani: a kitüzött határidő ugyan rövid és a pályadij nem épen rendkivüli: de az eszméért áldozni az elvért harczolni kell, s maga a szeged-csongrádi takarékpénztár-egyesület nemes elhatározása, melynélfogva az eddig annyira került nyilvános pályázat utjára lépett: megérdemli, hogy épitészeink minden habozás nélkül sikra szálljanak. *Egy épitész.*

Irodalom és művészet.

\+ (*A „Budapesti Szemle“*) megkezdte 5-ik évfolyamát a közelebb megjelent 41-ik füzettel, melynek kitünő tartalmát nem ajánlhatjuk eléggé a közönség figyelmébe. A jelen füzetet jeles tudósunk *Erdélyi János* nyitja meg „Verulami Baco“ czimü nagybecsü munkájának első közleményével, mely bármily irodalomnak is becsületére válnék. Azután *Botka* Tivadartól következik egy szintén jeles történeti tanulmány „Muraköz“ czim alatt, mely belbecse mellett egyszersmind korszerüségi érdekkel is bir. *Kautz Gyula* „a socialismus és communismus rendszere“ s *Szilágyi Sándor* „Egy magyar város a török hódoltságban“ czimü czikkeik is méltó versenytársai amazoknak. Ezeken kivül rendes rovatai: a magyar tud. Akademia és az irodalmi szemle érdekes tanulságos közleményeket hoznak.

\+ (*Wenczel Gusztáv jogtanár a pesti egyetemnél,*) *„A magyar és erdélyi magánjog rendszere“* czimü munkára hirdet előfizetést. A munka két kötetre felosztva, 50—60 iven, 4 füzetben adatik ki, ugy hogy az első füzet decz. végeig, a második febr. végeig, a harmadik és negyedik füzet pedig a jövő nyár folytán jelenik meg. Előfizetési ára 5 ft, mely részenkint is lefizethető, ugy hogy aláiráskor 2 ft, s az első, második és harmadik füzetek átvételekor egy-egy ft. küldendő be; a negyedik füzet dijtalanul küldetik szét. Előfizetés csak az első füzet szétküldéseig fogadtatik el. 10 előfizető után egy ingyenpéldány jár. — Legjobb ajánlat e munkára nézve a szerző neve.

\+ (*A budai népszinháznál Dobsa „I. István király“*) czimü uj darabja előadására nagyszerü készületeket tesznek. A "Hölgyf." szerint, csupán a kiállitáshoz szükséges szövetek mintegy 800 ftba kerülnek.

\+ (*Hollósy-L-né*) a „Nővilág“ szerint, husvétkor végkép le akar lépni a szinpadról, miáltal nemzeti operánk legfőbb diszétől fosztatnék meg. Vajha mielőbb megczáfolhatnók e hirt!

7-ik számához 1861.

lölni, őszinte törekvést buzditni e téren, annyi mint a nemzeti szellemnek és a jellem valódiságának tenni szolgálatot. Szükség van oly lapra, mely a költészetet ellenőrizze, — mely az irókat buzditsa, a közönséget e tárgyban óvatosabbá és válogatóbbá tegye. Ha férfi- és női divatoknak szentelt lapok érdeklik közönségünket, ha figyelemmel kisérik uj jelentéseiket, mennyivel szükségesebb, hogy az irodalmat, a mi sokkal inkább nevezetessé teszi a nemzetet a ruházatnál, teljes figyelemre méltassa, s abban helyes itélete és izlése legyen. — Bajza felléptekor 1830-tól 1840-ig kevés könyv jelent meg arányilag, s már akkor mily üdvös hatást tett kritikai tevékenysége a közönség gondolkodására! — Ha most azt veszszük, hogy tiz annyi könyv jelen meg, tiz annyi kritikai lapnak kellene lenni, vagy legalább egy kritikai lapnak tiz annyi olvasóval kellene birnia.

Az előbbiek után az a kérdés, mennyiben felel meg nagy föladatának a „Szépirodalmi Figyelő?“ Nem azzal felelünk rá, hogy *tökéletesen*, mert ez nagy szó, s minden emberi dologban valótlanság és ügyetlen hizelgés. Elég magasztalás, hogy igyekszik megfelelni, a mennyire csak viszonyaink közt lehet, s illő-e többet kivánnunk? — Irodalmunkban, tudományban, iskoláink s más intézeteink dolgában is gyakran hallani kétségbeesett véleményeket. Hányszor nem mondták el, hogy hirlap- és könyvirodalmunk minden ága alsóbb fokon áll, mint a nagy nemzeteké : az angol és franczia irodalom? Hányszor korholták már Akademiánkat, hogy nem bir oly világnevezetességü tudós-legiót felmutatni, mint az európai nagyobbak, régebbiek, gazdagabbak stb. Nem mondjuk, hogy az igazságtalanságban nincsen jó is : a magunkkal való elégedetlenség is szükséges, mert csekélységünk elismerése ad ösztönt a törekvésre, mig a nagy megelégedés megöli a tevékenységet. De ha a dolgot higgadtan ugy veszszük, a mint van, nem világos-e, hogy irodalmunk, melyben boldog boldogtalan felléphet, olyan, a minőre az ország intelligentiája képes. Tiz évi irodalmunk hü képe annak, a mire képesek vagyunk. Van lapjok a gazdáknak, orvosoknak, törvénytudóknak, politikusoknak, nevelőknek, papoknak, költőknek, sőt mesterembereknek is. A lap alkalmat ad, csaknem oly könnyüséggel közleni eszméinket, mint a mily könnyen beszél egyik szomszéd a másikkal a palánkon keresztül.

A „Szépirodalmi Figyelő“-nek, mely a kritikai képzettséggel birók számára nyitva áll, fennebb dicséretéül hoztuk fel, hogy e téren is alkalmat adott az eszmék, vélemények és itéletek közlésére. Ebben áll valóban mind érdeme, mind netalán mentsége. Aesthetikai értelmiségünknek egy szabad tér nyilt. Mindenki hallathatja benne okos szavát, mindenki előtárhatja benne ismeretét, a ki hivatást és készültséget érez rá magában, s igy elmondhatni, hogy a „Szépirodalmi Figyelő“ az, a mi viszonyainkhoz képest lehet. Ennyire vagyunk képesek e téren, — s többre alig.

Maga a szerkesztő, hazánk élő költői közt, közelismerés szerint és minden legkisebb kétség nélkül a legjelesebb. De ezen bármelyik irodalomban is első rendü költőnk megmutatá, hogy mint biráló, mint hazánk irodalmi történetét, a nemzet egész régi, ujabb és népi költészetét és nyelvét, továbbá a világ remekiróinak mesterműveit legjobban ismerő emberünk, s mint aestheticus, szintoly kétségtelenül első helyen áll, a most élő magyar irók között; — sőt a külföldi irodalmakban is kevés példa van rá, hogy valaki a költői lángészszel oly talpraesett gondolkodást, és oly biztos itéletet párositsom.]– Viszonyainkhoz képest a „Figyelő“ a lehető legjobb vezér kezében van. S e vezér egész munkásságát lapjának szenteli. Bajza óta igen kevés magyar lapszerkesztő lehetett, ki oly kizárólag, oly lelkiismeretességgel lapjának éljen.

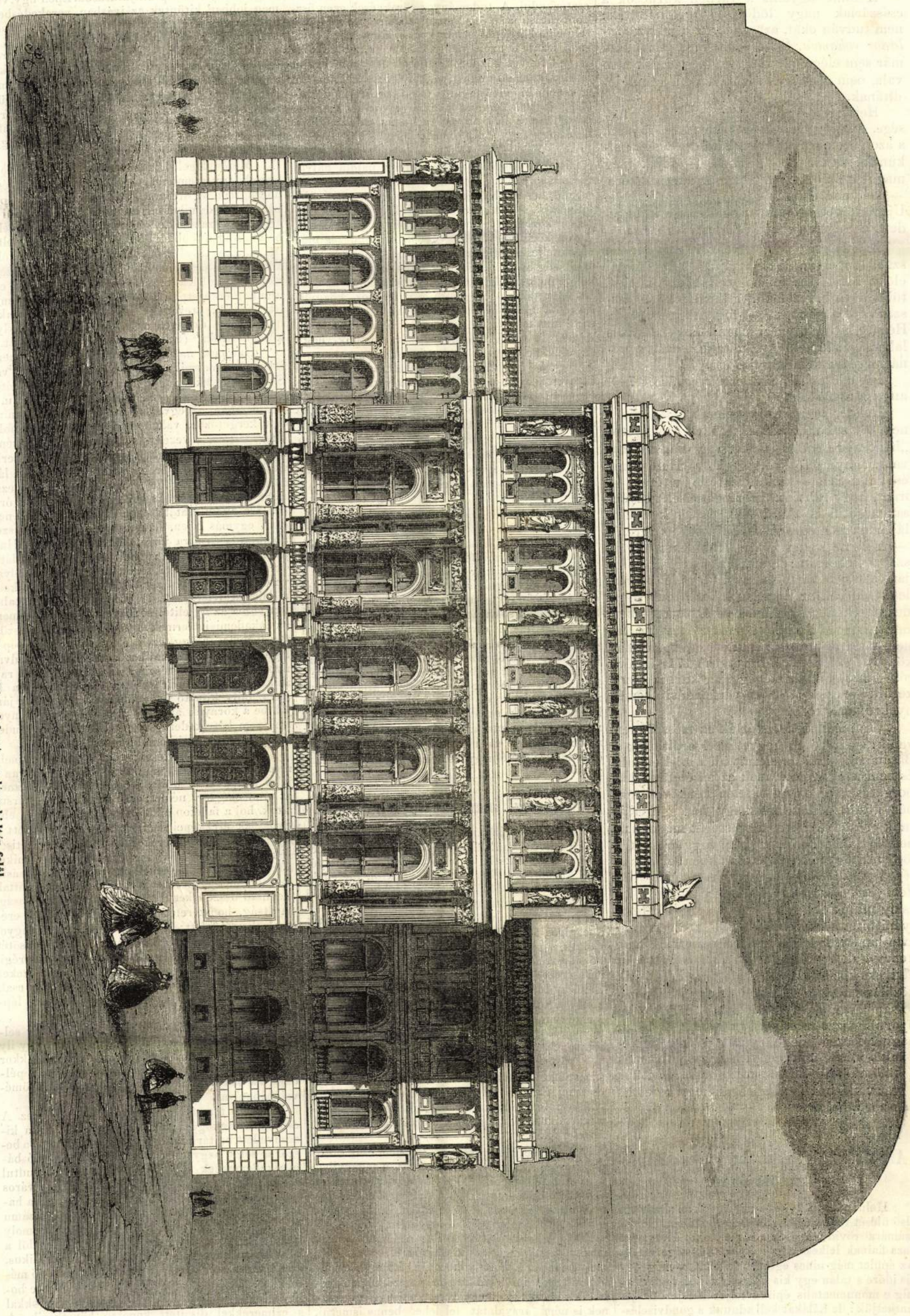
S egy lapról sem mondhatjuk el oly jogosan, mint övéről, hogy az *ő lapja*. A „Figyelő“ valóban Arany János lapja. E czikkek a költőt, mint a legépebb gondolkodásu, megvesztegetetlen izlésü, véleményét őszintén, — de a mi szintén ritkaság — mégis nagy kimélettel és illemmel kimondó birót mutatják be. Az igazság, mely rendszerint keserü szokott lenni, egészen élvezetessé, természetes zamatuvá lesz tolla alatt. És czikkei magokban is a magyar próza legszebb példányai közé tartoznak. Kevés irónk van, kinek munkái, mint Aranyéi, akkor is becsesek lennének, ha hamis tanokat, félzeg eszméket közölnének is; ezek még akkor is nyereségnek volnának tartatók, csupán a kifejezés épsége, ereje és a nyelv tősgyökeres eredetiségénél fogva. De nyelv és forma tekintetében Arany czikkei ép oly jelesek, mint gondolkodás, itélet és izlés tekintetében.

Ily jeles iró, ki mostani irodalmunk főbüszkesége, már csak nevéért is egátalánosabb részvétet érdemlene a legmagasb osztályoktól a legalsóbbig, — ha csupa kegyeletből is. Nagy költőink iránt közelebbi időkben több részvét mutatkozott, mint bármikor. Alig van jelesebb kimult magyar költő, kinek nagy ostentatióval szobrot ne emeltünk volna, kit szivből ne siratott volna meg közönségünk. S csak az élő jeles költők iránt lennénk-e részvétlenek?

Ennek oka talán az, hogy mig az iró él, iránta való gyöngéd érzetből átalljuk buzditni, lelkesitni a közönséget. Félünk, hogy a szeretett és besült irót büsitjuk vele, ha mellette hangos szót emeltünk. És valóban mi sem örömest mondanánk többet. A közönség különben is érthet eleget enyiből. Még csak egy két szót.

A „Figyelő“ egy év óta áll fenn. Folytonos figyelemmel kiséri szépirodalmunkat. Szólott a megjelent művek nagy részéről, a szinház körül megtette teendőjét. Igyekezett helyes irányt adni a költői munkásságnak s fejleszteni közönsége izlését. Hosszu lajstromát czikkeinek nem közölhetjük

koporsón az akademiai bányászöltöny s a bányászati jelvények láthatók; a holttestet akademikusok viszik vállaikon, kik mellett szép bányászöltönyeikben, ismét más, fehér szalagos akademikusok lépdelnek, fehér viaszfáklyákkal kezeikben. A koporsó után következnek a tanárok, a város hivatalnokai s tisztesbjei, s ezekhez csatlakozik azután végtelen hosszu sorban az akademikusok zöme, kiknek kezében száz meg száz bányamécs

A magyar tud. akadémia palotájának főhomlokzata, a láncz-hidtér felől.

Egyszersmind fehér zászlóval ki, alkudozandók a vár feladásáról, a miről a bennlevők eddigelé hallani sem akartak volt.

A mint ugyanis a várbeli kuruczok a császáriak nagy lődözését meghallották: nem tudván okát, azt vélék, az a jel az *átalános rohamra.* S miután ennek ellenállani már sem elég emberök, sem elég erejök nem vala, nem akarák bevárni, hanem alkut inditának.

Heisterben most feltámadt régi dölyfössége. A kijövő követséget kevélyen fogadá, s azon szomoru válaszszal küldte vissza; alkunak immár helye nincs; — adják meg magukat az ő szabad tetszésére, kegyelmére. — De már ebbe mégsem egyezének bele. Ujabb követség indult ki, Heister is engedett, és végtére ebben állapodának meg:

A várőrség fegyvertelenül ugyan, de szabadon elvonulhat hazájába, mindazáltal előbb hitet tesz le, hogy Rákóczy mellett többé nem harczoland. A tisztek közül huszan — a főbbek — foglyul maradnak. Heister hittel kötelezi magát, hogy a város lakosságát le nem gyilkoltatja, sem vagyonát prédára nem hányja.

Igy adatott fel Simontornya vára, 1709. augusztus 25-kén.

Heister a hősies védelem miatt, mely neki oly sok áldozatába került, s a melyet ő „büntetésre méltó makacsság"-nak neveze vala: annyira föl volt gerjedve Hellepront és Palkovich — mint legfőbb vitézek — iránt, hogy rabságukkal meg nem elégedvén, sanyargatni is akará őket; azért kezeiket, lábaikat menten sulyos bilincsekbe vereté. — A 20 főtiszten kivül a többieket ugyan szabadon bocsátá: de a szerződés másik pontját már nem tartotta meg. Megfeledkezvén letett hitéről, az ártatlan lakosságnak minden vagyonát zsákmányra veté, söt kevésben mult, hogy az e miatt panaszt tevőket fel nem konczoltatta. Az emlitett egykoru imakönyvben olvassuk a következő 1710-ik évről — midőn a vár mégegyszer kurucz kézre került, — ezen 1709-iki várfeladási eseményekre vonatkozólag:

„Csak hallani is irtóztak az messzünnen valók: az minémü kegyetlenül orditottak a Básámnak bikái az elmult idén miellenünk, és nem is nyugodhatának az mi életünk háborgatói, mig az rettentelen kénköves tüzbűz között fellobbant nagy haraggal rajtunk erősödvén: ezt az erősséget magoknak nem foglalák. És bátor (bár) vagy erős hitre jöttenek légyen is bé ide közinkben: *az szövetségről midazáltal tudva elfeledkezvén, mindent felprédálván zsákmányra vetének;* kicsiny mulék el benne, hogy az adott keresztyéni hitet hátravetvén, mind az csecsszopó ártatlan kisdedekig egy halomban fel nem konczoltak bennünket. Gyalázatos rabságra elvivék közülünk elöljáró tiszteinket, kik közül némelyek vérekkel piaczot kárhozatossan festettek, a többit mind ez ideig sanyarú hosszas rabsággal terhelnek. És bátor nagy nehezen meghagyatott akkor minékünk a mi életünk: annyira elnyomattattunk a külömb-külömbféle sarczoltatással, hitünk s igaz vallásunk gyalázásával, hogy kerestük s okszor a halált." (Vége köv.)

Az első ülés a m. tud. akadémia uj palotájában.

Holnap, april 24-én szándékozik az akademia első ülését tartani gyönyörü uj hajlékában, melyet számára rövid négy év alatt e sokat látogatott haza fiainak lelkesedése s áldozatkészsége emelt. Az épület még nincs egészen készen, s még egy kis időre s talán egy kis áldozatra is lesz szükség, mig e monumentalis épület teljes befejezését jelenthetjük: de hálákat kell adnunk a gondviselésnek, mely megengedé, hogy végre elmondhassuk, mikép a tudománynak nálunk is háza van s nem lesz többé kénytelen, alárendelt zsellérként szorongani vagy a bujdosás bizonytalan sorsában osztozkodni. A tudományos törekvések ezen összpontositása után fog lehetni csak nagyobb követelésekkel fellépni a hazai tudományosság képviselői iránt, s azon meggyőződés él keblünkben, hogy e fényes központ nem csak nagyobb ösztönt fog nyujtani a tudományos törekvéseknek, hanem az onnan kilövelő sugarak éltetőleg s termékenyitőleg fognak hatni a haza legtávolabb szellemi mozgalmaira is. S a polgárisodás utján nálunk ismét egy nagy lépés történt előre.

A Vasárnapi Ujság a lefolyt négy évben több izben közlötte az akademiai palota pályaterveit, az elfogadott s módositott terveket, s kimeritő, hosszabb czikkekben ismertette az épület külalakját s belső berendezését. Elég legyen ezuttal e közleményekre utalni szives olvasóinkat. Azon körülmény, hogy a belső elrendezés még nincs teljesen befejezve, különösen, hogy a nagy közönség befogadására alkalmas szép nagy terem még nem készülhetett el, ez okozza, hogy az épület ünnepélyes megnyitása nyilvános közgyülés által, későbbi időkre van halasztva. Az épitészek munkája az épület egyik részében folyton folyik, de annyi eredményt már elértünk, hogy az akademia egész tudományos apparatusa, a könyv- és levéltár beköltözhetett, az akademiai tisztviselők magánszállásai s hivatalszobái, az egyes osztályok üléstermei megnyilhattak. A holnapi nap gyüjti össze legelőször rendes heti ülésbe az akademia tagjait a végleg elkészült kisterembe, mely ugy van berendezve, hogy abban nagyszámu hallgató-közönségnek is bőven jusson hely. Reméljük, hogy ezután gyakran lesz alkalmunk, az itteni eseményekről örvendetes tudósitásokat közölhetni.

Mellékelt képünkön ismét egy sikerült rajzát adjuk a palota főhomlokzatának, a mint az most a teljes befejezés után emelkedik Pest legszebb pontján, a lánczhidtér északi részén. Az épület külseje átalában már azon ponton áll, hogy a legutolsó állványok is, melyek még a főhomlokzat egy részét fedték, lassankint mind eltünedeznek. Sok beszédet, sok magasztaló s kicsinylő észrevételt hallottunk és olvastunk már ez épületről, s a felfogások különböző szempontjából bizonyosan még több eltérő nézetet is fogunk még hallani. Azt hiszszük, itt szabad tere nyilik a rokon-és ellenszenv, s az indokolt vagy indokolatlan kitörés nyilatkozatainak, de azt is hiszszük, hogy nem lehet senki, a ki szivéből ne örvendjen azon ténynek, hogy e palota által a magyar haza fiainak áldozatkészsége és művelődési erős ösztöne egy örök időkre szóló nagyszerü emléket állitott magának!

A selmeczi bányászakademikusok.

Az ódon bányavárosnak, Selmeczbánya, gyönyörü fekvése van! Mint a gyöngy a tenger kebelében, ugy fekszik e város a völgyek mélyében, körülövezve kertektől s erdőktől, meredek, de fűdus hegyektől. A távol, régi időkben flandriai és alsó-szász gyarmatosok kezdték itt meg a bányák áldásdus mivelését. Azóta sok vihar vonult el e város falai fölött, melyek nem egyszer hamvadtak s pusztultak el ellenséges elemek dulásai következtében. E város is látta a mongolok ostromát, érezte a törökök pusztitó erejét s Tököly és Rákóczy idejében épen ugy volt tárgya a különböző pártok versenygésének, mint a legutóbbi forradalmi mozgalmak alatt, a midőn a városház tornyáról majd a feketesárga, majd a háromszinü zászló lengedezett.

Most csend és nyugalom veszi körül a sokat szenvedett bányavárost s ha egyszer-másszor csatazaj riasztja fel éjjeli ágyából az álmodozó békés polgárt, akkor az legfeljebb a bányászakademikusok csatája az éji őrökkel vagy egyéb filiszterekkel.

A selmeczi bányászakademia nem csak európai, hanem világhirü nevezetesség, a mennyiben nem ritkán történik, hogy távol világrészekből jött növendékek is látogatják. S a selmeczi bányászakademikusok élete egészen sajátságos, jó és rosz tulajdonságokban egyaránt kitünő. E sajátságok mintájaul eredetileg a német egyetemekből átszivárgott „burschikóz élet" szolgált, mely azonban a viszonyok szerint itt egészen átidomult, sőt ujabb időkben már merő németségéből is vesztett, s a magyar nemzetiségi szinezetnek is némi árnyalatát fel lehet benne ismerni, ámbár az akademikusok tulnyomó része még most is távol országok s népek fiaiból áll. A selmeczi akademikusok csak oly hiresek voltak, mint a maguk idejében a pesti juratusok. Épen ugy, vagy még jobban kitüntek az ivásban, verekedésben s minden más efféle fiatalkori hőstettekben. Most e részben itt is változott már némileg a világ. De még a legvadabb időkben is, hiresek voltak arról, hogy szorgalmas tanulók, összetartó, áldozatkész pajtások s a világtól elszigetelt bányászatuk mellett is a világot mozgató eszmékért lelkesülni tudó, erőteljes fiatal nép volttak. Elevenség, friss, habzó életkedv volt főjellemvonásuk, s a különféle nemzetiségek itt mindig szép harmoniává egyesültek.

Midőn legelső izben érkeztem Selmeczre — beszéli egy szemtanu — s tót szekeremen végig döczögtem az irtóztató kövezeten, egy csoport bányászakademikussal találkoztam, kik közül az egyik egy szalagokkal diszitett malaczot czepelt a hátán, mig a többiek dalolva s nevetve lépdeltek utána. Egy távol eső korcsmába tartottak, hol a korcsmáros szép leánya, Fanny szakácsművészetét akarták próbára tenni a süldővel, melyet egy ujonnan érkezett süldő-akademikusnak, vagy mint itt nevezik, „tevének" (Kameel) akasztottak a nyakába, — ez levén az első szolgálat, melylyel későbbi „róka" (Fuchs) nevére képesiti magát.

Hát még mennyi más tréfát vittek véghez a jókedvü akademikusok! Ha országos vásár volt Selmeczen, akkor gyakran lehetett őket látni, mint lépdelnek seregesen, de egyenkint, az u. n. Abamarsban, az egyes vásári bódék között mintegy kergetőzve, valamennyi utczán végig, folyvást hallatva a vezény- s ütenyszavakat: „széna! szalma!", s jókedvükben egyik s másik emberbe ütközve. Télnek idején hányszor lehetett azon látmányban gyönyörködni, hogy Selmecz főpiaczán mint küzdtek az akademikus urfiak néha órahosszat egész csatákat kemény hógolyókkal nem csak egymás ellen, hanem valamennyi szomszéd ablaktábla és arra járó „filiszter" ellen is. Ha e pajzán időtöltéseket valami járatlan idegen látta volna, könnyen megtörténik, hogy talán komolyan veszi a dolgot s pálczát tör a kicsapongó jó kedv szilajsága felett. Pedig mennyire igazságtalan lett volna az ily elitélés! Mert a ki azután elment az akademiai termekbe s látta, minő feszült figyelemmel csügg ezen életrevaló fiatal nép a legnehezebb mathematikai s technikai feladványok titkos megfejtésein; a ki látta kitünő rajzaikat, ki jelen volt szigoru vizsgáikon, s a ki látta, mily kitartó buzgalommal mászszák s járják be a környék aknáit s alagait — az bizonyosan nem kételkedett ez erőteljes fiatalság tudományos és erkölcsi komolyságáról sem.

Azonban időtöltéseik közt is van elég, mely nem oly vad jellemü mint az előbbiek. Ott van a jeles tornaiskola, külön termekben ott üléseznek az u. n. magyar, német, cseh vagy lengyel társulatok, hol a falakon e külön nemzetek legjelesebb férfiainak arczképei s zászlói diszlenek; amott a legszebb öszhangban rákezdik a külön nemzetiségek tagjai nemzetök legkedvesb dalait, miket lelkesedett tüzzel énekelnek végig; egy másik helyen ismét gyüléseket tartanak, hol a hivatottak megható beszédeket tartanak a munka, férfiasság, barátság, honszeretet s más ily felbuzditó erények themái felett; hol magyar és német, lengyel és tót, egymással baráti kezet szoritanak s a sötét éjbe dörgik ki megrázó harmóniában ama régi, szivhez szóló bányadalokat. A ki mindezeket látja, elhiszi, hogy az ily akademiából nem csak jeles szakemberek, hanem férfias jellemek is léphetnek ki az életbe.

A legmeghatóbb látmány azonban egy selmeczi bányász-akademikus temetése. Ha egy ily ifjut kiszólit a halál társai vidám köréből, akkor tünik ki leginkább a baráti összetartás szép példája, s a bányászélet egész regényessége, örömével, bánatával.

Az ily temetés mindig este megy véghez. A csillagok ragyogása mellett teszik sirjába a kiszenvedett bajtársat. A harangok méla kongása beszól a sötét hegyekbe, mintha az itt lakozó bányaszellemeknek s lidérczeknek akarnák tudtul adni az uj vendég megérkezését. Az ős bányaváros szük utczáin nagy tolongásban kiséri a nép a halotti menetet, s a házakat a kisérők nagyszámu fáklyái s bányamécsei világitják meg. Komoly méltóságu, végetlen gyászkiséret ez! Legelől a bányász-zenekar lépdel s egy csoport akademikus, szabályosan sorakozva, hegyibotokkal s égő mécsekkel. Középett van, tömjén füst-felhőkbe boritva, a diszruhás papság, mely után a virágokkal s czimerekkel diszitett koporsó következik. A

*

tudományos életében betöltött szerepét nem szükséges részletezni. Az alapításakor tágasnak tűnő pompás palotában 1865-ben még a frissiben Pestre szállított Esterházy-képtár több mint 700 festménye és grafikai gyűjteménye részére is jutott hely az üléstermek, hivatali helyiségek, a Képzőművészeti Társulat, a Kisfaludy Társaság, a Benczur-féle mesterrajz iskola, a Goethe-szobák mellett. Ebben az épületben élt két évtizeden keresztül az Akadémia legjelesebb „titoknok"-a, *Arany János* is, egykori lakásának egy részét ma a Tudós klub foglalja el. Itt kapott helyet a tudományos élet egyik legjelentősebb műhelye, a könyv- és kézirattár is. Kiváló gondolata volt a Könyvtár vezetőségének, hogy a palota történetét, a benne elhelyezett rendkívül értékes gyűjteményeket hozzáértő szakember tollából származó műben ismertesse meg a hazai és külföldi közönséggel (a kötet angol nyelvű kiadása már sajtó alatt van).

Rózsa György, a Magyar Nemzeti Múzeum Történelmi Képcsarnokának vezetője avatott kalauz. Az 1825-ben társadalmi kezdeményezésre megalakult Magyar Tudományos Akadémia működése első negyven esztendejében különböző magánpalotákban, a többi között a mai Gresham-palota helyén állott Nákó házban, valamint középületekben vendégeskedett. Az elkerülhetetlenül szükséges állandó székház építésére nagy körültekintéssel, sok vitával, ellentétes vélemények heves összecsapása közepette kerülhetett csak sor. Rózsa György minden részletre kiterjedő alapossággal tárja fel a széles körű visszhangot kiváltó építési bizottságnak a tervek elbírálásával kapcsolatos tevékenységét. Az 1860-as években nemcsak az építőtervező személye, de maga a stílus, a historizmus két fő irányzata, az *Ipolyi Arnold* és *Henszlmann Imre* koncepciójába beleillő neogótika és a többek által támogatott neoreneszánsz között is dönteni kellett. Rózsa találó idézetet közöl gróf *Waldstein Jánosnak*, *Széchenyi István* barátjának megfogalmazásában, mely nem nélkülöz ma is elfogadható igazságot: „... vannak és lehetnek góth-szerű indóházak, pályaudvarok, őrházak, ezek nem mondanak semmit; de góth akadémiák nem lehetnek, mert ezeknek kell mondaniok valamit és ezt góth-stylben kifejezni nem lehet."

Az épületben a 19. századi porosz építőművészet utolsó reprezentatív képviselője, *August Stüler* élete főművét alkotta meg. Benne a klasszicizmus és az északolasz reneszánsz elemei egyesülnek; előcsarnoka, főlépcsőháza, az I—II. emeleti díszterem, az üléstermek mértéktartó pompája a maga idejében korszerűen és még ma is kellő méltósággal teljesíti feladatát: otthont ad a magyar tudományos élet legjelentősebb megmozdulásainak, fogadja a könyvtár, kézirattár, keleti gyűjtemény, folyóirattár kutatóit. Igaz, az épületet mára már „kinőtték" az akadémiai hivatalok és a Könyvtár, de a szűkös elhelyezésért bőven kárpótol az első emelet ballusztrádsoros ablakai alatt hömpölygő folyó és a Várhegy semmivel össze nem hasonlítható panorámája.

A szerző nemcsak az építkezés izgalmas előzményeivel ismerteti meg az olvasót: az alaprajzok közlésével és a leírások segítségével pontos képet ad a palota mai beosztásáról is. Az épületben elhelyezett műtárgyak, a festmények, szobrok, falképek tekintetében a szó nemes értelmében „guide" — vezető. Teremről teremre, képről képre viszi a látogatót, aki művésznevek és ábrázoltak sűrűjében találja magát. A gazdag illusztrációs anyag igen jól illeszkedik a kötethez, a tervektől a kivitelig, a palotában elhelyezett műalkotásokig az érdeklődő mindenre kiterjedő vezetőt kap a kezébe Rózsa György könyvében. Kár, hogy névmutatóra már nem futotta, pedig nem volna érdektelen egybefűzve látni az akadémiai palotát díszítő művészek neveit *Kreutzinger* 1808-ban készült Kazinczy képmásától, az ifjú Széchenyi István útitársának, *Johann Endernek* elragadó akvarelljén keresztül egészen a karosszékben, kezében szivarral ábrázolt Mikszáth portréig, mely *Benczúr Gyula* jellegzetes alkotása. *(Akadémiai Könyvtár, 1982.)*

H. Takács Marianna

A kiadásért felelős az Akadémiai Kiadó és Nyomda főigazgatója — Műszaki szerkesztő: Sándor István
A kézirat nyomdába érkezett: 1984. III. 15. — Terjedelem: 7 (A/5)

84.13083 Akadémiai Kiadó és Nyomda, Budapest — Felelős vezető: Hazai György

STÜLER, August építész
Magyar Tudomány 1984. 5.

hogy nálunk ez nem így van, a társadalompolitikának előbbre kell helyeznie a lakossági életszínvonal megőrzését a környezetvédelem hatékonyabbá tételénél. Ez a társadalmi tudat határozza meg a gazdaságot és az egész gazdaságpolitikát is. A minél kisebb ráfordítással minél nagyobb nyereségre és termelési volumenre törekvő vállalati és ágazati gazdaságpolitika igyekszik kijátszani vagy legalábbis elodázni költségkihatásai miatt a környezetvédelmi berendezések beszerzését és üzembe helyezését. Való igaz, hogy a tárcák csak szűk ágazati érdekeiket nézik, és a tulajdonosi felügyeletük alatt álló vállalatokat igyekeznek mentesíteni környezetvédelmi kötelezettségeik alól. A helyzet javítását a szankciórendszer szigorítása nem tudja biztosítani. Megfelelő megoldást csakis a központi kormányzati irányítás erősödése, a vállalatok tulajdonosi felügyeletének az ágazati tárcairányítástól való leválasztása, az ágazati irányításban a szakmai-funkcionális jellegű módszerek előtérbe állítása, mindenekelőtt pedig a környezetvédelemre történő nagyobb központi pénzügyi ráfordítás tudna biztosítani.

Mindebből a jogrendszer tagozódásával kapcsolatban egy általános következtetés leszűrésére is alkalmunk nyílik. Miként e mű is érzékelteti, a környezetvédelem jogi rendezése nemcsak egy jogág, hanem az egész jogrendszer feladata. Ebben a viszonylatban a gyakorlati élet területén, mint közigazgatási szervezés, rendelkezés és az előírások betartásának ellenőrzése, valamint bírságkiszabás formájában jelenik meg. Ugyanakkor viszont a környezetszennyezéssel mások személyében, valamint vagyonában történő károkozás jogkövetkezményeinek a levonása a polgári jogba tartozik. Sőt, e két jogág között jelentkezhetnek határterületek is. Ide tartozik a közigazgatási szerződéseknek az a köre, amelyeket a Környezetvédelmi Hivatal az egyes környezetszennyező tevékenységet folytató intézményekkel (vállalatokkal) köthet, melyben a Hivatal anyagi támogatásra, míg a vállalat környezetvédelmi berendezéssel kapcsolatos beruházásra kötelezi el magát. A közigazgatási szerződések elterjedése a környezetvédelmi igazgatásban is várhatóan bekövetkezik. Emellett a környezetvédelem megjelenik a földvédelmi igazgatás területén, de úgy is, mint földhasználat vagy földtulajdon gyakorlása, illetőleg mezőgazdasági tevékenység folytatása során jelentkező kártérítési igény vagy kötelezettség. Így e kérdésnek alternatív, kombinált formában is megjelenhető földigazgatási, mezőgazdasági szakigazgatási, valamint polgári jogi vetülete is lehet. A földjogot önálló jogágnak tekintők körében ennélfogva a környezetvédelmi jog a földjog egyik részterületét is képezi. Végezetül a környezetvédelmi előírások igen súlyos megszegése és nagyfokú károk előidézése büntetőjogi következményekkel is járhat, mivelhogy a büntetőjog mint védőgyűrű, valamennyi jogágnál szankcionáló eszköz, ha a jogsértés társadalmi veszélyessége egy bizonyos mértéket meghalad. Ez is megerősít bennünket ama koncepció[4] helyességében, mely szerint a környezetvédelmi jog, mint önálló alapjogág nem létezik, csak mint másodlagos gyakorlati jogág vagy diszciplína, a környezetvédelmi joganyagot is osztottan magába foglaló alapjogágak mellett.

Prugberger Tamás

Rózsa György:

A Magyar Tudományos Akadémia palotája

Budapest egyik legreprezentatívabb terén, a Lánchíd pesti főjénél ma már csak egyetlen patinás épület képviseli a régi Pestet: a Magyar Tudományos Akadémia palotája. Eltűntek az egykori Fürdő (ma József Attila) utca és a Vigyázó Ferenc utca közötti kétemeletes bérpaloták és az Európa szálloda, a második világháború során súlyosan sérült gyönyörű klasszicista Lloyd-palotát is, ahelyett, hogy helyreállították volna, földig rombolták. Pest-Buda egyetlen épülete élte túl a viszontagságos közel másfél évszázadot: az 1865-ben elkészült akadémiai székház. Az ország

[4] Vö. Eörsi Gy.: Gazdaság-jog-jogrendszertagozódás. Akadémiai Kiadó, 1977.; Sárközy T.: A szocialista vállalat elméletének jogtudományi alapjaihoz. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1981.; Prugberger T.: A gazdálkodó szervezetek szabályozásának jogrendszer-tagozódási kérdései. Szövetkezeti Kutatóintézet Közleményei 133. sz. 1978.

Igy jött el a dél. Sem harangszó nem jelöli azt, sem a szokott szertartás, csak Gino egy jeladása, hogy a rizs megfőtt, melyet ő aztán egyes adagokban ki is hordott, minthogy a legénység is csak egyenkint hagyhatá oda munkáját.

De mind e mellett az étkezés órája alatt a viz egy lábnyit nőtt a hajóban. Csak e kevés lankadás a munkában, már ily sajnos eredményben nyilvánult. Drago e szomoru hirt, a boros kancsók megtöltésével füszerezé tudatva, hogyazok minden csöppjeért egy akó vizet kell kiemelniök, ha a napot még lemenni látni akarják.

Oh földmivelő! ki reggeltől estig tartod az eke szarvát, erős karod bizony már ellankadt volna itt! csak ezen, gyermekkorától ily munkába beletörödött nép képes ilyesmit kitartani; mert a végzet, midőn a terheket oly különbözőleg osztá fel, gondoskodott, hogy kinek ebből nagyobb rész jut, jusson több az erőből is, melylyel azt ellensulyozhassa.

A legénység nekifeküdt a szivattyuk emeltyüinek s órákon át azoknak egyhangu csörömpölésébe csak a Drago vagy a szakács biztató felkiáltásai vegyültek. Később azonban két legény kimerülten összerogyott. Két hatalmas dalmát fiu, kik 18 óra óta csaknem hihetlen erőt fejtének ki. Barba Drago egy bögre vizzel fellocsolá őket, az egyiknek helyét rögtön el is foglalva, a másikra a kapitány kiáltott :

— Beppo! jer ide a kormányra, mig erőhöz jutsz!

A fiu, hólyagokkal boritott tenyerét arczán végig voná, mint ki álmából ébred.

A parancsnok ismétlé szavait.

— Nem, kapitány Marco! szólt a fiu — a szégyen ölne meg, önt a kormány mellől a szivattyu mellett látnom. S ezzel ujolag nekifeküdt az emeltyünek.

Midőn a nap hanyatlófélben volt —

— Gino — szólt a parancsnok — igyekezzél bezárni a hegyvitorlákat; vidd föl a távcsőt magaddal s nézz jól körül, főleg a szél alatt.

Gino fölsietett, az öreg pedig gondteljes arczczal merült el nyugat felé, szemeivel kisérve a már-már leáldozó napot, melyet most hullámsirja helyett egy a láthatár szélén elterült keskeny, de koromsötét felhő készült elboritni. A hajót a sirályok egész serege, visszataszitó sivalgással kiséri, majd körülrepkedve azt, majd lecsapva mögötte egy falat martalékra, s a szerencsést, mely azt körmei közé kerité, a követelők egész hada, visitó kiáltással üldözé.

Az ég boltozatja szinetlen volt, bár nem boritá felhő, csak mintha fátyol vonult volna reá; e miatt a te ger el is veszté szép kék szinét s a habok hamuszin rétegekben tolódtak tova. Az időváltozás több mint valószinü volt.

Ezért kiséri a parancsnok oly gondteljes arczczal a lemenő napot, mely most azon felhő-réteg széléhez ért, de aranysugarak helyett csak sárgás fényt árasztott megfutott utjára vissza.

A mily pompás a naplemente a tengeren, ép oly idegenszerü, oly titokteljes, oly — mondanám — elfogultságot okozó az némelykor, miről számolni nem lehet. Ilyen volt e mai.

— Kapitány Marco — szólt most egy jól ismert hang mögötte — ezt most lemenni látók, de ugyan rut arczczal vált meg tőlünk.

Drago volt, ki az éléskamrából fölhozva a délről maradt hust, hagymát, sót, olajat, most azok elkészitésével bibelődött

— Nem sok reményt hagyott biz ez maga után — válaszolt az öreg, s azzal Ginót keresé szemeivel az árboczon, ki a hegyvitorlákat egyedül, ezer bajoskodással bevonva, most a láthatárt vizsgálá távcsövén. A kapitány élénken figyelt reá, de egy jel felülről, s e remény is eltünt.

Marco kapitány egyik kezét homlokán voná végig, aztán fejével bólintgatva nézett Dragóra, ki végezve foglalkozását, egy közelébeni kötéltekercsre ült s térdére könyökölve bámult arra nyugat felé a semmiségbe. Egy hason jellel válaszolt ez, azután mindkét öreg saját gondolatába mélyedt el.

Oly hosszu volt a pálya, melyet együtt futának meg, oly sok az emlék, mely őket összeköti s egymást kölcsönösen tisztelni tanitá, s oly jól érték ők egymás gondolatait, hogy most a pálya valószinüleg utolsó óráiban is, köztük egy pillanat, egy jel többet fejezett ki, mint a szó egész árja.

Végre a kapitány, mintegy önmagát fölverni igyekezvén, igy szólott :

— Mit gondolsz, Drago, a szivattyuk nélkül meddig tarthatja fel magát a hajó?

— Ugy számitám, mintegy 5 óráig.

— Én is ugy tartom; a hajó nagy s a hátsó raktár még nem vesz be vizet. Igy hát a csónakokra gondolni, még mindig van idönk.

— Várjuk el az éjfélt, Marco kapitány! s hogy az a sötét felhő mit hoz? azt-e, a mivel fenyeget?

— Több mint valószinü, hogy azt.

— No akkor akár a csónakban, akár e rongált hajóban legyünk, egyikre sem süt reá a nap többé

— S gyanitják e a fiuk az időváltozást?

— Aligha nem. Mindenik szeme nyugatra áll; látszik, hogy onnan várja sorsát. Aztán Spiro is már öreg legény, ő is érzi már az idő szagát.

— Szegény fiuk! jobb sorsot érdemeltek volna. De szükség, ugy fogadni a csapást, a mint jő s megnyugodni benne.

— Ezt én is sokszor elgondolám, Marco kapitány! s azt hivém, hogy meg is tudom tenni, ha arra kerül a sor. Volt időm, elkészülni reá; de most, midőn a próba percze közelg, betelik rajtam is : *„ho fatto il Conto, senza l' oste“*

(fogadós nélkül tettem számitást).

— Mi részben?

— Marco kapitány! — szólt Drago megindult hangon, minőt tőle talán még senki sem hallott. — Nőm s gyermekeim egyenkint elvesztém s midőn többé senkim sem volt, azt hittem, hogy csak magam sorsával kell gondolnom s ez nem aggasztott engem. Sokszor szemébe néztem a vésznek, azután s ősz hajamra mondom! nyugodtan tevém azt; mert hogy ma vagy holnap csapjon össze felettem a hullám, az nagyon mindegy volt nekem. Nem volt senkim, kinek s kiért élnem öröm lett volna, mig Ginót haldokló anyja gondjaimra bizá. Most nekem e fiu mindenem lett, czél, melynek elérhetéséért napokat kértem a mindenek urától; remény, melyben megifjodtam. Oh mert hogy e fiut mennyire szeretem, ki nem mondhatom!

Drago fönnakadt szavaiban s vészbarázdált orczáján egy pár nagy könycsepp tolódott le.

— S most, midőn már-már örömet értem volna — folytatá — miután elvezetém s kisérgetém csaknem a czélhoz, hol zászlóját mint parancsnok vonhassa fel, — most itt szemem előtt elveszni látni, a többi fiukkal együtt, kiket ugyszólva számára neveltem : ez nagyobb csapás nekem, mint a minőre számithaték.

Az öreg elhallgatott s körültekintett, Ginót keresve szemeivel. Ez, miután az árbóctetőn dolgát végzé, a födélzetre ereszkedett, hogy ott a megfelelő kötelet is helyre vonja s a mint ezt végzé, a hajó párkányához dőlve s fejét a még kezében tartott kötélhez támasztva, — elaludt.

A sárgás fény, melyet a nap visszahagyott, a fiu arczát még halványabbra festé.

Az öreget megindultságában e kép még jobban megilleté. Intett a parancsnoknak, reszkető kézzel a fiura mutatva:

— Szegény fiu! — szólt ez — egészen kimerült Mintha haldokló anyját látnám . . .

Drago elkeserülten rázta fejét, aztán a fiuhoz közeledett s ezt mint egy gyermeket ölébe véve, a födélzeti kis lakszobában egy lóczára helyezé. A mécs, mely a Madonna alatt volt, fogyó világgal pislogott. Az öreg fölélénkité lángját, letérdelt a szent Szüz alá s pár perczig hangtalanul mozogtak ajkai. Aztán fölállt, Ginót homlokán csókolá meg, s azután önmagára hagyván, azzal a födélzetre lépett, hol nemsokára hallatá azt a sajátos érczszerü hangját, melyet sem vihar tul nem kiáltott soha, sem viz meg nem rezegtetett.

Éjfélig a munka lankadatlanul folyt.

(Folytatása következik.)

A magyar puszta.

Ki ne ismerné, habár csak hirből is, a pusztát, mely népköltészetünkben is jelentékeny szerepet visel? Az alsó Duna s a Tisza mellett, hol buja legelők homokos területekkel, mocsárok és és szántóföldekkel váltakoznak, roppant terjedelmü sikság terül el, melynek közönséges magyar neve : puszta.

Végtelenül terül el szemeink előtt a puszta, az utas aggódva

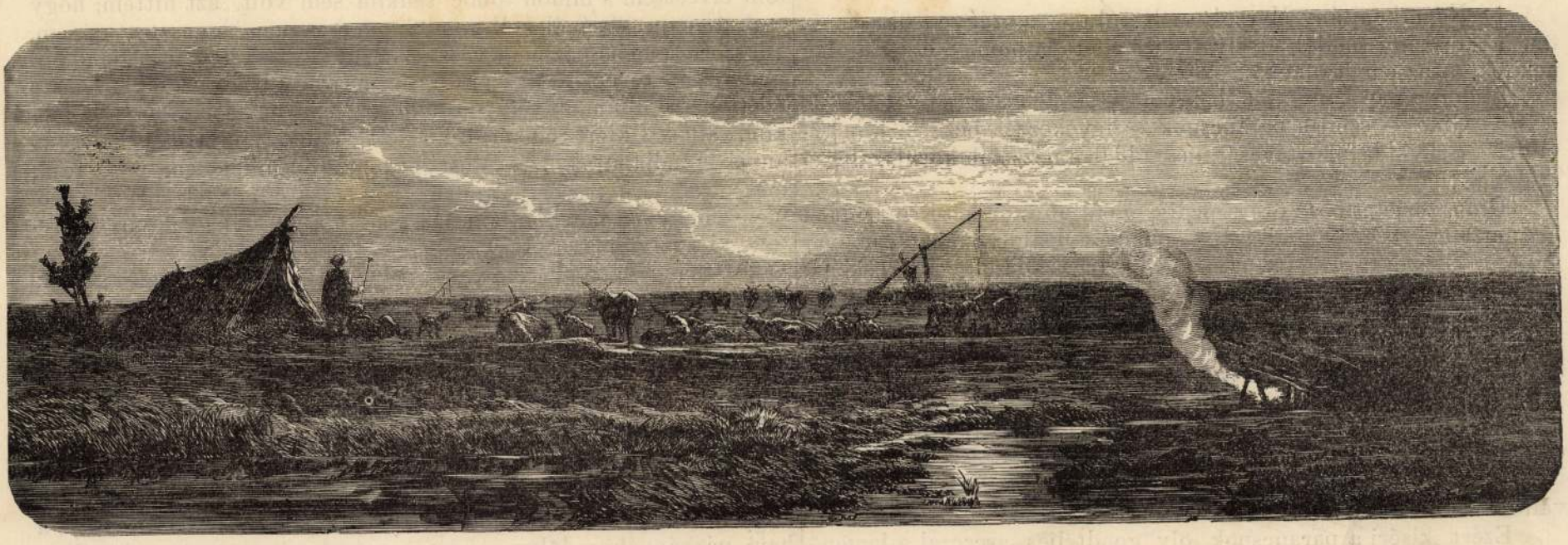
*

azt hiszi, hogy sohasem éri végét, mert határait nem látja, sötét hegyláncok nem emelkednek láthatárán büszkélkedve, hogy a földet az éghez emeljék, hanem megforditva, az ég ereszkedik le hozzá, szeretettel simulva keblére a délibábos messzeségben.

A magyar puszta nem kietlen sivatag, melyet a madár elkerül, s melyen a növényéletnek nyomai is alig láthatók; ellenkezőleg, szinhelye az egy folytonosan pezsgő, s a legtarkább változatosságban feltünő életnek, mely a mindennapiasság megszokott jellegét természetesen nélkülözi, de sajátságos szépségekben annál gazdagabb, csakhogy azok felfogására és élvezésére magyar szem, magyar sziv, magyar lélek kivántatik. Az idegen utazó megdöbbenve látja maga előtt a mérhetlen pusztát, melyen alig lát egyebet, mint egy magasan felnyuló kutágast, melynek tetejéből közönyösen tekint egy gólya a messzeségbe, mintha ő is az időre, meg a „Donau-Zeitung"-ra bizná, a kibékülés és kiegyenlités nagy művét; vagy egy magánosan álló házikót, egy rozzant csárdát, melynek külseje épen nem hivogatja barátságosan a kifáradt vándort; vagy egy sereg fehér tulkot, egy csoport szilaj lovat, melyek nyeritve s magasan fel-felrugva nyargalnak ide s tova a legelőn. Mit érdekli mindez az idegen utazót? Kutakat különbeket látott már másutt; a gólyát jól ismeri, ha másunnan nem, a muzeumokból, kitömve; az ökör és ló nem oly tárgyak, hogy róluk csak egy érdekes utrajzi czikket is lehetne irni; hát a csárda? no ezen ugyan nincs mit bámulni, s aztán meg van irva a világ valamennyi utleirásában, hogy a csárda a betyárok, a szegénylegények fészke, mocsár nádasában a békák bús kuruttyolása fel-felriasztja néha az alunni készülő vizimadarakat, melyek egy-egy panaszos kiáltásukkal látszanak ráijeszteni akarni az udvariatlan csendzavarókra. Lassankint elcsendesül minden, csak a pásztorok egyes kurjantásai, az őrködő ebek csaholása, s a szellő lengette nádas zizegése hallik még. A távolban pásztortüzek gyulnak ki, s a fölemelkedő hold nyájasan kandikál ki a felhők közől, mintha biztatólag azt akarná mondani : „a nap hütlenül elhagyott benneteket, de ne féljetek, én majd őrködöm felettetek." A szerelmes pásztor furulyaszóval köszönti az éj szelid királynéját, s érzelmeit, melyeket egyszerü nyelve kifejezni nem bir, eljátszsza messze hangzó furulyáján.

Látogatás az akademiai palota telkén.

A ki az akademiai palota telkét meglátogatja s az épités körüli örvendetes sürgést-forgást szemléli, lehetetlen, hogy pillanatra vissza ne forduljon a multba, hogy vissza ne tekintsen az Akademia eredetére s történetére, mint egyikére azon vigasztaló tényeknek, melyek az emberi szellemnek átalában, s különösen a nemzetiségi érzelemnek folytonos haladását, terjedését, nemesbülését tanusitják. Nem szükség, hogy gondolatunk a mult század ködös, homályos korszakába repüljön vissza, a midőn nehány lelkes magyar agyában legelőször villant meg egy „magyar tudós társaság" eszméje; de lehetetlen, hogy midőn az épülő akademiai palota

Nyári éj a pusztán.

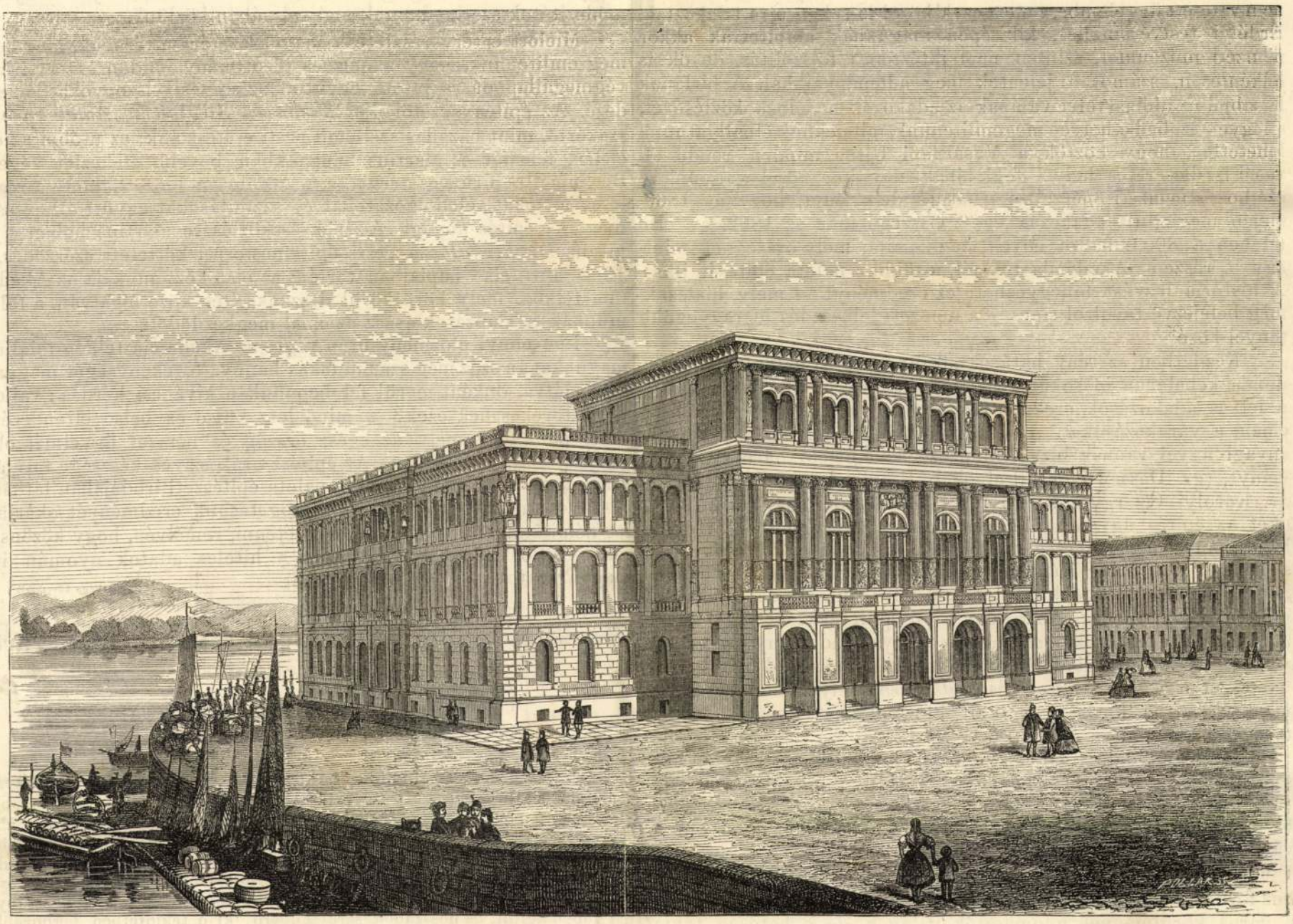
tanyája, ezekkel pedig nem jó tréfálni. Miben gyönyörködjék tehát a jámbor idegen? talán a békák kuruttyolásában, melyek amott a sáslepte mocsárban oly dicséretes buzgalommal tartják mükedvelői hangversenyöket, a manó tudja, miféle jótékony czélra? Vagy talán az ebek egyhangu ugatásában gyönyörködjék, melyek hiven őrzik a nyájt, mig gazdájok egyet alszik a kalap alatt?

Egészen más benyomást tesz a puszta a magyar emberre, különösen az alföld lakójára. Előtte az a kutágas tetején mélázó gólya nem egyszerü madár, hanem egyik gyakran emlegetett tárgya a népköltészetnek, s ha megpillantja, önkéntelenül is egy-egy szép népdal jut eszébe, mit érzéssel énekel vagy fütyöl el, a mint épen kedve tartja. Ha csárdát lát, nem a haramiákra gondol, hanem arra a szép barna piros menyecskére, ki ott oly délczegen járta a szép magyar tanczot két szál czigány keservesen kiteremtett nótájára. A hószin gulyák, a nyeritő ménesek, melyek előtte a távolban feltünnek, kellemes nyugpontul kinálkoznak a puszta végtelenségében kifáradt szemeinek; s ha a csikós lóra kapva, előtte nyilsebesen elvágtat, az ő lelkét is magával ragadja, messze, messze az ábrándok, a költészet országába, hol a rideg, prózai való helyett a felhevült képzelet büvös világa tárul föl lelke előtt. És mig igy ábrándozik az ifju talán kedveséről, a férfiu talán hazája szebb, boldogabb jövőjéről, lassankint lehanyatlik az égető nap a láthatárról, biborsugaraival bucsucsókot nyomva az elhagyott földre; a távolban megkondul az estharang, melynek méla hangjai közé sajátságosan vegyülnek a nyájkolomp tompa ütései; a alapzatának emelkedő tömör falait magunk előtt látjuk, képzeletünkben a tettek nagy emberének, gróf Széchenyi Istvánnak óriás alakja fel ne tünjék, azon férfiué, kinek neve minden ujabbkori nemzeti nagy vállalattal örök időkre össze van kötve. Eszünkbe jut ő s az ő nagylelkü ajánlata, mely megteremté az Akademiát s ezáltal az öntudatos magyar nemzeti müveltségnek első alapkövét veté meg. De nem emlitünk itt föl dolgokat, melyekről több izben volt már alkalmunk szólani s melyeket Istennek hála, ma már minden iskolásgyermek lelkesedéssel tud elmondani. Nem emlitjük a gróf Széchenyi példájára lángra lobbant egyéb hazafiui adakozókat, kik lehetővé tevék, hogy a haza közohajtása teljesült, a magyar tudós társaság 1830-ban megalakult. Megalakult azon országos intézet, melynek czélja volt, hogy a nyelvnek s a nemzet kebeléből kifejlett irodalomnak s ezáltal a közmüvelődésnek s nemzeti öntudatnak hathatós gyámola legyen; hogy a tekintélyesb irodalmi eröket egy gyupontba egyesitve, ezáltal a müvelődésre és érzületre irányadó befolyást gyakoroljon. A rendelkezésre álló szerény eszközök felhasználása mellett hiven teljesité az Akademia e szép hivatását mindaddig, mig az események hatalma müködésében meg nem akasztá — egész 1848-ig.

A nap jótékony ragyogása után sötét, szomoru éj következett be . . . . . pusztulás és enyészet nyomai mindenfelöl. Az idők hatalma ónsulylyal nehezkedék a központi tudományos intézetre is. Munkásságát ugyan soha meg nem szünteté teljesen az Akademia azonban létének alapjai ingadozók lettek, s müködése, mint egy

haldokló szivverése, csendes, alig észrevehető vala. 1857. táján, midőn az uj, idegenszerü szervezések országszerte már majd minden tért elfoglaltak, végre az Akademiára is rákerült a sor. A kormány fölkéré az intézet alapszabályait — s nehéz aggodalmak támadtak minden hazafiui kebelben, hogy az Akademiát a nemes lelkü alapitók s az ország törvényei által meghatározott rendeltetésétől eltérő irányba fogják kényszeriteni vagy szabad mozgásában korlátozni. Mindinkább a még egyetlen, sértetlenül maradt drága kincs felé fordult a közféltékenység — s az ujra ébredt lelkesedés első eredménye az volt, hogy — a mit évek óta nélkülözénk — ujabb adakozások és alapitványok jelentkeztek. Már 1857. folytán történtek adakozások egy eddig alig pengetett tárgyra, egy akademiai „épületre.“ 1858. elején az Akademia uj elnöke, gr. *Dessewffy Emil* 3000 pfttal nyitja meg az adakozások sorát, kevéssel később báró *Sina Simon* erejéhez mért fényes bőkezüséggel higgadt és bátor szavai, jótékony biztatásképen hatottak a kedélyekre országszerte. A lelkesedés az Akademia ügye iránt napról napra nagyobb mérvekben kezdett nyilatkozni. Latolgatni kezdték az ujonnan megalakitott országos intézet anyagi erejét s összehasonlitván azt az idők előrehaladott követeléseivel, igen csekélynek találták minden tekintetben. Az Akademia összes pénzereje nem ment többre 450,000 ftnál s ez mindössze mintegy 150 alapitó áldozatkészségének volt eredménye az intézet fennállása óta. A szükségek tizszerte nagyobbak lőnek — s a nemzet fiainak milliói még nem járultak áldozataikkal a hazai tudományosság oltárához! Ki lön mondva, hogy az Akademiának, ha sokoldalu feladatát sikeresen meg akarja oldani, legalább 50—60,000 ft. évijövedelemre és méltóságához illő, kényelmes és czélszerü saját helyiségre van szüksége . . . . . .

A dolog gyorsan érlelődött s 1859. deczemberben gr. Dessewffy

Az akademiai palota terve, a végleges megállapodás szerint

(80,000 pft.) folytatja. Időközben az Akademia létele iránt fölmerült aggodalmak nagy részben tulságosaknak bizonyulnak be. A kormány leküldi az intézet némi részben módositott, ujra megerősitett alapszabályait, az Akademia ujra alakult s 1858. dec. 15—21. napjain tartja ismét — 10 év óta először — ünnepélyes nagygyülését, melynek első teendője volt: az akademiai tagok felette megritkult sorainak betöltése. Tiz év alatt közel 90 tagjától lőn megfosztva az Akademia részint a halál, részint egyesek kiköltözése által. Az elsők közé tartozott az Akademia halhatatlan érdemü két elnöke: gr. Teleki József és gr. Széchenyi István is, kiknek helyébe legszerencsésebb tapintattal gr. Dessewffy Emilt és báró Eötvös Józsefet választá az Akademia.

Az elnök grófnak a nagygyülés köz-ülésében mondott fényes hatásu beszéde, a nehéz idők nyomasztó egyhanguságában valódi jobb napokat jelző eseménynek volt tekinthető s annak férfias, elnök jelenté a hazának, hogy egy „akademiai épületre“ aláirást fog meginditani. 1860. elején az elnöki felhivás, körlevél alakjában, bejárta az országot.

Ezen historiai nevezetességü okmányban többi között lelkes szavakban elmondja az elnök gróf, hogy „mióta gr. Széchenyi István egy magyar Akademia eszméjét fölébreszté, közszellemünk azóta nem pihenhetett meg, s a tanuságok oda mutatnak, hogy a mit a hazafiak ereje czél és korszerüleg hoz létre, hogy valódi szükséget pótoljon, az nem mállik könnyen szét és viszontagságokkal daczolva, magát fönntartani tudja. — A magyar Akademia ma is disztelen, kibérelt szállásban szorong, gyüjteményeit s mintegy 60,000 kötetre menő könyvtárát elhelyezni nem birja, mi miatt az abban rejlő kincsek el vannak zárva a közönség elől. A társaság, tagjai fizetésén, a szállásbéren s adókon tul, tudományos czéljai előmozditására oly keveset fordithat, hogy ezáltal a nemzeti

Vas. Ujs 1862.

haladásnak alig felelhet meg. Az Akademiának tehát mindenekelőtt e kettőre van szüksége : *házépités és vagyon-öregbités.*“

Ez egyszerü, sallangtalan, de épen azért ellenállhatlan szavak hatása mindjárt kezdetben minden várakozást kielégitő fényes eredményekben nyilatkozott. Az ország legnagyobb birtokosaitól kezdve a vagyontalan napszámosig, minden vallásfelekezeti, társadalmi és politikai szinkülönbség nélkül egy lelkes csoporttá alakultak a haza fiai; minden nyilvános gyülekezés, majd minden magán-összejövetel és családi ünnepély alkalmul használtatott fel arra, hogy kiki tehetsége szerint hozza meg áldozatát. Nagyjaink ezrei mellett ott állanak örök időkre följegyezve a középosztály forintjai s a szegények fillérei — az egyesült erő hatalmának legszebb diadala gyanánt. Erőszakos toborzás, erkölcsi kényszerités nélkül mindenki örömmel nyitotta meg erszényét s a felhivó akademiai elnök gyöngéd kimélete, minélfogva a már korábban alapitványokat tett hazafiak nem is szólittattak ujabb adakozásra, nem vétetett figyelembe, s mert ezek közöl is sokan ujra adakoztak. Erdélyi testvéreinkhez, kik épen maguknak alapitottak akkor nemzeti muzeumot, szintén nem intéztetett fölszólitás, de ők is önkéntesen, számosan jelentek meg adományaikkal. A hirlapok hasábjai ez időben telve valának az adakozók neveinek közlésével, s legyen szabad e helyen megemlitenünk, mit nekünk elhallgatnunk lehetetlen, hogy köztök a Vasárnapi Ujság minden rendü olvasói is dicséretes helyet foglalának el. S ime közel vagyunk a czélhoz, s nemzeti önérzettel irhatjuk ide a tényt, hogy az 1860 elején megindult adakozás egész összege már az 1862. év első felében a 800,000 ftot bőven meghaladta, mely összegnek mintegy $^3/_8$ része az Akademia tőkéjét, a többi a palota épitését illeti. A historia bizvást följegyezheti ez eredményt — mely, hiszszük, még befejezve távolról sincs — a nemzeti lelkesedés legragyogóbb tényei közé.

Kezdetben szerény határok között mozgott ez ügy s az Akademia kebelében jó sokáig csak *ház* épitéséről volt szó, azonban a lelkes adakozások eredményét látva, a közvélemény *palotává* emelé a várakozásokat. Az igazgató tanács, melyre az Akademia anyagi ügyei vannak bizva, kinevezé az épittető hármas bizottmányt, (gr. Dessewffy Emil elnök, b. Eötvös József másodelnök s gr. Károlyi György igazgató tagot), teljhatalommal ruházván fel őket az épités ügyének életbeléptetése s intézése körül. Hogy a bizottmány megkezdhesse müködését, mindenekelőtt *telekre* volt szüksége. Két dolog iránt már eleve tisztában vala mindenki : hogy e teleknek szépnek és olcsónak kell lenni. Mindenki ohajtá s mintegy kényszerüleg érezé, hogy azon épületnek, mely gyönyörü hazafiui tetteket örökitsen, mely a magyar tudományosságnak, a nemzeti nyelv örök diadalának emeltetik, nem szabad más helyen lennie, mint a város *legszebb* és *legdiszesebb* helyén, honnan a késő maradéknak is hirdesse a mult idők áldozatkészségét, nemes törekvéseit.

Némi aggodalommal néztünk az elhatározó percz elé, mert szép és diszes helyekben nem igen volt alkalom válogatni. Tudtuk, hogy a kettős czél, a szépség és olcsóság, csak ugy lesz elérhető, ha Pest városa hatósága annak bizonyul be, a minek a haza várja. Reményeinkben, Istennek hála ! nem csalatkoztunk. Már 1860. elején történt, hogy az Akademia elnöke a városi hatósághoz fordult megkereső levelével. A felszólitás nyilt keblekre talált, a város körülményei nyomasztók valának, de a hatóság tagjai lelkesek : 1304 □ öl adatott át az Akademiának a Duna partján, a hidon felöli részen, a partszabályozás által nyert telkekből, a fele ingyen, másik fele ölenként 120 ftjával. Azonban láttuk, hogy ez az uj épitkezési térnek még nem legdiszesebb, s a város eddigi központjához nem legközelebb fekvő része. E rész ekkor, korábbi megvétel utján, már a gőzhajótársaság birtokában volt. De ezen társaság felszólittatván, nem volna-e hajlandó, az ő telkét az Akademia telkével felcserélni? erre előzékeny készséget mutatott. A cseresszerződés csakhamar megköttetett : az Akademia eddigi 1304 □ ölnyi telkéből a gőzhajótársaság átvett 700 □ ölet 210 ftjával; ellenben az Akademia 1169 □ ölet vett át ugyanazon áron a gőzhajótársaságtól. (Az első 1304 □ ölből fennmaradt 604 ölet 1862-ben adta el az Akademia 200 ftjával). Ily módon jutott az Akademia aránylag olcsó áron a legszebb telek birtokába, hol palotája a gyönyörü Dunapart hosszában, közvetlenül a lánczhidon felül, a szép nagy tér egyik szegélyét képezendi.

Meglevén ezek szerint a telek, következett a másik fontos feladat : az épitendő palota terveinek elkészitése s meghatározása. Nem akarván itt sokat vitatott s eléggé ismert dolgok ismétlésébe ereszkedni, csak röviden érintjük a fölmerült tényeket, a mennyiben a történeti fejlődés összefüggő lánczszemeit képezik. Az épittető hármas bizottmány 1860. év végén épitési programmot bocsáta ki s jó nevü épitészek által terveket készittetett, melyek 1861. elejére elkészültek. Tudjuk, hogy ujabb tervek szüksége állott elő. Az összes tervek nyilvános kiállitása megtörtént s ennek folytán a hirlapokban viták keletkeztek, melyek elvégre azzal végződtek, hogy a hármas bizottmány 1861. dec. 21-én elvileg megállapodott azon terv mellett, mely legczélszerübbnek ajánlkozik (s melyet a többi tervekkel együtt a Vasárnapi Ujság f. évi 9 ik számában, mint Stüler A. tervét szintén közöltünk). 1862. januárban a bizottmány bővebben értekezett a hely szinére lerándult tervkészitővel, egyes részletek közelebbről meghatároztattak s igy született a véglegesen megállapitott terv, melyet az ujabb módositások szerint lapunk mai számában közlünk.

Mielőtt e terv részletesb magyarázatára áttérnénk, meg kell még emlitenünk, hogy a hármas bizottmány, midőn a terv iránt végmegállapodásra jutott, egyuttal az épitési viszonyokat is rendezé. Az épités vezetői *Ybl Miklós* és *Szkalnitzky Antal* ép oly szakértő, mint hazafias szellemü pesti épitészeink; ez utóbbi az év elején, február és martius hónapokban, bővebb étekezlet végett Berlinben a hirneves tervkészitő közelében időzött, hogy a részletes rajzokat, előmunkálatokat és számitásokat együtt állapitsák meg. Az épités anyagi részének eszközlésére martius hóban a jó hitelü *Discher József* pesti épitőmesterrel köttetett szerződés, s 1862. april első napjaiban történt az első kéz munkája az Akademia telkén, mely köröskörül deszkakerités közé fogatván, a földmunkák és alapzatok ásása azonnal megkezdődött.

Ime ennyi előzmény után végre az Akademia telkén találjuk magunkat s a száz meg száz munkás hangya-tevékenységét magunk előtt látva, önként merül fel bennünk a kiváncsi kérdés : vajjon hova törekesznek ezek? s minő lesz külső és belső elrendezése azon palotának, mely az egész ország és nemzet figyelmét oly méltán tartja lekötve? — Az épitész urak szives készsége folytán alkalmunk volt nem régiben a palota épitészeti irodájában látható részletes rajzokba pillantani s e látogatásunk eredményét akarjuk itt némi átalános vonalakban közzétenni, remélvén, hogy közönségünk kellő érdekkel olvasandja a hiteles adatok nyomán irt magyarázatot

(Vége következik.)

Henszlmann Imre jelentése a székesfehérvári régiségekről.

(Felolvastatott a m. Akad. jul. 7-ki ülésében.)

(Vége.)

Hogy rajzom érthetőbb legyen, a sz. István bazilikájának és Mátyás templomának korszaka közt történt több ujra épitést mellőzvén, az előbbi alaprajzhoz, még csak az utóbbinak valószinü alapzatát adtam világosabb szinnel a bazilika északi felén; a közbülső épitmények rajzait annál inkább elhagyhatván, mert csakis Mátyás templomának alapzatát találhatjuk, mely a legerősebb levén, a korábbiakat utolsó külső hártyaként körülveszi.

Mátyás templomáról a régi irók mondják, hogy az 100,000 aranynál többe került, és hosszabbitásáról Tubero, ki e tekintetben legbővebb, Schwandtnernél (III-ik k, 8-ik cz.) következőleg szól :

„Miután a fehérváriak, kik majdnem mindnyájan iparosok és kereskedők voltak, vezérüket szökés által elvesztették volna, a német (alemannus t. i. Miksa császár) a várost majdnem ostrom nélkül bevette, Scytha Jakab (vagyis Istvánfi szerint Székely Jakab), ki a magyartól a császárhoz átszökött, az általa ismert falakat ott támadván meg, hol azokat Corvin Mátyás leromboltatta. *Mátyás pedig a falak kis részét akkor felnyitá, midőn az azokhoz közel fekvő sz. Szüz templomát kitágitotta volt, és temetkezési helyét nagyobbá tette.*“

E helyből kettő világos t. i. hogy a vár falai e tájon feltörettek, és hogy Mátyásnak szándéka volt, a templomot kelet felé hosszabbitani.

Az elsőre nézve megjegyzendő, hogy a falak áttörése nem volt elkerülhetlen szükséges ugyan, mert ugy hiszem, hogy a templomot anélkül is még $1^1/_2$ egységgel lehetett volna hosszabbitani, de akkor szentélye igen is közel esett volna a vár falaihoz, Mátyás tehát, ki mindenben nagyszerü volt, a falakat e kényelmetlenség elháritása végett áttörette.

A másodikra nézve ama kérdés támadt, vajjon Mátyás szándékát a templomot illetőleg teljesitette-e, vagy pedig ebben halála által gátoltatott? Az irók tanuságot tesznek arról, hogy a templom, midőn a király meghalt, készen még nem volt, sőt sirkápolnáját is csak halála után fejezték be; de

óta hanyatlani kezd, a szinházat egészen megtöltötte. Mind a darab, mind a zene szerzőjét kihitták.

Jan. 13. „*A nagyidai czigányok.*“ *Szigligeti* 3 felvonásos népszinműve.

Jan. 14. „*Becsületszó.*“ „*Szerelem és örökség.*“ Egy felvonásos eredeti vigjátékok. Ez este Sárközy Ferencz népzenetársasága is föllépett, dij nélkül. Előadott darabjai sok élvet nyujtottak a közönségnek.

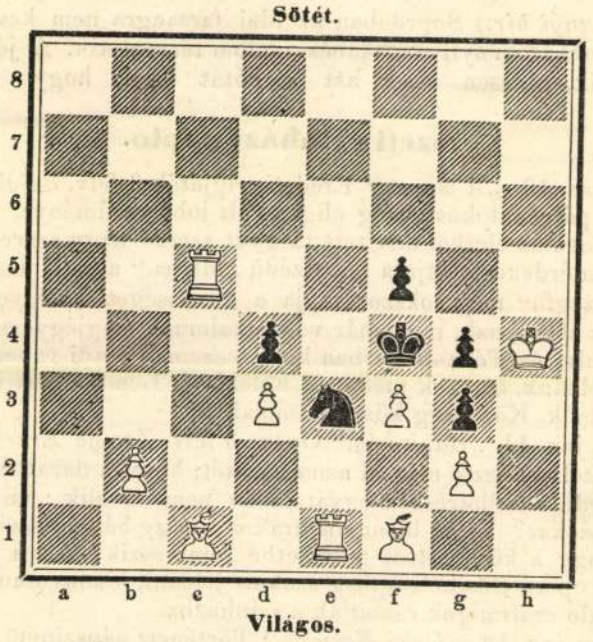
Jan. 15. Működedvelők föllépteül : „*Ő nem féltékeny.*“ „*Egy csésze thea.*“ „*Özvegy és proletár.*“ Mind egy felvonásos vigjátékok.

Jan. 16. „*Vándormadár.*“ Eredeti népszinmű 3 felv. Irta *Almási Tihamér.* Báró Jósika Kálmán és Bertalanffy urak mint vendégek.

SAKKJÁTÉK.

108-ik sz. feladvány. — Pollay Móricztól (Kolozsvárott).

Sötét.

Világos.

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

18. sz. játszma. — Hirschfeld P. és Willberg között.

Egy csinos játszma került kezünkbe, mely, bár Sötét részéről a korrekt játéknak épen nem példányképe; mindamellett érdekes kimenetele miatt olvasóink figyelmét is megérdemli.

Világos (Hirschfeld).	**Sötét** (Willberg)
1) e 2 — e 4	e 7 — e 5
2) H g 1 — f 3	d 7 — d 6

Philidornak, a mult század legerősebb játékosának, kedvencz védelmi huzása; azért az ily kezdetü játszmát *Philidor-megnyitásnak* nevezik.

3) d 2 — d 4	H b 8 — c 6
4) F f 1 — c 4	h 7 — h 6

A nagyon óvakodó gyenge játékosok ez időelőtti huzással akarják magukat biztositani H f 3 — g 5, vagy F c 1 — g 5 lépés ellen, s ezáltal rendesen időt veszitenek.

Világos (Hirschfeld).	**Sötét** (Willberg).
5) d 4 — e 5 :	F c 8 — g 4

Bármivel ütötte volna vissza Sötét az e 5 gyalogot, kölcsönös ütögetések után Sötét egy gyaloggal nagyobb veszteségben marad.

6) H b 1 — c 3 . . .	H c 6 — e 5 :
7) H f 3 — e 5 : . .	F g 4 — d 1 :

Sötétnek hibás játékát Világos, a Vezér föláldozásával kitünő szépen használta föl, s két lépésre matot adott :

8) F c 4 — f 7 : † . .	K e 8 — e 7
9) H c 3 — d 5 ‡	

A 103-ik számu feladvány megfejtése.

(Szerző lépései szerint.)

Világos.	**Sötét.**
1) V d 1 — h 5	H d 6 — e 4 : A)
2) H e 5 — c 6 †	K e 7 — d 6
3) V h 5 — d 5 †	K d 6 — d 5 :
4) H e 6 — f 4 ‡	

Világos.	A) **Sötét.**
1)	A Husz. tetsz sz.
2) V h 5 — f 7 †	K e 7 — d 6
3) V f 7 — d 7 : †	K d 6 — e 5 :
4) V d 7 — d 5 ‡	

Sajnáljuk, hogy e szép feladvány véletlenül H e 5 — c 6 † első lépésre folytonos sakk-adással is megfejthető.

Helyesen fejtették meg. *Veszprémben* : Fülöp József. — *Nagyváradon :* báró Meszéna István. — *Pesten :* Cselkó György. — *Alsó-Dabason :* Metelka Béla. — *Kis-Körösön* : Sárkány János. — *Berhidán :* K—y. — *Szombathelyen :* Kupai. — *Kővágó-Örsön :* Gold Samu. — *B.-Ujvároson :* Kovács Lajos. — *Kis-Tapolcsányon* : Büttner Géza. — *Gyula-Fehérvárott :* Horváth Lajos. — *Sarkadon :* Nagy Lajos. — *Pásztón :* Kovács Zsigmond (a 102. is). — *T.-Abádon :* Weisz Adolf. — *Kecskeméten :* Horváth György. — *Parabutyban* : Rothfeld József. — *Kis-Szálláson :* Puszták fia.

Rövid értesitések. *Pásztó :* K. Zs. és Sz. E. A 106. sz. f. beküldött oldásánál nem H b 5 — d 6, hanem H b 5 — a 3 a helyes védelem. — *Emilnek :* Sorait kérjük.

Közöljük a kezdők számára adott feladványok megfejtésének első lépéseit. Az egészet adni, a feladványok könnyüsége miatt, ugy tartjuk, felesleges. A VI = B d 6 — c 6, a VII = V f 1 — b 1, a VIII = B a 6 — e 6 †, a IX = V h 1 — h 6 első lépésekre fejthető meg. Hogy a gyengébbekről sem feledkezünk meg, ime ujra közlünk egy két lépéses feladványt :

X. sz. feladvány. — Pollay Móricztól (Kolozsvárott).

c 7. b 2. h 3. b 3; b 4; d 3; f 4. d 5. d 4.

Világos indul, s 2-ik lépésre matot mond.

Szerkesztői mondanivaló.

5936. **Sárospatak.** M. Gy. A „magyar nyelvemlék“-re még nem került a sor. Ily tárgyu közlemények nagy számmal vannak fiókunkban; adandó alkalommal nem kerülendi el figyelmünket. — Az „estély“ tagjainak szives üdvözletünket; a barátságos kivánesiságot igen nagyra becsüljük. Ha ön megirja czimét, szivesen szolgálunk egy photographiával. Máskép nem látjuk módját, daczára ön ékesenszóló okoskodásának.

5937 **Mezőtúr.** Szakmát nem szabhatunk a távolba. Itt a középponti érdekek közül könnyebb volna kihalászni egyetmást — de akkor itt kellene lenni. Bizzuk a dolgot a munkás szellem saját sugallatára, a felvett jelszó szerint : „tintam et calamum pro redactore nostro!“

5938. **Hányan voltak!** Jól mondja; de most nem lehet ily összeadási problemákba ereszkednünk Tudni fogja ön, miért.

5939. **T. Roff.** K. L. Hogy ne fogadnánk el negyedévi előfizetést is? — A könyvmegrendeléseket sziveskedjék annak idejében Heckenast G. könyvkiadó-hivatalába czimezni, s megemliteni a czélt — hiszszük, hogy ott kellő tekintettel lesznek ön ohajtására.

5940. **Kis-Várda.** F. J Ily hangu „kurrentálások“ a hivatalos lapok hivatalos értesitőjébe tartoznak.

5941. **Csongrád.** S. A. Nagy kár volna, azzal vesztegetni az időt, hogy a felett versengjünk, ki tett legelsőben inditványt, Pusztaszert illetőleg? Ugyis csak valami 25 év mulva kerül rá a sor igazán. A kecskeméti polgárok érdeméből az nem von le semmit, hogy ön előbb szólalt fel e tárgyban. Különben ez utóbbi körülmény csak azért nem volt felemlitve lapunkban, mert nem tudtuk, miután azon lapot, melyben ama felhivás megjelent, sohasem látjuk. Kivánatos, hogy versenygés nélkül, összetett vállakkal mozditsuk elő az ügyet, ha majd rá kerül a sor.

5942. **H.-M.-Vásárhely.** Sz. F. Nem tudjuk megérteni egymást. „Imre király“ az öné. A lap fél évre meg van rendelve Debreczenbe. Ára tudvalevő.

5943. **Gyula.** Sz. L. Örömmel olvastuk szives sorait s a népdalokat. Szeretjük, ha ezek régi nagy mestere is ujra megszólal, s szeretni fogja a közönség is. A levél másik részében tett ajánlatot szivesen elfogadjuk s ön segédkezését kérjük. A képet jó volna mielőbb birnunk.

5944 **Uzd.** F. L. A kivánt számot, ha még van belőle, szivesen elküldi kiadóhivatalunk. A viz- és tüzellenes mázról azóta ujabb adatokat nem birunk

5945. **Hanva.** Köszönet a jeles küldeményért. Azonban meg vagyon irva, — Jónást elnyelte a czethal. Majd máskor tán kedvezőbben fuj a szél.

5946. **Losoncz.** Innen nem régiben levelet vettünk egy oltárkép tárgyában. Midőn az irományt a kellő tudomásszerzés végett egy festészbarátunkhoz átküldtük, utközben nyomtalanul eltévedt. Azon szivességre kérjük az illetőt, hogy e tárgyban uj levelet intézzen hozzánk.

5947. **Pozsony.** Dr. B. L. Kérjük a folytatást. A két lap meg van rendelve.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	☉ Nap- kelet	☉ Nap- nyug.	Izraelit. naptár	☾ Hold- kelet	☾ Hold- nyug.
Január		Jan. (ó)	ó. p.	ó. p.	Tebet	ó. p.	ó. p.
19	Vasár.	E 2 Ep. Jéz.	E 2 V. u.	7 G. K. Ján.	7 42	4 40	18 Sára	8 58	8 55
20	Hétfő	Fáb. és Sebas	Fáb. és S	8 György	7 41	4 41	19 Fábián	10 12	9 16
21	Kedd	Ágnes szűz	Szürke	9 Polieuct.	7 41	4 43	20 Szüzke	11 28	9 39
22	Szerda	Vincze, Anas	Vincze	10 Nissai G.	7 40	4 44	21 Vincze	* *	10 3
23	Csütör.	B. A. eljegyz.	Imrike	11 Theodoz	7 39	4 46	22 Imrike	12 45	10 31
24	Péntek	Timoth. Fel.	Florina	12 Titiána.	7 38	4 47	23 Florina	2 2	11 7
25	Szomb.	Pál fordulása	Pál ford.	13 Hermyla	7 37	4 49	**24 21 Sab**	3 19	11 51

Holdnegyed : ☾ Utolsó negyed 23-án, 7 óra 54 percz reggel.

TARTALOM.

Báró Wenckheim Béla (arczkép). *Szathmári Károly.* — Kapardi ur. *Vida József.* — Szolnok védelme (1552.) (Folytatás). *P. Szathmáry Károly.* — Képek a hazai népéletből. XIV. (képpel). — Szent-Pétervárott. — A hegedű. — Egyveleg. — **Tárház :** Hogyan élünk? *Kakas Márton.* — A m. Akademia palotájának ügye. — Irodalom és müvészet. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közintézetek, egyletek. — Közlekedés. — Mi ujság? — Nemzeti szinházi napló. — Budai népszinház. — Sakkjáték. — Szerkesztői mondanivaló. — Heti naptár.

Megjelent, és a *Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalában* s *Ráth Mór* könyvkereskedésében kapható :

„A magyar akademia palota tervei“

egy nagy fényképészeti mülapon.

Az eredeti tervek után készité SIMONYI ANTAL.

Ára 2 forint.

E valóban diszes kiállitásu mülap *Stüler A.* berlini épitész elfogadott tervén kivül a többi pályázók, u. m. *Henszlmann, Ferstel, Szkalnitzky* és *Klentze* épitészek terveit is hozza. A magyar közönség, mely a palota ügyéhez oly hazafiui áldozatkészséggel járult, bizonyára érdekkel fogja szemlélni e müvet, s ez kellő magyarázatul s irányadóul is szolgáland azon viták megértéséhez, melyek napjainkban a hirlapok hasábjain a akademiai palota ügyében oly bőven folynak. Alulirt szerkesztőség örvend, hogy ily jelesen sikerült és aránylag olcsó mülapra hivhatja fel olvasói figyelmét.

Mint már kijelentettük, az egész jövedelem a *palota épitési tőkéjének javára* fog fordittatni.

A Vasárnapi Ujság szerkesztősége.

Felelős szerkesztő **Pákh Albert :** (lak. magyar-utcza 1. sz.)

Kiadó-tulajdonos **Heckenast Gusztáv.** — Nyomtatja **Landerer és Heckenast,** egyetem-utcza 4. szám alatt. Pesten 1862.

Vas. Uj. 1862.

+ (*Rögtönbiróságok.*) Nyitrában és Somogyban is kihirdették a rögtönbiróságokat, az e megyékben előforduló számos rablás és gyilkolás következtében. Kaposvárról irják, hogy Somogyban még a gyalogbéres is, ha csak egy ludat akar is lopni, Patkónak nevezi magát, hogy jobban rémithessen. Innen van, hogy egyszerre 10-20 helységben is látják Patkót, pedig az igazi, tudja Isten, hol jár azalatt.

+ (*Öngyilkosságok.*) E hó 11-én egy 20 éves szolgáló a lánczhidról fejjel a Duna jegére ugrott, s azonnal szörnyet halt. 12-én pedig egy koros nő s 16 éves leánya hulláját vitték a Rókuskórházba, kik állitólag családi viszálkodások miatt kőszéngőzzel vetettek véget életöknek. Más versio szerint azonban az sem lehetetlen, hogy a szerencsétlen két nőszemély nem szándékosan, hanem történetesen fuladt meg.

+ (*A londoni világkiállitásra szánt festmények*) az uriutczai Paclltteremben ki lesznek állitva közszemlére febr. 10-től kezdve, mikorra a képek beküldendők.

+ (*Uj magyar lap Pesten.*) *Vértessy Arnold* egy helyi eseményekkel foglalkozó, „*Harang*“ czimü lap megindítására kapott engedélyt.

+ (*A „Magyar Izraelita“*) czimü hetilap ismét megindult. Jelenleg a lap anyagi helyzete egy uj kiadónak, Zsengeri Mórnak vállalkozása által biztositva van. Első száma jan. 10-én jelent meg, az előbbinél valamivel nagyobb alakban. Mindjárt első tekintetre feltünt, hogy nyelv dolgában a mult évinél jóval magasabban áll. A szerkesztőségben is teljes változás fog bekövetkezni, s mig erre a hatósági engedély megérkezik, a lapot, mint főmunkatárs, *Mezei Mór* fogja vezetni (nem pedig „vezényelni.“) Előfizetési ára egész évre 6, félévre 3 ft.

+ (*Épitészeti tervek.*) A csongrádmegyei takarékpénztár épületére eddig 9 pályamü érkezett be, melyek a „Sz. H.“ szerint oly szépek, hogy nehéz lesz köztük választani. Ebből, ugymond a nevezett lap, kiviláglik, mily gazdag erőkkel rendelkezik hazánk az épitészeti téren is.

+ (*Magyarországi hiuz.*) Várady Gábor, országgyülési volt képviselő Marmaros-Szigetről e napokban, Marmarosban lőtt hiuzt küldött be nemzeti Muzeumunk számára. Nagysága a farkaséval vetélkedik. Igy tehát be van bizonyitva, hogy hazánkban is találtatnak hiuzok.

+ (*Szinházi hirek.*) Örömmel jelenthetjük, hogy Hollósy-L-né még egy évig nem fog visszavonulni nemzeti szinpadunkról. Bignio azonban további önkiképzése végett külföldre készül. Csak aztán valahogy végkép ott künn ne feledje magát.

+ (*Örökmozgony.*) A temesvári magán-kereskedelmi intézet tanára, Weiner Nándor szintén talált volna fel valami örökmozgonyfélét, egy kerék alakjában, mely magától mozog, s oly erőt fejt ki, hogy bármely gépet megindithat. Szép dolog ez, csak az a baj, hogy minden évben találnak föl legalább egypár örökmozgonyt, s mindamellett mai napig sincs egy fia is.

+ (*Földrengések.*) Athenei tudósitások szerint, Görögország több vidékét erős földrengések látogatják s nagy pusztitásokat tesznek. Vostizza és Patrasban több ház összeomlott; az előbbi helységben 3 ember meghalt s többen megsebesültek. Az amphissai kikötőben a tenger a város felé előre nyomult. A korinthi kikötőkben a hajók kivétel nélkül szenvedtek. A görög vizeken számos hajótörések történtek. — Bukaresti tudósitások szerint, ujév napján ott is erős földrengést éreztek; 9-én pedig Karlsbadban.

— (*Léván, Barsmegyében, igen vigan vannak*). Jan. 10-ről ezt irják nekünk innen: Hát nem hegedülnek-e czigányaink talp alá azokból a jó régi csárdásokból? — Nincs-e jó kedve mindenkinek? — Uram fia, ily széles farsangon kinek is volna szük kedve! — A mulatság, a bál, a lakodalom és a működedvelők előadása oly gyakoriak nálunk, hogy alig telik nap, melyen az ember meghivó jegyet, báli programmot ne kapna, vagy lakodalmas népies mondókákkal torkig ellátott drusbával ne találkoznék. — Tánczolunk, uraim, még pedig trapban; (ezen kifejezést azon jó öreg urambátyámtól hallottam, ki a „krinolin-csárdás“-ra azt a megjegyzést tette: no öcsém, eb a lelke, már látom, elfajultok, hiszen kirázzátok azt a csep nemzetiséget is abból a szép magyar tánczból!) Léván e hó 6-án a helybeli kasino által egyleti közkönyvtára megalapitására a nagy vendéglőben az itteni működedvelők által ismét egy tánczvigalommal összekapcsolt sikerült szini előadás volt. — Szigligeti vigjátéka, a „Mama“ adatott, nem azért lehet sikerültnek mondani ezen előadást, mert a működedvelők mindig jól játszanak, vagy pedig azért, mert a személyzet közül, mindenki kiválasztotta magának a neki való szerepeket, — hanem azért, mert a választmány az egész mulatság rendezésével jobb elnököt, mint tisztelt Pólya József barátunkat alig bizhatott volna meg — s mert a szindarab betanulásánál ismert Katona Gyula költőnk ugy fogta fel a dolgot, a mint kellett — és sikerült főleg azért, mert azok vigságukról országszerte nevezetes selmeczi bányászgyakornokok eljöttek és szép dallamaikat hallatták. Hogy az igen tisztelt hölgyek szerepeiről soraimban valahogy meg ne felejtkezzem, — csak azt mondom ugy titokban, hogy én, ki szokásom szerint a jelen volt gyönyörü publikum között járkáltam, átalában csak dicséreteket hallottam — kivált pedig kedves volt az a bájos kis Esztike, ki a Szegfü ügyvéd uram igen jó sikerrel elő adott udvariasságát jaj de természetesen utasitá vissza! Az eredménye ezen szép estének az volt, hogy a működedvelőket mind számtalanszor kitapsolták — a bejött pénzösszeg pedig körülbelől 260 ftra megy. Magában érthető, hogy a műelőadásnak alig volt vége, már is hallatszott itt ott: ki a padokkal, és húzd rá Gyurka, reggelig! Adja az ég, hogy e folyó év február 2-ra szükölködő székely honfitársaink fölsegélésére tervezett fényes tánczvigalom is sikerüljön! — Bizonyosan fog is, mert hiszen mind Bars mind pedig Hontmegye szellemdus fiatalsága mindig ott volt, hol hazafias áldozatról volt szó. — *Pereczpataki.*

+ (*Külföldön élő hazánkfiai kitüntetése.*) A „M. S.“ egy Acquiból érkezett magánlevélből arról értesül, hogy Viktor Emánuel király Mogyoródy alezeredes és Scheiter őrnagy hazánkfiait a savoyi keresztrenddel és lovagi czimmel ruházta fel. A savoyi keresztrend elnyerésével nemesi rang és 400 ft évdij jár, s idegenek csak ritkán nyerik el.

+ (*Elfogott rablófőnök.*) Eszékről irják, hogy az ottani vidéket régóta rettegésben tartott Gergo rablófőnök, kétségbeesett ellenállás után elfogatott. E hó 13-án volt kivégezendő rögtönbirósági itélet folytán.

+ (*Az ujvidéki értelmiség*) az ott tervezett szerb jogakademiát illetőleg két részre oszlott; mig az élemedettebb rész jogakademiát, addig az ifjabb nemzeti szinházat sürget. Több község szép ajánlatokat tett már; igy Kikinda az akademiára 10000, a szinházra 5000, s Sz. Tamás 6000 ftot ajánltak. A vélemények e szétágazásának, meglehet, az lesz a vége, hogy akademia is lesz, nemzeti szinház is lesz. Igy aztán majd csak helyreáll az egyetértés.

+ (*Farsangi hir.*) Sopronban az idei farsangra nem kevesebb, mint 23 mond: huszonhárom nyilvános tánczvigalom terveztetik. A jó soproniaknak, ugylátszik, nincsen okuk azt a nótát fujni, hogy: „Vége vig Andrásnak!“

Nemzeti szinházi napló.

Péntek, jan. 10. „*A mama.*“ Eredeti vigjáték 3 felv. *Szigligetitől.* Az eddigi drámai pályázatoknak még aligha volt jobb eredménye, mint a jelen vigjáték, melynek az életből meritett tárgyát szerző nagy szerencsével dolgozá ki. Három érdekes alakja, a bőbeszédű „Mama,“ a bizalmaskodó „Ugri Miska,, és „Szegfü“ még sokszor fogja a közönséget kedélyes nevetésre ösztönözni. Ez alakoknak, mint már volt alkalmunk megjegyezni, Szathmáryné, Szerdahelyi és Tóth Józsefben kitünő személyesitői vannak; azonban igaztalanok volnánk, ha ezek mellett a Feleki- és Lendvaipárt is névszerint föl nem emlitenők. Közönség középszámmal.

Szombat, jan. 11. „*Bánk bán.*“ Opera 3 felv. Zenéje *Erkel Ferencztől.* Több lap ismételve fejezte már ki azon nézetét, hogy a darab érdekességét, a benne előforduló balletrészek egyátalában nem növelik: miért tehát el nem hagyni azokat? Vagy bizonyos urak oly nagy bálványozói a lábemelgetéseknek, hogy a közohajtást tekintetbe sem veszik? Azt a nagy közönséget, mely ez opera előadására meg szokott jelenni, bizonyosan nem azok a benne előforduló czafrangok csábitják a szinházba.

Vasárnap, jan. 12. „*Dobó Katicza.*“ Történeti népszinmü 3 felv. *Tóth Kálmántól.* Ma került e darab hatodszor szinre, s azon körülmény, hogy ezuttal is nagyszámu közönség volt jelen, a mellett látszik bizonyitani, hogy „Katiczának“ sikerült sok udvarlót szerezni a maga számára. A mi az előadást illeti: a kik eddig jól játszottak, különösen Szilágyiné, Feleki s mindenekfölött Szigeti, azok ezuttal is elismerést érdemelnek, ellenben Rónainak nem ártana, szerepére több gondot forditani.

Hétfő, jan. 13. „*A szerencse gyermeke.*“ Jellemrajz 5 felv. *Birchpfeifer Saroltától.* Nem szeretjük annyira Birchpfeiferné asszonyt, hogy darabjaiba szerelmesek tudnánk lenni, azért szinte kárba veszettnek tartjuk azt a sok jó igyekezetet, mit az előadásnál a szereplők részéről tapasztaltunk.

Kedd, jan. 14. „*Troubadour*“ Opera 4 felv. *Verditől.*

Szerda, jan. 15. „*Manlius Sinister.*“ Eredeti dráma 5 felv. *Jókai Mórtol.*

Csütörtök, jan. 16.„ *Szép Ilon.*“ Eredeti opera 4 fely. *Mosonyitól.*

Budai népszinház.

Jan. 10. „*Kérek 2 pengőt kölcsön,*“ 2 felv. vigjáték s „*Rendkivüli előadás,*“ 1 felv. vigjáték. Sajnálattal kellett tapasztalnunk, hogy a közönség, mint már egy idő óta rendszerint, ezuttal is csekély számmal jelent meg. Ezen, egyszerre oly szomoritólag mutatkozó részvétlenségnek okát annál kevésbbé birjuk elgondolni, mert a műsorozat eléggé változatos, s a szereplők is lehetőleg igyekeznek betölteni helyeiket. A buzgó igazgató legközelebb uj bérletet nyitott, méltányos föltételek mellett; melegen ajánljuk azt a közönség figyelmébe, mert csak a tömegesebb pártolás mentheti meg ez ifju intézetet a bukástól. Hát lelkére tudná-e venni a testvérfővárosok közönsége, hogy a tények megczáfolják ama sokszor emlegetett közmondást: „Él magyar, áll Buda még!“

Jan. 11. Beődi jutalmára, Némethi Lenke k. a. föllépteül: „*A lepke,* vagy: *Fiatal arszlán és a vén tigris.*“ Bohózat 4 felv. *Marsanó* Vilmos után *Kiss* Iván. Az előadott darab sok mulattató elemmel bir. De ezuttal nem annyira a bohózat, mint inkább a fiatal Némethyi Lenke k. a. adott az előadásnak érdeket, ki egy minden áron nagy lánynak látszani akaró kis leányt annyi természetességgel, oly váratlan sikerrel személyesitett, hogy a legszebb reményeket méltán köthetjük jövőjéhez. A közönség igen sok taps és kihivásban fejezé ki buzditó elismerését a kis vendégnő iránt, ki ezuttal első szini kisérletét tevé. A jutalmazott is többszörös taps és kihivásban részesült.

Jan. 12. Először: „*Szép Mara*“ Eredeti népszinmü 3 felv. *Kempelen Győzőtől.* Ez uj darab a szerb népéletet tünteti föl. Szerző alkalmi müvet akart irni, a mennyiben iránya a szerb és magyar nemzet testvéresülésére vonatkozik. És ebben czélt is ért. Azonban a mi a darab müvészeti becsét illeti, már abban kevésbbé volt szerencsés, bár egyes sikerült jeleneteitől az elismerést megtagadni nem lehet. A beszőtt szerb népdalok s szerb néptánczok ujdonságuknál fogva mindenesetre hosszabb életet biztositnak számára. Zenéje igazolja szerzője Allaga szép tehetségét. A budai szerb tamburások föllépte, mi a szinlapon is hirdetve volt, kétségkivül nem keveset tett arra, hogy a közönség, melynek szinházlátogatási buzgalma, fájdalom, egy idő

Vasárnapi Ujság 3-ik számához 1862.

TÁRHÁZ.

Hogyan élünk?

Heti szemle Kakas Mártontól.

„*Szürke* minden theoria!“ azt mondja a német philosoph.

„*Szürke*, mint a bakancsos-köpönyeg,“ ezt énekli a magyar költő.

Ködös napok, ködös kedély.

Semmi vigalom, semmi dalidó, semmi műverseny, pedig itt volna a farsang. Nincs hozzá kedv.

Minden embernek nyakán maradt egy csomó reménység; kereskedőknek farsangi kelméik, hazafiaknak conjuncturáik, ujság kiadóknak sok, jó hiszemre nyomtatott hirlappéldány. Biz ez makulatur mind.

Persze, hogy minden ember érzi az ország baján kivül a maga baját is. Mi azt mondjuk, hogy nagyon jól teszi a közönség, ha az idén nem bálozik; nem czifrálkodni, nem hegedülni, polkát járni való esztendő ez; hanem a pipereárus bezzeg mást beszél! az meg azt mondja, hogy nagyon jól teszi a közönség, ha hirlapokat nem tart az idén; hiszen mit lát bennök? az örökös Trent-ügyet, meg a Szőllőssy nővérek-harczot, aztán ez is ki van már egyenlitve diplomatiai uton mind a kettő.

A közönség meglehet, hogy azt mondja mind a kettőre, hogy nagy ur a „muszáj!“ de még nagyobb ur a „nincs.“

Igaz, hogy bizony megnézzük most, hogy mire költünk.

Hanem azt még is nem szabad eltitkolnunk egymás előtt, hogy ha közönségünk a közélet iránti közönyét kiterjeszti saját nemzeti intézményeire is, olyasmit veszt el, a mit azután nagy áldozatokkal sem sikerül ujra föltámasztania.

Nem szabad eltitkolnunk, hogy a közkedély csüggedése miatt nagy veszteségek elé néz a pesti nemzeti szinház, hogy a budai fiatal népszinház tengődik, s nagy diadallal hiresztelt vivmánya nemzetiségünknek, hogy országunk ősfővárosában ismét otthon van a magyar, kezd igen szégyenletes kimenetel felé közeledni. Tavaly a magyar művészet ostrommal vette be Budát; az idén meglehet, hogy kiheztetik belőle.

Akademiának palotája iránt a lelkesedés, mintha kihalt volna. A pompás Henszlman-féle terv egy olcsó-János tervrajznak ad helyet, melyben egyedüli fényüzés az lesz, hogy költöldi ember készíti. *)

Itt van Muzeumunk, mely az idén, nem tudom, miből fog annyira vergődni, hogy kertjét megöntöztesse?

Itt a Kisfaludy-társaság: „aranya“ is van, még sem száll fel az ágiója.

S itt van végre az összes hirlapirodalom, mely biztos adatok után; a legnagyobb elcsüggedés éveiben sem volt oly mostohán pártolva, mint az idén.

Nem szólok arról, hogy kilencz lapnak meg kellett szünni ez év elején. Többnyire élczlapok voltak, s ha az embernek most nincs kedve nevetni, arról nem tehet; de rendkivülit vesztettek politikai és komoly tartalmu tanulságos lapjaink is.

Igen sok helyről hallottam e tartózkodását a közönségnek azzal indokoltatni, hogy a szigoru rendszabályok miatt félnek, miszerint a lapokat betilthatják, s az előfizetési összeg ottvesz.

Nem is emlitve azt, hogy jóhitelü kiadó ily esetben az előfizetési összeget vissza szokta téríteni; csupán annyit látok jónak az aggodalom eloszlatására megjegyezni, hogy egy lap felfüggesztését elébb két *„irásbeli megintés“* szokta megelőzni, melyeket a fenyitett lap közölni köteles, s csak azután következik a felfüggesztés rendszabálya bizonyos időre. Már pedig a magyar lapok közül jelenleg, tudtomra egyetlenegy sem kapott még *ily irásbeli megintést*, az 1860. előtti megintések el levén engedve, és igy egy magyar lap sincs a hivatalos megszoritásnak még legelső stádiumában sem; és igy az a félelem, hogy hátha majd betiltják? legalább is *nagyon korán* jön.

Azért ebben a „szürke“ időben, ha nem tánczolunk is; de legalább olvasgathatnánk.

Kakas Márton.

A m. Akademia palotájának ügye.

(*Felvilágositás az Akademia palotája ügyében.*) Az akademiai szépirodalmi és nyelvészeti osztálynak f. hó 13-án tartott ülésében, interpellatiók történtek, melyek folytán gr. *Dessewffy Emil* megragadá az alkalmat, hogy az egész ügyről felvilágositásokat nyujtson.

A gróf arra utalt, hogy az igazgatóság az Akademia pénz- és anyagi ügyeit vezeti, igy tehát őt illeti az épitendő palota feletti véghatározat és döntő itélet. Azok, kik az akademia javára adakoztak, adományaikat az igazgatóság rendelkezése alá helyezték. Az Akademia befolyással akart birni, s ez teljesülést is nyert, mert az illető bizottmánynak az épités beosztását illető vágyai meghallgattattak.

A *styl* tekintetében azonban, az épitészeti bizottmány belátása szerint intézkedett, a kilenczes választmány nézeteinek többségével ellenkezőleg. Ezt annál is inkább tehette, mert e kérdésben illetékes volt, s a kilenczes választmány csak javaló s nem döntő szavazattal birt. Pénzügyi okokból az épitészeti bizottmány később azt határzá el, hogy a bérház eszméjével felhagy s igy a benyujtott tervek egyikét sem lehetett használni. Minthogy azonban a bizottmány elfogadá *Stüler* tervének eszméjét, nem kellett uj csődöt hirdetni, hanem Stülert felszóliták, hogy tervét dolgozza át. A terv módositásánál szintén tekintetbe vétetnek az Akademia óhajai. A belföldi épitészek sem mellőztetnek el, mert a terv kivitele s az épület talán későbbi kidiszitése, ezekre bizatik. Az épitészeti tervben czélzott változtatások is, szakértőkkel fognak közöltetni. A gróf azzal végzé fejtegetését, hogy az igazgatóság azon öntudattal bir, miszerint mindenben, a jog és méltányosság szabályai szerint járt el, miért is azon reményben van, hogy a nemzet ezután is hazafiui részvéttel viseltetik ez intézet iránt.

(*Az Akademia palotájára begyült adakozások,*) Tóth Lőrincz pénztárnok nyilatkozata szerint, 1861. végeig 531,048 ftra rugnak, s ebből mintegy 200,000 ft. még be nem fizetett aláirásokból áll. Ehhez maga b. Sina 84,000 fttal járult. Telek árában kiadatott Pest városának 78,270 ft., bélyeg s átirási illetékekre közel 3000 ft., s a tervkészitők tiszteletdijaira 1450 arany. Ha a telek egészen beépittetik, az épitésre forditható összegből le kell még vonni a telek árát, s a fennebbi épitési pénzalap közel 100,000 fttal kevesbedik. Bizony nem sok marad igy az épitésre, s igen méltánylandó azon hazánkfiai eljárása, kik takarékosan akarnak épiteni s a költséges tervek elfogadását ellenzik.

Irodalom és művészet.

— Az *„Anyák hetilapja“* tisztelt előfizetőinek megnyugtatására, s minden e részben felmerült zavarok eloszlatására, ezennel tudatom, hogy nevezett lapom egyátalán véve nem fog megszünni, hanem csak czimét változtatja meg, hogy ezentul szélesebb téren lehessen az egészet kezelni, s ne csak az anya, hanem egész családja számára nyujtson olvasmányi czikkeket. Januártól fogva tehát füzetenkint indul meg *„Szünórák“* czim alatt az eddigi Anyák hetilapja.

Vachott Sándorné.

— (*Morzsányi Sándor, az „Emlékjegyzetek“ szerkesztője s kiadója*) tisztelettel felkéri azon megyei alkotmányos volt t. cz. tisztviselő urakat, kik a füzetekért még mai napig sem küldötték át az öszveget, miszerint a megkereső levélben is emlitett körülmények figyelembe vételével az esendőséget legközelebbi póstával beküldeni sziveskedjenek. (Lakása Pest vasutcza 12-ik sz.) Azon t. cz. tisztviselő uraknak pedig, a kik a pénzt, de főleg azoknak, kik a tiszteletpéldányokért eső dijt is bérmentve átküldötték, — hálás köszönetét nyilványitja.

\+ (*A „Budapesti Szemlének“*) ujolag két (XLII. és XLIII.) füzete jelent meg. A kettős füzetet „Kane utazása„ nyitja meg. *Hunfalvi* János ezzel bevégzi az északsarki utazások irodalmának ismertetését. A „Budapesti Szemle“ helyesen cselekszik, midőn a nevezetesebb utazók műveit hasonló terjedelmesb kivonatokban ismerteti, s a mit ez utazásokból a tudomány nyert, átülteti hazai irodalmunkba. A második czikk egy igen érdekes irodalomtörténeti tanulmány: „Horácz.“ Irói élet- és jellemrajz ez, s egyszersmind erkölcsrajza Róma azon időszakának, melyben a köztársaság bukásán a császárság emelkedik föl. E czikk szerzője *Szász* Károly. A költő életrajzát egy világhirü művész élet- és jellemrajza követi. A „Szemle“ szerkesztője Blauche nyomán Rembrantot ismerteti. Következik *Kautz* Gyula második czikke „a socialismus és communismus rendszereiről,“ mely terjedelmes életiratát közli St. Simonnak és Fouriernek, s kimeritő összeállitását adja mindkettőjök rendszerének és a rendszerek irodalmának. Ezután *Lónyai* Menyhért ismerteti és birálja Bontoux röpiratát: „Magyarország szerepe Europa élelmezésében.“ Ezt *Toldy* Ferencznek Bajza felett tartott emlékbeszéde váltja fel. Továbbá terjedelmes kivonatát közli a „Szemle„ *Szabó* József értekezésének, melyet az Akademia közülésén olvasott fel, ily czim alatt: „Egy continentalis emelkedés és sülyedés Európa délkeleti részén.“ Bezárja e tartalmas és változatos füzeteket az october-deczemberi akademiai tárgyalások előadása.

\+ (*Jámbor Endre szabómester*) a „Férfi-divatközlöny“ 4-ik azaz 1862-ik évfolyamára uj előfizetést hirdet. Előfizetési ára egész évre 4 ft, félévre 2 ft 30 kr. A pénzek a szerkesztőhöz (uri-utcza 2. sz. a.) febr. 15-ig beküldendők. Egyuttal megemlitjük, hogy a „Férfi-divatközlöny“ téli füzete mellett igen szép, farsangi divatkép küldetett szét.

\+ (*A Vajda János által szerkesztett „Nővilág“ is*) megkezdte hatodik évi folyamát, jan. 10-én megjelent 1-sö számával, melyhez oly szép és nagy divatkép van mellékelve, hogy ritkitja párját.

\+ (*A „Sárosy-Albuma“*) előfizetési határidejét a szerkesztők Sarkady István és Rákosi István február végeig meghosszabbitották, s igérik, hogy ez időre az album meg fog jelenni.

\+ (*Vidéki uj magyar lap*) van keletkezőben, mely Nagy-Kanizsán, *Balogh Alajos* szerkesztése mellett, „Zala-Somogyi Hiradó“ czim alatt fog közelebb megindulni.

*) Ezen tárgy még nem oly kétségbeejtő. Lásd alább az „Akademia palotájának ügye“ rovatban elmondottakat. Alapos reményünk van, hogy e tárgy, a viszonyok szükséges és méltányos tekintetbevételével, eszélyesen és igazságosan fog eldöntetni.

Szerk.

+ (*Lisznyai Kálmán ujabb költeményei.*) Lauffer és Stolpnál nemsokára meg fognak jelenni, „*Sugarak és villámok*“ czim alatt.

+ (*A magyar Akademia nagy szótárát*) 2500 példányban nyomják, s mint értesülünk, ára lehetőleg olcsóra lesz téve.

+ (*Mühlbach L. „A menekültek Londonban*“) czimü regénye *Aranka* által forditva, Pfeifer Nándor bizományában megjelent. A mű 3 kötetből áll s összesen 366 lapra terjed. Ára 1 ft 50 kr.

+ (*Nem kedves ujévi ajándék.*) A „Bolond Miska“ és „Fekete Leves“ kiadóitól, mivel e lapok szerkesztői elitéltettek, mint értesülünk, külön-külön 5000 ft cautio letétele követeltetik. A „Bolond Miska“ kiadója Emich G. ez összeget már le is tette.

+ (*Az „Orvosi napló“*) 3-ik évfolyama, Sauer, volt protomedicus arczképével diszitve közelebb megjelent. A Magyarországi gyakorló orvosok használatára szerkeszté dr. *Sugár Fábiusz.* Lampel Róbert bizománya.

+ (*Uj szinmüvek.*) Szigligeti iróasztal-fiókjában jelenleg ismét három uj népszinmű áll készen, melyek közül egy, Budán fog először szinre kerülni.

+ (*Felszólitás.*) *Gaál Gyula* felszólitja azon vidéki szinigazgatókat, kik „Világosvári gyásznapok“ czimü szinművét maguknak megküldették, s az őt illető szerzői dijat még mindeddig be nem küldték, sziveskedjenek azt Kaczvinszky Jánoshoz a nemzeti szinháznál, mielőbb beküldeni, hogy az alakulandó vidéki szinészeti nyugdijintézet javára átszolgáltassa.

+ (*Erkel Ferencz, „Sarolta“ czimü uj operáján*) nagy szorgalommal dolgozik; első felvonása már elkészült s a napokban már a részek kiirása és lemásoltatása is megtörténik. A már meglevő részek után itélve kétségtelenül mondhatjuk — irja a „Z. L.“ — hogy Erkel e műve is méltán kiérdemelt babérkoszorut fog szerzője homlokára tűzni. Valószinü, hogy még a tavasz előtt szinre kerülhet.

+ (*Nyizsnyay Gusztáv*) előfizetést nyit „*Nefelejtsek*“ czimü, ének és zongorára alkalmazott legujabb „népdalai“ füzetére, mely 14 népdalt foglal magában s előfizetési ára 1 ft 50 kr. A füzet megjelenik a jövő hó folytán. Az előfizetések szerzőhöz Nagy Kőrösre február végeig küldendők be. — Ugyancsak Nyizsnyaytól a „Debreczeni Közlöny“ mellékleteül „*Debreczeni emlék*“ czimü csárdás jelent meg.

+ (*Pompéry János*) az Akademia mult hétfői ülésében olvasá föl székfoglaló értekezését, mint levelező tag. Felolvasásának tárgya volt: „A humor a vigjátékban.“ Az értekezést a P. Napló és Magyarország közölte.

+ (*Schmidt István budai népiskola-tanitótól*) ily czimü kis füzet jelent meg: „*Nehány szó a népnevelésről,*“ vagy: Mikép lesz testté Széchenyi István ezen jelszava: „Magyarország nem volt, hanem lesz.“ A mű tiszta jövedelme szegény iskolás gyermekek segélyezésére fordittatik. Kapható Osterlammnál 10 krért.

Egyház és iskola.

+ (*Szóljanak a tények.*) „Jóakaróink“ szeretik a budai főgymnasiumot német tanodának nevezgetni; hadd lássuk tehát, mennyiben van igazuk? A jegyzőkönyvből az tünik ki, hogy a beirt tanulók közül 246 minden tantárgyat, 50 a tantárgyak nagyobb részét, 27 pedig a tantárgyak kisebb részét magyar nyelven tanulja. A német tannyelv mellett összesen 7 tanuló nyilatkozott. Örvendetes jelenség továbbá e tanintézetnél, hogy mig az előadások csak német nyelven tartattak (1851—1860.), az ifjuság száma körülbelől százzal kisebb volt, mint most, midőn a német nyelv csak mellékesen használtatik tannyelvül.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

+ (*A londoni világkiállitást illetőleg*) közelebb az a hir szárnyalt, hogy Albert herczegnek váratlanul bekövetkezett halála miatt, a kiállitás 1863. évre fog halasztatni. Most a bécsi hivatalos ujság e hirt alaptalannak nyilvánitja; az angol kir. bizottmány elhatározta, hogy a kiállitás megnyitása 1862. május 1-én okvetlenül megtörténjék. A megnyitást a királyné személyesen eszközlendi.

+ (*Hivatalos jelentés a marhavészről.*) A legutóbbi hivatalos jelentések szerint, a marhavész megszűnt nógrádmegyei Szklabnya és Vadkert helységekben, hol ennek folytán a zárlat is megszűnt; továbbá Sopronmegyében, biharmegyei N.-Ürögd, Bélfenyér, Betfia és Alpár helységekben; végre, Kispitvaros helység kivételével, egész Csanádmegyében. Ellenben kiütött e járvány Fehérmegyei Anasztázia pusztán, hol jan. 9-ig 14 db. szarvasmarha hullott el.

+ (*A vasmegyei gazdasági egylet közgyülése,*) mely Szombathelyre f. hó 7-re volt kitüzve, elhalasztatott. Ugyanis a már megnyitott ülésben egy levél olvastatott föl, melyben a főispáni helyettes kijelenté, hogy neki a gyülés megtartása ellen nincs ugyan kifogása azonban az első alispánt fölhivta, hogy abban részt vegyen. Midőn tehát az első alispán a teremben megjelent, H. L., „nehogy bármi ártatlan szándék mellett szónoklatban talán nem eléggé jártas nyelve valami általa nem ismert §-ba ütközzék,“ kijelenti, hogy a gyüléstermet elhagyja, mit az elnök példájára az egész gyülési közönség követvén, a terem, előbb kiürült, mintsem az alispán szóhoz jutott volna. A szétoszlást megelőzőleg azonban már végzésileg kimondatott, hogy az évszaki közgyülések megtartása ideiglen felfüggesztetik s az egylet fentartására s fejlesztésére szükséges teendőkkel az elnökök s többi tisztviselők bizatnak meg.

+ (*Uj gőzmalom Pesten.*) Haggenmacher egy gőzmalom épitésére kapott engedélyt a városi hatóságtól.

Közintézetek, egyletek.

+ (*A zempléni gazdasági egylet ig. választmánya*) jan. 26-án Parnón gr. Andrássy Manó elnök urnál ülést tartand, mire a választmányi tagok meghivatnak.

+ (*Állatbiztositó társulat.*) Gr. Károlyi György, gr. Szapáry Antal, Lónyai Gábor és Menyhért, Erkövy Adolf s többen egy „első magyar állatbiztositó részvénytársaság“ alakithatásaért folyamodtak. Gazdáink e hirt bizonyára kétszeres örömmel fogadják, különösen most, midőn a marhavész hazánkat oly sulyosan látogatja. A folyamodókhoz, mint halljuk, a nevezetesebb gazdák már is sietnek csatlakozni.

Közlekedés.

+ (*A dunagőzhajózás igazgatói állomására*) uj évtől kezdve Cassián M. neveztetett. ki.

+ (*Uj postahivatal felállitása.*) Nagy-Igmándon febr. 1-től kezdve egy cs. k. postakiadói hivatal fog életbe lépni.

Mi ujság?

+ (*Nagyszerü lopás.*) A „P. N.“-ban olvassuk, hogy a herczegprimást vizkereszt napján, mialatt ebédelt, meglopták: negyvenezer ftot vittek el tőle aranyban, továbbá a Szent-István-érdemrend nagy keresztjét is. A tolvaj még eddig ismeretlen.

+ (*Befogatások.*) A „P. Lloyd“ szerint Máriássy kir. biztos Miskolcz város alk. főbiráját, Jekelfalussy Lajost, albiráját Éles Jánost és főjegyzőjét Kis Józsefet befogatván, a cs. k. hadparancsnoksághoz kisértette; mert kijelentették, hogy a gondjaikra bizott városi okmányokat s pénzeket az ujonnan kinevezett városi tisztikarnak át nem adhatják, mert erre bennök nem látnak elég garantiát.

+ (*Hangverseny.*) A magyar gazdasszonyok egylete közelebb nagy hangversenyt rendezend, jövedelmei szaporitására.

+ (*Zavargások Erdélyben, peres erdőrész miatt.*) A rebrisorai és nagy-demeteri lakosok közt dec. 27-én ujolag tettlegességre került a dolog, melynek következtében egy szász s egy román a verekedés helyén halva maradt, egy másik román pedig halálosan megsebesült. Az összeütközés oka a peres erdőrészből vitt fa volt.

+ (*Öngyilkosság.*) Nagybányáról irják, hogy Hámosi Ferdinánd, volt városi főorvos, ki egy idő óta sulyos betegségben szenvedett, a mult hóban főbelőtte magát.

+ (*Halálozás.*) Turóczmegyéből irják a „P. N.“-nak, hogy az azon megyébe keblezett Kossuth nevü helységben mult évi nov. 19-én hunyt el életének 78-ik évében *Kossuth*, szül. *Zolnensis* Anna asszony, kinek férje egy ágból származik Kossuth Lajossal. A boldogult végrendeletében birtokának azon felét, melyet számos éven át özvegyi jogon birt, *Kossuth Lajos fiainak hagyományozta.*

+ (*Vallásszabadság.*) A spanyol kormány Alhama és Matamaros urakat a biblia terjesztése és a protestáns vallás gyakorlásaért hét évi gályarabságra itélte. A „Journal des Débats“ ezen itéletet a következő megjegyzéssel közli: „Nem akarjuk olvasóinkat meggyalázni azzal, hogy ezen itéletre csak egy szót is vesztegessünk.“ A tény maga magát elitéli.

+ (*Halálozás.*) Kis-Görbőről Zalából értesülünk, hogy ott f. hó 9-én *Bezerédj Ignácz*, udvari tanácsos, élte 79-ik évében elhunyt. A boldogult hosszu évsoron át Győrmegye első alispánja és országgyülési követe volt. Kimulta közrészvétet ébresztett.

+ (*Halálozás.*) *Antal János*, volt baranyamegyei országgyülési képviselő, Pécsett f. hó 7-én 40 éves korában, rövid szenvedés után, jobb létre szenderült. Béke sirjára!

+ (*Vallás-változtatás.*) Ipoly-Turról Hontmegyéből irják, hogy egy ottani szép és müvelt 18 éves zsidó leány elhagyva az apai házat, a felsőturi kath. lelkészhez folyamodott azon kijelentéssel, hogy a keresztyén vallásra áttérni szándékozik. Erre a leány rokonai számos zsidósággal ostrom alá vették a parochiát, követelvén a leány kiadását, de minden erőködésök daczára sem érhettek czélt. Utóbb az ügy a szolgabiró elé került, ki a vizsgálatból teljesen meggyőződvén, hogy a leány komoly szándéka az áttérés, az apjához visszatérésre nem erőtette. Az áttért leány e napokban házasságra lépend. Mint mondják, nénje pár év előtt szintén megkeresztelkedett, s most boldog házasságban él.

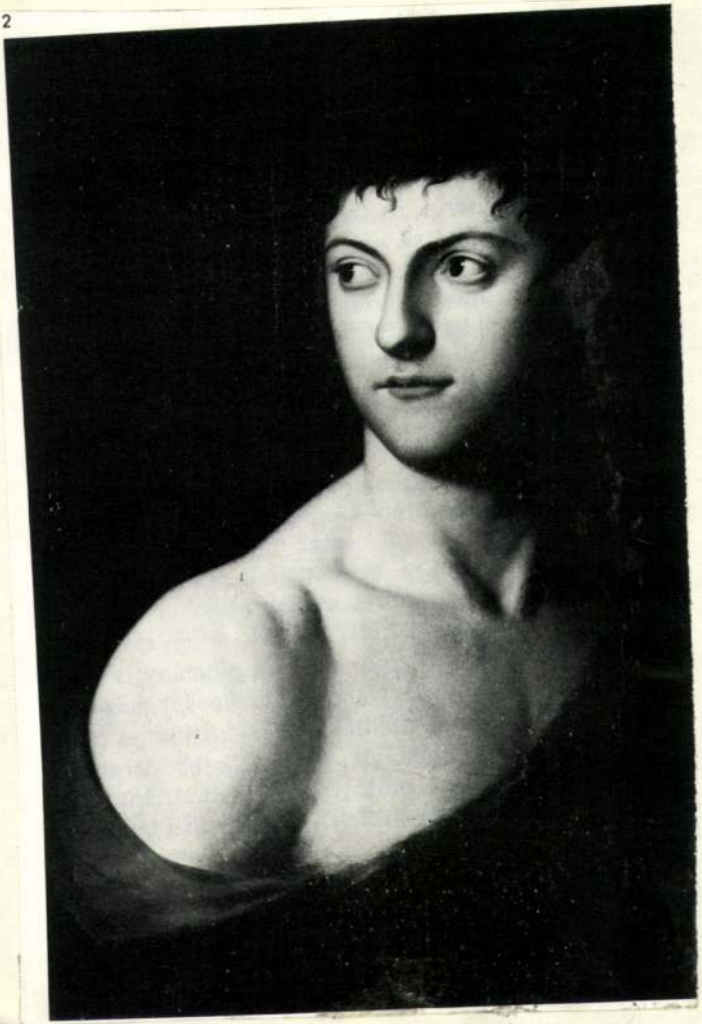
+ (*Házkutatás.*) A „Gazetta di Fiume“ szerkesztősége helyiségeit f. hó 8-án kikutatták s utolsó számának összes kéziratait el is vitték.

+ (*Tudtokon kivül kinevezett tisztviselők.*) Driva András Nagyvárad, Koreska József Szepes-, Vaymár Sándor Pozsony-, Siró Ferencz Vas- és Schaffer Endre Vasmegye tisztikarába tudtokon kivül neveztetvén ki, kineveztetésöket el nem fogadták.

+ (*Névmagyaritások.* Lindenberger István gyulai lakos vezetéknevét *Hárshegyire*, Seltenreich János *Ritkayra*, Hammer Lajos gyulai lakos *Hámorira*, Grünbaum Adolf pesti lakos *Fenyvessyre*, Paraicz Iván szegedi ügyvéd Csermelényire változtatta, legfelsőbb engedelemmel.

+ (*Elfogatás.*) Zenta város volt alkotmányos főbiráját Majoros Istvánt e hó 6-án öt zsandár Péterváradra kisérte Elfogatásának oka nincs tudva.

+ (*Zágrábból*) a „P. Ll.“-nak, irják, hogy Horvátországban napról napra szaporodik az adómegtagadók száma, s igy a katonai executio ott is napirenden kezd lenni.

Stunder János Jakab

Gróf Festetics László mint Herkules

Szabolcsi Hedvig: Müvészet Magyarországon 1780-1830 között.
MÜVÉSZET, 1980. junius - 18. lap.

Stunder János Jakab.
festőművész

Művészet, 1980.
fün. 19. old.

2

különböző központokból származó töredéke. Az esquilinusi temető VII. századi sírjai mind nagyobb mértékben mutatják a görög és etruszk elem szerepének növekedését Róma kultúrájában. Ez még nem jelentene lényeges különbséget a gazdag latiumi városokkal szemben; a fordulat a VII. század utolsó negyede táján következett be. A nagy latiumi városok hirtelen lehanyatlásával egyidőben Róma a szó görög és etruszk értelmében várossá alakul, aminek urbanisztikai-építészeti dokumentumait egyre jobban ismerjük, kulturális következményeiről pedig a sírok és szentélyek leletei adnak képet. A kiállítás utolsó része ezt a VII. sz. végi – *VI. századi Rómát* mutatja be, amely fényében, hatalmában, kultúrájában messze fölébe nőtt a latiumi városoknak. Épületdíszítő terrakottalapok, két voluta alakú tetődísz, az archaikus római művészet főművei közé számító monumentális Hercules-Minerva terrakottacsoport újonnan rekonstruált maradványai, a híres capitoliumi mainas-fejjel díszített zárótégla a Capitolium két csúcsán, a S. Omobono-körzetben, az Esquilinuson újonnan emelt szentélyek maradványai, amelyek közül most emelkedik ki a capitoliumi Juppiter-templom, a város kultikus központja. Az Athénből, Korinthoszból, Spártából importált festett vázák számát azonban messze fölülmúlja az etruszk műhelyek termékeié. A vulci-i caerei bucchero-edényeken kívül etruszk műhelyekből jöhettek legalább jó részben a terrakottaszobrok mesterei is. Azt a tényt, hogy Róma mint város etruszk kultúrájú volt, ahogy ezt egyébként a Tarquiniusok királyságáról szóló antik hagyomány is ábrázolja, a VI. századi etruszk feliratok is igazolják; ezeknek legnagyobb részét most szeme előtt láthatta a kiállítás nézője, köztük az 1978-ban a S. Omobono-körzetben előkerült legjelentősebb darabbal: egy orientalizáló stílusú, de etruszk műhelyben készült elefántcsontból faragott fekvő oroszlán domborművével, hátsó lapján bekarcolt etruszk névfelirattal.

Ezek a VI. századi Róma kultúráját főművek során bemutató emlékek világosan mutatják, hogyan vált ki a Város a latin települések közül, hogyan emelkedett föléjük. Ha ezzel kapcsolatban már eleve hajlunk is rá, hogy az antik történeti hagyomány igazolását lássuk ebben, és „a Tarquiniusok nagy Rómájá"-ról beszéljünk a

Stunder

V.

1909.

1257. Karl Pfeiffer.

Sz. Frankfurt a. M. 1769-ben † Wienben 1829 március 26-án.

Prónay László arczképe.

Derékig látható, kissé jobbra fordult, de szembenéz, tojásdad medaillonban. Arcza és bajusza leberetvált. Öltözete: körülcsavart nyakkendő, zsinóros dolmany és prémes bekecs. Felirata a kép alatt:

LADISLAUS B. PRÓNAY
de Tóth-Próna
Intimus Status Consiliarius
et Inc. Comitatus Csanadiensis Supremus Comes.

Rézlap, méretei: 32.2:21.7 cm.
Vétetett 1909: VII. 13-án Edelstein Samutól 25 K-án (1151-909). -- Kifizettetett ugyanakkor az 580 sz. nyugtára. -- Elszámoltatott 1909: VIII. 26-án 1359 szám alatt.

Jegyzet: Lenyomata a Történeti Képcsarnok személyi sorozatának 3660 száma alatt található.

alól balra: Gemahlt von Stunder
jobbra: Gestochen von Carl. Pfeiffer Mitglied der K.K. Academie bildender Künste

1780

80. Stunder János
Sz. Kopenhegában 1760-ban + Zolyomban 1811. augusztus 11-én.

Kubinyi Péter. Át. Képt. 67.

Át. Kép. 67.

látható fontul

Mellig, kissé balra. Feje elől kopaszodik, hátrafésült haja és szemöldöke sötétbarna, szeme barna, arcza és bajusza leberetvált. Körülcsavart fehér nyakkendőjét csokorra kötötte, mellfdora látszik, fekete atilláján [illegible] és barna prémes sötétkék mentéjén a gombok nagyok. Felirata alól balra: »J. Stunder 1807.« és a kép hátán öt sorban: »Petrus Kubinyi Matus Nyustya die 12 Martii 1765. pinxit J.J. Stunder Año 1807. mense Augusto.«

569 (TK)

Vászon, méretei 60: 46 cm. —
~~Festette: Stunder J.~~
~~A Nem. Muz. képtárából.~~
Át. Képt. 67.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok,
A Tört. Képcsarnokban. 1884: V. 82. - 1894: VIII. 319.

904: V. 3.

JK. 80.

80. Stunder János.

Sz. Koppenhágában 1760-ban † Zólyomban 1811. augusztus 11-én.

Kubinyi Péter.

Mellig látható, kissé balra fordul. Feje elől kopaszodik. Hátrafésült haja és szemöldöke sötétbarna, szeme barna, arcza és bajusza leberetvált. Körülcsavart fehér nyakkendőjét csokorra kötötte, mellfodra látszik, fekete atilláján és barna prémes sötétkék mentéjén a gombok nagyok. Felirata alól balra: »*J. Stunder 1807.*« és a kép hátán öt sorban: »*Petrus Kubinyi natus Nyustya die 12 Martii 1765. pinxit J. J. Stunder Anno 1807. mense Augusto.*«

II
569

Vászon, méretei 60 : 46 cm. — Át. Képt 67.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Tört. Képcsarnokban. 1884: V. 82. — 1894: VIII. 319.

Á. 67.

Thunder Jaws

Festi

STUNDERT, Jakob (1759-1811)

Sz.KÜRTI Katalin: A Református Kiollégium és a képző-
művészetek (1790-1848). = A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve,
1988 (1990) 261-262.p. 263.p.ill. 285.p.

Karinary javaslataira Alnodon festi le Péchy Imre
főgondnokot. Karinary, Pákozy Horváth és esetleg
Bucsi Erdélyi arcképet is festett a Kollégiumnak

15. *Stunder, Jakob* (1759—1831), 1819
Péchy Imre (1753—1841) Bihar vármegye alispánja, követe, a kollégium kurátora, később alnádor, 1810 k.
o—v, 102,5×76 cm. J. n.
RK ltsz.: D. 1981. 14. (RK jegyz. 62. sz.)

Stunder János

STUNDER JÁNOS / 1760 - 1818 / :

182. Férfi képmás. - Olajf.,v.méret 53.5 x 68.5 cm.Jelz.j.k." J.Stunder ".

183. Női képmás. - Olajf.,v.méret 53.5 x 68.3 cm.Jelz.b.k."J.Stunder".

Kopp 1939/40. szerm. I.

362. Szinvázlat. - Vizf., p. 8.5 x 13.5 cm. Jelz. nélkül.

363. Szinvázlat. - Vizf., p. 8 x 11.5 cm. Jelz. nélkül.

364. Szinvázlat. - Vizf., p. 18.5 x 12.7 cm. Jelz. nélkül.

365. Szinvázlat. - Vizf., p. 13 x 17.5 cm. Jelz. nélkül.

366. Dobozi leszurja hitvesét. - Vizf.vázlat, p. 17 x 14 cm. Jelz. nélkül.

367. Dobozi és hitvese. - Temp., p. 22.5 x 21 cm. Fent középen: "Decemb 1860".

Stunder János Jakab

STUNDER JÁNOS JAKAB Pesten volt arckép- és történeti festő a XVIII. szazad végén. Kopenhágából származott ide. Mind ez adatok, továbbá az is, hogy 1797-ben Lőcsén egybekelt Adami Erzsikével, a lőcsei ágostai hitvallású evangelikus egyház anyakönyvében találhatók. Szórul-szóra ennyi: Copulirt hir worden 1797 (Nr. 17) den 3 Okt. H. Johann Jacob Stunder gebürtig aus Koppenhagen Portrait und Historienmahler in Pest, ledigen Standes; mit Jungfer Elisabeth, der nunmehr seeligen H. Samuel Adami, mit Frauen Eva Susanna gebohrenen Hasi, ehelich erzeugten einzigen Jgfr Tochter;

In Gegenwart H. Carl v. Tőke und H. Johann David Schurer

von Johann Carl Osterlamm."

—174 DR. PEKÁR KÁROLY

24*

Művészet 1905. 347. l.

mazik, az impresszionizmus optikai törekvései tá[illegible]

Formai kultúrája s lelki elköteleződése egyaránt Renoir rokonává tette. A francia mesterhez hasonlóan, művészetében a nő, akár divatos ruhájú figura, akár akt, rendkívül nagy szerepet játszik s Renoirra emlékeztet érett műveinek színessége, atmoszférikus gazdagsága is.

A népviseleti képek ezen az úton formarendszerének teljes kialakulásához vezettek. A nagyobb kompozíciókban egyre jelentékenyebb szerepet játszott az akt. A Műteremsarok (1905, Budapest, Szépművészeti Múzeum) *(51. kép)* virtuóz elrendezésében a hangsúly az elomló női test lehelletfínom formavilágára esik, a Támár (Róma, Galleria d'Arte Moderna) vagy a Vámpírok (1908, Budapest, egykor Bakonyi Károly gyüjteménye) a nuditás raffinált hangszerelésű megéneklése. Majd br. Wlassics Tiborról festett arcképe következik (1911, Budapest, Szépművészeti Mú-

Stunder János festőművész

Kovács Mihály kassai ref. lelkész arcképe / olaj
Gróf Fáy István arcképe
Kovács lelkész neje arcképe·

Felsőmagyarországi festők képkiállitása. Kassa.
1918. február 17.

ezüsttel átszőtt fehér selyemen hullámos arany-hímzéssel, három mezőre osztva, középütt árnyalt selyemből kivágott hat zöldleveles virágcsokor, kétoldalt leveles-virágos indák. A virágokat és leveleket arany zsinór szegélyezi. Bélésében felirat: Renov. 1871 Joan Simor.
Mag. 102·5 cm.
Magyar munka, 1730 körül.
Esterházy gróf prímás (1725—1745) tulajdonából.
Simor prímás új alapszövetre helyeztette, 1871.

Gerevich PA, 200. l. — Csernyánszky 90. l. — Lepold Katalógus 160. sz.

ORNÁTUS,

miseruha, pluviale és négy dalmatika. (Simor miseruhával és két pluviáleval egészítette ki), ezüsthímzésű alapon gerezdes domború arany-hímzésű tölcsérekből selyemhímzésű virágok nőnek ki. Oldalt is domború idomok váltakoznak színes virágokkal. A miseruha mag. 109 cm
Bécsi munka, 1740 körül.
Mária Terézia ajándéka Esterházy gr. prímásnak, állítólag a királynő maga is dolgozott rajta.
Simor prímás restauráltatta, 1869.

Lepold Adatok, 38. l. — Egyházműv. kiáll., 1930., 494. szám. (Dalmatika.) — Csernyánszky 88—89. l. — Lepold Katalógus 258. sz.

MISERUHA,

vörösbársonyból, peremdísze és két középsávja aranyhímzésű hullámos indából, belőle leveles és virágos dísz nő ki.

Stunder Janos Jakab

1,

Karnicay Lev

XX. 202. l.

14. A bírálat eredménye, illetve a bizottság ítélete, a biráló bizottság megalakulásától számítandó 3 (három) hónap alatt, a fővárosi közgyűlésnek bejelentetik.

15. A biráló bizottság által odaítélt pályadíjak, a pályanyerteseknek 15 (tizenöt) nap alatt kiutalványoztatnak.

16. A birálat megejtése után az összes pályaművek, úgy a biráló bizottság indokolt véleménye és ítélete, két héten át közszemlére kitétetnek.

17. A pályázatra jelentkezőknek, a helyzeti térrajz és a pályázati feltételek, a fővárosi mérnöki hivatal által fognak elismervény mellet kiszolgáltatni ; a hol egyéb műszaki adatok iránt is felvilágosítás és útbaigazítás nyerhető.

Kelt Budapesten, a «Szabadságharcz-szobor» felállítása ügyében közgyűlésileg kiküldött bizottmánynak 1889. évi május hó 20-án tartott üléséből.

Gerlóczy Károly s. k.,
alpolgármester, mint biz. elnök.

Rózsavölgyi Gyula s. k.,

Stunder Janos Jakab

6.

Kazinczy Ker

XIX, K. 55, 70 l.

300 l.

lyet
tlen
ény
nu-
yes
ko-
ez.
ügg
mű-
iai,
k a
tör-
és a
zni.
uk,
las-
je-
ísá-
uk.
ter-
ndő
sak
ter-

nem nagyon térnek el a természettől, de mégsem természetesek már. Alkalmazkodása csak annyiból állt, hogy a véletlenségeket elhagyta és szabályos szimmetrikus formát adott a természetből vett elemeknek. Az egyiptomi művész a természet törvényét, mely szerint a növények szárai, levelei és virágai alkottattak, fogadta el szabályul művészetében is. Innen van, hogy művészetében alig tért el a természettől, csak eszményítette azt. (13. fejezet.) Hogy az alkalmazkodó formákat a fő vonalakkal kell kezdeni és nem megfordítva és hogy miként kell abban észszerűen eljárni, arról a 12. fejezet nyújt útba igazítást.

A 14. fejezet tárgya: a keleti és nyugoti díszítésmód összehasonlítása, melyből a következőket adjuk. A szövetek nyugoti díszítésmódja arra törekszik, hogy a rajzot és a színt tisztán kivehető módon szétválaszsza; a színek ellentétére és a rajz szépségére fekteti a fő súlyt. A kelet díszítésmódjának szándéka az, hogy a színeket akként oszsza el össze-vissza, hogy rendes távolságból nézve, a szemben

Ständer Jánoslakat

l.
Kazinczy Lev

XVIII. k. 448. l.

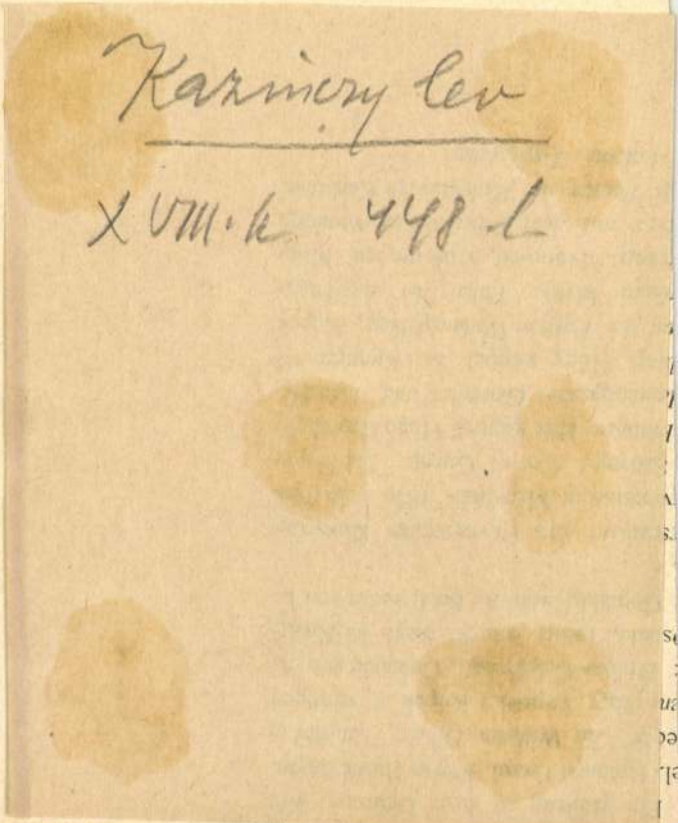
kívánta. A Rómából számüzött Castellani eg
hozott magával; bármely regény vagy opera is
más divatot teremtett. A nők egy tél folyamá
cseréltek ékszereket, azzal nem törődtek, hogy
jó-e, csak csillogni akartak.

A lázas, sietős munka közben a munkások nag
ségre tettek szert, a tervezők nem sokat tudtak
ébredt bennük a tudvágy, érezték gyarlóság
ekkor alapították az első rajziskolákat; kezdték
zani a művészeket, s kiket a nagy művészet
jutással fenyegetett, azok az iparhoz fordúltak
ismét a műhelyekben nevelkedtek. Számos neve
hatnánk itt föl.

Az ötvösségnek különös előnyére vált az új e
csudálatos felfödözése. Ez alatt nemcsupán az
hogy a tökélesbített szerszámokat gőzerővel mo
hogy az aczél keménységét kihasználják, han
lönösen az, hogy a galvanoplasztika aranyoz,
és a villamosság segélyével folyós állapotú

Stander Jan
Jakub

l.

saim alkalmával, a közös pénzügyminiszté
levéltárában találtam egy bőrbe kötött
alakú könyvet, melyben egyenletesen sz
fölragasztva karton lapokra 240 fajta s
mintát találtam a múlt századból. Ezek a
selyemgyárak és selyem kereskedők m
melyeket a kamarának, illetőleg a
Terézia alatt szervezett u. n. œkono
bizottságnak tartoztak benyujtani.

E minták között, melyek 22 cm. hos
és 2—6 cm. szélesek, van mindenféle k
hető színű, fajtáju és technikáju selyem s
virágos, habos, reczézett, fényes, matt
selt stb. közöttük számos egyházi cz
szolgáló szövet a lyoniak modorában.
többféle kanavász vászon, a katonaság
való galambszín, lila, sárgás barna stb. p
gyűjteménye zárja be a kötetet. Minde
minta négyszegletű fekete bélyeggel van
melynek körirata : Verbot Waren Vor
szári korona) Böh. Comm. Insigl.

Miután igen valószínű, hogy e kc

539.

Kazinczy — Virág Benedeknek.

Kóly, Október 31d. 1802.

K . . . . . y V . . . ghoz.

Ma Domokos Lajos úrral ebédeltem, a' fiánál Domokos Jakabnál, a' ki ezelőtt kevéssel Biharnak Fő Adószedője volt. — Ez a' 75 esztendős Öreg sok tekintetben érdemel tiszteletet. Nagy tudományú ember, gyermeksége ólta mindég közterhet hord, sok ízben forgott a' thrónus előtt, és a' Diaetákon magának nagy nevet csinált. Ismered Verseghinek «Két Vayt és Domokost» — — — sorát. Ott ebédelt Benedek Mihály Debreczeni Predikator is. Mind ez, mind Domokos Ur tagjai vóltanak annak a' Társaságnak, melly a' Földi Grammaticájából eggy új rosszat dolgozott; 's a' munkában legtöbb része volt Benedeknek; a' ki, ismervén a' Domokos Ur különösségeit és makacsságát, noha a' Domokos segéde által igyekszik Superintendens lenni, 's mindég a' Domokos pallástja alá bú, hogy eltitkolt czéljait annál bizonyosabban elérhesse, a' Grammaticát Domokos Úr híre nélkül adta sajtó alá. — — Azok a' predikatiók és Versek, mellyekkel a' Gróf Teleky László első feleségének Teleky Máriának halála tiszteltetett, az ablakban voltak, 's alkalmatosságot nyújtottak a' Magyar Literatura felől szóllani. Benedek azt mondta nekem, hogy a' magyar Versek — mint mind azok, a' mellyek ma írattatnak magyarúl, irgalmatlanúl rosszak, a' német Vers pedig (a' Prof. Schediusé) nem is vers; ő nem tudja, miképpen lehetne azokat verseknek ismerni. — Tudakoztam, ha a' belső érdemet nem leli é bennek, vagy a' külsőt? — A' külsőt; ez az ember, úgymond, talán csak czérnával mérte a' sorok hosszát. — Én tekintem, hát a' legtökéletesebb distichon; a' német hexameterek és pentameterek törvénye szerint, 's scandálom előtte, úgy hogy hat distichonban prima vista eggyszernél többet el nem tévesztették ajakim a' spondaeust vagy trochaeust a' dactylussal; itt is csak azért, mert anceps syllaba fordulván elő, nem tudhattam, minek vette a' Poeta. — Benedek nevetett. — Kéntelen voltam arra emlékeztetni, a' mit Voltaire mond a' Henriad mellé írt epopaeáról szólló értekezésében, Shakespeare felől, hogy eggy egész nemzet az ízlés dolgában *meg nem tévedhet;* és hogy hihetőbb, hogy a' mi

Kazinczy Ferenc levelezése
II. K. Pyer. 1891.

kényes fülünk nem érzi, [hogy] a' német nyelv' szegény és szűk, minthogy annak éppen ne légyen szépsége. A' mit Klopstock, Wieland, Göthe, Schiller, Herder érez, a' mit én is úgy érzek, hogy nyelvem rajta meg nem botlik, hogy lehetne azt idétlenség gyanánt nevetni? — Erre felelni nem lehetett: de az én emberem bizonyosan nem capacitáltathatott. Néki vetemedtem próbát tenni, ha lelkeikbe vethetek é eggy szikrát a' Magyar Literatura productumai dolgában. Domokos Úrnak mondám, hogy a' te Léliusodat kapám ajándékban, és hogy melly nagy becsű munka ez. — «Virág? — ki az?» — Értettem. Ez az Úr, mint a' Debreczeniek mind, kevélyek azt affectálni, hogy Iróinkat nem ismerik. Azt mondottam, hogy Virág első Poetánk. etc. «Nem ismerem» — Ányos hozódott elő. — Ányos Debreczennek nem Poeta nem volt, de nem csak magyar is. — Tudom, mondám azzal a' modestiával, a' mellyet tőlem eggy 75 esztendős Öreg jelenléte kivánt, és azzal a' csendes vérrel, a' melylyel a' jó ügyet *kell* védeni, tudom, hogy a' DEA DEBRECZEN (vel imitationem DEA ROMA, fictum) — senkit nem ismér Magyarnak, csak azt, a' ki Debreczenben neveltetett, és ollyan maradt, mint ott volt; de ha hát az Úr Uram Bátyám Ányost nem ismeri Poetának és Magyarnak, kit ismer annak az élő Irók köztt. — Senkit! Úgy? Tehát nem szóllok. Én pedig úgy vélem, hogy nem csak az én Virágom, és Ányos, de még Orczy is nagy Magyarok és nagy Poeták voltak. Orczyt! — azt éppen nem ismerte sem poetának sem magyarnak. Én azt mondottam, hogy inkább is volt poéta, mint Magyar, de csalhatatlanúl poétább és Magyarabb volt, mint Csokonain kívül sok fia Debreczennek. — Csokonainak? Ezért majd levágott. És méltán; mert a' Renegátot inkább gyülöljük, mint a' született pogányt. — Hát az Erdélyi Gyöngyösi nem poeta? — Az! néha! felele. Megörültem. 'S még nagyobb lett örömöm, midőn MÁTYÁSIt láttam iktattatni az Istenek közzé. — Qui carmina Viragii non amat, amet carmina Mátyásii!

Benedek az asztalnál Domokos Úrnak eggy szavát *bátorkodott* soloecismusnak mondani; azt állította, hogy Latinismus a' *most ez; majd amaz.* Hát hogy kell? kérdém. — *Hol* ez, *hol* amaz. Risum teneatis amici? — — Messze menénk a' beszédben, 's én azt tudakoztam:

1. hogy nyelvünk már abban az állapotjában van e, a' mellyben maradnia kell? elégséges e kinyomni minden ideákat, minden nüanszokat?

2. hogy van az, hogy a' Deák nyelv tele van hellenizmussal, nem csak poetáiban, hanem prosaistáiban is: és Róma azokat az Iróit tartotta legérdemesebbeknek a' maga tiszteletére, a' kik a' görög szépségeket legszámosabban hozták által a' Latium földére? — hogy van az, hogy a' német nyelv, noha szintúgy anya nyelv és idegen a' franczhoz, mint a' magyar az a' némethez, sok Gallicismust ajándékozott meg a' maga honosságával (civitate donavit) és ez által azt nyerte, hogy a' mostani német nyelv — a' Klopstock, Wieland, Göthe és Schiller nyelve ezerszerte szebb, bővebb, nemesebb a' Canitz, Opitz nyelvénél: — 's mi mind e mellett, etc. etc.

Képzeld, Domokos, a' ki a' Gellért és Gottsched ideje között járt Lipsiába, Klopstockot, Wielandot, etc. etc. kaczagja. Mit csináljon az ember az illyenekkel?

Te néki és az övéinek megfelelél a' Pyberhez írt levélben. — Megengedj, hogy ezeknek hallgatásával elgyötörtelek.

Gróf Teleky Sámuel, Erdélyi Cancellarius, Bihari Fő Ispán, a' Göttingai Tudom. Társaságnak tagja — nekem különös jó Uram, megérdemli, hogy Leliusodnak eggy nyomtatványát eggy leveleddel eggyütt néki küld. Ő nem csak gyűjt Bibliothecat, de használja is. Akár deákúl írsz hozzá, akár magyarúl, ajándékod kedves leszen, 's tapasztalni fogod, hogy érette eggy szép levelet kapsz.

Barátim nekem számosan vannak, Kis János és Németh László azok, a' kikkel szorossan levelezek. Pesten nem senkivel. Horváth Ádám kiéneklette magát 's hallgat. Schediusnak még nem írtam, miólta haza jöttem a' külföldről. Ha Kist vagy Némethet láthatod, nézzd bennek az én leghübb barátimat. — Leírom, a' mit olvasni óhajtasz.

Cátód elibe én eggy *Gemmát* metszettetnék; és minden kötetem elibe eggy olly embernek szeretném tenni képét, a' ki megérdemelje, hogy ez mondassék reá:

Dignum laude Virum Musa vetat mori.

Miklós Öcsémtől, a' ki nekem nem csak testvérem, de szívesen szeretett 's igen becsült barátom is, tudakozzál holmit felőlem, a' mit neked megírni elfelejtettem. — Ő még Novemberben le akar ide jönni, hogy eggy temérdek nagyságú szőlejében dolgoztasson. A' Stunder, Kininger és Czetter rajzolásait néki adhatnád, hogy hozza le 's ő

vissza is fogná vihetni, még Deczemberben visszamenvén. — Stundernél nekem két elkezdett képem van. Nem szeretem sem eggyikét, sem másikát. És nem gondolok vele, ha el nem végzi is: a' minthogy jelenlétem nélkül el sem is végezheti.[1]

[Eredetije a Szemeretár I. kötetében.]

540.
Virág Benedek — Kazinczynak.

Hymnus
An
Pallas-Athene
Von
Carl Anton von Gruber.

Presburg
Bey Georg Aloys Belnay
1802.

Vorbericht.

Mein Hymnus an Pallas-Athene ist episch-lyrisch. Er erzählt die Thaten der Göttinn zwar nicht nach der Mythologie, aber nach der Geschichte des Wissens: geht, so viel möglich, die Schicksale der Wissenschaften und Künste durch und höret bey unserer Kaiserstadt, eigentlich bey der Apostrophe an die Beherrscher gebildeter Statuen auf. Viele grosse Nahmen habe ich verschwiegen, viele nur gestreift: und diess alles aus guten Gründen, mit Vorbedacht, um nirgend anzustossen. etc. etc.

Vien, den 9t. May 1802.

Der Verfasser.

Imígy kezdi:

Hauptensprossener Strahl, du weltenbelebende Sonne!
Hehr entsteiget dein Licht aus deines Vaters Olympos,
Wandelt von Osten herauf und schreitet im Glanze zu Abend,
Wärmet den starrenden Nord und senket die milderen Strahlen —

[1] A levél vége, úgy látszik, hiányzik, legalább a kézirat-gyűjteményben folytatása nincs.

Virág Benedek Kazinczy Ferenchez

Auf den laueren West, von sanften Lüften gefächelt.
Dort, wo mephitischer Hauch cimmerische Nebel verbreitet,
Dringt dein wohlthätiges Licht die furchtbar schwebende Nacht durch;
Nebel zerfliessen in Nichts von deinen Blinken vernichtet,
Knospen entkeimen dem Stamm' und zweigebeugende Früchten
Hängen vom Busen herab der blüthenduftenden Erde;
Liebend erfasst sie den Strahl, vertheilt ihn den schmachtenden Söhnen,
Wo der tosende Nord die Stoppeln der Felder umhertreibt.
Pallas-Athene von dir begeistert, enströmet mein Hymnus! etc. etc. —

pag. 44.

In der Sprache des Volks, das seine Väter erzeugte,
Pannona hatte vereint mit Athene, den Liebling begeistert,
Als er Cypris besang, die Freundinn der Feste von Múrány.
Kühn, wie keiner vor ihm, erhebt sich der Bard Batsányi, (74)
V. (75) strebet ihm nach, versuchet die Höhen des Pindus.

Anmerkungen. 74. Batsányi ist unstreitig der grösste Dichter meines Vaterlandes. Hohe lyrische Begeisterung, Stärke, Gedankenfülle zeichnen seine unsterblichen Gedichte aus. — 75. V. ist des vorhergehenden *Nebenbuhler*. — Egy jó barátomtól kaptam, de tsak költsön, a' munkát, a' mit belőle számodra kiírtam, vedd jó neven: és örvendgy Virágnak, a' te barátodnak, kedves Kazinczym! szerentséjén. Óh, ha ő is a' Pindus tetején állhatna ama' nagy lirikus lelkű mellett! és Gruber mellett! bezzeg akkor örűlhetnénk mind a' ketten! de már ott magának Horátziusnak sintsen helye.

Dii bene fuerunt, inopis me quodque pusilli.

Finxerunt animi raro et per pauca loquentem — azonban soknak jól esik az *os magna sonaturum*. — A' magyar országi literaturában két három ember diktátoroskodik. A Literatur Zeitunggal mindent elhitettek még eddig. Én egyiknek sem irígylek semmit is: de azt még sem szeretem, hogy annyiszor koptattyák nevemet, elhallgatván sok jeles embereket. Mert már hányszor vala: Batsányi, Szabó — — — —[1] V . . . mintha tsak ezek volnának — Olvasd de 6. Julii is az Allg. L. Z. — Bár tsak egynehány *jó* gondolatok jönnének eszembe! de maradgyanak még oda. Ne vesztegesd Te is a' tömjént; írj valakinek Bétsbe (ha gondolod) és tudd meg, hol vannak azok

[1] Olvashatatlan név.

Kazinczy Ferenc levelezése
II. k. 1891.

az unsterbl. Gedichtek, én igen szeretném olvasni. A' Gruber kétség nélkül olvasta azokat. — Most már 20. 8beri leveledre:

Ne hidgy azoknak a' kassai heréknek. Engemet is arra a' hívatalra akart 3 eszt. előtt ijeszteni egy *Keresztes* (most szomszédod) — O currere in terras animae! — A' napokban értettem a' Könyvárostól, hogy Szabónk' *új* kiadását nem örömest láttyák némellyek, az Ortográfia miatt is. A' rend benne nem jó: a' superstitiós darabokat nem hagyhatta el. Amaz iránt szóllottam véle két esztendővel ez előtt, Virten múlatván magamat; de nem fogadott szót. Jó ember Szabó, jó Hazafi, (ha Jésusúnta *jó hazafi* lehet) de igen a' régi üdőkre való. — Egynehány darab verseit, mellyeket hozzám írt, most megküldöm, hogy legyenek fenn bibliothekádban, mint M. S. — Megmondtam Kisnek, a' mit írtál. Ismerem őtet régtől fogva; de egy a' 794-diki Férjfiú még jobban megismértette velem két holnap előtt! Ritkábban vagyok boltyában. — A' szentek' hegedűjén nevettem, én akkor ollyan félét írtam vala Pybernek. — Hogy tsallyák a' tudatlan népet az afféle ostobaságokkal! auri sacra fames.

Egy észrevételemet írom le: Te írtad: «üre*ss*en». Én el nem hihettem még azt, a' mit Szabó mond: (Ortographia 's a' t. pag. 32. (s)) h. a' két s-be végződött nevek ezek: erőss, friss, hamiss, laposs, veress, üress 's a' t. és azért mondgyák (lásd pag. 33) erőssebb, *töviss-é-el*. Mi ez? — Ezt a' hangot *sch* üti ki, úgy tetszik az *s* bötű imezekben, *lapos*, *magas*, 's a' t. Miért kellene tehát az *s*-et megkettőztetni? — Én tsak az Imperativusban kettőztetem meg: p. o. *üss*, *veress*, mert itt mind a' két *s*-et kimondom, és ki kell mondanom. Szabónál *veress* azt teszi *rubrum*. Elhiszed-e ezt? jónak tartod-e? — Egy helyen azt mondgya a' most említett Könyvben, hogy szebb *repűl*, mint *röpűl*. — Én azt tartom, hogy minden bötű szép, az az jó, helyes, alkalmatos arra, a' mire feltaláltatott. A' *singularitás*' kívánsága sok bolondot tsinált már. A' *C* bötűt melly gyengén védi a' debr. Gram.: ellenben az *e* ellen miket nem mond, mi gyáva példákat hoz elő! — *szemtelenség*, *békesség* — (Nints üdőm többre, sem kedvem) — Az *e* szebbnek tetszik Szabónak az *ő*-nél. Nekem nem; minden bötű egyaránt szép; és azért azon vagyok, hogy mindenikkel tudhassak élni. A' nem magyar ajak az *ő*, *ű* bötűket nehezen mondgya ki: és az *e*-ről is hamar *i*-re vetemedik. Mint más Nemzetek, úgy a' Magyarok is későn kezdettek az Ortografiához. Pázmán' Kempis Tamássa iszonyú ortografiával van. 's a' t. Ezekről talán másszor többet. — Azt mondom tehát tsak, hogy egy *s* elég

imezekben: üres, vörös (rubrum), (nem *veres*, annál inkább nem *veress*), lapos, magas, piros, sebes 's a' t. mert nem imperativusok, mint *hass*, *keress*, *szeress*, *olvass* ... — Tsinállyunk most nomen substantivumokat: *ab* üress leszen, addito *ség*, *ság*: üres*s*-ség, maga*ss*-ság, vörö*ss*-ség, piro*ss*-ság: így még senki nem írt: hanem üres-ség, piros-ság, 's a' t. Az adverbiumokban addito *an*, *en*, leszen üres-*en*, nem üre*ss*-sen; magas-an, szoros-an 's a' t. Az *ő* helyett nem írok *e*-t, p. o. elő, előbb, kelő, félő, merő, 's a' t. Az ü helyett miért kellene *i*-t tennem: *idő*, p. o. — Révainál nem rég láttam: *kívül*: szóllottam neki, és engedett. Miért írják némellyek *tú*dós, ítélem, 's a' t.? én nem tudom.

A' nagy Váradi Takátsot, ha látandod, tiszteld nevemben, és kérd meg, hogy poétai munkáimat ismértesse meg a' tanuló ifjakkal; ha pedig ott nem kelendők, valami módon küldgye vissza: de tsak az én poétai munkáimat, mert a' többihez nékem semmi közöm. A' levelekről imezt: *M. Minerva Harmadik Kötet* le kell szaggatni, nem e' tzím alatt akarom én azokat jártatni. A' borítékok sem azokhoz valók.

Igaz! a' *Fekete szemeu szeep Heölgiechke!* igazán régiség-e, vagy te írtad stilo veteri? — Énekellyünk egygyet tiszteletére.

A' BARÁTSÁGNAK.

I.

Tőlem, barátom, meszsze vagy,
Egy más Világnak végiben.
Megfárad a' Szél, míg elér
Azon vidéknek rétire. —
Egek! hová vittétek el!

II.

Miért sohajtok? Menny Te Szív!
Keresd fel Azt, a' kit szeretsz.
Túl a' nagy Ég határjain
Fáradhatatlan tsak Te jársz.
NB. Jősz, 's mégy, ha tetszik, útadon.

NB. A' *jősz*, 's a' *mégy* helyett mást akarok tenni. Igen hamar írtam. — Vagy *Te* gondolly egy verset. — *Virág B.* jegyzete.

Hogy annál inkább érezhessed ennek édességét, kedves barátnéddal egygyütt, énekeld el egy más után háromszor; gondolly barátodra is, a' ki örűl örömeiden, és azt óhajtván óhajtya, hogy boldog légy mindenha!

Oszsziánra buzdítottalak (az Octob. 26. és 28d. leveledre jövök), és már régen akartalak buzdíttani; mert *minden* meg van benned, a' mi arra kívántatik. Bétsben létemkor B.[1]-nál láttam egy árkuson *Inisthona*, egy másikon *Szelma*, a' harmadikon *Darthula*, a' negyediken Komála és így tovább, minden éneknek a' neve: — ezek és többek nála az asztalon, széken hevertek; hogy látnám tudniillik. Az Inisztónai Háborút, a' mellyet elvégezett, neked küldöm.

Ez az *Urtheil*, 's a' t. Gabriela bétsi Sappho munkája, úgy mondá; a' melly ő néki (úgy írá) legjobb biografiája, — tartsd meg ezt is bibliothekádban. — Csehitől is egynehány sorokat küldök. Megintettem, hogy írjon hozzád minden tartózkodás nélkűl. — Sinait sajnállom: légy vígasztalására.

Ezt a' Léliust Spáh Gábor barátunknak fogod adni. — Az ide zártt Ajánlás *tsak a' magadé*. Nem tetszett a' Censornak; — Gondold el! Szerdahelyi, ama' budai Jésusúnta, egy ifjútól, midőn nála látná Léliusomat, és hallaná az Ajánlást, azt kérdi: ki revideálta 's censurálta azt: — ezek az emberek most sem nyughatnak. Azt hallottam, hogy két püspök, — Fux és Szányi — a' király előtt esedeztenek érettek. Az igaz, hogy a' Lojoliták már tíz esztendőtől fogva mesterkednek. Jaj lenne ismét szegény országunknak. A' Horzig, Kassán, tudod talán — befizetett nekik: ők azonban azútától fogva még gonoszabbak, kígyót, békát kiáltanak a' deák ifjúság ellen: az universitas' helye ellen, a' világi professorok ellen: pedig ezek is *sanguis noster sunt*. Nem akarják, hogy az a' nap világosíttson nekünk, a' melly más nemzetnek. O sok buta Világiak is! A' petrinus Status is sok ifjainkat nyeli el: hát a' Klastromi herék, akár mendikánsok legyenek azok, akár possessionatusok. Mi hasznára voltak ezek a' hazának? — A' gyáva *pietas* sokat ártott már a' Magyarnak: etc. etc. — majd meszsze is megyek.

Imhol a' Képek! visgáld meg. Stunderét most nem küldhetem el: mert akarom magamat festetni, mentében, úgy a' mint már egyszer említettem volt. Nem akarom t. i. kaputban festetni magamat. Nem! Nem!

[1] Talán Bacsányinál.

Révai a' M. Nyelvnek Profeszszora 8a hujus állott bé hívatallyába, elmondván sok Hallgatók előtt szép deák beszédgyét. Igen szeretem, hogy itt vagyon: igen jól el van készülve. — Szívesen köszöntet Tégedet általam.

Kérlek, írd fel azokat, kik Debrecenben, Patakon, vagy akárhol, — és akár pápisták, akár kálomisták, akár lutristák, szóval akár kik legyenek, — a' kik *metrumra* dolgoznak; — keresd ki őket, (értetődik magyarúl). — Ki írta: «*Festi magát Dorílis.*» Ki az a' ***A. J.***, és él-e; mert tsak az élőket akarom most tudni. Vale.

Nov. 12. 1802.

V. mk.

Vídám Hajnal! ezen bársonyos öltözet,
E' gyöngygyel kirakott, 's gazdag arany kotsi,
E' rózsákra ki-nyíltt ortza, minek jele? —
Im' Ég bóltozatinn tiszta világodat
Látván, a' ragyogó Tsillagok hirtelen
Bé-húnnyák szemeket, mintha pironkodást
Szenvednének. Alóll, nézdsze, viszont miként
Kezdik kék fejeket fénnyel övedzeni
Földünk' gömbölyegénn a' fel-emeltt Hegyek! —
Ártatlan tüzedet már az alá-vonúltt
Vőlgy-is gyűlni magánn érzi, 's tsudálkozik. —
Értem: mint öröm hír, mellynek előtte jőszsz,
'S melly majd-majd az Egek' bértzire fel-kelend;
József' napja. — Hazánk' Nagygyai, számtalan
Méltóságos Urak, Józsefek! a' kik az
Országlónak adott szent hitet, és kik az
Országhoz le-kötő lántzokat őrzitek,
Néktek támad ezen pompa: Nagyobbodik
Ennek dísze, midőnn újra derűlni kezd
A' Természet el-úntt nemtelen hamviból.
Tágúl a' komor Éj: tsendesedik dühös
Eurus' lelke: vizes gyapjait el-szedi
A' vad Tél, 's helyet ád a' Kikeletnek. Ez
Nem várván az időt, nemzi Kükörtseit.
Környűl-viszik az hév szelletek, és puha
Tsókok közt lebegő szárnnyal ölelgetik:

'S már fel-nőttek. Ihol termenek a' mező
Gyors Nimfáji: Kötik gyenge kezekkel az
Edgyűgyű koszorút, 's néktek ajánlani
Kívánnyák, szeretett Józsefem, általam.
Ah! meg nem vetitek, bátor igen tsekély:
Jó szív nyujtya; tehát meg vagyon érdeme:
A' Mennybéliek-is tudgyuk, hogy a' szegény
Pór' szűk áldozatit kész-örömest veszik. —
Szép Hajnal! Szomorú ködbe ne menny soha:
Szűllyed, zöld Kikelet, tarka virágidat:
Nimfák, a' koszorút váltsa-fel új, 's meg új:
Zengjen minden határ: Józsefek, éllyetek!

Tuus Virág.

[Eredetije a m. tud. Akadémia könyvtárában: M. Irod. Lev. 4r. 174. sz.]

541.
Kazinczy — Gr. Török Zsuzsánnának.

Liebenswürdige Süsie!

Ihr kleiner Bote traf mich nicht zu Hause. Am Himmel waren noch Sterne, als ich mit dem Gazda meiner Mutter und einem ihrer Müllner in die Gebirge hinausging, und der Mittag war schon lange vorüber, als ich zurückkam; und das alles ohne mich auch nur ein einzigesmal niederzusetzen. Es war ein schön genossener Tag, und das Geschäft, was ich besorgte, war mir sehr erwünscht. Urtheilen Sie, wie mir war, als ich gegen 2 Uhr nach Haus kam, den kleinen Merkur erblickte, und Brief und Backerey erhielt! Ich danke Ihnen für alles, theure Süsie. Ich habe die Backerey meiner Mutter gegeben, die Ihnen dafür auch dankt. Ich meiner Theils esse lieber ein pain bis, als diese Süssigkeiten. — —

Aber sagen Sie mir, liebe schöne Sprachmeisterin, warum haben Sie mir heute nicht wieder französisch geschrieben. Als ich den Brief von aussen erblickte, machte ich mir Hoffnung einen französischen zu bekommen. Sollten Sie mir einst wieder schreiben, so thun Sie es in *der* Sprache, in der Sie geläufiger schreiben, und in *der* ich Sie lieber höre. — Zwar protestiren Sie, dass Ihnen die deutsche Sprache noch fremd ist: allein wenn der deutsche Brief aus Ihrer

ezt a Fischer bárót megfestette Felsenberg, ez az arckép Ehrenreich metszetében jelent meg az Icones-ben.

Mindebből látnivaló, hogy Egerben volt ugyan feladat a képiró számára, de a megoldások java idegen, csak átmenetileg ott tartózkodó festőknek jutott ki. Akik állandóan ott éltek, azok közt nem akadt tövesgyökeres tehetség. S ezért Pyrker udvara sem vált valamely művészet melegágyává.

Az egri képirás termékei Pyrker kezdeményezésére készültek s Eger példa arra, hogyan fest egy közepes felvidéki városnak művészete, amelynek sorsa egy személynek művészetszeretetéhez van kötve.

Ösmerünk azonban példát arra is, minő a festészet képe, ha ily mecenás hijján valamely város vagy vidék természetes fogyasztási igényeire támaszkodik a képirás. Ezt a példát Kassa szolgáltatja nekünk, amely e félszázadban főképp a beköltözött művelt nemesség és élénk kereskedelem révén bizonyos lendülő életet, igényt, izlést és a köznapiakon tulemelkedő műveltségi szintet mutat.

Kassára nem telepedtek hires külföldi művészek, oda őket nem vonzotta semmi különleges, nagyobbméretü feladat. Akik külföldről jöttek, szerény tehetségek, néhányuk csak éppen átmenetileg időzött Kassán. Közülük a legnagyobb hirt a dán eredetü Johannes Jacobus Stunder szerezte, vagy jobban mondva: Kazinczy Ferenc szerezte azt meg neki, még abban az időben, amidőn ez a festő Bécsben élt s ott 1791-ben megfestette irodalmunk vezérének arcképét. Nyilván Kazinczy édesgette hazánkba, hogy jól dolgozó képmás-festőnk is legyen, Stunder pedig, aki ösmeretes volt arról, hogy módfelett szereti a pénzt s aki Bécsben bizonyára hallott a magyar nemesség bőkezüségéről, szivesen engedett

a meghivásnak. Mindjárt a század első évében Kassán is vendégszerepelt s többféle megrendelésnek tett eleget. Arcképeket festett, igy Fáy István grófét, aztán Kovács Mihály kassai ref. lelkészét s ennek feleségeét, Csáky Manó gr. pedig két római tájképet festtetett rézmetszetek nyomán az Itáliát járt képiróval. Stunder nem telepedett le Kassán, csak átmenetileg fordult ott meg s lehet, hogy hasonló módon látta Kassát Zöhrer József is, akinek Kassa látképét ábrázoló műve nyomán 1812-ben jelent meg Ellingernél egy metszet. 1828-ban Johann Manschgo, Kazinczy széphalmi vendége, megfordult Kassán is, ott több arcképet készitett s Mikóházán az abauji vicispánt, Comáromyt festette meg tussal, feleségét akvarellel. Innen utazott tovább Miskolcra, Egerbe, Pestre. Különleges okok kötötték Kassához Karl Bernhoffert, aki a harmincas években vendége volt a Szirmay grófi családnak Szirma-Besenyőn, ahol miniatür-arcképeket festett, de sokszor megfordult Kassán, ahová egy szép színésznő, Kántorné vonzotta. Éveken át barátság füzte hozzá, lehet, hogy tőle valók Kántorné albumának vizfestményei és miniatür-arcképe is.

A bécsi Jakob Alt csak átutazott Kassán 1839-ben s ott vizfestékkel festette meg a székesegyház képét.

Akadtak külföldi festők, akik le is telepedtek Kassán s ebből a célból megszerezték a polgárjogot. Ilyen a brünni Leopold Schnitzer (1812), a glatzi Anton Göbl (1831), a würzburgi Karl Völk (1807). Az utóbbi ott megfestette D'Ellevauxnét, Kazinczy sógornőjét s oly jól végezte feladatát, hogy Kazinczy kedvet kapott vele festtetni meg magát és feleségét Cserey Farkas számára. Völkről egyéb hir nem maradt, lehet, hogy az ő fia volt az az August Völk, aki Bécsben 1848—51 körül

járt a Felvidéken is, 1834-ben a sz.-antali kastélyt, 1837-ben egy selmeci tájképet állitott ki Bécsben. Nagy sereg vizfestményt készitett felvidéki utján, Nyitra és Zemplén közt, a bécsi Thomas Ender, ezekből 220 lap Waldstein János gr. tulajdonába került. Az ismeretlen eredetü Türk János Parádról készitett két képet, amelyek Kohlmann metszetében 1840-ben jelentek meg a Regélőben. Az alsóausztriai születésü Johann Bapt. Wengler minden jel szerint szintén utazgatott a Felvidéken, mert 1846-ban egy tót vásárt s egy tót bucsut állitott ki Bécsben, 1844-ben cigányokat s ugyanebben az évben jelent meg a bécsi művészek albumában egy rajza, amely táncoló magyarokat ábrázol. A morva Emanuel Stöckler, később orosz udvari festő, 1844-ben a bécsi kiállitáson résztvett egy vizfestménnyel, amely Zsolnát mutatta s két olajfestménnyel, ezek Oroszlánkő és Trencsén várának képei. 1846-ban ugyanez a művész kiállitotta Bécsben Lednic képét. A bécsi Friedrich Schilcher, aki Nagyszombat számára oltárképet is festett (a glóriás Atyaisten), 1842-ben magyarországi utazása emlékeként kiállitotta Bécsben Magyar falusi nép c. képét. A bécsi Jakob Alt bejárta a Felvidék egy részét is és 1840-ben a pesti kiállitáson bemutatta Gölnic Mindszent, a kolpachi völgy, Nagyszalók, Szomolnok és Árva vára c. vizfestményét. Egy különben ösmeretlen művésznő, Josephine Gérard de Trainse, képiró özvegye, 1845-ben Eperjesen tartózkodott s a Kassa-Eperjesi Értesitőben hirdette restauráló tudományát. Kellemetlen kalandja volt Alois Schönn bécsi jeles képirónak a szabadságharc idejében Komárom mellett, ahol a honvédek kémnek nézték s csak nagy nehezen menekülhetett meg. Ez időből való egy képe: Magyar család a háboru után visszatér otthonába, ezt a tárgyat másod-

Lkáb IV.

szor is megfestve 1850-ben kiállitotta Bécsben, egyébként a kép reprodukciókban is elterjedt, nálunk is.

Ezek a turista-képirók természetesen nem hagyhattak nyomot művészetünkben. Épp oly kevéssé, mint azok a képirók, akik magyar számlára Bécsben festettek képeket. Füger ugyan festett volt egy sz. Katalin oltárképet Szomolnok számára, Danhauser a bánhorváti templomba, ezek a művek ott már elszigetelt elhelyezésük következtében sem hathattak művészetünkre. A legtöbb nagyobbszabásu megrendelést Peter Krafft kapta s ezek alapján Bécsben megfestette Nagyszombat számára a Békegalambot és sz. Margitot, amint a sárkányok szorongatják. Balassagyarmati megrendelésre készült Ferenc király és József nádor arcképe. Más külföldi festők félig-meddig odatelepedve hosszabbrövidebb időt töltöttek a Felvidéken. Ebbe a kategóriába két dán képiró tartozik, Frühling és Stunder. Az előbbi ugyan leginkább Orczy br. birtokain tartózkodott, de megfordult Hevesben is és ott megfestette Keglevich Gábor gr. pétervásári kastélyát és az odavaló templomot, ezt a két vizfestményt 1847-ben állitotta ki Budapesten. Stunder már az előző században, annak utolsó éveiben jött Magyarországba, egy ideig Pesten festett arcképeket, feleségül vett egy gazdag lőcsei leányt s aztán Lőcsére, végül Besztercebányára költözött, ahol 1811-ben halt meg 51 éves korában. Kevéssel halála előtt megemlékezik róla Berzeviczy Gergely is (1810), kiemeli a többi lőcsei festő közül s feljegyzi, hogy Stunder nem csak arcképeket, hanem nagyobb számu templomi képet is festett. Egy ilyen például az iglói ev. templom oltárképe, Krisztus az olajfák hegyén, de ez még 1797-ből való.

A külföldi képiróknak e csapatán kivül elég tekin-

első éveiben számos arcképet festett, azután Besztercebányán telepedett le végleg.

Johann Donat Kloster-Neuzellben született, négy évig járta a bécsi Akadémiát s negyven évet töltött a császárvárosban, sok arcképet festve. E nagy munkásság után 1810-ben Pestre telepedett s holtáig (1830) szorgalmasan dolgozott. E pesti husz év alatt végeláthatatlan sorát készitette a kicsiny és nagy arcképeknek s e tekintetben méltó előde volt Barabásnak. Festett királyt, herceget, grófot, bárót, tudóst, irót, politikust, művészt, a közélet egyéb fajtáju nevezetességeit, polgárokat, urakat, hölgyeket, szenteket és allegorikus alakokat, stilusa mindvégig a régi, teréziánus: lágy formaadás, kendőzött szin, óvatos előadás, kevés lélek. Mint az eddig emlitettek, ő sem kiváló tehetség s amazokkal együtt a szürke középszert képviseli. Ez minden, amit kifogyhatatlan munkásságáról mondhatunk.

Ezek a festők aféle reliktumai a 18-ik századnak, őket nagy sor fogja követni, de ezek már nem a kezdetleges, hanem tulnyomórészt az éppen megujhodó Pest polgárai. Egy korábbi s egy későbbi nemzedékre oszthatjuk őket, inkább kronológiai, kevésbbé esztetikai alapon.

A régibb nemzedékbe tartoznak a 20-as, 30-as évek szereplői, az ujabbikba a 40-es évek művészei, ezeknek tempósabb a munkássága, változatosabb a tárgyköre, mert erre szinte biztatja őket a már rendszeresitett kiállitások sokasága, aminek hatását a régibb nemzedék még nem érezhette. Azonfelül az ujabb nemzedék már egészen kinőtt a klasszicizmusból, stilusuk valamicskével kötetlenebb, esztetikájuk képviselője nem az öreg Kazinczy többé, hanem egy fiatal ember: Henszlmann Imre.

Sándorral is. 1847-ben Velencében van s ekkor a következő visum repertumot állitja ki róla egy egykoru feljegyzés: «tulajdonosa Párisban egy becses képgyüjteménynek, Pesten több háznak, végül Velencében a Canal Granden egy palotának, melyet 120.000 frtért vett, hotellé alakitott («Imperatore d'Austria»)...» Ő tehát az első milliomos magyar festő. Később e fényes és kalandos életnek szomoru vége lett az örültek házában. Idehaza alig festett valamit, kezdő korából emlitenek egy Pannoniát, 1835-ből pedig Széchenyi István arcképét.

Régi pesti településü volt a Wagner festőcsalád is, a 18-ik században ismételten szerepel valamelyik tagja. A minket érdeklő korszak első éveiből ösmerjük Wagner János rajzmester nevét és Wagner Józsefét, akinek munkássága mintegy 1845-ig terjed. Egyiküktől való a pesti megyeház fegyvertárának néhány képe, amelyek az 1797, 1800, 1805 és 1809 évekbeli gyalog és lovas inszurrekciót mutatják, a középen a nádor lovas képével, néhány tiszttel. Wagner József egyházak számára is dolgozott, ebben segitette fia, Ferdinánd, de arcképmegrendelései is voltak, igy tőle való Dugonits Andrásnak az a képmása, amely Czetter metszetében a Magyar Példabeszédeket (1820) diszitette. Volt egy másik fia is, Ágost, akitől kézirajzok maradtak fönn.

Az előző századtól örökölt pesti festők sorában volt kettő, aki nem törzsökös pesti, hanem ideszakadt: Stunder és Donat.

Johann Jakob Stunder Koppenhágában született, ott és Olaszországban tanult, Bécsben képmásokat festett s onnan még a 18-ik században Pestre költözött. Jó ajánlólevéllel jött: Kazinczyéval, akit még Bécsben, 1791-ben festett s aki akkor nagyon meg volt vele elégedve s maga is biztatta, hogy Pestre költözzék. Itt még a század leg-

65

20. tábla

77

94

24. tábla

76

79 Gróf Csáky Sándorné Máriássy Judit képmása 62. TÁBLA

olajfestmény, vászon, 74,5 x 53 cm
Jelezve jobbra lent: J. Stunder.
MNM TKcs Csáky letét, 24. sz.

Családi galéria darabja a korban általános mellképkivágatban. Stundernek a Csákyakhoz fűződő kapcsolatát több képmás bizonyítja. (Rombauernek a hotkóci kertet ábrázoló képét l. Kat. 13). Az ábrázolt mélyen dekoltált ruhája a korabeli divatot mutatja.

Irod: Petrová 1967, 45, 52, 66.

80 Kovachich Márton Györgyné képmása, 1800 előtt 65. TÁBLA

pontozómodorú rézmetszet, papír, 216 x 133 mm
Jelezve az arckép alsó szélén: Johann Stunder ad vivum pinxit Budae — Sculpsit Sam. Czetter Hungarus. 1805. Az alsó kis kép alatt: Czetter sculps. — Kalliauer delin.
Felirata az urna talapzatán: JOANNA BAPT. KOVACHICH NATA HAJÓSSY SZEREDINI D. XXIV. JUNII M. D. C. C. LXXVI. Az urnán: OBIIT BUDAE D. 14. SEPT. M. D. C. C. C. Alul: Nulla maritarum plus me dilecta marito. Plusque suum coluit nulla marita virum. Jo: Barclaius Poem: L. II.
MNM TKcs, ltsz. 73.

Czetter Sámuelre vonatkozólag lásd Kat. 87.

ANTON KALLIAUER (1760—1827, Leoben) bécsi festő, rézmetsző és rézkarcoló. Stunder eredetije, amely a szignatúra szerint még az ábrázolt életében, tehát 1800 előtt keletkezett, nem maradt ránk. 1807-ben Friedrich John is készített rézmetszetet Stunder festményéről, de kiegészítette a jobb kézzel, a férj miniatűr képmásával, és megváltoztatta a viseletet. Stunder festménye a művész oeuvrejének fontos darabja lehetett. Czetter metszetén a gyászoló családtagokat bemutató mellékjelenet, amely a kor halotti művészetének jellegzetes terméke, elvonja a figyelmet az arcról. J. Barclay (1582—1621) francia származású újlatin költő. A rézmetszetek megjelenésével kapcsolatban tervezett többnyelvű költői antológiára vonatkozólag lásd Windisch Éva alább idézett tanulmányát.

Irod: Szendrei—Szentiványi 1915, 41. sz.; Pataky 1951, 58. sz.; Rózsa—Czetter 1953, 74. sz.; V. Windisch É.: 1965—1966, 193—208.

81 Gróf Festetich László mint Herkules, 1805 22. TÁBLA

olajfestmény, vászon, 51 x 62 cm
Jelezve jobbra lent: J. Stunder 1805. 15. Juni.
Keszthely, Helikon Könyvtár

Az ábrázolt jobb válla fedetlen, a balon oroszlánbőr van átvetve. A megoldás nyilván az ábrázolt kívánságára alakult. A magyar anyagban egyedülálló példa a mitológiai szerepben ábrázolt portré típusára. Publikálatlan.

SCHMIEDHAMMER, FRANZ (életrajzát lásd kat. 68)

76 Önarckép 24. TÁBLA

olajfestmény, vászon, 46 x 35,5 cm
Felirata hátul a vásznon: Johann Graf Hadik
MNM TKcs, ltsz. 1034

A felirat valószínűleg a kép egykori tulajdonosára vonatkozik, mivel az ábrázolt azonosítása a pozsonyi Slovenská národná galéria szignált példánya alapján egyértelmű. Az ábrázolt életkorából következtetve 1790 körül keletkezhetett. A művész munka közben ábrázolja magát, amint egy fiatal nő fejét rajzolja. Így a szembenéző tekintetet nemcsak mint önarckép-sajátosságot kell értelmeznünk, hanem a szemlélő helyén elképzelt modell tanulmányozásaként is értelmezhető. A rajz klasszicista stílussajátosságai egyben a festő művészi hitvallását is jelentik.

Irod: Éber–Gombosi 1935, 1,435 (mint Hadik János önarcképe); Rózsa 1962, 211–212; Petrová 1967, 43, 63; Rózsa 1977, 25. sz.

77 Gróf Csáky Manó képmása, 1799 20. TÁBLA

olajfestmény, vászon, 89 x 70 cm
Jelezve az ábrázolt kezében tartott papírlapon: J. Stunder Pinx. 1799.
Felirata balra fent: Keresztszegi Gróf Csáky Emanuel 1763–1825. Az ábrázolt kezében tartott papírlapon vers: Gestern liebt ich. Heüte leid ich. Morgen sterb ich. Dennoch denk ich Heüte und morgen gern an gestern.
MNM TKcs Csáky letét, 19. sz.

Csáky Manó (1763–1825) Szepes megye főispánja volt. Vannak adataink festménygyűjteményéről és az ő nevéhez fűződik a hotkóci kert kialakítása. Verseket is írt, a képen olvasható is a sajátja lehet. A portré a családi galériák korszerűsített típusát mutatja derékképkivágatban. A pompás ruházat az ábrázolt előkelő származását idézi, a vers és főleg a könnyed tartás a művészetet bőkezűen pártoló és dilettáns módon művelő arisztokrata habitusát igyekszik megragadni.

Irod: Petrová 1967, 38, 65.

78 Házaspár képmása 64. TÁBLA

olajfestmények, vásznon, egyenként 6,5 x 5 cm, közös keretben
MNM Új M. K., ltsz. FK 4276.

A miniatűr formátumú képeken az ábrázoltak mellképkivágatban jelennek meg. A képek jelzetlenek és datálatlanok, keletkezési idejük 1800 körülre tehető. Korábban mint önarcképet és felesége képmását tartották őket nyilván, de a 76 Kat. sz. alatt bemutatott hiteles önarcképen a művész szeme kék, itt viszont a férfi szeme fekete.

Irod: Petrová 1967, 43, 65.

TISCHLER ANTAL (életrajzát lásd Kat. 202).

74 Báró Orczy Lőrinc tábornok képmása, 1789

65. TÁBLA

rézmetszet, papír, 159 x 98 mm
Jelezve a lemez alsó szélén: Ant. Tischler delineavit et sculpsit. Pestini 1789.
Felirata az arckép körül: LAUR. L. B. ORCZY DE EAD. S. C. R. M. GEN. CAMP. VIC. PR. ORD. S. STEPH. COMM. Az arckép alatt fekvő kőlapon: Est aliquid meriti spatium, qvod nulla furentis Invidiae mensura capit. Claud ...
In: Alexovits V.: Halotti beszéd ... Pest 1789. Címkép.
MNM TKcs, ltsz. 3517

Orczy Lőrinc (1718–1789) tábornok, résztvett az osztrák örökösödési és a hétéves háborúban. Később Abaúj megye főispánja lett. A nagybirtokos költőtípus késői képviselője. A portré az előző képpel ellentétben az ábrázolt halála után keletkezett, nyilván családi galériához tartozó festmény alapján. Az ábrázolt mellképkivágatban látható a nemesi portrétípushoz hasonló megoldásban. Nem készült íróportrénak, a költészetre csak a

STUNDER JÁNOS JAKAB (Koppenhága, 1759 — Besztercebánya, 1811)

Szülővárosának képzőművészeti akadémiáját elvégezve 1784-ben tanulmányutat tett Itáliában, majd Bécsben telepedett le. Itt ismerte meg 1791-ben Kazinczy Ferenc, aki Magyarországra telepedésében segítette. Tájképek, vallásos és mitológiai tárgyú kompozíciók mellett első sorban arcképeket festett. Néhány kivételtől eltekintve általában mellképkivágatot alkalmazott, nemcsak polgári, de főnemesi megrendelőinél is. Művészetében a klasszicizmus merevsége józan tárgyilagossággal és rokokó szentimentalizmussal vegyül. 1797-ben Lőcsén feleségül vett egy gazdag patriciuslányt, Adami Erzsébetet s a házasságból három gyermek született. Írott adatok szerint hosszabb időt töltött Pesten, de maradt fenn helyi vonatkozású műve Temesvárott is. Arcképeit a legjobb pesti és bécsi rézmetszők sokszorosították: Czetter Sámuel, Ehrenreich Ádám, Friedrich John, Karl Heinrich Pfeiffer, Johann Neidl és Karl Heinrich Rahl.

Művészet Magyarországon 1780–1830
MTA MKCS – MNG Gy. 1980.

WIENER INTERNATIONALE HOCHSCHULKURSE
UNIVERSITÄT
A-1010 WIEN

STUNDER, J. J.

Kazinczy Ferenc levelezése
II. kötet
IX. kötet

4ba
20.5.98
1150

ÖSTERREICH
00550
GROSCHEN

H-1085 Budapest
Ungarn

„envoi à taxe réduite"

Schunder János

2086.

Szentgyörgyi József — Kazinczynak.

Kedves Drága Barátom!

A' bánat és aggodalom nálam szinte szokássá vált érzéseit meg kettőztette bennem közelebbi postán vett leveled: mentse meg az Isten házadat, Hazámat és minket barátidat az abban tett szomorú prognósisnak tellyesedésétől!

Kedvesem! ha én illy meszsziről semmit nem tehetnék is szenvedésid enyhítésire, és betses életed' fenn tartására, mellyet pedig igen szívesen ohajtok: engedd meg, hogy a' nyughatatlan baráti szeretet nyújthassa be hozzád ezen kérésemet: Ird le nékem (erődhöz és érkezésedhez képest commoditással) a' September első feliben szenvedett nyavalyádat, azt is, minek keresztelték orvosid; ezeknek receptjeik mássát, a' hogy tudod, de hiszen hogy ne tudnád?; mibe helyheztették a' crisist, és melyik útonn érkezett el, most hogy vagy, és mitsoda szerekkel élsz erőd helyre hozására? A' tudománybeli elsőséget örömest által engedem Colléga Uraimnak: de a' szeretet senkit sem tsatol közelebb hozzád: erről pedig tudod, hogy erős ez, mint a' halál, és kész azzal is, kivált illyen szabados és törvényes úton meg vívni.

Nekünk a' gyásznak helyéről tíznapig tartott el távozásunk nagy enyhülést adott; estveli alteratióimat oda hagytam, és testben már egésséges, noha gyenge és kivált a' meghülés eránt igen érzékeny vagyok; Kedves Feleségem álmatlanságai és keserves főfájdalmai is valamit rövidültek; mosolyodással hallja vagy nézi már a' néha szívből (néha tsak számból és erőltetéssel) ejtett tréfát, kezd elméje is a' sok hátha, mégis, ugyde, tsakugyanokkal járó kérdéseknek és kétségeknek formálásától szünni; a' mi illy állapotban és ennyi időre elég. Bennem is szünt a' veszedelmes forró nyavalyába való esésétől titkon emésztő félelem és rettegés. Leányainkat bóldog idő-korjok és néha aprólékos dolgokban való örömök 's mulatságok mentvén a' tartós aggodalomtól, ők tsak nevezetes emlékeztető környyül állások között fakadnak sírásra és zokogásra.

A' Méltóságos Grófné Ő nagysága szíves részvételit feleségemmel egygyütt buzgó tisztelettel köszönjük, és leányaim tiszteletének

Kazinczy Ferenc levelezése
IX. k. Pest 1899.

jelentése mellett ohajtott tudósításodat újra bizodalommal kérvén, maradok

Debretzenben, Október 26án, 1811.

tisztelő hív barátod,
Szent-Györgyi József. mk.

U. I. Egy jóakarómmal feleselünk, a' híres Képíró Stunder Úr lakó helyin, én Kassát, ő pedig Lőtsét állítván annak: melyikünknek van igazsága? mind ketten meg nyugszunk a' Te meg határozásodon.

[Eredetije a M. Tud. Akad. könyvtárában: M. Irod. Lev. 4r. 176. sz.]

2087.

Kazinczy — Gr. Gyulay Karolinának.

Széphalom den 27. Oct. 1811.

Liebenswürdigste Comtesse,
theureste, geliebteste Freundin!

Sie haben Ihren unschätzbaren, Ihren reitzenden Brief an mich an meinem Namenstage geschrieben. Ich erhielt ihn gestern Abends. Dafür schreibe ich Ihnen diese Antwort an meinem Geburtstage, an welchem ich aus meinem 52sten Jahr in mein drey und fünfzigstes überschreite. Liebe gute Lolotte, Sie sehen, wie sehr alt ich bin. Aber wenn ich gleich eben so viele Jahrzehende überlebt hätte, so ist doch ein Brief, wie derjenige, den ich von Ihnen erhalte, im Stande, mich jung zu machen. Warum, o warum leben Sie so entfernt von dem Winkel der Erde, welchen das Schicksal mich bewohnen lässt! Wären Sie näher zu mir, der Umgang der Tochter der angebethenen Süsie würde mich auf meine Jahre vergessen machen können. Ihr Brief und das theure Blatt, welches Ihre göttliche Mutter Ihrem Schreiben beyzulegen die Güte gehabt hat, haben meine Phantasie entflammt, und ich fühlte mich wieder 26 Jahre alt, wie ich diess im Jahre 1785, da das kleine Blatt geschrieben war, gewesen bin. Es war die schönste Epoche meines Lebens; der Traum, der schöne Traum meiner Jugend flog ungenossen und nur in dem zauberischen Genuss der Phantasie vorüber, dafür aber ist diese Epoche ewig der Gegenstand meiner süssesten Erinnerungen. Der Himmel gab mir in den Tagen meiner solide

2089.

Virág Benedek — Kazinczynak.

[H. és k. n. 1811.]

Hogy el ne felejtsem 1) Küld el azt a' Grammatikát is, mellyet neked Dudásÿ adott. Én gondot fogok viselni reá, és bizonyosan viszsza adom annak üdejében. 2) Én Gesznerben olvastam Inklét etc. etc. Ez a' történet engemet igen felborzaztott. Érzettem magamban, hogy nem volnék elegendő annak leírására. Szeretlek, hogy Gesznered több darabjai között helyet nem adtál neki. — Egy valaki komikus darabot tsinált belőle. Talán olvastad már. Nékem nem tetszhetik. — Ezerszer többre becsülöm Lanaszszát. És még sem hagyhatom helybe, hogy Lanaszsza fellép a' tűz rakásra, és hogy arról kapja le őtet Montalbán. Nem tetszhetik ez nekem! Érzem Horatiussal egygyütt, melly nehéz dolog légyen jó drámát készitteni. Meg lehet, hogy hibázok. 3) Viszsza nyertem Bétsből Képeimet: a' mellyet Stunder festett; a' mellyet Kininger delineált, a' mellybe Czetter fogott. Ennek előre lefizettettem 30 ftot, oda van! Oda neki! Te azonban, kedves barátom! birni fogod bizonyára, Virágot Virágtól. Erről mászszor bővebben: — 4) Abban a' mit Gesznerbe *Amorhoz* irtál, nem értem jól ime verset: «A' *fák harasztjait*» talán: a' szép vagy valamit illyest, — a' harasztokat etc. etc. — 5) Kérlek, és barátságosan intelek is, hogy fordítgasd le Oszsziánt. Hadd olvassa a' magyar is ezt az érzékeny poétát! látod mi lett a' sok igéretekből tizenöt esztendő múlva! — az enyémben van: «du goldharigter **Sohn** der **Luft!**» der West hat seine Thore geöfnet; dort ist das Bett deiner Ruhe. Die Wellen versammlen sich, deine Schönheit zu betrachten etc. etc. de szépen zeng a tiéd is: «Megfutottad-e kék útadat, arany üstökű lánya az Égnek? Kapuit már nyittya az Estvély.» Nem lenne-e érezhetőbb, ha tennéd: «Az Estvély megnyitotta kapuit; nyúgodalmad helye készen *vár:*» — de Te! — engedj nagy lelkednek egész szabadságot, — és énekelly! Te énekelly, mondom, és szivreható soraiddal éleszd barátodnak tüzét.

6) Nem jut már eszembe, mit irtam volt a' Poétika *kiadásáról*. Meglehet, hogy üdővel még hozzá fogok. — Az öröm-énekeket a Budai Urak készitették (pag. 108.), rút hiba csúszott beléjek. Az Originálisban van: «Hogy szelíd mellyű Szüleménnye, nem pedig: «Hogy *nemes* m. 's. a' t. — Imé Strófát:» Mert kemény markú kezeit, 's

Kazinczy Ferenc levelezése.
IX. k. Pest 1899.

harczias fegyverét 's a. t. — Almási Ő Excellenciája akkor **sokallotta**; s azért marada ki. (Nem akarják tudnillik némellyek, hogy a' Nemzetet megemlékeztessük a' maga erejére 's hatalmára.)

7) Te sokat értesz, 's érzesz az enyímekből; de kérlek, másnak semmit ne . . . Sok, igen sok még a *servile ingenium!*

8. Nincs-e Pesten vagy Budán ollyan embered, a' kivel én is beszéllhetnék néha; vagy másutt is. Nehezen esett nekem távullétedben, hogy nem tudnám *hiveidet* — — Szeretném olvasni már tett utazásod a szigetből *usque ad finem rei*, 's szóval az egész bújdosás történetét.

Íme, Léliust, és ha tetszik, öleld meg benne Virágot, a' ki tehetsége szerént igyekszik örömére lenni Kazinczynak: Érezd: longoque defessum exilio latus depone sub lauru mea. Te halhatatlanság gyermeke! —

Ezeket irogatván, gondolám jó volna talán még ím e' kis darabot is kiadni: **M. T. C. Cato Maior.** 's a. t. és hamarjában így kezdtem:

Óh Titus énnékem, ha segéllek rajtad emésztő
Bú . . . . . .,[1] melly most szívedre szegezve
Nyilait, és öldös; mi jutalmam lészen: — etc. etc.

de ezt másképp — Mit gondolsz? jó leszen-e így, Öregebb Káto; vagy Az öregebbik Káto; vagy Üdősebb Kátó, 's a. t. —

Ird meg. Azután gondolly ki, 's delineálly egy képet elejbe. Mert aligha erre a' dologra nem fordíttom a következő hónapokat.

Augusztus ötödikén jött leveledre azért nem válaszoltam, mivel *Lelius* már akkor munkába volt, és reménylettem, hogy vásárig elkészűl. Semmi sem lett belőle. Most küldhetek tehát mind választ mind könyvet. — Most Octoberben! — Nehezen esik, hidd-el, hogy eddig várakoztattalak. Ne vedd roszsz néven; valamint azt se, hogy ez a levél nem abban a szinben jelenik meg előtted, a mellyben kellene. Élly boldogul tisztelt barátom!

A' Tiéd

V. mk.

Mind ezekkel mennél előbb röpüllyön hozzád a' Haza-angyala!

[Eredetije a M. Tud. Akad. könyvtárában: M. Irod. Lev. 4r. 174. sz.]

[1] A kipontozott helyek olvashatatlanok a különben is kitörlött sorokban.

kivánnyák a' Szabad Nemzetek a' Ministereket, miért ne az emberi vérről? Minden Felségjussainak térdet hajtok, de azt a' jussát a' Fejedelemnek, hogy *egyszeriben annyi ezereknek halálára 's annyi Tartományoknak elpusztulására a' kotzkát egyedül el sújthassa.* — az én elmém fel nem tudgya érni. Azomban ezen Igazittásnakis alkalmatosabb ideje lett vólna ennekelőtte mint most. A' népek meg sértődött jussait és szabadságait tsak akkor lehet bátorságoson helyre állittani, mikór a' Fejedelmek reá vannak szorúlva a' Népekre. — — A' mely Nemzet az illyen pertzentést el mulasztya, századokig váltakozhatik.

Azok a' kedvező kifejezések, mellyeket reám tékozolsz, tsak szived jóságát bizonyittják, melly a' kitsi jót nagyban veszi 's ottis érdemet tulajdonit a' hól nints. Az én levelemből egyebet nem tanulhattál, hanem hogy betsüllek és szeretlek és hogy Hazámhoz nem vagyok érzéketlen. Egyéberánt megse ütközzél benne, ha némelykor visszás és zavaros gondolatokat találsz leveleimben, mert minden tartózkodás nélkül irom, úgy a' mint eszembe tódúlnak, gondolatimat, érzésimet. —

Ideje vólna, hogy már valaha, régi vágyakodásom szerént, színről színre lássalak, 's ne tsak lelkedet tapogassam munkáidban 's leveleidben, hanem Személyedetis ölelhessem. A' telet Tihón szándékozom tölteni. Hogy oda fáradgy, nem kivánhatom, — de nekemis meszsze van (Házi állapotomat fel véve) Széphalom. Válaszszunk egy Központot, vegyünk időt és találkozzunk. Szomjuhozom ölelésedet! és ha reménységem szerént egésséged helyre-áll: ezen gyakran újjulandó szomjomnak enyhülését reménlem. Addigis pedig leveledet, egésségedről tudósításodat kéri, várja

igaz barátod
Cserei Miklós mpr.

P. S. Tsak Kolosvárra felelj. Én most történetszerént múlatok annyit ezen Jószágotskámban. A' szüret ide tsalt, 's a' Feleségem betegsége ide szegzett. Ideis el jő leveled a' Kolosvári Postáról.

[Eredetije a M. Tud. Akad. könyvtárában: M. Irod. Lev. 4r. 26. sz.]

2091.

Kazinczy — Szentgyörgyi Józsefnek.

Széphalom, Nov. 6d. 1811.

Kedves édes barátom!

Meg lévén szabadúlva betegségeimtől, elmellőzöm kérdéseidet, mellyeket előmbe utolsó barátságos leveled tenni méltóztatott, mert azokra felelni nem tudnék; 's egyedűl a' Stunder eránt tudakozódó pontot veszem válaszom' tárgyáúl, mint a' hogyan a' Szerelmes ered véget érni nem tudó fecsegéseinek, midőn a' beszéd komoly tárgyai között lyánykája talál előfordúlni; mert a' mesterség — (e' szó alatt κατ'εξοχην a' Festés és Faragás értettetik) — engemet minden pillanatban tűzbe hozhat.

Stunder Besztercze-Bányára vette lakását előttem tudva nem lévő okokból. Feltévén hogy e' kérdést Prof. Sárvári Úr téteti, 's a' feleletnek talán hasznát venni szándékozik, elmondom Stunder felől mind azt a' mit felőle mondani tudok.

1791. én öt holnapot tölték Bécsben. Eggyike azoknak a' barátimnak, kik barátim voltak a' nélkül hogy ismertem 's tőlök ismertettem, megsejtvén, hogy én minden időmet az olly helyek látogatására fordítom, a' hol képet 's faragást lehet látni, megszóllíta hogy Stundert is látogatnám-meg. Más nap felléptem nála. Eggy magam forma növésű, igen édes tónusú Koppenhági Dán szeretettel fogada, látatta velem darabjait, 's a' legnemesebb bízodalommal megszóllított, hogy engedném magamat festetni, de úgy hogy a' képnek nagyságát etc. meg ne határozzam, hanem mindent az ő tetszésére bízzak. Az én szándékom, úgymond, az hogy Magyar Országra menjek, 's szeretném ha valamelly munkám nevet csinálna nekem ott, minekelőtte megjelennék. Tapasztalni fogod, monda, hogy nem pénzért hanem barátságból foglak festeni. Reá állék.

A' mint más nap néki ülni hozzá mentem, eggy olly nagyságú vászon vára mint eggy ajtó. A' becsület nem engedte hogy ellenkezzem, pedig nagy kedvem vala reá, azt hivén, hogy a' munka ára 500 f. is lesz. A' fő délig kész vala. Én valék a' kép, a' színek lángoltak, gyönyörű munka, de a' fej verschoben, mert az idealisálást Stunder nem fogta-fel tiszta conceptussal, 's nem értette mit tészen az aestheticában az a' törvény, hogy nem κατα φυσιν hanem εις το χρειωδον kell festeni. Midőn colorítjának gyújtottam tömjént, meg-

fordítá a' képet, hogy az áll legyen felfelé, 's lefelé a' homlok, 's úgy hagyta nézni a' színek' nüanszait. Ezt a' fortélyt tőle tanúltam. Nehány napok múlva hozzám izent, hogy kóferemet minden velem való magyar ruháimmal küldjem hozzá, hogy asszortírozhassa őket, 's más napra magához rendelt, ebédre is híván, hogy estig dolgozhasson. Eggy fákkal beültetett tájékon eggy felfordúlt Jóniai Capitelre ültetett a' képen, zöld mentében, arannyal és nérczczel, fejér lajbliban, bőr nadrágban 's a' Capitelen eggy violaszínű posztózatot (Draperie) vetett-el — mert bőr nadrág az egész musculaturát látni engedi, 's a' zöld mente a' köpenyeg színéhez jobban illik mint a' kék. — 90 ftot veve tőlem értte. — Feledém jelenteni hogy a' Bécsi Protestáns Consistorium Secretariusa, Herr *Fridrich*, velünk ebédele, 's a' poszpásznál elővevé a' Messziást, 's hatalmasan declamálta, 's eléggé csudálni nem tudta, hogy én Magyar a' könyvben annyira járatos vagyok, hogy még némelly helyeket neki említeni sőt néhol recitálni is tudtam. A' két Német csudálta, micsoda Barbarus ez, 's Stunder még inkább vágya Pestet látni. — A' kép eggy darabig (mig tökéletesen kiszáradt) Stundernél függött, 's Teschedik, Szarvasról, két hétig a' képpel eggy szobában lakott. 1793. én Szarvasra menvén, farkas bundában léptem Teschedikhez, 's ő engem Kazinczynak szóllíta a' nélkül hogy magamat néki megnevezném; 's a' *képről* ismért reám.

Én néki Pesten helyeket szerzettem, az az olly személyeket, a' kik magokat festessék. Irtam Orczynak, Rádaynak, 's lementem Pestre, öszvebeszéllvén levélben Stunderrel, hogy ő mikor ér oda. Útam hasztalan volt, mert Stunder hideglelést kapa Bécsben. Később jött oda. Felkereste Rádayt, a' Coronae Custost. Elrettent midőn azt eggy Prókátorral lelte, kinek R. épen a' maga Genealogiájának arborját magyarázta. Itt úgymond, nagy aristocratismus uralkodhatik; pedig a' Künstler iszonyodik az ollyantól. R. mondta, hogy vette ajánlásomat, 's kérdte, mennyiért fest eggy mellyképet kezek nélkül. «Talán 12 arany.» Úgy az Úr munkát Pesten nem kap; de én leszek az első, a' kit festeni fog. Ew. Exc. wenigstens habe ich die Freude, ein schönes Land gesehen zu haben. — Elkészűlvén a' Ráday képe, eggy hét alatt fél esztendőre való munkát kapott. Orczy László Abaúji Bander. Uniformban festette magát talpig de $2^1/_2$ lábnyi nagyságú vászonra. Minden jó, de a' fej ismét öszvenyommasztva 's olly lélektelenül mintha Orczy álmatlanúl töltött volna eggy hetet. Stunder Pesten ezereket gyűjte. Gonosz csillaga azt sugallá neki, hogy

oltártáblákat, academiai mythologiai darabokat dolgoztassanak vele, — mellyhez valóban nem tudott. 1801. kiszabadúlván Munkácsról, meghallám hogy már Kassán van. Két Római vidéket feste Gróf Csáky Emanuelnek réztábla után. A' hely valami tó Róma mellett, 's holdfény ád neki világot. Stunder a' képet zöldsárga színben festette, úgy hogy attól eliszonyodtam. Szóllottam; nem használt. A' tudatlanok szépnek lelték. Sok pénzt gyűjtvén, elvett eggy Lőcsei vén gazdag leányt. 1803. olta nem tudok felőle egyebet, mint azt hogy Neosoliumban (Zólyom Várm.) lakik.

Színlése (Färbungja) excellens: de részszerént mivel mindég portraitet festeni megúnta, részszerént lomhaságból, mivel az arcz' detailjaira figyelmezni restellett, eggyetlen eggy fejet sem láttam kezeiből, melly crayonnal rajzolva jónak találtathatott volna. Gen. B. Vay a' franczia kék bársony ruhában Debreczenben 's Kállóban Szabolcsi Uniformban, 's Péchy Imre bátyám Álmosdon caricatűrok. A' Generálisné képére jól nem emlékezem. (Vissza vonom szavamat: Uza Pált excellentissime találta.)

Most Pesten eggy Neygass nevű Festő van. Nagy Művésznek tartatik mert drága, 's csillogó ruhákat fest. B. Prónay Simonné ezidén küldé nekem 2 portraitját, hogy válasszak 's az eggyiket küldjem vissza. Eggy lineába teszem Stunderrel, de úgy hogy Neygass még is többet ér, mert jobban talál: Stunder jól színel, Neygass feketésbe csap 's a' piros nála szederjes. Osztán az angyali lelkű, szép, jó és minden Gratziákat még arczán is viselő Hirgeist Nini (Prónay Simonné) vénebb, húsosabb. Találva van, de ez nem a' zartes schönes Weib, hanem eine korpulente Hetäre, fast frech auf Eroberungen ausgehend. A' ki magát festetni akarja, menjen Bécsbe Fügerhez vagy Kreutzingerhez. Az én képem mellyet Kreutzinger 1808 festett ($1^1/_2$ láb magasságú a' vászon, 's fejem a' csecsbimbóig fért a' vászonra — barátságból csak 100 ftot vett értte) olly mív, hogy még az is gyönyörűséget lelhet nézésében, a' kit én éppen nem interesszálok. Csak az kár, hogy szenvedőt és nem mást mint szenvedőt, még pedig asszonyi nyavalygásokkal szenvedőt festett — pedig tanúk társaim, hogy én úgy nem szenvedtem. Midőn Csúry Ferencz Bécsben meglátta a' képet, így kiálta-fel: Wer wird in diesem Bilde den Dichter finden? 's eggy jelenvaló Festő ezt mondta rá: Trotz dem ist das so gemahlt, dass, wenn Kreutzinger sterben wird, so wird das Bild für das Belvedere sehr gerne aufgekauft werden. — — Eggy herczegi születésű franczia Poeta és Festő, Boufflers, azt mondja,

hogy *a' portrétet nem elvégezni hanem kezdeni kell jól.* Ez más szókkal ezt teszi: Csak rajzolva legyen igazán, ha a' colorirozásban hiba esik is, azt a' Mívész szeme elérti és tudja úgy nézni hogy ne lássa. Én azt javasolnám, hogy a' ki magát vagy barátját festeti, a' képet először papirosra rajzoltassa úgy mintha crayonirozva akarná azt bírni, 's akkor festesse olajban, ha látja, hogy a' papirosra tett kép hibátlan. De hol kapunk Festőt, a' kinek kevélysége meg ne sértettessék, ha neki illy kérdést teszünk elébe? —

Én számos portraiteket bírok, de eggyet sem jobbat mint a' feleségemét. Gyenge leány vala mikor azt festették. És még is benne lelem a' képben őtet még most is. Pedig a' Festő nem hízelkedett, 's nincs titkos okom benne fellelni akarni. Még a' lélek is el van találva. Kedvetlenség nélkül komoly (ernst ohne Laune) 's több mint csak nyúgodalom. Ha az nem Sophie volna is, gyönyörködve nézném a' képet. Nyoszolyámmal általellen eggy öt lábnyi magasságú almáriom felett függ az, mintegy két lábnyi magasságú vászonra festve; 's mivel az almáriom felett ütő óra, 2 alabastrom vasa vagy urna 's holmivel egyébbel foliant könyvek is fogtak helyt, a' kép felső széle az ajtó valvájának felső szélével eggy lineában az az 8 lábra áll a' deszkázattól, 's ez a' magasság, hogy reá fel felé kell nézni, talán tudtom nélkül is első indítóm volt, hogy a' képre eggy Sonettet írjak. A' dolog így történt: Sophie Aprilban Kázmérba méne által betegen fekvő anyjához. Én álmatlanúl fekvém, 's szemem a' képet nézte. Eggyszer kél a' nap, 's elhűlék midőn súgárai az ablak zsalujának nyílásain által a' képre lövődtek, melly gloriának neveztetik.

Imhol a' Sonett:

AZ Ő KÉPE,

magának távollétében.

Midőn a' Hajnal elveri álmomat — — —
[stb., mint az 1993. számú levélben.]

Pesti barátim, kiknek ezzel még más két Sonettet küldék, ezt elragadtatott örömmel olvasák, de az eggyikre kikiálták a' halálos sententiát. Das Sonett spricht sich nicht aus, mondának. Az az, magyarázat nélkül *magából* nem lehet megérteni. — Más darabban helyes volna a' crisis, de nem az ollyanban, melly nem az Olvasónak, hanem magának az Irónak látszik készűlve lenni. Petrarcának sem

Schneider János
Kazinczy Ferenc levelei. IX. k. Buda 1894.
Kerész. 124, 134, 136–138, 340. l.

[Megjelent a «Kazinczy lev.» III. kötetében.]

2092.

Sipos Pál — Kazinczynak.

Tordas 6a Nov. 1811.

Nagy Érdemű barátom!

Sajnállva hallám, hogy Somborinak az ágyból kellett válaszolnod, noha még nem találkoztam ő vélle. Én, hogy jobbatskán levék, egy Odához fogtam a' Bartsai árnyékához. Néked köszönöm, mert ugy nézem, mintha te vettél volna reá. Irhatom hogy e több munkába került; de Epistolád recensiójába látom: Ihr Dichter! hütet euch etc. Ugyantsak az itéletet reád bizom. Tudom nem hagyod heljbe miért nem elidálok, vagy legalább miért kerültem el, hogy elidálnom ne kelljen; de ugy találtam, hogy az Alchaicumba nem olj szerentsésen esik az elisio mint a' Disticonba. A' Szeinei virágot belé loptam tőlled, hogy B. Nalátzinak egy Complimentet tsináljak, a' ki meg is érdemli — erős a franczia és olasz nyelvekbe, a' mellett jó gustussa is van.

elrontják, mint az volt, midőn Petrarca a' Campidoglión megkoszorúztatott. Légy rajta, hogy ezt Kultsár elbeszéllje a' Publicumnak.

Valyon Kultsár — a' nékem ugyan Megmagyarázhatatlan! — felveszi e minapi írásomat a' Festés' és Faragás munkájiról M. Országon? Nagyon óhajtanám ezt.

Vitkovicsnak szerzettem eggy expl. Gesszner Idylliumit. Bácsmegyeit nem kaphatok sohol. Félig kész nálam újabbi dolgozása.

Szilvási Gábor panaszolja, hogy Szemere neki 3 darab könyvét vissza nem adá. Ezt tudassd Palinkkal.

Balogh Péter Exc. sürgeti Kist, hogy dolgozza-le a' Horátz Epistol. hátulsó Könyvét is, 's ő a' «dicső fordítást» pompásan kiereszti.

[Eredetije a M. N. Múzeum könyvtárában. Q. H. 1425.]

2177.

Kazinczy — B. Vay Miklósnénak.

Méltóságos Báróné Generálisné,

nagy tiszteletű Nagyságos Asszonyom!

Grosschmid Antal Úr, Tarczalon, fija a' nem régen meghalálozott Máramarosi Camerális Administrátornak, e' napokban nékem olly örömet adott, mellyet midőn látok, lehetetlen Nagyságodra vissza nem emlékeznem: és épen ennek az örömnek vagyon eruptióra szüksége, ez tüzel, hogy azt Nagyságod elébe vinni bátorkodjam. — Megígérte, hogy azon két portraitoknak eggyikét, mellyeket hozzá a' megújítás végett leküldeni szándékozom, megújítja: a' másikát, minthogy egészen elromlott és igazítást nem szenved, újra festi: 's íme teljesítette a' mit ígért, és úgy teljesítette, a' hogy azt eggy elmélkedő Mívésztől várnom kellett. Az én kívánságaim e' részben nehezen nyugtathatnak-meg. Itt kéntelen vagyok mondani, hogy túl vannak haladva. Ennyit álmodni sem mertem.

A' restaurált kép a' Theréz képe. 1788ban festették Kassán az Ipamnak, kinek halála után azt a' Napam nékem ajándékozá, tudván, melly tisztelője vagyok már 27 eszt. olta ennek a' minden asszonyi teremtések' felül múlhatatlanjának. Egészen ő! egészen! de a' festő csak Kézmíves volt és nem Mívész, festékei kiholtak, 's fejékessége 's ruházatja nem ideális volt a' vásznan, hanem az akkori hordás szerént. Grosschmid Úr kérésemre a' hajat olly for-

Kazinczy Ferenc levelezése
IX. k. Budapest, 1899.

mán dolgozá rajta mint Nagyságodnál van a' Bavariai Királyné, a' testre eggy setét zöld leplet vetett, 's az arczot alig illette, mert a' sokat szenvedett képet nem lehetett bátrabb ecsettel illetni. Igy a' kép nem szép kép, de még is már kaczagást nem támasztó; 's a' ki Therézt szereti, őtet benne örömest feltalálja, szemét a' képen örömest nyugtatja.

A' másik kép, melly az öszvegörgetés által hasadásokat szenvedett, nem türte a' restaurálást, 's azt Grosschmid Úr copíroztá, de az én írva adott útasításaim szerént. Olly hasonló a' kép, hogy a' cselédek, kik Sophiet lyánykorában ismerték, eggyszeri oda pillantással fellelik benne őtet: de olly szépítésekkel, hogy a' kép eggyszersmind igen igen szép kép is, holott a' régi igen igen rút kép volt. Ezen tetszik meg, melly különbséggel fest a' Handwerker Mahler és a' poetischer Mahler. Eggy vonás sincs hízelkedésből hamisan, nincs csak eggyetlen eggy is; és még is ez a' nyugodalmas, épen nem kaczér, tetszeni épen nem vágyó tekintet olly szép alak, hogy lehetetlen elragadtatás nélkül nézni. Grosschmid más festő mint Stunder. Ha Nagyságod magát és azt a' nagy férjfit, kit csak a' gonosz nem tisztel, és azt a' szép két gyermeket festetni akarná (a' miről Golopon létemben szóllánk), jobb kézre nem bízhatná a' dolgot. Csak hogy Gr. nem felejti, hogy ő Camer. Administrator fija, 's nem azért fest hogy élhessen; és így csak a' kérés, megszóllítás is kímélést kíván. Nem felejtem oda magamat ezzel, mintha Nagyságodnak tőlem kellene érteni mi illő és mi nem az: de tiszteletlenség vétke nélkül terjeszthetem Elébe a' környülállást, mellyet Nagyságod csak attól érthet, a' ki Grosschmidet ismeri. — Ha Nagyságod és a' Mélt. Generális festetni fognák magokat, jó volna előbb Debreczenből felhozatni a' Stunder által festett képeket, hogy az [!] Grosschmidnak szeme előtt légyen. — Emlékezzék Nagyságod, hogy e' két képet nem egyedül maradékai fogják tiszteletben tartani.

A' Mélt. Generálisnak itt eggy, reménylem, igen kedves ajándékot nyújtok. — Azon helyen Hunyad Vármegyében, a' hol a' megvert Tököli utolszor táborozott, nyolcz, eszt. előtt eggy pecsétnyomó találtatott, mellyel Gubern. Secretar. Kenderesy Úr nékem kedveskedék. Másait öntettem, 's a' Kézmíves hagyásom nélkül annyit öntött, hogy kevés híján 100 ftot kelle fizetnem értte. Legalább az az örömöm van, hogy velek sokaknak kedveskedhetem. Dissimilium infida Societas. 1695. C. P. P. látszanak rajta; 's felül a' bilincseket csörtető oroszlán, alól egy bárányt széljel tépő Monstrum.

Mind ez eggyüvé véve a' hellyel, a' hol lelték, mutatja, hogy a' pecsétnyomó a' Tököli Seregéé volt. — Magamat feleségemmel 's három gyermekeimmel ajánlom igen nagy tekintetű kegyességeibe 's forró tisztelettel maradok

Nagyságodnak alázatos szolgája
Széphalom, Mart. 15d. 1812. Kazinczy Ferencz.

Széphalom Mart. 17d. 1812.

Harmadikszor bontom-fel levelemet, 's kérem Nagyságodat alázatosan, hogy eggy atyának nézze-el kegyesen gyengeségét.

Az idősbb lyányom, kinek a' Mélt. Generális a' keresztatyja, most 51. holnapos. Belé lépvén ötödik esztendejébe Decemb. 4dikén, az anyja és nagy-anyja próbát tettek, ha bé lehetne e már fogni a' tanúlásra, 's a' gyermek a' sovány Ábéczézést — mint a' Keresztatyja valaha a' Cellariust — megízleltetni semmiképen nem tudta. Én csendesen néztem bajlódásaikat, feltévén, hogy a' gyermeket a' magam tulajdon ídeám szerént fogom leczkézni; ha ezek a' munkába belé únnak. El vala vetve az Abécze, 's a' gyermek észre sem vette, hogy én őtet meg akarom csalni à son profit.

Asztalnál ülvén, késemet feltartottam, 's megneveztem az **í**-t. Azután keresztül vetettem a' késen a' villát 's mondtam **x**. Továbbad késemből villámból eggy **V** betűt csináltam; 's alá vetvén a' **V**-nek a' kalánt, eggy **Y**-t. A' gyermeknek ez a' betű favorit-betűje leve a' hang miatt. A' pohár' karimájáról az **O** betűt tanúlta ismerni. Minden gondom az volt, hogy a' gyermek meg ne sejtse hogy tanítatik, 's ezt a' gyakorlatot az asztalnál is ritkábban vettem elő.

Eggy nap kanapémra mász-fel, hol olvastam; 's belé pillantván könyvembe, gyermeki enyelgéssel megnevez egynehány betűt, mellyet már ismert. Az N. lehete az, mellyet H-nak neveze, megtévedésből. Ólmot kaptam, 's papirosomra festém mind a' H mind az N betűt, hogy a' gyermek a' két betű külömbségét felvehesse. A' mint az ólmot levetém, ő kapja-fel, 's az én H betűm alá ezt festi

H

Felszöktem örömömben. Ime, mondám, a' gyermek maga tanít, mint kell őtet tanítani. Még alig ismer hat betűt, 's én vele el kezdék ólom után íratni, 's ő *írni* 's *betűt ismerni* eggyszerre tanúlt meg. Soha nem hajtám leczkére, 's csak akkor tanúlt, mikor magá-

nak volt kedve — (de vigyáztunk mind ketten, hogy kedve legyen, ha lenni nem talál.) — és mindég hamarább vala vége a' leczkének mint ő akarta. Ezen mód által annyira ment, hogy két hét alatt igen bátor kézzel festé a' betűket 's azoknak potentiájit gyermeki kornak még alkalmatlan fáradság nélkül tanúlta-meg. Tudom én, melly veszedelmes mód a' játékos tanítás, és azt követni annak idejében sem lyányaimmal, sem fiammal nem fogom: de most még szabad. — Az lévén csak czélom az íratásban, hogy a' kéz bátorságot kapjon, virágot, madarat, kocsit festettem elébe ólommal, 's így szem és kéz eggyszerre gyakoroltatott, és elértem azt, a' mi fundamentoma minden nevelésnek:

fixer l' attention.

A' két lyányom azzal szokta magát múlatni, hogy eggy pálczára kendőket kötetnek, 's dalolva lakadalmat játszanak. Én nekik gyakran lyánykákat festek zászlóval, 's Gyencsi eggy gyönyörű férfiút feste előmbe zászlósan. Imhol van mutatóba eggy illy gyönyörű legény.[1] — Az anyja alig hiheti el, hogy szemöldök, szem, orr és száj Gyencsinek a' vonása, 's meg kell vallani, hogy az jobb mint tőle várni lehetett. Kivált a' fej ováljait igen hibásan szokta csinálni, de azon most még fel akadni nem kell. Elég hogy bátran 's szabadon teszi azt. Mikor dolgozik, szűntelen mellette vagyok, 's csak arra intem, hogy jól vagy rosszúl, bátran tegye a' rándításokat, 's magát elijesztetni ne engedje. A' ki rosszúl bátran, szabadon nem irt, soha sem fog jól.

Melly öröm ép és talentumokat nyert gyermek' atyjának lenni, 's azoknak kifejtéseken igyekezni.

Az itt álló emberi figúrát szabad kézzel 's minden igazgatás és igazítás nélkül rajzolta Eugénie ma Martius 17dikén 1812. — Februar első napja előtt eggy betűt sem ismert még, 's kezében toll soha nem volt. Az emberi figura tulajdon inventiója.

[Itt következik az emberi alak néhány gyermekes tollvonással, a kézben zászló — alatta tulipán.]

EUGENIA INVENIT, PINXIT MANU LIBERA, MENSES NATA 51.

[1] L. a levél végén.

A' Tulipán ólom után vagyon dolgozva; az emberi figúra, azzal a' gyönyörű hegyes fejjel, Eugenienek szabad kézzel tett rajzolatja, tulajdon inventiója szerént.

[Eredetije a M. Tud. Akad. könyvtárában: M. Irod. Lev. 4r. 118. sz.]

2178.

Kazinczy — Virág Benedeknek.

Széphalom Mart. 18d. 1812.[1]

Kedves barátom,

Miolta Szemerém elhagyta Pestet 's Péczeli lakossá lett, azolta alig kapok hírt azok felől a' mik az Ikervárosban történnek. Vitkovics soha sem vala felette bőv Levelező, most talán (a' mi rajta igen gyakran megtörténik) hivatalbeli dolgai által távol is vagyon vonva Pesttől. Ha szállásod' Numerójját tudtam volna, eddig régen Te vetted volna kérésemet, hogy a' miket tudni óhajtok, velem tudatni méltóztassál. — A' nyomorúság elméssé teszi az embert, mint a' Mesterségek' feltaláltatója, a' Has, 's ez azt sugallá, hogy lévelemet intézném barátodhoz Tiszt. Vitkovics Úrhoz; így nem kell az olly bolyongástól féltenem, mint a' millyenre eggykori hozzád írt levelem jutott vala, mellyet (ha jól emlékezem) valamelly Cancellariából vittek hozzád. Tiszt. Vitkovics Urat megkövessd képemben ezen szabadságomért, 's mondd: hogy azon felűl hogy a' Miska barátja néki is barátja, én mind azokat barátimnak nézem a' kik barátjai a' mi Virágunknak.

Elérkezett e már Pestre a' mit én Neked Februárban küldöttem Kassai szekeresek által? 's kár nélkül érkezett e el? Hát Vitkovics vette e a' Musiczkynak 's másoknak szólló ajándék exemplárokat? felküldötte e Engelnek? Mit csinál a' Dayka' Verseihez írt *Dayka' életével 's Poétai berkemmel?* Remélhetem e hogy Dayka valaha napfényt lát? Ezeket engedd velem tudatni, édes barátom, és kivált azt, hogy mi oka lehet hogy Szemere hallgat? hol van ő? házasodik talán? mert falusi embernek azt tenni kell, ha reá kedve nem volna is; noha az *épen nem rossz*. Ezt intésképen sugd meg neki ha körűltted forog. Az a' szeretetre méltó barátocskánk gyakorta úgy elnyeletik grammaticálázásai által, hogy semmire nem ér egyébre.

[1] Jött Mart. 28dikán. — Virág B. jegyzése.

Csehy — a' méltán kedves — elbeszéllte nekem hogy Veled volt 's olvasta a' hamvaiból ismét előkelni készülő Századokat. Én az első részt nem régen is csaknem végig olvastam. Elszomorodom valamikor Hazám' történeteit forgatom; eggy Királya sem volt a' két elsőbb Dynastiában valamire való az eggy Nagy Lajost kivévén. Mert hogy azt a' Schulfuchs és fenevadhoz hasonló Mátyást úgy nem fogod Te is magasztalni mint mások közönségesen, azt a' Te szivedtől és fejedtől várom is, óhajtom is. Mennyivel volt önálánál nagyobb az Atyja! Én azon felül hogy könyveket gyűjtött, alig tudok valami igazán dicséretest felőle. 'S ha még is tudott volna élni fegyvere' szerencséjével! Ha még is a' Nemzet' felséges volta felől volt volna valamelly ideája! Eggy Beatrix guzsalya alá simúlni! olasz luxust hozni-bé! Annyi erőszakot követni-el, 's azt nem követni-el a' mi egészen más fordúlást adhata vala a' Nemzetnek, azt hogy János félfija székébe léphessen! Vak halandók, a' kik nem akarják látni, hogy az erőszak maga bünteti magát! Ha a' Nemzetet nem ingerlette volna, az úgy el tudta volna nézni a' Papi áldás nélkül született fiút a' Királyok köztt, mint az úgy született Beatrixot a' Királynék között. Minden Országnak, de bizony kivált a' miénknek régibb történeteit olvasván (mert a' mostani egészen más), ezt kell felkiáltanunk: Stultorum regum et populorum continet aestus! —

Tegnap estve vevém az Ujhelyi Postáról a' Bécsi Annalisok Februáriusi füzetét. — A' Bion Idyll. Recensiója az én munkám. Az a' ki Péczelit lehordta 's fenyegette (vide ibi pag. 191. lin. 2.), Gróf Teleki Jósef vala, Versíró ugyan, de ollyan, a' ki inkább volt keresztyén és Kálvinista mint Versíró. — Te reménylem örülve olvastad azt a' mit azon lapon lin. 11. usque lin. 19. mondék. Tacitus illyen formát mond: Sub Nerone ignavia pro sapientia fuit. A' testvér Öcsém Dienes Aug.-ban Consiliariusi titulust kapa, 's ennek a' titulusnak az a' hatalmas ereje van, hogy ő is imprudentiának néz már holmit, a' mit a' Rómaiak Thraseában 's Helvidiusban Virtusnak néztek. Illyet hallani közttünk épen nem ritka dolog. — Ezen füzetben azon gyönyörűséggel olvasom a' Batthyáni Vincze munkájában 's Recensiójában a' Magyaromaniát, 's a' mit a' Magyaroknak németekké való változtatásáról 's a' Debreczeni Theatrumról mond ez a' Locumtenentialis Consiliárius, a' mellyel Te! — Éljen sokáig, 's írjon sok illy bölcseségeket Gróf Úr!

A' tavalyi Annalisokban valaki azt írta hogy Te negligálni kezded magadat. Gyönyörű ítélet eggy Recensenstől! Én a' *Poemák*

Útra készen

Ipari formatervezők diplomamunkáiból – 2003

MÁTHÉ ZSUZSANNA

„Diplomafeladatom témája világítási eszközcsalád tervezése volt. A modern világítástechnika célja elsődlegesen már nem az, hogy mindenhonnan száműzze a sötétséget, és a legeldugottabb zugot is bevilágítsa, hanem egy fényviszonyrendszer megteremtésére törekszik az adott térben. A lámpákat sokszor már nem a „tisztánlátás" kedvéért, hanem hangulatteremtéshez használjuk. Ezt a gondolatmenetet követve célom egy olyan atmoszférateremtő *lámpacsalád* megalkotása volt, mely fényszigeteket, intim tereket formál. A lakás, és egyben a család életében, mindennapjaiban egy tűzközpontú, kohéziós szerepet betöltő, szórt és irányított fényt egyaránt biztosító fényforrás megalkotására törekedtem."

(Nyugat-Magyarországi Egyetem, Alkalmazott Művészeti Intézet, formatervező-művész szak. Opponens: *Sipos Béla* formatervező, témavezető: *Szentpéteri Tibor* formatervező, tanszékvezető egyetemi tanár, konzulens: *Radnóczi Ferenc* okleveles villamosmérnök, világítástechnikai szakmérnök.)

STUNYA JÁNOS

„Diplomafeladatom a Mercedes által kiírt tervezési feladat volt. A Mercedes-fejlesztésű, hidrogén hajtású technikát alkalmazva egy tel-

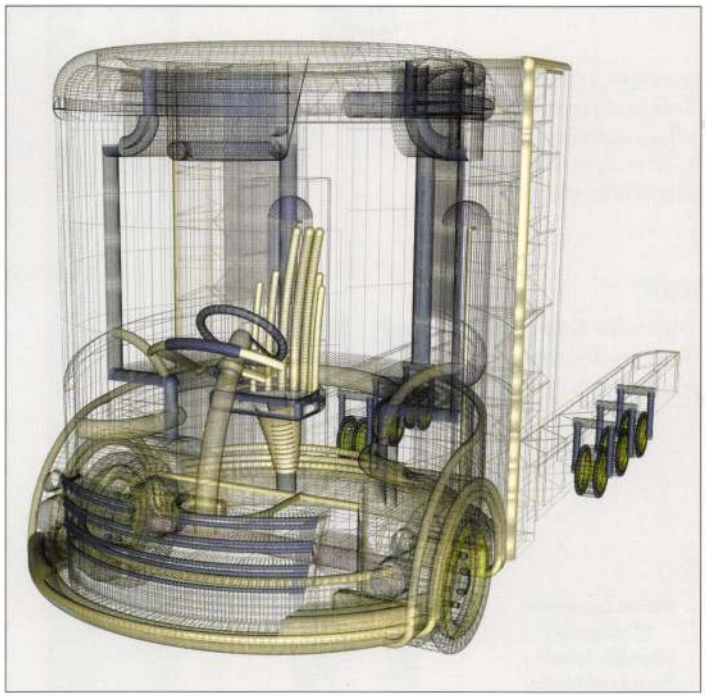
Máthé Zsuzsanna: Lámpacsalád (digitális tervek) / Zsuzsanna Máthé: Lamp family, digital renderings

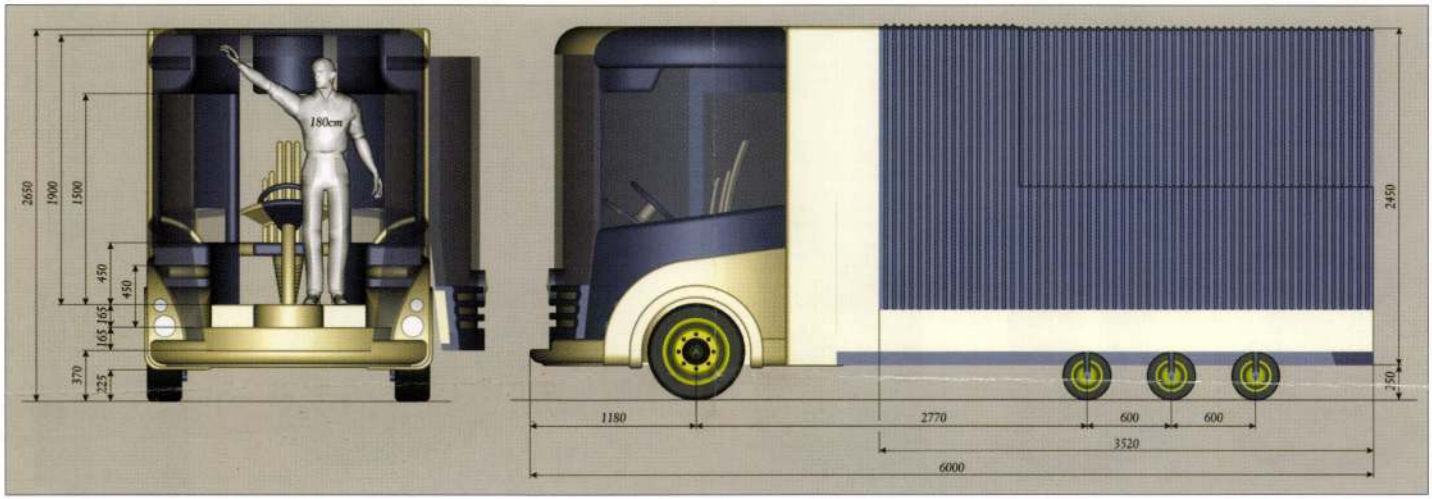

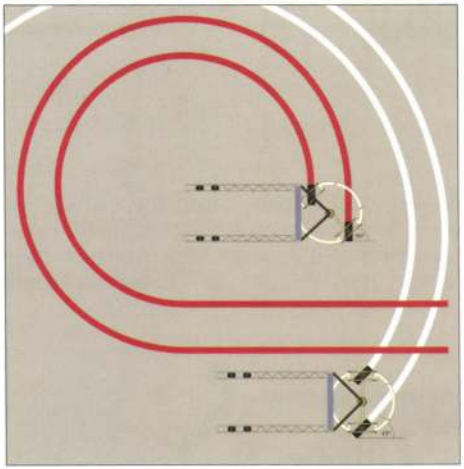

jesen új, innovatív megjelenést tükröző, 3,5 tonnás, cserélhető felépítményű, kommunális jellegű haszongépjárművet kellett tervezni. A cserélhető felépítmény alkalmazásával lehetőség nyílik arra, hogy egy központi beszerzéssel ugyanazon alapmodellt kapják a mentők, tűzoltók, rendőrök, közterületfenntartók stb., és a saját igényüknek megfelelő felépítménnyel lássák el a járművet. Ennek cseréje külső segédeszköz nélkül végezhető a targonca emelőszerkezetéhez hasonló mechanizmussal (a hátsó kerekek kis mérete is ennek köszönhető,

mivel a felépítménytartó szerkezetbe süllyednek a cserekor).

Rendkívül fontos a jármű jó manőverezhetősége, mely egy maximum 6 méteres járműnél a szűk városi utcákon nem könnyű. Ezért az eddigiektől eltérő megoldásra gondoltam. A kormányzás lényege: nemcsak a kerék fordul 45 fokot, hanem a kerekeket tartó tengely is képes 45 fokot elfordulni. Így a teljes kerékfordulás akár 90 fok is lehet, ami közel a felére csökkenti a fordulási sugarat. Célszerű volt tehát a kabint henger formájúvá alakítani: így bármely állapotában ugyanazt a formai összképet mutatja, nincs kaszáló mozgás. Mindezen megfontolás kihatott a beltér kialakítására is. A jármű típusneve (*Ecomog*) a Mercedes két sikermodelljének nevéből keletkezett, mely utal az Econic és az Unimog járművek előnyös tulajdonságainak ötvözésére irányuló szándékra."

(Magyar Iparművészeti Egyetem, ipari formatervező, designmanager szak. Opponens: *Fodor Lóránt* formatervező, témavezető: *Bárkányi Attila* egyetemi tanár és *Stefan Lengyel* tanszékvezető egyetemi tanár, konzulens: *Gerhard Honer* és *Harald Leschke* vezető tervező, Mercedes.)

Fotó: Stunya János

Stunya János: Ecomog haszongépjármű (digitális tervek és modell) / János Stunya: 'Ecomog' industrial vehicle, digital renderings and model

Megmentett műkincsek 2003

Restaurátorok diplomamunkái

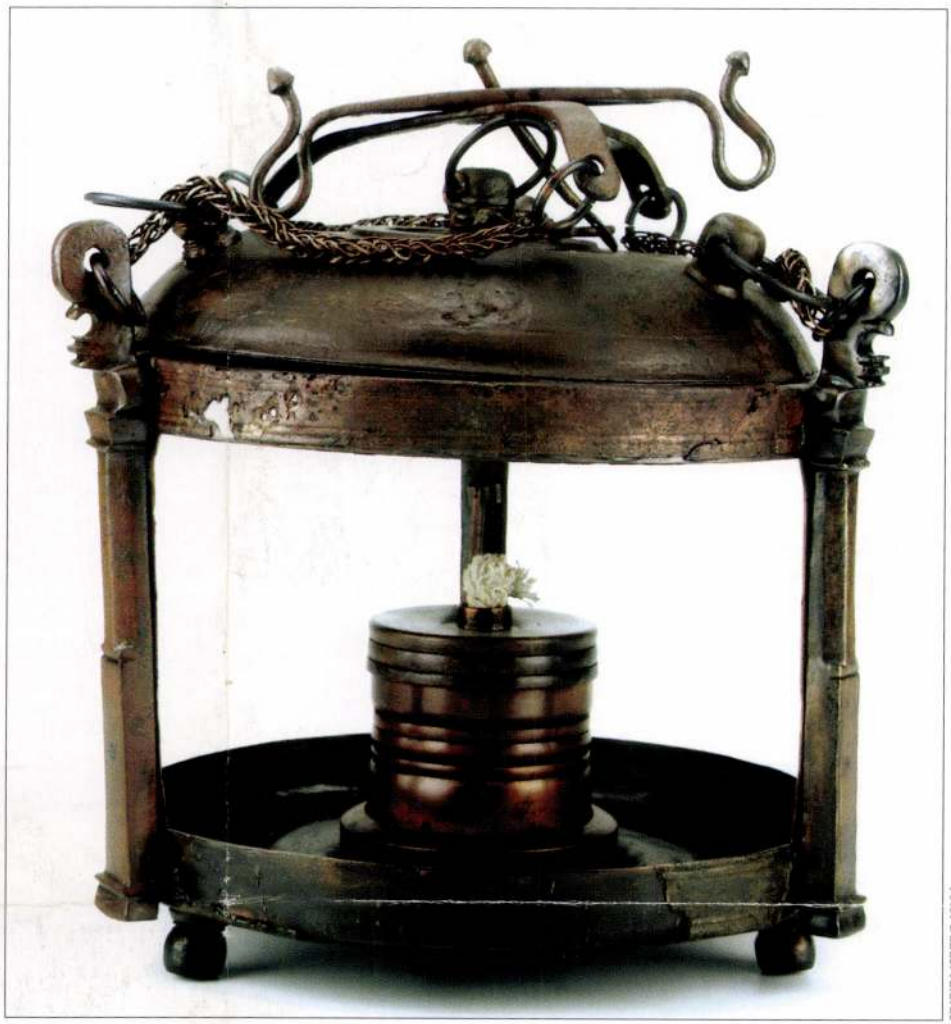
A közelmúltban jelent meg *Restaurátor* címmel (szerkesztő: *Görbe Katalin*) a Magyar Képzőművészeti Egyetem (MKE) Restaurátorképző Intézetének kiadványa, amely a Magyarországon egyedül az MKE-n folyó egyetemi restaurátorképzést kíséri végig a kezdetektől napjainkig. Nemzetközi viszonylatban is igen korán, 1948-ban indult meg az akkor még főiskolán a festőrestaurátor-, majd 1970-ben a szoborrestaurátor- és 1974-ben levelező tagozatként a tárgyrestaurátor-oktatás, 1971-től egyetemi diplomát kapnak a hallgatók, 1999-től biztosított a doktori fokozat megszerzése.

A kötet közli a képzés története során diplomát szerzett festő-, fa- valamint kőszobrász-, fa-bútor, fém-ötvös, papír-bőr, szilikát- és textil-bőr restaurátorok névsorát, továbbá restaurátorművész, képzőművész és természettudományos oktatók portréit a restaurátorképzés

Laterna restaurálás előtt és után. Restaurátor: Péter Attila / Lantern before and after restoration, restored by Attila Péter
római, Kr. u. 2. század, lámpa 17 cm, függesztővel 31 cm (Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest)

Fotó: Nyíri Gábor

Fotó: Dabasi András

STUDYA Jáim

Stundenmacher

Kristof

Dräs (?)

Albrich Herm

290.-

. Jek

Európa film könyv-
és lap terjesztő kiadó.
kiadóhivatalának

Budapest
V ker Rothermere utca 12.
III. 2.

Standenmacher

Janos

órás (2)

Albrich Henn

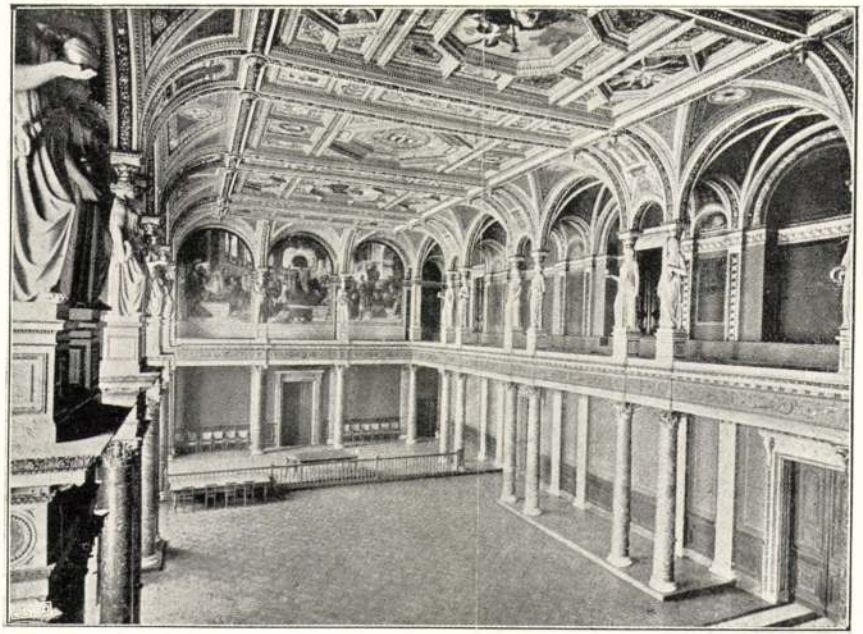
290.-

Stüler Frigyes

41

MAGYAR MŰVÉSZET
1929. 368

Nagyterem.

Schüler Fragen dazu

A heti ülések terme.

Díszlet tervek, vázlatok

Schüler Friggeråget

A lépcsőfeljárat.

Dívald Adad palotája

Schüler Fritzes Heft

Stüber Fuggs

ejnlein

und

Divald 1927

147,

148. f.

BUDAPEST
19 43. VI. 11.

FRATELLI DEISINGER

KÁVÉ-, TEA-, GYARMATÁRU BEHOZATAL
IV. FERENCIEK TERE 1 TEL. 183-332
II. MARGIT-KÖRÚT 38/B TEL. 155-273
V. SZENT ISTVÁN-KÖRÚT 16 TEL. 121-396
XI. HORTHY MIKLÓS-ÚT 41 TEL. 258-222

IDEIGLENES JEGYZÉK

NAGYMÉLTÓSÁGU
MÉLTÓSÁGOS
NAGYSÁGOS

Dr. Szendrényi Gyula gyümölcsös
Lápmuzsaj pé 16. ½ i.

3/7.	id	Lilke.	Cseresznye.	10·92	3	2·76
2/7.	-"-	-"-	Fortunalma.	10·92	2	1·84
3/7.	-"-	-"-	Szőlőnye.	10·92	3	2·76
						49·68

Stüler Friedrich

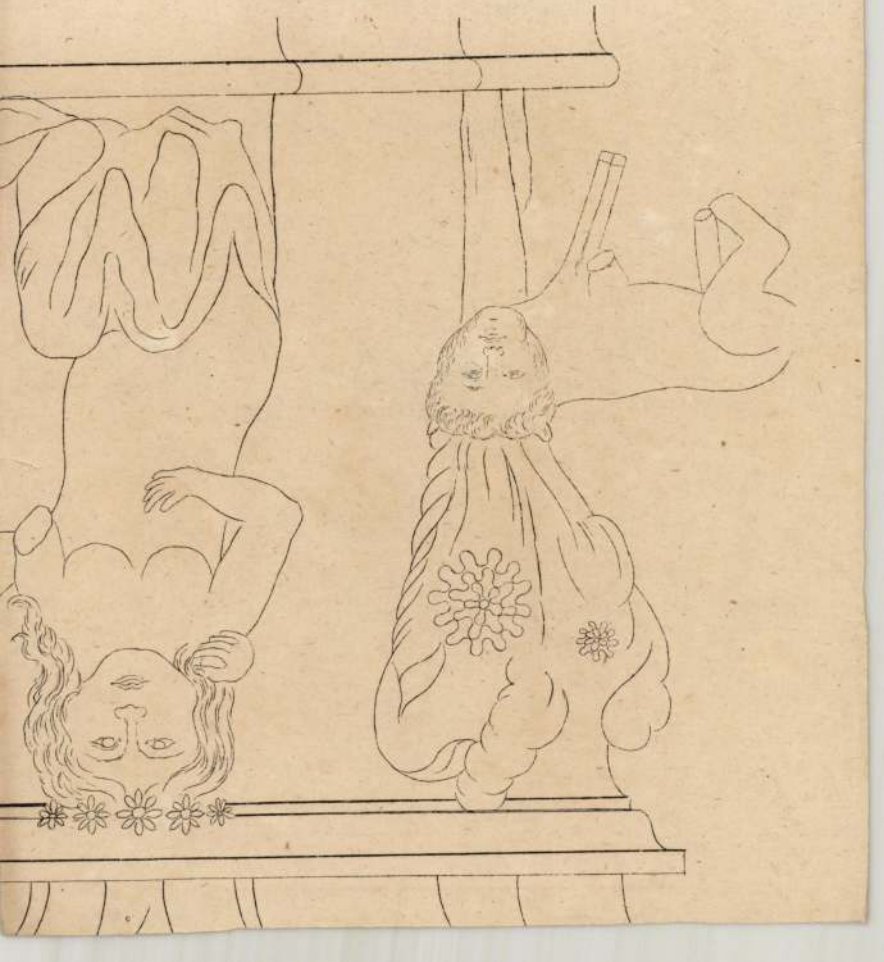
építész

1800 – 1865

Lrod

2

Kismedlen 11. l.

Stüler, August

Lód

Pasteiner

A műemlékek tört
196. l.

A megrémült önkéntes akkor vette észre, hogy az egyik keztyüjén a gombot nyitva felejtette.

(Krausz Simi diákkoráből.) Krausz Simon már fiatal korában tanujelét adta, hogy pénzügyi zseni szunnyad benne. Az alkotmány-utcai felső kereskedelmi iskolába járt és ott a többi diák csodálkozására korlátlan hitele volt a pedellusnál uzsonnák irányában. Megtörtént, hogy Krausz Simi száz koronával tartozott sóskifliért, de a pedellus csak tovább hitelezett. Ennek a titka pedig a következő volt: Ha Simi husz vagy harminc koronához jutott, odaadta az iskolaszolgának:

— Itt van törlesztés, de a tőke marad.

Vagyis a törlesztést tulajdonképpen borravalónak, kamatnak adta.

(A Tátrában.) Később is hires volt Krausz Simon legendás borravalóiról. Mikor Tátrafüreden üdült, száz koronát adott a pincéreknek minden étkezésnél. Abból az időtájból maradt fönn a következő tréfa: A szálloda előtt álltak hosszu sorban a fiákkerek. Ha valaki ki akart rándulni a Csorba-tóhoz, a kocsisok

Stüler Ágost

M. Tud. Akadémia.

Lód

Bierbauer Virgil:

A épitészet. Magyar

Müvelödéstörténet.

V. k. Bp. é. n. 578. l.

HELYSÉG

Bpest.

VÁRMEGYE

SZAKCSOPORT

Szobrok.

KOR

1886.

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HEL

M. (

MESTER

Szèc

ŐRZÉSI HELYISÉG

Városmajor u. 31. 32.

TULAJDONOS

Kozkertje

MÉRET

SZEMÉLYI VONAT

TÁRGY

Mayer Ferenc.

EGYEB ADAT

MILYEN KÉP VAN RÓLA?

Stüler

Vas. Ujs. 1869. 133 l.

** *(Az akadémia égésének alkalmából)* az épitkezési bizottmány megbizatott annak megvizsgálásával, vajjon az épitkezési rendszabályok szerint épittetett-e? A bizottmány oda nyilatkozik, hogy a tető egyáltalán igen tűzveszélyes, miért is a harmadik emeletben levő Eszterházy képtár és a képzőművészek csarnoka folytonos veszélynek van kitéve, a bizottmány ugyan már 1865-ben is hasonló értelmü jelentést tett és a pestvárosi tanács el is rendelte, hogy a veszélyes válaszfalak tűzbiztos falazat által helyesittessenek, de a rendelet nem teljesittetett. Az épitk. bizottmány most azt ajánlja, hogy a képtár helyiségeinek teteje mindenütt tűzbiztos falak által választassék el a födélzettől, s az erre vonatkozó tervek terjesztessenek elő. Ha e tervek elfogadtatnak és a változtatás megtörténik, akkor az eddigi válaszfalak is megmaradhatnak, addig azonban tanácsosnak tartja a bizottmány, hogy a képek más biztosabb helyiségekbe tétessenek át.

(Tüz volt 1869 elején.)

További adatokat a tüzre vonatkozólag lásd 7/61 iktsz. cs. mappájában

Császár, pl

540

Stüler

** *(Az Eszterházy-képtárt)*, mely most fővárosunk legnagyobb müvészi nevezetességét képezi, az akademia palotája felső termeiben e hó 12-kén megnyitották s bár teljesen rendezve még nincs, nehány napig nyitva lesz a közönség szemléletére. A második emeleti folyosó jobb oldalán van a képtárba a bejárat, mely fölött az Eszterházy-család czimere diszlik. A termek, többnyire felső világitással, képtárnak nagyon alkalmasak s csinosan is vannak diszitve, a falak meggyszin, a boltozatok világos festéssel Külön-külön termekben vannak a spanyol, olasz és németalföldi iskola terméke', s e termek az akademia palotája homlokzatának két emeletét foglalják el, melyekbe pompás szürke márvány lépcsőzet vezet. E képtár oly kincse most Pestnek, mely a müvészi nevezetességek tekintetében is egy rangra emelni segiti a külföld legnevezetesebb városaival.

Vas. Ujs. 1865
652. l

a csak tövist termő pálya közepén, vagy a kenyérkereset gondjaitól nyomatva, lealacsonyítani a szent művészetet s kőfaragó napszámosként áttengetni a reményvesztett életet.

Ily szomorú körülmények között oázként tűnik fel az elcsüggedt művész vándornak, a művészeti segélyező egylet (!) pártfogolása, melyet elérhetni semmi fáradtságot nem kímél, hogy útját megkönnyebbítve s a bizalomtól élesztve tovább és tovább folytathassa.

Én vagyok egyike azon első szerencséseknek, kik szerény kísérleteik által magokra vonták az Egy-

István gróf szoborbizottságban való részvételre. (Lt. 1862—52.) Ugyanez év január 1-én a Társulat sajnálkozó átirattal fordul az Akadémiához, hogy székházának megépítését nem magyar művészre bízták.

«Vajha ne kerestük volna idegen földön azt, amit talán a haza földén, a nemzet kebelében és hasonló mértékben feltalálhatunk, ha ezáltal hazai művészetünket emelhetjük s ha saját szellemi ügyünk iránti ezen tartozásunknak magasabb tekinteteket (ha vannak ilyenek) feláldozni nem vagyunk kénytelenek.»

(Mint ismeretes, a megbízást a berlini *Stüler* kapta meg, a müncheni Klenze, a bécsi Ferstel, a magyar Szkalnitzky és az ugyancsak magyar, együtt pályázó Henszlmann, Gerster és Frey tervei ellenében, kik közül a Társulat bírálóbizottsága (Feszl, Weber, Kauser) 1861 június 1-i ülésén az utóbbiakat ajánlotta az Akadémiának.)

Stüler Ágost Frigyes

archéje Blumberg Lajos
rajza után vésve

Emlékkönyv a Magyar
Akadémia palotájának
megnyitási ünnepélyéről. Pest 1865.
12. l. után

A palota tervrajza

u. o. 17 – 19. l.

Fenti életrajza

u. o. 20. l.

Stüler, Friedrich August

(1800 – 1865)

Irod
=
Barát – Eber – Takács

A művészet története.
II. k. Európa művészete
Bpo. 1934. 345. l.

finomságát, civilizált igényességét megőrzött magyar közönségnek, hogy igenis van oka és alapja annak, ha a zsurnalisztika nyilvánulásai terén itt-ott kifogásolni valót talál és visszakivánja a régi, békebeli, hires dicsőséges magyar ujságirás szellemét.

Sok évtizedes barátságban, testvériségben velem együtt működő és küzködő ujságirótársaim elé állva, szerényen, lehajtott fővel a pálya harmincadik évfordulójának határkövénél, megindultsággal idézem föl velük együtt a régi, szép időket, amelyek nemcsak azért szépek és boldogitók, mert már letüntek, s csak emlékeinkben élnek tovább, hanem mert ma már történelmivé lett hátteréül szolgálnak a magyar hivatásos ujságirás egykori nagyságának, fejlettségének, a világ bármely részének sajtójával vetekedő szinvonalának. Visszaidézem a felejthetetlen multat, boldog Nagy-Magyarország gyönyörü epoháit, amikor még igazi disz és büszkeség volt magyar ujságirónak lenni, amikor még a zsurnalisztika oly piedesztálon tartotta a tehetségben és rangban felemelkedett tekintélyeket, hogy a miniszterek nem tegezték le a parlament folyosóin az ujságirókat, amikor még igazán tiszta és

Vas. Ujs. 1865.

A magyar tud. akademia az uj palotaban.

A m. tud. akademia palotájának megnyitási ünnepélye méltó prolog gyanánt képezte elsejét a fényes királyi napoknak Budapesten.

A magyar tudományos akadémia ez idei nagygyülése, egyuttal megnyitási napja is volt az uj palotának.

Decz. 11-én történt elöször, hogy a tudománynak ez ünnepét azon palota sugárzó csarnokaiban ülték meg, melyet a nemzet lelkes áldozatkészsége emelt szellemkincsei öreinek.

E palota, mely legdiszesebb terünk ékességét képezi, be van fejezve s az épület nemes arányai a kedvezö térviszonyok folytán, teljes érvényre juthatnak.

A föhomlokzat elött tágas tér nyilik, honnan a szem szabadon legelhet az épitészeti styl szépségein s a gazdag ornamentika érdekes részletein.

A reggeli tiz órára szabott gyülés határidejénél már jóval elöbb a föbemenet szép faragásu tölgyfa-ajtai megnyiltak s ünnepien öltözött, ünneplö közönség özönlött a kettös oszlopsorral diszlö elöcsarnokba, mely nem annyira pompája, mint inkább a fölhasznált anyagok gazdag volta s a szinvegyület által eszközöl gyönyörü benyomást. Az oszlopok szürke salzburgi márványból valók s barnavörös márványtalajon nyugosznak, mig két vége fehér tiroli márványból van faragva. Az elöcsarnokból a diszes lépcsöházba jutunk, mely aranyzott rostélyával kellemesen fejlödik ki a pécsi sötét márványból s elökészíti az embert a nagy terem derült s azért mégis fönséges pompájára.

A karzatokat, melyeken most nagyszámu, diszes hölgykoszoru foglalt helyet, barnavörös márványoszlopok tartják, mig világosb szinü, lapos oszlopok mesterséges márványból, a falak ékességét képezik. A karyatidok, melyeken a terem lapos kupja pihen, fehér márványból valók s gazdagon aranyozott virágfüzérek diszitik a világos szinezetü plafondot. Az ajtók s a fal tövében elnyuló fedések azon hatalmas mahagoni fakoczkákból készültek, melyet a Vasárnapi Ujság egyik hü olvasója s munkatársa, László Károly hazánkfia küldött Mexikóból.

E teremben tartották meg az ünnepélyes gyülést.

Gróf *Dessewffy* Emil, ki öt évvel ezelött kibocsátott s a nemzethez intézett szózata által adta az elsö lendületet a már most teljes szépségben befejezett diszépülethez s ki a legnagyobb erélylyel, az akadályok nagy tömegét legyözve, az általa inditványozott eszme valósitásán éjjel-nappal fáradozott: fájdalom, megtört egészsége miatt nem elnökölhetett a mai gyülésben. Az alelnök, b. *Eötvös* József, ki helyette vezeté a gyülést, a köztiszteletü elnök távolléte fölötti általános sajnálkozást melegen és ékesszólóan fejezé ki.

Erre következett az üdvözlö „szózat“, melylyel gr. *Dessewffy* szent-mihályi jószágából fordul az akademiához s melyet b. *Vay Miklós* olvasott fel. E „szózat“, meleg érzései s gondolatgazdagsága által mély benyomást gyakorolt a jelenvoltakra, kik szivböl kivántak egészséget a beteg elnöknek s öt zajosan élteték. Utána *Arany János*, az akademia titkára, adta elö az akademia mult évi müködésének történetét, megható szavakkal áldozván az akademia elhunyt tagjai emlékezetének is. Ezt követé b. *Eötvös* emlékbeszéde *Szalay László* fölött, melyben érczoszlopnál szebb emléket emelt a jeles iró, a kitünö történésznek s államférfinak, a barát a barátnak. Végre *Toldy Ferencz*, az akademia egyik legrégibb s érdemekben gazdag tagja, a magyar irodalomnak a nemzeti életre való befolyásáról tartott egy, irodalomtörténeti adatokkal gazdagon illusztrált nagyérdekü elöadást.

A m. tud. akademia palotájának diszterme. — (*Haske* rajza.) — A megnyitási ünnepély 1865. decz. 11.

Az ünnepélyt — vidám, elmés pohárköszöntésekkel füszerzett lakoma zárta be.

A diszterem ez ünnepélyes alkalommal diszes nemzeti ruhába öltözött közönséggel telt meg. A földszint egyik emeltebb részén ültek az akademia tagjai. Jelen volt többi között az ország bibornok primása, Lonovics és Bartakovics érsekek, Paitler váczi püspök, Mailáth György kanczellár, b. Sina Simon, gr. Károlyi István és György, gr. Apponyi György s az igazgató tanács több tagja, káptalanok, városok, iskolák s külföldi tud. intézetek képviselöi, a magyar felsö- és alsóház számos tagja stb.

Szóval: a tudománynak épült házat méltó diszszel és fénynyel avatta fel a nemzet. Legyen rajta az ég áldása!

féliven; kiadta dr. Lőw Henrik, szerkeszté Bangya János. Szept. 1-től az előfizetők a Wigand által kiadott „Pressburger Zeitung"-ot kapták kárpótlásul.

(Der Ungar (Klein). 1848. II. 1051 — Der emancipirte Satanas. 1848. 9. Lief. 7. l. — Pressburger Zeitung. 1848. II. 345. 355. l.)

„*Volksfreund,*" politikai néplap. A magyar kormány által segélyeztetve 1848. jun. havától az év végeig járt hetenkint egy szám 4-rétben Pesten, szerkesztette Czigler. 1848 végén szét küldetett belőle a pesti póstán 80 példány.

(Közlöny. 1848. II. 818. — Kossuth Hirlapja. 1848. 587. — Pressburger Zeitung. 1849. I. 103. l.)

„*Der Serbe,*" politikai lap 1848. második felében jelent meg Karlovitzon és a magyar elemnek kérlelhetlen ellensége volt.

(Der Ungar (Zerffi). 1848. 68. l.)

„*Der Pester Courier.* Zeitschriftliches Organ für Politik und Belletristik"; szerkesztette Philippovics Simon, kiadta és nyomtatta Kozma Vazul Pesten. — Különösen szerették ezt az osztrák katonatisztek olvasni, mert az alföldi hadi események felől jól volt értesülve. — Megjelent 1849. febr. 6-tól ap. 20-ig, hétfőt kivéve, naponkint egy iv 4-rétben; összesen 63 szám, 504 lap. Ára félévre helyben 6 ft. 30 kr., póstán küldve 8 ft. p. p.

(Scenen und Bilder aus dem ungar. Revolutionskriege. Pest, 1850. 188. l.)

„*Der 14 te April,*" politikai napilap; alapitotta Hazai 1849. april végén, kiadta Lukács László Pesten. Horárik volt e lap főmunkatársa; mindkettő vörös republikánus, sőt communista volt, de a tehetséget egyiktől sem lehet megtagadni. Minden száma egy kis hadjáratot képviselt a magát köztársaságinak nyilvánitott kormány ellen; a „Márczius"-nak legmeghittebb szövetségese volt. Jelmondata volt: félelem nélkül és hiven.

Megjelent a „Márczius 15-ke" alakjában, hetenkint hatszor reggel egy kis iven egész rétben; ára juniustól az év végeig helyben 5 ft., póstán küldve 6 ft., egy hóra helyben 1 ft. p. p. Megszünt az osztrákoknak Pestre történt második bevonulásakor 1849. julius hóban.

(Pester Zeitung. 1849. I. 5666. l. — Levitschnigg: Kossuth und seine Bannerschaft. I. 25. 134. II. 294. 295. — Pressburger Zeitung. 1849. I 668. II. 714. 770. — Scenen und Bilder aus dem ungarischen Revolutionskriege. Pest, 1850. 189. l.)

„*Freiheitsbote.*" Mauksch B. szerkesztette Szegeden 1849. jul. második felében; jó hatással működött az e vidéken lakó németajku közönség felvilágositására. Hetenkint hatszor jelent meg; ára félévre helyben 5 ft., póstán 5 ft. 30 kr. p. p.

(Közlöny. 1849. II. 600. l.)

„*Allgemeine Zeitung von und für Ungarn,*" szerkesztette Pusztay Sándor. Megjelent Pozsonyban 1849. szept. 1-től az év végeig hetenkint hatszor nagy 4-rét féliven; ára félévre helyben 6 ft., póstán mindennap küldve 7 ft. 30 kr., négyszer küldve 6 ft. 24 kr. p. p.

(Pressburger Zeitung. 1849. II. 840. 1300 l.)

„*Allgemeine Pest-Ofner Zeitung.*" Ezen politikai napilap megjelent 1849. julius első felében Budán.

(Pressburger Zeitung. 1849. II. 738. — Adlerstein: Die letzten zwei Jahre Ungarns. Wien, 1850. II. 186. l.)

„*Semliner Blätter,*" politikai lap, mely 1849. máj.—jun. folytán Zimonyban adatott ki.

(Pressburger Zeitung. 1849. I. 519. l.)

„*Südslavische Zeitung,*" politikai napilap, mely az oktroyált alkotmány ellen folytonos ellenzéket képezett és Zágrábban jelent meg 1849-ben egész éven át.

(Közlöny. 1849. I. 371. Pressburger Zeitung. 1849. I. 169. II. 722. 827. 1198. l.)

„*Der Südungar,*" szépirodalmi és társadalmi lap, szabadelvüleg szerkeszté Wachtel Dávid tr., nyomtatta Hazay Viktor Temesvárott. Megjelent 1848. október 3-tól minden kedden, csütörtökön és szombaton 4-rét fél vagy egész iven; előfizetési ára negyedévre helyben 1 ft. 36 kr., póstán küldve 2 ft. 8 kr. p. p. A bekövetkezett ostromállapot miatt csak nehány szám jelenhetett meg belőle.

(Der Ungar (Klein). 1848. II. 3034. 3221. — Der Ungar (Zerffi). 1848. 120. l.)

„*Der katholische Christ.*" Néplap, kiadták és szerkesztették Nogall János és Krotky József Budán. — Megjelent hetenkint egyszer 4-rétben féliven. E lap (távol minden politikától) főiránya: a családi erkölcs és polgári erény élesztése. 1848. jul.—decz.; 1849. jan.—apr. végeig; ekkor a 18. sz. volt az utolsó. Október hóban ujra kezdte pályáját; ára negyedévre 30 kr. p. p.

(Pressburger Zeitung. 1849. I. 197. II. 233. — Pester Zeitung. 1849. I. 5269. — Danielik: Magyar irók. II. 228. — Honi irod. Hirdető. 1848. 23. l.) (Folyt. köv.)

Szinnyei József.

A holdban.

Jer, szives olvasó, rázd le pillanatra saruidról a föld porát, hagyd ide kis időre e rögös sártekét minden hozzátapadt nyomorusággal s a rajta élő hétköznapi lények kicsinyes évődéseivel együtt s emelkedjél föl velem a — holdba.

Csalódol azonban, ha azt várod, hogy ottmulatásunk alatt akár az elvont okoskodás szürke szemüvegén, akár a féktelen képzelet csalóka fátyolán keresztül tekintendjük az ottani dolgokat.

Mi ezuttal is az egyszerü *igazság,* a reális *való* után törekszünk.

Soha pedig semmi nem ártott és nem árt annyira az igazság és való utáni törekvésben, mint egyfelől a rideg elvont okoskodás csökönyös agyafurtságai, másfelől az üres képzelet „képtelen" agyrémei.

Ily rosz ciceronékra soha se fogjuk bizni magunkat.

Egyedül a *tudomány,* a létezőn és csalhatlan tapasztalaton alapuló *természettudomány* azon kalauz, kinek *kizárólag* az igazságért lobogó zászlaja után bizton indulhatunk.

Aligha nyert valaha tudományos elmélet fényesebb igazolást a tapasztalat részéről, mint a nagy csillagász és mathematikus, *Laplace* által a század elején felállitott, a *naprendszer képződését* magyarázó elmélet. Szerinte, mint tudjuk, kezdetben *egyetlen* roppant tömege létezett az ős anyagoknak (elemeknek), és pedig gáznemü alakban, a honnan lassankinti megsürüdés következtében váltak le egyenkint a külön égitestek. Ezen elméletből, melyhez utána csatlakoztak a kor legkiválóbb tudósai, önként következik, miszerint a napnak, bolygóknak és holdaknak, szóval, *az összes naprendszer világtesteinek ugyanazon ősanyagokból, ugyanazon elemekből kell állniok.* Nagyban emelték Laplace e nézetének valószinüségét azon eredmények, mikhez azóta a földet nagy mennyiségben meglátogató *lebkövek* (meteorok) szorgos vegytani vizsgálatai vezettek. Ezekből ugyanis kitünt, hogy e lebkövekben *egyetlen* oly anyagot sem lehetett fölfedezni, mely földünk jól ismert elemei között is helyet nem foglalna. Miután pedig (a mint ezt 1802-ben *Chladni* először kimutatta) most már kétségtelen, hogy a lebkövek sem földi eredetü, sem a hold vulkánjaiból alálhulló, hanem inkább — daczára csekély térfogatuknak — bolygók gyanánt a nap körül keringő *önálló* égitestek: *tényszerü* bizonyitékait birjuk ezekben is naprendszerünk elemi azonosságának. A már eddig is ily nagy valószinüségnek örvendő elméletet határozott tudattá emelték *Kirchoff* és *Bunsen*-nek nehány év előtt tett nagyszerü fölfedezései, kik *a nap szinképének elemzése* (Spectralanalyse) folytán tapasztalatilag kimutaták a naprendszer (sőt tán az egész mindenség) testeinek anyagi egységét.

A világtesteknek *elemi anyagaikban* való ezen azonosságából korántsem következik azonban azok *alakzati* azonossága is. Hisz tudjuk a vegytanból, hogy ugyanazon elemek, csak kissé megváltoztatott vegyarányban is, mily egészen különböző összeköttetéseket eredményeznek! Igen valószinü tehát, sőt *bizonyos,* hogy a külön égitesteken is ugyanazon elemek különféle, egymástól tökéletesen eltérő összeköttetésekben jőnek elő. Ide mutatnak a világtesteknek egymástól tetemesen különböző sürüségei is, ugy hogy például Saturnuson ugyanazon elemeknek egészen más arányban kell vegyileg összekötve lenniök, mint a *tizszerte sürübb* Mercuron.

Bár tehát napról napra tökélyesbülő távcsöveink segedelmével az égitesteknek, s kivált a hozzánk legközelebb eső *hold*nak felületét, sőt a rajta található nagyobb tárgyak alakját többékevésbbé tisztán szem elé állithatjuk (egy, a bécsi Sz. István templomához hasonló nagyságu testet a hold felületén ma már tisztán ki lehet venni): mindazáltal belső lényegük s összetételük minősége még eddig ki nem puhatoltathatott s igy földünk anyagi szerkezetével sem hasonlittathatott össze.

A mit azonban egyebek közt *egész bizonyossággal* tudunk, az, hogy a *nehezülés* (gravitatio) az egész naprendszerre nézve, sőt azon jóval tul is, az észleletünknek hozzáférhető egész térben *mindenütt egy és ugyanaz;* hogy befolyása alól semmi anyagilag létező magát ki nem vonhatja s hogy habár egyéb erők létezése gondolható is, mik a gravitatio *mellett,* de semmiképen olyaké, mik *ellene* működhetnének.

Szintoly bizonyosan tudjuk, hogy a *fény,* tekintve akár keletkezése és terjedése módját, akár egyéb viszonyait, mindenütt ugyanaz; hogy törési, elhajlási, visszaverődési törvényei *általános* törvények.

Már csak a felhozottak tudata elégséges arra nézve, hogy vonatkoztatva azokat különleg a holdra, meghatározhassuk annak mozgási törvényeit, vonzó erejét, esési magasságát, évei, nappalai és éjszakái tartamát, a rajta észlelhető láttani viszonyokat, a napnak, földnek s a többi világtesteknek egén való helyzetét, egymáshozi állását, fölkelési és lenyugvási helyét és idejét. A fénytani törvényekből tudjuk azt is, miszerint *a hold nélkülözi a légkört* s hogy ennek következtében *örök szárazság és némaságra van kárhoztatva.* Sokkal távolabb eső világtesteken ugyanis, mint például a Marson vagy Jupiteren, azonnal elárulja magát a légkör jelenléte a környi részekre eső tájak homálya s egyéb körülményeknél fogva. A Venus légkörének *sürüsége* is meghatározható; ugy viszonylik az a földéhez, mint 6:5. — Ha már 10 és 100 millió mérföldnyi távolságokra lehet ilynemü észleleteket tenni, miért ne lehetne a hozzánk csak 50,000 mérföldre eső holdon a levegőnek bármi csekély nyomait is fölfedezni? *Egyetlen* a holdból felénk lövelő, vagy a mellett elhaladó fénysugár sem szenved törést vagy gyengülést, a mi nem történhetnék, ha ott a miénkhez csak távolról is hasonló levegő volna. *Bessel* szerint, ki erre nézve a legtüzetesebb vizsgálatokat tette, ha van is a holdon valami levegőhöz hasonló, az sürüségére nézve legfölebb $^1/_{968}$-ad részét tenné a mi légkörünknek. Pedig mi rögtön megfulladnánk, ha levegőnk csak felényire ritkulna is. — Hogy a légkör föltétele a viz jelenlétének, nem szorul hosszas magyarázatra. A holdon nem lehet viz, mert nincs légköre. A netalán valaha jelen volt ős vizek rég elpárologtak épen a levegő hiánya miatt, mely nem köthette meg a gőzöket, nem adhatott uj meg uj csapadékokat. — A légkör nemlétéből következik az is, hogy a holdon rideg ellentétben állnak egymással fény és árny; egyikből a másikba való lassankénti átmenetelnek nincs ott helye. A nappal vakitó világát rögtön követi ott az éj fekete homálya.

Már a mondottakból is meggyőződhetünk, hogy *földi lény a holdban meg nem birna élni.* Megfulladnánk, megvakulnánk, megfagynánk vagy eltikkadnánk s szomjan vesznénk odahelyeztetésünk első perczeiben, ha — minderre ráérnénk; az első helyen emlitett halálnem mindjárt az első pillanatban véget vetne életünknek, ugy hogy a többieknek nem volna már hatalmuk fölöttünk.

Mindezekből azonban ne következtessük, hogy a holdnak föltétlenül lakhatlannak kelljen lennie. Hisz nem látjuk-e, mily végtelenül különböző föltételek alatt élnek az egyes fajok e földön is? . . . A hal, a madár, az emlős, a bélféreg: egyik sem cserélhetné föl veszte nélkül lakhelyét a másikéval. Magasra fel, az óriási Andesek legmagasb ormait messzire túlhaladó regiókba emelkedik az amerikai kondor, — mig a drága gyöngykagyló, a becses kláris és osztriga az Oceánok feneketlen mélyeit népesitik. . . . . Ha az élet már ugyanazon *egy* világtesten is ily különböző föltételek mellett nyilvánul, mennyivel inkább föl lehet ezt tenni *külön* égitestekre nézve, miket oly roppant térek választanak el egymástól s melyeknek lényei soha egymással érintkezésbe jőni nincsenek hivatva! — Ha mi, hivatkozva azon tetemes különbségekre, mik földünk és a hold viszonyai közt léteznek, tagadjuk a hold-lakók lételét: nem szintannyi joggal vonhatná-e kétségbe a hal a szárazon élő állatok létezését? . . . . Azok, kik a hold élő lényeit, épitményeit vagy egyéb műtárgyait távcsövön át fölfedezni még mindeddig hiában törekedvén, *ezért* kétkednek a hold lakhatóságában, nem eléggé veszik számba a viszonyok azon roppant különbségét, mely létez földünk és annak mellékbolygója közt. Nem igen valószinü-e, hogy a hold lakói sokkal kisebbek, hogy a felszin ridegségénél fogva lakhelyeik sokkal rejtettebbek, semhogy eddigelé föllelhetők lettek volna? . . . . S a mi illeti az épitményeket, vegyük fontolóra a körülményeket, mik ilyesmik előállitására inditanak. Házak épitésére az időjárás szeszélyei (légköri viszonyok), utak s egyéb közlekedési eszközök készitésére földünk vonzereje késztetnek bennünket, mely ha — mint a holdé — hatszor csekélyebb volna, szintoly kevéssé volna szükségünk utakra és hidakra, mint a levegőben repülő madárnak. Átalában a hold és föld lakóinak igényei és szükségletei közt semmi közösség, semmi hasonlatosság nem létezhet s igy az elsőbbiek tevékenysége is — ha ugyan indittatva vannak ilyennek kifejtésére — egészen más alakban fog nyilatkozni, mint mi ezt földünkön észlelni megszoktuk. (Vége követk.) *Berky Gusztáv.*

*

Kilencven éves a Magyar Tudományos Akadémia palotája

Az 1825. november 3-án alapított Akadémia akkori nevén: M. Tudós Társaság, 1831-ben kezdte el tudományos működését. Előbb a dunaparti Deron-házban, majd 1833-tól az Urak utcája (mai Petőfi u.) 3. sz. alatti Károlyi—Trattner-féle palota I. emeletén bérelt szobákban tartotta üléseit, s nyitotta meg, 1844 decemberében pár ezer kötetből álló könyvtárát, akkor még csak az akadémikusok használatára. Ott írta Vörösmarty egyik legnagyszerűbb versét: *Gondolatok a könyvtárban* — s éppen e megnyitó alkalmából.

A szabadságharc leverése után néhány esztendővel országos mozgalom indult az *Akadémia saját háza* felépítésére, s már 1856-ban foglalkoztak e tervvel, de még a Nemzeti Múzeum telkének belső felére tervezték, kérték is rá az engedélyt Albrecht »főherceg« csász. kir. kormányzótól. A toldalék-építkezés, a múzeumi épülethez ragasztás tervét a helytartóság visszautasította. Ezután jutott az Akadémia mai telkéhez, a főváros adományából. A gyűjtési és építés-előkészítő bizottság tagjai: *Eötvös* József másodsodelnök, *Deák* Ferenc és *Károlyi* György, *Széchenyi* egyik alapítótársa voltak. A gyűjtés 1859 őszén indult meg és alig fél év múlva már jelenti *Desseffy* elnök, hogy a szétküldött 1050 gyűjtőívből ugyan alig egyhatodrész jött még vissza, s már is több mint negyedmillió forint gyűlt össze! Erdélyből még olyanok is küldtek, akik ívet sem kaptak. A korábbi alapítványokból ezt a pénz még százezer forinttal megtoldották és így kezdtek az építkezéshez. Tervet kértek *Henszlmann* Imrétől, *Ybl* Miklóstól és a bécsi híres *Ferstel* építésztől, de valamennyiök terve csúcsíves, kevésbé praktikus stílusú volt. Az utasítás szerint mind három emeletre tervezték, fönt a képtárnak alkalmas helyiségekkel.

Eszterházy Pál, a volt 1848-i külügyminiszter az akadémiai elnök baráti unszolására hajlandó volt átengedni letétként az egész bécsi családi képgyűjteményét. Így jutott hazánk a mai Szépművészeti Múzeum úgynevezett törzsanyagához: a fölbecsülhetetlen értékű Raffaelekhez, Tizianokhoz, Murillókhoz, Correggiókhoz s más kincseinkhez. Ezeket ugyanis majd negyven évig az akadémiai palotában őrizték s az állam megvásárolta Eszterházytól.

Felépül a palota

A kevésbé sikerült gótstílű tervek helyett aztán Berlin legnagyobb építészétől: *Stüler* Frigyestől kértek rajzokat s az ő szerencsésebb beosztású, tömeghatásában is impozánsabb tervét fogadták el, északolasz reneszánsz-stílusban. Ez persze elégedetlenséget keltett hazai művészeink közt s csak akkor csillapodtak le a kedélyek, midőn az építkezés kivitelével Ybl bízták meg, Stüler tervei nyomán, az ő ellenőrzésével. Így kezdtek az építéshez 1862 nyarán, a 936 négyzetölnyi területen. A gyűjtés tovább folyt és két év alatt 672 000 forintra ment, de ez még nem volt elég, tehát kiegészítették a régebbi alapítványokból. 1864 végére elkészült a palota és jelenthette a bizottság, hogy az összes költség 934 000 forint s a melléje épített négyemeletes bérház is felépült, közel negyedmillió költségen. Ezt mindjárt bérbe is adták évi 17 000-ért, a palota pincéit raktáraknak adták ki, évi 9000-ért, úgy, hogy a munkák teljes kifizetésére felvett kölcsönnek megvolt a fedezete, különben is tovább folytak a gyűjtések. Nagy adományok is érkeztek, de az igazi adakozó maga a nép volt, *a dolgozó ország filléreiből* épült fel a díszes palota!

A régi hivatali és könyvtári helyiségekből már 1865 februárjában megkezdték az áthurcolkodást a Károlyi—Trattner házból. Ennek a hálátlan munkának a terhe már a január 26-án választott új titoknoknak, *Arany* Jánosnak vállára szakadt, akit viszont épp a grófokból álló igazgatóság egyszerűen kifelejtett a hivatalos *főtitkári* (titoknoksági) *lakásból*, ahová csak két év múlva juthatott *Arany*. Így kellett a nagy költőnek télen-nyáron, fagyos szélben vagy hőségben gyalogolnia a messzi Üllői út melletti Pipa utcából (ma Erkel u.), olykor napjában kétszer, a délutáni ülésekre is. Lakásügyéről írta »*Ártatlan dac*« című pompás versét, melyet azonban csak holta után adott ki fia.

Arany „titoknok úr"

Arany közel 13 éven át volt az akadémiai ügyek legfőbb intézője: 1869-ig mint »titoknok«, aztán lemondásáig, 1877 nyaráig főtitkárként. *Arany* aktáiból tudjuk a palotába való hivatalos átköltözés napját, mert 912. számú iratát így iktatja: »*Vettem a beköltözés napján, márc. 22, 1865.*« — Április 24-re, a kis felolvasóterem megnyitására a sajtó útján hívja a közönséget, a tagokat pedig körlevéllel: »... Vendégek a terem oszlopok által elválasztott részében foglalhatnak helyet.« A kb. 200 ülőhelyes és 100 állóhelyes kisteremben ekkor foglalták el számozott helyeiket a »*halhatatlanok*«, akiknek beosztását maga *Arany* jelölte meg, előkerült térképe szerint. Saját helyét *Jókai* és *Czuczor* széke közé jelölte ki.

Az új palotán még sokáig, évekig volt kisebb-nagyobb pótolni, szépíteni való, mint *Ybl* Miklós és segédje: *Skalniczky* építész 1868-i jelentéseiből tudjuk. Ezekkel az ügyekkel, utalványozásaikkal persze a titoknoknak is volt elég baja.

A teljesen elkészült s *Hunfalvy* Pál könyvtárnok irányításával *könyvtári részében is berendezett* palota ünnepélyes felavatására, dísztermének bemutatására — nagyban készülődtek már 1865 nyarától kezdve. Előbb augusztusra tervezték, a nagygyűlésen, majd *Eötvös* József egyik levele arról tanúskodik, hogy mégsem lenne kívánatos, ha a vendégsereg a féligkész fölépcsőn botorkálna, állványok közt, ezért aztán *a palota ünnepélyes felavatását* elhalasztották a december 7-én kezdődő párnapos nagygyűlésre, mégpedig az utolsó napra: december 11-re.

A palota-ünnepség

A megnyitó ünnepségre nem kisebb ember, mint *Arany fogalmazta a magyar és latin meghívók* szövegét, mint nemrég megtalált kézirata tanúsítja. Több mint 1500 meghívót küldött szét bel- és külföldre, a saját és *Eötvös* másodelnök aláírásával. Az avató ülésre bronz és ezüst *emlékérmet is verettek*, ennek a rajza is Aranytól maradt fenn, a palota egyszerűsített rajzával s másik felén ezzel a felirattal: *Háza megnyitásának emlékéül a M. T. Akadémia.*

Érdekes, hogy az udvari cs. kir. kancelláriához is latin nyelvű meghívót küldet *Arany*, csakhogy a német szót kikerülje... A tagokhoz szóló körlevél, lelkességével és fennköltstílusával, egyike *Arany* legszebb hivatali leveleinek. Azt mondja az új palotáról: »A legmélyebben átérzett hazafiság örök emlékeül, ősz Dunánk partján áll immár fiatal szépségben, de századokra kiható erőben is.« Az építészekkel együtt írja össze a dísztermi férőhelyek számát: 528 a földszinten és 156 a galérián, ezenkívül kb. 150 állóhely. Minthogy az ünnepet az *Eszterházy-képtár megnyitásával* kapcsolták egybe, a felolvasások számát rövidre szabták: az elnöki megnyitó s titoknoki jelentés után *Toldy* Ferenc volt főtitkár nagyobb felolvasása következett: »A magyar irodalom befolyása a nemzet életében«, végül *Eötvös* emlékbeszéde *Szalay* László volt főtitkárról.

A már betegeskedő *Desseffy* elnökkel együtt *Arany* és *Eötvös* oly aprólékosan készítette elő a megnyitást, hogy még az idegen nyelvű feliratokat, útbaigazításokat (dohányzás tiltása stb.) is megszövegezték. A beteg elnök beszédét Eötvös József bevezetője után *Vay* Miklós olvasta fel. *Arany főtitkári jelentése* a kétévi akadémiai munkásságról szólt. Ezután a közönség körüljárt a palotában s megnyitották a világhíres képtárat is.

Gergely Pál

ÚJ MAGYAR MŰVEK a Színjátszók Könyvtárában

A műkedvelő színjátszók műsortárában, a Színjátszók Könyvtárában az utóbbi hónapok folyamán új magyar színművek láttak napvilágot. Örülni kell ennek, hiszen a klasszikusok mellett *(Schiller, Zapolska)* úgy látszik újra megindul a magyar drámaírók kisebb alkotásainak megjelentetése; íróink újból kedvet nyertek az egyre több és jobb műveket igénylő műkedvelőknek is — alkotni.

Gyárfás Miklós *Magyar Amphitryon* című háromképes tréfájával valóban figyelemre érdemes művel ajándékozta meg a fejlettebb színjátszó csoportokat. Ez a tréfa különben oly régi, mint maga a dráma. Gyárfás a görög mitológiabeli »isteni csínytevést« ültette át a XV. századi magyar társadalom környezetébe s jóhumorú, ízes, színpadon is jól csattanó verses magyar vígjátékot formált belőle. Darabjában egy házi istent tartó magyar főurat tréfál meg ugyancsak alaposan a jókedvű diák, Garázda Péter, aki megelevenedett Jupiterként elszereti s magával viszi a főúr feleségét. Gyárfás vígan pergő, szellemes játékát költői szépségű dikció is segíti. A *Magyar Amphitryon* az újabb magyar egyfelvonásos irodalom jelentős értéke.

Ugyancsak romantikus környezetben, a másfél századdal ezelőtti debreceni kollégiumi életben játszódik *Ambrózy* Ágoston zenés játéka: *A debreceni lunátikus*. A történetet Jókaitól kérte kölcsön az író s az ismert elbeszélés ezerszínű és ágú históriáját igyekezett négy képben összefogni. Általában sikerült is Ambrózy vállalkozása: a színmű érdekesen, kellő bonyodalmak közepette mutatja be, hogyan szerezte meg a deli Dallos Ádám, a »lunátikus«, professzora másnak ígért leányát.

A mai témájú kis drámák sajnálatosan nem mondhatók olyan sikerülteknek, mint az előző kettő. *Balázs* Anna komédiája, az *Átkáderezem a családot* meglehetősen leegyszerűsíti az életet. Nem ő az első színpadi szerző, aki azt akarja megmutatni, hogy a levitézlett nagyburzsoázia csodaváró tagjai életrajzhamisításssal igyekeznek elfogadhatóvá »átkáderezni« magukat. Ennyi és nem több Balázs Anna munkája is. Sokkal malibb, őszintébb, a dolgozók életével foglalkozó drámát vártunk a jószemű s tollú írónőtől.

Ságodi József kis vígjátéka, az *Elfoglalt férfi* közelebb áll a műkedvelők és nézőik mindennapi világához. Ságodi arról az egyszerű igazságról akar meggyőzni: érdemes harmonikus családi életet élni s ehhez az kell, hogy a férj gondoljon az otthonával is. A darabban egy Csongor nevű építész feledkezik meg házassági évfordulójukon a feleségének tett ígéretéről s elmarad. Csakhát a feleség megleckézteti, a maga helyett otthagyott kollégával megeszi az ünnepi vacsorát, elmennek az Operába is s a feledékeny férj *egész* életére megkapja a tanulságot. Az ötletet Ságodi ügyesen viszi színre, viszont dialógusai meglehetősen sótlanok.

Figyelmet érdemel a *Színjátszók Könyvtára* szerkesztőinek az a törekvése, hogy ismét új magyar drámák iratásán fáradoznak s minél több mai művet akarnak a műkedvelők kezébe adni. Az *írók* jobban figyelhetnének arra a nagy népnevelő lehetőségre, amely a műkedvelők előadásaiban rejlik s témákban oly gazdag mai életünk bemutatásával többet segíthetnének, a műkedvelők műsorgondjain.

Varga Imre

Az Állami Operaház művészeinek előadása Sztálinvárosban

Hétszáz néző gyönyörködött esütörtökön este az Állami Operaház művészeinek sztálinvárosi »Rigoletto«-előadásában, amelyen Svéd Sándor, Gencsy Sári és Járay József énekelték a főszerepeket. A MÁV szimfonikus zenekart Pless László vezényelte. Az opera szereplőit és a zenekart a sztálinvárosi dolgozók melegen ünnepelték. Az előadást követő vacsorán emlékplakettel ajándékozták meg az együttest.

Dosztojevszkij emlékezete a Szovjetunióban

Dosztojevszkij halálának 75. évfordulója alkalmából jövő év februárjában jelenik meg Dosztojevszkij tíz kötetből álló *összes műveinek* első kötete. Tervbevették az író elbeszéléseinek kiadását is két kötetben. A Szovjet Tudományos Akadémia Gorkij Világirodalmi Intézete Dosztojevszkij alkotásaival foglalkozó *tudományos ülésszakot* tart. Nyílt üléseket tartanak ezzel kapcsolatosan az egyetemek, pedagógiai intézetek és tudományos tanácsok is.

Dosztojevszkijről *történeti és életrajzfilm* készül.

NAPLÓ — DECEMBER 9

M. Sz. Grisko Sztálin-díjas, a Szovjetunió népművésze és A. I. Jurovszkája, az Ukrán SZSZK érdemes művésze, csütörtökön este Zalaegerszegen a járási kultúrházban tartottak nagysikerű hangversenyt.

***

A moszkvai »Tyimirjazev« Mezőgazdasági Akadémia alapításának 90. évfordulóját ünnepli. Az akadémia csupán a szovjet hatalom éveiben 16 000 mezőgazdasági szakembert adott az országnak. Jelenleg négyezer diák és aspiráns tanul a különböző szakokon.

*

Szekszárdon a városi tanács a Népművelési Minisztérium segítségével zeneiskolát szervez. Az új iskolát a hajdani úrikaszinó helyiségeiben helyezik majd el és úgy építik át, hogy a különböző hangszeres oktatások mellett helyet kaphasson a zeneóvoda is.

△

A DEFA színes dokumentumfilmet készít a drezdai képtár megmentett és most Berlinben kiállított világhírű festményeiről. A filmbe beiktatják szovjet filmoperatőrök felvételeit is a festmények restaurálásáról és moszkvai kiállításáról.

⊕

Salgótarjánban megnyílt Nógrád megye első zeneiskolája. A zeneiskolában vonós-, fúvós-, zongora- és énekszakon kezdődik meg az oktatás.

~

Magyar népművelési küldöttség utazott a Német Demokratikus Köztársaságba a mezőgazdasági propaganda munka tanulmányozására.

⊙

David Ojsztrah hatalmas sikerű hegedűversenyt adott Washingtonban.

□

A Kulturny Zsivot című csehszlovák irodalmi újság hosszú cikkben emlékezik meg Vörösmartyról.

Amatőröknek igazi örömet szerez a LABORATÓRIUMI FELSZERELÉS ☆ Ajándékozzon OFOTÉRTTŐL

Az osztrák—magyar zenei kapcsolatokról nyilatkozik Joseph Marx osztrák zenetudós

Joseph *Marx* és Erich *Schenk* osztrák zenetudósok és Anna *Hamsa* énekművésznő — akik a Kultúrkapcsolatok Intézetének vendégeiként tanulmányúton voltak hazánkban — visszautaztak Ausztriába.

Joseph *Marx* világhírű zeneszerző és zenetudós elutazása előtt nyilatkozott az MTI munkatársának:

— Abban a tudatban érkeztem Budapestre, hogy egy nagy világégés szomorú nyomát kell látnom Európa egyik legszebb fővárosában. Ausztriában legalább is ezt híresztelik. Saját szememmel láttam, hogy mi a valóság: *egy gyönyörűen újjáépült város, élénk kultúrélettel.* Nagy öröm volt számomra, hogy találkozhattam régi barátaimmal. *Kodály* Zoltán semmit sem változott azóta, amióta — pár évvel ezelőtt — Bécsben találkoztunk. A mester egészséges és alkot. Kellemesen érintett a találkozás *Kelen* Hugó zeneszerzővel, aki annakidején Bécsben tanult, *Hernádi* Lajos zongoraművésszel, *Szabolcsi* Bencével és *Bartha* Dénessel. Szabolcsi és Bartha zenetudósokat meg is hívtam *Mozart-kongresszusunkra.* Szerencsés véletlen, hogy éppen itt-tartózkodásom idején vendégszerepel Magyarországon *Szerebrjakov* szovjet zongoraművész, akihez szintén régebbi ismeretség fűz. Megismertem a magyar zenei élet vezető személyiségeit. Velük, valamint Erich Schenk professzor, osztrák zenetudós kollégámmal együtt részletesen megbeszéltük *országaink között a zenei kapcsolatok elmélyítésének terveit.*

— Áttanulmányoztam a magyar operatársulatok és hangversenytermek repertoárját. Úgy tapasztalom, hogy jó arányban szerepelnek a játékrendben a klasszikus és a mai szerzők alkotásai. *Jó benyomásaim vannak előadóművészetükről is.* Nagyon tetszett a *Tátrai-vonósnégyes* játéka. Az Operaház *Fidelio* és *Figaro házassága* előadásait láttam. A magyar énekesek kitűnő technikával, nagyon kultúráltan énekelnek, szép hanganyaggal rendelkeznek. Nagyon tetszett a rendezés és a színpadi képek. Ezzel kapcsolatban meg kell jegyeznem, hogy sok nagy színpadon láttam ezeknél az operáknál a rendezés és díszlet szempontjából túlzott, modern kísérletezéseket. Az önök előadásainak értéke éppen abban rejlik, hogy *modernek, mégis művészien tükrözik a mű mondanivalóját* és hűen jelenítik meg a kor hangulatát. Sok az igazi tehetség a fiatal énekes generáció tagjai között. Megfigyeltem több zenekar munkáját is, nagyon pontosan és jól dolgoznak. Ez a kitűnő magyar karmesterek munkájának eredménye.

Joseph Marx, az osztrák zenei élet nesztora végül az osztrák—magyar zenei kapcsolatok terveiről szólt.

— Nagyon hasznosnak tartanám, ha *a jövőben a magyar operai és hangverseny-élet képviseltetné magát Bécsben, az osztrák zene pedig Magyarországon.* Tervbe vettük, hogy *új magyar szerzők műveiből hangversenyt rendezünk Bécsben és ugyanakkor osztrák zeneszerzők műveiből tartanak koncertet Budapesten is.* Most azon dolgozunk, hogy a *Bartók-ünnepségeket* művészi szempontból kellően előkészítsük. A halhatatlan magyar zeneszerzőt az osztrák közönség nagyon kedveli. Az emlékévvel kapcsolatos ünnepségek már megkezdődtek. Így előadtuk már Bartók hat vonósnégyesét egy ciklusban és más zenekari műveit is. Sor kerül minden nagyobb alkotásának bemutatására.

A sztálinvárosi múzeum várostörténeti munkájáról

A sztálinvárosi múzeum abban az érdekes és kiváltságos helyzetben van, hogy a saját városa történeti anyagának feldolgozásához szükséges adatokat, tárgyakat, a város *keletkezésétől kezdve* gyűjti. Az első magyar vaskombinát és szocialista város keletkezése kiemelkedő esemény a magyar történelemben és ezért nem bízhatjuk késői kor tudósaira, hogy egy-egy véletlenül előkerült munkaeszközből, megsárgult brigádnaplóból próbálják kibogozni a kor történetét, az építkezés körülményeit. A sztálinvárosi múzeumban rövid idővel az építkezés megindulása után hozzákezdtek a város életében kiemelkedő események emlékanyagának összegyűjtéséhez.

A jelenlegi helytörténeti kiállítás is főként a szocialista építéssel foglalkozik. Ez a kiállítás merőben új dolog; múzeumainkban ezelőtt csak a régmúlt korok emlékeivel találkozhattak a látogatók. *A jelenkor múzeumban való bemutatásával — ebben a formában — Sztálinvárosban kísérleteztek először.* Nagy és új feladat ez, amellyel a sztálinvárosi múzeum dolgozói egymaguk nem tudtak volna megbirkózni Sztálinváros egyszerű és neves építőinek, dolgozóinak segítsége nélkül. Így például, igen sok értékes adatot kaptak az építkezés történetére vonatkozóan *Garancz* Istvántól, Sztálinváros első munkavezetőjétől. A kiállítás egyik szekrényét *L. Szász* Antal, a nagyolvasztómű párttitkára, aki az építkezés kezdetén kubikos volt, sajátkezűleg rendezte be. A tárgyi anyag nagy részét az Építőipari Tröszttől, a Vasmű Kombináttól és a tervezőirodáktól kapták. Csak egy példa: a kiállításon szerepel a 26-os Építőipari Tröszt-nek egy huszonnyolcezer forintos makettje.

Ahhoz azonban, hogy a múzeum dokumentációs munkája még sikeresebb legyen s hogy az új város és a hatalmas nehézipari mű emlékeit hiánytalanul feldolgozzák, ki kellett lépni a szorosan vett múzeológiai területről és *széleskörű társadalmi feladattá* kellett tenni a gyűjtést.

A tárgyi anyagok közül a várostörténet fontos dokumentumai a várostervek, mérnöki rajzok egyes épületekről, utakról, terekről, lakások alaprajzai, modellek stb. Őrzik a múzeumban a gépgyárban öntött első vasat, az első acélt, az első tűzállótéglát, kiemelkedő jelentőségű munkaversenyek emléktárgyait, versenyzászlókat, érmeket stb. A tárgyi anyagon kívül az archivumban írásos dokumentumokat is őriznek, az építkezés első idejéből mintegy ezer munkáslevelet, szakszervezeti jegyzőkönyvet stb. Megőrizték a pártszervezet első röplapjait, plakátjait, nyilvántartanak minden Sztálinvárosról szóló újságcikket.

Az adattárban őrzik — írásba foglalva — az építkezésre vonatkozó szóbeli közléseket is. Megtalálható itt több sztálinvárosi munkás részletes elbeszélése az építkezésről, élményeiről, régebbi életéről. Sok visszaemlékezés örökíti meg az építkezés »hőskorát«, az 1950—51-es éveket.

A november 23-tól 27-ig tartott országos múzeumi napokat a sztálinvárosi múzeum dolgozói — városukon belül — meghosszabbították olyan formában, hogy felhívásokat bocsátottak ki a város dolgozóihoz. Felkérték őket, hogy a birtokukban levő emléktárgyakat, múzeumi megőrzésre érdemes eszközöket stb. vigyék be a múzeumba vagy legalább lefényképezésüket tegyék lehetővé. S a sztálinvárosi dolgozók élnek is a lehetőséggel: nap-nap után értékes adatokat, képeket, leírt vagy emlékezetben őrzött adatokat juttatnak el a múzeumba.

(t. i.)

Elfeledett népdalok gyűjtése

A Népművészeti Intézet néprajzi osztálya pályázatot hirdetett egy-egy község dalanyagának összegyűjtésére és annak meghatározására, hogy a feledésre ítélt dallamok hogyan válhatnak újból a falu közkincsévé a népzenegyűjtő munka segítségével. A nyertes pályázók gyűjtését az intézet most két kötetben kiadja.

NAPI KRÓNIKA

— **Adam Willmann,** a Lengyel Népköztársaság rendkívüli és meghatalmazott nagykövete, a Magyar Tudományos Akadémia és a Lengyel Tudományos Akadémia 1956. évi együttműködésére vonatkozó egyezmény aláírása alkalmából, december 7-én fogadást adott.

— **A városi közlekedés fejlesztéséről** kétnapos konferencia kezdődött csütörtökön. Az első napon megvitatták a közlekedési vállalatok együttműködésének kérdését, a vízhálózatfejlesztés és a közlekedés előtt álló feladatokat.

Hidegebb időt hoz a viharos erejű szél

Csütörtökre virradó éjszaka viharos erejű szél tört be hazánkba. Sebessége a kora hajnali órákban elérte az óránkinti 75 kilométert, egy korszerű gyorsvonat iramát. A heves légáramlás véget vet a több napon át tartó enyhe időnek, amely szerdán érte el tetőpontját: Budapesten 12, Sopronban és Mosonmagyaróvárott 16 fokot mértek.

Csütörtökön a szélbetörések ellenére tovább süllyedt a légnyomás déli 12 óráig és ekkor újabb áramlat beözönlésének hatására a szél sebessége ismét elérte óránkint a 75 kilométert. Csütörtök dél óta már emelkedik a légnyomás, ami annak jele, hogy hazánk fölé nagytömegű hideg levegő érkezett.

Ezzel véget ért a többnapos enyhe idő, s a betörő hideg levegő hatására az elkövetkező napokban kialakul az évszaknak megfelelő 0 fok körüli hőmérséklet.

Erős északnyugati szél

Budapesten csütörtökön 12 órakor 6 hőmérséklet 11 fok, 21 órakor 4 fok, a tengerszintre átszámított légnyomás 764 milliméter, erősen emelkedő irányzatú.

Várható időjárás péntek estig: Felhőátvonulások, több helyen futó esők, futó hózáporok. Erős, helyenként viharos északnyugati szél. A nappali hőmérséklet csökken.

Várható legmagasabb nappali hőmérséklet pénteken 3—6 fok között.

A fűtés alapjául szolgáló várható középhőmérséklet pénteken 0—plusz 4 fok között lesz.

— **Technológiai brigádok** alakultak a szénbányászati trösztöknél. Tagjaik számára egyhetes tanfolyamot kezdtek hétfőn Tatabányán. A tanfolyam után az ország szénmedencéiben 50 Kóta-felrakodó gépet osztanak szét, s a gépek kezelését már a technológiai brigád tagjai magyarázzák bányásztársaiknak.

— **A Divatcsarnok rádió- és televízió kiállítását** három nap alatt több mint kétszázezren tekintették meg. A kiállított készülékek közül több típusra már előjegyzéseket is vesznek fel. A közvéleménykutatásban részt vevők között három újtípusú Orion rádiót sorsolnak ki.

— **Rádiótelefont** szerelnek fel a következő évben a gépesített erdőgazdaságokban. A készülék használata a nagyobb állami gazdaságokban és gépállomásokon már eddig is szép eredményeket hozott.

— **Huszonöt vagon külföldi fenyőfa** érkezett eddig hazánkba. December 20-ig folyamatosan még 125 vagon fa érkezik Romániából és Csehszlovákiából.

— **Munkásmozgalmi és ipartörténeti múzeum** nyílik Salgótarjánban. A múzeumban az 1919-es Tanácsköztársaság, a bányászsztrájkok és az 1944-es karancslejtőaknai ellenállási harcok dokumentumai mellett bemutatják a város történetét, a bányászat és a gyáripar fejlődését is.

— **Az Ifjúsági akadémia** Ifjúság és erkölcs sorozatában »A párt a mi eszünk, becsületünk, lelkiismeretünk« címmel Hollós Ervin elvtárs, a DISZ központi vezetőségének titkára tart előadást december 9-én, este 6 órakor az MDP Pártoktatók Házában. (VII., Dohány utca 76.)

— **Bereczki Máté emlékünnepélyt** rendez a Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat és a Kertészeti és Szőlészeti Főiskola december 9-én, pénteken 17 órakor, a kiváló magyar pomológus halálának 60. évfordulóján, a főiskola nagy előadótermében. (XI. kerület, Ménesi út 44. szám.)

— **A Fővárosi Villamosvasút közli,** hogy vágánycserélési munkálatok miatt a fogaskerekű villamosjárat december 9-én, pénteken 9—14 óra között csak a Városmajor és a Szabadság-hegy közötti útvonalon közlekedik. Ez idő alatt a Széchenyi-hegy és a Szabadság-hegy közötti útvonalon a fogaskerekű villamosforgalom szünetel.

— **A nagytávolsági telefonösszeköttetések magyar tervezéséről** tartott nagysikerű előadássorozatot Pekingben, Sanghájban és Vuhanban Czeglédy György főmérnök, az Elektroimpex főosztályvezetője.

— **Nyloncérna** előállításával kísérleteznek a Duna Selyemfonalelőkészítő Gyárban. A nyers nylonfonalból előállítandó cérna kísérletei jó eredménnyel folynak s a tervek szerint a jövő negyedévben elkezdik a nyloncérna üzemszerű gyártását.

— **Ipari tanulók klubja** létesül a József nádor tér 11. számú házban. A klubot előreláthatóan december közepén avatják. A fiatalok mindennap délután 16 órától este 21 óráig látogathatják.

— **350 halárusító üzletet** jelöltek ki a főváros területén. A tervek szerint az ünnepek előtt mintegy 30 vagon hal kerül forgalomba, s ezek árusítását december 21-én kezdik meg.

— **A nyugat-németországi Majna-Frankfurtban szerdán délelőtt összeomlott** egy nemrégen épített négyemeletes lakóház. Az épület romjai 32 embert temettek maguk alá. Délután hét súlyosan sebesült lakót sikerült kimenteni a romok alól. Tizenkét holttestet is kiemeltek. A vizsgálóbizottság megállapította: a katasztrófát az okozta, hogy a ház építésénél silány minőségű cementet használtak.

— **Ciklon** száguldott át az elmúlt héten Madrasz állam Tandzsor körzete felett. Sajtójelentések szerint a ciklon nagy pusztítást okozott. 301 ember életét vesztette.

Lósport

Csütörtöki ügetőeredmények. I. 1. Dandár 2. Borozó 3. Debella. T: 34, h: 17, 16, 29. Bef: 112 és 135. II. 1. Indit 2. Coboly 3. Csajbók. T: 47, h: 20, 18, 43 Bef: 183 és 377. III. 1. Töhötöm 2. Irsa 3. Ábel. T: 19, h: 15, 18, 15. Bef: 70 és 53. IV. 1. Alapos 2. Janika 3. Akárhogy. T: 20, h: 11, 12, 17. Bef: 33 és 58. V. 1. Cél 2. Csatlós 3. Légény. T: 68, h: 19, 16, 13. Bef: 216 és 222. VI. 1. Csél-csap 2. Ákom-bákom 3. Csillogó. T: 74, h: 29, 81, 15. Bef: 1301 és 285. VII. 1. Célfotó 2. Karcsi 3. Adópengő. T: 32, h: 14, 14, 14. Bef: 117 és 77.

Hétfőn megkezdik a fenyőfák árusítását

Budapesten és általában a vidéken is, hétfőn kezdik meg a fenyőfák árusítását. Budapest területén 400 KÖZÉRT, Zöldség- és Gyümölcsüzlet kap ellátmányt, ezenkívül a kerületi csarnokok és a nyílt piacok körzeteiben a SZÖVOSZ is árusít fenyőfát. A fenyőfa ára ugyanaz, mint az elmúlt évben, vagyis a jegenyefenyő 24.—, a lucfenyő 20.— forint folyóméterenkint. Nagy tételben fogják árusítani az egy méter hosszúságú formázott fenyőt, amelynek ára 16.— forint.

Az üzletek december 11-i és 18-i nyitvatartása

A Belkereskedelmi Minisztérium közli:

A nagy forgalomra való tekintettel, a december 11-i és december 18-i vasárnapokon Budapesten sok áruház és iparcikk-üzlet nyitva tart.

December 11-én, vasárnap a főútvonalakon levő iparcikk-üzletek hétköznapi nyitvatartási idővel, az áruházak 10 órától 18 óráig (az Újpesti Áruház 9—17 óráig), a főútvonalakon levő könyvesboltok 10 órától 18 óráig lesznek nyitva. Az élelmiszerüzletek a szokásos vasárnapi rend szerint árusítanak.

December 18-án, vasárnap valamennyi iparcikk-üzlet hétköznapi nyitvatartási idővel, az áruházak 10 órától 18 óráig, a könyvesboltok hétköznapi nyitvatartási rendjük szerint árusítanak, a vasárnap máskor is nyitvatartó élelmiszerüzleteken kívül pedig a főútvonalakon levő valamennyi Csemege-üzlet nyitva lesz.

A fel nem sorolt üzletek nyitvatartási rendje nem változik, tehát az eddig szokásos időben árusítanak. Az egyes üzletek nyitvatartási rendjéről az üzletekben kifüggesztett feliratok tájékoztatják a vásárlókat.

Túlteljesítették a kukoricabeadást a Szolnok megyei parasztok

A Szolnok megyei begyűjtési verseny a kukoricabeadásban járt a legnagyobb eredménnyel. December elejére a megye parasztsága *102,6 százalékra* eleget tett kukoricabeadási kötelezettségének. A járások közül a *tiszafüredi* végzett az első helyen.

— **Újabb óriásharcsa** került a kőrösi halászok hálójába Szarvas és Mezőtúr között. Forgó István tsz elnök zsákmánya 243 centiméter hosszú és 76 kiló.

SPORT

Két magyar bajnokság a skandináv nemzetközi asztalitenisz versenyen

A Stockholmban rendezett skandináv nemzetközi asztalitenisz-bajnokságban a magyar asztaliteniszezők szép sikereket értek el. Szerdán a késő esti órákban került sor a döntőkre, s versenyzőink több számban megszerezték a bajnoki címet. *Eredmények:*

Férfi egyes döntő: Szepesi—Gyetvai 3:2 (21:14, 17:21, 21:18, 18:21, 21:17). Női egyes döntő: Roseanu (román)—Haydon (angol) 3:2 (12:21, 15:21, 21:19, 21:18, 21:17). Férfi páros döntő: Leach (angol), Flisberg (svéd)—Gyetvai, Szepesi 3:0 (12, 16, 14). Női páros döntő: Roseanu, Zeller (román)—Alber, Watel (francia) 3:1 (21:17, 22:24, 21:18, 21:15). Vegyes páros döntő: Szepesi, Köczián—Dollnar (Jugoszlávia), Wertl (osztrák) 3:0 (18, 17, 10).

Az első Téli Kupa kerékpáros terepverseny

Magyarországon elsőízben rendeznek Téli Kupa kerékpáros terepversenyt. A küzdelmeket decembertől 1956. márciusáig bonyolítják le, a részt vevők havonta egy-egy versenyen indulnak. A Téli Kupaversenyeken 12—16 kilométeres távon körpályán mérik össze tudásukat az indulók. Az első versenyt december 11-én, vasárnap a XIII. kerületi TSB rendezi.

Vasárnap megnyílik a munkás-sportkiállítás

Vasárnap megnyílik a Munkásmozgalmi Intézetben a nagyszabású munkás-sportkiállítás. Az első magyar munkás-sporttalálkozó alkalmából *»Sportolók a szabadságért«* címmel könyv jelenik meg. A 220 oldalas könyv előszavát *Hegyi* Gyula, az OTSB elnöke írta.

Súlyos fegyelmi ítélet Fazekas Árpád ügyében

Az Országos Társadalmi Labdarúgó Szövetség javaslatára az OTSB elnöksége *Fazekas* Árpádot, a Bp. Vörös Lobogó labdarúgó játékosát egy évre — 1956. december 31-ig — mindennemű sporttevékenységtől eltiltotta.

Fazekas Árpád a Magyar Népköztársaság sportolójához méltatlan magatartást tanúsított és visszaélt azzal a bizalommal, amelyet népünk és államunk a válogatott sportolóknak előlegez.

Fazekas Árpád csempészést, tehát a szocialista erkölcsbe és államunk törvényeibe ütköző súlyos megtélés alá eső cselekményt követett el. E cselekmények súlya olyanfokú, amely szükségessé teszi, hogy meghatározott ideig semmiféle sporttevékenységet ne fejthessen ki. (MTI)

A Népstadion igazgatósága közli:

a belső átalakítási munkálatok miatt az állóhelyi oldal átmenetileg nem használható. Az állóhelyek pótlására az OTSB az alábbi kedvezményes állóhelyi jegyek árusítását engedélyezte: A, B, C, S, T, V szektor 7.— Ft, felső tribün 10—13-as szektor és 24—27 szektor 8.— Ft alsó oldaltribün 10—13.— Ft, 24—27 szektor 10.— Ft.

Sport HIREK

JÉGKORONG-MÉRKŐZÉSEK. Bp. Kinizsi—Bp. Szikra 7:2 (5:2, 1:0, 1:0), Bp. Vörös Meteor—Bp. Törekvés 5:2 (2:0, 2:0, 1:2).

MINTAEDZÉS. A BTSB társadalmi asztalitenisz szövetségének edző bizottsága december 13-án az MSZT központi helyiségében mintaedzést tart.

TORNASZBAJNOKSÁG. Tornasportunk idei utolsó nagyobb jelentőségű eseményét szombaton és vasárnap rendezik a Sportcsarnokban. Az 1955. évi férfi, női, felnőtt és ifjúsági tornászbajnokságra nagyszámú nevezés érkezett.

ÚJ AUSZTRÁL CSÚCS. Az ausztráliai Stephens Iharosék melbournei ellenfele a 3000 méteres síkfutásban megjavította az ausztrál csúcsot. Ideje: 8:11.2.

NAGYPAPA NÉGY GÓLJA. Jack Yates, az Onibury Shropshire angol labdarúgó csapat 45 éves középcsatára már nagypapa, de a legutóbbi bajnoki mérkőzésen négy gólt lőtt.

ZALAEGERSZEG AZ NB II-BEN. A Zalaegerszegi Dózsa megnyerte a Bástya VTSK elleni mérkőzését és a fellebbviteli bizottság helytadott a fellebbezésnek. Az eredményt megsemmisítette és a két pontot 0:0 gólaránnyal a Z. Dózsa javára írta. Ugyanis a Bástya VTSK egyik játékosát szabálytalanul igazolták. Így a zalaegerszegi csapat jutott be a labdarúgó NB II.be.

TÖMÖRÜLÉS AZ ÉLEN. Az országos női sakkbajnokság negyedik fordulója után Hönsch, Kertészné, Lángos és Sinka három—három ponttal vezet.

HÁZTARTÁSI ALK.

Takarítást azonnalra vállalok, egész napra. Horváth Ilona, Bp., VI., Rippl-Rónai u. 18.

Nyugdíjas nő bentlakással, háztartási munkát vállalna, szerény igényekkel. M. Lajosné, Amerikai út 58. fszt. 2.

Jól főző megbízható mindenes főzőnőt referenciákkal tizenötödikére keresünk. T.: 123—312. VI., Munkácsy u. 23. Kertiház, fszt.

Takarítást, nagytakarítást vállalok. — (Levélbeni értesítést.) Molnár Imréné, Pozsonyi út 12. III. 14.

3 szoba, hall, központi fűtéses lakásba 18 hónapos kisfiam mellé megbízható, gyermekszerető főzőmindenest keresek. Dénes György, Bp., VII., Éva u. 14. III. em. Jelentkezik este 6—9 között.

Budai kertes villába 2 személyhez főzni tudó megbízható házt. alkalmazottat keresek. Jelentk.: XI., Albert u. 114.

Kis háztartásomba bentlakó háztartásbelit keresek. Bartók Béla út 34. fszt. 2/a.

Önálló nő éves bizonyítvánnyal bejárást vállal. Baross u. 32. fszt. 11.

ÍRÓ- SZÁMOLÓGÉP

Megvételre keresünk szorzógépeket. Értesítést: Erdőgazdaság, Sárvár, Puskin krt. 1.

Ideál irodai írógép kifogástalan állapotban olcsón eladó. 163—356, reggel 1/2 9 —10-ig.

»Erika« táskaírógép, ugyanott festmények eladók. V., Kálmán utca 22. III. 11.

Táskaírógép eladó. Népszínház u. 26. Tamási.

Összeadó- és szorzógépeket vásárolunk. »Tüsped«, VII., Thököly út 16. Gazdasági és műszaki osztály. Telefon: 227—543.

Táskaírógép jó állapotban eladó. Szent István krt. 30. IV. 2/b. Vas. de.

Szorzógép, kézihajtású eladó. 223—502.

VARRÓGÉP

Süllyesztős (Singer) varrógép eladó. II., Varsányi u. 27. f. 8. 458—288.

Eladó egy jókarban levő Singer varrógép, süllyesztett asztallal. Megtek.: VII., Lenin krt. 34. fszt. 6. alatt, du. 5—7-ig.

Singer férfi szabógép (előre-hátra varró) jó állapotban eladó. T.: 160—910. Este 1/2 7-től. Rácz: Fiáth J. u. 10.

GÉP, SZERSZÁM

Eladó kéttengelyes köszörű, 300-as gyalugép. Tel.: 292—506.

Eladó 50 HP Hofherr nyersolaj motor. Stabil, kifogástalan állapotban. Nagy Ferenc, Megyehíd, Vas megye.

Csomagprést keres Kutató Intézet, Bp., Dániel út 40.

Vasfűrészgép eladó. XII., Zsibói u. 4. — Tel.: 166—190.

Kombinált 510-es gyalugép, külön fűrőszuport és körfűrész, háztartási porszívógép, vörösréz fürdőhenger, fali csaptelep eladó. Uo. 800 löketű gyalu és 1500 esztergapadra bérmunkát vállalok. XIV., Zugló u. 80. Lakatos műhely.

Szalagfűrész köszörülő automata kifogástalan állapotban eladó. XIII., Huba u. 5. Lakatosműhely.

SZŐNYEG

3 m2-es keleti perzsa, kifogástalan, és egy drapp ruhaszövet eladó. XIV., Bácskai u. 22. I. 3. 298—884.

Szőnyegét különlegesen megjavítom, kitisztítom, vagy szakadtan, hibásan megvesszem. Bútorkárpitját helyszínen kitisztítom. Domány kisiparos, VI., Majakovszkij utca 56. — Telefon: 420—637.

1×6,20-as, gyönyörű bordó velúrszőnyeg igényesnek eladó. — Sztálin út 31. II. 4. Seres. 421—200.

3×4 m keleti perzsa igényesnek eladó. Érd. lehet egész nap. Tel.: 138—834.

Keleti perzsa 3×2, igényesnek eladó. I., Attila u. 67. fszt. 2. Berecz.

Rongyszőnyeget tartós, ízléses kivitelben készít háziiparos. XI., Zsomboly ai u. 8. V. 2. T.: 458—288.

Perzsaszőnyeg (magyar, 3x4-es) és perzsabunda eladó. Kállai, Zichy Jenő u. 35. 12-12-04.

HANGSZER

Zongorák, pianinók eladásra! Használt zongorákat, pianinókat veszek! 342—662. Aggteleki u. 5. Daróczy.

Pianinó hétszerzőtől, zongora, tangóharmonika garanciával. Radványinál, Szövetség u. 18. (Divatcsarnoknál.) T.: 420—290.

Zongora, angolmechanikás, privátnak eladó. Krisztina krt. 87—89. V. 5.

Egy jó kis gyakorló pianinó és egy Streicher zongora eladó. Dévai zongorakészítőnél. József u. 23.

Zongora, rövid, bécsi, szép hangú eladó. Tel.: 228—908. De. tízig.

Márkás zongora, pianinó eladó. — Szakbecslés, javítás, hangolás jótállás. Demeter zongorakészítő. Klauzál u. három. 221—396. — Rákóczi útnál.

Vennék zongorát vagy pianinót készpénzért. Tel.: 223—576, vagy 221—396.

Koch—Korselt páncéltökés, rövid, kitűnő állapotban, igényesnek eladó. Du. 2—4-ig. IX., Tolbuchin krt. 11. V. 4.

Zongora, rövid, kórámás, bérbe adó. Hárshányné, Rákóczi út 82. I. Telefon.

Stingl zongora, angolmechanikás pianinó garanciával eladó! Lipovniczky, Rákóczi út 34. (Rókus kórházzal szemben.) Tel.: 420—636. Zongorát, pianinót — használtat — veszek!

Jókarban levő 48 basszusos Verdi I. tangóharmonika sürgősen eladó. Megtek. IX. ker., Thaly Kálmán u. 54. I. em. 1. du. 4-től 6-ig.

Zongorát vagy pianinót tanulásra sürgősen vennék. Tel.: 112—325.

Fekete bécsi zongora eladó. Kispest, Rákóczi u. 14. Tel.: 123—398.

Lakásomban zongorámon gyakorolhat. Rákóczi út 73. III. 1. Érd.: naponta este 6—8-ig.

Lauberger rövid zongora eladó. X., Halom u. 17.

RÁDIÓ

Blau-Punkt univerzális törpeszuper jutányosan eladó. — Este: kettőszázhuszonöt — egyszázhatvankettő.

11 lámpás Körting rádió, húsz nyomógombos, két hangszóróval eladó. Sasvári, Lenin krt. 21. Tel.: 426—819.

Gyorsan, olcsón garanciával javít: rádiót, mikrolemezjátszót magnetofont, Rafael, József krt. huszonegy. (342—720.)

Mindennemű villamos készüléket, rádiót, gramofont, javítok, veszek. Telefonhívásra házhoz megyek. Tel.: 221—746.

Magnetofon rádióval kombinálva, hordozható táskaformájú, mikrofonnal eladó. Sasvári, Lenin krt. 21. I. Tel.: 426—819.

Orgonahangú Siemens zenegép sürgősen eladó. Csarnok tér 5. I. 2. Este hattól.

Rádiókészülékek felújítása, javítása, csőpótlás. — Várnai, Rákóczi út kilenc. (330—721.)

Lemezjátszó művészés táncelemezekkel eladó, este 6—9-ig. II., Kapás u. 50. II. 5.

FOTÓ, OPTIKA

Altix V. tokkal eladó. XI., Ménesi u. 57/a. Márton.

RUHÁZAT

Perzsa-, panofixbundák, felújított — használt — szőrméből készítve kaphatók Szemere szűcsnél, Lenin krt. 26.

Bőrkabátok, szőrmebundák speciális festése, tisztítása, javítása. Kaszás szűcsnél. Váci utca hatvanhét.

Alig használt női irhabunda, új fiú bőrkabát eladó. Megtek, 6—8-ig. Thököly 65. I. e. 1.

Perzsabunda elsőrangú állapotban, középtermetre eladó. Érdekl.: 382—062.

Eladó női bundakabát fehér panofixbéléssel, kifogástalan állapotban. Érdekl. du. öttől: 114—516.

Perzsabunda, középtermetre, értékének feléért, 6500-ért eladó. Só u. 2. III. 1.

Finom férfiruha, mesterhegedű eladó. Bókay János u. 56. II. 38. Fekete.

Perzsalábbunda, nagyon szép, eladó. — II., Kapás u. 50. II. 1.

Eladó privátnak, különleges minőségű, keveset használt perzsabunda, magas alakra. Előzetes érdekl. telefonon naponta 17—19 óra között 111—114 hívószámon.

Férfi bőrkabát, szőrme béléssel, férfi irha igényesnek eladó. T.: 340—455.

Egy alig használt férfi télikabát, 42-es fél- és egész férficipők, egy használt szűrke női bundahuzat eladók. Megtekinthetők este 6—8 óra között. Beer Jenőné, V., Petőfi Sándor u. 6. I. 4.

Szilbunda kis termetre olcsón eladó. Némethné, XVI. ker., Rákosszentmihály. Lajos u. 49.

Szőrmével bélelt férfi bekecs eladó. Lenin krt. 26. II. 8.

Bőrruháját a készítőnél javíttassa, festesse. Baross tér 9. Ránczi.

Panofix bunda, kifogástalan, 3400. Tőrökör u. 60. (Thököly út százötnél.)

Perzsabunda középtermetre, kifogástalan, eladó. Ugyanott modern ebédlőkredenc. VII., Kertész u. 35. I. 8. Du. 5—8-ig.

RÉGI KÖNYVEK

Révai lexikon húsz kötet eladó. 365—070. 8—10 között.

ADÁS, VÉTEL

Ajtók ikerablakok kaphatók: méretre megrendelhetők! — Miskolczi u. 112. — 67-es villamossal.

Játék, mély babakocsi igényesnek eladó. II., Kolozsvári Tamás u. 4/b. fszt. 4. Tel.: 351—003. — Zsigmond térnél.

Magyar Nemzet

A Hazafias Népfront lapja

Szerkesztőbizottság: Parragi György főszerkesztő, Komor Imre felelős szerkesztő, Losonczy Géza főmunkatárs, Nánási László

A kiadásért felel a Lapkiadó Vállalat igazgatója.

Szerkesztőség: VII., Lenin körút 9—11. Tel.: 221—285. Kiadóhivatal VII., Lenin körút 9—11.

Athenaeum nyomda. Fv.: Sooroni Béla

Festmények, perzsaszőnyeg eladó. X., Kápolna u. 23. I. 14.

Villany hűtőszekrény garanciával eladó. 405—171.

Unio Heating kályhák javítása szakszerűen, gyorsan. Nyitray. — Lenin krt. 79. 315—026

Ajtók, ablakok, különböző méretekben kaphatók, rendelésre készítek. XIII., Dráva u. 6.

Felmosóruha 6.— Ft. Mohácsy zsák, ponyva műhely VII. Kürt utca 14. (A Zeneakadémiánál.) T.: 422—254.

Szilbunda kis termetre olcsón eladó. Németné, XVI. ker., Rákosszentmihály. Lajos u. 49.

Vörösréz Junkers gejzer, 75 literes, kifogástalan, eladó. 468—094.

Egy finom ruhának való elsőrendű fekete gyapjú georgette, valódi teknőc női cigaretta szelence, angliai bútorvászonból készült, színben és mintában gyönyörű háromrészes függöny és más egyéb finom tárgy ajándéknak alkalmas, igényesnek eladó. I. Bem rakpart 23. IV. 3. Kossuth-hídnál.

Visszamaradt mozaiklapok kis mintahibával féláron eladók. Papp Gergelyné, I., Lánchíd u. 15. — 360—406.

Fürdőkályha, vörösrézhengeres eladó. Szinyei-Merse u. 1. T.: 115—742. Stück.

Középnagyságú sammottozott vaskályha eladó. Dob u. 67. — Ügyvédi Munkaközösség, de. 10—6 óráig.

Eredeti American Heating No. 43 kokszkályha eladó. Tel.: 350—624.

Märklin 1-es vasút nagy felszereléssel, táblával, Pathé-Babvetítő, filmekkel eladó. Tel.: 298—984. Egész nap.

Kétaknás Maxabu, zománcos Premier kályha, nőgyógyászati vizsgáló műszerszekrény eladók. T.: 292—193, du.

10 literes autogejzer eladó. Érdekl. 2—3-ig. 227—514.

Villanypóznát, 8 méter magasat veszek 3 db-ot és összecsukható **kártyaasztalt.** Árval István, Halásztelek.

VEGYES HIRDETÉS

Sikkötőgépek készítése, alakítása, kezdőfűsük, súlyok, orsózók Debreczenitől. Bp., II., Török u. 5.

Kárpitosiparos háznál feldolgozást és mindenfajta kárpitosmunkát vállal jutányos áron kifogástalan minőségben. Wesselényi 33. 423—511.

Fonalgombolyítót, kötőorsót, dákót, rokkát, sezlonlábat, himzőrámát stb. készít faesztergályos. VII., Kertész u. 8.

8.60-as sikkötőgép eladó. Kifogástalan állapotban. Sámorné, Lenin krt. 39.

Marabu 2 aknás Gyöngy kályha, dupla ágyteritő alátéttel, mukrász rézmozsár, női bakfis ruhák, kabátok, cipők, képkeretek, zsíros bödönök eladók. T.: 330—823. Du. 4—7-ig.

Rozandó gyermekágy, babakocsi, ülőgarnitúra, 110 voltos porszívógép, irhabunda 10 évesnek, 12 alpakkacsésze tányérral, karos gyertyatartó, ezüst virágtartó, Omega zsebóra eladó: Ráday u. egy. T.: 189—387. Szőnyeztavító.

Gyermekágy, asztal, nagyobb, kisebb, próbababa, szalmazsák afrikkal, két pár sífelszerelés, kútcső eladó. 151—559. Öt órától.

Eladó deszka válaszfal, fele üvegezve, ajtóval 330×280 cm, 1 db 500 kg-os mérleg, 1 db 460 cm vinyas. Pestlőrinc, Vörösmarty u. 530. Csingal.

ALBÉRLETI SZOBA

Pénzügyi szakelőadó albérletet keres háromszázig. Ecsedi, Dorottya 7.

Kertes házban különbejáratú szoba, zongora használattal, igényes férfi részére 15-re kiadó. Zugló, Istvánffi u. 44/a.

SZOBA ELLÁTÁS

Gőzfűtéses lakásba dolgozó férfit szobatársnak keresek. — Flumei út 25. II. 7.

Igényesnek fűtéses szoba reggelivel, közlekedésnél villában kiadó. »Információképesnek 61617« kiadóba.

Nylonharisnyát, kardigánt gyönyörűt kötök vidékre is. — Zippzárjavítás bármilbe. Lenin krt. ötvenöt.

CSILLÁRT

készítőnél vegyen. Részletre is. Csere, javítás, vétel. József krt. 67. Várady. Tel.: 342—263.

Gyermek bútor, konyha bútor Sugárnál, VI., Dessewffy u. 26/a.

A Kőbányai Textilművek, Bp., X., Gyömrői út 84—94. sz. alatti telepén korlátlan mennyiségben salak tárol. Az átadás díjtalan és a rakodás rakodószalaggal történik. (Tel.: 148—689.)

Körkötőgépem bérbe adom, lehetőleg lakásomon. Reggel. — 185—173.

Konyhabútor, többhavi részletre, legolcsóbban. Baross u. 59. Asztalosmester.

Zománcozott kályha és tűzhely, elsőrendű kivitelben. VIII., Futó u. 43.

Eladom Buksi rendszerű kötőgépemet, vagy magnetofonért elcserélem, ára 1600 Ft és egy fűrészporos kályha. VII., Landler Jenő u. 6. Börcsök.

Vásároljon készítőnél akváriumot, díszhalat. Melegítő 12 Ft, szellőzőgép 94 Ft, hőkioldó 40 Ft, akváriumok 35 Ft-tól. Bene Istvánné, Népszínház u. 19. Lift díjtalan.

6 havi részletre készít jótállással világítós patent rakamiét, fotelt, széket, kétszemélyes rakamiét, olcsón kárpitos Baross u. 77.

Rekamiét, garnitúrát, fotelt, széket, szegont, olcsón jótállással fiz. könnyítéssel, minőségi munkával kárpitos nál Rákóczi tér 11

Keményhibákat azonnal javítok. 151—191 telefonon reggel 7—11, du. 3—6.

Használhatatlan nylonharisnyából, újítással újnál tartósabbat készít, hátul csikkal: Kisiparos. Vidékieknek. — Horn Ede 8.

Fűtőcsövek, 5×15 m, vasvázas, teteje üveggel eladó, és 6 használt melegágyi ablak. Hegyi kertészet, Érd.

Lakását 12.ésen áttervezi, régi bútorait átalakítja, ágyból kétszemélyes remek rekamiét készít Nagy Antal aranykoszorús asztalosmester, Bp., Práter u. 50. Telefonhívó: 138—611.

Diagonál és normál hengerrel sálszövő eladó. 268—376.

Csorba vagy hibás üvegdísztárgyait szakszerűen megjavítja Farkas István üvegcsiszoló és tükörkészítő. Vadász u. 37.

Körkötőgép, 8-as, 10-es hengerrel, összes tartozékával eladó. T.: 366—043.

Zippzárjavítás hócsizmához is, megvárható. XX., Erzsébet tér 11.

Foteltisztítás specialistája 20 ÉVE NEO—COLOR Tel.: 185-205

SÉRVKÖTŐ

rugóval és rugó nélkül **fűtálpbetét,** gipszmintára **gyógyhaskötő** fűző **Vámosné orvosi műszerész** Budapest **Lenin körút 85. Férfi és női kiszolgálás.** Tel.: 125—597.

Ebédszállításokat triciklivel vállalok. Iparengedélyes. Tel.: 183—590. 8—11.

Kéziszövőszék, 125-ös Csepel eladó. X., Füzér u. 54/b.

LÚDTALPBETÉTEK

sérvkötők, haskötők stb. Petrász műszerésznél. V., Irányi u. 21.

8/80-as sikkötőgép bérbe adó. 80×60-as kirakatszekrény eladó. Tel.: 223—144.

Legegyszerűbben kezelhető, vitrines, világítós patent

REKAMIÉK

fotelok — székek, epedával, fiz, kedvezménnyel. Kürti.

Nagymező u. 28

Használt rekamié-cserét

Elveszett világosbarna, hosszúszőrű, rövidlábú pekingi kutya, jobb szemehibás. A nyomravezető magas jutalomban részesül. Cím: I. ker., Naphegy u. 33. II. e. Marek.

Üvegház, 5×15 m, vasvázas, teteje üveggel eladó, és 6 használt melegágyi ablak. Hegyi kertészet, Érd.

8 havi részletre készít jótállással világítós patent rakamiét, fotelt, széket, kétszemélyes rekamiét, olcsón kárpitos Baross u. 77.

Grosser sikkötőgép, 50-es, 7-es tűkkel eladó, T.: 298—825.

Eladó egy 8/27-es sikkötőgép. Budaőrs, Szabadság út 11. — Markóné.

Sajat készítésű kisipari munka. Mindenféle rovatozású pénztárkönyvek, amerikai-számlakivonati könyvek, kockás és vonalas papírok, blokkok, béleg berakó könyvek, olcsón kaphatók! Wagner vonalzó és könyvkötő mester. VIII., Léval Oszkár u. 10. — Tel.-hívó: 143—276.

Kifogástalan állapotban levő Buksi rendszerű, szálvezetős körkötőgép, összes tartozékával eladó. Üllői út 64. III. 22.

Jókarban levő körkötőgép eladó. Szt. István-telep Arany János u. 6. sz. Megközelíthető: szentendrei HÉV-vel.

Patkányfogó (foxi és tacskó) kutyák állandóan beszerezhetők. Kutyatelep, Hejőcsaba.

Szőlővesszők, európai gyökeresek, azonnali szállításra kaphatók, nagy választékban a Bp. Városi Tanács Kertgondozó Vállalatánál. Bpest, X., Venyige u. 1. telepén.

Buksi 6/200 tűs modern, garanciával eladó. VII., Alpár u. 3. III. 32.

Csau vörös, kétéves, törzskönyvezett hímolcsón eladó. VI., Csengery u. 31. Portás.

Csau vörös, kétéves törzskönyvezett nőstény olcsón eladó. VIII., Víg u. 20. f. 7.

Farkaskutya kölykök, törzskönyvezettek és egy hároméves farkas szuka eladók. Csepel, Magyar u. 18.

SÍREMLÉKEK

gránitból, márványból és műkőből szép tartós kivitelben.

Boros, VII., Dob utca 2. (Tanács krt. sarokház).

Bérelnék 8/100 vagy 10/100 sikkötőgépet. Esetleg 80-as is lehet. Merényi, XI., Villányi út 1. sz.

A M. T. Akadémia palotája.

ELSŐ RÉSZ.

AZ AKADÉMIA PALOTÁJA.

I. A palota története.

Gróf Széchenyi István emlékezetes fellépése 1825 november 3-án, a pozsonyi országgyűlés kerületi ülésén, vetette meg harminczhét évig tartó viták és tervezgetések után a Magyar Tudományos Akadémia alapját. A legnagyobb magyar, mint tudjuk, akkor birtokainak egy évi jövedelmét ajánlotta föl a magyar nyelv belső erejének fejlesztésére és általában a szellemi életünk irányítására hivatott intézet czéljaira. Az 1830-ban grófi rangra emelt Vay Ábrahám, gróf Andrássy György és gróf Károlyi György, Széchenyi példáján felbuzdulva, szintén jelentős összegeket ajánlanak föl s öt nappal ezután Akadémiánk első négy alapítója emlékirattal fordul az alapítás ügyében József nádorhoz, a magyarság culturális törekvéseinek lelkes pártfogójához és az országgyűléshez. Ez a részben Révai Miklós 1790. évi akadémiai tervének felhasználásával készült emlékirat 1826 február 15-ikén kerül az országgyűlés elé, a mely az Akadémia felállításáról szóló törvényczikkel együtt, külön törvényczikkben azoknak az emlékét is megörökíti, a kik az Akadémia alaptőkéjére addig nagyobb összegeket ajánlottak föl. Az 1827 augusztus 18-ikán I. Ferencz királytól szentesített két törvényczikk a következő:

11. czikkely.

A hazai nyelv művelésére fölállítandó tudós társaságról vagy magyar akadémiáról.

A karok és a rendek gondoskodása a hazai nyelvnek nemcsak terjesztésére, hanem a tudományok és művészetek minden nemében leendő kimüvelésére is

irányulván, Ő szent Felségének jóváhagyásával határoztatik:

1. §. Hogy a magyar tudós társaság vagy akadémia, az önkéntes és szabad adományok útján létesítendő alapból, Pest szabad királyi városban, mint állandó székhelyén, a lehető legrövidebb idő alatt minél előbb fölállíttassék.

2. §. Ez intézetnek pártfogását Ő császári királyi Fensége, az ország nádora, a magyar haza és nemzet iránt szívében gyökerező szeretetnél fogva magára vállalván; mihelyt az ő védelme alatt alakulandó társaság majdan a megszilárdulása czéljából szükséges s az országos bizottság munkálatában kifejezett s az ajánlók által nyilvánított elvekkel megegyező tervet, az erejéhez és eszközeihez alkalmazandó alapszabályokkal együtt még bővebben kidolgozta: azt föntnevezett Ő császári királyi Fensége, országgyűlés idején kívül is, kegyes helybenhagyás végett Ő királyi Felsége legmagasabb színe elé terjesztendi, azután az országgyűlésnek is jelentést tevén felőle.

12. czikkely.

Azoknak nevei, a kik a tudós társaság fölállítására, vagy a hazai nyelv terjesztésére is ajánlatokat tettek, az utókor emlékezete végett törvénybe iktattatnak.

Hogy azoknak hálás emlékezete, a kik a haza és nyelve iránti kiváló szeretetökből, annak művelésére vagy terjesztésére is nemes szívű ajánlatokat tettek, minden időre megörökíttessék: a karok és rendek, Ő királyi Felségének kegyes jóváhagyása mellett, a törvénykönyvbe iktattatni határozták neveiket, melyeknek sora a következő:

József úr, fenséges császári s magyar és cseh királyi örökös herczeg, Magyarország nádora, a tudós társaság intézetének pártfogója, pengő pénzben 10,000 frt.

Gróf Széchenyi István 60,000 frt.

Vay Ábrahám 8000 frt.

Gróf Andrássy György 10,000 frt.

Gróf Károlyi György 40,000 frt.

Gr. Széchenyi István, az Akadémia alapítója. (57. l.)

Id. gróf Pálffy Ferencz évenként 400 frt.
Gróf Batthyány Ker. János 10,000 frt.
Gróf Esterházy Mihály 10,000 frt.
Ifj. gróf Esterházy Károly 10,000 frt.
Gróf Széchenyi Pál 10,000 frt.
Justh Gábor 1000 frt.
Inkey Imre 1000 frt.

Széki gróf Teleki József, mostohaanyjának, néhai gróf Teleki László özvegyének, mint az ugyanezen férjtől származott fia természetes és törvényes gyámjának s gondnokának, valamint két testvérének, Teleki Ádám és Sámuel grófoknak is nevükben legkevesebb 30,000 kötetet magában foglaló könyvtárukat, mely nevezett közös atyjok, gróf Teleki László költségén és fáradozásával gyüjtetett; s azonkívül 5000 frt.

Szabó Szepessy István 200 frt.
Herczeg Batthyány Fülöp 50,000 frt.
Gróf Cziráky Antal 3000 frt.
Gróf Keglevich János 6000 frt.
Kopátsy József veszprémi püspök 2000 frt.
Pápay Sámuel 1000 frt.
Báró Zay Károly 2000 frt.
Báró Mandell Károly 4000 frt.

Néhai Szlavniczai Sándor István hagyományozott 10,000 frtot, azonkívül könyvtárát, éremgyüjteményét, ritka pénzeit, valamint képeket és földabroszokat is.

*

Az ugyanez évi 19. törvényczikk még gróf Festetits László 10,000 frtos alapítványát örökíti meg, a melylyel együtt az Akadémia alaptőkéje már ekkor meghaladta a negyedmillió forintot.

1827 november 30-ikán József nádor gróf Teleki József elnöklete alatt 22 tagú bizottságot (választottságot) nevez ki oly czélból, hogy ez a négy első alapítóval (gróf Széchenyi, Vay, gróf Andrássy és gróf Károlyi) együtt az Akadémia alapszabályait kidolgozza. Ezek királyi jóváhagyása után a nádortól erre fölkért gróf Cziráky Antal elnöklete alatt 1830 nov. 17-ikén

Pozsonyban a főrendek termében tartja meg első ülését az igazgatótanács, a melynek 25 tagját a négy alapító javaslatára szintén a nádor nevezte ki s a mely az Akadémia elnökének gróf Teleki Józsefet, másodelnöknek gróf Széchenyi Istvánt választja meg, egyben a 27 rendes tagsági helyből 23-nak a betöltéséről gondoskodik. Második ülését az Akadémia 1830 deczember 12-ikén még szintén Pozsonyban tartja meg. Ezen az alapszabályok és a rendtartás végleges alakját állapítja meg s jóváhagyás végett a királyhoz terjeszti föl. A következő évben február 2-án az első igazgatósági ülés színhelye már Pest.

Ugyanitt, még pedig gróf Teleki József elnök lakásán tartja meg az Akadémia 1831 február 14-ikétől 24-ikéig első nagygyűlését, a melyen 16 tiszteleti és 20 levelezőtagot választ. Saját lakása az Akadémiának akkor még nem volt s első közülésének 1832 november 9-ikén, a melyen mint az Akadémia pártfogója, József nádor elnököl, a pesti vármegyeháza a színhelye.[1]

A következő években az Akadémia kis és nagy gyűléseit a dunaparti Derra-házban, majd a Trattner-Károlyi-házban (ma IV. Koronaherczeg-utcza 3) tartja meg. De mire 1843-ban a Nemzeti Múzeum palotája elkészült, az a terv merült föl, hogy az Akadémiának ebben juttassanak megfelelő otthont. Ennek azonban sok az akadálya s József nádor halála után (1847 január 13.-án) a tervet végkép elejtik. 1844-től kezdve, a mikor átvette a Teleki-könyvtárt, a melyet az akkor eladott gr. Teleki-palotában addig a Nemzeti Múzeum gondozott, az Akadémiának a Trattner-Károlyi-házban, az első emeleten, a következő helyiségei voltak: egy terem a kis, nagy és az igazgatósági gyűlések számára (a közülést ezután is a pesti vármegyeházán, 1858-tól 1864-ig a Nemzeti Mú-

[1] *Döbrentei Gábor:* A Magyar Tudós Társaság történetei. Évk. I. Pest, 1833. — *Szász Károly:* Gróf Széchenyi István és az Akadémia megalapítása. Budapest, 1880. — *Márkus Dezső:* Magyar Törvénytár. 1740—1835, Budapest, 1901.

zeum nagytermében tartották meg), négy tágas szoba a titkári hivatal, egyben a bizottsági ülések számára, levéltári helyiség, iroda és előszoba. A könyvtárt négy nagyobb és négy kisebb szobában őrizték, a pénztárt egy vasajtós helyiségben, a melyből a pénztárnok lakása nyílt. A hivatalszolga és a könyvtári szolga egy-egy szobás s konyhás lakásán kívül az Akadémiának egy másik házban még egy földszinti helyisége volt, mely nyomtatványai raktárául szolgált.[1]

Az 1848/49. évi szabadságharcz s az absolutismus első évei az Akadémia működését is megbénítják s a mikor 1853 márcz. 14-én az igazgatóság ismét összeül, gróf Teleki József elnök azt jelenti, hogy az Akadémia eddigi helyiségeinek bérletét újabb három esztendőre csak 400 frt-tal magasabb bérösszeg árán tudta meghosszabbítani. Ez veti föl az eszmét, hogy a rég óhajtott házépítésről már most gondoskodjanak.

Kubinyi Ágoston, a Nemzeti Múzeum igazgatója, azt ajánlja, hogy, ha alkalmas, a Múzeum telkén építsék föl a palotát, a mire az igazgatóság elhatározza, hogy Albrecht főherczeg kormányzóhoz fordul a telek átengedéséért s ha kérése teljesül, költségvetésről gondoskodnak és kellő pénz esetén hozzáfognak az építéshez.[2]

Az Akadémia palotáját a Múzeum-kertnek Sándor-utcza és Esterházy-utcza felőli sarkába szánták, a melylyel szemben a Múzeum-utcza felőli hátsó sarokban a Nemzeti Múzeum czéljaira hasonló szabású épületet terveztek s a kettőt árkádokkal kötötték volna össze. Egy-egy épület 40,000 frtba került volna. Albrecht főherczeg nem fogadta el ezt a javaslatot, főleg azért nem, mert a Múzeumnak építkezésre pénze nem volt s a toldalék építkezések nemcsak a Múzeum palotájának művészi hatását zavarták volna meg, de

[1] *Berzeviczy Albert:* Az Akadémia palotájának félszázados fennállása. Budapesti Szemle 1915. — *Kollányi Ferencz:* Az Akadémia és a Nemzeti Múzeum. Budapest, 1910. Értekezések XXII. k. 2. sz. 112. s köv. l.

[2] Igazgatósági ülések jegyzőkönyve, 1853. III. 14. VII. pont.

a sétatérül szánt kertet is megcsonkították volna, a melyet a palota körül terveztek.[1]

1858 augusztus hó 14-én Bécsben kelt levelében br. Sina Simon, a görög származású kiválóan áldozatkész főúr 80,000 pengő forintot ajánl föl, hogy az Akadémia *hozzá illő saját lakhelyre annál hamarább tehessen szert.* Alapító levelét az ünnepélyes közülésen 1858 deczember 20-án olvassák föl. Gr. Dessewffy Emil, a kit gr. Teleki József halála után 1855-ben választottak meg az Akadémia elnökévé, s aki már előbb 3000 frtot ajánlott föl ugyanerre a czélra, még a közülést megelőző igazgatósági ülésen fölveti a palota építésének kérdését és az igazgatóság ennek megvitatására bizottságot küld ki, a melynek tagjai báró Eötvös József másodelnök, gróf Károlyi György és Deák Ferencz ig. tagok. A következő évben 1859 okt. 28-án gr. Dessewffy Emil elnök az igazgatóság fölhatalmazását kéri arra, hogy az Akadémia vagyonának gyarapítására és a palota javára gyüjtést indíthasson, a melynek eredményétől teszik majd függővé, hogy kész épületet vegyenek-e, vagy újat, díszest és czélszerűt építsenek.

Az absolutismus korában az Akadémia szinte az egyedüli hely volt Magyarországon, a hol a nemzeti szellem szóhoz juthatott. Érthető tehát, hogy sokan és örömmel adakoztak s alig egy fél év mulva, 1860 ápr. 18-án gr. Dessewffy Emil büszkén tesz jelentést az igazgatóságnak a gyűjtés eredményéről. Erdélyből olyanok is adakoznak, a kiket föl sem szólított. 1050 gyűjtőívet küldött szét, ebből addig még csak 151 érkezett vissza, az adakozásra felszólított főpapok és főurak közül 129 még nem nyilatkozott. Az újabb aláírások megújítása óta mégis 235,381 frt 14 kr, 50 arany és tallér növeli az Akadémiának tudományos czélokat szolgáló alaptőkéjét s a házépítésre 269,844 frt 6 kr. 230 arany, 21 tallér, 21 ezüst forint és 114 ezüst huszas folyt be. Báró Sina Simon után a legtöbbet báró Lo Presti Árpád ajánlotta föl s az építési alap a régebbi

[1] Kollányi i. m. 119—120 l.

adományokkal, az arany és ezüst pénzen kívül 359,163 forintot és 80 krt tesz ki, a melyet egyelőre a budai és a pesti takarékpénztárban helyeznek el. Ugyanazon az ülésen jelenti be az elnök, hogy már telket is keresett a palotának a felső Duna-parton, a lánczhíd fölött, az itt kimért telkek sorában a másodikat, 1300 (helyesen 1304·5) □ ölnyi területet, amelynek felét Pest városa ingyen, felét 120 frtjával hajlandó átengedni s a melyet a Dunagőzhajózási Társaságnak a térre néző első számú telkével esetleg ki lehet cserélni.[1] A csere különösen Wodianer Mór buzgólkodására sikerült s az építőbizottság: gr. Dessewffy Emil, br. Eötvös József és gr. Károlyi György, az igazgatóság előző ülésének határozatával szemben 1860 okt. 11-én azt javasolja, hogy nyilt pályázat, vagy a hogy akkor mondták: csődület helyett egy felmutatott rajz alapján, a mely az Akadémia részére szükséges helyiségeket kijelöli, több neves építészt szólítsanak föl tervek rajzolására s a legjobbnak talált munkát a rendes tiszteletdíjon kívül külön jutalomban is részesítsék. Az igazgató-tanács elfogadja a javaslatot, egyben a bizottságnak a tervek megszerzésében teljesen szabad kezet enged s csak azt köti ki, hogy a jutalmazásra szánt 1200 aranyból minél többet takarítson meg.[2]

Az Akadémia részére szükséges helyiségek elrendezésének rajza Henszlmann Imre munkája volt, a ki 1860 nyarán Párisból, a hol az építészet régi emlékeire vonatkozó aránytanával épp akkor a legnagyobb feltünést keltette, az igazgatóság fölszólítására jött vissza Pestre, hogy, mint az Akadémiának építészettel egyedül foglalkozó tagja, a palota építésénél kezére járjon.[3] Henszlmann Párisban megszerezte az Institut palotája terveinek másolatát, ezekből azonban, mint Toldy Ferenczhez írt leveleiben említi, inkább csak

[1] Ig. ülések jegyzőkönyve 1860. IV. 18. II—V. pont.
[2] L. Ig. ülések jegyzőkönyvei. 1860. X. 11. I—V. pont.
[3] *Henszlmann:* Az Akadémia palotájának eddigi története. Kritikai Lapok 1862. 1. sz.

negativ tanulságokat merített.[1] Vázlatrajzán nyilván a Nemzeti Múzeumnak ebben a tekintetben is mintaszerű palotáját vette figyelembe és ennek példájára szabta meg az Akadémia helyiségeinek általános elrendezését. A négyszögletes udvart körülzáró palota főhomlokzatán a hosszanti szárnyak közé iktatott kimagasló pavillont tervezett: az előcsarnok, a lépcsőház és a nagyterem, tehát a repræsentativ jellegű helyiségek számára. A végig háromemeletes épület második emeletére bérlakásokat szánt. A harmadik emeletre került volna az Esterházy-képtár, a melyet addig Bécsben őriztek s a melyet herczeg Esterházy Pál, 1848-ban volt külügyminiszterünk, gr. Dessewffy Emil közbenjárására az Akadémiának engedett át letétbe. Henszlmann vázlatos rajzain a palota külsejét csúcsíves stilusban tervezte, a mit az igazgatótanács tagjai közül akkor csupán Deák Ferencz helyeselt.[2] Mindazonáltal az építőbizottság őt is felszólítja, hogy a zárt pályázaton részt vegyen s mivel ő maga nem építész, Gerster és Frey építészekkel szövetkezik.

Henszlmannon kívül a bécsi Fersteltől és Ybl Miklóstól kértek tervet, a kik alighanem collegialitásból, hogy egyforma esélyekkel versenyezzenek, szintén csúcsíves stilusban tervezik a palotát s 1861 február 15-én adják be munkájukat. Az építőbizottság tagjai közül, Henszlmann szerint, gróf Dessewffy Emil Jacopo Sansovino renaissance stilusáért, gróf Károlyi György a párisi Louvre architekturájáért rajong s báró Eötvös József sem szereti a gótikát és valósággal összeesküvésnek minősítik, hogy a pályázatra felszólított mesterek mind csúcsíves stilusban tervezték a palotát s csak Szkalnitzky, a ki önszántából vett részt ebben, nyújtott be classicizáló renaissance stilusú tervet.[3] Ybl nyilván tudomást szerzett erről s mivel sohasem kereste az összeütközéseket, még döntés előtt, megokolás

[1] L. *Hellebrant Árpád:* Henszlmann Imre levelei Toldy Ferenczhez. Akad. Ért. 1915. 625. l.
[2] L. Henszlmann id. czikkét u. o.
[3] L. Henszlmann id. czikkét.

nélkül visszavonta tervét. Új terv benyujtására nem szólították föl s igy művészetünknek és az Akadémiának bizonyára egyaránt nagy kárára mult századbeli építészetünk legkiválóbb mestere elesett a további pályázaton való részvétel lehetőségétől. Az akadémikusok nagy része s a közvélemény Henszlmann tervét pártolta, a melyet egyik hetilapunk nagy magasztalások kíséretében még a pályázat eldőlte előtt közölt s a melynek érdekében Ipolyi Arnold hosszú czikksorozattal szállt síkra.[1] Az építőbizottság azonban mindennek ellenére függőben hagyja a döntést s a müncheni Klenzét és a berlini Stülert, a XIX. század derekának ezt a két európai hirű építészét is felszólítja tervek rajzolására. Az igazgatósági ülés elé 1861 deczember 21-ikén terjesztett jelentésében ezt az intézkedését Ybl visszalépésével és azzal indokolja meg, hogy költségvetés híján nem tudott megállapodni s a beküldött tervek sorában stilus dolgában nem volt miből válogatnia. Klenze és Stüler szívesen megfelel a felszólításnak s beküldi a tervet. Az építőbizottság ekkor Hild, Diescher, Clark, Wagner és Wieser pesti építészeket és építőmestereket kéri föl, hogy az összes terveket költség, szerkezet, akusztika és megvilágítás tekintetében vizsgálják meg. 1861 november 24-én benyujtott jelentésük szerint a pályatervek egyikét sem lehetett volna egy millió forinton alul megvalósítani, holott a palotára addig még csak 583,000 frt folyt be. Az építőbizottság elve az volt, hogy az épület ne kerüljön többe, mint a mennyi pénz rendelkezésére áll s azért a terveket egyszerűsíttetni akarja.

Előbb azonban az akadémiai bizottmányt (az igazgató-tanácsot) kérik föl, hogy a palota berendezéséről és stilusáról nyilatkozzék. Ez most Henszlmann tervét pártolja, míg az építőbizottság főleg az épület czéljára és környezetére való tekintettel a renaissance stilushoz ragaszkodik. Elhatározásában gróf Waldstein János, Ung vármegye főispánja, a bécsi műegylet elnöke,

[1] Vasárnapi Ujság 1861. 436. l. és Pesti Napló 1861. 44., 51., 54., 57. és 58. szám.

Széchenyi barátja, a nagyhírű mæcenás érveiben nem épen súlyos nyilatkozata még inkább megerősíthette, a ki szerint: «vannak és lehetnek góthszerű indóházak, pályaudvarok, őrházak, ezek nem mondanak semmit; de góth-akadémiák nem lehetnek, mert ezeknek kell mondaniok valamit és ezt góth-stylben kifejezni nem lehet. A magyar akadémiából a köveknek is azt kell hangoztatni: Magyarország nem volt, hanem lesz.»[1]

Henszlmann Imre s tervének kivitelére vállalkozó társai, Gerster és Frey építészek hiába fordulnak az igazgatótanácshoz, hogy 882,000 forintért is felépítik a palotát.[2] A Képzőművészeti Társulat, akadémikusok és magánosok, valamint hírlapjaink is, hiába törnek lándzsát Henszlmann mellett. Az építőbizottság Stüler terve mellett dönt, a mely elfogulatlan szemmel tekintve, a pályatervek sorában a legkiválóbb is volt, s tervének egyszerűsítése után 1862 április első napjaiban megkezdik a palota építését.[3]

A pályázatra felszólított művészek terveit egykorú képes hetilapjaink egymásután közlik, de többnyire rossz fametszetű képekben vagy még rosszabb kőnyomatú másolatokban. Egyik hetilapunk különösen Stüler tervét torzította el, úgy, hogy gr. Dessewffy Emilnek tiltakoznia kellett ez ellen.[4] Henszlmannén kívül az eredeti tervek elkallódtak, de a Vasárnapi Újság kiadója 1862-ben legalább a palota külsejének terveit fényképi másolatokban bocsátotta közre.[5] Egy ilyen fénykép az Akadémia Széchenyi Múzeumában látható.[6] Henszlmann ránk maradt eredeti tervének homlokzati képe az itt közölt tervtől ismét eltér s

[1] Vasárnapi Újság 1861. 26. sz. 309. l.
[2] Ig. ülések jegyzőkönyvei 1861. XII. 21. IV. pont.
[3] L. Igazg. ülések jegyzőkönyve 1861. — Berg és Hencz: Néhány szó a magyar Akadémia kísérletei fölött. Vasárnapi Újság 1861. 562. l. — Jelentés az Akadémia palotája ügyének miben létéről. Politikai Újdonságok 1862. 1. sz.
[4] Ország Tükre 1862. 77. l. és 110. l.
[5] Vasárnapi Újság 1861. 597. és 607. l.
[6] 1661. sz. Simonyi fényirdájából, Pest, Váczi-utcza 1. sz.

nyilván újabb átdolgozás eredménye, a mint Stüler kivitelre került terve szintén nagy mértékben és előnyösen üt el attól, a melylyel a pályázaton szerepelt. Valamennyi pályamunka a bérház telkét is magában foglaló 1169 □-ölnyi területen, három emeletesnek ábrázolja a négyszögletes udvart körülzáró palotát. A Henszlmanntól ajánlott elrendezésnek megfelelően a térre néző homlokzaton a szárnyak között erőteljesen kiugró risalit uralkodik. Az arányok is körülbelül valamennyi terven egyformák. A különbség csak a tagozás módjában és a díszitésben nyilvánul. Mint láttuk, Henszlmann és Ferstel, a bécsi fogadalmi templom mestere, csúcsíves stilusban tervezte a palotát. Ha művészettörténetünk úttörő mesterének eredeti terveit tisztán építészeti szempontból vizsgáljuk, lehetetlenség azoktól elösmerésünket megtagadni. Mintha Steindl hatalmas országgyűlési palotájának előképét látnók, olyan hatásúak a szinte egy emberöltővel előbb készült s nagy szeretettel kidolgozott rajzok. Természetesen Henszlmannak nem lehetett kilátása arra, hogy megszámlálatlan milliók fognak rendelkezésére állani, mint fiatalabb kortársának, alkotása puritán tagoltságával, takarékos díszitésével kissé száraz lett volna és ugyancsak zavarta volna fővárosunk akkoriban classicizáló stilusú épületekkel körülzárt legszebb terének nyugodt és előkelő harmóniáját. Ferstel tervén a gótika minden pompájával érvényesül, a homlokzatok tagozása erőteljesebb és határozottabb, mint Henszlmannál s a monumentális hatás is jelentősebb; de a tető a risalit szélességében elnyuló meredek nyeregfödelével nem szerencsés, az oldalhomlokzatok erkélyes és tornyos járulékaikkal nyugtalanok; azonfelül belső felszerelésével a palota költségei alighanem meghaladták volna a másfél millió forintot is. Klenze Leónak, München újjáépítőjének a classicizáló stilusból sarjadt renaissance homlokzata kissé száraz hatásúnak igérkezett s kivitele esetén alighanem igazolta volna későbbi méltatóinak itéletét, hogy valahányszor a mester Münchenen kívül idegenben dolgozott, teremtő erejé-

nek lendülete is megfogyatkozott (D. Joseph: Geschichte der Baukunst III. 1., 84. l.). Szkalnitzky Antal, a pályázaton önszántából résztvevő fiatal építészünk, nagyjában classicizáló stilusú tervét azzal rontotta el, hogy a főhomlokzat antik oszloprendjét a nagyterem padozatával szelte ketté, az oszlopok közeibe fenn és lenn ablakokat foglalt s a risalitnak így ketreczszerű külsőt kölcsönzött. Stüler Frigyes Agost (1800—1865), Schinkel halála után a berlini építészek vezére, a kit csak korunkban méltányolnak ismét nagy érdemei szerint, valószínűleg gróf Dessewffy Emil kedvéért, ha nem is Sansovino szolgai utánzásával, de Felső Itália virágzó renaissance stilusának szellemében tervezte művét, a részletekben sok hellenistikus accentussal. Az ő terve volt a legegyszerűbb, de arányaiban a legszerencsésebb. A Ferencz József-térre néző homlokzat erőteljesen kiugró risalitján kívül a Dunára néző oldal közepére enyhébben érvényesülő kiszögelést szánt, a risalit földszinti részének egész szélességében erősen kiugró félköríves árkádos építményt s ennek tetején balustráddal szegett nyílt erkélyt. E fölött a rizalit homlokfalának oszlopos tagozása az első terven ugyanolyan, mint a másodikon, a mely kivitelre került. A risalit falai a három emeletesre tervezett szárnyak fölött is jóval magasabbra emelkedtek s az alacsony tető a risaliton és a szárnyakon egyaránt közvetlenül a koszorú párkányon nyugodott.

Stüler pályatervének kivitele esetén a palota 1.134,172 frtba került volna, holott a pályázat eldöltéig az építési alapra félannyi pénz sem folyt még be. Stülernek módosítania kellett tehát leginkább megfelelőnek itélt tervén s ő, a kinek, bár királyok építésze volt, szinte csak most nyilt először alkalma, hogy nemes anyagból, faragott kövekből építse föl művét, szívesen vállalkozott erre a módosításra, a részletrajzok elkészítésére, sőt az építés vezetésére is.[1]

Mint feljebb láttuk, a főváros a palota czéljaira

[1] Politikai Újdonságok 1862. 1. sz.

Stüler Frigyes Ágost, az Akadémia épületének tervezője. (35. l.)

féláron 1304·5 □ölnyi telket adott, a melyből az Akadémia a Dunagőzhajózási Részvénytársaságnak 700 □ölet 154,350 frtért eladott s az utóbbitól 265,283 frt 82 kr.-ért 1169 □ölet kapott. Pest városának telekvétel fejében 78,970 frtot kellett fizetnie, az átiratásért 3090 frt 71 krt. A megmaradt 604·5 □ölet 120,900 frtért adták el.[1]

Az adományok gyűjtése még folyt s bár 1861 végéig a palota alapja a fővárosnak fizetett összeg levonásával még csak 504,000 frtot tett ki, építésére 850,000 frtot irányoztak elő. Stülernek így is erősen reducálnia kellett tervét. 1169 □öl helyett az építőbizottság csak 897 □ölet szánt beépítésre. A bérbeadandó lakásokat kiküszöbölték a tervből s a palota így szárnyaiban csak két emeletes lett, mint Henszlmann feljebb idézett védekező czikkében epésen megjegyezte, azért, mert a nagy urak az eredetileg odaszánt Esterházy-képtár kedvéért sem mentek volna föl a harmadik emeletre. A méretek módosításának megfelelően Stüler tervének architekturáján is változtatott. A risalitot nagyjában eredeti alakjában hagyta meg s ez most az alacsonyabbra fogott szárnyak között még jobban érvényesült. A Dunára néző homlokzat középső kiszögelését öt ablaknyi szélesség helyett a heti ülésteremnek megfelelő három ablak szélességében rövidebbre fogta. A mi versenytársai tervein, különösen a Klenze-félén jó volt, abból is átvett egyetmást. Így kerültek az épület koszorúpárkányára a balustrádok, a melyek a tetőt nagyrészt eltakarják s a komoly és nemes architektura monumentális hatását fokozzák. Stüler átdolgozott tervét csak 1862 nyarán közlik képes lapjaink, a mikor már elült a háborgás a miatt, hogy a nemzet áldozatkészségéből épülő palotát idegen mester tervezte.[2] Az építés vezetéséről azonban Stülernek le kellett mondania s az építőbizottság ezt Ybl Miklósra és Szkalnitzky Antalra

[1] Csengery: A M. T. Akadémia jegyzőkönyvei III. 27. l.

[2] Vasárnapi Ujság 1862. 31. sz. Látogatás az akadémiai palota telkén.

bizza, a kik feladatuknak mindvégig lelkiismeretesen s a berlini mester terveihez és szándékaihoz híven feleltek meg.

Mire az Akadémia palotájának építését megkezdték, egy másik művészeti esemény is foglalkoztatta közvéleményünket. A Vigadó építése volt ez, a melyet Feszl Frigyes magyaros elemekkel kevert byzánci stilusban tervezett. Képes lapjaink ennek a tervét is közlik s az egyik megjegyzi, hogy 1848-ban gr. Széchenyi István Feszlt az országgyűlési palota tervezetével bizta meg, «a mely mint halljuk, most is megvan s ki lesz állítva.»[1] S lassanként útat tör az a nézet, hogy a Vigadó jelentősége nálunk nagyobb mint az Akadémia palotájáé s mint művészi alkotás is értékesebb, mert mint Münchenben Klenze, nálunk Feszl próbálkozott meg először nemzeti irányú monumentalis alkotással. Tagadhatatlan, hogy Feszl Vigadó-épülete kiváló művészi alkotás, azonban nem nemzeti ízű járulékai teszik azzá, hanem architektonikus jelességei. Ez utóbbiakkal ugyan szintén nem mulja felül az Akadémiát; de a mikor a két palota még csak épült s közvetlenül a kettőt nem volt alkalom összehasonlítani, a közönség érdeklődése elég helytelenül az Akadémia palotája iránt — úgy látszik — lelohadt. Alighanem ez a körülmény volt az oka annak, hogy építésére további adományok nem folytak be oly nagy mértékben, a mint azt az építőbizottság remélte, midőn az építés költségeit 850,000 frtra szabta. 1861 végéig 528,728 frt 93 kr és 393 arany volt a gyüjtés eredménye, ehhez 1862-ben már csak 2321 frt 98 kr és 3 arany, 1863-ban 1510 frt 79 kr s 1864-ben 1921 frt 38 kr járult; ebből az összegből is (551,779 frt 78 kr és 396 arany) 1864 végén 166,171 frt 52 kr még csak ajánlat volt s az aranyokon kívül csak 385,608 frt 26 kr a készpénz. Végeredményében a palota alapjára befolyt

[1] Vasárnapi Újság 1862. Helyesebben: Feszl nyerte meg az országgyűlés palotájának pályázatán az első díjat. L. Szendrei és Szentiványi: Magyar Képzőművészek Lexikona. I. k.

összeg az időközi kamatokkal s a telekcserével járó nyereséggel együtt 1865-ben 672,398 frt 8 krra rúgott.[1]

Ám gr. Dessewffy Emil, a ki mindvégig lángoló buzgósággal küzdött a palota megvalósításáért, nem csüggedt el. Már 1863 január 19-én fölveti a kérdést, hogy mire fordítsák a palota telkének be nem épített részét, azt a 293 □ölnyi területet, a melyre a telek értékéből 60,000 frt esik Ez a palota építéséhez szükséges, s azért vagy el kell adni, vagy bérházat kell ráépíteni. Ez utóbbihoz Ybl két tervet rajzolt. Az egyik szerint a bérház faragott kövekből készülne s a palotának mintegy folytatása lenne, a másik szerint a palotával összhangzó stilusban, de pusztán vakolt téglafalakkal. Minthogy az utóbbi alakjában is csak 140,000 frt kölcsön szerzése esetén építhetik föl a bérházat, a szerényebb tervet fogadják el s a palota kevésbbé monumentális toldaléka, az építésével járó pénzügyi míveletek szerencsés végrehajtása után 1864-ben, az előbbivel egyidőben tető alá került s ugyanez év november havában be is fejezték.

A négy emeletes, de a palota két emeletes szárnyainál nem magasabb bérház építését Diescher József építész, a ki a palotának is építőmestere volt, 171,424 frtért vállalta el s a teleknek a palota-alap javára eső értékével együtt a bérház költségeit 236,000 frtra szabták, de tényleg mindenestül 243,967 frt 62 krba került, a miből 64,000 frt a palota-alap javára esett s 170,485 frt 34 krt az Akadémia tőkéiből fektettek be.[2] Az épületet Diescher 17,076 frt 75 krért bérelte s a bérrel törlesztették az Akadémia tőkéiből kölcsönzött összeget.

1865 január 26-án, a mikor a bérházépítés itt felsorolt költségeit is tárgyalták, gr. Dessewffy Emil az igazgatóság ülésén sajnálattal említi, hogy egységes palotát akartak építeni, de a körülmények nem enged-

[1] *Csengery:* A M. T. Akadémia jegyzőkönyvei III. k. Igazgatósági ülés 1865. I. 26-án, a 4. s köv. lapokon.

[2] V. ö. Csengery i. m. I. 14. és III. 17. s köv. lapokon.

ték. Ugyanekkor a palota építésének haladásáról is beszámol. Külseje majdnem kész. Belsejében az előcsarnok, a nagyterem és a fölépcső híján minden egyéb rész közel áll a befejezéshez, a munka serényen folyik tovább. 1864 végéig a palota építésére 558,071 frt 37 krt fordítottak, a mellékes költségek 396 aranyat és 47,766 frt 9 krt tettek ki. A deficit nyilvánvaló s azért minden eshetőségre jelzálogkölcsönt akarnak fölvenni a bérházra, az Esterházy-képtár fölösleges helyiségeit pedig 1600 forintért a Képzőművészeti Társulatnak adják bérbe; a bérház és a palota pinceraktárainak jövedelme az utóbbi összeggel 26,000 forintra fog rúgni. Ugyanekkor a palota költségvetéséből is sokat törölnek. A szobrok és a díszítés nemes anyagból később pótlandók s bronz és márvány helyett olcsóbb surrogatumokat kell felhasználni, annyival inkább, mert pusztán az egyszerű kőfaragómunkák költsége már is megközelíti a 200,000 forintot.[1] Így lőn, hogy jóllehet az építőbizottság a külföldi mester terve után épülő palota kivitelét és díszítését hazai erőknek szánta, megfelelő fedezet híján a díszítő szobrokat és szoborműveket csekély kivétellel idegen s ott már felhasznált minták után Berlinben rendelték meg, a mi ellen szintén fölhangzott a tiltakozás.[2]

Még 1864-ben az igazgatóság bizottságot küldött ki a palota és a bérház számadásainak felülvizsgálására s ennek kimutatásában az év végéig a palota bevételei, nyilván a telek értékével együtt 936,090 forint 11 kr-nyi összeggel, a kiadások 934,793 frt 66 kr-ral szerepelnek; maradt tehát az akkor belsejében még ugyancsak befejezetlen épületre 1296 frt 45 kr.[3]

1865 tavaszán Ferencz József királyunk 15,000 frtot adományozott a palotára, ugyanez év őszén V. Ferdinánd király és neje 4000 forintot. Uralkodóházunk érdeklődésének a palota iránt fényes bizonysága, hogy királyunk öcscse, Miksa mexikói császár is «a 30 év

[1] *Csengery*: i. m. III. 29. l.
[2] Vasárnapi Ujság 1864. 288. l.
[3] *Csengery*: i. m. III. 4. l.

előtt alakított Tudományos Akadémia befejezésére 10,000 forintot adományozott».[1]

A palota azonban akkor mai alakjában már készen volt. A heti ülésteremben az első ülést 1865 ápr. 24-én tartották meg.[2] A palotát belső gipsz-díszítésének befejeztével ugyanez évben a decz. 7-én megtartott nagygyűlés keretében avatták föl. Gróf Dessewffy Emil, a ki az épület megteremtésében a legtöbbet fáradt, ennek fölavatásán, később halálossá vált betegsége miatt († 1866 I. 10.) nem vehetett részt s a fölavató beszédet helyette báró Eötvös József másodelnök tartotta meg, a ki egy év múlva emlékbeszédet is mondott róla a gyászünnepélyen, a melyen az Akadémia elsősorban mint palotája megteremtőjének áldozott gr. Dessewffy emlékének s a melyen Szász Károly méltán énekelte:

Itt áll a ház! — E szellős csarnokokban
Nevét susogja minden fuvalom,
Emléke, képe, minden zúgban ott van,
Ott hallgat árnya mindenik falon.
Itt pusztaság volt, hol e dicslak áll ma;
Ő álmodá ezt! — s a tündérregék
Varázsaként, im teljesüle álma:
Szólt — és e palota emelkedék.[3]

Pótolni és kiegészíteni való még azután is sok akadt a palotában s Ybl Miklós és Szkalnitzky Antal építészek csak 1868 tavaszán nyujtják be az építésére vonatkozó végső elszámolást.[4]

A következő évben, 1869 febr. 3-án tűz támadt a palota padlásán, a mely 50,000 frt kárt okozott. A második emelet mennyezete nem omlott ugyan be, de, különösen az Esterházy-képtárra való tekintettel, a fagerendás tetőt vasszerkezetűvel kellett kicserélni,

[1] *Csengery:* i. m. III. 84. 148. l. és IV. 35. l.
[2] U. o. III. 72.
[3] A M. T. Akadémia Évkönyvei XI. 7. Gr. Dessewffy Emil emlékezete, Pesten 1867,
[4] Akadémia Értesítője II. 100. l.

a mi 120,000 forintnál nagyobb költséggel járt.[1] Erre ismét kölcsönt kellett felvenni, a melyet 1872-től, a mikor az Esterházy-képtárt, részben közadakozásból, az állam szerezte meg és vette át az Akadémiától, a képtár helyiségeinek bérével és a vallás- és közoktatásügyi ministerium ezenfelül fizetett évi hozzájárulásával törlesztettek. Belső berendezésével és díszítésével együtt az Akadémia palotája kerek számban 800,000 frtba, a bérházzal együtt közel egy millió forintba került s csak a mire az Akadémia 1881-ben működése 50 éves jubileumának megülésére készült, sikerült a palotát terhelő adósságokat leróni.[3]

A palota építéstörténetének pénzügyi része bonyolódott volta ellenére aligha kevésbbé érdekes, mint a minő ennek művészi része volt. A körültekintő gond és ernyedetlen munka, a melylyel gróf Dessewffy Emil, az építőbizottság, majd később az igazgatótanács az ebben a tekintetben felmerült tömérdek akadálylyal megküzdött, a legnagyobb elismerésre méltó. Az a legapróbb részletekre kiterjeszkedő lelkiismeretesség pedig, a melylyel az építőbizottság a költségvetés kereteinek megtartására törekedett, bízvást mintául szolgálhat mindazoknak, a kik közczélú paloták építésének vezetésére hivatottak.

Ötven év mult el azóta, hogy az Akadémia palotáját fölavatták s az épület világos conceptiójával, monumentális arányainak és architektonikus tagozásának nemes harmóniájával, valamint mindenfelől szerencsés távlati hatásával fővárosunk emlékszerű alkotásai sorában még ma is az elsők között áll. A meleg árnyalatú barna patina, a melylyel az idő faragott kövekből épült falait és ezek classikus architektonikus tagoltságát bevonta, még inkább növelné előkelő hatását, ha az eredetileg ideiglenesnek szánt, de azóta fakóra kopott terracotta díszítés kevésbbé művészi figurális elemeivel nem rína le homlokzatairól. S bi-

[1] U. o. VIII. 171. l.
[2] U. o. 239. l.
[3] U. o. XV. 35. l.

balustrádjának zömök pillérei keretében siklósi és bükkösdi márványból készültek.[1]

A Ferencz József-térre néző risalit, a mely a négyszögletes udvart körülzáró palota hosszanti szárnyai közé ékelődik s az Akadémia fogadó és ünnepi csarnokait foglalja magában, az épületnek kívülről is leggazdagabban tagolt és legdíszesebb része. Földszinti homlokzatát öt hatalmas, vörösmárvány lépcsős árkádnyílás töri át, a mely az előcsarnokba vezető hármas főkaput s két felől az akadémiai tagok könyvtári olvasószobájának és egy másik helyiségnek ablakát foglalja magában, mely utóbbi ma a könyvkiadó hivatal raktárául szolgál. Az árkádnyílások boltivei fölött a nagy terem balustrádos nyilt erkélye nyúlik el.

A két emeletnyi magasságban épült nagy terem homlokfalát sarkain egy-egy félpillér és oszlop, az ablakközökben párosával sorakozó korinthizáló stilusú oszlopok tagolják, a melyek cannelurás törzsét alsó negyed részében lombos ékítmények közé fonódó alakos faragványok díszítik, a gazdagon faragott fejezeteket pedig ezek indái között egy-egy magas domborművű félalak. A magas emelet oszlopai gerendázatának párkányán sorakoznak a felső, alacsonyabb emelet korinthosi stilusú, de egyszerűbb páros oszlopai, közeikben szobros fülkékkel s ezek fölött medaillonokba foglalt s egymással váltakozó magas domborművű Apollo és Minerva fejek terracottából. A koszorú-párkány a risaliton és a szárnyakon egyforma s attikai alkatú, hármas tagú mestergerendája fölött gazdag alakítású csigás gyámkövek sorakoznak, a melyeken az erős árnyékot vető s homloklapján terracotta oroszlánfejekkel díszített főpárkány nyugszik. A risalitnak és az ennél alacsonyabb szárnyaknak egyaránt hatásos koronázó része a zömök pillérekkel rhythmikusan szakaszokra osztott orsós korlát, a balustrád, a melynek sarkait a risaliton eredetileg terracottából készült szárnyas sphynxek díszítették. Ezek egyikét már ré-

[1] L. a palota számadásaiban, a melyeket a főtitkári hivatal irattárában külön dobozban őriznek.

gebben ledöntötte a szél s azért a többit is eltávolították.

Mint már említettük, a risalit falait az oszlopfejezetek és az oldalsó homlokzatok pillérfejezetei között terracotta-frizek díszítik. A főhomlokzat övpárkányának frizén a következő felirat van: *Magyar Tudományos Akadémia.* A nagy terem középső ablaka fölött lebegő angyalok között Magyarország címerének kőből faragott dombormüve látható, melyet Izsó Miklós (*1831 †1875) kiváló szobrászunk faragott, a kinek sajátkezű munkái a térdeplő géniuszok is, a melyek a többi négy ablak fölé rakott feliratos márványtáblák kőkeretét tartják. A négy márvány táblára palotánk tervezője a classicizáló stilus korának ízlése szerint velős mondásokat szánt. A bizottság azonban, a melyet az Akadémia ezek megfogalmazására kiküldött, fázott a mottószerűségtől[1] s a következő föliratokat vésette a négy táblára:

Hazafiak alapitották
MDCCCXXV

*

Működni kezdett
MDCCCXXXI

*

Nemzeti részvét emelte
MDCCCLX

*

Háza felépült
MDCCCLXIV.

A főhomlokzat terracotta-szobrait az oldalhomlokzat hasonló alakjaival együtt alább soroljuk föl. A risalit oldalfalai mind a két emeleten ablaktalanok

[1] *Csengery.* A M. T. Akadémia jegyzőkönyvei III. 39. és III. 94.

és korinthizáló stilusú aljukon domborművű ékítményekkel diszített félpilléreik fejezeteit szintén terracotta frizek kötik össze. Ez a tagoltság és diszítése ügyesen közvetíti az átmenetet a risalitnál alacsonyabb szárnyak egyszerűbb homlokzataihoz. Ez utóbbiak talapzati részét pincze ablakok törik át, földszinti részüket a Duna és a Ferencz József-tér felől nagy félkörives ablakok. Az épület négy sarkát a földszinten egy-egy, a dunai homlokzatnak közepét a heti ülésterem szélességében négy tükrös rusticából rakott falpillér emeli ki, a melyeknek megfelelően az első emeleten léczes keretű, de egyébként símán faragott toscán falpillérek, a második emeleten pedig terracotta-szobrok sorakoznak; a balustrád közepén és sarkán ismét candelaberek. A félkörives ablakok mind a két emeleten korinthosi stilusú félpillérekkel váltakoznak. Az első emeleti ablakok alját a risalit erkélyének megfelelő balustrád tölti ki s keretük sima toscan szabású pilasterekből és egyszerű archivoltból áll. Csak az ülésterem valamivel magasabb három ablakát tagolják pilasterek közé foglalt oszlopok. A második emelet kettős nyílású ablakainak félköriveit kétfelől korinthosi pilasterek, a középen hasonló szabású oszlopok tartják.

A terracotta szobrok, a melyek a palota szárnyainak második és a risalit felső emeletét diszítik, Ernst March fiai charlottenburgi keramikai gyárából kerültek ki.

Révai Miklós szobrának mintájától eltekintve, a mely Izsó Miklós műve volt, valamennyi szobor mintája Emil Wolff (1802—1879) tanár, Thorwaldsen követőjének és más berlini szobrászoknak munkája.[1]

A berlini March-czég alapítója Ernst March (1798—1847) 1814-ben lett a berlini Feilner-gyár társtulajdonosa s 1836-ban alapította charlottenburgi keramikai gyárát, a melyben IV. Frigyes Vilmos porosz király és különösen Stüler ösztönzésére főleg szobrok, építészeti részletek és antik szobormásolatok készül-

[1] Emlékkönyv a Magyar Akadémia palotájának megnyitására. 18. l. és Vasárnapi Ujság 1864.

tek. Stüler berlini épületein kívül számos palota, pályaudvar, lakóház, a königsbergi és a rostocki egyetem figurális és ékitményes díszítése ebből a gyárból került ki. A gyár számlái is ezt bizonyítják, hogy palotánkon a tudomány különböző ágait jelképző nőalakok nem eredeti minták után készültek, hanem már meglevő s az itt felsorolt épületek valamelyikét díszítő szobrok ismétlései. Valamennyi, de különösen a risalit felső emeletén sorakozók, palotánkon sokkal magasabbra kerültek, mint a milyen magasságra mesterük, itteni távlati hatásuk alapján ítélve, azokat szánta. A tudományokat jelképező nőknek általában conventionális jellegű szobrai közül négy a dunaparti homlokzat közepének, hat a risalitnak második emeletét díszíti a következő sorrendben: Archaeologia, Poesis, Cosmographia, Politika, Physiographia, Philosophia, Jurisprudentia, Mathematika és Historia. Ezek közül a szobrok számlája szerint csak a Poesis alakja készült új minta után, mely körülmény azonban alig változtat jellegén. A palota szárnyainak sarkait díszítő s a tudomány és a művészet nagy alakjait ábrázoló hat szobor eredeti minta után készült. Valamennyi tartalmasabb és kifejezőbb, mint az allegorikus alakok, de távlati hatása, Révai szobráét kivéve, itt szintén fogyatékos.

A dunaparti homlokzat másodemeleti két sarkán Newton és Rafael szobra áll; a két szárny Ferencz József-tér felőli homlozatának sarkán Galilei és Révai Miklós, az Akadémia-utcza felőli oldalon Descartes és Leibniz. Révai szobrának kisebb méretű segédmintájáért Izsó Miklós 100 tallér tiszteletdijat kapott, a keramikai gyár viszont egy-egy nagy szellemet ábrázoló szoborért 800 tallért, a tudományágakat ábrázoló szobrokért 275 tallértól 450 tallérig terjedő összegeket. Révai terracotta szobráért, minthogy mintájáért Izsó 100 tallért kapott s ruharedőzete egyszerűbb, a gyár csak 650 frtot számított föl; az eredeti minta után készült Poesis alakjáért azonban 800 tallért. A palota terracottadíszítése összesen 13,993 tallérba került. Izsó Miklós, a Révai szobor mintájának árán kívül, a főhomlokzat czímerének s a feliratos táblákat tartó géniuszok

faragásáért 3600 frt díjazásban részesült; Stüler alább ismertetett márványmellszobráért pedig 800 frtot kapott.[1]

A többi kőfaragómunka Stüler berlini műhelyének részletrajzai alapján csekély kivétellel szintén hazai mesterek keze alól került ki. A risalit nagy oszlop rendjét és párkányait Halász László faragta, a kisebb oszlopokat, félpilléreket s általában a palotát burkoló kövek túlnyomó részét Kauser János pesti, a színes márványbetéteket s az első emeleti folyosó szoborfülkéinek hat vörösmárványoszlopát Vogl I. pécsi kőfaragó.[2]

Az Akadémia-utczát Pest városának tanácsa 1860-ban nevezte el így, a mikor palotánk területét az Akadémia nevére a telekkönyvbe iktatták.[3] A palotának erre néző homlokzata a dunapartinál is egyszerűbb s a párkányokon kívül az első és a második emeleten csak az ablakokkal egyformán váltakozó félpillérek tagolják. Földszinti részén balfelől nyilik a palota oldalkapuja, a melynek csarnoka a főépületbe vezető, oszlopos szerkezetű átjáróhoz és az akadémia-utczai szárny főtitkári lakásának külön lépcsőházához vezet. A földszinti homlokzat ablakai itt alacsonyabbak mint a többi homlokzaton s ezek fölött a szolgaszemélyzet lakásainak szánt mezzanin kicsiny négyszögletes ablakai sorakoznak. A földszinti ablakok szintjében balfelől a Ferencz József-tér felőli sarkon már a palota építésekor emléktáblának való keretet falaztak, a melybe azonban az Akadémia alapítását ábrázoló bronz domborművet csak később foglalták. Ennek története a következő.

[1] L. a March-gyár számláját és Izsó Miklós elszámolását 1864. VII. 26-ról Ybl javításaival a palota számadásai között, továbbá Izsó 1865. IX. 28-án kelt nyugtáját a Stüler mellszobráért járó 550 frtnyi hátralékos összegről, a melyen az Ybl kezeírására való feljegyzés arról szól, hogy a mellszobor ára 800 frt, a kőé 95 frt volt.

[2] L. a számadásokat.

[3] Az Akadémia igazgatósági üléseinek jegyzőkönyve. 1860. X. 11-iki ülés, XIV. pont.

Az építőbizottság már 1884-ben felhívta az igazgató-tanács figyelmét a palota akadémia-utczai szegletén látható három nagy kődarabra, a melyre domborműnek vagy feliratnak kellene kerülni. Az igazgató-tanács ekkor az Akadémia alapítására és a palota építésére vonatkozó monumentális felirat mellett döntött és ennek megfogalmazására Ipolyi Arnold és Pulszky Ferencz ig. tagokat kérte föl.[1] A terv azonban abbanmaradt s 1890-ben gróf Széchenyi Béla ig. és t. tag eleveníti föl ismét az igazgató-tanács február 2-iki ülésén. A tanács erre ismét bizottságot küld ki, a melynek puhatolózására Ybl azt a felvilágosítást adja, hogy a táblát a palota építésekor különösebb rendeltetés nélkül, csupán æsthetikai szempontból falazták oda, hogy a Ferencz József-téri homlokzat és az akadémia-utczai oldal földszinti ablakainak színvonala között a különbséget kiegyenlítse. Báró Eötvös Loránd elnök javaslatára 1891 február 15-én az igazgató tanács elhatározta, hogy az emléktáblán gróf Széchenyi István felszólalásának jelenetét az 1825. évi országgyűlés kerületi ülésén örökítteti meg domborműben, a melyre tervet Holló Barnabástól kértek. A kivitel költségeit bronzban 12,000 frtra, kőben 3000 frtra szabták. Az emléktábla-bizottság tagjai: Fraknói Vilmos másodelnök, Szily Kálmán főtitkár, gróf Dessewffy Aurél, Pulszky Ferencz, gróf Széchenyi Béla, Tisza Kálmán és Zichy Antal ig. tagok, nyilvános gyüjtés mellőzésével, elsősorban azokat a hazai intézeteket és intézményeket kérték föl, hogy az emléktábla költségeihez hozzájáruljanak, a melyek létüket vagy felvirágzásukat gróf Széchenyi Istvánnak köszönhetik s másodsorban gróf Széchenyi István tisztelőit.

A gyüjtés eredménye 10,950 frt volt s erre 1000—1000 frtot a következők adtak: az Akadémia, a m. kir. pénzügyministerium, mint a lánczhid tulajdonosa, Budapest főváros, a Nemzeti Casino, a Magyar Lovaregylet, az Első cs. kir. szab. Dunagőzhajózási Társu-

[1] Akadémia Értesítője XVIII. 19. 1884. I. 27-iki ig. ülés jegyzőkönyve 4. pont.

Stverteczky Elemérné *(kuthi)*, szül. alapi Salamon Aranka, festőművésznő. Lőcsén született. A polgári iskolai tanárnői oklevél megszerzése után Aggházy festőművésznél tanult és letette a rajztanári oklevélhez szükséges vizsgákat is. Később iparművészeti tanulmányokat folytatott és itt is megszerezte a végbizonyitványát. Az iparművészet csaknem minden ágával foglalkozik. Alkotásaival ugy a sajtó, mint a müértők elismerését sikerült kivivnia. A Balaton mellett rendezett kiállitások vezetője volt és azokon saját maga is szerepelt. Fiatalasszony korában Velencében és Bécsben több reprezentativ kiállitást rendezett. Elefántcsontra festett képei a müértők körében nagy keresletnek örvendenek. Müvészeti hajlama a zene terén is nagy sikereket ért el. Mint iparművésznő az Angolkisasszonyoknál és más intézetekben folytatott tanárnői működést. A fővárosban magániskolát tart fenn.

Rät Str 970.1

Stverteczky-Hikady Bessy. Anyja művészi érzékét örökölte, rendkivüli tehetsége már gyermekkorában feltünt és még 12 éves gyermek sem volt, amikor első képeit megvásárolták. Anyjával ellentétben a modern festőirányzat hive. A kinai, a japán és az amerikai egyszerü népmüvészeteknek is hatása alatt áll. A balatonfüredi kiállitások állandó résztvevője és fiatal kora ellenére már jelentős sikereket ért el.

Rät Str. 970. l.

Stryavniki várkastély

Thaly Kálmán:

A [illegible]

Szózatok 1887. 727. l.

Styx Tamás
ötödik

[redacted]

első
2

Berényi 44. d.

Dr. techn. MOLNÁR és S

BUDAPEST, VI.,
Telefon 174—29 Lovag-utcza 3. szám.

Villamos világitási, lift-, telefon-, cs
villámháritó-berendezések. Csillár-kül
:: gek. Villamos fütőkészülékek, stb

Legolcsóbb bevásárlási forrás:
Dr. JUST WOLFRÁM-lámp

Holczer és Cz

BUDAPEST, VIII., JÓZSEF

A Beregmegyei Kaolin-művek és
Kályha-gyár részv.-társaság Kép

Új épületek cserépkályha-berendezés
tossággal vállaljuk a **legelőnyösel**
mellett, minden színben és feltünő
vitelben. — Kályháink a híres be
kaolinból készülnek. — Tűzállóság
mulhatatlan. — Szíveskedjék kérn
:::: vetésünket és csempe-mintáin

Harminccentiméteres szobrok — avagy a tér szorítása

Vannak képzőművészeink, többnyire fiatalok, akik számára a tágas, tetőablakos, csillagvizsgáló-szerű műterem — vagy a gyalupaddal, villanyfuróval-köszörűvel, különböző emelő szerkezetekkel fölszerelt műhely még mindig csak megálmodott kellék. Suba László több nemzedéktársához hasonlóan családi konyhát, szűkös gyerekszobát, jobb esetben sötét betonpincét alakít át műhellyé — ha nyugton nem hagyja az anyag, ha kikívánkozik idegeiből minden áron a forma, ha meg nem elégszik kisiskolás tanítványai oktatásával (Tordán dolgozik, a helyi pionírház művészeti oktatója), a tankönyvekből kilesett történelmi hősök szobrocskákba-gyúrásával. Konyha, gyerekszoba, betonpince. Suba e pár köbméternyi *térben* (mint *lehetőségben*) született munkái aztán tárlatokon, kiállításokon szinte föllélegeznek. „Harminccentiméteres" kisszobrai — akár fába, akár kőbe vagy betonba mintázza meg — magukban hordozzák azt a potenciális erőt, amely a zártság, a tér önkénye és az anyagból kitörő plasztikai mondanivaló ellentétéből adódik. A szemlélőnek az a benyomása, hogy e munkák saját tömegükben sokszorozottan érvényesítik a fizika, a tárgyi világ törvényszerűségeit; egyik-másik mintha csak azért született volna, hogy *ezt a szorítást*, a végtelenség mámorától megfosztott skatulya-tér önzését lerázza. A *Vetkőző nő* címet viselő faszobor (*Asszony* címmel jelent meg az Utunk 1975. VII. 11-i számában), a felület teljes egységében, látszólag az emberi test érzéki szépségét sugallja. Ám ennél többről van szó: a valamitől szabadulni akaró ember erőfeszítését fogalmazza meg, az *akarás* ölt formát itt; a vonalak ritmusa, a kissé megroggyant lábak, az S-be hajló hát nem a visszaesést (vagy lemondást), hanem az *elrugaszkodást*, az erőfeszítéssel járó ellenállás egyetlen pillanatát fogalmazzák meg. Suba László szövetséget köt anyagával: ha arra gondolunk, hogy a fa önmagában is a nehézkedés törvényének mond ellent — hiszen önerejéből kell emelkednie, levegőre, napra törnie —, akkor még összetettebb az üzenet, amit a művész közvetíteni szándékozott.

chinox 81 Kör
előadást *A kul-*

*Petőfi Ház*ban
számolt be az
restaurálási
adást a kolozs-
artotta a gyer-
reállításáról.

radon mutatta
In memoriám
Bathó Ida, Far-
Magda.

áron, Budapes-
ön és Kecske-
n *Tűzkör* című
Pomogáts Béla

isztérium és a
központ közös
21-én George
ulója alkalmá-
állítás, amely-
éter, a *Kodály*
igazgatója tar-

adónál megje-
íráinak *Hézag-*

● 35 magy
zül Tolnai Ott
tomiglan — c
megosztva kap
goszláviai Vaj
gyar irodalmi

● Markneu
ri ifjú nyerte
első, illetve ha
ve Kostyák Bo
neművészeti fő

● A kortárs
ban Párizsban
amely a közis
alkotása.

● A kalifor
William Saro
litzer-díjas pr
négyszáz nove
szerzője.

OLVA

a nyári h

postahivat

Bágyoni Szabó István: Harmincéves a Kolozsvári Állami Magyar Színház. Utunk, 1981. május 29.

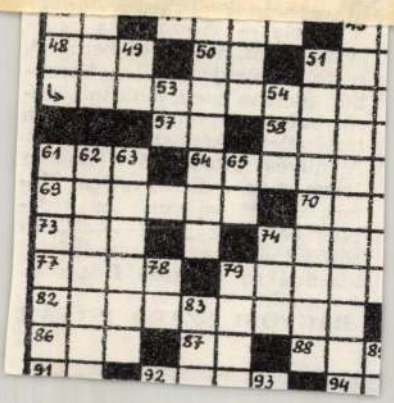
Suba László Antológiában 2 Folytatás!

Suba László: Táncos

Suba László másik (ugyancsak fa) szobra, a *Táncos* mintegy továbbviszi az előzőkben megfogalmazottakat. Megmarad az alak (hogy táncol-e, vagy fél lábra állították...?) oszlopossága, de a magasba lendülő karok, az eldobbantott láb vonalai megbontják a *Vetkőző nő* esetében még észlelt tömbszerűséget, kilépnek a zártságból, ám ki a ritmus egyensúlyából is. Itt látszólag erősebb a tér szorítása, de az ellenállás is nagyobb: fölszabadultak a végtagok, a finom felületet szögletes élek szabdalják, a mellényt vagy a tánc lendülete, vagy a szél libbenti. A két égre tartott kar (az öklök hiányoznak!) hatalmas U-ja a végtelent sóvárogja, míg a csak úgy nyakba húzott mellény két oldalsó vonala — mint sátorkötelé — visszatartja az egész alakot, a föld emberét. A rostok gyűrűje kisüt a karokból, akárha megcsonkított karú paraszt ropná súlyosan a történelem kényszerű táncát. A művész plasztikai világában járva már csak egyetlen lépés, és ott vagyunk az erdélyi balladák ihlette *balladasorozat*nál, vagy a makfalvi legendákra építkező *Dózsa-sorozat*nál.

BÁGYONI SZABÓ ISTVÁN

48
49
50
51
53
54
57
58
61
62
63
64
65
69
70
73
74
77
78
79
82
83
86
87
88
91
92
93
94

nemzedéktársához hasonlóan, családi konyhát, szűkös gyermekszobát, jobb esetben sötét betonpincét alakít át műhellyé. E pár köbméternyi térben (mint lehetőség!) született munkái tárlatokon, kiállításokon szinte föllélegzenek. Suba „harminccentis" kisszobrai, akár fába, akár kőbe vagy betonba mintázta meg őket, magukban hordozzák azt a potenciális erőt, amely a zártság, a tér önkénye és az anyagból kitörő plasztikai mondanivaló ellentétéből adódik. A szemlélőnek az a benyomása, hogy e munkák saját tömegükben sokszorozottan érvényesítik a fizika, a tárgyi világ törvényszerűségeit; egyik-másik mintha csak azért született volna, hogy **ezt** a szorítást, a végtelenség mámorától megfosztott skatulya-tér önzését lerázza . . . A **Vetkőző nő** címet viselő faszobor — a felület teljes egységében — látszólag az emberi test érzéki szépségét adja vissza. Ám ennél többről van szó; a valamitől szabadulni akaró ember erőfeszítését fogalmazza meg, az akarás ölt formát itt; a vonalak ritmusa, a kissé megroggyant lábak nem a visszaesést (vagy lemondást), hanem az elrugaszkodását, az ellenállást sugallják, a test gyöngéd ívelése a felfelé törekvést-törést a maga mozgásában sugallja. Suba László szövetséget köt anyagával: ha arra gondolunk, hogy a fa önmagában is a nehézkedés törvényének mond ellent — hisz önerőből emelkedik —, akkor még összetettebb az üzenet, amit a művész közvetíteni szándékozott. Másik szobra, a **Táncos** mintegy továbbviszi az előzőkben megfogalmazottakat.

Megmarad az alak (hogy táncos-e, vagy fél lábra állították . . .?) oszlopossága, de a magasba lendülő karok, az eldobbantott láb vonalai megbontják a tömbszerűséget, kilépnek a zártságból, de a ritmus egyensúlyából is. Látszólag erősebb a tér szorítása, de az ellenállás is nagyobb: itt már fölszabadulnak a végtagok, a finom felületet szögletes élek szabdalják föl, a rostok gyűrűje kisüt a karból, akárha megcsonkított karú paraszt ropná súlyosan a történelem kényszerű táncát. Suba László plasztikai világában járva már csak egyetlen lépés, s ott vagyunk az erdélyi népköltészet ihlette **balladasorozat**nál, a makfalvi legendákra építkező **Dózsa-sorozat**nál.

BÁGYONI SZABÓ ISTVÁN

FELEMELKEDŐ
műkő
FÁKLYA-EMBER
alabásrom — 35 cm
CSALÁD
fa — 27 cm
ANYA
fa — 35 cm
TÁNCOS
fa — 38 cm
FEKVŐ
fa — 40 cm
VÉDŐK
fa — 35 cm
PETŐFI
fa — 35 cm
KENDERVETŐ
fa — 40 cm
HÁBORÚ
fa — 32 cm
SZÜLŐ
fa — 60 cm
ÖSSZEFOGÁS
fa — 82 cm

154.

KORUNK GALÉRIA

1981. ÁPRILIS

I.P.C./M. C-N. 1981-6296, 500 ex.

HARMINCCENTIS SZOBROK – AVAGY A TÉR SZORÍTÁSA

Vannak képzőművészeink, ezek többnyire fiatalok, akik számára a tágas, tetőablakos műterem vagy a gyalupaddal, emelő szerkezetekkel ellátott műhely még mindig csak álmodott kellék. Suba László (1941. november 15-én született Makfalván, a Ion Andreescu Képzőművészeti Intézet elvégzése után Tordán telepedett le), több

SUBA LÁSZLÓ

VÁLTÁS HELYETT

VASARNAP ESTÉK

azok a fülledt nyári vasárnap esték a dombon
csordahajtás után a frissen fejt tej illatával
kikeményített fehér ingben apámmal
hallgattuk
mikor búg fel a kastély felől a hangszóró
s a mozigép fűrészgépet utánzó motorja
hogy elinduljunk hogy apám felültessen
carpati
biciklijére mely megtáltosodva gurult velünk
lefelé a völgybe azok a felejthetetlen
száguldások
érezni még a padló olajos szagát mint
tantermekét
évkezdéskor
s a körték pislákolva kigyúló sárgás fényét
abban a csodálatos olajszagban melyet
telhetetlenül szivott be bódulatig az ember
orra
végigélni annyi életet annyi hőstettet
magunkénak
tudni egyszer cowboy máskor indián majd
igazságot
tevő tenkes kapitánya akár egy hétig is
elnéztük
volna önmagunk átélt szerepeit étlen-szomjan
azok a fülledt nyári vasárnap esték
mikor még örülni lehetett ha bedöglik a motor
s míg mozis sanyi reperálgatja eltévedő kezekkel nyúlni suhogó térdszoknyák alá
azok a felejthetetlen sikongások ijedt fel-elkapások ha bambán
kigyulladt a
ni hogy bátr
aztán azok a
s mert valaki
bandikával a foca szelén a szerelmes
bánatával
örömével hátba-hátbaveregettük egymást
ha példának okáért
az ezüst tó kincsében egy bandität lelőttek
ó azok a fülledt nyári vasárnap-esték ahogy
mentünk
hazafelé nyakamban érzem még apám
szuszogással
teli egészséges férfi-leheletét ahogy
nekifeküdt a
pedálnak s hajtotta biciklijét neki a dombnak
egy következő vasárnap estének — — — —

UDOM

olna csengettyűs
szánon a csögi úton végig
e ha már elolvadt az az első
or kezdett el úgyszólván
omlani
ugy estetájt nevetgélve
mentünk

emlékezned kell kedves
borgó kökénybokrokra
aggatott nyakéket a szél
natár — szétlőtt csatatér
ld oszló teste
észen a még megmaradt
néhány
ölöhegyünkre
a legkedvesebbek
ró kicsi madarak voltak
ek cinkék? fákon csüngő
tarka
ltok a párálló ködben —
ebb lett volna csengettyűs
szánon a csögi úton végig
de ha már igy történt
athattam neked az otthoni
tájat
öheggyel s azokat az apró
— magam sem tudom nevüket
ek cinkék

GYERMEKKORI EMLÉK

a tegnap délután nagymamával és
nagynénémmel elmentünk a
városba vásárolni.
nagymama vett egy rózsaszinű
milflőrmintás blúzt kocsonyába
való zselatint és egy üveg
1886-os évjáratú Cointreau-t.
nagynéném (aki mellesleg vénlány)
megjegyezte hogy szerinte
a legelegánsabb férfiak
Deichmann-cipőt és Mosant-kalapot
viselnek.
odahaza nagyapa sírt.

gész oldalas összeállitással
rról, hogy Csíkszögödön 1893.
90 éve született Nagy Imre,
k legnagyobb mestere. Az ol-
ás és Farkas Árpád, Gaál
n Árpád sorai olvashatók,
szlet a festő emlékirataiból,
jos Nagy Imrét idéző *(Önarc-*
se. Nagy Imre-képek repro-
Dóczy András *In memoriam*
művének a részlete is látha-

di Galériában a *Ecmetszetek-*

vésztelep mellett néhány éve máshol (például Homoródszentmártonban) is megszervezik a képzőművészekkel való közvetlen találkozókat, mint ahogy Székelyudvarhely, Székelykeresztúr mellett nem egy községben is lerakták már (Zetelaka, Csíkdánfalva) képtárak alapját. Ugyanígy: képzőművészeink munkái már nemcsak városok köztereit, középületeit díszítik, de faluhelyt is (Gyergyócsomafalva, Csíkdánfalva, Hodgya) megtalálhatóak."

● Augusztus 7-én népzene-elméleti szimpoziont rendeznek a gerlai kultúrházban. Előadást tart Virgil Medan, Mihai Ghircoiaşiu, Tudor Jarda, Valentin Timaru, Kelemen László, Szalay Zoltán, Emiliu Dragea, Casiu Barbu, Ioan T. Florea.

● A *România literară*ban olvasható Eugen Simion kétkolumnás tanulmánya A. E. Ba-

amelyből a kor és Joyce lelkiállapota egyaránt nagy erővel bontakozik ki."

● Egy oxfordi kollégiumban lévő lakásából Lewis Carrol, polgári nevén Charles Lutwidge Dogson negyven év alatt több mint százezer levelet postázott. Masolino D'Amico néhány levelet emelt ki ebből a mérhetetlen postából, s színművet irt belőlük, *Lewis Carrol levelei* címmel. A darabot most mutatták be a Spoletói Fesztiválon.

● Luganóban kiállitás nyilt a francia impreszszionistáknak nagy szovjet múzeumokban található remekeiből. A kiállításon Monet, Renoir, Cézanne, Matisse, Gauguin, Derain, valamint Van Gogh és Picasso néhány híres képe is látható.

● A velencei Fenice Színházban Giuliano Montaldo rendezi a *Tribute to Ingrid*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 337-748, 340-726

1989 AUG 5

UTUNK
Suba László szobrát
műtermében

1021

Kiállítások Tordán

Milyen esélyei vannak a művésznek, ha a véletlen úgy hozza, hogy kulturális központtól távol kell élnie, alkotnia? Meddig tart a kezdeti lendület, milyen utakon jár; világszemlélete, alkotói szemlélete milyen hatások keresztüzében szilárdul meg? Felkészültségén, tehetségén, igényességén túl mivel méretkezik? Milyen elégtételei vannak?

Ilyen és ehhez hasonló kérdések merülnek fel a tordai Expo-terem legutóbbi kiállításainak szemlélőjében. Pedig a tágabb közönség előtt sem ismeretlen nevű alkotók munkái kerültek kiállításra. S az alkotások egy része nagyvárosok kiállítótermei számára is meglepetést tartogatna.

Socaciu Alexandru több műfajban otthonos. A tordai üveggyár tervezőjeként a szokatlan formát, kecses vonalvezetést kedveli. Kiállított vázái, dekorativ tárgyai mind a funkcionalizmus és eredetiség jegyében születtek. Meglepő stílusról tanúskodnak rézdomborításai. Nonfiguratív és absztrakt kompozíciói bonyolult megérzéseket közvetítenek: borzalom, harmónia, a kuszaságban megtalált összhang sugárzik róluk.

Suba László: Anya

Suba László az anyagból kibontja a formát, nem pedig ráerőszakolja. Csak addig vési-faragja a fát, amíg benne felsejlik a gondolat. Most kiállított szobraira a tömbszerűség jellemző, gondolatai épp ezzel a masszív erővel válnak meggyőzőekké. *Körtáncából* ezért árad a dinamizmus, a szilárd derű. A kerek talapzatból kinövő alakjai kidolgozatlanok, a figyelem ezáltal teljesen az összetartozásra, a közös cselekvésre irányul. *Barátság* címet viselő szobra stilizáltabb, a tárgyi konkrétum a jelképességig leegyszerűsített; a *Béke* teljesen a szimbólumokból bomlik ki — a női arc, a galamb és a virág egymásraépülése biztosítja az alkotás entrópiáját. A *Gyümölcs* megoldása sokkal egyénibb. Egy statikus állapotot, az érettséget ragadja meg a már-már látomásosságba áthajló kompozícióban.

Az utóbbi időben számára két új műfajjal is kísérletezik Suba László, mindkettő a népi kultúra iránti érdeklődéssel függ össze. Agyagtálakon ballada- és mesejeleneteket „jelenít" meg Ráduly János kibédi gyűjtése alapján. A tudatos szerkesztésre való törekvés figyelhető meg ezeken a kerámia-illusztrációkon. Pár esetben egy-egy lényeges ballada vagy mesehelyzet, szereplő uralja az egész felületet, sokszor viszont színekkel, motívumokkal, helyzetekkel megvalósított szimmetria, illetve ellentét válik szervezőelvvé. Kiérleltségük, pontos szerkezetük miatt talán épp ezeket a darabokat tekinthetjük előremutatóknak. E helyen csupán a szeretők-témakörbe tartozó egyik ballada illusztrációjának megoldását említjük. A kettőbe osztott felület egyik részének alapszíne kék, közepében fehér ruhás lány, másik alapszíne fehér, középen kék ruhás fiúval. A fehér mezőből sarjadó virág a kékbe, a kékből sarjadó pedig a fehérbe nyúlik át az egymástól tiltott fiatalok szerelmének jelképeként. A népművészet kedvelt motívumai (virág, madár, csillag, nád, nap) az archaikushoz közel álló jelentésben szintén gyakran vannak jelen ezeken az illusztrációkon.

A patinázott, égetett agyag domborműveken Vőő Gabrielle *Tréfás népi elbeszélések* című gyűjteményének jelenetei láthatók. Az ötlet és megvalósítás összhangja érett stílust sugall. Az alakok tipusát növesztettek, a felület teljes kidolgozottsága zsánerképekké alakítja az egyes alkotásokat.

A jelen kiállítás biztosan nem jelent fordulópontot a két művész életében, egyszerűen az utóbbi évek, hónapok terméséből nyújtanak ízelítőt. A szemlélő ezért is nem távozhat megállapodott ítélettel a teremből. Egy szerző esetében is a műfajok, stílusok, gondolatok, ötletek sokfélesége teszi heterogénné az összképet. S még inkább vonatkozik ez a kiállítás egészére.

És ha kérdésekkel kezdtük e rövid beszámolót, kérdéssel is fejezzük be. Miért van az, hogy egy hasonló jellegű kiállítás kisvárosban nem válik eseménnyé? Ki a felelős azért, hogy a virtuális műélvezők közömbösen mennek el a tárlatot hirdető falragaszok mellett? Találkozást igénylő művész és közönség miért siklik el egymás mellett? Kérdések, melyekre talán eljövendő tordai kiállítások adhatnák meg a választ.

KESZEG VILMOS

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

Vasárnap, 1964. február 2.

Február 15—23:

Ünnepi hét Encsen

Tíz éves a járási művelődési otthon

Az encsi járási művelődési otthon ez évben ünnepli fennállásának 10. évfordulóját. Ebből az alkalomból az otthonban február 15 és 23 között gazdag programú, érdekes műsorszámokkal teli hetet rendeznek.

Az első napon a helyi képzőművész szakkör három tagjának kiállítását nyitják meg. Borsos István szobrokkal, Styaszny Sándor és Szatmári István képekkel szerepel a térlaton. Az ünnepi hét megnyitójára másnap, vasárnap kerül sor. Beszédet Varga Gáborné, a megyei tanács elnökhelyettese mond. Ezen a napon rendezik meg a járás legjobb ének- és zenekarainak találkozóját is.

Az ünnepi hét programjában író—olvasó találkozó is szerepel, melyen a tervek szerint Karinthy Ferenc és Hegedüs Géza lép olvasói elé.

Műsort ad a járási művelődési otthon irodalmi színpada is A föld szeretete címmel. Érdekesnek ígérkező ankétot tartanak a népművelés korszerű formáiról, melynek vezetője Demeter Sándor, az Országos Népművelési Tanács elnöke lesz.

A hét folyamán több, gazdasági feladattal is foglalkoznak. Az itatásos borjúnevelésről dr. Gaál László szakírónak, a mezőgazdasági tudományok kandidátusának vezetésével tartanak ankétot. A tapasztalatok, tanulságok leszűrésével a gyenge tsz-ek segítésének egyik formájaként tervezik Benárd Géza Szürke egy esztendő című könyvének vitáját.

Az ünnepi hét befejező napján, február 23-án a járás legjobb táncegyüttesei tartanak bemutatót a művelődési otthonban.

Vasárnap, 1964. február 9.

Ellenőrzés — meg

Az ÉM Borsod megyei Állami Építőipari Vállalat Ózd, Béke-telepi szállójának üzemi konyháján Bányácski József konyhavezető, akit korábban a közellátást veszélyeztető bűncselekmény miatt 8 évi börtönre ítéltek és ebből 5 évet le is töltött, hatvanezer forint népgazdasági kárt okozott. Bányácski *kihasználta az ellenőrzés lazaságát, és ismerős üzletvezetőktől fiktív számlákat szerzett be.* A vételezéseknél a konyhaszemélyzet részére a valóságban kevesebb anyagot adott ki, mint amennyit a játékzűleg vezetett nyersanyagfelhasználási naplóban feltüntetett. Természetes hát, hogy a kisebb nyersanyagmennyiségből nem tudták a megfelelő norma-adagot előállítani, s szinte napirenden voltak a panaszok. Bányácski különben a konyha hússzükségletét a kiskereskedelmi árudákból fogyasztói áron szerezte be. Sőt! Odáig elment, hogy *olyan napokra is kiállíttatott számlákat, amikor a konyha megfelelő húskészlettel rendelgálatot tartott a Népi Ellenőrzési Bizottság. Kiderült, hogy évek óta nem tartották be a vadgazdálkodásra vonatkozó előírást. Többek között háromezer forintos pénztárhiányt fedtek fel. A társaság a vadak téli ellátásáról nem gondoskodott, az elnök fiktív számlákat állított ki, és általában az egész vadásztársaságnál ez a szemlélet uralkodott: „Mindent lelőni, ami puskavégre kerül, mert közel a csehszlovák határ és a vadak átmennek."*

Az első felindultságból csillapodva elgondolkodunk: miképpen nyílott módja Bányácski Józsefnek a csalásra, k ajánlotta fel először a barcika városgazdálkodási vállala igazgatójának a 600 forintot és így tovább. Azt sem értjük hogyan lehetett a büntetet előéletű és pontosan a közellátás veszélyeztetése miatt korábban elítélt Bányácski József erkölcsi bizonyítvány nélkül ilyen jelentős, sok szá dolgozó étkeztetéséről gondoskodó intézmény vezetője? T

A «BEM ÉS PETŐFI» CZÍMŰ ÚJ KÖRKÉPBŐL. — BOMBA LECSAPÁSA AZ ORSZÁGUTON.

Stefánia özvegy trónörökösné betegsége. Az aggodalom nagy kétségei és fájó érzések közt vártuk a hireket két napon keresztül Bécsből, Stefánia özvegy trónörökösné állapotáról. Az ifjú, szép főherczegasszony betegsége oly veszélyes fordulatot vett, hogy márczius 5-ikén már a legroszabbtól tartottak és a belga királyi párt is értesítették a fenyegető veszélyről. Mindenütt rendkivüli részvét nyilvánult a nagybeteg főherczegnő iránt, kinek rövid boldogságára oly hamar rá borult az özvegyi fátyol. A népszerű és szeretett főherczegasszony betegsége márczius 4-ikén lett válságos. Tüdőgyuladásban és mellhártyagyuladásban szenvedett és környezete e hó 5-ikén már csak a természettől, a beteg ifju életerejétől és a gondviseléstől várta a javulást. Márczius 6-ikán következett be a javulás, mely azóta folytonos. A gyuladás terjedése megszünt, a láz napról-napra csillapult, s a beteg ereje folyton gyarapodik. A belga királyi pár Bécsbe utazása elmaradt. De Henriette királyné, ki maga is beteg volt, a legközelebbi napokban meglátogatja gyógyuló leányát. A király ő felsége többször meglátogatta Stefánia főherczegnőt nagy betegsége alatt. A főherczegnő leánya, a fiatal *Erzsébet* főherczegnő is állandón beteg édes anyja mellett vagy közelében tartózkodott. A betegség válságos napjaiban a budavári királyi palota udvarnagyi hivatalában is ki voltak téve a távirati értesítések s ott folyton sokan tudakozódtak a beteg állapota felől. Budapesten vasárnap komor hirek terjedtek el s nagy volt a megdöbbenés. Másnap reggel a lapok külön kiadásban tudatták, hogy a féltett beteg állapota javult. Örömet okozott mindenütt a jó hir, s fokozták az örömet a későbbi tudósítások. A fenséges asszony fölépülése most már biztosan halad előre.

Keresztelő a miniszterelnöki palotában. Báró *Bánffy* Dezső miniszterelnököt még február 8-ikán érte az öröm, hogy neje egészséges leánygyermekkel ajándékozta meg. A keresztelő márczius 6-ikán ment végbe a miniszterelnöki palotában, s az egyházi szertartást Haypál Benő budai református lelkész végezte. A kis baronesz *Dóra* nevet kapott, s dr. *Wlassics* Gyuláné tartotta a miniszterelnöki palota szalonjában keresztviz alá; a keresztapa *Darányi* Ignácz földmivelésügyi miniszter.

Gr. Zichy Jenő újabb ázsiai utazása. Szombaton, e hó 19-ikén indul gróf *Zichy* Jenő újabb ázsiai utjára, Khinába és tovább, hogy kutassa az ősmagyarság nyomait. Újabb utjának czélja, hogy a mongol földön is vizsgálódjon, nincs-e maradványa azoknak a zsákmányoknak, melyeket Batu khán 1241-iki Magyarországba betörésekor vitt magával. Folytatja gróf Zichy a néprajzi gyüjtéseket is, s az alkalmat föllhasználva, a természetrajzi gyüjtésekkel is gazdagítani kivánja a Nemzeti Muzeumot. E végből a muzeum egyik szakbeli tisztviselőjét is magával viszi saját költségén, a gyüjtendő tárgyakat pedig a muzeumnak ajánlotta föl. A közoktatásügyi miniszter a hivatalos lapban mondott köszönetet ezért gróf Zichy Jenőnek.

A *képviselőháztól* gr. Zichy Jenő egy évi szabadságot kért, az elnökhöz intézett hosszabb levélben. Szilágyi Dezső elnök a Ház márcz 9-iki ülésén jelentette be a távolmaradás iránti kérelmét. Az ilyet a Ház rendesen megadja szó nélkül. Ezúttal gr. *Apponyi* Albert felszólalt, arra utalván, hogy gróf Zichy hazafias czélt tűzött maga elé, s kérte a Ház elnökéhez intézett levél felolvasását, melyben az utazó gróf czéljait és törekvéseit adja elő. Ez meg is történt. *Barabás* Béla a függetlenségi pártból lelkes szavakkal emlékezett meg a gróf vállalkozásának jelentőségéről. Hasonlóan beszélt *Buzáth* Ferencz is a néppártból. Az *elnök* pedig e szavakkal mondta ki a Ház egyhangú határozatát: «A Ház tagjai a képviselő ur hazafias áldozatkészségét és nemes törekvéseit teljesen méltányolják, és óhajtják, hogy fáradozásait siker koronázza.» Este a nemzeti párt értekezletén Horánszky Nándor elnök a párt nevében kivánt gróf Zichynek sok szerencsét és hogy missziója sikerének teljességében, jó erőben és egészségben láthassuk viszont.

Esküvő. Diszes esküvő volt e hó 6-án délelőtt a dohány-utczai zsidótemplomban. *Seidner* Miklós aradmegyei birtokos vezette oltárhoz *Hirsch* Margit kisasszonyt, *Hirsch* Lipótnak, a Franklin-társulat igazgatójának leányát. Tanukként szerepeltek a menyasszony részéről: *Gyulai* Pál főrendiházi tag, a vőlegény részéről *Szeles* János orsz. képviselő. Kohn Sámuel dr. főrabbi szép beszédet intézett a fiatal párhoz, az énekes szertartást Lazarus főkántor végezte. A templom, a melyet virágokkal diszítettek föl, telve volt előkelő közönséggel.

A szépművészeti muzeum helye. Az ezredévi ünnep legnagyobb emlékműve a szépművészeti muzeum lesz, melyre a törvényhozás majd negyedfél millió forintot szavazott meg. A meglevő képtárakat ebben egyesítik, régi és újabb műtárgyakkal mindig szaporítják. Elérkezett már az idő, hogy megkezdjék építését, de alkalmas helyet nagyon nehéz volt találni, vagy csak drágán lehetett volna szerezni kisajátítással, a mi a törvényhozás megszavazta összeg egy részét fölemészti. A közoktatásügyi miniszter a városligetnek Andrássy-uti torkolatánál kért a fővárostól 12,000 négyszögölnyi helyet a muzeumnak, szemközt az uj műcsarnokkal, a hol most a Feszty-féle körkép épülete van. Hosszas tárgyalás után a főváros tanácsa elhatározta, hogy a kijelölt terület átengedését javasolja a gyülésnek, kikötve, hogy csakis muzeumi czélra s a földesuri jogért évenként 100 darab arany fizetendő. A közgyülés a tanács javaslatához hozzá járult.

Egy tudós emléke. Hazai tudományos világunk érdemes botanikusának, *Hazslinszky* Frigyesnek mellszobrot állítanak az egyetemi füvész-kertben. A szobrot *Tóth* István mintázta.

Új Traján-hid a Dunán. A római világuralomnak egyik hatalmas nyoma ott maradt az Al-Dunán, Traján-hidjának maradványaiban. Románia ugyanazon a helyen új hidat akar épiteni. Románia és Szerbia megegyeztek, hogy a két ország közlekedési összekapcsolására Turn-Szervin és Kladova közt hidat épitenek. A költségeket Románia viseli, ellenben Szerbia köteles a Timok-völgyi vasutat, mely Kladovát Nissel összeköti, idáig kiépiteni s ezáltal az európai hálózatba beilleszteni. A hidat ugyanoda épitik, a hol Traján római császár hadai épitették

A «BEM ÉS PETŐFI» CZÍMŰ ÚJ KÖRKÉPBŐL. — HADI FOGLYOK (HÁTTÉRBEN A LENGYEL LEGIO).

báró Eötvös Józsefét, ki 1847-ben az első beható bírálatot írta Petőfiről, Arany Jánosét, Frankenburg Adolfét, gróf Teleki Sándorét, Kerényi Frigyesét, Degré Alajosét, Vajda Jánosét, Reviczky Gyuláét, Komócsy Józsefét, a kik már mind elhaltak. Szana Tamás Petőfi szülőiről czikkezik és ismerteti a Petőfi ereklyéket; majd Vámbéry Ármin, Vadnay Károly, Gyulai Pál, Ferenczy Zoltán, Lévay József, Lauka Gusztáv, Endrődi Sándor (Szendrei Juliáról), Bartók Lajos, id. Ábrányi Kornél (Petőfi megzenésítőiről), Vikár Béla, Hatala Péter, Havas Adolf, Hentaller Lajos, Beöthy Zsolt, dr. Baróti Lajos, Kacziány Géza, Gyalokay Lajos, Gyarmathy Zsigáné, György Aladár, Esztegár László, Csernátoni Gyula adnak Petőfire vonatkozó közleményeket. Petőfire vonatkozó költeményeket közöl az album Lévay Józseftől, Szász Károlytól, Szabolcska Mihálytól, Zalár Józseftől, Illyés Bálinttól, Ábrányi Emiltől, Jakab Ödöntől, Dalmady Győzőtől, Lampérth Gézától, Torkos Lászlótól, Berecz Károlytól, Kiss Józseftől, Zempléni Árpádtól, Szabó Endrétől, stb. A képek közt találjuk a költő arczképeit Barabástól, Orlaitól, Roskovicstól, ezenkivül a róla nevezetes helyeket, életének egy-egy epizódját, vagy allegóriát Zichy Antaltól, Munkácsy Mihálytól, Lotz Károlytól, Jankó Jánostól, Révész Imrétől, Vaszary Jánostól. Majd Petőfi több költeményének, levelének, Emich Gusztávval költeményei kiadására kötött szerződésének hasonmásai, Szendrei Juliának férje halálának bizonyosságáról kiállított levele, nyomtatványok hasonmása kelti föl érdeklődésünket, mindenik még az eredeti papirjának is hű utánzatában pecséttel ellátva, a hol az eredetin is így van. Az érdekes, nagy terjedelmű könyvet az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársaság adta ki diszes kiállításban. Ára 6 forint, díszkötésben 8 forint.

Petőfi összes költeményei. Az Athenaeum nyomdai társaság új olcsó kiadásban bocsátja közre a nagy költő összes költeményeit, az eredeti kéziratok és kiadások szerint. A népies kiadás sűrűn nyomott 800 lapra terjed, a költő arczképe is diszíti és csinos vörös vászonkötésben ára 1 frt. Oly olcsó, hogy a nép és ifjuság is megszerezheti, s mint közkincs bizonyosan tovább is terjed.

A Budapesti Szemle márcziusi kötete a következő érdekes tartalommal jelent meg: *Károlyi* Árpád «Az első császárság számüzöttei osztrák földön» czimen ismerteti *Wertheimer* Ede pozsonyi tanárnak, a napoleoni korszak alapos kutatójának Lipcsében német nyelven megjelent könyvét, melyben saját levéltári kutatásainak alapján irta meg a Bonaparte Napoleon bukása után Ausztriába menekült, s a császárhoz közel álltak e szomorú korszakát. Bonaparte Elise Toscana nagyherczegnője, Karolina nápolyi királyné, Bonaparte Lajos hollandi király, Jeromos westphaliai király és felesége, Savary rovigói herczeg, Maret, Bassano herczege és a hires Fouché alakjai elevenülnek meg a könyvben, a magok korával együtt. *Berzeviczy* Albert, a képviselőház alelnöke folytatja «Itália» czimen olaszországi utja művészeti tapasztalatainak eleven előadását. A művészetek iránt nagy megfigyeléssel és egy elmúlt klasszikus kor iránti hódolattal szól az iró ezuttal római tapasztalatairól. *Vadnay* Károlynak a Kisfaludy-társaság legutóbbi diszgyülésén előadott emlékbeszéde következik ezután: «Szigligeti arczképe előtt». Ugyane gyülés tárgyai voltak: *Gyulai* Pál elnöki megnyitója «A tárczaelbeszélésekről» és *Herczeg* Ferencz elbeszélése: «A vérszerződés», továbbá *Vargha* Gyulának hazafias hangú szép költeménye: «Az országháza». — *Herman* Ottó folytatja gróf Zichy Jenővel a polemiát, mely a gróf kaukázusi utjáról megjelent könyv birálásából keletkezett. A könyvismertető rovatban Zsilinszky Mihálynak «A magyar országgyülések vallásügyi tárgyalásai a reformatió kezdetétől fogva» könyvéről kapunk ismertetést, aztán *Hegyesi* Márton veszi kritika alá Gracza György szabadságharcztörténetét, melynek befejező kötete ép most jelent meg. *Heinrich* Gusztáv egy ránk nézve is nagyérdekű német irodalomtörténeti könyvvel foglalkozik Herold Tivadarnak Münsterben ép most megjelent «Werthes und die deutschen Zriny-Dramen». A régi német iró, Werthes, a múlt század végén a pesti egyetem tanára volt, Zrinyiről ő is irt. Herold könyve Werthes életrajzához szolgáltat több adatot, majd a német Zrinyi-drámákat foglalja irodalomtörténeti képbe, fölhasználván Heinrichnek ide vonatkozó két értekezését is. — A «Budapesti Szemle» előfizetési ára egész évre 12 frt, félévre 6 frt.

Verescsagin élete és művészete czimen *Csudáky* Bertalan fővárosi tanártól 64 lapra terjedő füzet jelent meg. A jeles orosz festő barátjának, Sztászovnak, műve után dolgozta ki. Ára 1 korona.

A tavaszi nemzetközi műtárlat. Az uj műcsarnokban a jövő hét végén ér véget a Verescsagin-kiállítás, a melynek sok a látogatója. Festőink és szobrászaink most javában készülnek a tavaszi kiállításra, mely április közepén nyilik meg. A képeket és szobrokat e hó 20-ig kell bejelenteni, a beküldési határidő a hó végén jár le.

A szinházak márczius 15-én. A nagy napon a Nemzeti Szinházban Szigligeti «II. Rákóczy Ferencz fogsága» czimű drámája kerül színre. A Népszinház és Magyar Szinház alkalmi látványos darabokról gondoskodtak. A Népszinháznak *Verő* György irt «*1848. (Hadak útja)*» czimű látványosságot; a Magyar Szinház pedig *Beöthy* László és *Rákosi* Viktor «*Aranylakodalom* (1848—1898)» szinművét adja, melyben a piskii csata is előfordul.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia márczius 7-iki ülésén *Komáromy* András a szabad hajdukra vonatkozó levéltári kutatásait ismertette, a Bocskay támadásától II. Rákóczi György bukásáig tartó időszakig. Bocskay fejedelem 13 kapitány alatt összesen 9254 bujdosó vitéznek adott hajlékot, kenyeret és nemesi kiváltságot. Letelepitette őket Kálló városában, Nánáson, Dorogon, Hadházán. Hajdu-Böszörményben, Vámos-Pércsen, stb., hogy Magyarországot a székelyek módjára fegyverrel szolgálják. A dorogiak kivételével a hajduk mind magyarok és reformátusok voltak. A mi idegen elem: rácz, oláh és tót akadt közöttük, Dorogon telepedett le, melynek kapitányai még a XVII. században is ráczok voltak. A mult században azonban már ugy elmagyarosodtak, hogy csak az idegen hangzásu nevek, meg a rácz és oláh nyelven való isteniszolgálatok őrizték meg az idegen származás emlékét. Dorogon a XVII. században a lakosság vallása nem volt még ruthén. A hajduságban még a parasztok is oly kiváltságokat élveztek, minőt 1848 előtt sehol az országban. Nemcsak a hajduk, de még a parasztok sem fizettek dézsmát, füstpénzt, robotot pedig egyáltalában nem is szolgáltak, hanem a nemes emberek földjét harmadában művelték.

Vágó Pál. Styka. Spányi Béla.

A «BEM ÉS PETŐFI» CZIMŰ ÚJ KÖRKÉP FESTŐI.

MI UJSÁG?

A «Vasárnapi Ujság» mai száma *az 1848-iki márcziusi napok* ötvenedik évfordulója alkalmából bővített tartalommal, három íven jelenik meg. Az alkalmi közlendők halmaza ezt a három ivet is annyira elfoglalja, hogy «Regénytár» czimű rendes heti rovatunk folytatását a következő számra kell elhalasztanunk.

A nagy napok emléke. Márczius 15-ikének emlékezetét sok helyen már vasárnap, *márczius 13-ikán* megülik. A budapesti *egyetemi ifjuság* is diszgyülést tart e napon az ujvárosház termében. Ez egyszersmind megnyitója lesz a diákkongresszusnak, melyre a vidékről is sok tanuló érkezik. A fővárosi ünnepélyekre is sok idegent várnak. Az országos honvédegyesületek központi bizottsága elhatározta, hogy testületileg nem vesz részt az ünnepélyeken, a szolnoki csata emlékére fölállitott szoborra azonban koszorút küld. *Márczius 15-én* a főváros iskoláiban mindenütt szünet lesz, a mi különben éveken keresztül így szokott lenni. A képviselőház sem tart ülést e napon. A házakat földiszítik, s az üzleteket, — legalább a menet idejére — zárva tartják. A gyárakban is szünetel a munka.

Az ünnepélyek két központja márczius 15-ikén a a Vigadó terme és a nemzeti lovarda helyisége lesz. A *Vigadóban* a Petőfi-társaság tartja a Petőfi-ünnepet, s ehez csatlakoznak az irói körök és nyomdászok is, a sajtószabadság ünnepét ülvén. Ott lesz a teremben az a sajtó is, metyen ötven év előtt a Landerer és Heckenast nyomdájában a «12 pontot» és a «Talpra magyart», a sajtószabadság első termékeit nyomták, a mely jelenleg a Franklin-Társulat tulajdonát képezi. Beszélni fog a diszülésen *Jókai* Mór, *Rákosi* Jenő az «Otthon» irói kör nevében *Feszty* Árpád a «népszabadság» bizottsága részéről. Költeményeket szavalnak *Bartók* Lajos, *Ábrányi* Emil, *Endrődi* Sándor, *Szabó* Endre, *Jakab* Ödön. A budai dalárda Petőfi-dalokat ad elő. Innen a közönség a Petőfi-szoborhoz vonul, s azt megkoszorúzzák. Egy másik menet Budavárba indúl s a honvédszobrot koszorúzza meg. A fővárosi dalegyletek fognak útközben és a hely szinén hazafias dalokat énekelni. Este az «Otthon» és hirlapirói kör a Vigadóban lakomát rendez. A szinházakban diszelőadásokat tartanak. Az ünnepélyeken a városi hatóság is képviselteti magát. A Petőfi-társaság ünnepén részt fognak venni azok is, a kik ötven esztendő előtt a magyar szabadság előharczosai voltak. Ezek közül már csak nagyon kevesen élnek. A kik közülök a hires Petőfi-, Jókai-, Vasvári- és Irinyi-asztaltársasághoz tartoztak, életben vannak még *Jókai* Mór, *Sebő* Antal, Pestvármegye nyugalmazott főügyésze, akkor pesti jogász, *Kléh* István takarékpénztári igazgatósági elnök, akkor jurátus, *Iványi* József mérnök, akkor a technikusok vezetője, s e társasággal sűrűn érintkező báró *Podmaniczky* Frigyes, *Bellaágh* Imre, *Berecz* Károly s még egy páran. A nagy idők e férfiait az ünnepen külön ovációkban részesítik. — A *lovarda* helyiségében, mely sok ezer embert fogadhat be, népiesebb szinezetű ünnepélyt tartanak márcz. 15-én; polgári ünnep lesz ez, pártszinezet nélkül. Az ünneplő ülésen gr. *Károlyi* István elnököl. Beszédet tartanak *Bartha* Miklós, *Beöthy* Ödön, *Győry* Elek és az ifjuság részéről *Szemennyei* Kornél.

MÁRCZIUSI KÉPEINK.

A «Vasárnapi Ujság» már évtizedek óta nagy gonddal és figyelemmel gyüjtögette s időről-időre olvasó közönségének is bemutatta azokat a csak kevés számmal fenmaradt *hiteles* képeket, a melyek az 1848/49-diki eseményekre vonatkoznak s azok hatása alatt még abban az időben készültek. Ezeket a történeti érdekességű képeket eddig kevésbbé ismert más, egykorú rajzokkal is kiegészítve, most ama nagy idők félszázados évfordulója alkalmából mai számunkban, összegyűjtve bemutatjuk az akkori főbb szereplők arczképeivel együtt.

Az események fő színhelyei Pest és Pozsony lévén, ezek szerint csoportosítjuk képeinket is.

Pesti képeink sorát az az egykorú rajz nyitja meg, a mely a szabad sajtó első termékeinek kiadását tünteti föl. Hatalmas néptömeg lepte el 1848 márczius 15-én a Hatvani- (ma Kossuth Lajos) útczának azt a részét, a hol a Landerer és Heckenast-féle nyomdában Petőfi «Nemzeti dal»-át és a magyar nemzet kivánatait elsoroló *12 pontot* előleges czenzura nélkül kinyomtatták. A nyomda a Kossuth Lajos- és Szép-útcza sarkán ma is fönnálló épületnek a földszinti helyiségeiben volt, melyek most kávéházúl szolgálnak. Délelőtt 11½ órakor készült el az első nyomtatvány, melyet *Irinyi* József a nyomda egyik ablakába fölállva, ezen szavakkal mutatott be a szakadó esőben várakozó lelkes közönségnek: «Márczius 15-dike délelőtt féltizenkettőre nagy időszakasz a magyarok történetében! Ime itt van a sajtószabadság első példánya, a nép hatalmának első műve. Akármi szabadsága fog is egykor lenni a magyarnak, akárminő jogokat fog is a nemzet nyerni: azon dicsőség mindig megmarad, hogy a legnevezetesebbet, a sajtószabadságot, mi magunk vívtuk ki, magunk szereztük meg!» S ettől kezdve délutáni egy óráig egyre szórták a németre is lefordított 12 pontot a nép közé, melyet délután 3 órára népgyűlésre hittak a Nemzeti Múzeum elé.

Ezt a nevezetes első igazi népgyűlést, melyen Petőfi a «Talpra magyar»-t szavalta el, Jókai és mások pedig a 12 pontot magyarázták a lépcsőzet szegélyfaláról, két egykorú rajz örökitette meg, mozgalmas csoportozatokban tüntetvén föl az ezrekre szaporodott népsokaságot, mely közt fegyveres polgárőrség tartotta fönn a rendet.

Fölötte érdekes maradványok 1848-ból azok a sajtók, a melyeken az első czenzúrázatlan kéziratokat kinyomtatták. Ezek a sajtók ma is megvannak a Fraklin-Társulat birtokában. Az egyik Dingler-féle egyszerű, a másik tökéletesebb szerkezetű, u. n. Columbian-sajtó, melyet a homlokzatán elhelyezett ércz sasról neveztek el «sasos sajtó»-nak. A sasos sajtó amerikai találmány volt s abban az időben Európában még csak nehány nevezetesebb nyomda dicsekedhetett vele. A két történeti nevezetességű sajtót Cserna Károly festőművészünk rajzolta le úgy, hogy rajzán egymás mögé helyezte a két tisztes gépet, mindkettőt megrakta a *12 pont* és a *Nemzeti dal* kinyomott példányaival, míg fölé-jük a Szabadság nemtőjének jelképes alakját helyezte, a mint jobb kezében egy 1848 föliratú nemzeti zászlót, baljában pedig a fölvilágosodás fáklyáját lobogtatja.

Bemutatjuk az ifjúság gyülésezéseiről nevezetessé lett *Pilvax* kávéházat is, mely a Koronaherczeg-útczában más néven ugyan, de majdnem régi állapotában megvan napjainkban is.

Egykorúak azok a rajzaink is, melyek a pozsonyi eseményekre vonatkoznak. Ilyenek a pozsonyi országház és a követi tábla ülésezésének helye, a pozsonyi országgyülés nagy küldöttségének arczképcsarnoka és a pozsonyi országgyülési ifjúságnak Bécsbe való megérkezését s ott fáklyásmenettel való bevonúlását ábrázoló rajz.

Az ezekkel együtt bemutatott arczképek szintén azon korbeli rajzok másolatai, kivévén Kossuth Lajosnak azon legújabb keletű arczképét, melyet Stettka Gyula jeles festőművészünk közelebb Hevesmegye közönsége megrendelésére és számára festett, Kossuth régibb, legjobb arczképeinek fölhasználásával. Ez az életnagyságú kép szónoki állásban s élénk taglejtéssel tünteti föl Kossuthot, a mint lelkesitő beszédet tart.

FRANCZIA KÖZTÁRSASÁGI ZÁSZLÓ.

AZ 1848-IKI PÁRISI MOZGALMAKRÓL.

Az a hatalmas erő, mely ötven évvel ezelőtt úgyszólván egész Európát megrázkódtatta, hogy az új idők szellemével egyezőbb politikai és társadalmi átalakulásokat hozzon létre, különböző országokban más-más körülmények hatása alatt tört elő.

Azonban most, egy fél század mulva mégis bizonyos kapcsolatosságban látjuk azokat az eseményeket, melyek Párisban, Bécsben, Pesten, Rómában és Madridban lezajlottak.

S csakugyan valahányszor a magyar szabadságharczról beszélünk, vagy a mi márcziusunkra gondolunk, előbb Páris jut eszünkbe s az 1848-diki februári napok képei jelennek meg előttünk.

1848 február 22—24-ike az európai népek nagy szabadságharczának voltaképi kezdete; ekkor indul meg a legújabb európai államrend, s most, midőn földrészünknek oly sok pontján üdvözlik az akkori nagy eszmék győzedelmének emlékét, s különösen a mi nagy jubileumunk ünnepi hangulatában érdekesnek látszik azon nagy jelentőségű események egy pár mozzanatának felújítása. A párisi forradalomról egykorú rajzok után közölt képeink jórészt mind erre vonatkoznak.

Ismeretes, hogy mire törekedtek a politikai pártok Lajos Fülöp korhadt kormányrendszerének elviselhetetlen terhei miatt. Mindenek előtt a választói jog kiterjesztésétől remélték a kormányzati bajok orvoslását. Ennek érdekében tanácskoztak a reformlakomákon, s mikor Guizot a gyülekezési jog korlátozásával akart ezekre felelni, az elégedetlenség még határozottabb alakot öltött.

Az 1847 végén ilyen körülmények közt megnyilt kamarának hangulatát könnyű elképzelni. Az ellenzék megelégedett volna a miniszterium vád alá helyezésével; azonban a népnek fölkorbácsolt szenvedélyét a tüntetésektől visszatartani nem lehetett. S végre is kitört a forradalom. Az utcza népe a végső eszközökhöz nyúlt. Torlaszok emelkedtek mindenfelé, s minthogy a nemzetőrség is a nép érzelmeiben osztozott, s

A TORLASZOK VÉDŐI. — Gavarni rajza.

így nem lehetett bizni abban, hogy a mozgalom ellen erélyesen föllépjen, Lajos Fülöpnek be kellett látni, hogy a közvéleménynyel nem daczolhat. Ekkor határozta el, hogy miniszteriumát elbocsátja s megigéri a reformokat.

Az utcza üdvrivalgásokkal fogadta a királyi szándékok hirét, s talán elejét lehetett volna venni a későbbi bonyodalmaknak, ha közbe nem jő az a puskalövés, mely a külügyminiszterium előtt tüntető néptömegből eredt, s melyre az ott őrt álló katonaság gyilkos sortűzzel felelt. A nép dühe ekkor tetőpontjára hágott. A halottakat kocsikra rakták s fáklyafény mellett járták be velük a várost, útjokban folyton a «Mourir pour la patrie» ... (Meghalni a honért ...) éneket zengedezve.

Rémületes, izgalmas éjjeli körmenet volt ez. Az utczákon őrtüzeket gyujtottak s a nép azok mellett táborozott egész éjjel, épitve a torlaszokat minden utcza és tér torkolatán, úgy, hogy reggelre a boulevardok minden köve föl volt szaggatva és minden fája ki volt vágva e rögtönözött bástyák fölhalmozásához.

Hiába hivta meg ekkor Lajos Fülöp miniszterium alkotására egymás után Molét, Thierst s Odillon Barrot-t, a nép engesztelhetetlenné lett s mikor a nemzetőrség is megtagadta az engedelmességet, a király nem tehetett, egyebet mint hogy a trónról leköszönt unokája, a párisi gróf javára s maga nejével együtt elmenekült a Tuileriákból.

Ez azonban a királyi ház ügyét nem menthette meg, s bár népszerű orleansi herczegnő (a reménybeli regensnő) két fiával megjelent a kamarában, az elnök jelentésére, hogy a király lemondott, mindenfelől «Már késő!» kiáltások hangzottak föl. Ez a gyűlés viharos mozzanataival igazán ritkitja párját a világtörténelemben. Mig a képviselők a teendőkről tanácskoznak, egyszerre blouse-os, sisakos, sapkás és fegyveres tömeg ront be, elfoglalja az üresen hagyott helyeket, sőt némelyek a szószékre is fölrohantak. Az elnök úgy akarta kifejezni megrovását, hogy föltette kalapját, mire borzasztó zsivaj közt követelték tőle hogy vegye le kalapját, sőt nehányan már puskáikat szegezték neki. Csak mikor Ledru Rollin a «nép nevében» csendet kért, állt helyre némiképen a nyugalom. Az orleansi herczegnő menekülni volt kénytelen az ülésből, hol a tanácskozások eredménye egy ideiglenes kormány megalakitása volt, mely Dupont de l'Eure elnöksége alatt Ledru Rollin, Lamartine, Arago, Garnier Pages, Crémieux és Louis Blanc-ból állott.

Ily gyorsan omlott össze a világ egyik leghatalmasabb királyi trónja. A királyságnak vége lett. Az ideiglenes kormány csak átmenetül szolgált a köztársasághoz, melyet később a császárság váltott föl, hogy ismét helyet engedjen a most is fönnálló köztársasági államformának.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Petőfi-album, a Petőfi-társaság megbízásából szerkesztették *Bartók* Lajos, *Endrődi* Sándor és *Szana* Tamás. Az 1848-iki márczius ötven éves fordulóján e nagy és díszes albummal hódol a Petőfi-társaság a nagy költő emlékének. A 263 lapra terjedő negyedrét album első sorban az 1848—49-iki Petőfit, a lánglelkü forradalmi dalnokot ünnepli, a ki szabadságszeretetét halálával pecsételte meg. Közleményei mind Petőfire vonatkoznak, az illusztrácziók pedig szemléltetik életének különböző mozzanatait. Ezek közt érdekes *Roskovics* Ignácz festőművésznek Petőfiről készített arczképe, melyet a nagy költőnek egyetlen s már elmosódott daguerreotyp arczképe után rajzolt. Ezt lapunk is közli mai számában, valamint *Zichy* Mihály illusztrácziójat: a költő apotheozisát. Közöljük még az albumból mutatványul Jókai bevezető czikkét és Hatala Péternek márczius 15-éről szóló visszaemlékezését. A gazdag tartalmu, díszes albumot, mint egy történeti nagy átalakulás és egy lánglelkü költő emlékére szolgáló művet bizonyára nagy érdeklődéssel fogadja a magyar közönség.

Szöveg és képek a költő dicsőségét hirdetik. *Jókai* bevezető czikke nyitja meg az albumot: «Petőfi ötven év után», és szintén ő ir «A márcziusi fiatalságról», melynek maga is dísze volt. A régibb költőknek és íróknak Petőfire vonatkozó költeményeiből és irataiból itt találjuk Madách Imréét

BEM KISÉRETE.

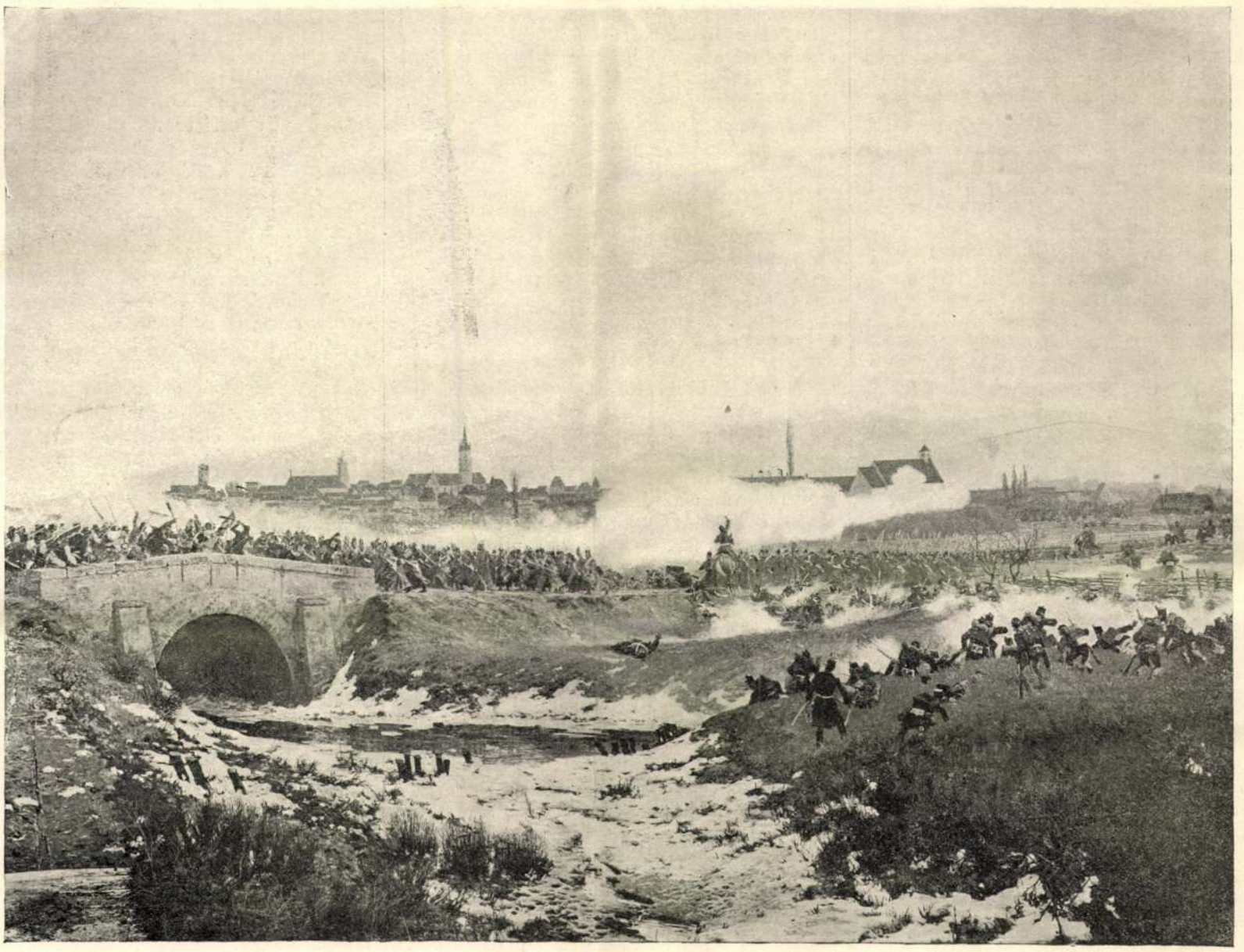

PETŐFI ÜDVÖZLI A VERESSIPKÁSOKAT.

A «BEM ÉS PETŐFI» CZÍMŰ ÚJ KÖRKÉPBŐL. — Weinwurm Antal fényképe.

BEM TÁBORKARÁVAL.

A SZÉKELYEK ÉS OROSZOK HARCZA A NAGY-SZEBENI HIDNÁL.

A «BEM ÉS PETŐFI» CZÍMŰ ÚJ KÖRKÉPBŐL. — Weinwurm Antal fényképei.

A POZSONYI ORSZÁGGYÜLÉSI IFJUSÁG BEVONULÁSA BÉCSBE MÁRCZIUS 14-IKÉNEK ÉJSZAKÁJÁN. — Egykorú rajz után.

tet folytatott. Alig pihent meg lembergi otthonában, fiatal neje és gyermekei körében, már ismét Szebenben, Brassóban vagy Budapesten találtuk, mert nyugtalan természete és művészi ambiciója nem engedte, hogy mindaddig egy helyben maradjon, mig nagy föladatának minden részlete tisztán nem állott szemei előtt. Eleinte az volt a terve, hogy Budapesten fogja festeni a képet; de aztán családi körülményei miatt abban állapodott meg magyar barátaival, hogy ezek menjenek ő hozzá Lembergbe s ott dolgozzanak.

Hónapokon át vidáman, lelkesedéssel folyt a munka, s hogy ez a körkép az igazi inspiráczió alkotása: meglátszik az óriási vászon minden kis foltján. Styka, Vágó és Spányi egész lelkűket adták oda, hogy a hazafias lelkesedés tüzét sugárzó, maradandó értékkel bíró művet teremthessenek. Napokig gyönyörködtem a lelkes munkában, s most, midőn itt Budapesten újra előttem áll a nagy alkotás, újra fölelevenülnek lelkemben a Lembergben támadt érzelmek.

Bem és Petőfi nem egyszerű, pillanatnyi hatásra számított panoráma, hanem egyike a legszebb modern historiai festményeknek.

A körkép késő délutáni világításban mutatja az oroszok által elfoglalt s Bem ostromló csapatjai által körülvett Nagy-Szebent. A város német stylben épített házai és tornyai a füstfelhővel borított vöröses ég hátteréből bontakoznak ki. Egyes helyeken már pusztít a magyar bombák által élesztett tűz, s füstje sűrű fátyolként borúl a látóhatárt szegélyező magas hegyekre. A legélénkebb összeütközés szintere a város alatt látható kőhíd, melyen az orosz katonasággal a Bem által annyira kedvelt székely fiúk már véres tusára keltek. Roszúl ruházott, fegyverben szükölködő csapat ez, de minden egyes tagja oroszlánként küzd, s hogy a küzdelem vége csak diadal lehet: azt a derék fiúk arczáról és lelkes mozdulatairól egyaránt leolvashatjuk. Az összegabalyodás annyira természetes, hogy a fegyverek csattogását és a hangok zürzavarát is hallani véljük.

Bem táborkarával a hídhoz vezető országútról nézi az elkeseredett küzdelmet. Szürke katona-köpenyben, lován előre hajolva gyönyörködik az ő «kedves gyermekeinek» vitézségében. Mellette a parancsaira várakozó trombitás, háta mögött pedig, az ütközet lefolyásába egészen elmerülve, táborkari főnöke, Czetz János ezredes áll. A nagy bravourral festett csoportban, a két főalakon kivűl még Zubrzyczki kapitányon, b. Keményen, Dobay őrnagyon és Bem hadseregének fáradhatatlan futárján, gr. Teleki Sándoron akad meg a tekintetünk. A táborkar mögött különböző fegyverzetü tisztek állanak, köztük egy uhlanus is fehér-vörös zászlócskájával. Még az isten szolgájának sem szabad hiányoznia: a megsebzett katona mellett ott ül egy parasztszekéren, s nagy érdeklődéssel nézi a véres küzdelmet. Föl van jegyezve, hogy a bátor tábori papot Erdősy Rafaelnek hitták. A háttérben még egy másik zöldre festett kocsi is látható: a Bem kocsija, mely őt hosszabb utain mindig kisérte. A kocsis népies öltözetében élénken válik ki a katonák csoportjából.

A táborkartól balra a szabadságharcz Tyrtæusát: Petőfi Sándort látjuk fehér lovon. A költő előre lovagolt, hogy gr. Bethlent s a vörös sapkásokat üdvözölje, kiket már régóta és türelmetlenül vár az ostromló had. A költő tekintetéből lelkesedés sugárzik, a mint tollas kalapját az érkezők üdvözlésére megemeli. Petőfi ebben a pillanatban nem az ábrándos költő hanem a világszabadság lelkes dalnoka és apostola.

Bem környezete mögött hosszú vonalban az élelmet szállító szekerek sorakoznak. Az első szekér mellett egy öreg székely áll, imádkozásba mélyedve. Szemeit a hídra függeszti, talán épen fiát keresve, ki szintén ott van a bátor fölkelők között. A szekér mögött csoportosulnak a foglyok is, a kik fölött huszárok és honvédek vegyest őrködnek. Kiválik közülök egy dragonyos tiszt, ki látható érdeklődéssel nézi az ütközet lefolyását. Egy orosz tiszt, különböző hadtestekhez tartozó sebesültek s a ravasz arczú hivatalszolga egészítik ki a csoportozatot. Nehány lépéssel távolabb pipájára gyujtó csikóst, majd czigányokat látunk, kik szintén megjelentek, hogy tüzes zenéjökkel a harczosok lelkesedését éleszszék. Előttük, szemeit Petőfin legeltetve, egy szép fiatal czigányleány lépdel.

A festői csoportozatra utolsó sugarait löveli a lemenő nap. A síkság és a távoli hegyek már a félhomály borongásában látszanak. Itt-ott azonban még kivehetők a huszárezredek, a mint az ostromlók segitségére sietnek.

A körkép másik oldalán, melyet a Krumbach folyócska választ el a nézőktől szintén elkeseredett a küzdelem. Itt egy honvéd-hadosztály lepte meg és verte ki pozicziójából az ellenséges gyalogságot. Vezetőjük Dzwonkowsky, a vitéz őrnagy. Az orosz üteg már felhagyott a tüzeléssel s az a veszély fenyegeti, hogy a villámgyorsasággal közelgő magyar huszárok elérik és körülövezik. Az orosz katonaság futásnak eredt, a legények fejöket vesztve keresnek menedéket. A gróf Bethlen vezetése alatt érkező vörössapkásoknak már könnyü dolguk lesz a szétszórt és eszeveszetten futó kozákokkal. Ezt a mozgalmas jelenetet meglepő igazsággal és költőiséggel festette meg *Vágó Pál*. Az érdemes művész tehetsége rég óta nem nyilatkozott meg annyi tüzzel és erővel, mint ezen a hatalmas csataképen. Az élet lüktetését érezzük mindenütt; a festett kép nem egy helyen a valóság teljes hatását gyakorolja reánk.

S hogy a csalódás teljes legyen: *Spányi Béla* költői kedélyének teljes mélységét művészetének egész hatalmával tudta éreztetni a tájképrészletek megfestésében. A távol ködében kéklő hegyek, a lemenő nap sugaraitól megaranyozott kopár sikság, az ostromlott városból fölemelkedő füstgomolylyal összekeveredett fellegek, az itt-ott hólepel alatt pihenő szántóföld, s a helylyel-közzel még jégburok alatt folydogáló víz, mind arra szolgálnak, hogy hangulatunkat emeljék és ámuló szemeink előtt a való látszatát idézzék föl. A hatalmas csataképhez szebb keret alig képzelhető, mint a Spányi Béla által festett tájkép.

Nézem, nézem a remek csataképet s nem győzök eltelni szemlélésével. Nem tudom, mit csodáljak inkább, Bemet-e, a magyar szabadságharcz legendai hősét, ki csak akkor érezte jól magát, ha a csaták tüzében forogható; vagy azokat a névtelen félisteneket, kik minden félelem nélkül, vidáman rohantak a legnagyobb veszedelmekbe, mert ott élt szivük mélyén a kötelességérzet s a hazának szent szeretete.

Szana Tamás.

Nyomt Hübsch János, Bécsben

1. *István*, Magyarország nádora.
2. Gróf *Batthyány Lajos*.
3. *Kossuth Lajos*, pestmegyei követ.
4. Báró *Vay Miklós*, koronaőr.
5. *Lonovics József*, csanádi püspök.
6. Hg. *Eszterházy Pál*, soproni örökös főisp.
7. Gr. *Széchenyi István*, mosonm. követ.
8. *Szemere Bertalan*, borsodm. követ.
9. *Bernáth Zsigmond*, ungmegyei követ.
10. *Ghyczy Kálmán*, nádori itélőmester.
11. Gr. *Károlyi György*, békési főispán.
12. Gr. *Cziráky János*.
13. Br. *Perényi Zsigmond*, ugocsai főispán.
14. *Tihanyi Ferencz*, temesi gróf.
15. Ifj. *Majláth György*, baranyai főispán.
16. Gr. *Teleki László*.
17. *Zarka János*, kir. személynök.
18. *Szentiványi Károly*, gömörm. követ.
19. Gr. *Andrássy Manó*, tornam. követ.
20. Gr. *Andrássy Gyula*, zemplénm. követ.
21. Br. *Wenkheim Béla*.
22. *Babarczy Antal*, csongrádm. követ.
23. *Schnée László*, hevesm. követ.
24. *Radics Miklós*, hevesm. követ.
25. *Darvas Pál*, gömörm. követ.
26. *Bükk Zsigmond*, borsodm. követ.
27. *Gábriel István*, abaujm. követ.
28. *Bónis Sámuel*, szabolcsm. követ.
29. *Bohus János*, aradm. követ.
30. *Rónay János*, csanádm. követ.
31. *Mán József*, máramarosi követ.
32. *Kállay Menyhért*, szabolcsm. követ.
33. *Dessewffy Jób*, nógrádm. követ.
34. *Olgyay Titusz*, pozsonym. követ.
35. *Asztalos Pál*, máramarosm. követ.
36. *Biró Imre*, aradm. követ.
37. *Papszász Lajos*, biharm. követ.
38. B. *Révay Simon*, turóczm. követ.
39. *Tarnóczy Kázmér*, nyitram. követ.
40. *Justh József*, turóczm. követ.
41. *Ruttkay István*, zólyomm. követ.
42. *Pázmándy Dénes*, komáromm. követ.
43. *Madarász László*, somogym. követ.
44. *Kubicza Pál*, trencsénm. követ.
45. *Rakovszky Móricz*, liptóm. követ.
46. *Hunkár Antal*, veszprémm. követ.
47. *Csúzy Pál*, zalam. követ.
48. *Gaál Eduárd*, tolnam. követ.
49. *Horváth László*, fehérm. követ.
50. *Tolnay Károly*, zalam. követ.
51. Gr. *Forgách Ágoston*, a pozsoni kápt. köv.
52. *Jozipovich Antal*, túrmezei gróf.
53. *Mericzay Antal*, a váczi káptalan követe.
54. *Házmán Ferencz*, budai követ.
55. *Fogthái János*, a Hajdukerület követe.
56. *Haader Pál*, sz.-fehérvári követ.
57. *Komlóssy Lajos*, debreczeni követ.
58. *Martiny Fridrich*, sopronyi követ.
59. *Renyey Ferdinánd*, szegedi követ.
60. *Hergesell Ferencz*, győri követ.
61. *Vidoss József*, vasmegyei követ.
62. *Károlyi István*, pesti követ.
63. *Tomcsányi József*, békésm. követ.
64. *Tóth Lőrincz*, breznóbányai követ.

A következő képviselők arczképe nem volt megkapható :

Rajacsics József karloviczi érsek, gr. Szapáry Antal, Szentkirályi Mór pestmegyei, Somssich Pál baranyamegyei követ, Pitroff János nagyszombati, Máriássy Gábor egri káptalan követe, Daróczy Zsigmond pécsi káptalan követe, Szabó Miklós vasmegyei követ, Stanaczky András szatmárnémeti-i követ. — A főrendek házából a négy főispán, 2 főpap s 6 regalista képezte a küldöttséget ; a többinek mind a rendek tábláján volt helye.

A POZSONYI ORSZÁGGYÜLÉS BÉCSI KÜLDÖTTSÉGE 1848. MÁRCZIUS 15-ÉN.

1848 MÁRCZIUS 15.

«SZABADSÁG! lépj ki sűrü fellegedbül,
És vígasztald meg váró népedet!
Lelkén, kezén a súly mindig öregbül,
Egy csöppnyi enyhért ajka rég eped.
Zúzd szét bilincsét, tördeld szét a jármot,
Leheld dúlt homlokára csókodat.
— S ha tövisen, ha véren kell is járnod
S vezetned őt, — meglásd, mikép fogad!»

S szétválik im a fellegek kárpitja;
A Szabadság, tündérhölgyként, kilép.
A rozsdás börtön-ajtót fölszakitja,
Jármot, bilincset, lánczot összetép.
Kezében zászló lesz a zöld cserágból,
Fürtét megújult szellő lengeti,
És bájos arcza égi fénytől lángol,
Derül a föld, hová fényét veti.

Betelt a kérelem. S váltsága árát,
A vért, — a nép azt is fizetni kész;
Föltépett szivből önti piros árját,
S mint hajdan, újra nagy, dicső, vitéz.
Kiomla vére. Nem omolt hiába;
Később bár, szabadság lesz a bér.
— SORS *lábához remegve hull a gyáva,*
Küzdő erényé a magas babér.

(A «Vasárnapi Ujság» 1868. évi folyamából.)

ÖTVEN ÉV.

Hozván madárdalt, fakadó virágot,
Légy üdvözölve nyiló kikelet!
Szép vagy, mosolygasz és vigan kitárod
A vén világnak ifjú kebeled,
Óh, szebb volt mégis most félszázad éve . . .
Ezer közt nem lelsz még egy ily tavaszt . . .
Lehe leszállt egy nép aggott szivébe
S ifjú erővel újjá szülte azt.

Most ötven éve szebb volt a madárdal
És ígézőbb a virágfakadás;
Ébresztő volt az, riadó szavával,
Haló nemzetnek új föltámadás.
Csodának hinnéd, bár tudod: valóság,
Csak ötven éves, — mégis oly mesés . . .
A holtnak hitt feltöri koporsóját,
S diadalt ül a hosszu szenvedés.

Bús századokról bús dalok regélnek,
Bevonva gyászszal multunk romjait.
A nemzetben már haldokolt az élet,
S szivében végkép elapadt a hit.
A gyászban, melyet táplált a sötétség,
Jövő sorsára félve ismere,
S *tudattá* vált a vérfagyasztó kétség,
Hogy a magyarnak nincs már Istene . . .

Óh, van! . . . Borúlj le s szent nevét imádjad:
Ő adta nékünk azt a szép tavaszt!
Mikor keservünk jajszóval kiáradt,
Lehajlott hozzánk s meghallgatta azt.

Higyj benne: ő az, a ki ezer éve
Virasztja, védi folyton a magyart,
Remény a búban, bátorság a vészbe'.
Békébe': munka, háborúba': kard! . . .

Nézz vissza, népem, márczius napjára.
S lásd az újjongó, ifju nemzetet:
Gondolat, érzés békóit lerázza,
S szabaddá lesz, mert annak született.
Temessék sírba: mégis halhatatlan,
Föld zsarnoksága meg nem ölheti;
Öljék: — föltámad millió alakban
S örökkön él, mert *lelke* van neki!

Gondolj a multra, hajnalhasadásra,
És ne feledd ezt a napot soha!
Ez a nap lett az új kor megnyilása,
Kit várva-várt bús századok sora.
E napon zengtek égő honszerelmet,
A kik támadtak, az apostolok,
Rabszolga népből így lett újra *nemzet*,
Jobbágyból *polgár*, nyervén új jogot.

A nemzet ajkát ama nagy napokban,
Halld ott Petőfit: minden szava láng;
Izzó szivében egy nép szive dobban,
Dús lelke kincsét pazarolva ránk.
A mért a nemzet küzdött és sovárgott,
A mért a költő zengett, izgatott:
A szent szabadság, ím, a földre szállott
S fölébreszté az alvó századot.

Szabadság! áldást hintő a világra,
Te Isten lelke emberek között;
Legszebb tavasznak legszebbik virága,
Könynyel sovárgott, vérrel öntözött; —
Egyeseknek s milljóknak levegője,
Ki nélkül élni végkép nem lehet,
Te, minden szépnek és nagynak szülője:
Édes szabadság! hogy' nevezzelek?

Mi vagy te nékünk, oh, nevezhetetlen?
A legszebb szó is rólad: puszta név;
De ott élsz minden hű magyar kebelben,
Sorsunkhoz fűzött immár ezer év . . .
Mi vagy te nékünk: elzúgták a harczok,
Megírták vérrel hősi daliák,
S mert harczunkban a te erőd viharzott,
Amult erőnkön az egész világ . . .

— S legyőzve is csak győztesek maradtunk,
Zsarnokság gőgje el nem nyomhatott;
Mikor kezünkben kettétört a kardunk,
Multunk hirdette, hogy mienk a jog.
Magunkban álltunk, — óh, fájó tanulság! —
És gúnyos sorsunk megtiport nagyon;
De fölemelt a gyász, a vértanúság
S erőnk forrása lett a fájdalom.

Hallgatva tűrtünk, de nem elhagyottan,
Bízván, lelnünk kell megmentő utat;
A mit kivivtunk ama nagy napokban,
Szivünkben élt, mint szótlan *öntudat*.

Nagy márcziusnak hajnalhasadása,
Multunkból tárta a jövőt elénk:
Vértezve mentünk a nagy alkuvásra
S ott nem kegyelmet, de jogot nyerénk.

Nézz vissza, népem, ötven év határán,
Ott a szabadság, az erő, a jog!
Le nem sújthat vész, meg nem ejthet ármány,
Mig annak fénye lelkeden ragyog.
Bölcs bátorsággal szebb jövőre várva,
Hited, bizalmad az a mult legyen:
Ha méltó voltál a föltámadásra,
Méltó vagy élni új évezreden!

Sajó Sándor.

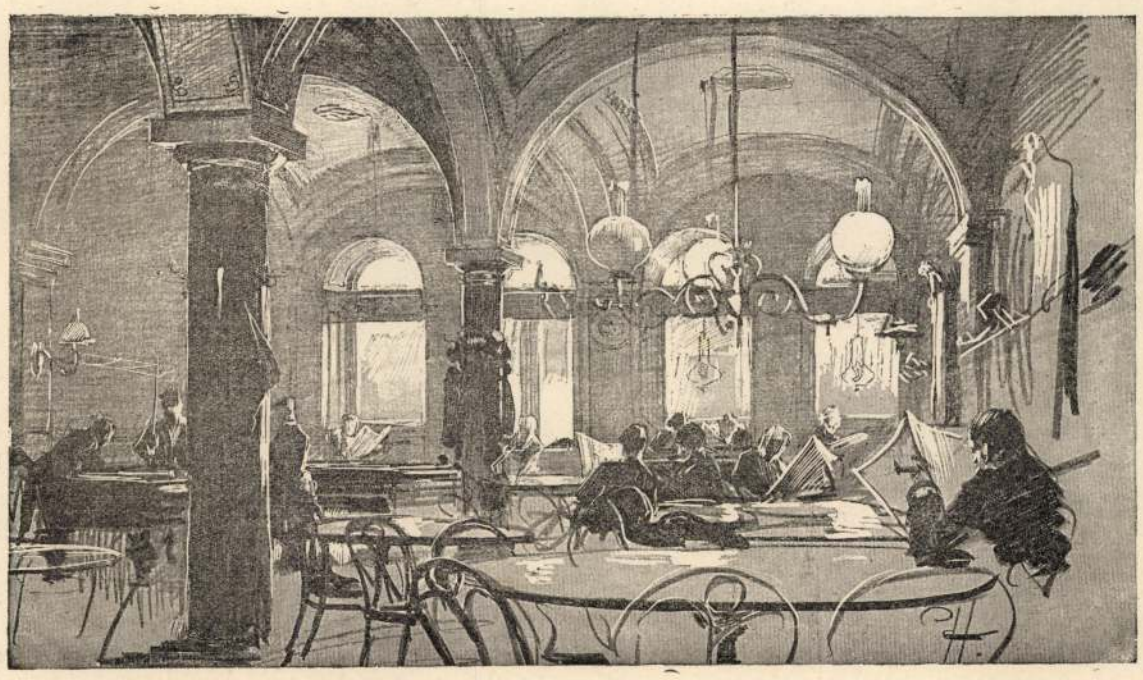
BEM ÉS PETŐFI.

Az új körkép.

Jan Styka hálás a kitüntető érdeklődésért, melyben Kosciuszkóját két évvel ez előtt a magyar fővárosban részesitették. A nagyhatású lengyel körkép után magyar körképet festett, melynek tárgya szabadságharczunk egyik legfényesebb eseménye: *Nagy-Szeben ostroma*. A jeles képirót két inditó ok vezérelte tárgyának megválasztásában. Nagy-Szeben ostroma tagadhatatlanul egyik legemlékezetesebb fegyverténye a magyar szabadságharcznak, aztán a függetlenségért folytatott küzdelmek egyik legnagyobb alakjának: Bem tábornoknak nevével áll szoros kapcsolatban, kit a lengyel nemzet büszkén vall magáénak. Jan Stykában, ki nemcsak jeles művész, hanem egyuttal igaz hazafi is, ekként a magyar nemzet iránt érzett meleg rokonszenv s az élénk hazafias érzés egyesült, hogy a legújabb körképet necsak érdekes látványossággá, hanem egyuttal értékes és tanulságos művészi alkotássá is tegye.

Styka azok közé a művészek közé tartozik, a kik valósággal beleélik magokat tárgyukba, s addig nem fognak az alkotás nagy munkájához, mig minden legkisebb részletet gonddal és szeretettel át nem tanulmányoztak. A lengyel művész egész kis könyvtárt olvasott össze a magyar szabadságharczra vonatkozó munkákból; múzeumokban, ereklyetárakban fölkutatta az egykorú öltözékeket, fegyverzeteket; meghallgatta a nagy események még életben levő tanuit s kétszer is ellátogatott a helyszinére, hogy ottan gondos tanulmányokat tegyen, részletekre is kiterjeszkedő vázlatokat készitsen. Mikor aztán mindezekkel készen volt, munkatársaiul fölszólította az élénk előadásban jártas *Margitay* Tihamért, a ki azonban közbejött betegsége miatt rövid idő múlva kénytelen volt abbahagyni a munkát, továbbá a geniális *Vágó* Pált s újabb tájképfestészünk egyik mesterét: *Spányi* Bélát, hogy velük együtt megalkossa a nagymérvü körképet: Szeben ostromát.

Styka egy évnél tovább valóságos kétlaki éle-

AZ EGYKORI PILVAX-KÁVÉHÁZ BUDAPESTEN. — Háry Gyula rajza.

A MAGYAR TENGER ZRINYI MŰVÉNEK CÍMKÉPÉN

Hankiss 100. l.

magunknak és másoknak, akik velünk együtt hajolnak feléje. A magyar irodalomban szakadatlan inger ösztönöz arra, hogy művészi tükröt tartsunk magunknak, mert önismeret nélkül nincs tudatos cselekvés és nincs egyéniségünknek megfelelő áldozat, nincs hivatásvállalás, nincs önbizalom. Már pedig a magyar líra s még inkább a magyar regény, de úgyszólván minden más műfaj is elsősorban azt célozza, hogy benne tükrözött képe a magyarnak olyan férfias és olyan vonzó legyen, hogy hasonlítani akarjon hozzá minden olvasó, ill. érezzen valamit abból a katharziszból, amit Aristoteles az igazi tragédia hatásaként észlel.

Végtelen csekély a magyar irodalomban az olyan hazafias költemények száma, amelyekben az önmagával hiánytalanul elégedett nemzeti hiúság szétterpeszkedik és sütkérezik az öndícséret fényében. De nagyon sok az olyan vers, amely a nemzeti érzést bölcseleti vizsgálat tárgyává teszi. Megkérdezi önmagától : mi történt és miért történt? Milyen jövőt lehetne építeni a multra? A mult dicsőségéből reményt formál a jövőre; de a jövő kedvéért alaposan kivallatja a multat és mélyen belemerül abba a szakadékba, amely a két korszak közé állt : a cselekvés és küzdés számára fenntartott jelenbe. Kölcsey Ferenc, a *Himnusz* szerzője azzal a nagyon jellemző, teológusi-jogászi érvvel mer Istentől boldogabb jövőt kérni, hogy

»Megbűnhödte már e nép
A multat s jövendőt.«

Hányszor ülteti szégyenpadra a »rút, szibarita vázakat« vagy a rideg, »márványkeblű szűzeket« ; hányszor veri fel a világ hatalmasainak lelkiismeretét más nemzetek érdekében! Másutt mutattuk meg, hogy Vörösmarty Mihály milyen világosan odakötötte hazája sorsát egyfelől a tiszta erkölcshöz és a buzgó eszményiséghez, másfelől Európa sorsához és a nemzetek szolidaritásához. A második nemzeti himnusz, a *Szózat* költője, elképzeli — amint az a romantika korában nem volt ritka gondolat —, hogy nemzete elpusztul a világ forrongásában. De nem tudja ezt a halált máskép elképzelni, mint úgy, hogy nemzetét a nemzettestvérek őszinte részvéte állja körül :

Subanovics István

ötvös.

Eperjesen élt 1723.

dr. Illésy János: Magyarországi ötvösök 1723-ban. Arch. Ért. 1904 évf. 392. l.

PEST. VI., VÁCZI KÖRÚT 61.

Subotics János

Subotics János, építész, Pancsováról, 23 éves korában, 1873 okt.-ben iratkozott be az építészeti szakosztályba, de már 1874 tavaszán kilépett.

Fleischer Béci

88. l.

Lucky Adalbert

ÉK JÉZUSSAL ÉS ANGYALOKKAL.

Illusztr. III. táblán.

SE.

Illusztr. VI. táblán.

alra: Herr Tobiás Durstl in grösster Sehnsucht: wie er nein suchte, Sp.

Illusztr. XXXVIII. táblán

Spanyol festő (15. század).

615. ANNA ÉS MÁRIA A GYERME
Fa. 150 × 90 (kerettel együtt).

Spanyol festő (16. század).

616. KRISZTUS MEGKERESZTELÉS
Fa. 84 × 56.

Spanyol festő (17. század).

617. FÉRFI KÉPMÁS.
Vászon. 56 × 48.

Spanyol festő (17. század).

618. FÉRFI ARCKÉP.
Vászon. 51 × 41.

Spitzweg Karl (1808—1885).

619. ÉJJELI TALÁLKOZÁS. Lent b
Fräulein Wurstl in dem Mondscl

(Albert)

Luchs: Gagan herczegné. Király miniatür.

Bécs XIX. sz. eleje. Ø 9×8 cm.

Jerevich: PA, 262 l.

S. Marco.

Egyházi képtár

Lucky Albert

Mit. Klattau (Cechoszlov)
1793, † Wien 1849.

Főleg miniatür arcképfestő, de olajportrékat is festett. Ugyláthatók többször megfordult Magyarországon, így 1835-ben, mikor Peter a Heinrich család két feltalt fejét saját is festette. E képek jelenleg dr. Lucky Béla, a M. Nemzeti Bank elnökének tulajdonában vannak. Az esztergomi prímási képtárban egy Sagan hercegnőt ábrázoló miniatűrje van.

Nachlass Friedrich v. Amerling
Leo Schidlof's Kunstauktionshaus.
Wien 1920.

968. Adalbert Suchy.

Sz. Wienben 1782-ben. † ugyanott 1849 augusztus 25-én.

Dunaiszky Lőrincz.

Derékig és tojásdad medaillonban látható, kissé jobbrafordult, de szembe néz. Karbatett kezei közül a balban mintázó pálczát tart. Oldalt elválasztott haja és szemöldöke barna, szeme kék, bajusza és szakálla nincs. Öltözete: fodros ing szétálló nyakkal, sötétkék kabát nagy gombokkal, vállravetett és derékon körülcsavart piros köpeny. Oldalt jobbról a mintázó asztalon mellszobor van. Jelzése alól balra: »*A. Suchy pinxit 810*«.

Vászon, méretei 37 : 29·1 cm. — Lelt. sz. 968. — Vétetett 1905-ben Káspár Jánosné, sz. M[illegible]quier Eleonorától 200 K-án (358–905). — Kifizettetett 1905 április 30-án. — Elszámoltatott 1905 május 15-én (508–905). — Az elszámolást jóváhagyta az 1905 november 30-iki 21515 szvsz. határozat (1035–905).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok. 1907 : VI. 39. *A. Suchy* : Dunaiszky Lőrincz akadémiai szobrász.

Sudarovich József

1696. Buda ötvös céh mármarás

Romer Flóris F. A harai ötvös céhek szabályai.

Századok 1877 évf. 809. l

Sudarovics (Sudarovitz) József — Buda

1696-ban említve. Legényt szerződtet.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
BFL. 1696-os Lipót-féle Privilégiumlevél; Bp. Tört. M.; Jungenbuch 1696. XI. 2.; Mihalik hagyaték: 18. p.

Pest-Buda 1977

Sudarics Ferenc — Buda

Legénye: 1739-ben ifj. Crinnes József.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
Bp. Tört. M.; Gesellenbuch 1739.; Dombi.

Pest. Buda 1977

Buda

Suchi Simon

A budai ötvösök beírási könyvében a 27.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
Mihalik hagyaték: 36. p.

Pest-Buda 1977

Subaky Vince

Pest. Ar.

Inasa: 1831. X. Haiter Ferenc.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
A. B.: 44. p.

Pest-Buda 1977

HORIZONT

BODA ISTVÁN

Tablók tárlata

Tablókban tobzódik a város. Az ifjúság, mint minden évben, most is „kiállítja önmagát". Ízlés és fantázia szerint. Ez az évjárat is szép és megnyerő. Még akkor is, ha a gép előtt az arc egy kicsit elidegenedik. Póz vagy épp az ellenkezője takar el valamit az eredetiből, de hát a gyakorlott szem tudja, hogy mit nézzen a hetyke vagy éppen dacos tekintetek mögött. Magam is el-elidőzöm egyik-másik együttes előtt, s arra gondolok: mennyi ötlet ugrott egymásnak, amíg kialakult a végleges forma. Az elrendezés, a beosztás, a jelmondat, a tagolás, szóval mindaz, ami egyedinek tűnhet az érdekeltek szemében. Ők legalábbis annak gondolják, merthogy minden évfolyam abban a szent meggyőződésben él: ilyen osztály aztán még nem volt az iskolában. S vélik némi reménynyel; nem is lesz. Később majd rájönnek és belátják, hogy ők is, mint az ujjlenyomat. Valamiben különböznek, de általában mégiscsak a hasonlóság a legszembetűnőbb. S azt, mint ablakot a fény, az ifjúság üdesége világítja át legjobban.

A lencse ezt a pillanatot ragadja és örökíti meg. Ahhoz ad lehetőséget, hogy sok-sok év után is szembesüljünk a helyzet kivételes ábrándjával. Mert, bár a tárlatot ezrek és ezrek veszik szemügyre, értéket valójában csak azoknak jelent, akik a kompozíciót jelenlétükkel teremtik meg. S minél messzibbről és távolabbról nézik, annál becsesebb. Példaként: mintha a véletlen hozta volna, egykori osztálytablónk épp abban az időben került a kezembe, amikor ezt a „kiállítást megnyitották". Már azt hittem, nincs meg, elkallódott, s egy véletlen elibém sodorta. Ámulva néztem s egészen magasról 18-19 éves önmagunkat. Ezek voltunk, ilyenek voltunk? Minden bizonnyal, hisz a gép objektív. Nem lehet megcáfolni, s még csak vitába szállni se vele. Aztán ahogy többször és hosszabban időztem vele, valahogy mindenki visszajött, mozgásba kezdett. Még ők is, akik neve mellé a szigorú idő odateszi a keresztet.

Valami azonban tárgyiasabban tűnt fel a mai tablóhoz hasonlítva a mienket. A mostaniakon cirka annyi a pedagógus, mint a diák. Mi 42-en érettségiztünk, s 12 tanárunk jegyzi a nyolc évet. Ebből egy az igazgató, három a hitoktató – utolsó évjárat, ahol még tantestületi minőségben szerepeltek – 1949 –, római, görög, református. Izraelita csak azért nem volt, mert egy zsidó fiú végzett ezen az évfolyamon. Igaz, s ezt se hallgassuk el, abban az évben is csak két végzős osztálya volt a gimnáziumnak. (Ma, ha jól tudom, kilenc vagy tíz osztály maturál.)

Hát ez és ennyi a tablók utóélete.

Gazdag kínálat a szünidei táborozóknak

Hajdú-Bihar (HBN) – **A megyénkből és Debrecenből gyerekek, diákok számára – a már közölteken kívül – számos további hasznos szünidei, illetve nyári szabadidős kínálat érkezett szerkesztőségünkbe.**

Emlékkép egy tavalyi üdülésről – a bodaszőlői Cimbora-táborból

Fotó: Napló-archívum (Horváth Katalin)

Balmazújváros. A Veres Péter Művelődési Központ (Kossuth tér 18.) két turnusban indít úszótanfolyamot a városi strandfürdőben 5–14 éves korú gyerekeknek: június 17-től július 2-ig, illetve augusztus 2-től 18-ig.

Hajdúböszörmény. A Sillye Gábor Művelődési Központ (Bocskai tér 4.) június 13–20. között az ifjúsági szabadidőközpontban angol és német nyelvi tábort szervez helyi és más településekről érkező fiatalok számára, 14 esztendős kortól. Követelmény, hogy a jelentkező az adott nyelvet már legalább egy éve tanulja. Mindkét tábort idegen anyanyelvű tanárok vezetik.

Ugyancsak az ifjúsági szabadidőközpontban gitártábort szerveznek június 14-től 20-ig fiatalok részére, Papp István gitártanár és Budai Lehel gitároktató vezetésével.

Június 20-tól 29-ig honismereti tábort szerveznek az ifjúsági szabadidőközpontban. A táborba 14 éves kortól várnak olyan fiatalokat, akik a Hajdúság múltja iránt érdeklődnek.

Június 28-tól július 9-ig a mozgás- és légzőszervi problémákkal küzdő gyerekeknek szerveznek a városi strandfürdőben 20 órás úszótanfolyamot. Vezeti: Zámbó Attila testnevelő tanár.

Augusztus 1. és 10. között kézművestábort szerveznek a Fürdőkerti Ifjúsági Szabadidőközpontban. A táborba 12 éves kortól várják a jelentkezőket.

Július 18-tól 24-ig középiskolások részére tenisztábort szerveznek a szabadidőközpontban.

Debrecen.

A Vénkerti Általános Iskolában (Sinai Miklós u. 6.) angol nyelvi tábort szerveznek 10–14 éves gyerekeknek június 14-től két héten át, hétfőtől péntekig, naponta 10–16 óráig. A játékos nyelvtanulás közben a csoportok ellátogatnak a Déri Múzeumba és az állatkertbe. Érdeklődni a 326-984-es telefonon lehet Tóth Zsuzsánál.

A Kölcsey művelődési központ szervezi az alábbi táborokat:

7-12 éveseknek június 14–25-ig (8–17 óráig) angol nyelvű gyermektábor, szabadidős programokkal. A gyerekekkel anyanyelvi tanár is foglalkozik. A táborba jelentkezhetnek kezdők, illetve 1-2 éve, valamint 3-4 éve nyelvet tanulók.

A Pedagógus Művelődési Házban 5–10 éves gyerekeknek rendeznek angol és német nyelvű tábort, játékos formában, szabadidős programokkal, június 21-től július 2-ig. Angolból óvodásokat és kisiskolásokat, németből kisiskolásokat várnak.

A nagyerdei gyógyfürdőben június 14-től 28-ig, illetve június 21-től 25-ig úszótábort szerveznek 6–12 éveseknek. Reggelente a Kölcsey művelődési központ előtt gyülekeznek a résztvevők.

A Józsakert Úti Általános Iskolában június 28-tól július 9-ig tenisztábort szerveznek általános iskolásoknak. Jelentkezni a józsai közösségi házban lehet.

A józsai közösségi házban június 28-tól július 9-ig sport-manuális tábort szerveznek általános iskolásoknak. Jelentkezni a helyszínen lehet.

A Mikszáth Kálmán úti teniszpályán június 21-től 27-ig tenisztábort szerveznek 6–12 éves korú gyerekek részére. Reggelente a teniszpályán gyülekeznek a résztvevők.

Újlétán június 21-től 28-ig (10–14 éveseknek) lovas tábort szerveznek. A tábor bentlakásos.

A nagyerdei kultúrpark állatkertjében június 14–18., illetve 21–25. között (10–14 éveseknek) zoológiai tábor lesz.

A Kölcsey művelődési központban június 21. és július 3. között fotótábort rendeznek 10–14 éves gyerekek részére.

A Kölcsey művelődési központban augusztus 23. és 27. között számítástechnikai tábor lesz 10–14 évesek részére.

A népművészeti alkotóházban bentlakásos fazekas-formázó tábort szerveznek 6–14 éves korúak részére, június 21-től 25-ig.

A Kölcsey művelődési központban június 14. és 18. között képzőművészeti tábor lesz 8–14 éveseknek.

A népművészeti alkotóházban bentlakásos komplex népművészeti tábort szerveznek 6–12 éves gyermekeknek június 28. és július 3., valamint július 5. és 10. között.

A népművészeti alkotóházban bentlakásos fazekastábort szerveznek 14 éves kortól június 14. és 18. között.

A Vekeri-tónál bentlakásos családi bábostábor lesz augusztus 15. és 22. között.

ANEKDOTAKINCS

Az őrmester finomsága

A karpaszományosok panaszt tettek a kapitánynál, hogy az őrmester nem az ő társadalmi állásukhoz és műveltségükhöz illően bánik velük. A kapitány természetesen szigorúan megparancsolta az őrmesternek, hogy az önkéntesekkel finomabb módon érintkezzék, mert azok úriemberek. Eljött a kivonulás ideje. Az önkéntesek peckesen állnak, kemény haptákot vágnak ki, és remegve pislognak a nagy bajuszú őrmester szigorú ábrázatára. Egyszer csak szétveti a lábát a „század apja", s rekedt, borízű hangján kiszól a sapkája ernyője alól:

– Ami a parancs, az parancs. A kapitány úr kioktatott, hogy finoman beszéljek az urakkal, mert ki orvos, ki meg fiskárius maguk közül. Hásze' jól van, tudok én finom is lenni, hanem aki ámene van ennek a szent érzelmű világnak, ha én azt mondom, hogy hapták, akkor ide füleljen minden csámpás, mert úgy kupán hajítom, hogy egyik szeme a másikat veri ki, azt a pulzustapogató, meg a téntanyaló árgyélusát az uraknak!

(Debreczeni Ujság, 1902. szeptember 9.)

Természetes gyógymód

Egy bizonyos debreceni úriembernek este nagyon megfájdult a foga, s másnap reggelre már őrületes fájdalmai voltak. Rohant is a fogorvoshoz. Útközben találkozott egyik barátjával, aki kérdezte tőle; hová sietsz olyan nagyon?

– Rohanok, kihúzatom a fogamat; majd megőrültem az éjjel, úgy fájt.

– Látod, ha nekem fáj a fogam, hát hazamegyek, a feleségem ölébe hajtom a fejem, ő ölel, csókol, hízeleg addig, amíg meg nem gyógyulok.

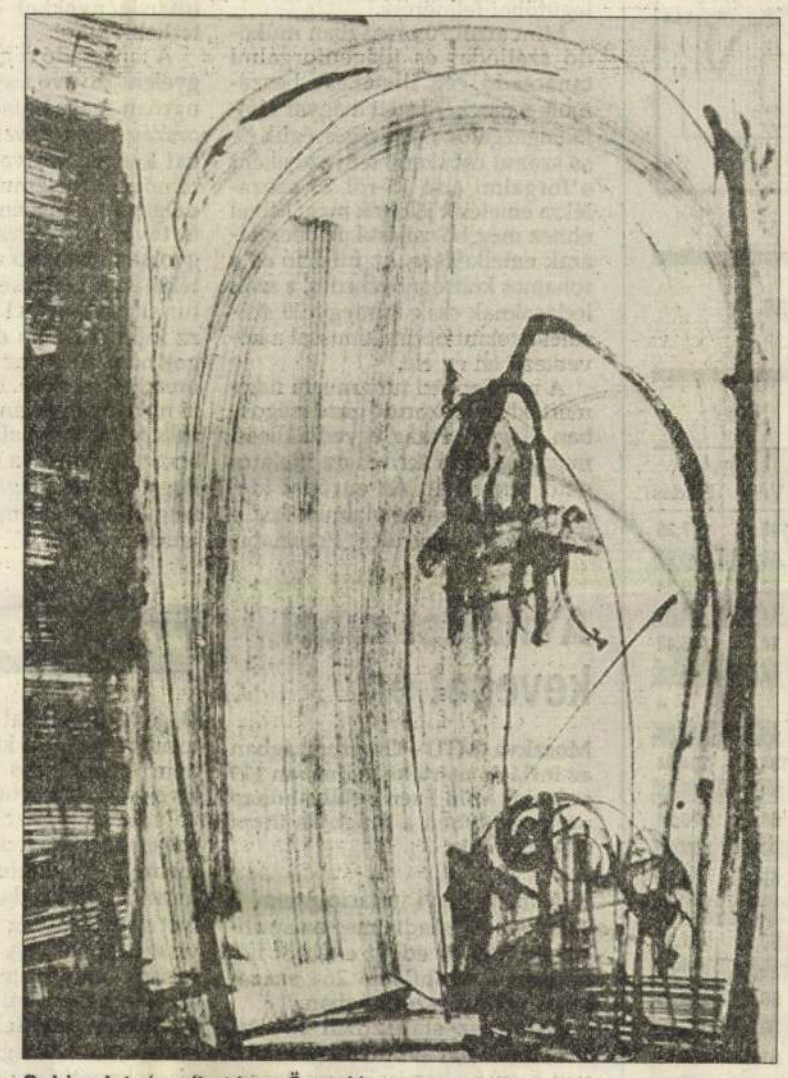
– No jó, de hát otthon van most a feleséged?

(Debreczen, 1905. április 15.)

KÖZLI: SZŰCS ERNŐ

A töredékben is az egészet mutatja meg

Debrecen (HBN – É. Cs.) – **Él és dolgozik, alkot és tanít Debrecenben és a megyében egy negyvenes éveiben járó vagy ahhoz közelítő nemzedék, amelynek működése és több-kevesebb szereplése nélkül művészeti (köz)életünk bizonyosan nem olyan lenne, mint amilyen. Ha pályáikat, önszerveződéseiket egy bizonyos törésvonal két csoportra is osztja; nem véletlen, hogy e két körön belül házasságok és barátságok erősítik szövetségeiket. Burai és Fátyol barátsága emitt – a Lukácsé és Tamusé amott. Fátyol Zoltán és Holb Margit házassága itt – a Lukács Gáboré és Bíró Eszteré, Palotai Erzsébeté és Subicz Istváné ott.**

Subicz István alkotása: Öreg lámpa

Akinek tárlata kapcsán fontosnak tartottam vázolni e tényszerű jelenséget: Subicz István. Balmazújvároson rajzot tanít, s bár itt, valamint a megyében már számos kiállítása volt – Debrecenben ez a mostani a harmadik egyéninek számító. Fejlődésének egyik forrása a Medgyessy-kör (Bíró Lajos), a másik az egri főiskola (Seres János). Harmadikként azokat a nemzedéki inspirációkat említem, amelyek őt még törésmentesen érik (Fátyol és Lukács Gábor, Bíró Eszter és Palotai). S végül a negyedik a minden élményt szomjúhozó képzőművész számára elengedhetetlenül fontos művésztelepek: itt Nyíradonytól Lublinig, Berlinig. S vajon kell-e beszámozni az „ötödik hadoszlopot", a kavargó és illanékony természeti-történelmi valóságot, a szent és művészi metamorfózisra kínálkozó, úgynevezett realitást?

Diplomáját 1977-ben szerezte, erre az évre datálódik anyagának legrégibb darabja is. Retrospektív tárlat tehát? Ebből a szempontból igen; de nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy legtöbb opusza viszont 1992-ben született – s ilyenformán kiállítása kurrens is. Bár a festés sem idegen tőle, most bemutatott rajzai toll, tus és ecset révén készültek. A toll finom hálójú vonalainak és az ecset titokzatosan terjengő foltjainak együttes kontraszthatásához vonzódik majdnem mindegyik képén.

A világból két jelenség érdekli-izgatja igazán. Az egyik a szublimált és továbbgondolásra ajánlkozó mozgásélmény. Példák rá a Szeles nyári nap, a Szélnek ellenálló, a Kacagó szél, a Mozdulatok, a Feszültség stb. A másik a töredékesen is az egész érzését nyújtó részletek, a valóság kinagyított névjegyei. Erre példák a Kastély, I–II., a Csendélet festőállvánnyal, az Öreg lámpa, Az egri líceum belső tere(!), A nánási nagy torony stb. Az előbbiek inkább az absztrakció kísérletei – az utóbbiak pedig a valóság hol impresszionisztikus, hol meg tanulmányszerű megjelölései. (A Pitvarból nyíló bizonyítja, hogy alföldi voltát sem tagadja meg, annak konkrét és jellegzetes motívumaiban sem.) Subicz kiállított grafikáit én inkább biztos kézzel és jó ízléssel kanyarított vázlatoknak látom, amelyek kíváncsivá teszik a befogadót elkészült és megfestendő képei iránt is.

Subicz István kamaratárlatával első „tanévét" zárja a Gábor-galéria. A minőséget jó, a szorgalmat és a magatartást illetően jeles bizonyítvánnyal. Kiállító művészeik névsora összes:égében érdemes arra, hogy összefoglalóan fölsoroljuk őket – évkönyvük számára.

Az elmúlt év szeptemberétől láthatóak voltak itt, e kedves kis szobában Szilágyi Imre grafikái, Józsa Sándor grafikái és festményei, Tamus István rajzai, Tóth Pálné szőttesei és Fazekas Ferenc fekete kerámiái, Dévényiné Pál Katalin munkái, L. Ritók Nóra grafikái, a gyulai Póka György és Meskó Anna művei, Józsa János képei és legutóbb Palotai Erzsébet festményei, illetve Horváth Imre alkotásai.

(Gábor-galéria – a kiállítást időközben leszedték.)

Részvényt cserélnek kárpótlási jegyre

Budapest (MTI) – Június második felében várhatóan több részvénytársaság papírjait is felkínálja kárpótlási jegy ellenében az Állami Vagyonügynökség – tájékoztatták szerdán az Ávüben a sajtót.

A leghamarabb a Miskolci Hűtőipari Részvénytársaság papírjainak forgalomba hozatala várható, amelyeket 2:3-as kárpótlásijegy–részvény cserearánnyal kínálnak majd. E papírok cseréje legkésőbb június 21-ig megkezdődik. A felajánlott részvény értéke 140 millió forint lesz. Szintén ekkorra várható az Omkerpapírok indulása 2:3-as átváltási aránnyal.

Ezt követheti a Möbiusz Rt. 108 millió forintos részvénycsomagjának forgalomba hozatala, szintén 2:3-as aránnyal, előreláthatólag június 30-án, de esetleg már 21-én is. Június végére tervezik a Zala Bútorgyár 233 millió forintos, valamint a Soproni Faipari Részvénytársaság 80 millió forintos részvénycsomagjának felajánlását, mindkettőt 2:3-as cserearány mellett. Ugyancsak június végén várható az Arvit (győri) Hűtőipari Rt. 171,41 millió forintos részvénycsomagja, amit 3:4-es cserearánnyal kínálnak majd, és a Dunakeszi Hűtőipari Részvénytársaság 45,838 millió forint értékű részvényeinek felkínálása, amelyekből 1:1-es arányban cserélhetnek majd a kárpótlási jeggyel rendelkezők.

ÁRFOLYAMOK

Budapest (MTI) – A kis tételben folyó kereskedéstől eltekintve 47 üzletben árfolyamértéken összesen 259,4600 millió forint forgalmat bonyolított le tegnap a Budapesti Értékpapírtőzsde.

A Danubius Hotels Rt. részvényére két üzletet kötöttek 890 forintos áron. A Fotex Rt. papírja négy üzletben forgott (nyitó ár: 249 forint, napi átlagár és záró ár 250 forint). Az IBUSZ Rt. részvénye négy üzletben cserélt gazdát (nyitó és záró ár: 1170, napi átlagár: 1168). A Pick Szeged Rt. papírja négy üzletben kelt el. (nyitó ár: 2160, napi átlagár 2153, záró ár 2150). A Zwack Unicum Rt. részvényét két üzletben vásárolták (nyitó ár: 2575, napi átlagára 2563, záró ára 2560). A Skála-Coop Rt. papírjára három opciós és három prompt üzletet kötöttek, az utóbbiakat 740 forintos áron.

Kárpótlási jegy

Tőzsde

INDEX június 9-én: 698,17, +1,26.

Hivatalos árfolyamok

Érvényben: 1993. június 9.

Pénznem	VALUTA Vétel	VALUTA Eladás	DEVIZA Vétel	DEVIZA Eladás
Angol font	135,56	138,36	136,56	137,26
Ausztrál dollár	59,77	61,01	60,22	60,52
Belga frank*	267,17	271,83	268,18	269,34
Dán korona	14,30	14,56	14,41	14,47
Finn márka	16,14	16,54	16,33	16,43
Francia frank	16,28	16,56	16,37	16,45
Görög drachma*	40,23	41,07	–	–
Holland forint	48,79	49,65	49,12	49,34
Ír font	133,11	135,71	134,30	134,94
Japán jen*	84,08	85,28	84,49	84,79
Kanadai dollár	69,59	70,99	69,90	70,24
Kuvaiti dinár	296,92	302,42	298,58	299,96
Német márka	54,72	55,68	55,11	55,35
Norvég korona	12,94	13,18	13,03	13,09
Olasz líra**	60,32	61,60	60,71	61,03
Osztrák schilling*	778,12	791,72	783,65	787,05
Portugál escudo*	57,75	58,85	58,17	58,45
Spanyol pezeta*	71,54	73,06	72,10	72,48
Svájci frank	60,99	62,07	61,47	61,75
Tr. és cl.-rubel	–	–	27,43	27,57
Svéd korona	12,25	12,51	12,37	12,43
USA-dollár	89,30	90,86	89,82	90,22
ECU (Közös Piac)	107,00	108,96	107,80	108,30

A megadott számok 1 egységre értendők, forintban.
* 100 egység, ** 1000 egység

Vállalkozásfejlesztés – Phare-segédlettel

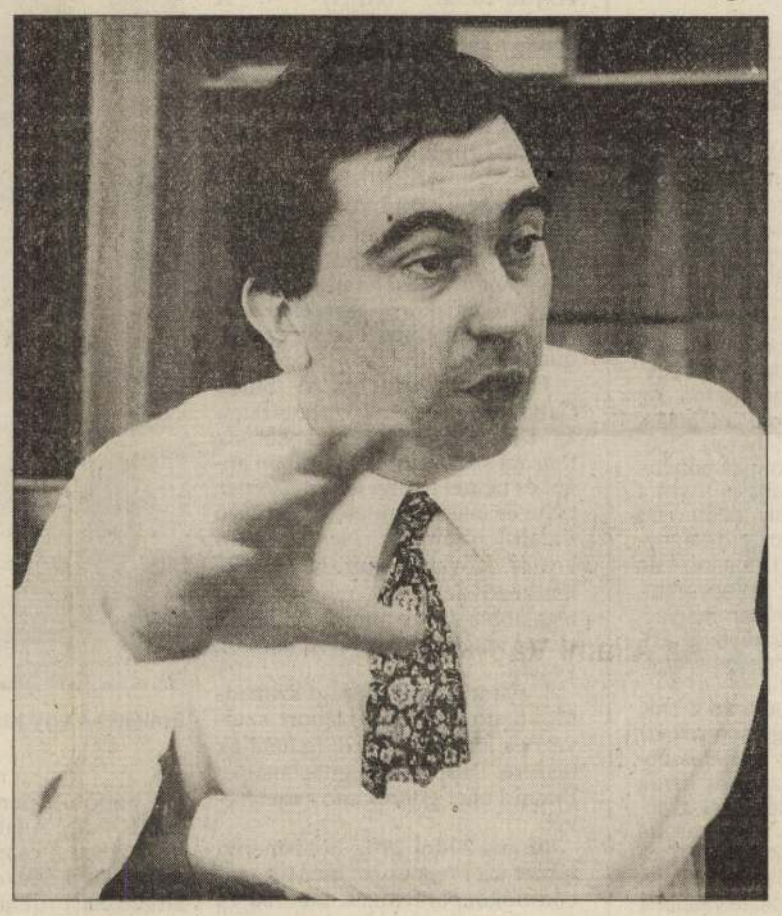
„Rövid időn belül a kis- és középvállalkozások szférája lesz a legnagyobb munkaadó..."

HORVÁTH ÁRPÁD

Debrecen (HBN) – **Az Európai Közösségek brüsszeli bizottsága a magyarországi kis- és középvállalkozásokat segítő Phare-program keretében anyagilag is támogatja a Magyar Vállalkozásfejlesztési alapítvány (MVA) munkáját. Jon Burnsszel, a Phare-program angol projektmenedzserével az e célra felhasznált pénzek, és egyáltalán: az alapítványi vállalkozásfejlesztés hatékonyságáról, a célokról és a lehetőségekről beszélgettünk, amikor a hét elején, egy kétnapos tanácskozás keretében meglátogatta Debrecenben a Hajdú-Bihar Megyei Vállalkozásfejlesztési Központot.**

– Ön mint a magyar kis- és középvállalkozásokat támogató Phare-program megvalósulásáért felelős menedzser, nyilván pontos információkkal rendelkezik a szféra gondjairól. Milyennek ítéli e réteg helyzetét?

– Körülbelül két-három éve dolgozom együtt magyar vállalkozókkal, s ez idő alatt egyértelműen kiderült: legfőbb gondjuk a pénz. Alapvetően nem is pénzhiányról, hanem a finanszírozási lehetőségekhez való hozzáférés nehézségeiről van szó. A másik igen komoly probléma, hogy bizonyos jelek szerint a mostani kormány nem igazán fedezte még fel ennek a rétegnek a fontosságát, nem fektette le azokat a gazdasági és politikai elveket, amelyek mentén segítené a munkájukat; ezen nagyon hamar változtatni kell, mert rövid időn belül a kis- és középvállalkozások szférája lesz a legnagyobb munkaadó Magyarországon. Persze vannak pozitív jelek is. A vállalkozók, miként minden országban, itt is fenn fognak maradni, át fogják vészelni a nehéz időszakokat. Ennek az országnak a kultúrája magától értetődő dologgá teszi a vállalkozást; tapasztalataim szerint a magyar függetlenségre törekvő ember, aki a saját sorsa kovácsa akar lenni, s ezért kellő optimizmussal és lelkesedéssel rendelkezik.

Jon Burns: „A program két éve alatt sok sikeres vállalkozást indítottunk el, támogattunk" Fotó: Iklódy János

– Hol lehet és hol kell segíteni ön szerint a kis- és középvállalkozásokat?

– A támogatást két oldalról lehet megvalósítani. Egyfelől hozzáférést kell biztosítani számukra a finanszírozási forrásokhoz. Éppen ezért a debreceni vállalkozásfejlesztési központ kidolgozott egy úgynevezett mikrohitelezési programot, amely keretében kis összegű hitelt nyújt a vállalkozóknak kedvező feltételekkel. Természetesen az erre igényt tartóknak be kell bizonyítaniuk, hogy megvalósítható elképzelésekkel rendelkeznek. A másik út: hozzáférést biztosítani számukra olyan információkhoz, adatbázisokhoz – szállítók jegyzéke, piaci információk, adózási jogszabályváltozások stb. –, valamint ahhoz a speciális ismeretanyaghoz, amely elengedhetetlenül szükséges a működésükhöz. Az itteni központ ebben is igyekszik segítséget nyújtani, ugyanakkor fórumot biztosít arra, hogy az erejüket összefogják, csoportosuljanak, s hogy bizonyos területeken együtt lépjenek fel az érdekeik érvényesítéséért.

– Debrecenben ma – önökkel együtt – három vállalkozásfejlesztési alapítvány működik, és mindhárom szép eredményekről tud beszámolni. A kisvállalkozók gyakran mégis úgy érzik, magukra hagyatottan kell küzdeniük a megélhetésért. Ez óhatatlanul is felveti a kérdést: mennyire tekinthetők hatékonynak azok az összegek, amelyeket például a Phare-program fordít erre a célra?

– Éppen az elmúlt évben készíttettünk erről felmérést egy független céggel, s a statisztika azt mutatja: számos rászoruló vállalkozó rajtunk keresztül jutott hozzá a segítséghez. Az derült ki, hogy olyan vállalkozókhoz jutunk el, akiknek a környezetében semmilyen más lehetőség nincs erre. Üzleti tanácsadókkal dolgozunk az ország számos településén, a program két éve alatt sok sikeres vállalkozást indítottunk el, támogattunk, amelyek mellesleg jó néhány embernek biztosítanak munkalehetőséget. Úgy gondolom, az eszközeink hozzáértő szakemberek által kerülnek felhasználásra, a régiójukat ismerő menedzserek által, akik lehetővé teszik a célzott, s ezáltal hatékony felhasználást. De a kérdésére válaszolva legszívesebben azt mondanám: néhány év múlva visszajövök ide, igazán akkor lesz majd látható a munkánk eredménye.

Az idegenforgalom áfa-terhei

Budapest (MTI) – Európa-szerte a magyar idegenforgalmi termékeket és szolgáltatásokat terhelik a legmagasabb áfa-kötelezettségek. Elsősorban ez magyarázza a négy- és ötcsillagos magyarországi szállodák idei nehézségeit – állapítja meg a Horwath Consulting legutóbbi felmérése.

Mint arról 70 országban működő szállodai és idegenforgalmi tanácsadó cég illetékese beszámolt: a megkérdezett magyar szállodaigazgatók nyereségességük első számú csökkenő tényezőjeként a forgalmi adó 15-ről 25 százalékra emelését jelölték meg. Mivel ehhez még hozzájárul az energiaárak emelkedése, az infláció és a rohamos költségnövekedés, a szállodásoknak csak mintegy 20 százaléka tekint optimizmussal a következő fél év elé.

A nemzetközi turizmusra nagy mértékben rászoruló gazdaságokban Magyarország egyedülállóan magas adóval terheli az idelátogató turistákat. Az európai idegenforgalmi nagyhatalmak közül Portugália 5 százalék, Franciaország 5,5, Spanyolország 6, Olaszország 9, Ausztria 10, míg Görögország 18 százalékos áfát számol fel a turistáknak a négycsillagos, vagy alacsonyabb kategóriájú szállodákban. A Magyarországon január elsejével bevezetett 25 százalékos adóval azonban még a luxusigényekkel érkezőket sem terhelik sehol.

A tanácsadó cég mindezeket figyelembe véve megállapítja: a kiugróan magas áfa-szint Magyarország most készülő új turisztikai koncepciójával ellentétben a minőségi turizmus elérése ellen dolgozik. A megemelt adó ugyanis tovább fokozza az amúgy is gyorsan növekvő árak okozta értékesítési nehézségeket, mivel a turisztikai termékek színvonala, az infrastruktúra és más adottságok nem tudtak az árakkal azonos ütemben fejlődni. Ha a nemzetközi turizmus piacán Magyarország túllépi a színvonalának megfelelő árszintet, fennáll a veszélye annak, hogy kizárja magát erről a nemzetgazdaság számára nélkülözhetetlen piacról.

Új lengyel adó és vámtarifa

Varsó (MTI) – Július 5-ével fontos dátum köszönt a lengyel gazdaságra: életbe lép a hozzáadottérték-adó rendszere, és az új vámtarifa-szabályozás. A kormány számításai szerint az általános, 12 százalékos vámszint 1 százalékkal csökkenni fog, ezzel mintegy 1000 milliárd zlotys kiesést okozva a költségvetésnek, amit a remények szerint ellensúlyoz majd a beruházások kedvezőbbé tétele.

A Lengyelországban nem termelt nyers- és alapanyagok, félkésztermékek és beruházási javak vámtételei csökkennek. Az eddig megjelent tájékoztatások szerint viszont a déligyümölcsök kivételével alig van olyan fogyasztási cikk, amelynek a vámja ne emelkedne. Különösen erős hatás várható az élelmiszereknél. A drágán termelő hazai parasztok régi követelése teljesül legalább részben, azonban ez egyértelműen az élelmiszerek árának általános emelkedéséhez fog vezetni.

Az angol mintára VAT-nak nevezett áfa bevezetése körül rengeteg a bizonytalanság. Egy héttel ezelőtt még az sem volt biztos, egyáltalán sor kerül-e erre július 5-ével. A kormány vélekedése szerint az áfa bevezetése egyáltalán nem kell, hogy áremelést okozzon, mivel annak szintje számos területen alacsonyabb az eddigi forgalmi adónál. Arra készülnek, hogy rendkívüli ellenőrzésekkel tegyék lehetetlenné az új adóra hivatkozó, indokolatlan áremeléseket. Általános azonban az a vélemény, hogy ez a kísérlet kudarcra van ítélve. A Cash, az üzleti világ új hetilapja szerint Varsó kivételével már az egész országban megindult a felvásárlási láz. A nagykereskedők készletei soha nem látott tempóban fogynak.

A májusi rubel keveset ért

Moszkva (MTI) – **Oroszországban az infláció mértéke májusban 119 százalék volt. Ezen belül a hónap utolsó hetében a drágulás ütem 104 százalék.**

A május havi infláció üteme 3 százalékkal haladta meg az áprilisit. Az idei év eddig eltelt öt hónapjában az infláció 264 százalékos volt Oroszországban.

Az orosz statisztikai hivatal beszámolója szerint a figyelembe vett hetven élelmiszertermék árának emelkedése gyorsabb ütemű volt májusban, mint a nem élelmiszereké. Számokban kifejezve: az élelmiszerek 22, a nem élelmiszerek pedig 14 százalékkal voltak drágábbak májusban, mint áprilisban.

ADÓSAROK

● A taxisok által befizetett biztosíték összege a költségek között nem számolható el. A taxizási tevékenység folytatásához egyéni vállalkozói igazolványt kiváltó magánszemélynek vagyoni biztosítékként kötelezően 100 ezer forintot kell letétbe tenniük, amelyet a tevékenység megszűnésekor visszakapnak. A vagyoni biztosíték megfizetését a magánszemély egyéni vállalkozónál a befizetéskor nem lehet költségnek tekinteni, a megszűnés esetén visszakapott összeg viszont nem bevétel.

● Tehergépjárművek üzemeltetése esetében csak a tételes költségelszámolás alkalmazható. Az 1993. január 1-jétől hatályos szjatörvény 1. számú mellékletének B/III/2. pontja kizárólag a saját és a házastársi tulajdonban lévő személygépjárművek esetén teszi lehetővé a 8 forint/kilométer elszámolását. Tehergépjármű üzemeltetése esetében ez a költségelszámolási mód nem alkalmazható, arra egyedi engedély sem adható. Mindez azt jelenti, hogy a tehergépjármű fenntartásával, javításával, karbantartásával, felújításával kapcsolatos költségek útnyilvántartás alapján csak bizonylat (számla) ellenében számolhatók el.

● Az étkezési jegyek áfa kötelezettsége. Az áfáról szóló 1992. évi LXXIV. törvény 13. (1) bekezdés 7. pontja értelmében az étkezési utalvány készpénz-helyettesítő eszköznek minősül. Ugyanakkor a készpénz-helyettesítő eszközzel történő ellenérték megfizetését – a törvény 8. (3) bekezdése – nem minősíti szolgáltatásnyújtásnak. Tekintettel arra, hogy a készpénz-helyettesítő eszközzel – például étkezési utalvánnyal – történő ellenérték megfizetésénél nem történik szolgáltatásnyújtás, ezért ez a tevékenység az áfa hatályán kívül esik. Az étkezi jegy alkalmazása során csak akkor keletkezik áfa-fizetési kötelezettség, amikor a dolgozó az étkezési utalványok ellenében vásárol, vagyis ellenérték fejében történő termékértékesítés valósul meg. Ekkor a dolgozó a vásárlása után felszámított áfát is az étkezési jeggyel fizeti meg, amit a kereskedő – mint az értékesítést terhelő fizetendő adót – köteles a költségvetésnek elszámolni.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
1979 OKT 20

Subecz Gyula, grafikus

1021

Subecz Gyula metszete

y: Király

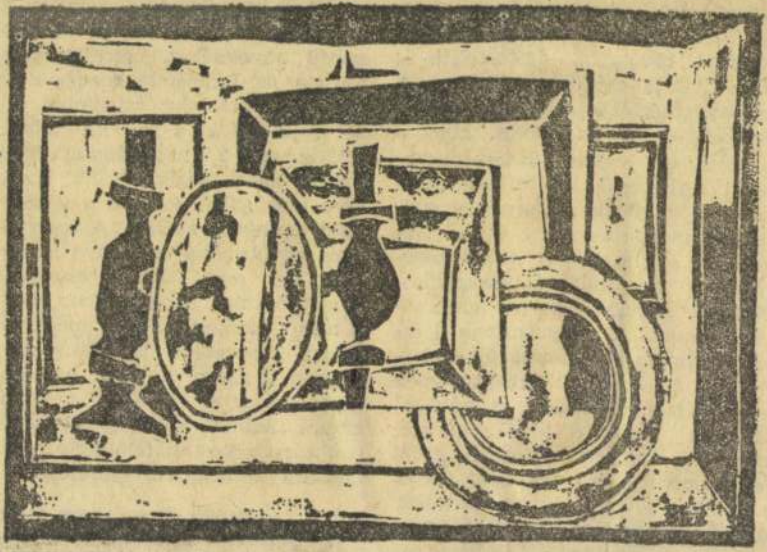
Képzőművészet

tt világ

kozni: a lemez — Szinte festészetének problematikája — régen lejárt. A zöld lombokon átragyogó vagy a felhők mögül előszivárgó fény szikrázását, e szikrázás színpanorámáját impresszionizmusnak tekinthetjük. Az impresszionizmus pedig idestova százesztendős. Gondolhatunk expresszionizmusra is, a csapzott felületek negyven-ötvenesztendős példákat idéznek.

De — önmagában — nem a régi leckék újrafelmondása zavar. A művészet elmúlt évszázadainak története ugyanis azt mutatja: minden kezdeményezés visszafordul a múltba. Példáért, eszményért, olykor még ideológiáért is. Hadd mondjak csak egyetlen példát: a kubizmus, e minden megnyilvánu-

Subecz Gyula

Élet és Iroda- Subecz Gyula: Tükrös
lom, Bp. aug. 11.
XXIII. évf. 32. sz. 8. lap.

úgy igaz, hogy más tudományokhoz hasonlóan a geodézia lehetőségei kitágulnak. Egyébként az a tény, hogy távoli építesteket figyelünk, korántsem olyan újkeletű dolog, mint a szelenodézia létrejötte: már korábban, ráadásul a Holdnál távolabbi építestekre is irányultak a geodézia műszerei. A fejlődés mértéke tehát nem ebben keresendő. Hanem abban, hogy a tudományok egyre dinamikusabban fejlődnek. Számítógépekkel például a hatalmas egyenletrendszerek megoldása sem okoz gondot. De említhetem a műszertechnikában tapasztalható korszerűsödést is: a hagyományos hosszmérési eszközöket napjainkban lézeres és infravörös távmérők szorítják ki. Az eszközök természetesen a geodézia fejlődésére is hatással vannak. Nemcsak arról van szó, hogy új, minden eddiginél gyorsabb, pontosabb eszközök állnak rendelkezésünkre. Az új eszközök

— A magyar geodéziának nagy nemzetközi tekintélye van, amely *elsősorban a felszabadulás* óta elért eredményeken alapszik. 1949-ben indult meg a hazai földmérnök-képzés. Egyebek között ez adott alapot a tudomány magasszintű növeléséhez. Létrejött Sopronban az Akadémia geodéziai és geofizikai kutatólaboratóriuma, ebből fejlődött ki a mai kutatóintézet, amely a tudományág egyik fontos hazai bázisa. Több kontinens országaiból keresik a kapcsolatot szakembereinkkel. A tudományos együttműködés igénye lemérhető igen sok külföldi kiválóság magyarországi látogatásában vagy a hazai tudósok külföldi meghívásában. Nemzetközi kiadványokban nagyon gyakran találunk hivatkozást a magyar geodézia eredményeire. Számos külföldi szakfolyóirat társszerkesztői feladatának ellátására kérnek fel bennünket.

Kérdés persze, hogy a leg-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-743, 349-726

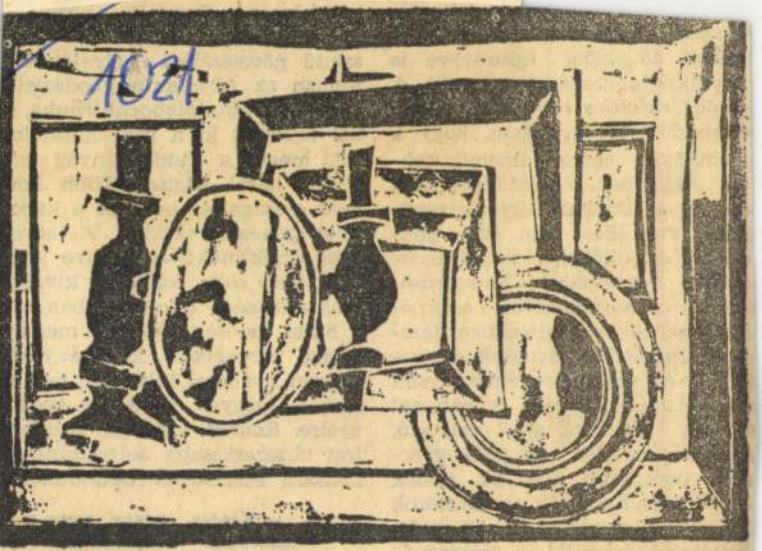
Subecz Gyula

ÉLET ÉS IRODALOM

Grafikusművész

1979 AUG 1 1

1021

Subecz Gyula: Tükrös

e: már korábban,
foldnál távolabbi é
ányultak a geodézia
ejlődés mértéke tehát
eresendő. Hanem abl
udományok egyre d
an fejlődnek. Szár
éldául a hatalmas e
zerek megoldása sem okoz gon-
ot. De említhetem a műszertech-
ikában tapasztalható korszerűsö-
lést is: a hagyományos hosszmé-
ési eszközöket napjainkban lézer
és infravörös távmérők szorít-
ák ki. Az eszközök természetesen
geodézia fejlődésére is hatással
annak. Nemcsak arról van szó,
ogy új, minden eddiginél gyor-
abb, pontosabb eszközök állnak
endelkezésünkre. Az új eszközök
jabb tudományos kérdések meg-
ldására késztetnek. A lézeres és
nfravörös távolságmérések ese-
ben például az a megoldandó
eladat, hogy a mérések pontossá-

latot szakembereinkkel. A tudom
nyos együttműködés igénye lemé
hető igen sok külföldi kiválós
magyarországi látogatásában va
a hazai tudósok külföldi meghív
sában. Nemzetközi kiadványokb
nagyon gyakran találunk hivatk
zást a magyar geodézia eredm
nyeire. Számos külföldi szakfoly
irat társszerkesztői feladatának e
látására kérnek fel bennünket.

**— Kérdés, persze, hogy a le
jelesebbek munkássága, mi
része az egésznek, hű képet ad
az egész tudományágról?**

— A tudós sikere nem szemé

Süessenprunni Süess Orbán, épitész

Győri Szemle, III. 1932. 2o2.

Stengl Marianne: Győr müemlékei.

Subáky Vince aranymíves.

Pesther Handlungszeitung. 1841. jun. 23.

172. l.

Styka festő

Budapesti Szemle CLXI.
1915. 321-346.o. Berzeviczy
Albert: A háború a képző-
művészetekben

Jan Stuha, Pest

Párizsban, 1928. 23 éz.

551 l.

Julyás: Vargó Pál

Szécsy Béres Ezsaiás

Vall. kol. Lutheres a-fobre.,

Relig. 1876. II. fo. 36. 12.

Egyh. Tudósítások. (285-86.)

Jan Styka lunggel festő művész

Pásztortűz, 1928. 23 sz.
551. l.

Gulyás Károly: Vaigó Pál

Stryka

festő"

Magyar Iparművészet, 1897/98.

I. évf. 6/7. sz. 248.-289. o.

Mihalik József: Az V. M. Iparművészeti Kiállításról.

August Stüler müvek épülez

Földvári Lapok 1865 VII. 20. 625.

Hir a Akadémia megbízásából

Épitészet, világi
az Akadémia palotája, Stüler Auguszt

Divatcsarnok, 1862.máj.27.21.334-335.

Bel- és külföldi hirek

Stüler Auguszt, épitész

Divatcsarnok, 1862. máj.27.21.334-335.

Bel- és külföldi hirek

Stunder János Jakab „festő"

Budapesti Szemle, 1912. CLII.
235.–248. l. Bayer József: Egy ha-
zánkban letelepedett olasz festőről.

Stunder János Jakab, festő

Művészet IV., 1905. 347.

Adatok művészetünk történetéhez

Iglói

(Stunder János Jakab lépse, ev. tpl.)

Budapesti Szemle, 1912.

235.-248. l. Bayer József: Egy Károlyk. kori főtelepesedési okirat kritikájáról.

Stunder, festő

Hasznos Mulatságok, 1826.II.367-368.
Szép Mesterségek

Evangélikus Élet

ORSZÁGOS EVANGÉLIKUS HETILAP

59. ÉVFOLYAM 34. SZÁM
1994. AUGUSZTUS 21.
SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁNI 12. VASÁRNAP

ÁRA: 25 Ft

46

„Nem sokaság, hanem Lélek
s szabad nép tesz csuda dolgokat."
Berzsenyi Dániel

A TARTALOMBÓL

150 ÉVES A NORVÉG EGYHÁZI MISSZIÓ

EGYHÁZUNK ANYAGI ÜGYEIRŐL II.

EGY ÚJABB GYÜMÖLCS A TUDÁS FÁJÁRÓL?

SUMONYI ZOLTÁN:

AUGUSZTUSI ELÉGIA

(Részlet)

Hogyan szólt első, szent királyunk
Intelme serdülő fiához?

Vendégek és jövevények
hasznot hajtanak e népnek:
Mert amiként különb-különb
tájról jövő másként köszönt;
úgy hoznak más nyelvet, szokást,
példát, fegyvert, harci fogást.
Mert egynyelvű, egyszokású
ország gyenge, mint a bábú,
oly magányos és esendő;
fuvallattól is veszendő.
Ennél fogva parancsolom
néked én egyszülött fiam:
Tiszteld nyelvük és szokásuk,
itt lakjanak, sem mint másutt! –
És ha amit építettem
vagy amit összegyűjtöttem
lerombolnád vagy szétszórnád, –
nagy kárt szenvedne az Ország!

Szentistváni eszme ma és nálunk?!

Szent István szobra a Parlament kupolatermében

Az ún. „szentistváni koncepció"-ban a „hungarus" kifejezés nem azokat jelöli, akik a megszületett magyar állam tagjai lettek, mint a meghódított területen életben maradt őslakók vagy azoknak utódai... eredetileg a „hungarus" az, aki a „szent korona" tagja. Nem alattvaló, hiszen a szentistváni eszme szerint a nemzet egésze birtokolja a hatalmat s olyanok gyakorolják a nemzet egészének megbízatása alapján, akik erre alkalmasoknak minősültek. Itt is finom, de szükséges az értékelés: nem (!) genokratikus, hanem idoneitas alapján került valaki a hatalom birtokában a nemzet egészének megbízatása alapján. Ennek a hatalomnak szimbóluma a szent korona, amely nem múzeumi tárgy vagy értékes ereklye, hanem élő jelkép, amely mintegy „működik" a 3 feltétel megléte esetén. A személyi alkalmatosság mellett a második alkotó tényező a „nemzetállam" (és nem nemzeti állam?) döntése országgyűlés módján, mint a hatalom gyakorlásának átruházása a felelős gyakorlat és kikerülhetetlen számadás feszültségében. Mi a harmadik? az, ami akkor is súlyos döntést jelentett kétszeresen is, korunkban való gyakorlása úgyszintén súlyos döntés minden „hungarus" számára, bármilyen nyelvet is beszél, bármilyen kultúrájú is etc. „gyenge az az ember, aki csak egy nyelvet beszél!" – írta Szent István a maga idején. Lassan beérik időnkben ez a szentistváni gondolat. A meghozott döntés egyfelől politikai döntés: István nem a császártól kérte a koronát, hanem II. Szilveszter pápától. S amennyiben ez hűbéri viszonyt fejez ki, akkor a gondolat ma is jelentős: nem katonai-gazdasági-politikai tényezőtől kérünk és várunk garanciát, hanem szellemi-lelki-egyházi tényezőktől. Óh, bár így lenne ma is... a másik fele pedig sorsunkat határozta meg évezredekre. Ha Bizánc kapuján kopogtatott volna akkor a „hungarus" delegátus, nyilván másként formálódik történelmünk. A döntés meghozatalát Róma mellett nehézzé tette a sokrétű és sokféle bizánci mesterkedés, amelyekkel magához kívánta volna kötni ennek a szilaj, duzzadó erejű, pompás, Keletről ideszakadt népnek a megkötését és beépítését a már itt élő népek közé. Érdekes, hogy a mai napig hogyan jelentkezik ha áttételesen is, de a régi választ Róma vagy Bizánc között az erdélyi, moldvai ún. görögkatolikus és a katolikus egyház között, milyen gyorsan nyelte el az orthodoxia mai napig is az ottaniakat vö. moldvai templomokat, ahol szívósan gyakorolják vallásukat a görögkatolikus tízezrek, de liturgia és beszéd egyformán csak románul folyhat és folyik...

Tehát ennek a három tényezőnek együttes közreműködésével valósul meg a „szentistváni gondolat". Mind a megértéséhez, mind az értékeléséhez le kell hántani századok rárakódó porát, rossz képviseletét illetve megvalósítását. Itthon is – hát még a szomszéd államok közvéleménye és többségi neveltetése számára – alig van idegesítőbb és kihívóbb eszme ennél. Gondoljunk csak, mit jelentett külpolitikai szempontból annak hangsúlyozása, hogy a rendszerváltás utáni kormány nemcsak tízmillió magyar kormánya... Oly mértékű a kifejezés terheltsége, hogy egyszerűbb elkerülni az idézését vagy bármi emlegetését. PEDIG! ha augusztus 20. táján illendő Szent Istvánra és koncepciójára gondolni legalább néhány ünnepi mondattal, akkor le kell írni meggyőződéssel és ha van rá mód, tanítanunk kell alkalmatos embereknek azt, ami – megítélésem szerint – a szentistváni gondolatból ma is érvényes és megvalósításra váró „üzenet". Eszünkbe juthat Mátyás király döntése is, aki jól értette Európában páratlan és jellegzetesen magyar „szent korona" eszméjét s vállalta annak idején második megkoronáztatását is, hogy mindenki előtt nyilvánvaló legyen: a nemzet akaratából a pápát képviselő esztergomi érsek funkciójával gyakorolhatja erre választottként a hatalmat, az ún. „corpus mysterium sacri coronae" birtokában. Mai nyelvre fordítva: az egész nemzet akarata döntsön az alkalmatosság tekintetében (s nem örökségi jogon!), ki gyakorolja a hatalmat minden „hungarus" számára (s ez nem határkérdés, hanem anyanyelvtől s sok egyéb különbözőségtől független személyi döntés, arról van szó, aki vállalja) legyen a szent korona ma is annak páratlan jelképe, hogy az európai kereszténységhez akarunk tartozni és nem „császári", hanem eszmei függőségben akarunk „felzárkózni" ahhoz a Nyugathoz, ami manapság azért erősen más, mint korábban. De mindenképpen dönt és nem területi, hanem szellemi kapcsolatrendszer mellett.

Ünnepi megemlékezésünket talán kiemeli a szokványosságból, ha ismert módszer szerint számba vesszük, hogy régen is, ma is, mi az ellensége a szentistváni gondolatnak?! nyilvánvalóan a féktelen sovén nacionalizmus, ami a hazaszeretetét felcseréli az ellenség – lehet hogy csak szomszédos nép – gyűlöletével a monolitikus gondolkodás minden téren, amely elfelejti, hogy milyen szép a kultúrák gazdagsága, a sok „másság" pusztító indulat nélkül – régi bűnöknek, tévedéseknek és rossz döntéseknek állandó felszítása a reváns-igény mámorában – a népi–nemzeti önimádat és így mások megvetése – történetietlen, hamis tanítások sulykolása, gyermekkortól elvetve az új háborúk konkolyát...

Balikó Zoltán

BÉTHEL

Ez a bibliai név egyáltalán nem hangzik ismeretlenül egyházunkban. A negyvenes évek fiataljai úgy ismerték, mint egyházunk egyik kedves ifjúsági és gyülekezeti konferenciázó helyét. A FÉBÉ Diakonisszaegyesület tartotta fenn Piliscsabán, közel a fővároshoz, ahová nyáron hetekre utaztak az igére szomjazók és az egész év folyamán hétvégeken megtelt a „sátor" a kereső, nyugalomra vágyó emberekkel. Azután jött az „egyezmény-szegés" és bezárultak a kapuk, lassan feledésbe ment, az újabb generáció számára ismeretlenné vált a név: Béthel. Ki gondolta akkor, hogy a kilencvenes években újra hangos lesz a kert, új épületek emelkednek a telken, fatemplom kerül a dombtetőre és újra benépesül Béthel – a konferenciázó hely. Pedig ez történt!

Július 23-án szombaton a Budai és a Pesti Egyházmegye tartott csendes napot és ennek keretében, a délutáni záró aktusként került sor két új épületszárny felszentelésére.

Dr. Harmati Béla püspök a 73. zsoltár 28. verséről szólt igehirdetésében. „Nekem olyan jó Isten közelsége..." Szólt arról, hogy egyházunkban ma új, építő korszak bontakozik ki. Először a történelem során a Türelmi Rendelet hozott ilyen építési lázat, amikor II. József rendelete megengedte, hogy templomokat építsenek őseink. A második építő korszak a két világháború között volt. Számos templom és imaház épült a harmincas–negyvenes években. Ez a harmadik korszak egyházunkban és ennek egyik eseménye a mai, itt Piliscsabán: Eljöttünk, hogy hálát adjunk és megvalljuk: Olyan jó az Isten közelsége! Sokszor érezzük és ki is mondjuk, hogy Isten ítélő jelenléte van közel hozzánk, – most kegyelmes jelenléte van velünk. Hozza vissza a régi emlékeket itt is és a szomszéd utcában – Silóban és adja ránk áldását.

Ez a hely menedékhely és oltalom a keresőknek. Az az Isten áldása, hogy itt megszólal az ige. Fiatalok, konfirmandusok és idősek egyaránt jöhetnek. Ez az a hely, ahol „hirdetem minden tettedet..." ahogy a zsoltáros mondja. De ez a hely a küldetés helye is! Gondoljunk a FÉBÉ áldott lelki szolgálatára!

Építő korszakban vagyunk. Jaj, ha csak tégla épül téglára, kő épül kőre. A lelkek épüljenek, a gyülekezet épüljön! Ez a ház az egyházé. Szembesüljön Isten népe a nagyzoló gőggel, neveljen alázatos követésre, cselekvésre!

Az istentisztelet során megszólalt *Gryllus Dániel* ajkán a mai Istent dicsérő ének. Gitárkísérettel adott elő a most készülő Hegyi beszédről szóló dalciklusából egy részt: Ne aggodalmaskodjatok! A nap folyamán a konferencián előadta a már ismert Pál apostolról szóló ciklusát is.

Akik az építkezést nemcsak szívükön viselték, de érte munkájukkal is mindent megtettek, ők szóltak ezután röviden. *Bolla Árpád* pesti esperes örömmel jelentette be: *„elkészült"* a két új szárny. Természetesen nincsen még teljesen készen, mint ahogy keresztyén életünk is csak készülget, de nincs készen, egészen a sírig. Beleépült életünk egy darabjá. Hála és köszönet a bajor testvéreknek, Pintér Győzőnek, a tervezőnek és Varga Gábornak, az építőnek. Nagyszerű volt az összefogás. További terveink vannak még. Ez az otthon legyen az egész egyházé!

Pintér Győző elmondta, hogy szerényen indult tervezés, de azután jött a bajorok adománya fatemplom és a buzdítás, hogy komfortosabban építsünk. Méltó ez a hely, hogy felkaroljuk, hiszen itt született meg egykor a FÉBÉ. Most még egy szárnyat tervezünk, még ötven férőhelet és akkor 120–125 személy vehet részt kényelmesen a konferenciáinkon. Felszerelést, bútort is kaptunk a németektől, mindenért köszönt nékik.

Varga Gábor jelenleg a központ gondnoka. Ne mivel építészi képesítése van, a sok kudarc után, mely a vállalkozókkal volt kapcsolatos, saját kezelésbe vette az építkezést. Saját munkaerővel, erdélyi menekültekkel közösen építették „szívvel és lélekkel" – nem napi nyolc óában az épületeket. „Örömmel csináljuk, Isten közelében nem lehet másként végezni. Még sok van hátra az építkezésből, de reméljük, hogy elvégezhetjük, azután a lélek építése lesz a feladatunk!"

Bolla Árpád megköszönte minden szorgos kéz munkáját. *Szakács Attila* építész, rákospalotai Csbiter is szervezett munkásokat, neki is köszönet jár.

Ez lesz elkészülte után legnagyobb befogadóképességű konferenciaközpontunk. Legyen Isten áldása rajta!

MEGHÍVÓ

A Fébé Evangélikus Diakonissza Egyesület Mátraszentimre/Bagolyirtáson felépített Názáret kápolnájának felszentelése augusztus 25-én, csütörtökön de. 11 órakor lesz Szebik Imre püspök szolgálatával.
Istennek adunk hálát, és megköszönjük testvéreink áldozatos segítségét, hogy tervünk megvalósulhatott.
Imádkozunk azért, hogy ebben a kápolnában sokan meghallják Jézus Krisztus hívó szavát, és elinduljanak az irgalmasság boldog útjára.
Az ünnepi istentiszteletre szeretettel várja a testvéreket

a Fébé család

MEGHÍVÓ

Augusztus 21-én,
vasárnap délután 4 órakor Aszódon,
templomi istentisztelet és ünnepély keretében helyezzük el az épülő új gimnázium alapkövét.
Igét hirdet és az alapkövet megáldja:
dr. Harmati Béla
püspök.

Minden érdeklődőt szeretettel várunk, különösen is a gimnázium volt növendékeit.

NYILATKOZAT A VILÁGKIÁLLÍTÁSRÓL

A Magyarországi Ökumenikus Tanács tagegyházai a katolikus egyházhoz hasonlóan részt vállaltak az Expo 1996 rendezvényein önálló pavilon, valamint fővárosi, országos és helyi egyházi programok tervezésével. Az előkészítés bele kívánta vonni a programokba a szomszédos országok egyházait és nemzetközi kapcsolataink révén az európai és tengeren túli egyházakat és egyházi világszervezeteket is, kapcsolódva a millecentenáriumi rendezvényekhez a „Kommunikáció egy jobb világért" expo-téma keretében.

Az Ökumenikus Tanács elnökeként megdöbbenéssel fogadtam a hírt, hogy a kormány javasolni kívánja az országgyűlésnek a világkiállítás költségvetési-takarékossági okok miatti lemondását.

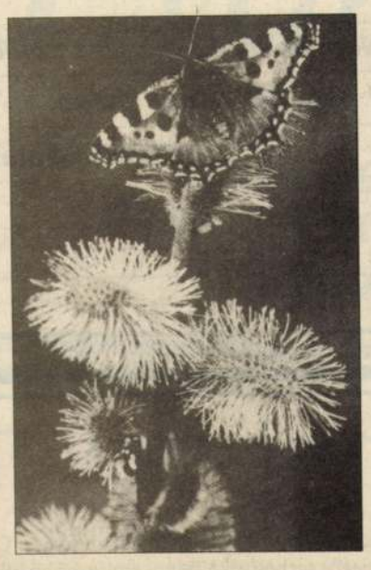
Az expo nagyságát és célkitűzéseit az előkészületek szerint lehetőségünk van befolyásolni, hiszen az expo nem kívülről ránk erőltetett rendezvény, sem nem sorscsapás, amit mindenképpen el kell fogadnunk. Hiszen hazánk kezében vannak az előkészületek és az eddigi tervezési eredmények azzal bíztatnak, hogy fővárosunk, valamint országunk számos városa és községe, területi egységei számára az expo infrastrukturális, idegenforgalmi és gazdasági fejlődést jelentene, amit nem pótolnának a millecentenáriumi rendezvények.

Az ellentétes következményekre eljutó különböző szakértői jelentések és hazánk nemzetközi presztizsének megőrzése miatt tanácsosnak tűnik, ha a parlament a különböző álláspontokat alaposan megvizsgálva tárgyalná meg a kormány javaslatát és gyors politikai döntés helyett megalapozott érdemi határozatot hozna, lehetőség szerint állást foglalva egy kisebb méretű világkiállítás megrendezése mellett.

Budapest, 1994. augusztus 8.

Dr. Harmati Béla
evangélikus püspök
a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa
elnöke

GYERMEKEKNEK

Fekszem a fűben,
és élvezem egy közeli hárs édeskés illatát.
Arcomat simogatja a langyos esti szellő,
míg hallgatom, ahogy összevegyül
a gerlék búgása, s a tücsökzene.
Csodálom a hangyaboly rendjét,
ahogy mind siet a dolga után.
A virágok közt egy pillangó röpdös,
szemet gyönyörködtető, pompás színeivel.

Fantáziád végtelen nagyságát dicséri, Uram,
e sok kicsiny csoda.
Jólesik elnyújtóznom hatalmas tenyereden!

BARANGOLÁS BIBLIAI TÁJAKON

Hosszú barangolás áll mögöttünk. Először tizenkét héten át ismerkedtünk Palesztina tájaival. Olyan városokkal, falvakkal, hegyekkel és tavakkal, melyek Jézus életének színterét képezték. Azután kilenc héten át Jeruzsálemmel ismerkedtünk. Barangolásunk a Biblia tájain több, mint öt hónapig tartott. Most befejeződik ez a sorozat. Talán ezután olvasva a Bibliát, istentiszteleten vagy hittanórán hallva egy történetet, egy-egy helyszín ismerősként jelenik majd meg „lelki szemeink" előtt.

Most, mielőtt befejezzük a képzeletbeli „vándorlást", pillantsunk vissza néhány kérdés erejéig a jeruzsálemi „városnézés" egy-egy helyszínére.

Emlékszel-e még, hogy...

...melyik az az épületegyüttes, melynek három északi tornyáról szemmel lehetett tartani szinte az egész város területét?

...kinek a házának az udvarán tagadta meg Péter háromszor Jézust?

...milyen titalom állt azon a táblán, amelyet Heródes a templom belső tereit a pogányok udvarától elválasztó falon helyeztetett el?

...a templom mely része szolgált kezdetben a keresztyének gyülekezőhelyéül?

...melyik kapun vonult be Jézus Jeruzsálembe, amikor a sokaság ünnepelve fogadta őt?

...hol szolgáltak oszlopcsarnokok kórházként?

...hol végződik az az 533 méter hosszú alagút, melyen keresztül a Gihón forrás vizét vezették be Jeruzsálembe?

...melyik hely kapta nevét az olajprésről?

...hol volt ősidők óta a jeruzsálemiek temetkezési helye?

...melyik épületet nevezték el tiszteletből egy római császárról?

...hogy mondják azt héberül, hogy „Koponyahely"?

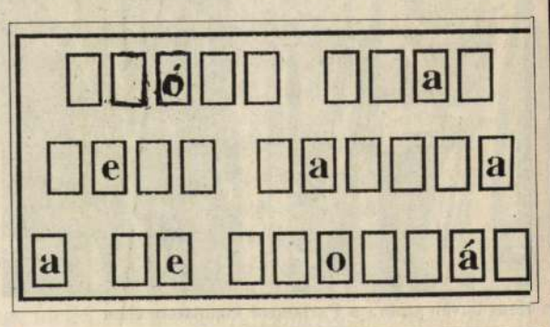
FERI BÁCSI JÁTÉKAI

„Hol van megírva?"

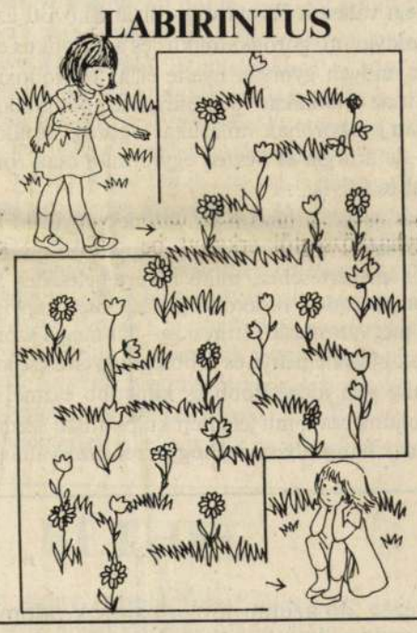
Egy ismert mondatot kell megtalálnod az Ószövetségben. A mellékelt ábrán minden téglalap egy-egy betűt jelöl. Hétről hétre újabb magánhangzókat közlök, melyek a keresett igében szerepelnek. A játék négy héten keresztül tart. Segítségként elárulom, hogy a hetente közölt magánhangzókat ABC sorrendben ismertetem. Eddig két hét alatt az „**a**' az „**á**" és az „**e**" betűk helyét árultam el. Most a „**o**" és az „**Ó**" vannak soron. Azok, akik hama rábukkannak a helyes megfejtésre, plusz kérdésekı is válaszolhatnak, s így gyarapíthatják pontjaika Beküldendő a keresett mondat, és az, hogy hol va megírva!

A plusz kérdés a következő: **Hol töltötte gyermel korát az az ifjú, aki a feladványban szereplő mondatı mondja?**

Kérlek Benneteket, hogy megfejtéseiteket a lap dı tumát követő keddig adjátok postára!

LABIRINTUS

A gyermekrovat készítői stábjának címe:
Cselovszky Ferenc, 7064 Gyönk, Petőfi u. 359.

F I A T A L O K N A K

TALÁLKOZÁSOK...

Tatára hívott az Evangélikus Élet pársoros értesítése: a KIE háromnapos BÁBSZEMINÁRIUMOT rendez.

Ötven éve pedagógiai módszerem, pszichológiai segédeszközöm a báb, de láttam a Lélek erejének ihletésével mozduló bábokkal a tiszta igét hirdetni Jób történetének eljátszásával, mély élményt nyújtott.

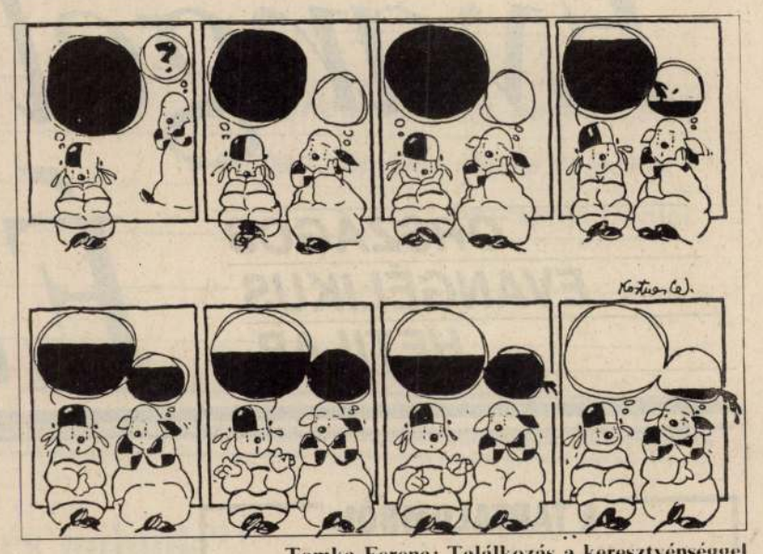
Ezért csatlakoztam a téli estén a vidám fiatalok csapatához, ha 1942-ben lettem KIE tag, szeniorként is köztük a helyem.

Gyülekezéskor a terem fali táblján két kérdés fogadott: MIÉRT? HOGYAN? – az érkezésünk célját, a távozásunk eredményét lehetett – név nélkül is! – felírni rá.

A miértre könnyű volt a válasz, hiszen segédanyaggal, tapasztalattal, nyitott szívvel készültem, írhattam: „TANULNI, TANÍTANI, TÖLTEKEZNI" Aztán, a háromnapos együttlét során a helybeliek családias összefogását látva, a szállásadó család testvéri szeretetét tapasztalva és az „Irgalmas samaritánus" történetének zenei aláfestéssel való feldolgozását tanulva, megérlelődött bennünk a „hogyan"-ra is a válasz.

Távozhattunk a „TALÁLKOZÁSOK" élményével. Mert az ismeretlenekben csupa egyívású testvérre találtunk, a régi ismerősben megtapasztalhattuk, hogy ugyanaz a „dinamó" hajtja. Püspököt, tanárt és diákot ugyanaz a samaritánusi szeretet hozott össze és visz tovább, mely nem embertől van, Istennek ajándéka ez, minden hívőnek üdvösségére...

Hesp Edéné

Tomka Ferenc: Találkozás a keresztyénséggel

RÓNAY GYÖRGY:

Szerda este

Szerda este Szabó Jánosék ajtaján
koldus képében zörgetett az Isten,
s kért egy falásnyi kenyeret a kenyerükből.
De Szabó János ideges volt, s rákiáltott:
„Hordd el magad innét, csavargó!"
Hanem az asszony megszánta az öreget,
s kiszólt a küszöbön: „Várjon csak, jó ember,
maradt tegnap délről egy tálka levesem,
megmelegítem, ha megissza."
Az öreg leült a küszöbre, megvárta, míg a leves
megmelegszik, aztán fogta a tányért és kihörpölte az egészet.
Azzal fölállt és elköszönt.
Odabent közben Szabó János leakasztott a szekrényből
egy viseltes kabátot. „Ezt – mondta az asszonynak –
neki adnám."
Az asszony vállat vont. Az ember topogott egy ideig,
aztán mégis kiment, hogy a koldusnak adja a kabátot.
De az Isten akkor már messze járt,
s lassan eltűnt a jegenyék közt.

Élt valaha Galileában egy koldus, aki születése óta vak volt. Soha nem látta az embereket, akik körülvették, csak hangjukat hallhatta. Soha nem látta az ég kékjét, a napot, és a madarakat sem. Nem tudta milyenek a színek, és mit jelentenek. Csak sötétséget látott egész életében. Minden nap kiült a templom elé koldulni, hogy a napi néhány dénárja összegyűljön. Néha az arra járók megszánták, és pénzt nyomtak a kezébe. Ilyenkor nagyon boldog volt, hiszen az a néhány tallér az életét jelentette. Fejét akaratlanul is az égre emelte, mintha onnan kapta volna, és Neki kellene megköszönnie.

Egy napon, mikor szokásához híven ült a templomlépcsőn, és koldult, arra járt egy ember. A tanítványai megkérdezték tőle: *„Mester, ki vétkezett: ez, vagy a szülei, hogy vakon született?" Jézus ekkor ezt felelte: „Nem ez vétkezett, nem is a szülei, hanem azért van ez így, hogy láthatóvá váljanak rajta Isten cselekedetei.*

A vak először nem tudta miről van szó. Várta, hogy ez az ember is megszánja majd, és kezébe nyomjon néhány dénárt. De Jézus tovább folytatta: *„Nekünk annak a cselekedeteit kell végeznünk, aki elküldött engem, amíg nappal van. Mert eljön az éjszaka, amikor senki sem tud munkálkodni. Amíg a világban vagyok, világossága vagyok a világnak."*

Ekkor lehajolt, a földre, köpött, és sarat csinált. Aztán rátette a vak ember szemére, és így szólt: „Menj el, mosakodj meg a Siloám tavában!" A koldus fölkelt és elment, hogy megmosakodjon, ahogy az az ember mondta neki. Mire pedig visszatért a templomhoz, látott. Látta már a napot, az eget, látta az embereket, és a madarakat. Látta a színeket, és már tudta, hogy mit jelentenek. Boldognak érezte magát, bár még nem tudta felfogni a vele történteket. Jézus ekkor odament hozzá, és megkérdezte: *„Hiszel te az Emberfiában?"* A koldus ekkor zavartan kérdezte: *„Ki az, Uram, hogy higgyek benne?"* Jézus így válaszolt neki: *„Látod őt, és aki veled beszél, ő az."* Leborult Jézus előtt, és imádta Őt.

Örült bár a szeme világának, de sokkal boldogabb volt, hogy az Urat látta. Tudta, hogy már soha többé nem fogja elhagyni. Meggyógyította, hiszen látott már. De kigyógyította a magányából is. Kezdte belülről betölteni a fény. Eleinte nem tudta mi ez, csak egyszerűen boldognak érezte magát. Aztán, ahogy tudatosult benne, érezte, hogy ez Isten világossága.

Mi is olyanok vagyunk, mint ez a koldus. Dolgozunk, utazunk, végezzük a napi dolgunkat, és nem tudjuk, hogy valami még hiányzik. Pillanatokig boldogok vagyunk, aztán újra felváltja boldogságunkat a közönyösségünk.

Néha mi is kolduljunk a templomlépcsőre ülve. Kolduljuk a boldogságunkat. Várjuk, hogy arra jöjjön valaki, aki minket is meggyógyít. Jézus ilyenkor mindig ott jár. Talán csak egy egyszerű, kopottruhás csavargó képében, de mindig ott van. Segíteni akar. Szeretné, ha mi is úgy látnánk, mint kétezer éve az a koldus. Ezért, ha olykor találkozol valakivel, ne keményítsd meg még jobban a szívedet. Nyisd meg előtte, mert hátha az Úr áll előtted, és várja, hogy befogadd világosságát.

Jézus akkor azt mondta az Őt körülvevő tömegnek: *„Én ítéletre jöttem a világba, hogy akik nem látnak, lássanak, és akik látnak, vakká legyenek... Mert én vagyok, egyedül, a világ világossága: aki engem követ, nem jár sötétségben, mert övé az élet világossága."*

V. M.

Kultúra

Berzsenyi Dániel evangéliumi poétikája

– Nemeskürty István tanulmányai –

Nyolc éve már, hogy május 11-én egyházunk Berzsenyi-ünnepélyén a zsúfolásig megtelt celldömölki templomban *Nemeskürty István* egészen új nézőpontból közelítette meg előadásában Berzsenyi Dániel költészetét.

A költő utolsó művét, az évek hosszú során megfogalmazódott *Poétai harmonisztikát* elemezve, szólt arról a szeretetből folyó teremtésről, mely alapján tetten érhetjük azt az evangéliumi poézist, mely Kemenesalja nagy szülöttét jellemezte.

Most, amikor kíváncsian vettem kézbe Nemeskürty István új kötetét, melyet *Tüzes józanság* címmel Berzsenyi Dánielről írt, örömmel találtam rá a kötet befejező tanulmányaként dömölki előadására.

Berzsenyit sokféleképpen jellemezték már. Verseit kívülről tudjuk. Mégis, amikor rájövünk arra, hogy Berzsenyi esztétikájában a szeretet alapfogalom, akkor bizony elgondolkodhatunk arról, hogy vajon jól értelmeztük-e az egyik legnagyobb magyar költőt. Hiszen az eddigi Berzsenyi-tanulmányok éppen arra a gondolatra nem helyeztek kellő hangsúlyt, mely úgy fogalmazódott meg a Poétai harmonisztikában, hogy *...minden szépnek és jónak, így a poézisnek is a legfőbb oka és célja a szeretet és a szeretetből folyó teremtés."*

Honnan is veszi Berzsenyi ezt a szeretet-esztétikit? Mi motiválja őt? Egyértelműen az evangélium üzenete, a jézusi szeretet. Hiszen maga a költő fogalmazta meg: „A legközönebb emberszeretet annyi lévén mint a legközönebb és legfőbb szép, a szerelem és barátság áldozatait is szépnek érezzük ugyan, de mégis sokkal föntebb szépet érzünk a nép- és honszeretet áldozataiban, legfőbbet pedig az egész emberi nemzetért áldozó szeretetben. *Ilyen áldozat és szeretet: Krisztus."* Mvel Berzsenyi szerint – a szépség is csak szeretet által valósulhat meg, szeretet nélkül nem lehet szépség sem.

Berzsenyi, kinek antik poétikai hagyományokat követő versei esztétikai élményt is jelentenek, még ezt az élményt tartja végső céljának. Az a költő, aki látszólag elszigetelten éli éveit, tulajdonképpen sétett fájdalomból fogalmazva Kölcseynek válaszként esztétikáját, ez a Berzsenyi a legnagyobb alázattal mondja ki a mindenkori élet, így a mindennapi teremtő létai alapfeltételét. Mert hiszen mindaz, amit a Poétai harmonisztikában megfogalmazódott, nemcsak egy költészettani útmutatást, hanem az „átlagélet"en" is a legfontosabbat, a szeretet-motivációt mutatja föl.

Akkor, amikor napjainkban egészen más érzések dominálnak, akkor, amikor bizonyos érdekek átalakítják meg az emberi kapcsolatokat és a teremtő gondolatokat, akkor bizony jó olvasni és jó elgondolkodni azon az értékrenden, ami Berzsenyi Dániel jellemezte.

Nemeskürty István egész könyve, de különösen is ez a tanulmánya mérföldkő a Berzsenyi kutatásban.

Nagy László

Ikonkiállítás

Megnyitó

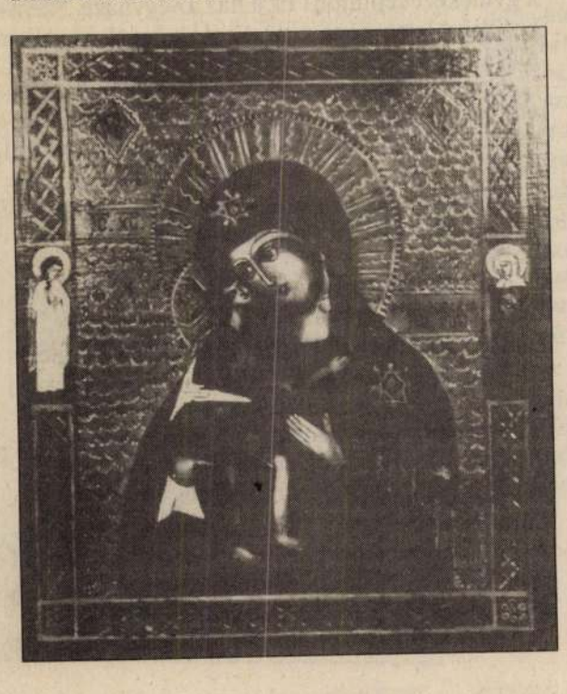
Szeretettel köszöntöm a megjelenteket, különösen dr. Strommerné Somlai Juliannát, akinek ezt a különlegesen szép kiállítást köszönhetjük.

Különleges alkalom ez a mostani. Olyan, amit 40–50 évvel ezelőtt még elképzelni sem lehetett. Hiszen Róma és Konstantinápoly 940 éve kölcsönösen kiátkozta egymást. A protestánsokat pedig a római katolikus egyház eretneknek, a protestánsok pedig a katolikusokat képimádóknak tartották. Ezek a merev választófalak ma már – hála Istennek – leomlottak. A pápa és a pátriárka kezet fogtak egymással és az átkokat visszavonták. És ma már katolikusok és protestánsok is tudnak sok mindenben együttműködni. Az orthodox egyház is hosszabb ideje együttműködik az Egyházak Világtanácsában a protestánsokkal. Már nem vagyunk idegenek egymásnak. Ezért lehetséges ez a kiállítás: katolikus plébánián az ortodox egyház képei és ráadásul evangélikus lelkész nyitja meg. Nagyon örülünk ennek a folyamatnak és kívánjuk, hogy folytatódjék. Soha ne legyenek ellentétek köztünk, tudjunk testvérként együtt élni!

Nem vagyok művészettörténész, tehát senki ne várjon ilyen értékelést. Talán elég, ha azt mondom, nekem tetszenek az ikonok. A legrégibb ikonok a koraközépkori képrombolások során elpusztultak. A meglévő legrégibbek a 6–7. századból valók. Ez a művészeti stílus eleinte általánosan ismert és használt volt. Később azonban nyugaton újabb művészeti irányzatok keletkeztek (román, majd gótikus). Az ortodox egyház azonban mindmáig kitartott e mellett a stílus mellett. Szinte kizárólag vallásos ábrázolások maradtak fenn. Az ortodox templomokban az ikonosztazionokon a képek sorozata volt elhelyezve, de a hívek lakásában is volt legalább egy ikon. Ezeknek a stílusa meghatározott, szinte szent stílus volt. Számos ikonon láthatunk Krisztus-képet. Jelentős részükön Szűz Mária és a gyermek Jézus látható. Ezt a körülményt nemcsak vallásos festőtémának kell tekintenünk, hanem döntő üzenetnek az egész emberiség számára: Mária fia, a megígért Krisztus, a Megváltó. Természetesen sok, az ortodox egyház által szentként tisztelt személyt is ábrázoltak ikonokon. Teológiai felfogásoktól függetlenül tekintsünk úgy ezekre, hogy hitük és helytállásuk példa a ma emberének is.

Köszönjük a vigántpetendi római katolikus gyülekezetnek, hogy a Plébánia-Galéria kiállítás-sorozatába beillesztette ezt a kiállítást. Köszönjük a művésznőnek is, hogy műveit kiállította és további szép sikereket kívánunk neki. Ezekkel a gondolatokkal megnyitom a kiállítást. Érdemes megnézni.

Kiss János
kapolcsi evangélikus lelkész

Stühler

Akadémia - levél és Arany János korrá fűzött
vélemények körül

Vargha Balázs: Irodalmi városképek: Arany János
Budapestje, II.
Budapest, 1969. 8 9. ss. 20-22. l.

M.D.K.

STÜCKGOLD Stanislaus festő

1908-ban Nagybányán a Szabadiskola növendéke.

Réti Bp. 1954. 328.l.

~~Fiúza folyó~~ VI. 159.

Stückgold Stanislaus

Nagybánya k. k. 1912

85

MDK

Stückgold Stanislaus,

1908-ban az iskolában dolgozott.

A szabadiskola ideje. /1902-1912./ 85.1.

Strüder Béla

Külön rajzom járt Bálint Andrével
1925 őszén, a Jaroi átvonulásról

Bálint Endre: A hungrizáció nyelvjárás
Alföld, 1970. 2. 62-67.

Stückenberg, Franz von jelzéssel

„Úrlovas" o. karton

J. l. j.: Franz von Stückenberg

Kikiáltási ár: 8000 Ft.

BÁV 50. Képaukció katalógus, Budapest, 1979. december

Stückelberg Ernő

"Lemondás" c. képe öreg papot noviciussal áb
rázol, amint magyaráz a papnövendéknek.
Repr.

ÉLET, Bp. 1909. febr. 28. I. évf. 9. sz.
287. lap.

PEST, XI.,
liklós út 54.
n: 25-98-94.

Gyógysonka és
finom felvágottak

[illegible] II.-ik, Budapest.

Sajt, vaj és
csemegeáruk

Stübner Mihály

Iglói lakatosmester

készítette az 1770-es

években a márkusfalvi

Máriássy-kastély

lakatos munkáit

Máriássy Farkas nagy-

bírósából.

Rados Jenő dr

Magyar kastélyok

217. l.

Stüber Zinnia, graafikud

L.: Malgot István

–: a Malgot - - - - 2.

Esti Kirjanduse Selts, Bp. 1976. abt. 47.

M.D.K.

Stüber Keresztély, cseri pallér

az cseri szeminárium építésénél
1784-ben, Welberrel együtt, Grossmann
Jozsef pallérja.

Heves megye műemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 405. old.

Lessing-haus-Museum (Berlin)

III. 161.

Styx 7.

1913. apr. - maj. kiáll. W. Salon
Violák, olaj. 150.–

MDK

Stux I.

Violák, of.

N.Szal. 1913. tav. kiáll. 23. 1.

STUVRET, Karl, herzogi kert-inspektor

K. S., herzogl. Hofgarten-Inspektor, 47 éves korában elhunyt. (1775, 6. hám, 41)

Frankfurter Zeitung
(Gerthon)

MDK

Stuwer Thomas, 18. sz.

L$_0$vascsata magyarok és poroszok között, c

of.

Ernst Hun. auks. Árv.Közl. 1.rk.sz. 1939.jan.

43.1.

Telepy György: Tájkép 512 (65

3846 (533).

Telepy Károly: Almádi napnyu

tartor 513 (654), 1661 (161). — Lomnicki

csúcs alatt 513 (654), 1591 (142). — Lomnick

csúcs 513 (654), 3238 (430). — Tofana

hóziváltartor 513 (654), 3237 (430). — Ve

513 (654), 3240 (481).

Stüwer Thomas

XVIII. 17.

Magyar és osztrák lovasok harca, olyan az Ernst Nuremberg-

Ernst - Külföldi 2 i. l.

Nemzeti Legitimista Néppárt
V., Bálvány-u. 5.
Telefon: 883-37, 883-68.

Kedves Barátom!

Többször és nyiltan szálltam szemb
mely a mai veszedelmes külpolitikai he
vezetett. Nem sikerült. Ezért még a képv
pártjából.

Az ország sorsáért való mélységes
kapcsolatom arra kötelez, hogy tovább kü
érdekeit, a polgárság nyugalmát és a gazd

Én tehát felveszem a harcot, am
ki az országot a mai szörnyű helyzetéből

kibontom a legitimizm

„Istenért, Ki

Stüwer, Thomas

l.

Va Hö Konstgjut

VII/II. 57

Schuver Thomas

C-

Conradkülzmeadell

STUTZENBERGER, varga

1835-től a Kőszeg melletti Rótön született Stutzenberger varga tünik fel a faluban/Velem/ és néhany évig itt is müködik,de a negyvenes években Bozsokra költözik és ot is hal meg. 284.old

MOESS ALFRÉD: Velem népessége 1711-1895, I.rész 277.old

VASI SZEMLE, XXVI.évf. 1972. 2.szám, Szombathely

MDK

Stutz Jakob

alvinci korsos

a gubernium idejéből van róla adatunk.

Krisztinkovich Béla: Az Iparmüvészeti Muzeum ujkeresztény fajanszai.

Ip.müv.Muz. Évk. III-IV. 1960. 137-156.l.

148.l.

S t u r z e Vasile

festő

moldavai vándorművész, bejárta Hunedoara, Somes, Arad vidékét és a Bánátot

Petr. Trans. 1938
507 11

Stuwer
tüzijátékmester

MDK

1791 aug.ban Esterházy Antal soproni főis
inná való beiktatása alkalmával rendezt Eszterházán
a tüzijátékot.

Horányi Mátyás: Esztorházi vigasságok. Bp. 1959.

158.1. VIII/N.

MDK

Sturra Andor szobrasz

"Égis és földi ajandék" c. szoborművenek repr.

Művész-élet, 1933.ápr.15. 17.l.

Daniel Stumb

ÖTVÖS

Veresoli ötvös
1583

M 383.

Sturmb Dániel

Ötvös

Beszterce bánya - 1584.

K 731

MD K

Sturmann Márton,
svéd eredetü magyar nemes

nagyon foglalkozott egy képzömüvészeti akadémia eszméjével, ezt viszont Desewffy és Teleki József tartották idöszerütlennek.

Pogány Ö.G.: M.szobrászat a 19.sz. elsö felében.
Bp.1939. ½ 25- 26.l.

Sturmann Andor

rajztanár

a hegyalji ev. tanítóegylet
tevékenysége megalakulásának 25 éves
történetének rövid vázlata

Korábban 1883-ban

Halálozások. Vas. Ujs 1883.

702 l

Sturm Orsolya ipari művész

a Szabolcs-területen megnyílt a fő-
iskolát most végzett vagy 2-3 éve le-
végzett iparművészek kiállítása,
melyen több keramikai tárgyelmek.
(említve)

Makár Lajos: Fiatal iparművészek
bemutatója.
Magyar Ifjúság, 1974. febr. 22.

Stern Ottalya írásmintái

Kérem febr. 14.-én a Rudnay Gyula Területen hat fiatal írásminták mutatkozik be a közönségnek mely munkái részletesek a kiállításon.

Vágrád, 1944. febr. 13.

Sturm Orsolya kerámikus

kiállítása 1994. febr. 14.-én kerül sorra ipar-
művészeti múzeumunkban, ahol munkáit megtekint-
heti a művésznő is kiállítja műveit.

Nyíregyháza, 1994. febr. 12.

Storm Erzsébet, iparművész

kerepel.

Székely Judit: fiatal iparművésznek a
Derkovits Teremben 4.

Népszabadság, Bp. 1974. febr. 5.

Sturm Orsolya

1974. febr. 14-én közös kiállítása nyílt Egerben, a Rudnay Gyula Teremben.

Népszava, 1974. febr. 12. · 102 cf. 35 sz. 5p

Sturm Orsolya keramikus

Dorszky Hedvig: Gondok és lehetőségek
a mai magyar kerámiában

Művészet, 1981. szeptember

Sturm Orsolya

kerámikus művész

Kristal Spárniveszek Bemuto-
tója, Derkovits A. Bp. 1974

Sturm Mihály

festő 1535

l.

Szabómagyfest

80. l.

Sopraintendente,

Monumenti Ungherese ha intrapreso
rigonia) degli scavi molto impor-
primento del palazzo romanico dei
Esztergom sono venuti a luce im-
ane "al secco", e sono di scuola

Sturmius, Michael

Zirciensis.

Sevilla, XVI. század
(1555.)

Szabó László közli
Kovács Mihály
alapján.

Vigyázó, rosszul olvasott, rövid, fenti formában nem közlendő

Genthon István
közlése. A fenti
arcmás

Sturm, Michael Zierick-See (Hollandia)
innen nem (XVI. századbeli)

Genthon VI. 5. nyomán közölt Sturmiusról, Sevillában, Sturm nem mutatkozik, a mi arcmásunk, a cikkben közölt, kontrollálta a miénkkel, hasonlónak találtuk.

Sturm Mihály

Nevenet 1910 255

MDK

Sturm Mihály, ötvös
/Michael Sturm/.

A czéhkönyvben az elhunytak sorában a 48-ik.

Mihalik Sándor: Beszterczebányai ötvösök a XV.-XIX.sz.-
Muz.és Kvt.Ért.1918. 41-55.l.

MDK

Sturm Mihály festőművész

Kovács Mihály festőművész Sevillában kilenc képére akadt a zirci festőművésznek. Az evangélisták kápolnájában fára festve, aláírás: "pinxit Michael Sturmius zirciensis. 1555."

Szegedy-Maszák Hugó: Kovács Mihály.

Művészet, 1910. 250-260.lap

MDK

Sturm Károly Frigyes

Kékgolyó u. 10. Bérház. Terv.: Lauber L. Nyíry I. Péter Sándor. Kivitelezte: Sturm Károly Frigyes és Vedres Károly. Fényképfelv.

Tér és Forma, 1935. 5.sz. Képekkel, 137, 138, 139, 140, 141, 142 lapok

A háború iránt emlékeit a kir. könyvtáron kívül rendszeresen még egy berlini múzeum gyüjti: a *Märkisches Museum* s ennek kebelében alakult meg a «*Zentralstelle zur Sammlung von Feldpostbriefen*».

A múzeum vezetősége még 1914. november havában felhivást bocsátott közzé, hadi naplók és tábori levelezések megküldését kérve. A múzeum ezeket tartalmi érdekességük miatt gyüjti; ezért megelégszik esetleg másolatokkal is vagy pedig az eredetit kívánatra visszaküldi. A felhivásnak megvolt a jó eredménye, nagy terjedelmű anyag gyűlt már eddig is össze és ez egyre növekedik. A múzeum megindított egy füzetes vállalatot is ilyen cimen: Briefe aus dem Felde 1914/15., melyből már sok füzet jelent meg. Természetes azonban, hogy gyakran épen a tartalmilag legérdekesebb darabok nem tehetők ma még közzé nyomtatásban A múzeum gyűjt ezenkívül háborús képeslevelezőlapokat, hirdetményeket és olyan irodalmi termékeket, amelyek elsősorban Berlinre és a brandenburgi Markra vonatkoznak. E gyüjtemény még

Sturm Károly

Özvegy

l.

Tanulmányok Bp.
multjából. VII. 37. l.

MDK

Sturm Károly

asztalos

a balatonfüredi ~~Ev~~ Kerek-templom asztalosmunkáit végezte. /1841-46/

58.o.

Entz Géza - Gerő László: A Balaton környék műemlékei. Bp. 1958.

Sturm Károly

Építőmester. Tervezte 1904 – 1908 körül leraybott átépítését

Ipolyi Arnold Bp. I. Tárnok u. 7 sz. házához helyreállítása

Műemlékvédelem 1963 3 sz. 135. l.

MDK

Sturm Károly, építőmester

személyében az építőmesteri kar egyik régi, érdemes tagja dölt ki a sorból. A Szövetségnek volt pénztárosa. Temetése dec. 15-én lesz /1927.

Sturm Károly halála.

Ép-Ip-ÉP-Müv. 1927. dec. 15. 188.l.

Sturm Károly, halála. -

2530. Sváb festő: A XV. ~~szőb~~ századból

Madonna a gyerm

szőnyeggel keretve

Derékig ~~látható~~ és jobra a párkányon ülő és visszanázó szőke gyermek alá tett kék palástonyug laira omlik, fejét kendővel kötötte Jobb kezének negyedik ujá középső lágyékát kendő veszi körül és jobb ~~könyök szőnyeggel keretezve~~ A hátt lyek közül a rózsákon két madár ül kod.

Fa, méretei 63.0: 54.3 cm.
Vétetett 1904: VI. 30-án a teményéből 3000.00 Kán (447-904.)-

49474-904

Sturm Károly

asztalos mester készítette a balatonfüred szentgyörgyi plébániatemplom asztalosmunkáit az 1840-es évek elején.

Sörtihangszerek

254.1

MDK

Sturm Károly, Bp. épitész

raktár ép. Kisteremia állomáson

Épitő munkálatok. Vállak. Közl. 1909. V.26. 5.1.

MDK

Sturm József

Brixen vidékéről. Tusrajz.

Dél-tiroli országút holdvilágnál. Tusrajz.

KMTárs. 1890. téli kiáll. 23.1.

Sturm József MDK

Erdőrészlet Rudolfswert vidékéről, ónrajz

Műcsarnok 189o. téli kiáll.

Sturm József — MDK

Brixen vidékéről, tusrajz

Műcsarnok 1890. téli kiáll.

Sturm József MDK

Dél-tiroli országut holdvilágnál, tusrajz

Műcsarnok 189o. téli kiáll.

5. melléklet. 50.000/1934. K. M. sz. r. 95. §-áh

a Műemlékek Országos

utján

I.			II.				
Alcsop. sorszám	Vas- és fémipar		Alcsop. sorszám	Gépek, eszközök		Alcsop. sorszám	
	P	f		P	f		
4.	-	45	12.	32	46	21.	
6.	5	98	14.	45	-		
	6	43		77	46		

Sturm, J. G.

rézm. XVIII. sz.

l.

Nyári Kup.

107. l.

MDK

Johannes Sturm, ötvöstanuló

kit Schüszler Mátyás ötv.m. 8 évre szegödtet tanulóul
1713 febr.3.-án . 1720 jul.25-én felszabadul.

Mihalik Sándor: Besztercebányai ötvösök a XV-XIX. sz.-ban
Lus és Kvt. Krt. 1913. 41-53.l.

MDK

Sturm János Fülöp, ötvös
/Hansz Philip Sturm/.

A czéhkönyvben az elhunytak sorában a 63-ik.
Klement János /XVII.sz. 42.sz./ 1655 febr.28-án
segödteti Sturmb Mihály fiát, Johannes Sturmb-ot
4 évre inasnak.1659-ben jan.16-án felszabaditja.
/Ugylátszik, h.ez a Sturm Hansz Philip mesterrel
egy és u.a. a személy./

Mihalik Sándor: Kőszegcsebányai ötvösök a XV-XIX sz.-ban.
Mus.és Kvt.Krt. 1916. 41-63.l.

Sturmb János, ötvös
/Johannes Sturmb,Sturm,/.1674.

A czékkönyvben az elhaltak sorában a 69-ik.
Sturmb Mihály b.b.-nyai ötv.mester fia./XVII.szd.29s
Inaséveit 1655 febr.28-tól 1659 jan.16-ig Klement
János ötvösmesterhél /XVII.szd. 42.sz/ töltötte ki.
1674-ben iktatják czéhbe, a remeket nem vállalja s
ezért 9o frtot rónak ki reá.

Mihalik Sándor:Beszterczebányai Ötvösök a XV-XIX.sz.-ban
Nus.és Kvt.Krt. 1918. 41-53.l.

Paks (Tolna)

Anna-utca 16. Daróczy-kúria, f
varán portikusszal. Későklassz
átépítette. Ma iskola.

(Paks Vé. MV. Bp. 1954, 24-1)

MDK

Sturm Gyula

építészmérnök

sz. Dombóvár, 1918

1941-42 tanévben oklevelet szerzett végzett hallg.

József nádor 1941/42. 32o l.

műv.

j. 90

1801. 8°

Éber

László

Művészettörténeti olvasmánynapló

1. – 316. ll.

Sturm Gyula

IV. é. ép. hallg. 1940-41.

Kotsis-lemezek

Strandfürdő a Vérmezőn (Tervrajz)

Kisminta felújításhoz rajz. és alaprajz

Technika

1941. 332. l.

Sturm György

ötvös.

Nagyszeben 1595.

F 66.1

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Sturm Jers

Str —

1595.

und

Arkeben 407

Sturm Seraphinus

ötvös 1599

Lásd

Gyárfás Nagyszeben

Arch. Ért. 1910.

414

Hamm Gmbh

Bau

Rammarbeiten 1357 m

M.D.K.

Sturm (Fáma) György, kőműves

Egerben 1785-ben szerepel az adóösszeírásban, mint kőműves.
1769-ben, mint egri pallér, kőműves tiszapüspöki templomépítés pallérja.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 405. old.

STURM György /János György/ Egerben 1785-ben szerepel az adóösszeirásban, mint kőmüves. 1769-ben mint egri pallér, kőmüves, Tiszapüspökiben --+ Trethon András pallér halála után az ő kezébe megy át a templom épitési pallérsága.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Sturm, Friedrich

email- és porcellán festő

* 1823-ban Bécsben született Budapesten, Belgrádban és Bécsben.

Lemberger

97. l

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

671
Petőfi Sándor arcképe ... ... 3. sz. 193
Soós Tamás képei ... ... 2. sz. 285, 286, 287
Szabó Lajos arcképe ... ... 9—10. sz. 769, 884, 890, 957
Szabó Lajos kalligráfiái ... ... 9—10. sz. 771, 772, 856, 892, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 943
Szajkó István festményei: Akikhez közöm van ... ... 11. sz. 978
Falusi kép 986
A motívum értéktelenítése 993
A világ közepe 1000
Tökéletes volt 1004
Szabadkai homok 1019
Ujházy Péter: Kék szoba (1976) ... ... 12. sz. 1121
Vincze Ottó: Trapéz-törések ... ... 6. sz. 573
Vigyázz! Nagyfeszültség 574
Kép a konstruktív romboláshoz 575

A műtárgyfotókat készítette és a reprodukciós munkákat végezte: *Békés Imre, Bérci László, Dallos László, Fekete Mária, Gyökér László, Juhász Imre, Ulmer Jenő.*

STURM Ferenc ács

Dobszay János: Még áll a verőcemarosi Ybl-ház.
= Magyar Nemzet, LIII.évf. 132.sz. 1990. junius 7.
4. p.

M. D. K.

STURM Ferenc építőmester

A Ferencvárosi t. építészvezetősége

Basilika építészvezetősége

Ybl Ervin: Ybl Miklós 186., 191., 192.,

M.D.K.

Sturm Ferenc
építész

336 Ornamentált érmet kehely. Sturm építész rajza szerint Herpka Károly által készült.

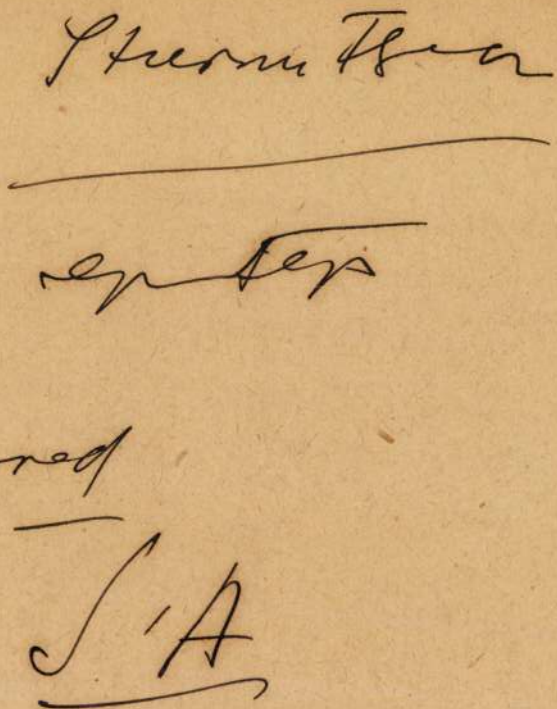
Budapest Székesfővárosi Művészeti Tárgyaimak Katalogusa
Bp 1913.

47 l.

Sturm Feuer

rnöd
4

~~Nr~~ L. M.

Sturm Feuer

Gutei

Leid

Tod

Ferdinand, I-ső, magyar Király

III. 123.

Stürm F. Bécsben

1854. dec. – 1855. jan. kiáll. Mucyfet. Magyar életkép, olajf., 200 ft. — Magyar életkép, olajf. 200 ft.

1855. júl. – aug. kiáll.: Magyar életkép, olajf., 100 ft.

1857. okt. – nov. kiáll.: Magyar életkép, olajf., 60 ft.

1862. sept. – okt. kiáll.: Cigányok, olajf., 80 ft.

Sturm F

pesti

1854. Recsben.

L.

A pesti műegylet 1854. évi
decz.-jan. kiállitásán: Magyar
életképek (37 és 38. szám), olajf.,
(egyenként 200 ft). 2 (jul.-aug.)
Magyar életkép, olajf., (100 ft).

Sturm F.

I A műegylet 1855. évi
kiállításán:

ja ősbevegyült, szemöldöke barna, szeme
vált. Sötétkék nyakkendője fehér rokorra
ill s lehajtott gallérú kabátja sötétkék. Alól
oaskato.

éretei 68 : 52.5 %m.

D.

fnő ajándéka 1861. november 8.

Sturm Ferenc

Szarvas

Műszaki

tanár. szigorló. Érett-

45 l.

főszékesegyház. Eger, 1934./

z

ly-

— Ilyen rajzokra Mária Terézia rendeletére szükségünk van minden nagyobb városban volt és így az egri múzeum Fejes Endrének

ik-

zok

Képzőművészeti Alkotásainak Letétbe Adására Vonatkozó Határozat

er-

él

Hesstől

Nemzeti Múzeum!

o-

rn

iról,

mes-

kult

Sturm Ferenc

épületei tervei nyomán épült az alábbi templomban a (1886)
keresztelő kápolna, Kurtz Vilmos plébános érdemét hirdeti (1888), a keresztkereszt, tömjénezőre, tömjénlobogó csónak, szentelővíztartó és hintő, és Erzsébet Királyné mosaikja. A felszerelést egy ernst kehely kivételével szerkka Károly készítette lásd 04.

Czobor Béla dr: Egyházi műemlékeink a budapest-ferenczvárosi r. kath. plébánia-templomban. Magyar Iparművészet

1902. 1. f.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Tyberton Terrace

Cardiff

La Rose

52, P.

Sturm Ferenc

építész

Kauser József
művezető építésvezetője
volt a lipótvárosi
Szent István templom
építésénél

Prof
Kauscsek

Ér

ar		à	Összeg	
	Német bank s.	P fill.	P	fill.
		23 50	7095	15.
100		135 —	~~+35~~	
			13587	97
			2068	12
			32	04
100			20715	16

Sturm Ferenc

építész

rapai házát lebontotta

Scholtz Róbert festő

193 az alsóbb templom oszta-

hó nap rendális díszítését

1894-ben

Szabópest. ferencrendiek

70. l.

Értékpapírok oda

MDK

Sturm Ferenc épitész

Bpesti Szt.István-templom. Épitő Ipar, 1905. nov. 20. 391-94 l. képek.

Raffael kartonja

(GLI

Őseink a bazilikák falainak alsó részét értékes szőnyegekkel díszítették Így volt ez a *Cappella Sistina* falaival is A szőnyegmintás festmény fölé Keletről hozott drága szőnyegeket akasztottak. Amikor szent Péter bazilikájának ujjáépítésével a pápai istentiszteletek székhelye a *Cappella Sistina* lett, a pompaszerető Medici-pápának, X. Leónak már nem tetszettek a szinevesztett, lekopott, megviselt régi faliszőnyegek. A nagy *Raffael* kapja a megbízást, tervezzen meg a pápa kápolna számára új szőnyegeket. Raffael 1515 és 1516 között festi meg világhírű tíz kartonját természetes nagyságban és küldi el tanítványát *Bernardo van Orley* művészt a kartonokkal Brüsselbe, hogy ott gyapjúból, selyemből és aranyból megszőjék a világ legszebb képes fali kárpitjait.

Akkor már világhírre tettek szert a flandriai szövőmesterek. Főkép *Arras* városa vezetett, amiért is e szőnyegeket Arras városa után az *arazzi* (a. m. szövött kárpit) nevet kapták. Arras bukása után Brüsselbe költözködtek e mesterek felszerelt szövőgyárak. A leghíresebb brüsszeli szövőmester *Pieter van Aelst* volt. Ő kapta a „pápai udvari szállító" címet ő szőtte meg a pápai kápolna faliszőnyegeit.

1517. július végén az arra utazó Luigi d'Aragona bíboros már gyönyörködhetik az első, kész szőnyegben. Azt jelenti Rómába, hogy a szőnyegek díszei lesznek az egész keresztténységnek.

1519. július elején három, az őszön még négy szőnyeg érkezett az örökvárosba: karácsonyi meglepetésnek szánt azokat a pápa. A *velencei követ* nem győzi a munkát dicsérni. *De Grassis* pápai szertartásmester szerint „akik a kápolnában látták, ámulattal kiáltottak fel, hogy ennél szebb nincs a egész universumban". „Csodálatos, bámulatos valami — írj

LOHE-LANGENBURG NAGYHERCEG

Schurm Ferenc

Grüss

1895-ben ugyanitt meg
a Testvérnevelő Intézet
vannak kompliment
helyezet.

Thüringer Ödön

5-9.

M.D.K.

Sturm Ferenc : épitész

rajza nevüek készitette Herpka Károly ötvösmester, az Iparmüvészeti Iskola számára, a ferencvárosi plébánia templom aranyozott bronz ciborium kelyhét (1886-ban).

P.Brestyánszky Ilona: A pest-budai ötvösség a XIX. században
Budapest Régiségei, A Budapesti Történeti Muzeum Évk. XX.köt. 1966. Szerk. Gerevich László, 216.old.

1./ Hőmérséklet a hallgatóságot

Nem. — Szellő, jó, probléma.

2./ Egy személy mozog.

3./ Hogyan veszi hatását.

Általános ingerlő.

Fiúnevek Rikkancsokra.

Levegő!

Elkövetkezendő 20-30 év.

Konkrét adatok

Fritz Sturm(bécsi) F.0.19.2.

1856 -57 Puszta M.o.-on, Magyar táj. Bécs. (Gy.M.a.)

GAUGUIN: BARBÁR MESE.

A klisé Meier-Graeffe: Fejlődéstörténetéből való.

Sturm Ferenc K

Ybl jobb kéz, alsó Kauser-
nek a az alábbi templom
építésénél vendel kezére
állott

röd

Komor Marcell

A Szt. István templom.
Modern művészet
1905. I. 17. l.

Sturm Ferenc

épitès vezetője volt 188o-tól befejezésig.

A szt.István tpl. megnyitása. Vállalközök Közl. 1905. nov. 22. 3-5.l.

. MDK

Sturm Ferenc épitó mérnök

A lipótvarosi bazilika épitó mérnökének Sturm Ferencnek rajzai szerint készitette a bazilika harangját Valser Ferenc budapesti harangöntó.

Cikk: A lipótvarosi bazilika új harangja.

Vas.Ujs.1892. 379.1.

MDK

Sturm Ferenc

Ybl jobb/keze, aki Kausernek a Szt.Istvan templom épitésénél rendelkezésére allott.

Komor Marcell: A Szt.Istvan templom.

Modern Művészet, 1905.I.171.1.

MDK

Sturm Ferenc épitész

Ybl és Kauser mellett művezetője volt a templom épitésének.

Lollok 96.1.

Sturm Ferenc MDK

épitész

Czobor B.: Egyházi szerelvények a Budapest-ferencvárosi r.kath.plébánia templomból. Magyar Iparmüvészet 1902 1.sz.1-7.o.

Sturm F. MDK

Magyarországu puszta, olf.

Mücsarnok 1880.máj.1.

MDK

Sturm, festöm.

Női képmás. Vizf. J.l.b.

Árv. Közl. 1931. 3.sk.sz. 67.l.

MDK

Stumm, graf. Perlaszka metszö.

Pesti magyar (polgári) őrhad. Egy lovas és egy gyalogörtiszt
Táttérben a Duna, a Lánchid és a vár.

Szines acélmetszet.

Lantos könyvesbolt egynapos aukciója. 1937. máj.4
B.1.

UNDK.

MDK

Sturm Emil
nyomdász

munkája mint melléklet. Lemezvesés.

Novák László: Az első Iaufolyam
Grafikai Szemle 1902 évf. 9. sz. 142.

MDK

Sturmb Dániel/Daniel Sturmb,
Stümb, Sturm/. 158o- 1583.

A céhkönyvben az elhalt mesterek sorában a 7-ik számu. 158o márc. 12-én résztvett a céhszabályokat kozó ülésen.
1583-ban Daniel Sturmb szerepel sogórának,Gallen János kassai lakos és könyvkötö hagyatékának leltározásánál. /Mihalik J.:Hazai ötvösségünk történetéhez. Arch.Ért. XVIII.Évf. 383.l./
Pecét,amelet használ: pajzsban D betü ,ennek merőleges szárán S betü. A pajzs fölött három kereszt közt DS : †D†S†.

Mihalik Sándor: Besztercebányai ötvösök/a XV-XIX.sz.-

Műz.-Kvt. 1918. 41-53.l.

MDK

Sturm Dániel, ötvös
/ Daniel Sturm/ 1586.

Helybeli illetőségü. Sturmb Dániel-lel nem lehet azonos. Mert ,ig az 1580-ban szerepel már Besztercebányán, ez csak 1586 febr. 21.-én nyer itt polgárjogot.

Mihalik Sándor: Besztercebányai ötvösök, a XV.-XIX. sz.-ban
Muz.-Kvt. 1918. 41-53.l.

Ért

Sturm

Magyar életképében a táncolni készülő paraszt legényt, s az alföldi csárdát méltatva mondja a kritika: van némi természetes könnyelmüség benne, "de egyes részleteiben sok a balfogás" A "Julius-auguszti mütárlat"-ról "Nézetek a müvészetről" cimmel ir a lap.

Családi Lapok, Pest. 1855. II. ~~évf.~~ félév. 3. sz. 132-133. lap

STURM, festő

Az Egri Liceum Képtára 1893-ban több művel gyarapodott. Többek között: 92. Erzsébet Királyné életnagyságban Stu Sturmtól. 73.old. 24.jegyz

F.LUDÁNYI GABRIELLA: Az egri Liceumi Múzeum és Képtár megalakulása 65.old

Az Agri Dobó István Múzeum évkönyve. 1972. Eger, 1973

STURM, festő

Az Egri Liceumi Képtár 1893-ban több művel gyarapodott
Köbbek között: 91. Ferenc József király életnagyságban,
Sturmtól. 73.old. 24.jegyz

F.LUDÁNYI GABRIELLA: Az egri Liceumi Múzeum és Képtár megalakulása 65.old

Az Egri Dobó István Múzsávkönyve. 1972. Eger,1973

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Šrámek

l.

Lykanomzrcmantika
60.l.

DANIEL STURJÁN, pénzverő

Emlitve:-5.-1661.Borösszeiráskor szerepel."Circulus fori". 61.old.

SZÁSZ KÁROLY: Adatok a nagybányai pénzverőház alkalmazottairól /1660-1828/

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,LX-LXI.évf. 1961-1962.
Akad.Kiadó,Bpest. 1962

MARTINUS STURJÁN/Sturian Marton/, választó

Anno 1667 a Die Septembris usque ad Diem 17 Decembris. Az Választóknak, Pénzverőknek és Egyébfele Mívesseknek Negyedik Angariabeli Fizetések, ugy mint Intra Spatium 13 Septimanarum.

Választok.

MARTINUS STURJÁN, Hetre. Fl.1.25. Hét. Fizetés.
Választo, 13. Fl.16.den.25.
76.old.

ESZE TAMÁS: A nagybányai pénzverőház számadása / 1666-1667/ 73.old.

NUMISMATIKAI KÖZLÖNY, LXVII-LXVIII.évf. 1967-1968
Akad.Kiadó, Bpest. 1968

STURIAN MARTON /Martinus Sturján/, választó

Anno 1667 a Die Septembris usque ad Diem 17 Decembris. Az Választóknak, Pénzverőknek és Egyébfele Müveseknek Negyedik Angariabeli Fizetések, ugy mint Intra Spatium 13 Septimanarum.

Választok.

STURIAN MARTON, Választó, 76.old.	Hetre. Fl.1.25.-	Hét. 13. Fizetés. Fl.16.-den.25.

BSZK TAMÁS: A nagybányai pénzverőház számadása / 1666-1667 / 73.old.

[illegible].M TIKAI KÖZLÖNY, LXVII-LXVIII.évf. 1967-1968
Akad.Kiadó, Bpest. 1968

STURIAN MÁRTON /Martinus Storján/, választó

Anno 1667 a Die 12 Juny usque ad Diem 17 Septembris, Az Választóknak, Pénzverőknek és Egyéb fele Mivesek-nek Harmadik Angariabeli Fizetések Ugy mint Intra Spatium 13 Septimanarum.

Választók.			
STURIAN MÁRTON, választó, 76.old.	Hétre. Fl. 1.25.-	Hét. 13.	Fizetés. Fl. 16. den. 25.-

ESZE TAMÁS: A nagybányai pénzverőház számadása /1666-1667/ 73.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LXVII-LXVIII. évf. 1967-1969 Akad. Kiadó, Bpest. 1968

STURIAN MÁRTON/MARTINUS STORJÁN/, választó

Ab Anno 1666 Die 18 Decembris usque ad Annum 1667 Die 10 Marty, Az Választoknak, Pénzverőknek és Egyéb fele Mivesseknek Első Angaria beli Fizetesek ugy mint intra Spacium 13 Septimanarum.

VÁLASZTÓ.

STURIAN MÁRTON, Hétre. Fl.1.25.- Hét. Fizetés.
Választó 13. Fl.16. den.25.
74.old.

ESZE TAMÁS: A nagybányai pénzverőház számadása / 1966-1967 / 73.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LXVII-LXVIII.évf. 1967-1968
Akad.Kiadó, Bpest. 1968

STURIAN MÁRTON, /Martinus Storjan/, választó

A Nagybányai Pénzverő számadásaiban 1666-1667-ben szerepelt. 1660 aug. 25-én tette le az esküt. A számadáskönyvekben e néven szerepel. 73.old.

ESZE TAMÁS: A nagybányai pénzverőház számadása / ~~1666-1667~~ 1666-1667/ 73.old

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LXVII-LXVIII. évf. 1967-1968
Akad. Kiadó, Bpest. 1968

STURJÁN MÁRTON, választó

Emlitve. -34.-1660. XXX VIII.25. Választó társaival Samuel Fáy, Timár Mihály és Neubauer Dániellel együtt leteszi az eskut a császárra. 28.old.

SZÁSZ PÁL: Adatok a nagybányai pénzverő alkalmazottairól 1530.1660 25.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVI-LVII.évf. 1957-1958. Akad.Kiadó, Epest. 1958

STURIAN MARTON/Martinus Storján/,választó

Annò 1667 a Die 13 Marty usque ad Diem 18 Juny Ejusdem Anni, Az Választoknak, Pénzverőknek es Egyeb fele Müveseknek Masodik Angariabeli Fizetesek ugy mint Intra Spatium 13 Septimanarum .

Választok.

STURIAN MARTON, Hetre. Fl.1.25. Hét. Fizetés.
Választo, 13. Fl.16.den.25.
75.old.

ESZE TAMÁS: A nagybányai pénzverőház számadása / 1666-1667/ 73.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LXVII-LXVIII.évf. 1967-1968. Akad.Kiadó, Bpest. 1968.

STURCZER TAMÁS, ötvös, éremvésnök

A Zemplén megyei KŐVÁRON Homonnai ANTAL-nak MIKLÓS STURCZER TAMÁS és RÉZMAN ötvös dolgozott a hamis pénzek verésében. 86.old

DR. KAHLER FRIGYES: Pénzhamisitas magyarországon a XVI. szazadban 84.old

A Magyar Numizmatikai Társulat évkönyve, 1971. Bp. 1972

STUTCZER TAMÁS, ötvös, éremvésnök

JESZENŐ várában HOMONNAI DRUGETH testvérek foglalkoztatták MIKLÓS mestert, mellett JANO lengyel lakatost, három szakképzett lengyel zsidót, CSETNEKI BERTALAN-t és a félszemü JANO-t, a későbbi eperjesi hóhért. Az arany forintok hamis verőtöveit KRISTÓF ötvös vés te. 86.old. És foglalkoztatták még STURCZER TAMÁST.

DR. KAHLER FRIGYES: Pénzhamisitás magyarországon a XVI. században 84.old

A Magyar Numizmatikai Társulat évkönyve, 1971. Budapest, 1972

STURCZER TAMÁS, ötvös, éremvésnök

LIPOLC várában ZÁDORFFY JÁNOS készittet MIKLÓS ötvössel, STURCZER TAMÁS-sal, CSETNEKI BERTALAN-nal JANO-val, és az erdélyi MIKLÓS-sal hamis pénzeket. 86.old

DR. KAHLER FRIGYES: Pénzhamisitás Magyarországon a XVI. században 84.old

MAGYAR

A Numizmatikai Társulat Évkönyve, 1971. Bp. 1972

M. P. K

STURCZER Oszwald Joseas

budai tabornok

polgárjogot nyert 1806. máj. 18.

budai városháza sérvei emlékre

Kályhatáro (1824.) Repr. 8. kép

Zolnai Gy. Sándor: Adatok Buda épí-

pítéséhez a XIX. sz. első felében

Tanulmányok Bp. multjából XII.

Bp. 1957. 285. l.

MDK

Sturc Lajos

Gyár, festm.

hevesi: Két képzőművész kör kiáll. Népszava, 1938. nov. 22. 4.l.

Sturcz Lajos MDK

Oszlopok Pasztellek és grafikák
Csendélet

Podolini Volkmann Artur tanitványainak kiáll.
1926. Váci ut 15.

cái mareaiu hô 16.-au

kaiô faraiter Guba o.K.

chuiek.

Szucz Antal

festő

l. Szabad Művészet

1957. 84. l.

Badál

Sturc Antal 15 éves bányászfiu: Iskolatársam arcképe /szénrajz/

Müvelt Nép

II.évf.3.sz./1951.márc./ 31.l.

/Juhász Antal: A dorogi bányászok Képzőmüvészeti Kiállitása /

Sturcz Lajos

Oszlopok

Csendélet

Szabad képzőművészeti rajz- és festőiskola kiállitása. 1926. 3 l.

MDK

Stunder festő

Orczy Lőrinc tábornok. Rézmetszet.

Tört. Képes. graf. kat. 1907. 75. l.

Stunder János Jakab

MDK

Repr:

"Kubinyi Péter"

Olajfestmény. Magy. Tört. Képcsarnok.

Ehrenreich metszetének előképe.
/Pataky ktalogus 3.és 4. sz./
63.o. 2 kép.
vö. 65.o.

Rózsa György: Ehrenreich Ádám forrásai.

Művt. Ért. 1959. VIII. é f. 1. sz.61-67.o.

MDK

Stunder

Miske József arck., rézm. Stunder után
Ehrenreich

Szép Mesterségek. Hasznos Mulatságok 1826,
II. 367-68.

Stunder János Jakab (1760-1811) MNK

dán származásu festő

Kovachich Márton Gyögyné arcképe. Erről készitet rézmetszetet 1805-ben Czettner Sámuel. Erről vagy egy másik Stunder képről készitett metszetet Friedrich John 1807-ben .

225 és 226.o.

Repr.: Kovachich Márton Gyögyné. John rézmetszete Stunder festménye után. (Részlet)
224.o. 2. kép.

Bóka György: Friedrich John és a magyar felvilágosodás irói.
MNv. Ért 1955. IV. 2.ss. 223-229.o.

lakos, kiugró középrésszel, mansard-
épült 1750-ben körül. Később a Csekonics-
otthon.

Vés V. Ker. é. n. 1901, 92l, kép 93l – Dombovari

MDK

Stunder

Kettős gyermekarckép, festm.

M. Biedermeier Kiáll. MÜcs. 1937. nov.
37 l.

Stunder János Jakab

"Orczy Lőrinc"

Arckép - rézmetszet

Tischler Antal - Stunder - Ehrenreich

Stunder Orczy halála /1789/ után jött Magyarországra, ezrét Tischler 1789-ben kebtkezett rézmetszetét kellett kompozitiójához felhasználnia.

65.o.

Rózsa György: Ehrenreich Ádám forrásai.

MÜv. Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 61- 67.o.

ékszerészek, hamisékszer-, szőrme-, szőnyeg-, úridivat-, nőidivat-,
kereskedők gépkocsi- és lófogatú fuvarozók, építési vállalkozók és
echnikusok.
nélyek.
i képviseletek tulajdonosai.
ező vállalkozók, jegyárusító irodák tulajdonosai, filmkölcsönző- és
nagánnyomozó, tudakozó, gépíró, sokszorosító, fordító, fuvarlevél-
tulajdonosai.
, gépíró-, gyorsíró-, zene-, tánc-, mozdulatművészeti-, színész-,
ai.
ó vállalatok tulajdonosai és vezetői (tulajdonos, igazgató).
minősített tánc- vagy műsorengedéllyel rendelkező üzemek, vala-

ök, kávéházi iparosok, kávémérők, bor-, sör- és pálinkamérők és

yíró-, kutyafürdetővállalatok) és állatszanatóriumok tulajdonosai.
illetve fenntartói és a rendőrhatóság által nyilvántartott kéjnők.
kereskedők, iparosok, szellemi foglalkozásúak stb.), akiknek

Stunder Jakab

dán festő

az iglói ev. plébá-
niai templom oltár-
képe, Krisztus az
olajfák hegyén, festői
munka

Tellery.

49. I.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

~~Czetter Sándor~~

Stunder J.

Mücs Cod 2

L. Hasanyi

32. l. 446-7

M.D.K.

Stunder János Jakab festő

Kazinczy édesgette Magyarországra,
dán származásu.
Oroszországban is dolgozott.
Szabadkőmüves volt.

Pest-Budát 1791-ben hagyta el.
Sokáig élt Lőcsén, 1797-ben itt házasoddtt meg.
Rombauer mestere.

Tyihonov: Rpmbauer Oroszországban
A MNG. Közleményei III. Bp. 1961. 133.1. 132.1.

Stunder János Jakab, festőművész

A Nemzeti Galériában megnyílt a „Kazinczy korának művészete" című kiállítás. — A körképes tervet arcképek foglalják el. Közöttük sok az emlékezetes alkotás: Stunder János „önarcképe" 1790. körül (Magyar Nemzeti Múzeum). [említve és repr.]

Majtényi Miklós: Kazinczy korának művészete.
Budapest, 1980. 9. 25. old.

MDK

Stunder, festő

Ltdb IV. 125 1.

Stunder
(Sdander)

foto

l
Lox. Eorrom

4246

MDK

Stunder pinx. Ehrenreich, (1784 - 1844?) jun. sc.
Pest: Kubiny Péter arcképe
(70.l. ő festette: Jos. Peschky -tk.)

Kenl Gyűjt. Cék, XXIX. műv. graf. anke. - 1919.
IX. 29.- X. 2.- A Gyűjtő. V. évf. 5 k.- Kül. k. 71. l.

M.D.K.

Stunder – Kalliauer – Cretter.

Kovachichné parképe 1805.

Repro.

M.M.M. Évkönyve, 1952. XXXIII. Képtábla

MDK

Stunder János Jakab,
Kopenhágából szárm., Szepességben települ le

Knopp I: Ismeretlen magy.festők a 19.sz. első felében. Szépmüvészet, 1941, 4.sz.
1.

78

Stunder Jakab, festő MDK

Kazinczy Ferenc segitségével tepeldett le Magyarországon.

A magyarországi művészet története I. 465.1.
Bpest, 1906. II. kiadás.

MDK

Stunder

Schwartner, Martin

Lantos tudom. antiqu. 1939. okt. 46-49 l.

MDK

Stunder János.

Kazinczy Ferenc arcképe, 1791. Of.

Szinnyei V. k. 1284-5 k. - Kazinczy Ferenc különö
bözö technikáju arcképei. - Felsorolva

Kurd /Tolna/

Csibráki r.k.templom, homlokzat egy-egy manzárdtetős helyiséggel

/Stippek József, 1945/

MDK

Stunder

Kettős gyermekarckép

KM Társ, Biedermeier kiáll. 1937-38, 37 l.

M.D.K.

Studer Jakab János /1760-1818/

729. Ideális tájkép. Olajf.

Háborus műtárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 51. l.

kissé jobbra fordította. Szarvai
sítottak. Elől bal és hátul jobb-
tiállanak és megolvashatók.
9 cm. — Lelt. sz. 1476. — Vétetett
orretól 12 lirán, vagyis 11·04 K-án.
jus 22-én (191–898). — Az elszá-
augusztus 26-iki 373 eln. sz. hatá-

Stünder Jacob

l Wagdej

212. l.

Vilma Királyné – út 30

(7)

38, 92/1
CXLV

Stunder János Jakab

l.

Petrőcz

16. l.

M. D. K.

STUNDER János Jakab festő

Pesten és Lőcsén működő ács szárma-
zású festő Romwalter János tanítója

Vargha László: Romwalter János is-
meretlen festménye 151. l.
Művészet. 1953. 1-2. sz.

S t u n d e r

MDK.

Pesten a XIX.sz. hajnalán még a XVIII.századból örökölt művész

Ltáb IV. 113. lap

STunder /János/ Jakab
Stunder

MD K

festő /1759-1811/

Kazinczy Ferenc segitette magyarországi letelepedéshez.

Magy;Müv.Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 420.o.

MDK

Stunder Jakab /176o-1818/.

K.E. : A Szepesség ujabbkori festői és szobrászai. Szepesi müvészek. N. Szalon 1937. márc.

MDK

Stunder János Jakab, festőm.

Koppenhágából bevándorolt művész a Szepességben telepedett le.

Kőpp Jenő: Ismeretlen magyar festők a XIX.sz. első felében.
Képzőművészet.1941. 75-80.l.

Stunder János Jakab

MDK

"Kubinyi Péter"

arckép - rézmetszet

Stunder János Jakab -Ehrenreich

Az eredeti festmény Magy Tört. Képcsarnok
80 lt. sz alatt.

65.o.

Rózsa György: Ehrenreich Ádám forrásai.
Müv. Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 61-67.o.

Stunder

MDK

Kelet-Szlovákia XIX. és XX századbeli képzőművészetének tárlatán / Kassa 1957 márc/ szerepelt műveivel.

Mészáros Gyula: Kelet-Szlovákia képzőművészete a XIX. és XX. században.
Uj Szó. Bratislava. 1957 márc. 18.

ben a történelmi órákban. Fegyvertársam a le-
lós, aki félországot hódított meg a nemzeti nép-
rtársam minden jóérzésű ember, aki rendet,
és kalandmentes külpolitikát akar.
nez, jóakaróimhoz. Szeretettel hivom őket, csat-
Én becsületes iparkodással szolgáltam minden
áért, küzdöttem a panamák ellen és segitettem
n tehát a főváros közönségétől, hogy segitsen

: és bizalom fűz hozzám: **ne irjon alá senki-
nem jönnek olyan ajánlási ivvel, melyen
repel.**
sorsdöntő választások előestéjén

Payr Hugó.

Stunder, Johann Jakob

Maler, geb. in Kopenhagen
1760, † in Neusohl 1818.

Rövid életrajza és 2 műve

Lásd

14. l.

Kézikv. 24. l.

Stunder János

porta

l. Perállo-Aképes

388, 418, 460. l.

15. Weiss Julia	~~77.10~~		~~187.—~~	70.—
16. Singer Egi	~~267.—~~	257.—	~~89.—~~	60.—
17. Könyvkereskedés	~~108.30~~	104.30	~~54.—~~	100.
18. Egyetemi gyarda.	~~94.—~~	84.—		
	~~10.—~~			
19. Franklin	~~538.40~~	517.40	~~172.40~~	400.
			~~25.—~~	30
20. Tejes	~~30.—~~	30.—		
	3376.28	2908.28	2337.19	1800.—
	1800			
	1576			

Stunder János

Kaminczy archivje

l.

Szinnyei V. k.

1284. l.

Kétszer

Tsz.:

Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hív.	Magán	Inturb.	Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hív.	Magán	Inturb.

Stünder Jonas Jakob

und

Kopp Magdalena

13. 1.

Magyarország mü

a német megszál

-Mükincsi ké

Magyarország a né

igen jelentékeny müemléki és mü

szükben a háboru következményei

a német hadvezetés rovására ira

nélkül,amivel szinte provokálta

rokat,azokat többnyire el lehe

az orosz felszabaditó csapatok

delték a város védelmét,ezzel

ták ki,hanem maguk is romboltal

után lőtték. Igy mentek tönkre

emlékei,müemlékjellegü egész va

város legrégibb és legtöbbet s

Stunder János Jakab

Pest

l.

Szana 1890

15. l.

Stünder

Festö

XIX. elején. Posten.

Csd: Kärgling Jancs Tobiás

MDK

Stunder

Kettős gyermekarckép

M. Biedermeier kiáll. Képes tárgymutató. 1937.nov. Műv.

37 l.

-lye :----------

Stunde Jakob

1759-1811. Idegen származású, M.o.-on

telepedett le.

A magyarországi műv. tört. I. 303.

Corvina 1970.

MDK

Stunder, festő

Kazinczy Ferenc levelezése IX. k. Bp. 1899.
340 l.

Stunder Joh. Jac.

1700 – 1811

Leáb I 21, 27, 117, 134

IV. 41. 42, 48, 54, 105

113, 115, 125, 152

Jaszi - Hagy - Kun - Bolnik negre

III. 237

Stunder S. G

Kristus az olajfák
hegyén, olajfestmény
az iglói (Zeyer m.)
ág. hitv. ev. templom
főoltárán 1797-ből
származik

Dr. Fekete

209. l.

Stunder Janos Jakab

1760 – 1818.

Prod

Toman

645, f.

Stunden Tanz Tafel

Fest

Laid

Wurzbach. 40 x 20 1/2

Stunder János Lőrinc

Jeszenszky
1760 – 1818.

rod

Lidové Noviny

1933 júl. 5.
(Retrospektívna
výstava Spišského
portrétu.)

Cri a kiállítást
Kézmárkon
rendezték.

Stunder Jaus Salat
Forte
7 Képiet
laid
=
Jul

_____ *mühely.*

főnökség!

_____hó____n történő kifize-

_____indokából személyesen meg nem

_____szamu _____

n.

vi _____ hó_____

_____

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Stunder I. T.

festo

laid

Budapesti kaunile

152 kötet 235–248 l

Willaerts A.: Tengeri tájkép 573 (680), 1414 (106).

Stünder f. p.

Münchner 1904. 271, 414

— 1912. 238

Sándor Lajos

festő.

(1791)

Csíd

K. A. Karácsy F.

ecdek archeiei

Haranit sa Rütfölöl

1866. 32 l

MDK

Stunder festő

Harsányi, 32. l. 447. sz.

szülte ezt a jellegzetes «Effektstück»-öt, s nem tőr inspiráció, fele regény-témát férceltek benne színpadra. A kevésbbé finnyás közönség azonban megtöltötte rá vagy két tucatszor a színházat.

A színészi részében igen jeles produkció — melyről már említést tettem — Molnár Ferenc *Olympiá*-jának előadása volt. E darabbal Molnár visszatért arra a területre, hol egyszer már *Hattyú*-jával is illetéktelenkedett. A *Hattyú* óta nagyot fejlődött komponáló erőben s eszközeinek gazdaságos használatában, de cseppet sem emelkedett a felfogás előkelősége dolgában. A hazugságok hagyományai közt élő «finom» emberek közé behoz egy «igaz» embert, egy demokrata-előharcos, paraszti vérű magyart, akiről aztán a szerző szándéka ellenére kiderül, hogy hazugabb a hazugaknál. Szerelmet zsarol azzal, hogy ál-szélhámos képében lép fel. A sikerült manőver után pedig hazamegy, újra «igaz ember»-nek. Jobbérzésű néző nem igen tud mit kezdeni ily finom újraértékelésekkel, ránézve ez az ál-szélhámos : olyan valódi szélhámos, mint annak a rendje. Szörnyen igaz, hogy az erény a bűn álarcában esetleg többre viheti, mint a maga becsületes képében, hanem azért nem tapsolok neki, ha álarcos tré-

Stunder János Jakab

1791, és 1797-ben festette Kazinczy, sőt valószínűleg egy harmadik portrét is készített.

Mátrovics Gyula:
Kazinczy ceruzái körképben. Budapest, Franklin 1929. 213. l.

Ltsz.

Stunden Zanós

Laid

Peter Lauinel

Bronzlándzsa római robor-óriásról

VI. 131.

Stunder Tarios

Pest

1803. Posten.

Adr. 1803. 168 l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Czeh Sámuel

Stunder festő

vincz
cód
r

l.

Varsányi

31. l. 439. 2

A szegedi m. kir. állami fő

Érte

.....

.....

.....

..... *tantárgyakbó*

Magaviselete .....

Szeged, 191..... *év* .....

Látta az atya vagy helyettese:

Endrényi I

Stunden festen

Laid

Gotte sammelt

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

m.

évi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Stenzler

Lasd

Rahl rörm

Stunden

Lord John

allein.

A szegedi m. kir. állami fő

Érte

.....

.....

.....

.....*tantárgyakbó*

Magaviselete .....

Szeged, 191..... *év* .....

Látta az atya vagy helyettese:

Stunden fest

Lisa Kinninger

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Stunder 7

laid
a

Perlapot 107

Stunder János Jakab

Művészet 1905. 347

izást , 36.-ban hozzáfog és 41-ben el is
freskói voltak,az oldalfalon XV.századi
oltárfalon Perugino freskója volt,sőt
ikkelyekben ablakok voltak és az ablak-
elotól származó freskók voltak,ezeket ő
kori alkotásaira,leverette,hogy egy egysé
ongálódott állapotban van,sőt az égyes
n.Szinben is megsötétedett,sőt az ég
tot vett fel.Kémiailag is elváltozott,
ódott már rá.Nagyon sok alakot szere
kész volt a kompozicióval,mert a bib-
akoknak és csoportok aka megfogalmazás t
zonkivül a koncepcióra natással volt
mint téma és komp.a biblia és Dante
égse egyszerü illusztrációja ez a natal
ak,nanem a maga fantaziajab l is hozza-
emelt ki.Innen van az,hogy nem minden
nositani.Asok alakot ugy tudja értnetően
es tengelytől jobbra és balra helyez-

Stunder Janos Jakab

l.

Zainkay Cornelia:

Karinszky Ferenc
művelődéstörténeti
jelentősége -

Pécs 1913. 64 l

Stüler Friedrich

részvételét a pesti Akadémia épületének tervpályázatán ismerteti

Török László: Magyar építészet a historizmus korában. Építés- Építészettudomány, 1969.1-2.sz.131-160.l.

158-160.l.

Stunden 7

festi

Cas d

=

Crettet

Stüler Friggyes

bécsi építész tervei alapján épült fel
a Tudományos Akadémia épülete.

Bojácskai Vera: I. Ferenc Budán, Pest
és Buda Lőrtépítészete, Budapest, 1972.
331 l

257 l

Stüler Friedrich August

berlini építész építette /1862-64/ a Magyar Tudományos Akadémia épületét.

Bertha László, Bernát György, Erdei Ferenc pkk.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 133 5 p

705 p

Stühler Frigyés Ágost

Magyar Tudományos Akadémia

64.o.

Székely László/szerk/:Budapesti szobrászat.

Bp. 1960.

Stühler Frigyes

építész MDK

Akadémiánk tervezője építi a fantasztikus schwerini várkastélyt /1860-65/.

Gerő: Ép Müe 79.o.

Stúler Ferenc alapítványt

kapja meg az Akadémia felépítésére vonatkozó megbízást.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970. 463 l

81.

Stiler, August, ejtőlén

Az Akadémiát tervezte.
A kivitelező ejtőtén Diescher József
volt.

Pereházy Károly: Kedves Élet s Tudomány! 1874.

Élet s Tudomány, Dr. 1974. okt. 4 XXIX/40.

RASSEGNA ITALO-UNGHERESE
Diretta da TIBERIO GEREVICH e LUIGI ZAMBRA
Direzione e amministrazione:
BUDAPEST, IV., EGYETEM-UTCA 4
Telefono: 185-618

Stüler, Friedrich

August

1800 - 1865

Arch

Barstal

345.1

Stüler, Friedrich August

† 1865

Gentmünd

58. l.

A vallás- és közoktatá

16329/1915.
---------- szám.
eln.

./.

1914. évi 5948/eln.
vatkozással, azoknak a cikkekn
szerzéséről szóló kimutatások
nek, de hazánkban ezidőszerint
az értesitéssel küldöm meg Cim
kek külföldről való beszerezhet
mára már most megadom.

Figyelmeztetem azonba
jegyzékben fel nem sorolt cikk
hez, az 1907.évi III.t.c. 13.§-
minden egyes esetben külön eszk

Stüler August

Friedrich

helyes életrajzi
arckepei

1.

Gedenkbuch zur Eröffnungsfeier des ungarischen Akademie-Palastes.

Pest. 1865. 2o. 1.

MŰEMLÉKTÖRTÉNETI BIZOTTSÁGA
Könyvtár
Lelt. szám 16/16
Lelt. szám 36
Lelt. szám 1865/1. kötet 3/1.

Stüler, Friedrich
August

l.

Schoen 1948

47 l.

le.D.K.

STÜLER, Friedrich August épitész
(1800–1865)

A magyar Tud. Akademia palo-
tája.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor Magyar művészet 1800-1945
Bp. 1958. 152 l.

MDK

Stüler Frigyes Ágost

Divald K.: A M.Tud.Akad. palotája és gyüjteményei. Bp.1917.

Stüler Frigyes épitész M.D.K.

a romantikát követően példájára az olasz reneszansz formái válnak általánossá

Preisich Gábor: Bp. városépitésének története a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig Bp. 1964.

124.1.

Stüler Friggyes Ágost
építész

M. D. K.

A Magyar Tudományos Akadémia mai palotáját terve alapján építették.

marthy: Építkező polgár
Vörös Lapja, 1965. okt. 16 - 16 lap.

Stüler Frigyes épitész N.D.K.

a berlini Épitészeti Akadémia Professzor

A Magyar Tudományos Akadémia épületének tervezője

Preisich Gábor: Bp. városépitésének története a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig

Bp. 1964

122.I

MDK

Stüler Agoston

A Magyar Tud.Akadémia első terve.1862. Repr.

Magyar Művészet, 1925. 408.l.

MDK

Stüller Agost Frigyes

Életrajza megjelent a

Magyarország és a Nagyvilág 1866.évf.-ban.

Stüler Ágoston épitész M.D.K.

Bélyegen látható alkotás

az Akadémia épülete

Bélyegsorozat a magyar művészről

Műemlékvédelem 1961. / V. / 1. sz. 63.l.

M.D.K.

Stüler Agoston (porosz) építész

"akadémiai korrektséggel, de
nélkülözni tudással és önállóan
mesterkedések műve" a Magy. Tud.
Akadémia – mondja a Budapesti
építészetéről írt V. folytatásában
a neotalen Rezső.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1897. XVIII. évf.
Jan. 26. sz. 5. old.

Stüler Ágost

Magyar Tudományos Akadémia

Mirovi Rystovszky Ernő: A magyar képaláírványok
története. Bp. 1906.
34.1.

CSÁNK FERENCZ
LENTI

Stüler Ágoston

Pillössy F K Tört.

173. l.

lde von Rudolf Henneberg.

ag der Photographiſchen Geſellſchaft in Berlin.

XXVI

Stüler Ágost

Akadémia

Edvi Bp.

140 – 141 l.

Kerpel 9.

alaprajzok

Skiöldr Ágot

1.

Edvi Bps

184. p.

Stüler Ágost

MDK

Repr.:

Magyar Tudományos Akadémia

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

102. l.
35. kép.

MDK

Stüler Agost

Az akadémiai palota terve, a végleges megállapodás szerint. Repr.

Vas.Ujs. 1862. 365.l.

MDK

Stüler Agost (1800-1865)

A magyar akadémiai palota tervezője, ki építészeti művének teljes befejezését nem érte meg 1865.márc.18.-an Berlinben bekövetkezett halála miatt.
A lap közli Stüler Agost arcképét..

Cikk: Stüler Agost.

Vas.Ujs.1865. 237, 238.l.

MDK

Stüler A. berlini épitész

Stüler A.berlini épitész elfogadott terve "A magyar akadémia palota tervei" c. album-ban.

Vas.Ujs. 1862. 36.l.

MDK

Stüler A. berlini építész

A magyar akadémia palota tervei. Vas.Ujs., 1862.
6o.l.

STÜLER A

A Magyar Tudományos Akadémia épitője 1862-64

Pogány Frigyes: Uteák és terek müvészete.
Bpest, 1954. Épitésügyi kiadó. 202. l

Stüler A.

M. Tud. Akadémia palotájának tervezője.

1862.

MDK-A-II-1/168.

lyomi vár bérjövedelme czí
dohányáruraktár eddig fize
közelebbi költségvetési e

Minthogy a Müem
tés szerint a zólyomi vár
bérelt helyiségekre az ot
sége, az épületfentartási
az épületet használó tárc
szükséges terület-és hely
a bérletet illetőleg az i
állapodás után fogok inté

fogadja nagymél

nitását.

A hiv.másolat h

Ebery

igazg

Stüler, August
építész

Emlékkönyv a
magyar akadémia
palotájának meg-
nyitása ünnepére.
Pest 1865.
9 kép, 24 l.

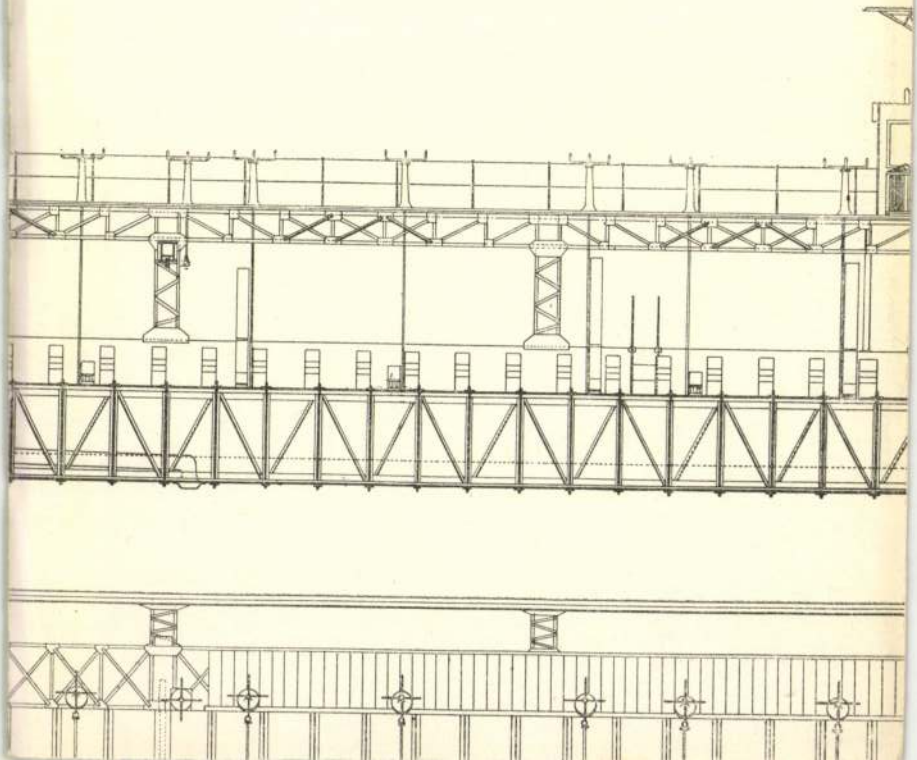
Lent (591)

STÜLER_

eklektikus terve nyerte meg az 1862-ben a Magyar Tudományos Akadémia székházának terveire kiirt tervpályázatát, melyet 1860-1865 között megvalositottak. Ezen a pályázaton bukott meg Feszl Frigyes romantikus terve.

Gerő László: Magyar épitészet a 19. század második felében, Bp. 1955. 40. l., TIT Utmutato 37.

józási társaság uszódockjának hosszanti metszete
s alaprajza.

Schüler A

építési

1.

Bierbejtörő

254, 255 A.

Budapest IV. 184.

Stürmer

ágostonrendi épület

XVIII. 27.

l.

Schoen Budai Ödön

3. l.

Stümpl György

MDK

A Diákszövetség Képzőművészeti Kiállitása.
Március Tizenötödike 1948. jun. 5.

M.D.K.

Stüller József, egri kőfaragó

1848-ban önti a maconkai templom harangját Bernecker Mátyás, egri harangöntő mesterbírásából.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 465. old.

STÜLLER József egri harangöntő-művezető. A maconkai templom harangját 1848-ban --+ Bernecker Mátyás egri harangöntő Stüllerrel öntette Egerben /Romer jegyz.-Patay M.É.958. 156./.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

Horváth Tibor

Höllrigl A. József

Hunyadi József

Huszár Lajos

Jajczay János

Jajczay Jánosné

Kalmár János

Kampis Antal

Kapossy János

Kelemenné Berkovits Ilona

Kopp Jenő

László Gyula

Mihalik Sándor

Nagy Zoltán

Stühler

bécsi építész

László

Vas. Lyc. 1861.

273 l.

A MŰEMLÉKEK ORSZÁ

BUDAPEST, VI., AR

574/1934 szám.

Nagyságos

Schulek János

Schiller

Emlékkönyv a magyar
Akadémia palotájának
megnyitási ünnepére.
4 r. 9 kép. 24 l.

Brecl (1865.)

Stühler
épitész

M.D.K.

Az Akadémia palotáját tervei alapján készült.

Dr. Lechner Jenő: Budapest Műemlékei

Dr. Lechner Jenő: Budapest Műemlékei József nádor korától
a Főváros egyesítéséig. 1961.

Bp. 1924.

Stühler

berlini építész

MDK

Magyar Tud. Akadémia épülete.
283.o.
Repr.: 285.o. 297. kép.

Borsos-Sódor-Zádor: Budapest. Bp. 1959.

Stüler, épitész

A pesti Akadémia tervezője. ~~Handra~~ Handler Nándor soproni épitész tervein is feltünnek Stüler és mások romantikus templomterveinek hatásai. 238.old

Török László: A historizmusok korának épitészete Sopronban 230.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXII. évf. 1968 Sopron

Életkép.

Látogatoba.

A balra vágtató kétfogat
a kiknek egyike alamizsnát ké
térben szélmalom és elől job

Látoga toba

alól balra: Deutsch-féle köny
müintézetéből.
jobbra: A Képes-Világ me

Szines kny. mér. 16

57-95-40

Schiller Tivadar Ágost

után

Szilágyi Sándor:

Vasy-Budapest.

Apod., 1927. 33. l.

Stühler Albert Építész.

A magyar tud. akadémia palotájának tervezője. Nemetországban egyik legelső épitésze 1865 márczius havában nagyszéllhüdés következtében meghalt. 1.) Mellszobrát az akadémia számára Izsó Miklós készítette 1865 ben. 2.)

1.) Az Ország Tükre 1865 évf. 125 l.
2.) " " " " 437 l.

Strickler

cirod
=

Vas. Lyc. 1865. 6:7

Stuhler

Medal of academia
Romana d'Architettura
Roma

Van Erp 1865. 570.

Stühler

Építész.

Bécsben. Az Academia megbízta a palotája tervének elkészítésével. A terv, mely Kisfaludy-Kivitelre elfogadtatott, olasz renaissance.

P. A magyar Academia palotájának tervei.

Vas Gy. 1861. 273. l.

DECEMBER

27

Stüler Friedr. Aug.

l.

Künstlerlexikon 750 l.

Stuhlweissenburg

Ujvári

Adalékok Székesfehérvár

régiségéhez.

Vas. Szp

1865. 237 l.

Ötv. fek

Stübler

crid
=

Vas Typ 1865 T. 196.
Löffler.

Stichler

Grod

Vas 1862, 33 l.
45. l

Stuhler

und

Vas Zp 1862.366 R

Struthers

epitaxy

Lair II

Vas Zp 1862.101.6

Eyfel

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Strübler.

epitel

laid

2 Kpt. 1861-2. 42. l.

Stühler.

eşiter

ueşhalt 1865.
ueäver 19.

aşşrelhüdeiba.

Va. 24 1865. 152 l

Stühler

berlini épitész.

Stühler berlini épitész
elfogadott akademiai
palota terve. Körajz.
Az ország tulaj 1862.

77.1.

Schiller

A pesti Drámaiskola palotájáról

(versek) (ford.)

Török László: A kisfaragmányok

társadalmi építőereje

Borsodi Szemle 1968 3 sz. 230 old.

m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől.

10303/1919. szám.

Műemlékek ors. Bizottsága Elnöksége

Budapest IX.

Hivatalból.

Schüler Ágost

† 1865

élet. arck

Vas. Ujs

1865. 237. l

Stuhler

optan

Lárl

Bagh és Heuer. Nekaj író a magyar Akademica épitkerési kiadata tolott. Vas. Nyi 1861. 563 l. (Hibás ira 463 Lapot)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

Stühler

Hekel 15. 16.
17
19
22

Ernstpeintz, Leopold. 1539-60 V. 9.-10

Stüchler

akademia Sztuk

Lbp. 1961.

Stüler

Erod Akademie
graduate

Bronze 971

BUDAPESTI KÖZLÖNY

HIVATALOS LAP

KIADÓHIVATALA

BUDAPEST, I. POSTAFIÓK 2.
I., VÁR, KAPISZTRÁN-TÉR 1. SZ.

TELEFON: AUT. 60-4-64.

Méltóságos
Nagyságos
Tekintetes

Miniatűrök országos kiállítására

Budapest

V. Báthory u. 10

Stüler Ágost

Életrajz, arckép

Vas. Ujs. 1865

237. l.

Stüler August

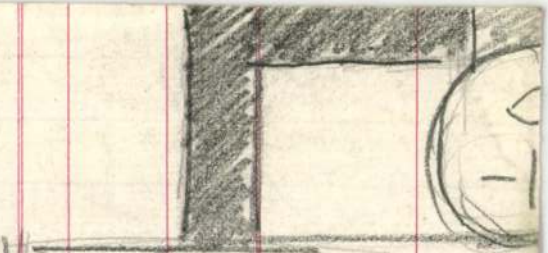
M. Tud. Akad. palotája

Lód

=

Centh. Budapest

155. l.

HA A F

TETEJ

SE TALA

JOBB ES

P690-89

Stüler Ágost

MAGYAR MŰVÉSZET

~~MAGYAR MŰVÉSZET~~

1925. 408, 417

1926. 413

Stüler Ágost

M. Tud. Akadémia
berlini modern renaissance

Bpruñy 140. t.

Ágnes, Szelett fejérmegyei

VIII. 186.

Stüler Adolf

Allgem. Künstlerlex.
1925. 402, 417
1926. 413

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

yezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Stühler Agentur

akademia equitum

rod

Omm III 112.1

PEST-PILIS-SOLT-KISKUN VÁ

Budapest 4. Poste

ad 1. 77937/

emlékkek Ör

Stunder János

1.

Kazinczy lev

III. k. 4, 10, 96,
106, 108, 136,
349. l.

MDA

Stunder

1791-ben Bécsben megfestette Kazinczy Ferenc portréját. Egy másik képet is készitett róla magyar ruhában, tanulmányként, mert Pestre készült. Megfestette Ráday képét, Orczy Lászlóét. Báró Vay generálist, Szabolcsit, Péchy Imrét, Uza Pált festette.

Kazinczy Ferenc levelezése IX.k. Bpest, 1899: 136, 137, 138.l.

KISBÉNY

Templom

Römer Flóris: Archaeologiai levél Zalamegyéből. VV 1863, 346.l.

Stunder János

l.

Karnicry Ferenc
levelezése

VIII. 138. l.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

BUDAPEST, 1900.

Stunder-Janus
festő

l.

Karnicry Ferenc
levelezése
X. k. 165. l.

Stunde Damslabal

l.

Karnicony Lev

XV. k. 33. l.

Stiunder Janos
Jakab.

Festő

l.

Katinczy-lev

XXII. k. 511. l.

Sándor János Jakab

ács ősanyakönyvi

Petr. EM magy. Múzeum

arcképek

Gl.

Stunder Lajos Lakás

ferto

Kopenhagaia Kutatott
orvdaban ekt er meg
(sa XIII marad vegén Bécs-
be ~~ist~~. Kolostt arral a
maradékkal, hog ninen to-
vább meg Romába-Bécs-
ben Lakatkozik vele Karin-
ay is. Egyébként kárd
Karinthy Pajzsa
emlékeretet, kel
bovén is vila-

Karinthy F. Pajzsa emlé-
kerete. Trud. Gyujt 1878
XII. 88-90l

M. D. K.

Stunder János Jakab festő.
* 1760 † 1811.

Kazinczy Ferenc arcképe (1791.)
Olajfestmény (rejt.)

Szépkalom. Kazinczy-mauzoleum.

Pólya György: Kazinczy Ferenc a művészetben.
Művért. 1957. VI. é.f. 2-3. sz.
177., 178., 190. l. (2. kép.)

M. D. K.

Stunder János Jakab Justó.
* 1760 + 1811.

Kazinczy Ferenc arcképe (1794)
olajfestmény (repr.)
Szépkalom. Kazinczy-mauzoleum.

Rónay György: Kazinczy Ferenc
a művészetben.
Művészet. 1957. VI. é. f. 2-3. sz.
178., 179., 190. l. (3. kép.)

M.D.K.

Sándor János Farkas „Jerlő"

(1760 - 1811)

Dániából származott és a 19. század elején Pesten működött. Több orchepét Fr. Folm metrette térbe.

G.Rózsa: Friedich John und die Schriftsteller der der ungarischen Aufklärung

Acta Historiae Artium, Bp. 1967. Tom.IV. fasc. 1-2.

153.old.

Ybl Miklós Jakab Jakab
festő

M.D.K.

Két linóleummetszése archívumba került.

A gyűjtemények gyarapodása múzeumainkban
Művészet, 1960. augusztus.

és SZB-titkárok testülete
ódésére értelemszerüen a
tlékletben/ megfogalmazottak

lött értekezlet választja

.t, tagjait nyilt szavazás-

um, Ipari Minisztérium,
ini Kolónia középirányitói
rvezetek. Müködésük bizalmi
ddigi gyakorlatnak meg-

zalmiak vagy azok

vezető testületek

STUNDER Ján Jakob

PETROVÁ-PLESKOTOVIČ: K životu a dielu maliara Jána Jakuba Stundera

ARS I. 1967, 2. str. 35-67

térme,

bronz

bronz

bronz

bronz

bronz

bronz

bronz

bronz

Stunder

l.

LykaMagyrűI800-50

16, 17, 22, 119,
135, 156, 417-8,
425, 508. l.

Studer Jakab János (1760-1818)

Ideális tájkép.
Oljf.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

MDK

Szentendrei festők. Tűre. Ie 6.jub.kiáll. M.Szal.
1939. okt. 1.

MDK

Stunder János Jakab, 176o-1818.

Önarckép és a müvész neje, olaj

Szfvárosi Képtár uj szerzeményei. N.Szal.kiáll.
1939. jan. 11 1.

MDK

Stunder János Jakab, festöm.
1760-1818

Önarckép és a müvész neje. Olf Jelz.nélk.

Nemz.Szal.- Szfv. képtár uj szerzeményeinek kiáll.
1939 jan.-febr. Kat.

MDK

Stunder, festöm.

517. Két darabb miniatür:
1. Stunder festö képmása .
2. Stunderne képmása .
A kép hátán:Mahler Stunder und seine Gemahlin geb
Ada my aus Leutschau.
Mindket kép merete: 7 x 5.

Ernst Muzeum aukcioi. XII. 42.1.

Gyulafehérvár VI. 27.

Stunder

1) Stunder foto-képmása
2) Stunderné képmása

2 db miniatür

12-i Ernst aukció.
1920.

Napi gyűrű, arany, fejében nagy kőrózsával, piros zománcozott foglalat háttal-ján rozetta. Hossza 3,1 cm. Magyar, 1720 körülről.

Stunder

Biedenm. Kirll. 1937

XIX. tsem.

Kettős gyomorcsap, olajf.

Pájna IX. 83, 84.

Stunder

A Műbarát

1921. 252

Stunder János festő M.D.L.

Dáu származása. Többször megfestette Kazincryt. Három képe a népházban mauzoleumban.

Dankó Imre: Népházam. Sárospatak 1956

12.

STUNDER JÁNOS JAKAB

festőművész a XIX. sz. elején

Beniczky Lászlóné Szeleczky Julianna arcképe

Prónay Sándorné Teleki Johanna arcképe

a Történelmi Képcsarnokban

Folia Archaeologica XIV. 1962. köt 211 lap

STUNDER JÁNOS JAKAB /

ő festette ifj. Ráday Gedeon és felesége arcképét

Zsindely Endre: A péceli Ráday-kastély

Bp., 1957. 253-76.l. /Kiny. Művészettörténeti Értesitő 1956. évf. /

266

Stunder János Jakab, festő MDK

Vele festette meg Ráday Gedeon feleségének
és fiának ifj. Gedeonnak portréját.
266.o.

Zsindely Ferenc: A péceli Ráday-kastély.
Műv. Ért. 1956. V. évf. 4. sz. 253-276.o.

MDK

Stunder Jacobus Johannes festő

Az átmenetileg Kassan tartozkodó festővel,
Csáky Manó gróf két római tajképet festetett
rézmetszetek nyoman.

Ltab.IV.42.1.

MDK.

Johann Jakob
Stunder festőm.

Koppenhágában született ott és Olaszorsz.-ban tanult, Bécsben képmásokat festett, mig a XVIII. sz,-ban Pestre költözött. Kazinczy jó ajánlólevelével jött, akit még bécsben festett 1791-ben. Később végleg Besztercebányán telepedett le.

Ltáb IV. 115. lap

MDK

Stunder Jacobus Johannes festő

Atmenetileg időzött Kassan a dan eredetű festő. 1791-ben megfestette Kazinczy Ferenc képmasat Bécsben. Kassán a század első évében vendégszerepelt, hol arcképeket festett, igy Fay Istvan grófét, Kovács Mihály kassai ref. lelkész és felesége arcképét.

Ltáb. IV. 42.l. és 41.l.

MDK

Stunder Jakab képiró

Egy ideig Pesten festett arcképeket, feleségül vett egy lőcsei leányt s aztan Lőcsére, végül Besztercebányara költözött, ahol 1811-be halt meg.
Az iglói ev.templom oltárképét festette "Krisztus az olajfák hegyén", ez még 1797-ből való.

Ltáb.IV. 48.1.

Nagyszebeni Brukenthal-múzeum

VI. 160

Stunder János

Zakab

- fekete

Lód
2

Petrovics jegy 2

11. l -

Stunder, fertö III. 116.

Mus. is Kr. Est

M.D.K.

Stünder Jakab Jakab
festő

Rombauer Jenő festő - (1782-1849)
Stünder Jakab sógora volt

Rózsa György: Rombauer kiállítás Epeljesen
(Művészet, 1964. május — 44 lap.

Stunder János Jakobi pesti

L: Donát János

Jávor A: A felvilágosodás műveiről 1007–1010

Élet és Tudomány, Bp. 1980 aug. -8. XXXV/32

heti 220 P.

Gross

2·20×520

440

1400

1140 R

Stunder Jánosné Jakab

Reisai XX. 811. l.

Stunder MDK

Kettős gyermekarckép

Mücsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

DECEMBER

28

Stunder János Jakab)

Születési ideje: 1750 k.

festő, szül. 1760. Koppenhágában, megh. [illegible]. 1818 VIII. 13. Berlinben, Koppenhágában tanult, aztán Drezdában, Weimarban, Pesten, Lőcsén és Berlinben élt. Arc- és oltárképekre specializálta magát.

Stuparovics

A füssi (Komárom ms) rk. templom kant Benedek szentelésére állított főoltárát festette 1862-ben.

Sörös Pongrác: A pannonhalmi főapátság története. VI. K. Bpest 1916. 309. l.

M.D.K.

Stupa György, fényképész

Árpád sirjának kutatásakor Stupa gyógyszerész Rés Ensel Sándorral együtt fotografált. 210.o.
Vasárnapi Ujság, 1857, 4.196, 1862, 9.452

Fejős Imre: Fényképészetünk első virágkora, 1855-1885. 209.o.

Folia Archaeologica. A. 1958. Bp. Képzőmüv. Alap Kiadóváll. Bp. 1958

4. M.D.K.

STUNDER János Jakab, arcképfestő

Női arckép

Prónay Sándorné, Benicskeyné Szeleczky Júlia arcképe szégu.

Garas XVIII. k. 132, 144, 163, 174, 200, 255. l.

M. D. K.

Stunder János Jakab, arcképfestő

Jesztetich Antal arcképe

Fáy István, Rádayy Gedeon,
gr. Teleki, Lesa Pál, br. Vay stb arcképe

Orczy László arcképe

Péchy Imre arcképe

Szomolk ev. t. oltárkép Szt.
Jerés vértanúsága

Nagy-Lomnic Berzeviczy kastély,
Bacchus és Ariadne ./.

M. D. R.

STUNDER János Jakab, arcképfestő

1803 Virág Benedek arcképe
1803 Schwartner Márton arcképe
1805 Semsey András arcképe
1805 Kovachich Márton arcképe
1807 Kubinyi Péter arcképe
Ön arcképe
Kovács Mihály arcképe
Schedius arcképe

/.

M. D. K.

STUNDER János Jakab, arcképfestő

Szül. Koppenhága, megh. 1811 Besztercebánya

1791 Kazinczy Ferenc arcképe

1797 Igló ev. t. oltárkép, Krisztus az olajfák hegyén

1798 Alsókorompa Chotek grófnál Krisztus keresztén lkép

1799 Csáky családi arcképek szign.

1803 Kazinczy Ferenc arcképe

/.

M. D. Tr.

Štúndel János Jakab, fortepianista

4. és 5. Táptábla 112. és 113 oldal.

Anna Petrová - Plesková: Slovenské výtvarné umenie obdobia národného obrodenia
Bratislava, 1966. 22. old

Mundel János Jakab, festő 1759-1818.

Damjanich nagynagyapja, bécsi patrícius kereskedő leányától nyolc fiúgyermeket és Lőcsén telepedett le. Főleg arcképeket festett, klasszicizáló stílusban: Rátes Mihály és magyarnemzetiségű Hibay Ferenc portréját.

Anna Petrová-Plavková: Slovenské významné umenie obdobia národného obrodenia.
Bratislava, 1966. 22. old.

Sluinder, Jónas, Jakab, Jeslő M.D.K.

(1759-1811)

dániai származású művész, aki
nevét Sperlinről Lőcsére került látássá-
ga révén és ott akklimatizálódott...

Anna Petrova Pleskotova: Probleme
der Forschung und Erläuterung der Kunst
des 19. Jh.-s in der Slowakei.

A R S, Kunsthistorische Revue der Slowakischen
Akademie der Wissenschaften

Bratislava, 1967. 1.sz. 16. old.

Sluńder, János Fábiás „festő" M.D.K.

(1759-1811)

Életének és művészetének rnagi élegrzetű tanulmányt írtak a szerző, melyhez szlovák nyelvű szövegét (35-66. old.) 28 archépnábrával és egy színes táblával illusztrálja. A 77 jegyzetben ieem sok a magyar vonatkozás. Viszont az egy oldalas német kivonat claruljn ug a szerző, mint az egész folyó irat (összes többi tanulmányaival) bárki számára musát. Ezek szerint Sluńder

Anna Petrova Pleskotova: Über Leben und Werk des Malers Jan Jakub Sluńder

A R S, Kunsthistorsche Revue der Slowakischen Akademie der Wissenschaften
Bratislava, 1967. 2. sz. 67. old.

Slunder, János Farkas, festő M.D.K.

...Bécsből származott, Kopenhágában végezte festészeti tanulmányait. Itáliai és bécsi tanulmányutazása után Pesten telepedett le, ahol rövidesen a magyar arisztokrácia felkapott arcképfestője lett; urnákról Karinczy kőrösi író- és barátai körével is szoros kapcsolatban állott. 1797. okt. 3-án, Pesten házasságot kötött Adami Erzsébettel (anyja Hasi Éva Zsuzsanna), akinek nincs gyermeke.

Anna Petrova Pleskotova: Über Leben und Werk des Malers Jan Jakub Slunder

A R S, Kunsthistorische Revue der Slowakischen Akademie der Wissenschaften

Bratislava, 1967. 2. sz. 67. old.

Slunder, Fáinos Jakab, festő

M.D.K.

... szülei lőcsei származásúak voltak (de a lőcsei anyakönyvekben már az apja sem élt.) Pesti éveiből való arcképei csaknem mind magyar származásúakat ábrázolnak. 1808-ban – nyilván mivel a napóleoni háborúk miatt megfogyatkoztak a megrendelések – elhagyta a Felvidéket, de arról sem Lőcséről, hanem Besztercebányáról, ahol feleségül vett. 1811-ben meghalt. Ez a három év szerencsére elég arra, hogy mind ...

Anna Petrova Pleshotova: Über Leben und Werk des Malers Jan Jakub Slunder.

A R S, Kunsthistorsche Revue der Slowakischen Akademie der Wissenschaften
Bratislava, 1967. 2. sz. 67. old.

Stünder, János Jakab, festő M.D.K.

... a szlovák kulturába akklimatizálódok művészet bölcsőjét és kibontakozása a szlovák nemzeti festőiskolára (Ozanecir.-re és Rombauerre) gyakorolt hatását.

Anna Petrova Pleshkova: Über Leben und Werk des Malers Jan Jakub Stunder

A R S , Kunsthistorische Revue der Slowakischen Akademie der Wissenschaften

Bratislava, 1967. 2. sz. 67. old.

Soron kívül!

Ed. Toran cikke sincs mintapéldája, ez egy tolvajirat bántóan sovinizmusa és tudománytalan szemléletének. Igen sok épület képét közli – összámmal – de a tervező neve nélkül. Igen sokat, ami, akkor az időben a Felvidéken épült, egyáltalán nem említ (pld. pozsonyi Egyetem – Kors Károly) Magyar nevek alfabéta sorrendben csak ott közöl, ahol valami becsmérlő mondhat. Olyan nevelésügyi dolgokra térképezésen – de adatok nélkül – kitér, hogy a „egyes sajtóorgánumokban" így szerepelt, mintha a nyilvános papír szemináriumon monumentális épületek Moszkvában

Ágoston építette volna, holott ő Nyitra
püspöke és a szemináriumnak építtetője volt,
a tervezet Lippert és Schmidt bécsi építé-
szek készítették ... stb. stb. Megkeresztöltet
kapja, hogy külön tanulmányt fel a statikai
számítást végző mérnökről, a tervezői épí-
tést és a kivitelezőt ... stb.

35/1945

F.hó 5.-én tartott é

Schüler Fritz Ayer

1.

Kissnlechn

111. l.

Caspar,

2143. III (Netscher,
Sz. Heidelbergben 1639-ben. H. Haa
Nő képe.

látható, ülve

Térdig, balra fordulban ül.
zül a rózsát [illegible], baljában pe
fogja. Göndör haja, szemöldöke
homlokára hajlik, gallérja fodr
[illegible] kert [illegible], a hol jobbról
Az égbolt felhős.

Vászon, méretei 39 : 32.
Delhaesz István hagyatéi
Átvétetett 1902: I. 11-é

904: IV-27.

Stüler Friedrich Aug
(1800 – 1865)

cród
2

Helmstedt 8. L.

S t ü h l e r

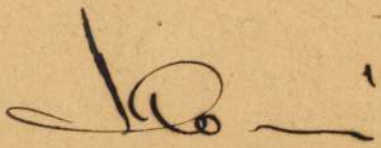
építész

Nádai Pál: Ofner und Pester Patrizierhäuser. Pester Lloyd. 1917. febr.24.

S t ü h l e r

építész

Lechner Jenő dr.: Amig Pest-Budából Budapest lett. Az Ujság. 1925. febr. 15.

Stüler építész

lásd

Bezerédy Albert

Az Akadémia palotá-
jának félszázados
fennállása.

Budapesti Hetilap

1915.

Stüler

laid

Kollányi Ferenc:

Az Akadémia és a
Nemzeti Múzeum

Budapest 1910.

Értekezések XXII. k.

2. sz.

Stüler Ágost
berlini épitész.

I.

Tanulmányok Pest II.

EO. I.

Schiller

l.

Lykantropia romantika
28, 64, 65, 230 l.

Stüler

l.

Vas. 2yó.

1865. 632,
633. c.
648. 1.

Stüler

irod
=

Vas. Ujs. 1865. 632. l.
(A m. tud. Akadémiai legnyább ünnepe.)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Stüler Ágost

az Akadémia va-
lotája
képe repr.

Mary Vereeke

III. 179. l.

Rohbock
~~Rockbock~~
metszete után

Fanti Emlékre
n. o. 191. l.

Nagyságos

S z e n t i v á n y i M i k l ó s igazgató U:

B u d a p

Európa hirla

Rothermere uc

TARY HIRLAPIRODA
KASSA, Kossuth L. u. 14.
Telefon 23-23.

Stüler épületei

Akadémia épülete

rod

2.

Gent Bpestnun.

67. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Stühler Ágost

az Akadémia palo-
tájának tervezője
† Berlinben 1865
márc. 19

Nefelejts. 1865. 119. l.

Stuler Ágost

Brod
n
Mysk Brno
34. l.

XVII. csoport.
8. rakt. szám.

HELYSÉG

Hertneka.

VÁRMEGYE

Sáros.

SZAKCSOPORT

Sirem

KOR

XVII

ŐRZÉSI HELYISÉG

R.k.templom.

TULAJDONOS

MÉRET

TÁRGY

Forgáts Zs.sirköve.

LEÍRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DÍSZÍTÉS, FELIRAT, JEL

Dombormüves.

FÉNYKÉP, RAJZ

Stüber Ágost
épület

Gód
-
Les Ploeg
171. l.

IRODALOM

JEGYZET

Schuler Ágost

vad

Magyar Ép
II. r. (III-) 114. l. (Az
Akadémia palotájának rajzai képekkel.)

Schuhler August

l.

Gerő Mihályné

393. l.

Schiller Ágost

Saját

A Magy. Tud. Akadémia első évszázada. Bp. 1926.

1–2. kötet.

Stüler Hof
Epitaph

86 und

Lechner 1940

202.

2275. Szinyei-Merse Pál:

Pipacs a mezon.

A kissé dombos vidék elő
pacs lepte el, a melyet a buz
kis fiu szaggat. Tőle nem mes
kötött edényekkel. Fejkendője
szoknyája kék. A derült égbol
Szinyei M.P.

Vászon, méretei 86.5: 79.
Vétetett a Képzőmüv. Tár
iki 90013 sz. leirattal 3000

Stühler Agöd

k.

Jbldotz

246.l

Achat de Bibliothèques

Gravures, Dessins

Manuscrits, Ex-Libris,

etc., etc.

CATALOGUES MENSUELS

Libr

Mann

Tours, le 23 m

Cat 82 n° 1471 historiq

1683 Driviby

avec

Schüler Sport
Spiele

Verein Hagenau
214. l. 216. C.

MDK

F.A.Stüler,épitész

a Roosevelt -tér 9.sz.házat épitette 1862-64. Magy. Tud. Akad. Kétemeletes ,kiugró középrizalitját kivájt törzsü kompozita fejezetü oszlopok diszitik, konzolos főpárkány, fölötte báboskorlát.1948-49-ben Lux Kálmán,ép. állitotta helyre belsőleg. A szobordiszeket E.Wolf. és Izsó Miklós készitették.

Gonda Zoltán Bpest

Stüler, August NDK

Repr. : Magyar Tudományos Akadémia.

4.o. IV. kép.

Szilasi Ernő /szerk/: Budapest - Guide illustré.
Bp. [illegible] é.n.

MDK

Stüler Ágost

Repr.: tervező

Magyar Tudományos Akadémia.

21.o.

Huba László, Pap Miklós, Pán Imre, Szitnyai Jenő /összeállitotta/: Budapesti tájékoztató. - Utikalauz.
Bp. 1956.

M. D. K.

STÜLER F. A. építész

Bp. Magyar Tud. Akadémia épülete.
1862-64.

Magyar építészet. Bp. 1954. 105. l.

MDK

Ø Stüler, F.A.

berlini épitész

tervezte

a Magyar Tudományos Akadémia
székházát.

254.o.

Borsos - Sódor - Zádor : Budapest . Bp. 1959.

M.D.K.

STÜLER Friggyes épitész

magyar tudományos akadémia

(MH.)

Bp. épitményei (Szerk. Rozinay Istvan)

Bp. – Epenjes 1880-1884. 52. 53. 54. 55. t.

H. D. K.

STÜLER Fri. Ágost építész
(berlini)

Bp. Magyar Királyi Képzőművészeti Akadémia
palotájának tervezése
Építésvezető: YBL Miklós és Pfnochenczky Antal
kivitelező: Dietscher Antal építőmester

YBL Ervin: YBL Miklós 36., 37., 48.)

M. D. K.

STÜLER Apostol épületei

Akadémia épülete

(ábrázolva Rajzlősor 10 Ft-os bélyegein.)

Bélyegsorozat magyar vonatkozású levélekhez 1961. I. n. 65. l.

Stüler Ágoston, [építész] MTA

Műve: az Akadémia épülete, a Reprülőszor 10 forintos bélyegén látható.

Tájékoztató

— : Bélyegsorozat 64-65. l.

MŰEMLÉKvédelem, Bp. 1961. 1. l.

Stüler F. A. MDK

Magyar Tudományos Akadémia. Roosevelt tér 9.

Tervezte F.A. Stüler1862-64.
Építésvezető: Szkalniczky Antal és Ybl Miklós.
Szobordisze E Wolf és Izsó Miklós/Révai Miklós/.
Megnyilt 1865. dec. 11.
Belsőleg helyreállitották 1948-49/Lux Kálmán/
A disztermet 1950-ben, freskóit 1954.ben.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

122.1.

Repr: 220. kép.

STÜLER Friggyes épületén

Berlinben

A Kaggyar Tud. Akadémia palotája

letoltályának gyökerének Rest.

Bodos Jenő: Magyar épitészettörténet Bp. 1961. 281-282

K. D. V.

STÜLER F. A. épitész

Bp. Magyar Tud. Akadémia épü-
lete (1862-64.)

Gerő László: Magyar épitészet boladó
hagyományai Bp. 1951. 63. l.

le. D. U.

STÜLER Fridrich építész

bécsi építész

az Akadémia - palotája (1860-66.)

1860-66

Preisich Gábor: Bp. városépítészetének

története .... Bp. 1960. 49. l.

M.D.K.

STÜLER elhunyt

A Magyar Tudományos Akadémia
székházának tervezése közben
meg

Vámos Ferenc: Stüler Friges születé-
sének 140. évfordulóján

Magyar Építőművészet 1961. 2. sz. 60. l.

M.D.K.

STÜHLER, F. A építészi

Br. Roosvelt lér a Magyar Tud. Akadémiai (1862 – 1864)

Első" Lóisró: Építészeti stilusok

Bp. 1957. 118. l

Stüler Frigyes épitész M.D.K.

Berl ini épitész , az Aka émia épitésére kapott megbizást.

két év alatt épült fel Ybl ellenőrzése mellett.

Dr. Gergely Pál: Százéves az Akadémia palotája

Magyar Nemzet 1965. január 4. 4.l.

MDK

Stüler, Friedrich August épitész /1800-1865/

A schwerini kastély épitésénél működött közre s több főuri kastély épitett vagy restauralt. Főműve a stockholmi nemzeti múzeum s a mi Tudományos Akadémiank /1861/, a mester egyik legsikerültebb alkotása.

E.G.II.482.1.

MDK

Stüler, Friedrich August épitész /1800-1865/

A berlini új dómhoz készult tervei nem kerultek ugyan kivitelre, de több kisebb templom maradt utana, igy a Szt.Mark templom Berlinben , s dolgozott az új berlini zsinagógan is.

E.G.II.482.1.

MDK

Stüler, Friedrich August épitész /1800-1865/

Az ő műve a Neue Münze, a hatalmas Neues Museum s a Nationalgalerie terve, ez utobbinak kivitele H.Strack kezeiben volt.

E.G.II.482.1.

MDK

Stüler, Friedrich August épitész /1800-1865/

Német épitész, aki Schinkel halala utan a berlini épitészeti iskola feje.
Dolgozott a berlini kiralyi kastélyon, amelynek gazdag "fehér terme" és kapolnaja ered tole.

E.G.II. 482.1.

MDK

Stüler A. berlini épitész

A magyar akadémiai palotatervek. Vasárnapi Ujság 1862. loo.l.

MDK

Stüler ur, berlini ép. /?/

Évenként egyszer s kétszer meg fogja Pesten a munkákat tekinteni, s ki a pesti épitészek közül Szkalniczky Antalt választotta, ki Berlinben hosszabb ideig folytatta tanulmányait. St. neki adta utasitásait és a rajzokat. Ybl ur, mint technikai segéd fog működni.

A magyar Akadémia palotájának ügye.
Vas.Ujs. 1862. 45.l.

Stüler

K

STÜLER, *Friedrich August*, német építész (1800–1865). Schinkel halála után a berlini építészeti iskola feje. Működése igen sokoldalú. Dolgozott a berlini királyi kastélyon, amelynek gazdag „fehér terme" és romantikus szellemű kápolnája ered tőle, s az ő műve a Neue Münze, a hatalmas Neues Museum s a Nationalgalerie terve; ez utóbbinak kivitele H. Strack kezeiben volt. A templomépítés terén is működött; a berlini új dómhoz készült tervei nem kerültek ugyan kivitelre, de több kisebb templom maradt utána, így a centrális Szt. Márk-templom Berlinben, s dolgozott az új berlini zsinagógán is. Berlinen kívül a schwerini kastély építésénél működött közre s több főúri kastélyt épített vagy restaurált. Külföldi főművei a stockholmi nemzeti múzeum s a mi Tudományos Akadémiánk (1861), a mester egyik legérettebb és legsikerültebb alkotása. Művészete Schinkeléből indul ki, akinek tulajdonképen nem tanítványa, de az ő formanyelve is az antikból merít, amelyet többnyire a korai vagy érett olasz renaissance formáival kever. *Barát.*

Ke-Gy. II 4821

1

Athenaeum:

374.—

fogyasztási 6.——

kép vitra 100.——

(Gerhardt)

is-litogr. 30.——

510.——

le
differentiál 32.—

478.—

(Ertékpénz)

(Ezt a számot
ismeretlen
be emlékezet
bél, rovat
342 helyett)

Stüler

dörd
D. vald. Adl. Ind
Akademiä palolaja

11. oktober kl.

12. l.
14. l.

Mellanbra regt
15. l. slott
15. l.
22. l

cc. D. 6

STÜLER ábrái

M. Tud. Akadémia kéziratai

(1860–1865)

Gerő László: Magyar ábrázolás a XIX. sz.

2. felében

Ms. 1955. 15. e

MDK

Stüler

Az Akadémia épitészeti bizotmanya elfogadta Stüler tervét, de felszólitotta,hogy dolgozza át.

Cikk: A M.Akadémia palotájanak ügye.

Vas.Ujs. 1862. 3.sz. 33.lap

STÜLER

18

Krapfy. Jud. Akadémia

M.D.K.

Művért. Gerő László : Az építészet koraeklektikus stílusa 101.
1952.

Friedrich August Stüler

épitette a Magyar Tudományos Akadémia székházát.

Mekényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

37 f

Stüler Friggyes Ágost, építész

L: Hild János

-: Modern irodalmak a hajdani valóságban 550-552.

Élet és Tudomány, Bp 1979. máj. 4 XXXIV/18.

STÜLER FRIGYES,épitész

Az Akadémiát épitette.Szkalniczky Antal a szegedi reál iskolát épitette 1872-ben.Mintaképe Stüler Akadémia épülete volt.De nem beszélhetünk pusztán utánérzésről vagy a kompzició lemásolásáról.Az iskola nemcsak hasonlit Stüler Akadémiájához,hanem el is tér attól,mert már határozottabb rokonszenvet mutat a hellenizáló akademizmus felé,amelyhez pedig azelőtt Stülernek is igen aktiv köze volt. 248.old. 49.jegyz

TÖRÖK LÁSZLÓ: A szegedi eklektika 227.old

A MÓRA FERENC MUZEUM ÉVKÖNYVE; 1964-65, 1. Szeged, 1966

STÜLER FRIGYES, épitész

A szegedi reáliskolát Szkalniczky Antal épitette 1872-ben. Nem nehéz felismernünk, hogy az épület tömegformálásának mintaképe a Stüler tervei alapján felépült pesti Tudományos Akadémia palotája volt. 248.old

TÖRÖK LÁSZLÓ: A szegedi eklektika 227.old

A MÓRA FERENC MUZEUM ÉVKÖNYVE, 1964-65, 1. Szeged, 1966

STÜLER FRIGYES, épitész

Az Akadémiát épitette, 1861. Eredetileg kiülő, árkádos kocsialáhatót tervezett, ennek nyoma Szkalniczky szegeden épitett reáliskoájának megoldása is. 1872-ben.
248.old. 48.jegyz

TÖRÖK LÁSZLÓ: A szegedi eklektika 227.old

A MÓRA FERENC MUZEUM ÉVKÖNYVE, 1964-65, 1. Szeged, 1966

Stüler Friedrich

Tervezte a kp-i Magyar Tudományos Akadémia székházát. 1862-65 4. k. Szerződéses.

Mezényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest, 1970.

741

Stüler, Friedrich August

szerepét, ill. részvételét az MTA székházának tervezésében és épitésében emliti

Gábor István: Egy régi épület új arca
Budapest, 1971. 7.sz. 15-18. l.

STÜLER FRIGYES,épitész

Azoka hellenizáló formaelemek,amelyeket Hanse,Theophil bécsi épitész/1813-1891/,majd Stüler,Ybl Miklós,vagy ma mások alkalmaztak,gyorsan keveredtek reneszánsz formákkal.Igy érthető Stüler utja a szabatosan neohellén berlini Neues-Museumtól a reneszanszizü pesti Akadémiáig,Ybl utja a Geist-háztól a Margit-fürdőig. 250.old 57.jegyz

TÖRÖK LÁSZLÓ: A szegedi eklektika 227.old

A MÓRA FERENC MUZEUM ÉVKÖNYVE, 1964-65, 1. Szeged, 1966

Azok

Hely és év: postabéályegző.

Firenze, Casa Buonarroti, Tolnay Ká

Kézírás postai levelezőlapon.

Címzés: Monsieur Charles de Tolnay Pa

Feladó: Fülep Lajos Zengővárkony u.p.

1. Ld. 1241.sz.

2. Ld. 819/5.

3. Tolnay és felesége nem járt Zengőv

STUNYA Yakos

Magyar Iparmüv.

2003/3.

53. old.

Smyrna h. n. V. 17.

Suba Scheiber Nikolo

Alexandr
1919. hadviselt min. kath.
364, 427, 433, 589.
Kartesen nem volt.

Érkezett 1904 augusztus 22.

623/904 (Iglló 1904 augusztus)

A poprádi Kárpát-egyesület elnöksége a múzeum térrajzainak visszaküldéséről tájékoztatás végett. (Elintézve 604/904 sz. a. 1904 VIII/23)

Suba Scheiber Miklós

1919. egyházmüv. kiáll.
H. Halon.
Kerb utcai templom,
olaj. 2500.—
A Szent István templom
főoltárja Székesfehérvárott
olaj. 1800.—

Lelet, csepelsziget VI.17.

Szuba Scheiber Miklós

1922. balatoni

kiáll. Nemzeti Szalonban

2 képrész a Balatonról, olaj.

Rendőrnek egyelőre nem tu
a fenséges asszony akár
annakidején említe
landó eladni.

Tisztelettel üdvözlettel

Suba (Scheiber) Miklós

építész

született 1879-ápr. 1-én

hosszabb idő óta Amerikában él. 1937-ben

Brooklynban (New York)

lakott.

Lechner Jenő dr

közlése

1946. szept.

MDK

Suba Scheiber Miklós

Tiszti lakások, temp.

Hadviselt művészek kiáll. Mücs. 1919. márc.

22 l.

MDK

Suba Scheiber Miklós

Fedezék, vizf.

Hadviselt művészek kiáll. Műcs. 1919. márc.

25 l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

Suba Miklós festő

leánya Suba Zsuzsánna.

Fehér Mérton : Prominent Hungarians

Home and Abroad, München, 1966.

334 l. 265 l.

MDK

Suba Scheiber Miklós

Századkonyha, vízf.

Hadviselt művészek kiáll. Műcs. 1919. márc.

25 l.

MDK

Suba Scheiber Miklós

Tartaléktábor Chorlupynál, szén

Hadviselt művészek kiáll. Műcs. 1919. márc. 30 l.

Suba Schreiber Miklós

Balaton /kék, olaj
Balaton /fekete,/ olaj

I. Balatoni kiáll. N.Szal. 1922. jan. 27 l.

SUBA László
Torda, ?
IA Képz. Főisk. Kvár, szobrász

Banner Erdély

Suba László

KUSZTOS ENDRE grafikáinak, SUBA LÁSZLÓ szobrainak és KÁLMÁN ÉVA kisplasztikáinak kiállitása Makfalván. /rövid hir./

Utunk, XXXIII.évf. 21./1543./sz. 1978. május 26. 8.old.

Suba László

SUBA LÁSZLÓ szobrainak kiállitása Szovátán a városi könyvtárban./rövid hir./
Utunk, XXXIII.évf. 38./1560./sz. 1978. szept. 22. 8.old.

SUBA LÁSZLÓ

szobrász

Bágyoni Szabó István:
Harminccentiméteres szobrok - avagy a tér szoritása.

Utunk, XXXVI.évf. 22.sz. 1981. május 29. - 7.old., képpel.

SUBA LÁSZLÓ

Suba László szobrászmüvésznek kiállitása nyilt a szovátai városi könyvtárban. /rövid hir./

Utunk, XXXV.évf. 39. /1665./ sz. 1979. szept. 26. 8.old.

Suba Scheiber Miklós

Balaton /kék/ olaj

Balaton /fekete/ olaj

Balatoni Társaság I. kiáll. Nemz. Szal. 1922.
jan. 23 1.

M. D. K.

SUBA Ferenc szobrász

1720. Szentkereszt (Bars m.) falsára

Végházy - Barokk szobrászat... Bp. 1955.
I. 283.

Suba Attila M.D.K.

1930-ban született Budapesten. Korán elkerül szülővárosából. Franciaországban egy öntődében dolgozik. Közben időt szakit magának és a baseli szépművészeti iskolát látogatja. Főleg a grafika érdekli.

Magyar album. Szerk.Incze Sándor. Elmhurst 1956, American Hungarian Studies Foundation. 57.p.

SAM SUARA, textilfestőmester

Az eperjesi céhhez 46 helység 88 mestere tartozott, többben Galiciából is, 1701-1848 közt. Mesterjegyzék nem maradt. Levelezés és "Protokol farbiarskeho cechu, 1801-1864" alapján ismerjük őket.
E mesterek egyike volt:
40.- Sam Suara, 1814. Tállya. 154.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

MDK

Suandai Sándor

Ülő nő, br.

Dolgozó emberek között kiáll. Ernst Muz.

1964. máj.

MARTINUS STZYAVNITZKY, textilfestőmester

A szepesolaszlak 1804-től alkottak külön céhet, mesterkönyvüket 1804-1826 között vezették igen diszes, kaligrafikus, néha szines kivitelben is.- "Stam-buch"-nak nevezték.-35 bejegyzés van benne.-ezek egyike:
8.- Martinus Stzyavnitzky, incorporirter 1804.
123.old. 38.jegyz

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz.Évkönyve, 16. Győr, 1974.

JOANNES STZYAVNITZKY, textilfestőmester

A szepesolaszziak 1804-től alkottak külön céhet. Mesterkönyvüket 1804-1826 között vezették igen diszes, kaligrafikus, néha szines kivitelben is.-"Stam-Buch"-nak nevezték.-35 bejegyzés van benne.- Ezek egyike:
14.- Joannes Stzyavnitzky, incorporirt Igló 1807.
123.old. 38.jegyz

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. évkönyve, I. Győr, 1974.

STZORY, Martin, horvát költő, vezéral

M.S., Mauerspiele, 2 hónapos fia meghalt. (1846, 336 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

STYKA /TADÉ/ szül.189o.

Női arckép. Fa 59x49.

Ernstxdúzex Muzeum aukciói.XXXIV. 39.oldal

MDK

Styka Jan festő

Kosciuszko győzelme Raclawicanál 1794 ápr.4.
Festette Jan Styka éa W.Kossak. H. és év nincs.

Styka Jan és W.Kossak festők könyve.

MOB kvt. 27,46.

Stypka Jan

Magon Lwówek

1928. 597

1900 —

3360 —

08

8328

10298

1200 —

12190

24228326 24228326

4 40

25533999

25533999

Slyka Jan

l.

Ferenczi E M Petőfi-Text

12. l -

M-D-K.

Stuyka lengyel festő

Vajó Péterrel közösen a mohy-
zsebeni csatát ábrázoló képén.

Aradi Történet. 298. l. 305 l.

MDK

Styka , Jan, lengyel festő

Vágó Pál és Spányi Béla:

Nagyszeben bevétele 1849. március 11-én / - BEM-PETŐFI KÖRKÉP.

62.o.

Bielz Julius: Die Revolution 1848/1849 in Hermannstadt im Spiegel bildlicher Darstellungen.

KelemenEml. 58-63.o.

MDK

Styka, Vágó, Spányi

Bem és Petőfi Nagy-Szeben bevételénél, körkép

A Hét 1898, 49. sz.

MDK

Styka Jan

"Szent Johanna" c.festm.Repr.

"A szebeni csata" c.festm.Repr.

Képes Vasárnap, 1937.maj.2.Címlap. és 1.1.

Styka, Jan

MAGYAR MŰVÉSZET
1928. 597

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

MDK

Styka Jan lengyel festőművész

Styka és Kossak lengyel festőművészek körképét Pártos Gyula műépitész hozta el Bp.-re, s külön csarnokot épitetett számára a varosliget szélén, ahol a közönség megtekintheti. A körkép a lengyel szabadságharc egyik dicső eseményét, a raclavicai csatát abrazolja. 15 m. magas és 120 m. hosszú.

Cikk: Styka és Kossak körképe.
Vas. Ujs. 1896. 29. sz. 474, 475. l. Képek 476, 477. l.

Styka Jan

a krosnai Albert templom (stom.-ek
kőképét. Kosciuszko sírbolton
a oroszok ellen Racławicánál
1794-ben – megsebesülve.

Kiss Lajos, Varsói Szt. Mihály –
élet, 1871 – 1957
77 l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K.

Styka Jan lengyel festőművész

„Petőfi és Bem apó a nagyszebeni ütközetben" c. müve szerepel azon müalkotások között, melyeket dr. Nemere István felsorol "A reprodukció müvészete" c. beszámolójában, abból az alkalomból, hogy Könyves Kálmán Mükiadó vállalat a neves müvészek alkotásaiból reprodukciókat készit.

Képes Családi Lapok, Bp. 19o4. jan. 3.
26. évf. 1. sz. 15. lap

1940

Styka Jan

A Bem-Vetési Emlékében Bemet és táborkarát festi

Vas. Ujs. 1897. 237. l.
(A szabadságharc körképe.)

Melléklet „Pusztulás a sivatagban" című filmleírás körleveléből.

Sztyka Jan

Petőfi Sándor lovon (a
segesvári csatában)
festi képe, repr-

Légrády Ottó dr.

Igyanazt Magyarország-
nak! (Budapest, é. n.)
73 l-

lloggio sul luogo
una modesta
somma di onorario.
Faremo tutto molto
e Ella si troverà
ene fra di noi.
a stessa città
il di Esz
situata sul Da
nubio è un
bellissimo
posto di villeggia-
tura. Ella troverà
mi a sua disposi-

Stytka Jan

kenyérfestő

† Róma 1925 ápr. 29

Több magyar vonatkozású képe

Rómában XX. Kálvária u. 11.

MDK

Styka Jan festőművész /1858-1925/

Lembergben szül.A Bem-Petőfi körképet festette,
segitőtarsai között volt Vagó Pal.
1885-ben képet festett Jeanne d'Arc-ról.

Cikk: A vilag leghiresebb festményei.

Képes Vasárnap, 1937.maj.2. 1.1.

Nemzeti Legitimista Néppárt
V., Bálvány-u. 5.
Telefon: 883-37, 883-68.

Kedves Barátom!

Többször és nyiltan szállítam sze
mely a mai veszedelmes külpolitikai
vezetett. Nem sikerült. Ezért még a képv
pártjából.

Az ország sorsáért való mélységes
kapcsolatom arra kötelez, hogy tovább kü
érdekeit, a polgárság nyugalmát és a gazd

Én tehát felveszem a harcot, am
ki az országot a mai szörnyű helyzetéből

kibontom a legitimizm

„Istenért, Ki

Stryka, Jan

l.

Valla Konstgjut

VII/I. 53

Styka Jan

Ca'd

Bern Petöfi Erzs.

Akten. 2179 t

Styka Jan

pastor

Lasd

Vas 7p 1898.

178 l.

Styka,

Spányi Béla és Vágó Pál festette a nagy körképet a szabadságharcból, melynek egy részletét bemutatja a lap cimlapján, "Bem és az ő táborkara" cimmel.
Repr.

A HÉT, Bp. 1898. március 13. IX. évf. 11. sz. cimlap.

MDK

Styka Jan lengyel festó

Részlet a raclavicai csata körképébol.
Styka eredeti rajza. Repr.

Vas.Ujs.1896. 29.sz. 475.l.

MDK

Styka lengyel festő

Az Aréna-út mentén nyilt meg a Styka és Kossak lengyel festők nagy körképe, mely az 1794-ben végbement raclawicai csatát ábrazolja. Ez a körkép az 1894-iki lembergi lengyel kiállitás idején volt ott felállitva, s európai hirre jutott

Cikk: Irodalom és művészet.

Vas.Ujs. 1896. 22.sz. 366.l.

M.D.K.

Styka Jan

"Petőfi Sándor a segesvári csatában" c. festményének repr.-ját bemutatja a lap.

Magyar Salon, Bp. 1899. aug. hó
929. lap

Styka

Vágó és Spányi müvészek munkájának egy rés
letét mutatja be a lap "Részlet a Bem-Petőfi
körképből" cimmel. A képen Bem és Petőfi
látható Nagyszeben ostrománál.
A körképet az Aréna ut 7o. sz. alatt állitot
ták ki.
Repr.

Képes Családi Lapok, Bp. 1898. ápr. lo.
XX. évf. 15. sz. 236-240. lap

Syka,

Styka, Jan MDK

"Bem és Petőfi" körkép. 3. Repr.
1897 április 20-án hét piktor állt a vászon elé
Styka /Jan/ körképtermében a lvovi Kilinszki-parkban
Styka a kép dandárját festette. Vágó az előretörő
honvédeket, Spányi a panoráma tájait alakitotta ki.
Ott dolgoztak meg Styka kipróbált munkatársai:
Schönchen, Popiel, Rozvadovszki, Wiviorszki festők i

Békés István: Bem és Petőfi. Egy elveszett körkép
emlékei.
Müterem 1958 I. évf. 3. sz. 24-25 o.

MDK

Styka Jan és Kossak festőművészek

Szül Lembergben 1858-ban . Kossak W.-vel a n
luhk is ismert lengyel festővel szövetkezve, k
kiment külföldre s tanulmányozta a hires pane
rámákat, s Styka átment Orosz-lengy.c.-ba tanul
mányokat festeni a raklaviczai csatatérről.
Csak titkon tudta tenni ezt. 9. hónap alatt
lett meg . 4 hónap alatt negyedmillió ember
nézte meg Kosciuszko győzelmét.

Uj Mücsarnok /Aréna-ut /szomszédságában az uj körkép-palotában.
Franklin Rót. nyerda. A millenium évében.

Sztyka Jan és Kossak festőművészek

volt a kép kitervelője és egyik fő alkotója. 12o méteres vásznat használt művéhez. Segitőtársai Kossak, ki Kosciuszkó lovát és törzsharát festette. A nagy fenyőfákat Pappiel Teddeusz festette s még három más segitőtársa.

Uj Műcsarnok /Aréna-ut / szomszédságában az uj körkép-palotában.
Franklin Rót. nyomda. A millenium évében.

1/.

Styka és Kossak festőművészek.

"Kosciuszkó győzelme az oroszokon Raklavi-
czánál 1794 évi április 4-én."

Csatakörkép. Festették Styka és Kossak .

Uj Műcsarnok/Aréna-ut/ szomszédságában az uj kör-
kép-palotában látható. Bp.
Franklin R.T. nyomdája. A millenium évében.

MDK

Stwertka Györgyné

textil

O. Iparm. és Háziipari kiáll. Magyar Iparművészet, 1929. 133. l.

Stwosz Vid MD

Szobrász /1438.köv. -1533 /

műhelyében tanult valószinüleg Lőcsei Pál képfaragó mester.

Magy.Müv. Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 230.o.

M.D.K.

Stvorl Tamás, órásm.

Győrimester, 1803 jan. 6-án szabaditja fel Gerdano József, mestere. 348.o."Klein Uhrmacher" volt.

Jenei Ferenc: Régi győri órásmesterek. 345.o.

Arrabona, 7, 1965. A Győri Múzeum Évkönyve. 345.o.
Győr-Sopronmegyei Nyomda. Győr.

C. F. Stolzel

rezm.

laid

Franciscus Smuglewicz

pestoł

letétébe helyeztük.

Befizetés	30.000.- K	750.000.--
Jutalék	"	25.000.--
Költség	"	
	"	
	K	775.000.--

HG (Levelezés 99) 1923 V. 10000 db — Aurora 1000 •

Stürzer Orsát

fa-
feréas

1822 és 1828-tól vá-
lasztott polgár Budán.

Schmall

II. 276. C.

Stürtzer Győző

Königsköti ei dözmü-
ari kerebedő

Führer durch Pressburg
und seine Umgebun-
gen. Pressburg 1873.

Hirdetés.

STÜRMER, Victor festő (1914-)

MYSS, Walter: Kunst in Siebenbürgen.
Innsbruck : Wort und Welt Verl., 1991
277.p. életrajz

Stüler József

öntötte 1848. a macrokai templom harangját:

" Beinecker Mátyás öntet Stüler Jos. müveretője által Egerben A° 1848."

Römer Flóris hagy

XLIX. 5.

URBAN SUESS, császári épitész

A győri várnak 1 67-1 7 közötti erődités i munkáinak végrehajtói Thomas Eiseler és Urban Suess császári épitészek voltak. A várépités mellett ekkor történt meg a város első tervszerü rendezése is Suess tervei szerint. 90.old, 29.jegyz

LÉVÁRDY FERENC: A középkori győri székesegyház pusztulása és első barokk átépitése 83.old

ARRABONA, 12. Xantus János Múzeum, Győr. A Győri Múzeum Évkönyve. Győr. 1970

URBAN SUESS, császári épitész

Az 1567-1575 közötti várépitéwkor Győrben a templomot két részre osztották. A Suess által épitett elválasztó f felon ajtót törtek a templom másik felében raktározott munició és élelem behordására. 91.old.

LŐVÁRDY PERENC: A középkori győri székesegyház pusztulása és első barokk átépitése 83.old

ARRABONA, 12. Kantus János Múzeum, Győr. A Győri Múzeum Évkönyve. Győr.1970

Suess Orbán

a Lotaringiai vörös dolgozik, majd 1570 után Győrött és Komáromban.

H. Takács Marianna: Magyarországi vörösházak és kastélyok, Budapest, 1970

90 l

Siess Orbán

közreműködött a konizsai vár építtetésénél.

H. Takács Marianna: Magyarországi várkastélyok és kastélyok, Budapest, 1976.

531

SUESS ORBÁN, épitési felügyelő

1569-ben Miksa utasitotta Suesst, hogy a győri várépitésével kapcsolatban a templomnkeleti felét a káptalannak itélte, a nyugatit meghagyta élelmezési raktárnak. a két részt elválasztó deszkafal helyett téglafalat épitsen. 90.old. 27.jegyz

LÉVÁRDY FERENC: A középkori győri székesegyház pusztulása és első barokk átépitése 83.old

ARRABONA, 12. Xantus János Múzeum, Győr. A Győri Múzeum Évkönyve. Győr. 1970

Sacco Urbano

1572 után a
Kormányom vér
tovább fejlesztő
sai dolgoz-

Feraboscoi nyom-
tatok életrajzában
lásd
Könyvtáram-
ban

Száss Orbán

1.

Gerő L.: Tata település és műemlékei. Bp. 1954. 6. l.

Suess Orben MDK

győri épitési felügyelő, balatonkörny. várak épitését ellenőrizte. 78.o.

Enth.-Gerő: A Balaton környék müemlékei. Bp. 1958.

SUESS ORBÁN

SUESS ORBÁN

hadimérnök a XVI. században

Veszprémben is dolgozott 1577-1592 között

Korompay György : Veszprém. Bppest 1956. Müszaki kiad˘. 30. 1

Suess Orbán, építési felügyelő MDK

1571-ben Győr váráról alaprajzot készített Ferabosco munkája alapján. 1571-77-ben vezeti a várépítést. 1571-ben jelentésben említi. 302. old.

Gazdag László: Győr város térképei. 295.o.

Arrabona, 7.1965. A Győri Múzeum Évkönyve. Győr. 1965
Győr-Sopronmegyei Nyomda. Győr

Süess Orbán

részt vett a papiri
vár eroditési munká-
latairban

Horváth Papa

32. p.

Suess Orbán

városi városépítési
felügyelő

l.

Gerő Bvát

212. l.

Suessenpruni Suess Orbán, építész

Építészeti felügyelő volt Győrben 1568-tól 1586-ig.
A tatai várról 1569-1572-ből származó alaprajza. l. kép.
263.old. Fekete repr. Tévesen tulajdonitották neki a rajzot.

Sch. Pusztai Ilona: A tatai vár 1569-72-ből származó alaprajza 263.old

Komárom Megyei Múzeumok Közleményei. 1. Tata. 1968

Suessprunni Suess Orbán, épitész

A Tatai vár 1569-72.évi alaprajza, amely igen jelentés a középkori vár megismerése szempontjából nem Suess Orbán, hanem Giulio Turco müve. 270.old

Sch. Fusztai Ilona: A tatai vár 1569-72-ből származó alaprajza 263.old

Komárom Megyei Múzeumok Közleményei.1. Tata.1968

Suessbruni Suess Orbán,épitész

Épitészeti felügyelő volt Győrben 1568-tól 1586-ig,
".ábra.A tatai vár Suess O-bán rajzaként szereplő
alaprajz Fatáky Vidor"XVI.sz.-i várépités Magyarország-
gon c.munkájában.Fekete repr. 265.old. Tévesen tulajdo-
nitották neki a rajzot.

Sch.Pusztai Ilona: A tatai vár 1569-72-ből származó
alaprajza 263.old

Komárom Megyei Múzeumok Közleményei.1.Tata.1968

Suessbrunni Suess Orbán, épitész

1569-ban felterjesztett egy tervrajzot Tatáról, De nem az 1569-72-es alaprajzzal., annak betüjelzéseivel. Rajzunk elörehaladottab stádiumban ábrázolja a várat, mint amire Suess utal. Az emlitett rajz nem terv, hanem az épités rögzitése egy adott pillanatban. 266.old

Soh. Pusztai Ilona: A tatai vár 1569-72-ből származó alaprajza 263.old

Komárom Megyei Múzeumok Közleményei. 1. Tata. 1968

Suessbruni Suess Orbán,épitész

Gerő L.irja:"A dunántúli kapitányság váréptészeinek fáradhatatlan vezetőjét Suess Orbánt is ott találjuk 1572-ben.Minthogy az általa készitett alaprajz megegyezik az 1569.évi Turco-félével,azért Suess nem lehetett tervezője...".A tatai vár alaprajzáról van szó. 266.old.6.jegyz

Sch.Pusztai Ilona: A tatai vár 1569-72-ből származó alaprajza 263.old

Komárom Megyei Múzeumok Közleményei.1.Tata.1968

SUESS ORBÁN
győri királyi épitésügyi felügyelő

1577-1592 között maga vezeti a pápai vár épitését

Gerő László- Sedlmayr János: Pápa, 1959. 36. l

	K.	f.
Áthozat.....	12302.68	
ő munkái		
tétel	1500.00	
i horganybádogzsindely-		
7. tétel a 7.00	9800.00	
a 18 as horganyzott vas-		
s 18. tétel a 9.00	495.00	
járdánál		
el a 5.00	450.00	
Összesen.....	24547 K 68 f.	
k	2454 „ 77 „	
olyósitandó összeg	22092 „ 91„	
kiutalandó	10000 „ 00 „	
	12092„K. 91 f	

venkettö korona 91 fillér.

Süess István

(Orbán?)

Fábián Jenő: Süess István építész felügyelő 1577. évi jelentése Tata várának építkezéseiről. 8-r. 1 kép, 22 l. Tata, 1936. Gyarl. (642)

Suenger,? Martin,asztaloslegény

Győrben 1644-1699 között megfordult asztaloslegények jegyzéke:"Suenger,? Martin,Donauwörth,Bayern, 1685". ~~kk~~ 120.old. 13.jegyz

Batári Ferenc : Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok a Győr város asztalosmívességének történetéhez 93.old

Arrabona,9. - Antus János Múz.Győr,KMMZ 1967. A Győri Múz. Évkönyve

Suenger M./Martin/,asztalosleg ény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalosleg é-
nyek jegyzéke származási hely szerint:"Donauwörth,
Bayern:Suenger M." 121.old

Batári Ferenc: Asztalosleg ények Győrött a XVII.
században - Adatok Győr város asztalosműves ég ének
történetéhez 9 .old

Arrabona,9.- Antus János Múz.Győr,1967.- A Győri Mú
Múz.Évkönyve

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Martin Suenger, asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből, 1685-Től: "Martin Suenger Von Tannavert Aus Peirn. 105. old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században Adatok Győr város asztalosmivességének történetéhez 93. old

Arrabona, 9.-Antus János Múz. Győr, 196?.-A Győri Múz. Evkönyve

T

min

A Műemlékek Országos B i z

Sudek Károly

rodák

1900

Zimník 1930

88. l.

MDK

Klein Andor és Sudik János, szobrásznöv.-k.

Falí kut. Repr.

Diszitö szobrászati szakosztály.

Magyar Iparmüvészet. 1903. 72.l. és 71.l.

Bernardt Suderdick,asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészítő céh legénykönyvéből,1697 den 20 oktober:"Bernardt Suderdick von munster in fespalt diesselt /!/". 112.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-antus János Múz.Győr,1967.-A Győri Múz.Evkönyve

Suderdick B/Bernhardt/, asztaloslegény

.....

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalosleg-
nyek jegyzéke származási hely szerint: "Münster:
Suderdick B." 192.old

Batári Ferenc: Asztalosleg nyek Győrött a XVII.
században - Adatok Győr város asztalosmestersé g-
nek történetéhez 96.old

Arrabona, 9.- Szentus János Múz. Győr, 1967.- A Győri
Múz. Évkönyve

Suderdiok, ?Bernhardt, asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztalosle-
nyek jegyzéke: "Suderdiok, ? Bernhardt, Münster, 1699".
11x 12°. old. 13. jegyz

Batári Ferenc: Asztalosle-gények Győrött a XVII. szá-
zadban - Adatok Győr város asztalosmüvességének
történetéhez 93. old

Arrabona, 9, - Xantus János ~~K~~ Múz. Győr, 1967.
A Győri Múz. Évkönyve

Suder (Sudter), Sebastian, pozsonyi
ötvöslegény V. 117.

D 118

finomabb famentes **D** irodai anyag
feinster holzfrei **D** Kanzleistoff

Sebastian Snider

ötvös 1630
1634

Lásd

Mich. Pozs. 117

SUDAY Terézia muravissa M.D.K.

Temesvár
6 sodrat

1952)
Művért. Kaposy János: Épitők, szobrászok, festők grafikusok Magyarországon 1828-ban 137. l

SUDAROVICH JÓZSEF

budai ötvös mester/1696-ban szerezte céhi szabadalmát/

Budapest régiségei XIX; évf. 1959. 221. 1

M. D. K.

SUDA Gellért

A kiállítás tervezése, elrendezése

Balogh Tamás: Megnyitja a III. Építészeti Kiállítást

Magyar Nemzet 1961. márc. 19. 8. l.

SUCKOW, Johann, norimbergi festő
J. S. bürgerl. Mahler, kadiadót fizet (1796, 1084 l)

—

J. Suckow, bürgerl. Mahler + 47 éves korában, Pozsony, 1811 márc 23. (1811, 386 l)

—

Frau Josepha S. bürgerl. Mahlerin, 6 éves lánya 1811-ben meghalt (1812, 1031)

Preßburger Zeitung
(Gentilhom)

Joan Suciu

nyomdász, fametsző

XVIII.sz.1.fele /?/

Petr.Trans.1938

5fl 1.

Kolozsvár.

Az e lapon ábrázolt 25 cz
elhelyezést és mindegyik külön
balra: VII, alól középütt: M. k.

Kny., alányomással, mér.
Jakab E: Kolozsvár törté

Szn. 283-9
647-99-12.

Sulcin Adorján József

építész

Szül. Jám 1894.

Okleveles lett 1923.

Műegyetem 19.l.

ítú forrásai (egy éven belül esedékessé v
elezettségei) értékét.

kvid eszközök:

készpénz és számlapénz, az egy éven belül k
zé tehető aktívák (eladható áruk és egyéb akti
gy éven belül esedékes vagy esedékessé tehet
jtható követelések, valamint bevételt eredmén
b elszámolások.

vid lejáratú tartozások:

egy éven belül esedékessé váló kötelezettsé
lítók számlái, ügyfelek által kifizetett előleg, a
éven belül visszafizetendő adósság és minden e
gy éven belül esedékes — kifizetés).

. *Adósságszolgálati mutató*

z adósságszolgálati mutató azt fejezi ki, hog
dós amortizációval együtt számított adóz
delme — még a kamatok elszámolása előtt —
en mértékben fedezi az egy évnél hosszab
ratú hiteltartozásokból következő adóssá
gálatot (törlesztéseket, kamatokat).

ósságszolgálati fedezet:

adott évben rendelkezésre álló összes vállalati e
tségi alap (nyereségből, amortizációból és más
l), valamint a kamatok.

ósságszolgálat:

M

Az
f. évi j
latban
hívja f

A ré
1985. á
feladás
pokat
postahi
nyomot
számlat
lásakor
leg vis
tőténo
számlat
tési la
sére.

A dí
30. kö
időpont
a készl
végéig
az esetl
szatérít

A M
donoso

SUCHY, Adolf festő

Dunaiszky Lőrincről készült portréjáról

ld. Művészettörténeti Értesitő, 1988.
1/2.sz. 78 -81.p.ill.

MDK.

309. Suchy, Adalbert /1783-1849/:

FIATAL HÖLGY ARCKÉPE. Elefántcsontminiatür.

Magyar Nemzeti Reneszánsz Társaság V. akció.
Bp. 1923. 19. l.

Suchy Adalbert

1.

Pensionist Lajos

162,505 P.

MDK

Suchy Adalbert

Női képmás

Ernst Muzeum aukciói. XXX. 52.l.

MDK

Suchy Adalbert, 19.sz.

Férfi képmás, vf.

Ernst Muz. 9. aukc. 1920. jan. 9.1.

MDK

Suchy A., festöm.

Férfiképmás. Elefántcsontra festett miniatür.
/Arany keretben/.
Nöi képmás. Elefántcsontra festett miniatür.

Árv. Közl. 1936.márc. 76.sz.2.rk.sz. 51.l.

MDK

Adalbert
Suchy ~~Albert~~, festőm.
19. sz.

518. Női képmás. J.l.b.:Suchy. Miniatür.
9 x 7.

Ernst Muzeum aukciói. XII. · 42.l.

Šuchy A.:

Dunavölgy Görög
képmása

Perállótőkép.

162.505

Suchy A.

Férfi képmás, elefántcsontra festett miniatür

Árverési Közlöny, 1936. márc. 2. vonk.sz.

51 l.

M.D.K.

Suchors (Sukop) János "
festő

1796-ban hadiszeeályt ajánl
fel. Meghalt 1811-ben 47 éves
korában.

Csatkai Endre: Pozsonyi képzőművészek és iparművészek 1750-1850 között.
Művészettörténeti Értesitő, Bp.1963. XII.évf.
1. sz. 23 old.

SUCHOW VON HEYDENDORFF, Annemarie szobrász (1912-)

MYSS, Walter: Kunst in Siebenbürgen.
Innsbruck : Wort und Welt Verl., 1991
277.p. életrajz

A várbeli Szentháromság-szobor restaurálására hozzájárulás.

melléklet száma: 0

, hogy Budapest-székesfőváros által a
r restaurálási költségeire a 116.508.-
átutalt és a keb. Házipénztárban le -
ezer /:40.000:/ pengőt jelen kelet és
J ó z s e f keb. min. számv. tanácsos
gondnoka kezeihez további szabályszerü
kötelezettsége mellett, kiutaltam.
1931. január hó 2-án.
zter rendeletéből:

Szuchmann Zoltán

autoterrero

1924-29.

Lírmsk 1930

88.l.

Szuchentrunk János

besztercebányai
ágyúöntő
1576-ban 2 ágyút önt
a város részére

Jurkovich Emil.

Besztercebánya és vi-
dékének kalauza.
Besztercebánya, [1902]
19.1.

el az okmány:

k Országos Főfelügyelősége.

erczeg Sándor utcza 13./

Jelen leletet fölvette:

Budapest, 191 évi.....hó....

Suchentrunk János
agrárjogász

Budapest X. 24

Vladár u. Kösl

1926. 426. l.
431. l.

Šachentrunk Jánus

ágyúönt.

Beszterczebánya XVIII

l.

Hladtöm. Kör

1925. 502 l. 505 l.

Jurkovich cikke

Elnökkel vette
megbízásából
K. Dr. Gróf Hám
1925 18/7.

Széchentrunk János

Gróf

ácsm.

1707. Pest

l. Römer Flóris

A régi Pest

Rp. 1873, 183. l.

197 l.

Such András

csabai asztalos és üveges mester

a XVIII. sz. végén nála tanult asztalosságot id. Supkégel Mózes.

136.1.

SZABÓ FERENC: Értékes adatok egy orosházi iparosmester-család feljegyzéseiben.
A SZÁNTÓ KOVÁCS MÚZEUM ÉVKÖNYVE. OROSHÁZA.1960.135-152.l.

Subleyras, festo" TV. 39.

Sub Kegel Gyula

festő.

Irod
1

Kalauz a vejtélet cr.
óriási festmenyher. Bros-
kárai . 1898.

a Esi ugyanott lesz.
Magyar?

Szubkégel

Szőke J.

Kalauz a Végítélet
cz. óriási festményhez.

(Szubkégel „Végítélete")

Pesten 1886–1900

VASÁRNAP

11

Kath. Protáz, Jác.
Prot. Teod.

HÉTFŐ

12

Kath. Mária neve
Prot. Guido

KEDD

13

Kath. Notburga sz.
Prot. Ludovika

SZERDA

14

Kath. Sz. ker. felm.
Prot. Szerénke

(Subkegel Gyula)
festő

Kalauz Végitélet
cz. óriási festmény-
hez. Festette ( )
Orsova, 1898.

Sabján Tibor, [grafikus]

Kéz rajza: Kepp

Bíró Jóvadalma: A paraszt a festett hímzésmintán
204–206.

Élet és Tudomány, Bp. 1949. február 16. XXXIV/7.

MDK.

Subic Ive

Kiállitott az Ernst Muzeumban

Magyar Nemzet 1965 május 4.lap -

SUBENWÜRGER d. Siebenbürger

SUBENWURGER f. Siebenbürger

Szlecz Gyula festő

Ráckevén ma még él a XX. ker.-i iparos család művelődési és képzőművészeti hagyatékának kiállítása, melyen képei láthatók.

Losonci Miklós: Ma még él a XX. ker.-i iparos-művészeti festőcsalád hagyatéka Ráckevén
Pestmegyei Hírlap, 1973. máj. 3.

Lajos, II-ik, m. király V. 79.

Szabás Gábor

1906: évi

kiáll. Nemzeti Szalonban

Tanulmányfej, gipsz

70 K.

MDK

Subarich György rézmetsző Nagyszombatban 1646-1651 közt.

A Zrinyiász cimképe. /Megjelent: Zrinyi Miklós:Zrinyiász, Bécs 1651./

Szépm.Muz.graf.oszt.87.kiáll.1954. 13.1.

Georgius Subarich, rézmetsző

A Szigeti Veszedelem cimlapját -egy Zrinyi által ajánlott velencei mintakép nyomán -metszette, ex libris készitett Nádasdy Ferenc számára. 22.old.

Galavics Géza: A törökellenes harc és egykorú világi képzőművészetünk 1.old

Müv.Tört.Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp

MDK

Subarits György,
nagyszombati rézmetszö

talán csak ö volt magyarországi a nagyszombati rézmetszök között.

A Zrinyiász cimlapját készitette az Adria szirénei közt hajózó Zrinyi Miklós képével.

Szépmüv. Muz. graf. oszt. 87.kiáll. Előszó. 5.l.

MDK

Subarich György rézmetsző Nagyszombatban 1646-51 közt.

A Zrinyiász címképe. rézm. Megj.: Zrinyi Miklós: Zrinyiász, Bécs, 1651.

Szépműv. Múz. grafikai oszt. 87.kiáll. 1954.

13 l.

Szabadi Györgyi

rézmetszőt készítette Nádasdy Ferenc egyik ex-libriséről, s Zrínyi: Adriai tengernek Syrenaia c. művének címképét.

Rózsa György: Nádasdy Ferenc és a művészet. - Művtört.Ért. 1970.3.sz. 185-202. l.

190, 201. l.

Subarich

Ratkay, Georg. Memoria et banorum, regnorum Dalmatiae, Croatiae, et Slavoniae vichoata ab origine sua et usque ad annum MDCLII. Viennae Austriae, ex officina Typographica Matthei Cosmerovii, Sac. Caes. Majestatis typographi Aulici anno 1662. Fol. A szerző arcképével Widemanntól és két vármetszettel ~~Lad~~ Subarichtól.

Majláth Béla. Hungaricáka bécsi Könyvkiállításon. Magyar Könyvszemle 1882. 195. l

Šubarich G

rein. Bécsben

Ráttkay Memoria
Bonorum c. mű-
vének címlapja
rein.

Repr.

Fóliáns I

257 l

der Kultur, die Schöpfungen der bil-
vergangenen Kriege so viel gelitten,
en wäre, dass man den unmotivierten
runde verweist die ungarländische
vamina, die den Kunstschätzen der
t wurden und sie wendet sich mit
ihnlicher Bestimmung in der Über-
indem sie im Namen der Menschheit
in ihrem eigenen Wirkungskreise ihr
Atrozitäten in der Zukunft.
htspunkte des internationalen Rechtes
, um wie vieles eher ist jener Fall
e vernichtet oder verstümmelt wird.
ner in der öffentlichen Meinung eines
ng, dass das Bilderstürmen eine zu

zu fordern, dass entweder im Wege
n Organisationen und internationalen
ung, als auch der Genugtuung, alles
er Kulturgüter und der künstlerischen
rischen Zerstörungen gegenüber not-
um die wirksame Unterstützung der

für Kunstdenkmäler" :

tung :

Subarich

rézmetszö.

Zrini, Miklos Grof.

Adriai tengernek Syrenaia. Kyomtatta Béchben á Koloniai Vdvarban Kosmerovi Máté császár ö Felsege Könyvnyomtatoja. Anno M.DC.LI. 4° Egy cim rézmetszettel Subarich-tól.

Majláth Béla. Illumináczió a bécsi Könyvkiállításon. Magyar Könyvszemle 1882. 195. l

GRÓF, *Neupasing, München.*

22. *Illyésházy János gróf*
(† 1805.) Fametszet.

LEININGEN-WESTERBURG K. E.
GRÓF, *Neupasing, München.*

23. *Grassalkovics Antal báró.*
Rézmetszet a XVIII. századból.

LEININGEN-WESTERBURG K. E.
GRÓF, *Neupasing, München.*

24. *Meskó báró.*
1721.

LEININGEN-WESTERBURG K. E.
GRÓF, *Neupasing, München.*

17. *Nádasdi Ferencz gróf.*
Rézmetszet. Az előbbinél nagyobb alak.
Metszette SUBARICH.

MAGYAR NEMZETI MUZEUM
KÖNYVTÁRA, *Budapest.*

18. *Székely László gróf*
(borosjenői és zamolykeszi)
«Spes confisa Deo nunquam confusa recedit.»
Rézmetszet 1764-ből.

VARJÚ ELEMÉR
Budapest.

Subarsch

verlustig

Leis.

Ex libris Eucl. 1903.

15 T.

..... nevü munkás igazolta

.....
a müvezető aláírása.

élyezem:

.....
vagy helyettesének
láírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Subarics

rézmetsző

Lárd

M. Környezete

1903. 240 l.

..... *műhely.*

lyfőnökség!

év ..... hó ....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ztam.

.. évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Subarich

rèrm.

Laird

Exlibr 15 1.

Siba Zsuzsanna

A „New Yorker" - ben zsámos rajza
jelent meg. 1944: albumb adott ki
„Spots by Siba" címmel.

Fehete Márton: Prominent Hungarians
Home and Abroad, München, 1966. 334 l
265 l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

Suba Zsuzsanna

Született Budapesten 1913 december 31-én. Grafikusművész, könyvillusztrátor. Suba Miklós festő lánya. Tanulmányai: a brooklyni Friends School és Pratt Institute-ban.

Fekete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 l 265 l.

Suba Susanne M.D.K.

Budapestről korán idekerült művésznő rajzai révén keltett feltünést. Amerika legnépszerübb vicclapja, a New Yorker állandóan közli rajzait.

Magyar album. Szerk.Incze Sándor. Elmhurst 1956, American Hungarian Studies Foundation. 63.p.

Suba Susanne M.D.K.

grafikus. Budapesten született. Apja Suba Miklós, anyja Mary Edwards. Gyermekkorában kerül ki Amerikába. Kiállitásai New York-ban, Bostonban és Chicagoban 1942-ben voltak. A New Yorker rajzolója. New York City-ben él.

O. SZ. K. repisztes

Szuhi Zoltán

Részt vett az 1962 nov.-ben a Kossuth-klubban rendezett Modern magyar üvegművészet c. kiállításon.

Ipari Művészet, 1963. 4. sz., 85. l.

Suba Scheiber Miklós MDK

Tiszti lakások, tempera

Mücsarnok 1919. Hadviselt müvészek kiáll.

Suba Scheiber Miklós MDK

Őszi nap, olf.

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállitás

Suba Scheiber Miklós MDK

Századkonyha, vizf.

Műcsarnok 1919. Hadviselt művészek kiáll.

Suba Scheiber Miklós MDK

Fedezék, viz f.

Mücsarnok 1919. Hadviselt müvészek kiáll.

l. Scheiber
Miklós

Suba Scheiber Miklós MDK

Tartaléktábor Chorlupynál, szénrajz

Mücsarnok 1919. Hadviselt müvészek kiáll.

Suba Scheiber Miklós MDK

Szerb utcai templom, olf.
A Szent István templom főkapuja Székesfehérváron, olf.

Egyház és Müvészet
Nemzeti Szalon 1919.

Subecz Gyula

Metszetét bemutatja a lap.
Repr.

Fenti müvet lásd: Vadas József: „Kifestett világ" c. kritikájának hát lapján Szinte Gábor nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. okt. 20.
XXIII. évf. 42. sz. 14. lap.